ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 53/18/2016
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ
2016 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 8 ވަނަ ޖަލްސާ
1438 B 15
15 ނޮވެންބަރު 2016
(އަންގާރަ ދުވަސް)
ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:06
ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 20:25

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު)
2016 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ އަށްވަނަ ޖަލްސާ
15 ނޮވެންބަރު 2016 (އަންގާރަ ދުވަސް)
1. ދުޢާ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم، الحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا وعلى آله وصحبه ومن وااله. މަޖިލިސް ފެށުނީ.
2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިއްވުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެ ވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 23 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާން ކުރު ން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 3، ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން.
-3.1 އެޖެންޑާ ނަންބަރު އޖ.8/3/2016/
-3.2 ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން. ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު 46/18/2016 އިން 50/18/2016 އަށް ފަސް ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާ.
އެއީ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 1ވަނަ ޖަލްސާއިން 5ވަނަ ޖަލްސާއަށް ހުރި ޔައުމިއްޔާތައް. މި
ޔައުމިއްޔާތައް މަޖިލީހުގެ ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްފަހު އެއްވެސް މެންބަރަކު އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅުއްވާފައިނުވާތީ،
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މި ޔައުމިއްޔާތަކަކީ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން ގަބޫލުކުރާ ޔައުމިއްޔާތަކެއް ކަމަށް ނިންމައިފިން.
4. ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން.
1

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 4، ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން.
-4.1 މިއަދު ވެސް ވޯޓަކަށް ދަންނަވާލަން އެބައޮތް. އެއީ 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް
ވާހަކަދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެން ޖަލްސާގައި ތިއްބެވި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމެންދެން މި ޖަލްސާގެ ވަގުތު
އިތުރުކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުމަށް ދަންނަވައިލާ ވޯޓެއް. އެޖެންޑާ
އައިޓަމް 5 އަށް ގޮއްސަ އަޅުގަނޑު އެ ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން.
-4.2 މިއަދު ކޮމިޓީތަކުގެ ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް. 10:00 ގައި 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ، ކޮމިޓީ ކޮޓަރި 11:00 .1 ގައި ސުލޫކު ކޮމިޓީ، ކޮމިޓީ ކޮޓަރި 2. މެންދުރުފަހު
2:00 ގައި ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ކޮމިޓީ، ކޮމިޓީ ކޮޓަރި 3.
5. ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމް 5، ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތް.
2017 -5.1 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދެވުން. ކުރިންވެސް ދަންނަވާލި ފަދައިން،
2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް މެންދުރުފަހު 2:30 އިން ފެށިގެން އިތުރުކުރުމަށް، ވާހަކައަކީ
އެދިވަޑައިގެން ޖަލްސާގައި ތިއްބެވި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމެންދެން އިތުރުކުރުމަށް ވޯޓަށް ދަންނަވާލުން
އޮންނާނެ. ވޯޓު ރަނގަބީލު ޖައްސަވައިދެއްވުމަށް އިދާރީ މޭޒުގައި ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްލަދެއްވުމަށް ހަނދުމަފުޅުކޮށްއަރުވަން. ވޯޓަށް ދަންނަވާލަން ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެން ޖަލްސާގައި ތިއްބެވި މެންބަރުންނަށް
ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމެންދެން މި ޖަލްސާގެ ވަގުތު އިތުރުކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ
ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
2

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 26
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 25
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 25
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 13
ޖުމްލަ: 25
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ
އަދަދު؛ 26. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 25. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި
ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛
25. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 13. ޖުމްލަ؛ 25. އެހެންކަމުން، މި ހުށަހެޅުން ފާސްވެއްޖެ. އެޖެންޑާ އައިޓަމް 5.1ގެ
މަސައްކަތައިގެން ކުރިއަށްދާނަން. 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދެވުން.
އެދިވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުންނަށް އަދިވެސް ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލެވިފައިވާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ލިސްޓު ތަރުތީބުން
ފުރުޞަތުއަރުވަމުން ގެންދާނެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ
އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދަށް.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމްޢަލައިކުމް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓަށް އެއްޗެއް
ދަންނަވާ ނަމަ، އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ 26 ބިލިއަނުގެ ބަޖެޓެއްގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި މި ބަޖެޓުގެ ޚަރަދު
ބޮޑު ވާހަކައާއި، ޚަރަދު ކުޑަކުރާ ވާހަކަ، އަދި މި ބަޖެޓުގައި ހުރި ރަނގަޅު ކަންތަކަށް ވުރެ މި ބަޖެޓުގައި ހުރި ގޯސް
ކަންތަކުގެ ވާހަކަ އިދިކޮޅު ފަރާތަތްކުން ދައްކާއިރުގައި، މި ބަޖެޓުގައި ހުރި ރަނގަޅު ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކައިގެ މައްޗަށް
3

ބިނާކޮށް އެއްޗެއް ދެންނެވުން އަޅުގަނޑުގެ އެންމެ މުހިއްމު ބޭނުމަކީ. އެއީ މިއަދު ރާއްޖެ ތަރައްޤީވަމުން މި ދާ މިންވަރަށް
ބަލާއިރުގައި، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ވެސް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައިއްސަ ހުރި ކުރިއެރުންތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން
ފުންކޮށް ވިސްނާލަންޖެހޭ. އަދި ހަމައެހެންމެ، މި ފަހަރުގައި މި ބަޖެޓުގައި ހުރި ރަނގަޅު ކަންތައތަކަށް ބަލާއިރުގައި
ރިކަރަންޓް ޚަރަދު 11% ދަށްވެގެންދިޔަކަން އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ވަރަށް މުހިއްމު ޙަޤީޤަތެއް.
އަދި އާމްދަނީ ހޯދުމަށްޓަކައި އެކުލަވައިލާފައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރުގައި ދައުލަތުގެ ހަރުމުދާ ނުވިއްކާ، އާމްދަނީ
އިތުރުކުރެވޭނެ އެހެން ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކުރެވިފައިވާކަން އެއީ ވެސް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ބަލައިލާއިރުގައި ފެންނަ
މުހިއްމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން މި ސަރުކާގެ ބަޖެޓަށް، މި ސަރުކާރުން މި ގެންނަ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓަށް ފާޑުކިޔަމުންދާއިރުގައި ޢަމަލީ ގޮތުން އެ ބޭފުޅުންނަށް 3 އަހަރުދުވަހުގެ ވެރިކަމެއްގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓް ހުށަހަޅައި،
އަދި ސަރުކާރެއް ހިންގަން ލިބުނީމަ ކަންތައްތައް ވެގެންދިޔަ ގޮތުގެ ވާހަކަ ވެސް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާލަންޖެހޭނެ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ބައެއް ބޭބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ ޑެފިސިޓްވެގެންދާ މިންވަރު. ބަލާއިރުގައި ޑެފިސިޓްވެގެންދާ
މިންވަރު މި އަހަރު، 2016 ވަނަ އަހަރު ޑެފިސިޓްވެގެންދާނެ މިންވަރަށް ބަލާއިރުގައި 4 ބިލިއަނޭ ބައެއް ބޭފުޅުން
ވިދާޅުވިޔަސް، އަޅުގަނޑުގެ އެސްޓިމޭޓަށް ދާއިރު، ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ 3.1 ބިލިއަނަށް ވުރެ ބޮޑަށް ޑެފިސިޓްވެގެންނުދާނެ.
އަދިވެސް އެ ކުޑަކުރުމުގެ ޖާގަ އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، ދެން ބަލައިލަން ބޭނުންވަނީ ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރުތަކާ އަޅާބަލާއިރުގައި
ރައީސް ޔަމީންގެ 3 އަހަރުގެ ވެރިކަމުގައި ޑެފިސިޓްވެގެންދިޔަ މިންވަރު. ބައެއް ބޭބޭފުޅުން ވިދާޅުވޭ 32 ބިލިއަނޭ، 40
ބިލިއަނޭ، ތިރީހޭ. އެ މީހަކު ހިތަށްއެރި ވަރަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ ހިސާބުތަކުން ދައްކާ ގޮތުން ރައީސް
ޔަމީންގެ މި ތިން އަހަރުގެ ވެރިކަމުގައި އެ މަނިކުފާނު ބޭނުންކުރި ބަޖެޓުން ޑެފިސިޓްވެގެންދާނެ ޖުމުލަ އަދަދަކަށް
ވެގެންދާނީ 9.3 ނުވަތަ 9.1 ބިލިއަން ވެގެންދާނީ. އެހެންވީމާ، ދަރަނީގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ދަރަނި އަދާކުރުމަށް ޓަކައި
ހުރި ޕްރޮގްރާމުތަކާއި، މި ބަޖެޓުން ލިބެމުންދިޔަ ކުރިއެރުންތަކަށް އަޅުގަނޑު ބަލާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން
ބަލަންޖެހެނީ އިރުއަރާ ވަގުތު ހުޅުލެއާއި މާލެއާ ދޭތެރޭން އަރަމުންދާ ބްރިޖުގެ ވާހަކަ. އިރުއޮއްސޭއިރު އަޅުގަނޑުމެން
ބަލައިލަންޖެހެނީ ރަސްފަންނާ ދިމާލުން ހަދާފައި އޮތް ބޮޑު ބީޗެއް. އަދި ހަމަ ހާބަރަށް ދާ ކަމަށް ވަންޏާ ދެކުނު ފަރާތުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ އިންޑަސްޓްރިއަލް ޒޯނެއް ހިކިކެންދާ ތަން ފެންނާނެ. ހަމައެކަނި މާލެއިން ފެންނަ މަދު
ކަންތައްތަކެއް ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު ބަޖެޓް ޑެފިސިޓްވެގެންދާ މިންވަރަށް ބަލާއިރުގައި ވަރަށް ކުޑަ
މިންވަރެއް ދަނީ. ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އެތައް ބިލައަނެއް އިތުރުކޮށްދެއްވައިފި. އެއީ ދައުލަތުން އަޅުގަނޑު ކުރިން
ދެންނެވިހެން އެއަރޕޯޓް ވިއްކައެއް ނުލާ. ދިރާގުގެ ހިއްސާ ވިއްކައެއް ނުލާ. އެއްވެސް ކުންފުންޏެއް ވިއްކައެއް ނުލާ.
އަދި ކޮބައިތޯ؟ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަރުމުދަލެއް ވެސް ނުވިއްކާ. އެއްވެސް ފަޅެއް ވެސް ނުވިއްކާ. އެއްވެސް ރަށެއް ވެސް
ނުވިއްކާ . އެހެންނަމަވެސް، މި ދެންނެވި ތަރައްޤީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ. ހުޅުމާލެއަށް ބަލައިލައިފި ކަމަށް
ވަންޏާ، ކުރީގެ ހުޅުމާލޭގެ ސައިޒުން ބަލަންޏާ އެތައް ގުނައެއް ބޮޑު ސަރަހައްދެއް މި އޮތީ ހިއްކާފަ. އެތަން ޑިވެލޮޕްކުރަމުން
4

އެ ގެންދަނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ 5 ރަށެއްގެ ބިން ހިއްކައި ނިންމައިފި. 40 އަށް ވުރެ ގިނަ ރަށްރަށުގައި ބަނދަރުހަދާ
ނިމިއްޖެ. ނަރުދަމާއަށް ބަލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ ކިތައް ރަށުގައި ނަރުދަމާ ހަދައި ނިމިގެން ހިގައްޖެތޯ؟ އެއަރޕޯޓް
މަޝްރޫޢަށް ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ އަހަރަކު 6 މިލިއަން ޓުއަރިސްޓުންނަށް، ފަސިންޖަރުންނަށް ޚިދުމަތްދޭ ވަރުގެ
އެއަރޕޯޓެއްގެ މަޝްރޫޢު ފެށިގެން ކުރިއަށްދަނީ. އެހެންވީމާ، މި ރަނގަޅު ކަންތަކަށް ބައްލަވާ. އެމް.ޑީ.ޕީން ނުކުމެ
ބުނެބަލަ ނިކަން، ތިމަންނަމެންގެ 3 އަހަރުގައި މި ބުނި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ކަމެއް ކޮށްދިނީމޭ ޤައުމަށް.
އަޅެ، އެންމެ ކަމެއް ކޮށްދިނީމޭ ބުނެބަލަ. މިތާ ތިބެ ދޮގުހަދާފައި ދެވިދާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން
ވާހަކަނުދައްކަނީ، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމެއް ނުވޭ ޙަޤީޤަތުގައި މި ތަނުގައި އައިއްސަ އެ ވާހަކަ ދައްކާކަށް. އެކަމަކު
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެބަޖެހޭ އެމް.ޑީ.ޕީން ގަނެފައި ހުރި ގަނޑު، އެ މީހުން ހާވަފައި ހުރި ހަޑީގެ ވާހަކަ
މިތާ ދައްކާލަން އެބަޖެހޭ. އާމިރު، އެބަޖެހޭ އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަން. އަޅުގަނޑުމެން އެ ވާހަކަ ނުދެއްކީމަ މި
މީހުން މި ދައްކަނީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ވާހަކަ. އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ވުރެ ބޮޑު ޚިޔާނާތެއް ވެފައި އޮތީ ނަޝީދުގެ
ވެރިކަމުންނޭ. ބަލަ! ޑެފިސިޓުގެ ވާހަކަ ދައްކަންޏާ، ދަރަނީގެ ވާހަކަ ދައްކާ ކަމަށް ވަންޏާ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ދައްކަން
އޮތީ ރައީސް މައުމޫންގެ ވެރިކަން ނިމުނުއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެތެރެއާއި ބޭރުގެ ދަރަނީގެ މިންވަރަކީ 4.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ.
ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިކަން ގަބޫލުކުރައްވާނެ. އަދި އޭރުގައި ތިބި އެހެން ބޭފުޅުންނަށް ވެސް
އެނގޭނެ. މިއީ އަޅުގަނޑު ހަދައިގެން ދައްކާ ވާހަކައެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަން ނިމުނުއިރު
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރަނި އޮތީ 26 ބިލިއަނަށް އަރާފައި އޮތީ. ތަރައްޤީގެ ކޮން މަޝްރޫޢެއް ކޮންތަނެއްގައިތޯ ހިނގީ؟ ވިލުފުށީ
ދާއިރާގައި ގާބުރިއެއް ވެސް ބާއްވާފައި ނެތް. އަޅެ، އެކަކު ވެސް ބުނެބަލަ ނިކަން ތެދުވެ ވިލުފުށީގައި މިވެނި ކަމެއް
ކުރިއޭ. މަޑިފުށީގައި މިވެނި މަޝްރޫޢެއް ހިންގިއޭ. ބުރުނީގައި މިވެނި މަޝްރޫޢެއް ހިންގިއޭ. ނޯންނާނެ ހިންގާފައެއް.
ސުނާމީގައި ހިނގަމުންދިޔަ މަޝްރޫޢުތަކަކީ އެއީ، މަޑިފުށީގައި ސުނާމީގެ ކާރިސާގައި ގެއްލުން ލިބުނު ފަރާތްތަށް
ބޯހިޔާވަހިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި އޭ.ޑީ.ބީގެ އެހީގައި ލިބުނު ލޯނުގެ އެހީގައި ކުރިއަށްގެންދިޔަ މަޝްރޫޢެއް ކުރިއަށްދިޔަ.
ވިލުފުށީގައި މަސްމާރުކޭޓެއް ކުރިއަށްދިޔަ ބޭރުގެ ޖަމާޢަތަކުން ދިން އެހީއަކުން. ބުރުނީގައި ބުރޫނާއީ ސަރުކާރުން
ސުނާމީގައި ގެއްލުން ލިބުނު ފަރާތްތަކަށް ދިން މިސްކިތުގެ ތެރެއިން މިސްކިތެއްގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްދިޔަ. މި މަޖިލީހުގައި
ތިއްބެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އެނިވަޑައިގަންނަވާނެ. އެ މިސްކިތުގެ
މަސައްކަތް އަޅުގަނޑު މިތާ ކުރުވީ އޭރުގައި ހުރި މަޖީދު ކިތައް ފަހަރަށް އެހެރަ ގޮނޑިއަށް ގެނެސްގެން އޭނައާ
ސުވާލުކޮށް ގެންތޯ؟ މަސައްކަތްކުރެއްވީ ބުރުނީގައި ހުރި އިމާރާތުގެ ދެ ފަރާތުގައި ދެ ފެންޑާ ހަދައި މަރާމާތުކޮށް ނިންމާލަން
ޕްލޭންކުރީ. އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ އެކަމެއް ނުވާނޭ އެހެނެއް. މިސްކިތެއް އަޅާށޭ ޖެހޭނީ. މަޖުބޫރުކޮށްގެން އެ ކަންތައް
ކުރީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު އޮތް އުއްމީދަކީ، މިއަދު ރައްޔިތުންނަށް ގެނެސްދޭ ތަރައްޤީއަކީ މިއީ. މި ބަޖެޓު ތެރެއިން ކުރާ
ޚަރަދުތައް؛ ނަރުދަމާއާއި، ބޯފެނާއި، ކުނިކޮށްޓާ، މިހެންގޮސް ކިޔާނެ ކަމެއް ނެތް. ތަރައްޤީގެ އެތައް މަޝްރޫޢުތަކެއް
5

މިއަދު ކުރިއަށް މި ދަނީ. ހަމަ މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދަނީ ކުރިން ނުލިބޭ އެތައް ޚިދުމަތްތަކެއް
ލިބެމުންދާ ތަން. ބަލަ! އޭރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންމެ 65 އަހަރުގެ މީހަކަށް 2300 ރުފިޔާ އެ އަދަދު ބޮޑުކުރަން
އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅީމަ ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީއަކަށް ނުކެރުނޭ އެއަށް ވޯޓުދޭކަށް. މިއަދު 65 އަހަރުގެ ކޮންމެ މީހަކަށް 5000
ރުފިޔާ އެބަދޭ. މީހުން ދިރިއުޅޭ ކޮންމެ ރަށެއްގައި މިއަދު ބޭސްފިހާރަ މި ސަރުކާރުން ޤާއިމުކޮށްފައި އެބަހުރި.
ސީއެންބިއުލެންސް ހުރިހާ އަތޮޅުތަކެއްގެ ހުރިހާ ރަށްތަކެއްގައި މިހާރު ލިބެން އެބަހުރި. ހޮސްޕިޓަލުތަކާއި ތަންތަނުގެ
ފެސިލިޓީޒްތައް އިތުރުވެގެންހިނގައްޖެ. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ކޮށްފައި މިވަރު އަދަދެއް ޑެފިސިޓުވީމަ،
އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް ފާޑުކިޔާއިރުގައި އަމިއްލައަށް އެހެންވީމަ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ، އަމިއްލައަށް ވެރިކަމުގެ އެ
ތަޖުރިބާ ކުރަން ލިބުނު މީހުންނަށް ބަޖެޓު ބޭނުންކުރެވުނީ ސިޔާސީ އެއްޗަކަށޭ. އެ މީހުން އަމިއްލައަށް އެ މީހުންނަށް
ކުރެވޭ ކަމެއް ވެސް ނޭނގި މުޅި ދައުލަތް ދަރުވައިލާފައި 3 އަހަރުދުވަހު ތެރޭގައި ދިޔައީ. އަދި ކޮބައިތޯ؟ ދިޔައިރުގައި
އެ މީހުންގެ ދަރަނިތައް ވެސް އަދާކުރީ ރައީސް ވަޙީދުގެ ވެރިކަމުންނާއި މި ސަރުކާރުން އެ މީހުންގެ އޭރުގެ ދަރަނިތައް
އަދާކުރީ. ދެން އެ ވިދާޅުވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 97 ވަނަ މާއްދާގެ ވާހަކަ. ބަޖެޓުގައި ވަކި؛ ރަނގަޅަށްތަ މާއްދާ
މިދެންނެވުނީ؟ 96. ބަޖެޓުގައި ވަކި ކަމަކަށް ކަނޑައަޅައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އެ ޚަރަދެކޭ ކުރަންވާނީ. އެނޫން އެހެން
ޚަރަދެއް ކޮށްގެންނުވާނޭ. ބަލަ! މި މީހުން ހަމައިގައި ތިބެންނުޖެހޭނޭ ބުނާ މީހުން ގަބޫލުކޮށްބަލަ ނިކަން. އަޅުގަނޑުމެން
މި މަޖިލީހުން 2010 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ސާކު ސަމިޓަށް ޖެހީ 231 މިލިއަން ރުފިޔާއޭ. ޚަރަދުކުރި 950 މިލިއަން
ރުފިޔާ. ބަލަ! މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ނުދައްކަން މި ތިބެނީ މި ކަންކަން ނޭނގޭތީކީ ނޫނޭ. ބަޖެޓުގައި ނުޖަހާ
ކަންތައްތައް ކުރާ ވާހަކަ ބުނާއިރު، 4 ރަށެއްގެ ބިންހިއްކަން 700 މިލިއަން ރުފިޔާ އެމް.ޑީ.ޕީން 2011 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރެއްވި. ކޮންވާހަކައެއް މި ދައްކަނީ؟ ބަޖެޓުގައި ނުޖަހާ ޔުޓިލިޓީޒް ކުންފުނިތަކަށް، އެމް.އެން.ބީ.ސީ ކިޔާ
ތަނަކާއި ޔުޓިލިޓީޒް މިހެން ނަމުގައި ހުރި އެތަންމިތަނަށް ބަޖެޓުގައި ނުޖަހާ ކޮންޓިންޖެންސީ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން، ނޫނީ
ޚާއްޞަ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން، ފިނޭންސް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން 60 މިލިއަން، 30 މިލިއަން، 40 މިލިއަނުން ހުރީ ފައިސާ
ދޫކޮށްފައި ހުރީ. މިކަމެއް ނުކުރޭ. މިކަމެއް ނުކުރޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ އޭރުގައި ކަންކަން ވެގެންދިޔަ ގޮތް. އެހެންވީމާ،
މިއަދު މިކުދިން އަރާ މިތާނގައި އަލަށް އައި ކުދިން، އަދި ފައި ން ލޮނުވެލި ނުހިކޭ ކުދިން މި ތަނަށް އައިސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ތާރީޚެއް، ބަޖެޓެއް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުދަންނަ ޅަކުދިން އައިސް މިތާނގައި މީހަކު ބުނިއްޔާ ބުނި އެއްޗެއް ބުނެފައި މި
ދަނިއްޔޭ އަޅެ. އެކަމަށް ވެއްޖެތާ ވިސްނަން މި މީހުން. ތިމަންނަމެން މި ދައްކަނީ ކޮންވާހަކައެއްކަން. މި ދައްކަނީ ބަޖެޓު
ފޮތުގަޔާއި ޚަރަދުކޮށްފައި ހުރި އެއްޗެހީގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ދެން މި އޮތީ، ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި މި
އޮތީ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނެރެފައި އޮތް ރިޕޯޓު މި އޮތީ ޖީ.އެމް.އާރު މައްސަލައިގައި. ނެރެފައި އޮތް ރިޕޯޓު މި އޮތީ. މި
ރިޕޯޓު ބަލައިލާއިރުގައި މި އޮތީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް އެތައް ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް ކޮށްފަ. އޭރު ދިޔައީ ،
އެއަރޕޯޓްސް ކޮމްޕެނީ ދިޔައީ ދަރަމުން. މިއަދު އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި 1 ބިލިއަން އެބަ ވައްދާ. ހަމައެކަނި އެއަރޕޯޓުގެ
6

ފައިދާއަށް 1 ބިލިއަން އެބަ ވައްދާ. އޭރުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ދިޔައީ މަހަކު، އަހަރަކު 2 މިލިއަނުން، 1 މިލި އަ ނު ނ
ދަރަމުންދިޔައީ. މިއަދު މި ދަނީ؛ އެހެންވީމާ، އެ ދުވަހު މަޖިލީހުން ކުރީ ރަނގަޅު ކަމެއް ކޮންކަމެއްތޯ؟ މާލިއްޔަތު
ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނެސްގެން ޖީ.އެމް.އާރު އަތުން އެއަރޕޯޓު ވަކިކުރި މައްސަލަ، ވަކިކުރި ދުވަހަކީ އެއީ މި ތަނުން
ކުރި ވަރަށް މުހިއްމު ރަނގަޅު މަސައްކަތެއް. އެހެންކަމުން، އޭރުގައި 17 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އެކަން ކުރުމަށް
ޓަކައި ވޯޓުދިން އެންމެންގެ ނަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޖެހޭނެ ކޮންމެވެސް ފޮތެއްގައި ނަމަވެސް ލިޔެފައި
ރައްކާކޮށްފައި ބާއްވަން. މި މީހުންނެއް ނުލިޔާނެ. އެ ބާއްވަންޖެހޭ. އެއީ މި ޤައުމަށް ވަރަށް މުހިއްމު މަސައްކަތްތަކެއް
ކޮށްދިން ބައެއް. އެ ދުވަހު އެކަން ކުރީތީވެ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ މޫނުމަތި، ނޫންނަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެތެރެވާން
ހުރި މައި ދޮރާށި ސަލާމަތްކުރެވުނީ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކުރި ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. މިއަދު ކޮބައިތޯ؟ އެތަން
އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ ތަރައްޤީކުރަމުން. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ އެތައް ތަރައްޤީކުރަމުން. މިއަދު ކޮންމެ ފަތުރުވެރިއަކަށް
ފެންނާނެ އެ ތަނަށް އަރާ ކޮންމެ، އެތަނަށް އަންނަ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފެންނާނެ. އިތުރު ރަންވޭއެއް އެތާނގައި
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ލަހެއް ނުވެ އެޅިގެންދާނެ. ދެ ފަރާތުން ދެ ބޯޓު ޖައްސާނެ. ޕައިލެޓުން ވިސްނަންޖެހޭނީ އެއް ފިޔަގަނޑު
އަނެއް ބޯޓުގެ ފިޔަގަނޑު ގައި ޖެހޭތޯ ނުޖެހޭތޯ. އެއީ ޖާގައިގެ ދަތިކަން އޮތް މިންވަރުން މި ދެންނެވީ. އެހެންނަމަވެސް،
އެކަން ކުރާނީ އެކަން ކުރެވެން އޮތް އެންމެ ރަނގަޅަށް. އެހެންވީމާ، މިދެންނެވީ ޖާގައިގެ ދަތިކަމާއި މި ހުރިހާ
ކަންތައްތަކެއް ޙައްލުކުރަމުން ޑިވެލޮޕްކުރަމުންދާ ތަން ފެންނަނީ. އެއަރޕޯޓުގެ ބޮޑު ސަރަހައްދެއް ހިއްކަމުން އެ ގެންދަނީ.
އެހެންވީމާ، މިދެންނެވީ މިހާ ބޮޑެތި ކުރިއެރުންތަކާއި ކަންތައްތަ އް މި ތަނަށް އަންނައިރުގައި މި ވާހަކަތައް އޮޅުވާލަންވެގެން
ބަޔަކު ދެއްކި ކަމަށް ވިޔަސް އެއީ ޙަޤީޤަތެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދައްކަން މި ތަނުގައި އެކި ވައްތަރުގެ ޓެކްސް
ނަގާއިރުގައި އިންކަމް ޓެކްސްގެ ވާހަކަ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުން، މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
އެކަކު ވެސް އެ ޓެކްސް ނަގަން މި ތަނަށް ގެނެސްފިއްޔާ ވޯޓެއް ނުދޭނެ. އެކަކު ވެސް ނުދޭނެ ވޯޓެއް ރައްޔިތުންނޭ. މި
މީހުން ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލަން ދައްކާ ވާހަކައެއް އެއީ. އެކަކު ވެސް ނުދޭނެ ވޯޓެއް. އަޅުގަނޑު ވެސް ޚުދު ނުދޭނެ
އެއަކަށް ވޯޓެއް. ނުވެސް ދޭނަން ވޯޓެއް. ނުޖެހޭ ދޭކަށް ވެސް. އިންކަމް ޓެކްސް ގެންނަ ވާހަކަ މިތާ އެބަ ދައްކާ. މި
ނުވާ ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ ހައްތަހާ ވެސް ދައްކާނީ. މާދަމާ ވެސް ރައީސް ޔާމީން ފޮނުއްވަބަލަ، މި ސަރުކާރު ފޮނުއްވަބަލަ
އިންކަމް ޓެކްސް ނަގަން ބިލެއް މި ތަނަށް، ގާނޫނެއް މި ތަނަށް. ދެކޮޅަށް ވާހަކަދައްކާނީ. އެކަކު ވެސް ނުދޭނެ ވޯޓެއް.
ޚާއްޞަކޮށް އެމް.ޑީ.ޕީން ފިލާ ރައްކާވާނެ މިތާ އެތެރެއިން. ބަލަ! މި ތަނަށް ކޯރަމް ހަމަކޮށްލަން އެންމެ ދުވަހަކު ނުވަދެއޭ.
ދޮރު ހުޅުވައިލާފައި މިތާ ދެ މީހުން މަދުވީމަ ވެސް ނިކުމެގެން ދެން ހުންނަ މީހާ ވެސް ގޮވައިގެން ބޭރަށް ދާ މަންޒަރު
ފެންނަނީ. މިއީ މި މީހުންގެ ޒިންމާދާރުކަން ހުރިވަރު. މިވަރު ބައެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މި މީހުންނަށް އާރާއި ބާރު
ލިބުނީމަ ކަންތައްތައް ކުރާ ވާހަކަ، ޚުދުމުޚްތާރު ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މިތާ ކިތައް
މެންބަރުންތޯ މި ހުރިހާ ދޮރުތައް ތަޅުލައިގެން، ހިސޯރު ކޮށްގެން މިތާ ދެ ގަޑިއިރު ވަންދެން ބޭތިއްބިއޭ. މިއަދު މިތާ ތިބި
7

11 ވަރަކަށް މީހުންނޭ މި މީހުންގެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ 60 ،50 މެންބަރުން ތިބިއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގޯނާއެއް
ނުކުރަމޭ. އަޅުގަނޑުމެން ނުފަލާ ބަޔަކު ނަމަ، މި މީހުން އައްސާފައި މިތާ ބައިތިއްބާނީ މި މީހުންގެ ނުލަފާކަމުން ވެސް.
އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން އެކަހަލަ ކަމެއް ނުކުރަމޭ. އެހެންވީމާ، މިދެންނެވީ ކުޑަކުޑަ ބާރެއް ލިބޭއިރަށް މި މީހުން ބާރުތައް
ބޭނުންކޮށްފައި ހުރި ގޮތުގެ ވާ ހަކަ މި ދައްކަނީ. މީހުން ގާނޫނީ ވެރިކަމެއްގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެންދިޔައީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި މިއަދު ގާނޫނީ ވެރިކަމެއް މިއަދު ކުރާ މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދަނީ.
ޢަބްދުاله ޔާމީން ހައްޔަރުކުރީ ކޮން ގާނޫނެއްގެ ދަށުންތޯ؟ ޢަބްދުاله ޤާޟީ ގެންގޮސް ހަރުކުރީ ކޮންގާނޫނެއްގެ ދަށުންތޯ؟
ޤާސިމް އިބްރާހީމް ހައްޔަރުކުރީ ކޮން ގާނޫނެއްގެ ދަށުންތޯ؟ ޑރ. ޖަމީލް ގެންގޮސް ފަސް ފަހަރަށް 24 ގަޑިއިރު
ހައްޔަރުކުރީ ކޮން ގާނޫނަކުން، ކޮންތަނެއްގެ އަމުރުންތޯ؟ މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިވެހި ދައުލަތުން ހައްޔަރުކޮށްފައި ހުރި
ކޮންމެ މީހަކު ހައްޔަރުކޮށްފައި ހުންނާނީ ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން. އަދި އެ މީހުންނަށް ޙުކުމްކޮށްފައި އޮންނާނީ ގާނޫނުގައިވާ
ގޮތުގެ މަތީން އެ މީހުންނަށް އަންނަންޖެހޭ ޙުކުމް. ނަޝީދަށް ކުރި ޙުކުމަކީ އެއީ އަލަށް ގެނައި ގާނޫނަކުންނެއް ނޫން.
11/90 މި ގާނޫނު. 10/90 އެއީ 90 ވަނަ އަހަރު ހެދި ގާނޫނެއް. މީނަ މިކަން ކޮށްގެން އުޅެނީ؛ ނޫން. 2012؟ 12
ގައި ކަމަށް ވަނީ މީނަ މިކަން ކުރީ. މި ދައްކަނީ 90 ވަނަ އަހަރުގެ ގާނޫނު. އެހެންވީމާ، އެ ގާނޫނުގައި ބުނޭ މީހަކު
ހައްޔަރުކޮށްފިއްޔާ ކަންތައް ކުރަންޖެހޭ ގޮތް. ކިޑްނެޕުކުރުން، ފޮރުވުން، ގެއްލުވައިލުން. އެހެންވީމާ، މިއަދު ގާނޫނީ
ވެރިކަމެއް މިތާނގައި ހިންގަމުން ދައުލަތަށް ލިބެން ހުރި އެތައް ބައިވަރު އާމްދަނީތަކެއް އިތުރުކުރަމުން، މި މީހުން
ބޮއިކޮޓުކުރަން ރާއްޖެއާއި ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ގޮވަމުންދާއިރުގައި ވެސް ދިވެހިރާއްޖެއަށް މި ގެންނަ ކުރިއެރުންތައް މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެން މިނަންވީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު މި ސަރުކާރަށް ފާޑުކިޔަން އަޚްލާޤީ ގޮތުން ބެލިކަމުގައި ވީނަމަވެސް މިއީ
މި މީހުން ކުރަންވާވަރުގެ ކަމެއް ނޫން. އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް ދިވެހިރާއްޖެ މި ދަނީ ތަރައްޤީވަމުން. ދިވެހިރާއްޖެއަށް މި
އަންނަނީ ކުރިއެރުންތައް ލިބެމުން. ބަޖެޓަށް އެއްޗެއް ދަންނަވާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ފެށޭ އަހަރު
ވެގެންދާނީ އުއްމީދީ އަހަރަކަށޭ. މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އާ ކަންތައްތަކެއް ވެގެންދާނޭ. މި ބަޖެޓުގައި އެބަހުރި، ނަރުދަމާ
އެބަހުރި. ބޯފެން އެބަހުރި. އަސާސީ ގިނަ ޚިދުމަތްތަކެއް އެބަ ހުރި. މިހާރުވެސް ދޫކުރަމުންގެންދާ އެއްވެސް ސަބްސިޑީއަކަށް
ބަދަލުގެންނާކަށެއް މިއަކު ނެތް. އާދެ، ބައެއް މިނިސްޓްރީތަކަށް، ބައެއް ތަންތަނަށް ދީފައި ހުރި ބަޖެޓުތަކުގެ
އެމައުންޓުތަކަށް ބަދަލު އައިއްސަ އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މަޝްވަރާދީފައި
އޮތީ، ލަފާދީފައި އޮތީ، ވަޢުދުވެފައި އޮތީ، ވިދާޅުވެފައި އޮތީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި، މިހާރު ފޯރުކުރަމުންދާ އެއްވެސް
ސަބްސިޑީއަކަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ނުގެންނާނަމޭ. އެ ބަދަލު ގެންނާކަށްނުޖެހެއޭ. ދެން މި ބޭ ފުޅުން ވިދާޅުވަނީ ބަޖެޓުން
ކުޑަވީ ކީއްވެހޭ އައިޓަމުތައް؟ މިދިޔަ އަހަރު މިސްކިތެއް ރަށެއްގައި އަޅައިފިއްޔާ މި އަހަރު މިސްކިތެއް ނާޅާނެ.
އެހެންވެއްޖެއްޔާ އެ އެމައުންޓް އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓުގައި ނޯންނާނެ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ވެސް ދަށަށް ދާނެ.
މިވަރު ނޭނގޭ ބަޔަކު މި ވާހަކަ ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލަން ދެއްކީމަ މިއީ ހައިރާންވާވަރުގެ ކަމެއް. މިއަދު ޕީ.ޕީ.އެމުން
8

ކުރަންވީ ކަމަކީ ، މި މީހުން މިދިޔަ ތިން އަހަރު ކުރިހާ ކަމެއްގެ ވާހަކަ ދައްކަންވީ. އޭރުން ދެން މި މީހުން މި
ދޮރަކުންނެއް ނުވަންނާނެ މިތާކަށް. އެ މީހުން ހިނގައިދާނެ ގެއަށް. މި މީހުން ކުރި އެއްވެސް ކަމެއްގެ ވާހަކަ ނުދައްކައި،
މި ސަރުކާރުން މި އައި ކުރު މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ދެ މީހަކު ކުރި ކަމެއްގެ ވާހަކަ މި ތަނުގައި ދެއްކީމަ އެ މައްސަލަ
ތަޙުޤީޤުކޮށްލަން ވެސް އަންގަންކެރުނު ހަމައެކަނި ވެރިޔަކީ ރައީސް ޔާމީނޭ. އެ ކަންކަން ބެލުމަށްފަހު އެ ކަންކަމަށް
ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހުން، އެ ކަންކަމުގައި ޝާމިލުވާ މީހުން ތިބީ މިއަދު ވެސް ޖަލުގައޭ. އެކަން ކުރާކަށް ނުކެރުނޭ އެއްވެސް
ވެރިޔަކަށް. އެފް.ބީ.އައި.ޑީގެ މައްސަލައިގައި ވެސް ރައީސް މައުމޫނަކަށް ވެސް އެކަން ކުރާކަށްނުކެރުނޭ. ނަޝީދުގެ
ވެރިކަމުގައި ހިނގާފައި ހުރި ކަންތަކުގެ ތެރެއިން ވެސް އެންމެ މައްސަލައެއް ފިޔަވައި އިތުރު ކަމެއް ބަލާކަށްނުކެރުނޭ.
މިހާރުވެސް އޭރުގެ އޮޑިޓް ރިޕޯޓުތައް ބަލައިލަބަލަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ތިލަފުށީގައި އޭރުގައި ހުރި،
އެމް.ޑީއަކަށް ހުރި ބޭފުޅަކު ދެ އަހަރާއި ކޮންމެވެސް ދުވަހަކަށް ޖަލަށްލި ކޮރަޕްޝަނުގެ މައްސަލައެއް ގައި. އެއީ ހަމައެކަނި
ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި ހިނގި ކޮރަޕްޝަނުގެ ތެރެއިން އެއީ ހިނގި އެންމެ ކުޑަ ކަންތައް އޭރުގައި. އޭރުގައި ހުރި އެންމެ
ކުޑަ ކަންތައް އެއީ. ދެން ހުރި ބޮޑެތި ކަންތައްތައް ނިކަން ބަލައި ތަޙުޤީޤުކޮށްލާފައި ޕީ.ޖީން ފޮނުވަބަލަ ކޯޓަށް ކިހިނެއްތޯ
ވަނީ. އޭރުގެ ވަޒީރުންނަށް ތިބި މީހުންގެ ތެރެއިން ދެ ބައިކޮށްފައި އެއްބައި މީހުން މިއަދު ތިބެންޖެހޭނީ ރަނގަޅަށް
އެކަން ކޮށްފިއްޔާ ޖަލުގައި ތިބޭނީ. އެހެންވީމާ، މި މީހުން މިއަދު ނުކުމެ މި ވާހަކަތައް މިހެން ދައްކާއިރުގައި މިއަށް
ރައްދެއް ނޫން ދޭންވީކީ. މިއަށް ކަން ހިނގާފައި އޮތް ގޮތުގެ ވާހަކަ ދައްކަންވީ. މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު
ރަނގަޅުވެގެންދާކަން އެއީ ދުނިޔެ ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތެއް. މިއަދު މި ބަޖެޓު ރެކަމެންޑޭޝަނުގެ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓާ ބެހޭ
ގޮތުން އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު ދީފައި އޮތް ލަފާގައި ބުނެފައި އޮތީ މިއީ އުއްމީދީ ބަޖެޓެކޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހިނގާ
މި އޮތް ގޮތަށް ފާސްކޮށްލަމާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މޫސާމަނިކަށް.
ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. އެމް.ޑީ.ޕީއާ ދިމާކޮށް، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް އަމާޒުކޮށް ވާހަކަތަކެއް ދައްކަމުންދާއިރުގައި
ރައްދުދިނުމުގެ އެއްވެސް ކަހަލަ ހައިސިއްޔަތެއް މިއަދު އަޅުގަނޑުގެ ކިބައިގައި ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓަށް
ވާހަކަދެއްކުމަކީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއިން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ލާޒިމުކުރާ ކަމެއް ބަޖެޓު އޮތް ގޮތް
ބަލައިލުމަކީ. އެގޮތުން، ދިވެހި ސަރުކާރުން މިއަދު ހުޅުމާލޭގައި ހިންގަމުންގެންދާ ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކާއި، ރާއްޖޭގެ
9

ތަރައްޤީއަށް ހިންގާ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ. އެހެންވުމުން، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް އަންނަމުންދާ ކުރިއެރުން
އެކަމަކީ ގޯސްކޮށް ހިނގާ ކަމެއް ކަމަށް ބުނެ، ޙަޤީޤަތް އޮޅުވާލައިގެން އެއްވެސް ވާހަކައެއް ދައްކައި، ދާއިރާ ތަރައްޤީނުވާނެ
ގޮތަކަށް އެއްވެސް ވާހަކައެއް ބުނުމަކަށް އަޅުގަނޑުގެ ޟަމީރު ތަނެއް ނުދޭ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކައެއް
ނުދައްކާނަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އޮތީ ސަރުކާރަށް އައްސަރިބަހާއި ސާބަހޭ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ ތަރައްޤީކޮށްދެއްވާތީވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިއަދު ހިނގަމުންދާ އެންމެ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ހިނގަމުންދަނީ ހުޅުމާލޭގައި. އަދި ހުޅުލެ ހިމެނޭ
ސަރަހައްދުގައި. އެހެންވީމާ، އަ ޅު ގަނޑު އެކަމަށް ޝުކުރު ދަންނަވާލަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން
އެބައޮތް ވާހަކައެއް. ސަރުކާރަށް ސިޓީ ލިޔެގެން ޖަވާބުނުލިބިގެން އުޅޭ ކަމެއް އެބައޮތް. ސަރުކާރުން ވަރަށް ބާރު
ސްޕީޑެއްގައި މިއަދު މި ދަނީ މާލޭގައި ޕާކުތައް ހަދަމުން. ޒަމާންވީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސްވެރިންގެ ޕާކު ވެސް އެންމެ
ފަހުން އެދިޔަ ގޮތަށް ސައިކަލު ޕާކަކަށް ބަދަލުކޮށްލައްވައިފި. މިކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑު ލިޔެފިން، ސައިކަލަކީ ދިރިއުޅޭ
އެއްޗަކަށް ނުވާތީވެ އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސްވެރިންގެ ޕާކު މިގޮތަށް ބަދަލުކޮށްލުމަށްފަހު ސައިކަލުތަކެއް ޕާކުކުރީމަ ވަރަށް
ދެރަކަމެކޭ. އެހެން ނަހައްދަވާށޭ. މިއީ މަސްވެރިންގެ ޕާކުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ މީހުން ނުކުމެލައި،
ވައިފިނިކޮށްލަން އޮތް ތަނެކޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަދި އޭގެ ޖަވާބެއް ނުލިބޭ. ދެން އޮތީ ކުޑަހެންވޭރާ ދިމާލުން
ހެންވޭރުކޮޅުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްކުޅިވެރިންނާއި ކުޑަކުދިން ނުކުމެ އުޅޭ ސަރަހައްދު. އެތަން ވެސް ހަމަ އަނެއްކާ
ޕާކަކަށް ސަރުކާރުން ބަދަލުކުރައްވައިފި. އެއީ ބާވެފައި ހުރި ސައިކަލާއި، ކާރާއި، ލޮރީއާއި، ގޭގެ އިން އުކާލާ ވެލި އަޅައިލާ
ޕާކަކަށް. މިވެސް ވަރަށް ރީތި ޕާކެއްގެ ގޮތުގައި ވެއްޖެ. މިކަމާ ގުޅިގެން ސިޓީއެއް ފޮނުވައިގެން ވެސް ޖަވާބެއް ނުލިބޭ.
މިއީ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރެއިން ފެންނަ ކަމެއް ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ސަރުކާރުގެ
ސިޔާސަތު އޮތް ގޮތަށް ވާހަކަދެއްކީމަ ވާނެ ގޮތަކީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސިޔާސަތަށް ވާހަކަދެއްކީމަ ވީހެން އަޅުގަނޑަށް ވާނީ.
އަޅުގަނޑު މިއަދު އެ ގޮޅިއަށް އަރާކަށް ނެތިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފަހުގެ ތާރީޚުގައި އިންފްލޭޝަން ދަށަށް ގޮސް،
އަދި ޖީ.ޑީ.ޕީ މައްޗަށް ޖެހިފައި ވަނީކީ އެއީ ވަކި ސަރުކާރަކުން ކުރި ކަމަކުން ނޫން. އެއީ މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ކަމެއް. ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކީގައި ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން ތަޢާރަފްކުރި ޓެކްސްގެ ނިޒާމުގެ ސަބަބުން ނުސީދާކޮށް ނެގެމުންދިޔަ އެތައް ފައިސާއެއް ސީދާ
ގޮތުގައި ސަރުކާރަށް ނެގޭނެ ގޮތް ހަމަޖެހިގެންދިޔައީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި. އެކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ލިބިގެންދިޔަ. މިއަދު ކޮންމެ މީހަކު ކިތަންމެ ބޮޑަށް އެ ވާހަކަ
ކޮންމެ ގޮތަކަށް ދެއްކިޔަސް ޙަޤީޤަތަކީ އެއީ ސަރުކާރުން މި މަޖިލީހަށް ގެނައި މި ދެންނެވި ސިޔާސަތުތަކުގެ ތެރެއަށް މި
މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ކުރެއްވި މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ އިންފްލޭޝަން
ދަށަށްދިއުމާއި، އަދި ޖީ.ޑީ.ޕީ ވަރުގަދަވެގެންދިއުން. އާދެ، އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން ޓެކްސް ތަޢާރަފްކުރީ.
އަދި ތަޢާރަފްކުރުމަށްފަހުގައި އެއާ އެކީގައި އޭރުގައި އެމް.ޑީ.ޕީއަކަށް މި މަޖިލީހުގެ އަޣްލަބިއްޔަތެއް ނެތް. ލިބިގެން އައި
10

ކުރިއެރުމުގެ ތެރޭގައި އޭރު އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން އަޅުގަނޑު މެން އަލަށް މި އުފެދިގެންދިޔަ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން
ވަރަށް ގިނަ މުއައްސަސާތަކެއް ހެދިގެންދިޔަ. މި މުއައްސަސާތަކަށް ދައުލަތުގެ މާލިއްޔާއިން ފައިސާ ދިނުމުގައި މުސާރަ
ކަނޑައެޅުމުގައި އޭރުގައި ޑީ.އާރު.ޕީގައި ތިއްބެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަންތައްތައް
ކުރަމުންގެންދިޔައީ ޙަޤީޤަތާ އެއްގޮތަކަށް ނޫން. މުސާރަތަކާ އެއްޗެހި ބޮޑުކުރަމުންގެންދިޔައީ އޭރު އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރަށް
ނޭވައިނުލެވޭވަރުގެ ބޮޑެތި މުސާރަތަކާ އެއްޗެހި ހަދަމުންދިޔައީ. މިއަދު މި އޮތީ އޭތި ރިވައިސްކުރަންޖެހިފަ. އަޅުގަނޑު
ވަރަށް ޝުކުރުވެރިވަން ރައީސް ޔާމީން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް ބަދަލުކުރައްވައި އެ ކަންކަން ކުރައްވާތީ. އޭރުގައި
ޑީ.އާރު.ޕީގައި ތިއްބެވި މީހުން މިއަދު އެ ކަންކަން ކުރެއްވުމަށްފަހުގައި އެ މީހުން ފިޔާތޮށި ވެސް ވީ އެއް ބަޔަކު، އަނެއް
ބަޔަކު ލޮނުމެދު ތޮއްޓަށް ބަދަލުވެގެން މިހާރު އެ ތިބީ މުޅިން އެހެން ގޮތެއް ވެފަ. އެއް ބަޔަކު ރީނދޫވެފަ. ރީނދޫ ހުމަށް
ބަދަލުވެފައި އެހެންވެފައި ތިބި މީހުން. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ދެއްކޭކަށެއް ނެތް. ޙަޤީޤަތަކީ
އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ގޮތަކަށް ވާހަކަދެއްކި ކަމުގައި ވިޔަސް، މިދެންނެވި ގޮތަށް ފަނޑިޔާރުގެއާއި، ދައުލަތު ގެ
މުއައްސަސާތަކާއި މުސާރަތައް ކަނޑައެޅިގެންދިޔައީ އާއްމުކޮށް އޭރު ގައި މުސާރަތައް ހުރި އަދަދުގެ ސަތޭކަ ގުނަ ،
ދުއި ސަ އ ތަ ގު ނައަަ ށް ބޮޑުޔވެގެންދިޔައީ. ނުކުރާ މަސައްކަތާ އެއްވަރަށް ފައިސާ ދެމުންދިޔައީ. ސިވިލް ސަރވިސްގެ
މުސާރައަށް ވެސް މި ދެންނެވި ގޮތަށް އިނާޔަތްތަކާއި މުސާރަތައް ބޮޑުކޮށްގެންދިޔައީ ސަރުކާރަށް ނޭވާނުލެވޭ ވަރަށް.
ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ ހިންގުމުގެ ދޯދިޔާކަމުން ކަމަށް ވިޔަސް، މިއަދު އަދި އިދިކޮޅު
ނުވަތަ އެއްކޮޅު މެންބަރުން ކޮންމެ ގޮތަކަށް ވާހަކަދެއްކިޔަސް އަޅުގަނޑުނެންނަށް ފައި ހިފަހައްޓައިނުލެވި ގެން ފޮސް
ސަރުކާރު ތިރިވެގެންދިޔައީ. އާދެ، ވަ ކި ބަޔަކަށް ދައުލަތުގެ ވެރިކަން އޮތުމަކީ އެއީ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ވެސް
ދުއްތުރާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު މިއަދު އެކަން ތަޙައްމަލުކުރަމުން މި ގެންދަނީ. މެދަށް ހުއްޓިފައި ހުރި މީހެއްގެ
ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. އަޅުގަނޑަކީ ވެސް މި ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ މައިދާނުގައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް
މަސައްކަތްކުރެވިފައި ހުރި މީހެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނުނީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ރަނގަޅު ވާހަކަތަކެއް ސިޔާސީ ގޮތުން ދެއްކުމަށްފަހުގައި ބަހާއި ޢަމަލާ ދިމާނުވާކަން. މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ރާއްޖޭގެ
ތަރައްޤީއަށް ކުރަމުންގެންދާ ކޮންމެ މަސައްކަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާނެ ކަމެއް ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ
އަޅުގަނޑުގެ ބުއްދި ގަބޫލުކުރަނީ އެކަމަކީ ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދެވެން އޮތް ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްދިނުމަށްފަހުގައި
ސޮޔާސީ ތަޅާފޮޅުމަކީ މުޅިން ދެވަނަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ވެގެންދާންވެއްޖެ. އެނގިވަ ޑައިގަންނަވާނެ، އިންފްލޭޝަން ދަށަށް
ދިއުމާއި ކެޕިޓަލް ޚަރަދުތައް ބޮޑުވެގެންދިއުމަކީ އެއީ ކޮންމެ ގޮތެއްވިޔަސް އެއީ ވަގުތުން ވަގުތަށް ބަޖެޓަށް ޑެފިސިޓް
ދެއްކިކަމުގައި ވިޔަސް ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި އިންވެސްޓުކުރެވޭ އެއްޗަކީ ރައީސް ޔާމީނަށް ވެސް، އަދި އެހެން
ރައީސަކު ވަޑައިގަތަސް ކޮނޑުޖަހައިގެން ތި އޮތް ބްރިޖާ އެއްޗެހި ހިފައިގެން ނުއެއް ދެވޭނެ. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރެއްގެ
ސިޔާސަތު ރަނގަޅަށް އޮތި އްޔާ ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓްމަންޓުގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން އިންވެސްޓުކުރާ އެއްޗެއް އެ އީ
11

ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ކުރެވިފައިވާ އިންވެސްޓްމަންޓެއް. އެއަށް ފާޑުކިޔާނެ ކަމެއް ނެތް. އެއީ ވިޔަފާރި ނުދަންނަ މީހުން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އުޅޭ ސިޔާސީ ކިތައް މީހުންނަށްތޯ ވިޔަފާރި އެނގިގެން މި އުޅެނީ. ތިމަންނާމެން ހަމަ އެއްޗެއް
އޮތީމަ ކިޔައިނަގަނީ. ދެން ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގެ ތެރެއަށް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހިލާއިރުގައި ކޮމްމެ ސަރކާރަކާ ދިމާލަށް ވެސް
ބައިވަރު އެއްޗެހި ކިޔާ. އާދެ، 30 އަހަރުގެ ވެރިކަން ނިމިގެންދިޔައިރުގައި ޝިޕިންގ ކުންފުނި ވިއްކާލެވިގެންދިޔަ
ވާހަކައާއި، އެފް.ޕީ.އައި.ޑީގެ ކޮރަޕްޝަންގެ ވާހަކައާއި، އެއަރމޯލްޑިވްސް ވިއްކާލި ވާހަކައާއި، މި ހުރިހާ ވާހަކަތައް
އަޅުގަނޑުމެން އޭރު ދެއްކީ ޙަޤީޤަތުގައި 2008ގެ އެމްޑީޕީ ވެރިކަން އައިސްގެން ރައީސް ނަޝީދު އެކަންކަން ބަލާނެ
ކަމަށް. ޙަޤީޤަތުގައި އެ ކަންކަން ނުބެލި. އެހެންވީމާ، އެކަން ބޮޑު ވާހަކައަކަށް ވެގެންދިޔައީ. އެ ސަރުކާރުން ކުރި
އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް. ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ރީތިކޮށް އޮތް ސަރުކާރެއްގެ ގޮތުގައި ދެން އައި ސަރުކާރުން ބަލައިގަތީ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރާ ދިމާލަށް ވާހަކަދައްކަމުންގެންދިޔައީ 80 މިލިޔަން ޔޫއެސް ޑޮލަރު މަހެއްގެ މައްޗަށް ނުވަތަ
އަހަރެއްގެ މައްޗަށް ލިބިލިބި ފައިދާ އޮތް އެއަރޕޯޓެއް ޖީ.އެމް.އާރަށް ވިއްކާލި ކަމަށް. އަދި ވިއްކާލިއިރުގައި ދިވެހި
ރައްޔިތުން ރަހުނުކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުން ފައިސާ ނެގޭ ގޮތަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޮލުން ފައިސާ ނެގޭ ގޮތަށް
ވިއްކާލުމަށްފަހުގައި އެކަމުގެ ކޮރަޕްޝަންގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޮލުގައި އަޅުވަމުންގެންދިޔަ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި.
ހަމައެއާއެކީގައި ފެން ކުންފުނި ވިއްކާލައި، ކޭބަލް އެންޑް ވަޔަލެސްއަކީ އިނގިރޭސި ދައުލަތުގެ ބާރުގެ ދަށުގައި އޮންނަ
ކުންފުންޏަކަށް ވާތީވެ ކޭބަލް އެންޑް ވަޔަލެސްއަށް ފައިދާ ދީގެން، ފައިދާކުރުމަށް ޓަކައި ދިރާގުގައި އޮތް މެޖޯރިޓީ ހިއްސާ
ވިއްކާލަދިނީ ކޮރަޕްޝަނަށް ފަހިވާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ، އެ ވާހަކަ ދެއްކުނު. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި އެކަން ވެގެން ވެސް
ދިޔައީ އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ބަލަހައްޓައިގެން ހުއްޓާ. ކޭބަލް އެންޑް ވަޔަލެންސްއިން ވަގުތުން ބަހުރެއިންގެ ކުންފުންޏަކަށް
އެ ހިއްސާ ވިއްކާލުމަށްފަހުގައި އެ މީހުން އެއިން ފައިދާ ނަގައިފި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިރާގުގައި އޮތް އަޅުގަނޑުމެންގެ
މެޖޯރިޓީ ހިއްސާ ނެތިގެންދިޔައީ. ފެން ކުންފުނި ވިއްކާލީ. މި 3 މައްސަލައާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް މިތާނގައި ސިޔާސީ
މީހުން ކޮރަޕްޝަންގެ ވާހަކަތައް ދައްކަމުންގެންދިޔަ. ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑާ ދިމާލަށް ތިލަފުށީގެ ވާހަކަ ވެސް
ގޮވަމުންގެންދިޔަ. ދެންމެވެސް ކުޑަކުޑަކޮށް އެ ވާހަކަ އަތުވެއްޖެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިއިން
އެއްވެސް ކަމެއް ޖެހިގެން އައި ސަރުކާރަކުން ބަލައި ތަޙްޤީޤުކުރި ތަނެއް ނުފެނޭ. އެހެންވީމާ، ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު
ދެކެނީ އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ގޮތުން މިތާ ދައްކާ ވާހަކައަކީ މި ދައުލަތުގެ ފައިސާއާއި ލާރީގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ
އަޅުގަނޑުމެން ޖޯކަކަށް ދައްކާ ވާހަކައެއް ކަމަށް. ދަންނަވަންތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެން މިތާ ތިބިއިރު، މިއަދު މި ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި މި މަޖިލީހުގެ އިއްޔެ ވަރަށް ބާރުލާފައި ގޮވަމުންދިޔަ 25 ޔޫއެސް ޑޮލަރު މީހެއްގެ އަތުން ނަގާ
ވާހަކަ. ކީއްތޯވާނީ 25 ޑޮލަރު ނެގިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކާބަފައިން ކޮނޑަށް ގޯނިލައިގެން ގެނެސްގެން ހެދި އެއަރޕޯޓެއް.
މިއަދު އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުން، ސަރުކާރުން 800 މިލިޔަން ޑޮލަރު ދަރަންޏަށް ނަގައިގެން އެކަން
ކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފުރާ ފަސިންޖަރެއްގެ އަތުން 25 ޑޮލަރު ދިނުމަކީ އަޅުގަނޑަކަށް އެއްވެސް މައްސަލައެއް
12

ނޫން. ހަމަ ދޭންވީ އެ ލާރި. ދޭންވީ އަވަހަށް އެ ދަރަނި އަދާކޮށް ނިންމުމަށް ޓަކައި. އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީ
ސަރުކާރުގައި ޖީ.އެމް.އާރް ކިޔާ ކުންފުންޏަކަށް އެ ލާރި ދޭންވެގެން މިތަނުގައި ވަކާލާތުކުރިން އަޅުގަނޑު. އޭރު ކީއްވެގެންތޯ
އެ ވާހަކަ އެގޮތަށް ނުދެއްކުނީ؟ އެއީ މައްސަލައެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކާކުތޯ ބަލަނީ؟ ވޭތުވެދިޔަ ދެތިން
އަހަރުދުވަސް ތެރޭގައި މިތާ ތިބި ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރައްވާ އެންމެންނަށް އެނގޭނެ. ސްރީލަންކަން
އެއަރލައިންސަށާއި އަދި އެމިރޭޓްސް އެއަރލައިނަށާއި ދެން ހުރި އެއަރލައިންތަކަށް ސްރީލަންކާއާ ހަމައަށް ދަތުރެއް
ކޮށްލަން 500 ޔޫއެސް ޑޮލަރު ނަގަމުންގެންދިޔަ. މިއަދު އެކަމަކު ބައްލަވާ. މެގަ މޯލްޑިވްސް ފަރާތުން ކުރި އިޢުލާނަކާ
ގުޅިގެން، ހަމަ ތެލުގެ އަގު ވެސް އެއްވަރަކަށް، އެހެން ހަރަދުތައް ވެސް އެއްވަރަކަށް ހުއްޓާ 130 ޑޮލަރަށް އެ އޮތީ
ޓިކެޓުގެ އަގު ވެއްޓިފަ. އަޅުގަނޑު މިތަނުގެ އެ ވާހަކަދެއްކީމަ އަޅުގަނޑުގެ ބުރަދަން ކުޑަވެގެން މިއަދު އެއްވެސް މީހަކު
އެކަމާ އަޅައިނުލި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް މައްސަލައެއް ނޫން އެއީކީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއަރޕޯޓް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
ޓަކައި ސަރުކާރުން ކުރާ ތަރައްޤީއަށް ސަޕޯޓްދިނުމުގެ ގޮތުން ކުރާ ކޮންމެ ފަސިންޖަރަކު 25 ޑޮލަރު ދޭންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑު
އެއަށް ވޯޓުދޭނަން ހަމަޔަޤީނުން ވެސް. އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، އެވަރުގެ ދަތިކަމެއް ސަރުކާރު ބޮލުގައި އެޅުމަށް ޓަކައި
އެކަން ނުކުރަހަރޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭން މިއަދު ބޭރަށް ދާ މީހުން، އެފޯޑްކުރެވޭ މީހުން ބޭރަށް ދަނީ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ
އެ މީހުންނަށް 25 ޑޮލަރު ދޭންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭނެ ދެން ގޮސް ފައިބާފައި ދެން ކަނޑާ ޓިކެޓާއި، ދެން
އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ފޯންކޯލަށް ކިތައް ސަތޭކަ ޑޮލަރުތޯ އަޅުގަނޑުމެން ދޭންޖެހެނީ. އެ ވާހަކަ ރަނގަޅުވާނީ ނުދެއްކިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ވާހަކަދައްކަނީ މި މަޖިލީހުގައި ތިއްބަވައިގެން ވަރަށް ބޮޑެތި
ސިޔާސީ ބޮޑެތި ވާހަކަތައް ހައިބަތު ބޮޑުކޮށް ނިކުމެ ދައްކާއިރު، ތިމާމެންގެ ހާލަތު އެބަ ބަލަންޖެހޭ. ދެން އޮތީ، އަޅުގަނޑު
ހަމަ ދަންނަވާލަން އޮތީ އިދިކޮޅު ފަރާތްތައް ވިޔަސް، އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ އަޅުގަނޑަށް މިހުރެވެނީ ކޮން ފަރާތެއްގައި
ކަމެއް. ކޮންމެގޮތެއްވިޔަސް ކޮންމެވެސް އެއް ފަރާތެއްގައި މި ހުންނަނީ ދެން. ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން،
މި ފަހުގެ ތާރީޚުގައި އެންމެ ބޮޑަށް ދެކެވުނު ވާހަކައަކީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު ބަދަލުވެގެންދިޔަ ބޮޑީގައި ކަންތައްތައް
ހިނގައިދިޔަ ގޮތް. އޭގެ ފަހުން މިއަދު މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ، ރައީސް ޔާމީން ރާއްޖޭގެ ރަށްތައް ވިއްކާ ވާހަކައާއި،
ރާއްޖޭގެ މާލިއްޔަތު ދަރުވައިލާ ވާހަކައާއި، މި ކަންކަން ކުރާއިރުގައި މި ރާއްޖޭގައި ހިނގަމުންދާ ތަރައްޤީތައް
އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. އަނދިރިވެގެން ތިބެގެން ކަމަކުނުދާނެ. އަޅުގަނޑު ކުރިން މި ދެންނެވި ދެ މައްސަލަ؛
އެފް.ޕީ.އައި.ޑީ.ގެ މައްސަލައާއި އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ހިނގައިދިޔަ ކޮރަޕްޝަންގެ ވާހަކަ އެއްވެސް ތަޙްޤީޤެއް ކުރެވި،
އެ ވިދާޅުވި 2 މަސްދުވަހަށް ޖަލަށް ލީ މީހަކު ފިޔަވައި އެއްވެސް ކަމެއް ފެންނަން ނެތް ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، ސިޔާސީ
މީހުންނަށް ޖޯކަކަށް ވެގެން މި ދަނީ. އެއަށްވުރެ މާ ބޮޑު ޖޯކެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ސަރުކާރު ވައްޓާލުމަށްފަހު ދެން އައި ސަރުކާރުގައި ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓަރު ވެސް، އަދި މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ
ފެނޭ އޭރުގެ ޕޮލިސް ކޮމިޝަނަރު ވެސް، އޭރުގެ ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު ވެސް، އޭރުގެ ހޯމް މިނިސްޓަރު ވެސް މިއަދު
13

ތިބީ ރީނދޫ ކުލައިގެ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ބޮކްސާއަށް ދަންދެކަށް ލައިގެން ތިބީ. އެހެންވީމާ، އޭރުގައި ދިވެހި ސިފައިން
ޓްރެއިނިންގހަދަން އޮތް ގިރިފުށި ވިއްކާލައި، އެއާ ޖެހިގެން އޮތް ރާޅާއަޅާފުށި ވިއްކާލައި، މާލޭގެ ރައްޔިތުން ދަތުރުދާން
އޮތް ކުޑަބަޑޮސް ވިއްކާލައި، މި ހުރިހާ ކަމެއް ކޮށް އޭގެން ފައިސާތަކެއް ނަގައި އެ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރުމަށްފަހުގައި ދެން
މި ސަރުކާރަށް ބަދަލުވެގެން އައިމަ ކުއްލިއަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނުނީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީގެ ޚިޔާނާތުގެ ވާހަކަ.
އެކަމަކު، މިއަދު އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީގެ ނަންބޯޑް ބަދަލުކޮށްގެން މިތިބީ ކޮންބައެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެން. އެއީ އެމް.ޔޫ.އޯއަށް
އޭތި ބަދަލުވީ. އެހެންވީމާ، އެ ކޮރަޕްޝަންގެ މައްސަލަ ވެސް ފޮހެވުނީ. ދެން މިއަދު ރައީސް ޔާމީންގެ ވާހަކަ ނުވަތަ
އެހެން މީހެއްގެ ވާހަކަ މިތާ ދެއްކުމުގެ މާނައަކީ ކޮބައިތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެން ކީކޭތޯ ކިޔަންވީ މިކަމާ ގުޅިގެން. މިއީ ދިވެހި
ރައްޔިތުން ކުރިމަތީގައި ހިނގައި ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑުމެންގެ މާތްވެގެންވާ އިސްލާމް ދީނުގައި، އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ
އަމިއްލަ އުސޫލުތަކާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ އުސޫލުތަކަކީ ވެސް މީހަކު ވައްކަމެއް ކޮށް، ޚިޔާނާތެއް ކޮށް ކަމެއް
ވެއްޖެއްޔާ އެ މީހާއާ ދޭތެރޭގައި އިންސާފުގެ މަގުން އެކަން ބެލުން. އެހެނެއް ނޫން. ރައީސް ޔާމީނާ ދޭތެރޭގައި ޒާތީ
ކަމެއް އޮތީމަ އެ މީހާ ކިހިލިޖަހާލައިގެން ގެނެސް އޭނަ ކުރި ހުރިހާ ވައްކަމެއް ހުރިހާ ކަމެއް ގޯސްކޮށް، ރަނގަޅުކޮށް
އޭނަ ފޮހެލީ ރީތިކޮށް. ސިޔާސީ ގޮތުން ޚިޔާލު ތަފާތުވީމަ ކަލެއޭ ވަގަކީ. އެއީކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ އުސޫލެއް ނޫން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ގަބޫލުނުކުރެވޭތީ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑު މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ހުއްޓި ހުންނަން މި ޖެހެނީ.
އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ މައިދާނަށް ނުކުތީ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ޚިދުމަތްކުރަން. އެއީ ވަކި މީހަކަށް
ޚިދުމަތްކުރާކަށް ނޫން. މިދެންނެވީ ފާޅުގައި. އޭރުގެ ހޯމް މިނިސްޓަރު ޖަމީލާއި، ނާޒިމާއި، އޭރުގެ ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓަރު
އަދީބާ، ދެން އޭރުގެ ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސް ޢަބްދުاله ރިޔާޟާ، މި މީސްމީހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުން މި ރާއްޖޭގެ
މިދެންނެވި ތަންތަން، ފަޅުތަކާ އެއްޗެހި ވިއްކައި ހުރިހާ ކަމެއް ކޮށް ލާރި ނެގީ. އެއީ ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގައި
ހިނގި ކަމެއް ނޫން. ރައީސް ވަޙީދުގެ ވެރިކަމުގައި ހިނގާފައި އޮތް ކަމެއް. އެކަންކަން ކުރި މީހުން ފޮހެސާފުކުރުމަށްފަހުގައި
މިހާރު އެތިބީ މަތާރަންފިލާމަތީގައި އެ މީހުން ބައިތިއްބާފައި އޮފްކޮށްފައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގަބޫލުކުރެވޭ ވާހަކައެއް.
ރައްޔިތުންނަށް މިކަން އެނގެން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭ ކޮންމެ މީހަކު ބަނދަރެއް، ފަޅެއް، އަނެއްކައްޗެއް
ނުހެދިގެން މި ވާހަކަދައްކަނީ. ދައުލަތުގެ ލާރީގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މި ތަނަށް ކަރަށް ނާރުނަގައި ހުރިހާ ވާހަކައެއް
ދެކެވިދާނެ. ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް ކޮންމެ އެއްޗެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކީދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި
މިއަދު ވެސް ސަރުކާރުން ކުރަންވީ ކަމަކީ، ސަރުކާރުން މި ތަނުގައި ތިބި ކިތައް މެންބަރުންނަށްތޯ އެނގިވަޑައިގަންނަވަނީ
މިއަދު އިންފްލޭޝަން މައްޗަށް ގޮސްގެނެއް ނޫން ރާއްޖޭގެ ޑޮލަރުގެ ކަންތައް މި ހިސާބުގައި މި އުޅެނީކީ. ޙަޤީޤަތަކީ،
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޑޮލަރު ލިބޭ މީހުން ނެރެ ބްލެކް މާކެޓަށް ވިއްކަނީ. އެ ވިއްކަން ބޭނުން މި ކުރަނީ ހަމަ ސީދާ
ބަނގްލަދޭޝްގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންކޮށްގެން އެކަން ކުރަނީ. މިކަން ސަރުކާރަކަށް ވެސް ނުހޯދޭ. އެއީ ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި
މި ކަންކަމަށް ވާގިވެރިވާ ބަޔަކު އޭގެތެރޭގައި ތިބޭތީ އެކަން ނުކުރެވެނީ. އެހެންނޫނިއްޔާ މި ރާއްޖެއަށް ލިބޭ ޑޮލަރު
14

އެމް.އެމް.އޭއެއް އެބަހުރޭ. ބޭންކުތައް އެބަހުރޭ. ކީއްވެގެންތޯ މި އަގު؛ ޑޮލަރުގެ އަސްލު މޫނުމަތީ އަގަކީ 15.42. އެކަމަކު،
މިތާނގައި ފާޅު ބޮޑުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ 18 ރުފިޔާ އަށް ވެސް ޑޮލަރު ލިބެއޭ. އެ އޮތީ ކިއުދަމައިލާފަ.
އެކަމަކު އިނގޭތޯ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ، ޚާއްޞަކޮށް މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންނަށް ކިތައް މީހުންނަށްތޯ އެނގެނީ މި މާލޭގައި ކިތައް ގެ ކުއްޔަށް ހިފައިގެން ބަންގާޅީން 30 ރުފިޔާ އަށް
އެނދު ވިއްކައިގެން ، ދުވާ ލަކަ ށ 30 ރުފިޔާއަށް ގޮދަނޑި ވިއްކައިގެން ކިތައް ވިޔަފާރި މިތާ އެބަ ހިނގާތޯ. މިއީ ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން ބަލަންޖެހޭ ކަންކަން. މިކަންކަން ބެލުމަށް؛ އެހެންވުމުގެ ސަބަބުން ދެން ސަރުކާރުން މި ގެންނަނީ
ސަބްސިޑީތަކަށް ބަދަލު. ސަރުކާރަށް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެކަން އެނގިވަޑައިގަންނަވާތީ އެކަން ކުރަނީ. ސަބްސިޑީ
މި ދެނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް. ދިނީމަ މާލޭގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ގެދޮރު ކުއްޔަށް ހިފައިގެން ތިބޭ މީހުން މި
ދެންނެވި ބަނގްލަދޭޝްގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ތަންތަން ދީފައި، އެ މީހުން ސަބްސިޑީގެ ލާރީގައި ކަރަންޓު ވެސް
ބޭނުންކުރަނީ. ފެން ވެސް ބޭނުންކުރަނީ. ކޮންމެ މީހަކު ހަނޑޫ ކިލޯއެއް ވެސް މީގެން ކަނީ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން
ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރަށް މިއަދު އޮތީ މި ކަންކަން ބަންދުކުރުން. އެނޫން ގޮތެއް ނެތް. އެއީ ލޯ އެންފޯސްކުރާ
ފަރާތްތަކުން ސަރުކާރުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެކަމުގައި އެހީތެރިކަމެއް ނުވޭ. ފިލައިގެންއުޅޭ ބަންގާޅީންގެ 1
ލައްކައެއްހާ މީހުން މިތާ އެބަ އުޅޭ. އެ މީހުންގެ އަތްމަތީގައި ރާއްޖޭގެ ސްމޯލް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔާ ސްމޯލް މީޑިއަމްގެ
ވިޔަފާރީގެ ބޮޑުބައި އޮތީ އެ މީހުންގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައި . އެހެންވީމާ، މިކަން މި ހިނގަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ތެރޭ ބައެއް މީހުން މި ތަނުގައި މި ވާހަކަދައްކަނީ، ސަރުކާރުން މިހާރު ހިންގަމުންގެންދާ ކަންތަކުގެ ތެރޭގައި މި ފަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި އާސަންދައިން ބައެއް ކެނޑިއްޖޭ. ތަންތަނުގައި ދައްކާ ވާހަކައާއި، މީހުންނަށް ކަންކަން ކުރެވޭ ގޮތް ކުޑަކޮށް
ބަލައިލީމަ އެނގޭނެ. އާސަންދައިން ބައެއް އުނިކުރަން ސަރުކާރަށް ޖެހުނު ސަބަބު ހިސާބުކޮށް އަމިއްލައަށް ކަލްކިއުލޭޓަރު
ހިފައިގެން އިނީމަ އެނގޭނީ. ރާއްޖޭގައި އާސަންދައަށް އެންމެ ބޮޑު ހޭދައެއް ކުރަމުންގެންދިޔައީ ހިތުގެ ބަލިތަކުގެ
މައްސަލައިގައި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެންނަށް އެނގުނު. ކެންސަރުގެ ބަލިތަކާއި ހިތުގެ ބަލިތަކަށް. އޭގެތެރެއިން
ހިތުގެ ބަލިތަކަށް މިދިޔަ އަހަރު އައި.ޖީއެމް.އެޗްގައި އުފެދުނު، ހޮސްޕިޓަލްގައި އުފެދުނު ވަކި ބައެއްގެ ސަބަބުން، ވަކި
ޚިދުމަތްދޭ ސެންޓަރެއްގެ ސަބަބުން 500 މީހުންނަށް އެއިން އެހީވެއްޖެ. އެހެން ވެއްޖެއްޔާ އެ މީހުން ބޭރަށް ގޮސް އެ
ވިއްކަމުން ގެންދިޔަ ޑޮލަރާއި ، އެ މީހުންނަށް ކުރަމުންގެންދިޔަ ހޭދަ ދެން މިހާރު ސަރުކާރަށް އަމިއްލައަށް މި ރާއްޖޭގެ
ހޮސްޕިޓަލެއްގަ އި ކުރެވެންޏާ ކީކުރަންތޯ ބަޖެޓުގައި އެ ވާހަކަ ޖަހަންވީ. އެހެންވެގެން ކަންނޭނގެ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
އަޅުގަނޑުގެ ހިސާބުތައް ދައްކަނީ އާސަންދަ އުނިކުރެވިފައި ވަނީ އެކަމާ ގުޅިގެން ކަމަށް. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލެއް ނޫން އަނެއްކާވެސް އިތުރަށް ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް އެތަންތާ ތިބޭ މީހުންނަށް، މީހަކަށް ލާރި ލިބޭ
ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނުން ހިތުގެ މައްސަލައެއް ކުރަންޏާ ލިބޭ އަގުގެ 5 ގުނަ އެބަ ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން އެ
މަސައްކަތް އެބަ ކުރަމު. ތިމާގެ މީހުންނަށް ކަންކަން ޖެހުނީމަ ، ކެންސަރުގެ މައްސަލައާއި މި ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި އެބަ
15

އުޅެން. ދާ ޚަރަދުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ނުޖެހޭ ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓް ސަރުކާރުން
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ އެއްޗެއް ކޮންޓްރޯލްކުރެވުނީމަ އޭތި ބަލައިލަން އެންމެ ރަނގަޅޭ މި ތާ ތިބެ ބޭނުންހާ ވާހަކައެއް
ނުދައްކާ. ކަރަންޓު ސަބްސިޑީ ވެސް ވެގެން މި އުޅެނީ މިހެން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި ތަނުގައި ވަރަށް
ފުޅާކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަނދަރެއް ނުހެދޭ ބުނާއިރުގައި ގާމަތީ ރަށެއްގައި ބަނދަރު ހެދުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން
ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނުވަތަ ކުރާ ކުންފުންޏަކުން ކުރާ ކަމެއްގެ ބުރަދަން ކާކަށްތޯ އެނގެނީ. އެކަމަކު ދަންނަވަން އޮތީ
ކޮންމެ ވެރިޔަކު ވެސް މި ރާއްޖެއަށް އައިސް މިހާތަނަށް އައިއިރުގައި މި ރާއްޖެއަކީ ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލުގައި އޮތް
ތަނެއް. އާބާދުކޮށް ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުން މި ގެންދަނީ މަސައްކަތްކުރަމުން ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ވެސް.
އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ގޮތުން ކިތަންމެ ޚިޔާލު ތަފާތުވިޔަސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތަކީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް
އިޚްލާސްތެރިކަމާ އެކީގައި ދަންނަވަން. ދިވެހި ސަރުކާރުން މިއަދު ގެންދަނީ ސިޔާސީ ގޮތުންނެއް ނޫން. ހަމަ
ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތް ރައީސް ޔާމީން އެބަ ގެންދަވާ. އެއީ ކޮންމެ ރައީސަކު ހުއްޓަސް އަޅުގަނޑު ބުނާނަން މި
ވާހަކަ. އެކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝުކުރުވެރިވަން. އަޅުގަނޑު ނެތިން އެކަމުގެ މެދުވެރިޔަކަށް، ހުރަހަކަށް ވާކަށެއް.
އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ ރާއްޖެއަށް ތަރައްޤީއާއި ކުރިއެރުން. އަޅުގަނޑު މި ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓަށް ވޯޓުދީގެން އަޅުގަނޑު
އެމް.ޑީ.ޕީ މި ހިސާބަށް ބޭރު؛ އަދިވެސް ވޯޓު ދޭނަން. ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ވެސް ވޯޓުދޭނަން. ތަރައްޤީއާއި
ކުރިއެރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު މި ރާއްޖޭގައި ނުކުރާނެ އެ އްވެސް ކަމެއް ނޯންނާނެ. އަޅުގަނޑު ނުކުތީ ރައްޔިތުންނަށް
ޚިދުމަތްކުރަން. ވަކި މީހެއްގެ ފަހަތަށް އަރައިގެން ވަކި ފިކުރެއްގައި ބޮލާފޮށާއަޅައިގެން އުޅުމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ކަމެއް ނޫން. އަދިވެސް ކުރިން މި ދަންނަވާލި ގޮތަށް ރައީސް ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާތި، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރުސީގެ ނަންބޯޑު
އެމް.ޔޫ.އޯ ބަދަލުކޮށްދެއްވާތި. وال سالم عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދަނގެތީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިލްހާމް އަޙްމަދަށް.
ދަނގެތީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2017 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުން ލަފާކުރާ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހުގައި ހުށަހެޅިގެންދާއިރު
ވަރަށް ވަރުގަދަ ބަހުސްތަކެއް މި ދަނީ ކުރިއަށް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް،
އެންމެ ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް އަމިއްލަ ގޭގޭ ކަންކަން ވެސް ނުހިނގައޭ. އަމިއްލަ ދިރިއުޅޭ ގޭގެ ކަންތައް ވެސް ނުހިނގާ.
އަމިއްލަ އެއްބަނޑުއެއްބަފާ މީހާ ވެސް ނުކުރޭ. އަމިއްލަ ދަރި ވެސް އެންމެ ބޭނުންވާ ގޮތަށް ކަންތަކެއް ނުކުރޭ.
16

އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ
ކަންތައްތައް ކުރުމަށްޓަކައި އެންމެ ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތަށް، އެންމެ ބޭނުންވާ ގޮތަށް ކަންތައް ނުކުރެވިގެންދިއުމަކީ އެއީ
މައްސަލައެއް ނޫން. އެހެންވެ އެއީ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތެއް. އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ އަބަދުވެސް ދައުލަތަށް ލިބޭ
އާމްދަނީ މަދު ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުގައި ބޭރަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ގިނަ ވާހަކަ.
އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ އެތެރޭގެ ދަރަނި އޮތް ވާހަކަ. އެހެންވެއްޖެ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމެއް
ހާސިލުނުކުރެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ތިބެގެން ބައެއް
ބޭބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށާއި އަދި އެހެން ފަރާތްތަކަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ
ގޮތަށް ފޯރުކޮށްދޭށޭ. ރަންކޮޅާ، މި ކިހިނެއްތޯ ފޯރުކޮށްދޭނީ؟ ލިބޭ އާމްދަނީން ލިބޭވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ.
ނުލިބޭ އެއްޗަކުން ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ދޭނީ؟ އެހެންވީމާ، ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް މޮޅު ވާހަކަ ދެއްކިދާނެ. ދެންމެ
ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާމަނިކު ދެންމެ އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ވަނީ ދިރާގު ހިއްސާ
ވިއްކާފަ. އަޅުގަނޑުމެން ވަނީ ފެން ކުންފުނީގެ ހިއްސާ ވިއްކާފަ. ޖީ.އެމް.އާރަށް އެއަރޕޯޓު ދީފައި އަޅުގަނޑުމެން ވަނީ.
މިއީ ޙަޤީޤަތަކީ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އޭރު އެންމެ ބޮޑަށް ވަކާލާތުކޮށް ހިތްމަނުޖެހިގެން މިތާގައި ހަޅޭއްލަވަމުންދިޔަ
މައްސަލައަކީ. ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ މިއާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޢިޔާދަނުކުރެވޭ ގެއްލުންތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން
ވަނީ ކުރިމަތިލާންޖެހިފަ. މިއަދު ރައީސް ޔާމީން 200 އެތައް މިލިޔަން ޑޮލަރެއް މި ދައުލަތުން، މި ސަރުކާރުން، ރައީސް
ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން، ރައީސް ޔާމީން އިންނެވި ދުވަސްކޮޅެއްގައި ދައްކަން މި ޖެހެނީ ޖީ.އެމް.އާރަށް ފައިސާ. އެ ފައިސާ
ދައްކަންޖެހުމަކީ ރައީސް ޔާމީންގެ ކުށަކަށް ވެގެންނުވާނެތާ. މިއީނޫންތޯ ޙަޤީޤަތަކީ. މީގެ ޙަޤީޤަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް
ވާހަކަދައްކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކެރެންޖެހޭނެ. ރައީސް ޔާމީން މި ފައިސާ ނުދައްކަވާ ކީއްތޯ ކުރާނީ؟
އަޅުގަނޑުމެންގެ މައިދޮރާށި ބޭރު ބައެއްގެ އަތްމައްޗަށް ދޫކޮށްގެން ތިބެވޭތޯ؟ މިއީ ވެސް ސުވާލެއް. އެހެންވީމާ، މި
ޙަޤީޤަތާ އެކު ކުރިމަތިލައިގެން ވާހަކަދައްކަންޖެހޭނީ. އެކަމަކު ޖީ.އެމް.އާރަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ.
ރައީސް ޔާމީން އެ ފައިސާ ކޮބައިތޯއޭ މީގެތެރޭގައި ކިޔައިގެން ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ ތިމާ އަމިއްލަ މާޒީއާ
ބެހޭ ގޮތުން ސުވާލުކޮށްލަން. ޖީ.އެމް.އާރަށް އެއަރޕޯޓު ދިނީ ކޮންބައެއްތޯ. ރަންކޮޅާ، އޭރުވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިތާ
އަޑުގަދަކުރީމު. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން އެތައް ބަޔަކު މުޒާހަރާކުރަމުންދިޔައިން ހެޔޮނުވާނޭ ތި ނުދެއްވާށޭ. ހެޔޮނުވާނޭ
ނުދެއްވާށޭ. މަދު ބައެއްގެ މާލީ މަންފާއަށް، މަދު ބައެއްގެ ތިމާ އަމިއްލަ ޖީބަށް ލިބޭ ފައިދާއަކަށް ނުވަތަ ހިތްހަމަޖެހުމަކަށް
ވަނީ ޖީ.އެމް.އާރަށް އެއަރޕޯޓު ވިއްކައިލާފަ. އޭގައި އަގު ނުކުރެވޭ، އަދަދު ނުކުރެވޭވަރުގެ ގެއްލުން ދިވެހި ލޮބުވެތި
ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު ފޯރަމުން މި ދަނީ. އެއީ ނޫންތޯ ޙަޤީޤަތަކީ. ދެން ވިދާޅުވަނީ 25 ޑޮލަރެއްގެ ވާހަކަ. ރަންކޮޅާ، މި
މަޖިލީހުގައެއްނޫންތޯ އޭރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން އޭރު ޖީ.އެމް.އާރަށް އެއަރޕޯޓު ދިނުމަށްޓަކައި ވާހަކަދެއްކެވި
ބޭބޭފުޅުން އެ 25 ޑޮލަރު ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ބޮޑު އަދަދެއް ދޭންވެގެން، ދޭންޖެހޭނޭ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ޤައުމެއްގައި ވެސް
17

އެއަރޕޯޓު ތަރައްޤީކުރާއިރު ޓެކްސެއް ނެގުމަކީ އެއީ އޮންނަ ކަމެއް ކިޔާފައި ވާހަކަދެއްކީ. މިއަދު އެ ބޭފުޅުން އަނގައިން
މުޅިން އެހެން ވާހަކައެއް މި ދައްކަނީ. އެހެން ކަމަކުނުދާނެ. ކޮންމެވެސް އެކައްޗެއް ކިޔަން ދަސްކުރަންޖެހޭ. ކޮންމެވެސް
އެކައްޗެއް ކިޔަން ދަސްކުރަންޖެހޭނެ. އެހެންނޫނީ ކަމަކުނުދާނެ. ނޫނިއްޔާ ދެން ޖެހޭނީ ބޭސް ކާންޖެހޭނީ. އެނޫން އެއްވެސް
ގޮތެއް ނޯންނާނެ. ޗޮއިސެ އް ނޯންނާނެ. ޖުއްލާބު ނަމަވެސް ކާންދީގެން އޭނަ މައިތިރިކުރަންޖެހޭނީ. އާނ! އެހެންޏާ. އޭރު
25 ޑޮލަރު، މިއަށްވުރެ ބޮޑު އަދަދެއް ނަގަން ވެސް އެއްބަސްވި. މިއަދު އެ ނަގަންޖެހުނީމަ މައްސަލައަކަށް އެބަވޭ. ނޫން.
ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ޤައުމެއްގައި، އަވައްޓެރި ޤައުމެއް ގައި، ޑުބާއީ ކަމުގައި ވިޔަސް، ސިންގަޕޫރަށް ބެލިކަމުގައި ވިޔަސް، މިތާ
ކައިރީ އަވައްޓެރި ޤަ އުމުތައް ބައްލަވާ. އިންޓަރނެޓުން ވަރަށް އީޒީކޮށް ސާރޗްކޮށްލެވޭނެ. ހަމަ އެއަރޕޯޓް ޓެކްސް ނުވަތަ
ތަރައްޤީކުރަމުންދާ އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރަންޏާ، ތަރައްޤީކޮށްފައިވާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ ޓެކްސެއް ނަގާ. މިއީ ދުނިޔޭގެ
ހުރިހާ ތަނަކުން ވެސް ކުރަމުންދާ ކަމެއް. ދެން ސުވާލަކީ ، ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް މީގެ ތަކުލީފު ލިބެނީ
ކިހާވަރަކަށްތޯ. އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއެހިން ސްރީލަންކަން އެއަރލައިނަށް ލިބޭ މާލީ ފައިދާގެ ވާހަކަ. ކިތައް ހާސް މީހުންތޯ
ވީކެންޑް ތެރޭ ފުރައިގެން އެ ދަނީ. ޑިއު ރެސްޕެކްޓް. އިޙްތިރާމާ އެކު މި ދަންނަވަނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން
ދިވެހިންގެ ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. އެހެންވީމާ، އޭނައަށް އެފޯޑްކުރެވެންޖެހޭނެ 25 ޑޮލަރު. ތިޔަ ބޭފުޅުން ތެރެއިން ޓީވީ
ބައްލަވަން ތިއްބަވާނެ އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަދެއްކީމަ ހިތްޕުޅާނުވާ ބޭފުޅުން. 25 ޑޮލަރު ދެއްކެވޭނެތީ ވީކެންޑަށް ފުރައިގެން
ވަޑައިގަނެވެނީ ސިލޯނަށް އިރުއިރުކޮޅުން. ބޭސްފަރުވާއަކަށް ނޫން ސިލޯނަށް ވަޑައިގަންނަވާ ބޭބޭފުޅުން ފުރާވަޑައިގަންނަވަނީ.
މިއީ ރިއަލިޓީއަކީ. އެހެންވީމާ، 25 ޑޮލަރު ނަގަންޖެހޭނެ. އެއަށްވުރެ ބޮޑު އަދަދެއް ވެސް ނަގަންޖެހޭނެ. ތިމާ ދިވެއްސަކަށް
ވީތީ، ތިމާ ޚިދުމަތެއް ބޭނުންކުރާތީ، ތިމާގެ ޒިންމާއެއް އޮންނާނެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވާ ކަމަކީ. މުޅި ދުނިޔޭގެ
ހުރިހާ ޤައުމެއް ބައްލަވާ. އޭނަ ޚިދުމަތުގެ ބޭނުންކުރީ. އަ ޅުގަނޑުމެން އާސަންދަ ދޭން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ހިލޭ
ސްކޫލު ނުވަތަ ތަޢުލީމް ނިޒާމުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ބުރިޖުގެ ޚިދުމަތް ދޭން އެބަޖެހޭ.
އަސީސީ ހުރިހާ ޚިދުމަތެއް އަޅުގަނޑުމެން ދޭން އެބަޖެހޭ. ސަބްސިޑީ ދޭން އެބަޖެހޭ. ރަންކޮޅާ، އެކަމަކު އޭނަގެ ޒިންމާއަކީ
ކޮބައިތޯ އޭނަ މި ގައުމުގެ ރައްޔިތަކަށް ވީތީ. އޭނަގެ ޒިންމާއެއް އޮންނަންޖެހޭނެ ނޫންތޯ. ބަލަ! މިއާ މެދުގައި
ސުވާލުކުރަންޖެނޭ ނޫންތޯ އަމިއްލަ ނަފްސާ. ތިމަންނަ ދިވެއްސަކަށް ވީތީ، ތިމަންނަ ޖަރުމަނު މީހަކަށް ވީތީ، ތިމަންނަ
ސްވީޒަލޭންޑް މީހަކަށް ވީތީ އޭނަގެ ޒިންމާއެއް އޮންނާނެ. އެހެންވެ ދުނިޔޭގެ ޓެކްސް ނިޒާމެއް އަންނަން މި ޖެހުނީ.
އިންކަމް ޓެކްސް ވެސް ނަގަންވީ. ނަގަންޖެހޭ އެއްޗެއް. ދުނިޔޭގެ ކޮން ޤައުމެއްގައިތޯ ނުނަގަނީ؟ ދެން ކާޑު އަގުބޮޑުވި
ވާހަކަ ދައްކަނީ. ކައިރި އިންޑިޔާއަށް ބައްލަވާ ތި ބޭފުޅުން. ޓްރިވެންޑްރަމްގައި މިހާރުވެސް ތިއްބަވާނެ ބޭފުޅުން ޓީވީ
ބައްލަވަން ތިއްބަވާނެ. ކިހާވަރަކަށްތޯ ހަނޑޫ ކިލޯއެއްގެ އަގު ލިބެނީ؟ ޓެކްސަށް ކިހާވަރެއް ނަންގަވާތޯ. ކައިރީ ތި އޮތް
ސިލޯނު. އިރުއިރުކޮޅުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން އެތައް ހާސް ބަޔަކު ދަތުރުކުރާ ސިލޯނުގައި ކިހާވަރަކަށް ނަގާތޯ.
ހަނޑޫ ކިލޯގެ އަގު ކިހާވަރަކަށްތޯ. އާދައިގެ އެންމެ ނިކަމެތި ހަނޑޫ ކިލޯގެ އަގު އުޅެނީ ކިހާވަރަކަށްތޯ. މިއީ ސުވާލަކީ.
18

އެހެންވީމާ، ޓެކްސްގެ ވާހަކައާއި ސަބްސިޑީ ކަނޑާލި ވާހަކައާ، މި ވާހަކަތައް ދެއްކޭކަށް ނެތް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ، ރެކޯޑަށް ޓަކައި ނޯޓުކޮށްލައްވާފައި ބާއްވާ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ތި ބޭފުޅުން ބައްލަވަން
ތިއްބަވާތި. މި ޤައުމުގައި އެހެން ސަރުކާރުތަކެއް ވެސް އަންނާނެ. ރައީސް ޔާމީން ވެސް ވަކިވަރަކަށް ވެރިކަންކުރައްވާނީ.
ރަނގަޅު ވާހަކަފުޅެއް އެއީ. އެހެން ސަރުކާރުތައް ވެސް އަންނާނެ. މީގެ 10 އަހަރު ފަހުން، 15 އަހަރު ފަހުން ނަމަވެސް
އަންނާނެ އެހެން ސަރުކާރުތައް. އައިއްސަ ވެސް ކާޑު ސަބްސީޑީއަށް ބަދަލެއް ނުގަންނަވާނެ. އަބުރާ ބެހޭ ގާނޫނަކަށް
ޗޭންޖެއް ނުގެންނަވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކާ ކަރަންޓް ސަބްސިޑީއަކަށް ވެސް ޗޭންޖެއް ނުގެންނަވާނެ. މިއީ
ރިއަލިޓީއަކީ. ނުގެންނަވާނެ. ނޯޓުކޮށްލާފައި ބާއްވާ ތާރީޚާ އެއްކޮށް. މިކަން ކުރާނެ މީހަކު، ހިތްވަރާ އެއްކޮށް ރައީސަށް
ކެރިވަޑައިނުގަންނަވައިގެން މިކަން ނުކޮށް ތިބީ. ރައީސް މައުމޫންގެ ސަރުކާރުން ވެސް މިކަން ކުރަން ބޭނުންފުޅުވި
ކޮންމެވެސް ސަބަބަކާ ގުޅިގެން ނަމަވެސް. އެކަން ނުކުރެވި އޮތީ. ވަޙީދު ސަރުކާރުން ވެސް އެކަން ކުރަން ބޭނުންފުޅުވި.
ކޮންމެވެސް ސަބަބަކާ ގުޅިގެން ނަމަވެސް، އެކަން ނުކުރެވި އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގައި ތިބީމު. އެމް.ޑީ.ޕީ
ސަރުކާރުން ވެސް މިކަން ކުރަން ބޭނުންވި. އެކަމަކު ކޮންމެވެސް ސަބަބަކާ ގުޅިގެން ނަމަވެސް އެކަން ނުކުރެވި އޮތީ.
ރައީސް ޔާމީނަކީ ކެރިވަޑައިގަންނަވާ ޓަފް ބޭފުޅެއް. އެކަން ކުރެއްވީ. މިއީ ރިޔަލިޓީއަކީ. އަދިވެސް ކުރައްވާނެ. އަދިވެސް
ކުރައްވާނެ. ބަލަ! އެ މަނިކުފާނޭ 2018 ގައި ވޯޓާ ކުރިމަތިލާންޖެހެނީ. ކުރިމަތިލާއިރު އެ މަނިކުފާނު މި ޤައުމުގެ
އިޤްތިޞާދަށް، ބަޖެޓާ ބެހޭ ވާހަކަދައްކާއިރު މިއީ މުހިއްމު ވާހަކައެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. މި ޤައުމުގެ
އިޤްތިޞާދަށް ބްލީޑްވާ ހުރިހާ ތަނެއްގައި ސިޖުޖަހައިފި. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރިޔަސް ނުކުރިޔަސް އެކަން ކުރައްވާނެ.
އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ އެ ރިޔަލިޓީއާ އެއްކޮށް ކުރިމަތިލާން. މިއީ ނޫންތޯ ޙަޤީޤަތަކީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ބައެއް
މީހުންނަށް މި ވާހަކަ އަޑުއަހަން އުނދަގޫވެދާނެ. އެކަމަކު މި ދައުލަތަށް ގެއްލުންވާ ކަންތައްތައް، ބްލީޑްވާ ދިމަދިމާގައި
ސިލްޖަހަމުންގެންދަވާނެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުޑަކޮށް ހިތަށް ނުތަނަވަސްކަން އަންނާނެ. އެއާއެއްކޮށް
ކުރިމަތިލާންޖެހޭނެ. އެއާއެއްކޮށް ދިރިއުޅެންޖެހޭނެ. މިއީ ޙަޤީޤަތަކީ. މި ޓެކްސް ވެސް ނަގަންޖެހޭނެ. ފުރަންޏާ، ލަންކާއަށް
ދަންޏާ ޖެހޭނީ ޓެކްސް ދައްކަން. އެހެންނޫނިއްޔާ ގޭގައި ތިއްބަވާނީ. މިއީ ރިޔަލިޓީއަކީ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަދެން
އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް ވެސް. ހުސްނުވާ އާސަންދަ ވެސް އެބަދެން. ނުދެންތޯ؟ އެބަދެއޭ ސަރުކާރުން. އޭނައަށް ޓެކްސް
ދޭނީ، އޭނައަށް ދައްކަންޖެހޭ ތި ވިދާޅުވާ 25 ޑޮލަރު ދެނީ ދައުލަތުން. ބަލިވާ މީހާއަށް ދޭނީ ދައުލަތުން އެ 25 ޑޮލަރު.
އަޅުގަނޑުމެން އެތެރޭގެ އުދުހުންތަކުގެ ވާހަކައެއް ނޫން މި ދައްކަނީކީ. އެތެރޭގެ އުދުހުންތަކަށް ވެސް ނަގަންޖެހެންޏާ
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ނަގަންޖެހޭނެ ކަމަށް. ޓެކްސް ނުނަގާ ޤައުމެއް ދުނިޔޭގައި ކިޔާބަލަ. އަޅުގަނޑުމެން ކުރީގައި
މާޒީވެ، އެހެންވެ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަނީ، ވޯ ޒަމާނޭ ޗަލާ ގަޔާ. މާޒީގެ ތެރޭގައި އެ ކަންކަން ދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުންވޭ ފެނާއި ނަރުދަމާ. އަރާމު ދިރިއުޅުން ބޭނުންވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ބްރިޖުގެ ވާހަކަ އެބަ ދައްކަމު. އެންމެ އެކަށީގެންވާ
ތަޢުލީމުގެ ވާހަކަ އެބަ ދައްކަމު. އީޒީކޮށް، ފަސޭހައިން ލޯނު ލިބޭނެ ވާހަކަ ދައްކަމު. އަންހެން ބޭފުޅުންނަށް ކުރިއަށް
19

ނެރެގެން ކަންކަން ކުރެވޭނެކަމުގެ ވާހަކަ އެބަ ދައްކަން. ކުޑަކުދިންނަށް ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ އެބަ ދައްކަމު.
ވަޒީފާ ދިނުމުގައި ހަމަހަމަ ފުރުޞަތު ލިބެންޖެހޭ ވާހަކަ އެބަ ދައްކަން. މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ބޭނުންވޭ. މި ހުރިހާ ކަމެއް
ލިބެމުން އެބަދޭ. އެކަމަކު ޓެކްސް ނުނަގަން. އޭގެތެރެއިން އަންނަ ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން މިހެން
ފުރިހަމަކޮށް އަންނަނީ ނަމަ މީގެތެރޭ ހުންނާނެ ހަމަ އެއާއެކުއެކީގައި އަންނަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. އެއީ ޓެކްސާއި ހުރިހާ
ކަމެއް މީގެތެރޭގައި އިންކްލޫޑްވެގެން. ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީ ޤައުމުތަކުގައި ނަގަންޖެހޭ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަމުންދާނީ. ދުނިޔޭގެ
ތަރައްޤީ ޤައުމެއްގައި ވިދާޅުވެ ބައްލަވާ ތި ވިދާޅުވާހެން އެމެރިކާއާއި އިނގިރޭސިވިލާތުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ
ގަދައަށް ދައްކައިއުޅެނީ މި މަޖިލިސް ތެރޭގައި. ވިދާޅުވެބައްލަވާ! މި ބުނާ ކަންތައް ނުހިނގާތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން
ތެރޭ ލޯހުޅުވަން އެބަޖެހޭ. ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން؛ ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުން ވެސް ކުރެއްވި މޮޅު ކަމެއް އެއީ
ޓެކްސްނެގުން. ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އޭރުވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބުނީމު، ހެޔޮނުވާނޭ ރަންކޮޅާއޭ ތިޔާ ދެކޮޅުނުހަދާށޭ. ޓެކްސަކީ
އެއީ ނަގަންޖެހޭ އެއްޗެކޭ. ޓެކްސް ނެގުނީތީ މިއަދު ދައުލަތުން ހިތްހަމަޖެހިގެން ބްރީތުކުރަމުން މި ދަނީ. ފްލައިކުރަމުން
އެ ދަނީ. ޓެކްސް ނަގަންޖެހޭނެ. ޓެކްސް ނެގޭނެ ދިމަދިމާ ބަލާފައި އަދިވެސް ޓެކްސްކުރަންޖެހޭނެ. ދުނިޔޭގެ ކޮން
ޤައުމަކަށްތޯ ފަތުރުވެރިޔާ ވަންނައިރު ޓެކްސް ނުކޮށް ވައްދަނީ. ކޮންމެވެސް ސިފައެއްގައި އޭނަ އޮންނާނީ ނަގާފަ.
ކޮންމެވެސް ސިފައެ އްގައި ނަގާފައި އޮންނާނީ. މިއެއް ނޫންތޯ ޙަޤީޤަތަކީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ނަރުދަމާގެ
ވާހަކަ ދައްކަން ބޭނުންވޭ. ކޮންމެ މަޖިލިސް މެންބަރަކު ވެސް އަނގަ ފުޅާކޮށްފައި ރަންކޮޅާ ބުނެލާނީ ނަރުދަމާއޭ، ފެނޭ،
ފުޓްސަލް ދަނޑޭ. ބުނާއިރު ރަންކޮޅާ، ލިބޭނެ މަގު ވެސް ފަހިކުރަންޖެހޭނެ. މިއެއް ނޫންތޯ ޙަޤީޤަތަކީ. އެކަން ކުރުމަށް
ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުން އެބަޖެހޭ އެއްބާރުލުންދޭން. ރައީސް ޔާމީންގެ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނަކީ ވޭތުވެދިޔަ 25 އަހަރު
ތެރޭގައި މި ޤަ އުމު ނުދެކޭވަރުގެ ތަރައްޤީ މި ފެންނަމުންދަނީ. މިއީ ޙަޤީޤަތަކީ. ހިނގާ ސީރިއަސްކޮށް ލޯ ހުޅުވައިގެން
ތިބެ މި މަންޒަރު ބަލަމާ. ލޯ ހުޅުވައިގެން ކެތްތެރިކަމާ އެކު ބައްލަވަންޖެހެނީ، މި ފިލްމު ނިމޭއިރު ތި ބޭފުޅުން ބުނާނީ
ޔެސް ޔާމީނޭ. މިއީ ޙަޤީޤަތަކީ. ވިދާޅުވާންޖެހޭ ސަބަބުތަކެއް އެބައޮތް. މި ބްރިޖު ގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އަ ޑުއެހީމު.
ޒަމާނުއްސުރެ އަޑުއަހަމުން، އަޑުއަހަމުން، އަޑުއަހަމުންއައިސް ރަންކޮޅާ އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއެހިން، މި އަޅަންއުޅެއޭ
ބުނިއިރު ރަންކޮޅާ، އެ އޮތީ ވައްޓައިލާފައި އެއްކަލަ ޑްރިޖަރާއި އެއްކަލަ އެބުނާ އަނެކައްޗަކާ އެއްޗެހި ވައްޓައިލާފަ. މިއެއް
ނޫންތޯ ޙަޤީޤަތަކީ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އެއްބާރުލުންދޭން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ވިސްނުންތެރިކަމާ އެކު މި ފިލްމު ބަލަން ތިބެމާހިނގާށޭ. ރައީސް
ޔާމީން ތަރައްޤީ ގެންނަވާނެ. މަސައްކަތްޕުޅުތައް ކުރައްވާނެ. ދެން ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކަ. ބަލަ! އޭރުން އަޅުގަނޑުމެން
ރައީސް މައުމޫން ސަރުކާރުގައި ވެސް ހަމަ މިތާ ތެރެއިން ހަޅޭއްލަވައި، އަޅުގަނޑު މަޖިލިސް މެންބަރުންނެއް ނޫން އޭރު.
އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއެހީމޭ ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކަ. އެ ވާހަކައަކީ ކޮންމެ ސަރުކާރެއް އަޔަސް އެ ވާހަކަ ދައްކާނެ. އެއީ
ހުއްޓުމެއް ނެތް ވާހަކަތައް. އެ ހުސްނުވާ އާސަންދައިގެ މިސާލުން ދާ ކަމެއް. އެކަންކަން ނުހުއްޓުވޭނެ. ދެން އޮތީ އެހެން
20

ސަރުކާރެއް މި ޤަ އުމުގައި އައުން. ރަންކޮޅާ! އެހެން ސަރުކާރެއް އަޔަސް މަޖިލިސް މެންބަރުން އެ މީހުންގެ ނުފޫޒު
ބޭނުންކޮށްގެން އެ ސަކަރާތްޖަހާޖެހުން ނުހުއްޓުވޭނެ. މުޅި ދުނިޔޭގެ ކޮން ޤަ އުމެއް ގައިތޯ އެކަން ހުއްޓިފައި އޮތީ؟ ނޯންނާނެ
ހުއްޓުވިފައެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ތި ބޭފުޅުން ތި ވިސްނަވަނީ ގޯސް ފިލްމުގައޭ. ރަނގަޅު ފިލްމަށް
ރުޖޫޢަވާށޭ. ރަނގަޅު ފިލްމު ބައްލަވާށޭ. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ މީހަކު ވެސް މި ދައްކަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެންޖެހޭ
ޚިދުމަތުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެންޖެހޭ ޚިދުމަތުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޚިދުމަތް ލިބެންޖެހޭ ވާހަކަ.
އެހެންކަމަށްވާނަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިއަށް؛ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިއާ އެކުއެ ކީގައި އުޅެވޭނެ ނިޒާމެއް ވެސް
ޤާއިމުކުރަން. އަޅުގަނޑު ހަމައެއާއެކު ދަންނަވާލަން ބޭނުން، މިއަދު އަޅުގަނޑު ވަގުތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހުގައި މިއަދު ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާ އިރު އެ ބޭފުޅުންގެ
އުއްމީދުތަކާއި ކަންތަކެއް ވެސް އޮންނާނެތީއާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ އޮމަދޫގެ
ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ތި ބޭފުޅުން އެންމެ ކަންބޮޑުވާ އެއް ދާއިރާކަމުގައިވާ ނަރުދަމާ ނިޒާމު އިންޝާاله
މި އަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވަނީ. ހަމައެއާއެކު ، ނަރުދަމާ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވިގެންދާނެ. ހަމައެއާއެ ކު ޒުވާން
އެ ބޭނުންވާ ފުޓްސަލް ދަނޑު އެޅުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުން އެކަން ކޮށްދޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން ވެސް އަޅުގަނޑު އަރުވަން.
ހަމައެއާއެކު އދ. މަންދޫ ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އެ ބޭފުޅުން އެންމެ ބޮޑަށް ތަޙައްމަލްކުރަމުންދާ އދ.
މަންދޫގެ ޖެޓީގެ މަސައްކަތް ވެސް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވަނީ. ހަމައެއާއެކު އެކަން ވެސް ކުރިއަށްދާނެ.
ހަމައެއާއެކު ފެށޭ އަހަރުގައި އދ. މަންދޫގައި ފުޓްސަލް ދަނޑު އެޅުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް ސަރުކާރުން ނިންމަވައިދެއްވާނެ.
ދެން ހަމައެއާއެކު ދަނގެތީ ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ތިޔަ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ، އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވާ
އެއް ކަމަކީ ފެނުގެ ނިޒާމު ވާހަކަ ދެއްކެވި. މިހާރު ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް އަދިވެސް ދަނީ. އެހެންވީމާ، ފެނުގެ
ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި މި ވަނީ ޖެހިފަ. އަދި ކުރިއަށްދާނެ. ހަމައެއާއެކު އެ ރަށުގެ ޒުވާނުން
ބޭނުންވަނީ ފުޓްސަލް ދަނޑެއްގެ މަސައްކަތް. އެކަންތައް ވެސް ކުރިއަށްދާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އެ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑު
އަރުވަން. ހަމައެއާއެކު ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢުގައި މިހާރު ހުރި ޚައްސާސް ކަންތައްތައް މަޝްވަރާކުރެވިގެން ރަނގަޅު
އުސޫލުން އެކަން ކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް ވެސް ސަރުކާރުން ކޮށްދޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ އަރުވަން. ދިގުރަށު
ރައްޔިތުން ވެސް ބޭނުންވާ ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތަކެއް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް ، އެ ބޭފުޅުން ގެ އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުން
ކަމުގައިވާ ރަށުގެ މިހާރުވެސް ތިލަވަމުންދާ، ތިލަވެފައިވާ ބަނދަރު ފުންކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރުވަނީ ސަރުކާރާ އެއްކޮށް
ވާހަކަދެކެވި، ނިމިފަ. އެހެންވީމާ، މިއަންނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެ ކަންތައް ސަރުކާރުން ކޮށްދޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން
އަރުވަން. ހަމައެއާއެކު ދިގުރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ؛ ތެރެއިން ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ފުޓްސަލް ދަނޑު އެޅުމުގެ
މަސައްކަތް ވެސް ކުރިއަށްދާނެ ވާހަކަ ހަމަ ދަންނަވާލަން. ދިގުރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ދިގުރަށު
ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވި ކަމަކީ ސްކޫލް ނިޒާމުގައި ހުރި މައްސަލަތަކެއް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު
21

މިތާނގައި އެ ވާހަކަ ދައްކާކަށް ނެތިން. އެބޭފުޅުން އެހާ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މިހާރު އެކަން އޮންނާނީ ސަރުކާރާ
ވާހަކަދައްކައިގެން، ސީދާ އަޅުގަނޑު މެދުވެރިވެގެން ސަރުކާރާ ވާހަކަދައްކައިގެން އޮންނާނީ ދިއްދޫ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ
އެންމެ މުހިއްމު ކަންތަކުގެ ވާހަކަ، ސްކޫލު ނިޒާމުގައި ހުރި އެންމެ ނިކަމެތި ކަންތައް ؛ އަޅުގަނޑު ކަން ދަންނަވާކަށް
ނެތިން. އެކަންތައް ވެސް ވާނީ ޙައްލުކޮށްދީފަ. އެހެންވީމާ، ދެން އޮތީ ދިއްދޫގެ ބަނދަރުގެ މައްސަލަ ނުވަތަ ލަފާފުރުމުގެ
މައްސަލަ. އެކަންތައް ވެސް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި މިހާރު ސަރުކާރުން މަސައްކަތްޕުޅުތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދަމުން އެ
ވަޑައިގަންނަވަނީ. އެކަންތައް ވެސް އެ ބޭފުޅުން، ސަރުކާރުން ކުރިއަށްގެންދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަދި ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުގައި މި ފަހަރު ވެސް އެކަން އޮތް ވާހަކަ ދަންނަވަން. މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ނިންމާލަމުން އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީގެ މި ކުރާ މަސައްކަތުގައި، ރައީސް ޔާމީން ތަރައްޤީއަށް މި ކުރާ
މަސައްކަތުގައި ތި ބޭފުޅުން ބީރުކަންފަތެއް ނުދެއްވާށޭ. ތި ބޭފުޅުން މުޅި އުމުރުގައި ހޭދަކޮށްފިއޭ ހިތާމަޔާއި ވޭނުގައި،
ފުޅިބައްތީގައި. އަޅުގަނޑަކީ ވެސް ކުޑައިރު ފުޅިބައްތީގައި އުޅެންޖެހުނު މީހެއް. އެ ޒަމާން ހިނގައްޖެއޭ. އެ ޖާގަ ދެން
ނުދެއްވާށޭ. އަޅުގަނޑުމެން ފުޅިބައްތީގެ ޒަމާނަށް ގޮސްގެނެއް ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ދާނީ ތަރައްޤީއައިގެން ކުރިއަށްދެވޭނެ
ގޮތެއް އަޅުގަނޑުމެން ރާވަންޖެހޭނެ. 2018 ގައި ރައީސް ޔާމީން ހޮވައިދެއްވައިފިއްޔާ އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކަންއަރުވަން
ބޭނުން ދިވެހި ރައްޔިތުން މި ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމެއް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވާފައި ނޫނީ އެ މަނިކުފާނު ވަޑައިނުގަންނަވާނެ.
މިހާރުވެސް ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރު، 3 އަހަރަކީ އޭގެ ޒާތަށް ބަލާއިރު ރައީސް ، ވަރަށް ކުޑަކުޑަ މުއްދަތެކޭ. ވަރަށް ވަރަށް
ކުޑަކުޑަ މުއްދަތެއް. އެކަމަކު ތި ބޭފުޅުން ނޯޓުކުރައްވާ. ފޮތެއްގައި ނޯޓުކުރައްވާ، ކިތައް ބަނދަރުތޯ. ކިތައް ފެނުގެ
ނިޒާމުތޯ. ކިތައް ރަށުގައި ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކެއްތޯ. މިހެންގޮސް ތި ބްރިޖު، އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ ނަން
ހުސްކޮށް، ކަން ހުސްކޮށް ކިޔަންޏާ އެތައް ބައިވަރު މަޝްރޫޢުތަކެއް ހިންގައި ނިންމަމުން އެ ދަނީ ރައީސް ޔާމީންގެ
ވެރިކަމުގައި. ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރު ތެރޭގެ ވާހަކަ މިއީ. މި ކުޑަ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި. އެހެންވީމާ، ރައީސް ޔާމީންގެ
ތަފާތަކީ އެ މަނިކުފާނު މާ ގިނަ ވާހަކައެއް؛ ދެން ޕޯޑިއަމަކަށް އަރައިފިއްޔާ ވާހަކަދައްކަވާނެ ކޮންމެ މީހަކު ވެސް. މާ
ގިނައިން އެއްކަލަ ޝޯގެ ބައި ކުޑަވާނެ. އެކަމަކު ކަން ކުރައްވާނެ. ކަން ކުރައްވާނެ. އޭގެ ބޭފުޅެއް ރައީސް ޔާމީނަކީ.
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އިންޝާ اله އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ މަސައްކަތުގައި اله ތައުފީޤުދެއްވުން. މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑު
ވާހަކަ ނިންމާލަން. وال ساّلم عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީއަށް.
22

މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. 2017 ވަނަ އަހަރަށް ބަޖެޓް ހުށަހަޅައިދެއްވަމުން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވަނީ ،
ބަޖެޓަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ އެންމެ މުހިއްމު އެއް އަސާސް ކަމަށް. ހަމައެހެންމެ، ބަޖެޓަކީ
ކޮބައިހޭ ވިދާޅުވެ ސުވާލުތަކެއް އުފައްދަވައި، 5 ސުވާލަކަށް ޖަވާބުދެއްވަމުން ކަމަށް ވިދާޅުވެ ބަޖެޓަކީ ކޮބައިތޯ ވިދާޅުވަމުން
ވިދާޅުވަނީ ، ބަޖެޓް ރަމްޒުކޮށްދެނީ ސަރުކާރުގެ ތަޞައްވަރުކަމާއި ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ހަމަ
ދަންނަވާލަން އޮތީ، މި ސަރުކާރުން، ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ބަޖެޓް ނުވަތަ އެ ނޫން ކަމެއް ވެސް ރަމްޒުކޮށްދެނީއޭ
ވިދާޅުވީމަ މި ސަރުކާރުން ޙަޤީޤަތުގައި އުއްމީދޭ ބުނެފި ކަމަށް ވަންޏާ ރައްޔިތުންނަށް މި ފެނިގެންދަނީ ކެތިފުނޯސް
ބަދުރުވަ ލައިގަންނަ ކަހަލަ ކަމެއް ހެންނޭ. ކޮންމެ ތަރައްޤީއޭ ވިދާޅުވާ މަޝްރޫޢަކަށް ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ތަރައްޤީއެއް
ގެނެސްދެއްވުމަށް ޓަކައި އެ ކުރައްވާ ޚަރަދުގެ އެތައް ގުނައެއް އެތައް ބިލިޔަނަކުން ޚަރަދު ބޮޑުވެ ، ބިލު ބޮޑުވެގެންދާކަން.
ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވާ ކަންތައްތަކަކީ ރައްޔިތުން ދޭންޖެހޭ ފައިސާއިން ރައްޔިތުންގެ އަތުން ދާ ޚަރަދު ކަމަށް ވާއިރު،
އިސްރާފު އެންމެހާ ބޮޑު. ކޮރަޕްޝަން އެހާމެ ބޮޑު. އަދި ރައްޔިތުން ވައްކަންކުރާ ކަމަށް ތުހުމަތުކުރަމުންދާ ކަންތަކަށް
ވެސް އެއްވެސް ގޮތަކަށް އަޅާލުމެއް ނެތި މި ކަންކަން ހިނގައިދާކަމީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އާދެ، ބަޖެޓު ރަމުޒުކޮށްދެނީ ސަރުކާރުގެ ތަޞައްވުރު ކަމާއި، ރައްޔިތުންގެ
އުއްމީދުތައް ކަމަށް ވާއިރު، ސަރުކާރުގެ ތަޞައްވުރާއި ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދާ އެއްގޮތަކަށްވެސް ދިމާނުވާ ކަމަށް ހަމަ
ދަންނަވާލަންޖެހޭ. ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ ، އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ވެސް ސަރުކާރު ވުޖޫދަށް އައިއިރު ވަޢުދުތަކެއް
ހިފައިގެން އައީ. މަސްވެރިންނަށް ދިހަ ހާސް ރުފިޔާ ދެއްވާނަމޭ ވިދާޅުވިއިރު، މަސްވެރިން މިއަދު އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި
ބޮޑުކަންނެއްޔަށް ދިޔަ މީހުންނަށް ސަތޭކަ ވިހި ރުފިޔާ އެ މީހުންނަށް ބޮޑުކަންނެލި ކިލޯއަކަށް ލިބުނުއިރު، މިއަދު ތިރީސް
ރުފިޔާ ލިބެމުންދަނީ. އަދި އެވެސް އެތައް އުދަނގޫތަކާއި ދަތިތަކާ، އެ މީހުންގެ ޚަރަދުތައް އެހާ ބޮޑު. އެތައް ފީފާއެއް
އަންދައިގެން އެ މީހުން ބޭރަށް ގޮސްގެން އެ މީހުންނަށް މަސްކޮޅު ލިބޭވަރު ވަނީ. އައިސް ދިމާވާ ކަމަކީ، ޙަޤީޤަތުގައި
ލިބޭ މަސްކޮޅު، ހިފާ މަސްކޮޅު ވެސް ދިހަ ހާސް ރުފިޔާ ބެޔަސް ނުބެޔަސް ދޭނަމޭ ވިދާޅުވެ ، އެއަށްވުރެން މާ ކުދިކުދި
އަގުގައި ވިއްކާލައި، އަދިވެސް އެ ދިހަ ހާސް ރުފިޔާ ލިބޭ ގޮތެއް ނުވޭ. ރާއްޖޭގެ ފަޅުތަކާއި، ގިރިތަކާއި މިނޫންވެސް
ތަންތަން ވިއްކަމުންދާ މިންވަރުން މިއަދު ރާއްޖޭގެ މަސްވެރިންނަށް އެން ލިބޭ ގޮތް ނުވެގެން މި ދައްކަނީ އެމާ ބެހޭ
ފާމެއް ހަދާ ވާހަކަ. ފިޝްފާމެއް ހަދާ ވާހަކަ. ދަންނަވަން މި އުޅެނީ، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކައިބޮއި އުޅެނީ މަސް ކަމަށް
ވާއިރު ، މާލެއަތޮޅުގައި ވެސް މިހާރު ދިރިއެއް ފަޅެއް ވެސް ނެތް އެންކޮޅެއް ނަގާލަންދާނެ. އެހެންވީމާ، ފިޝްފާމެއްގެ
ވާހަކަ ނުދައްކަވައި މި ރާއްޖޭގެ ހަރުމުދާ ވިއްކުން ހުއްޓާލައްވާފައި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ކައިބޮއިގެން އުޅެވޭ ގޮތް
ހައްދަވައިދެއްވާށޭ. ދަނޑުވެރިންނަށް އަށް ހާސް ރުފިޔާގެ ވިދާޅުވިއިރު ފެންނަމުން މި ދަނީ ފިޝްމީލް ޕްލާންޓެއްގެ ވާހަކަ
ދައްކަމުންދާ ވާހަކަ. ނުވަދިހަ ހަތަރު ހާސް ވަޒީފާ އުފެދޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެގެން ސަރުކާރު ވުޖޫދަށް އައިއިރު މިއަދު
23

ވެސް ނެތް އެއްވެސް ގޮތަކަށް ރައްޔިތުންގެ ވަޒީފާ ނެތިގެން ، ޒުވާނުންނާއި އެކި މީހުން އެކި ތަންތަނަށް ހިނގަމުން
ސަލާންޖަހަމުންދަނީ. ހުސްނުވާ އާސަންދައެއްގެ ވާހަކަ ވިދާޅުވަމުން ވަޑައިގެންއިރު، މިދިޔަ އަހަރު ވެސް އެ އޮތް ވަރުން
ވެސް އާސަންދަ ނުލިބިގެން އާ އްމު ރައްޔިތުން އެކި މީހުން ގާތަށް ސަލާންޖަހަމުންދިޔައިރު މިއަދު ފެނިގެން މި ދަނީ އެ
މިދިޔަ އަހަރު އޮތް ބަޖެޓަށް ވުރެ ވެސް ދެގުނަ އާސަންދަ މަދުކޮށްލައިގެން ގެންދަވާ ތަން. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުގެ
ތަޞައްވުރޭ ވިދާޅުވެފައި، ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދާ ގުޅުމެއް ނެތްކަން އެއީ ހަމަ ވަރަށް ކަނޑައެޅިގެން އެނގޭ ކަމެއް.
ޝަހަރުތަކާއި މަޝްރޫޢުތައް ހެދިގެންދާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވާއިރު، އަލަތު ކައިވެންޏާ އެކީގައި ފްލެޓުގެ ތަޅުދަނޑި ލިބޭނެ
ކަމަށް ވިދާޅުވިއިރު، މިދިޔަ 3 އަހަރު ތެރޭގައި ކިތައް މީހުންތޯ އަލަތު ކައިވެނިކުރީ. އެއިން އެކަކަށް ވެސް ފްލެޓެއްގެ
ތަޅުދަނޑި ލިބުނުތޯ އެއީ ސުވާލުއުފުދޭ ކަމެއް. އަދި ފްލެޓް ލިބުނު މީހުންނަށް ވެސް އެތައް މިލިޔަނަކުން ފައިސާ އެންމެ
ފުރަތަމައިނުން އެޑްވާންސްގެ ގޮތުގަ އި ދައްކަންޖެހޭއިރު ، ރެންޓުގެ ގޮތުގައި ތިރީސް ފަސް ހާސް ރުފިޔާ މަހަކު
ދައްކަންޖެހުމަކީ، ނުވަތަ އެ ގަތުމަށްޓަކައި މަހަކު ތިރީސް ފަސް ހާސް ރުފިޔާ ދައްކަންޖެހެއޭ، އެހެން ވިދާޅުވާއިރު ހަމަ
ކަލިޔާބިރިންޖިކޮޅެއް ކާލައިގެން އެވެސް ނުލިބިގެންހެއްޔޭ މީހާ މަރުވި ބުނާ ކަހަލަ. ތެދެއްމެ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ގެކޮޅަށް ހަތްދިހަ ހާސް ރުފިޔާ ދުވާލަކަށް ޚަރަދުކުރޭ. އެހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިނުގެންފާނެ ތިރީސް ފަސް
ހާސް ރުފިޔާ މަހަކު ދައްކާލުމަކީ އާ އްމު މީހަކަށް ވަރަށް ފަސޭހަ ކަމަކަށް ވާނެހެން އެ ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގެންފާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންގެ ހާލަތު ހުރީ އެހެނެއް ނޫން. އެއްއިރު ކައިގެން މި އުޅެނީ. ހަނޑޫ، ހަކުރު، ފުށް، ތެލު ގެ
ސަބްސިޑީ ކަނޑާލިއިރު އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ރޭވުންތެރި ގޮތެއްގައި ކޮންބައެއްތޯ ނިކަމެތިންނަކީ ބަލައި، އެނޫން ގޮތަކަށް
އެކަން ކުރެވޭތޯ ބެއްލެވުމުގެ ބަދަލުގައި ފުރަތަމައިނުން ވެސް ކަނޑައިލައްވާފައި މި ވާހަކަތައް ދައްކަމުން މި ދަނީ.
ކަރަންޓުގެ ސަބްސިޑީ ވެސް ކަނޑާލައްވާފައި ވާއިރު ، މާލޭގެ ގޭގެޔާއި އަދި ރަށްރަށުގެ ގޭގޭގަ އި ކަރަންޓުގެ ބިލުތައް
ނުދެއްކި ފުނިޖެހިގެން އެކި މީހުން ގާތު އަނެއްކާ ވެސް ސަލާންޖަހަމުން ބިލުތައް ދައްކައިދިނުމަށް، ނުވަތަ ކަނުއަނދިރީގައި
ތިބުން ނޫން އެހެން ގޮތެއް ރައްޔިތުންނަށް ނެތިގެން މިއަދު އެ ދަނީ. ވީމާ، ތަރައްޤީއޭ ވިދާޅުވެ އެ ގަންނަވާ ރަސްފަންނާ އި
ހުޅުމާލެ ބްރިޖާ، މި ހުރިހާ ތަނެއްގެ ވާހަކަ ދައްކަ ވާއިރު އާދައިގެ ގޮތެއްގައި މީގެތެރެއިން ކޮންމެ ކަމެއް ކުރައްވައިފި
ކަމަށް ވަންޏާ އޭގެ ބިލު ބޮޑުވެ ، އަނެއްކާ ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިންގެވި؛ އެ ވިދާޅުވާ ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިންގަވައިފި ކަމަށް
ވަންޏާ އެ ޕްރޮޖެކްޓް ހުޅުވާލުމުގެ ކުރިން އޭގެ މަރާމާތުތައް ފަށަންޖެހިފައި ހުންނަ ފެންވަރަށް، ދަށް ފެންވަރުގައި މި
ކަންކަން ކުރެއްވެމުންދަނީ. އަޅުގަނޑު މި އަދު ބަލައިލަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަނޑުމެން މާލޭގެ ބަޖެޓޭ ވިދާޅުވެގެން ސަރުކާރުން
މި ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮންނަ ކަންކަމަށް ބަލައިލާއިރު 727 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް މާލޭގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ބަޖެޓޭ
ވިދާޅުވެފައި ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް. ހަމަ އެންމެ ފުރތަމައިނުން ވެސް މާލޭގެ ބަޖެޓޭ ވިދާޅުވެފައި ދެން މި ލިޔުއްވަނީ
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް ކަންކަން ކުރައްވާ ވާހަކަ. އިމާރާތްތައް އަޅުއްވާ ވާހަކަ. ފޮރިންސިކުގެ؛ މިހެން
ވިދާޅުވަމުން މި ދައްކަވަނީ. މާލޭގައި ތިބެނީ ހަމައެކަނި ކުށްވެރިންނެއް ނޫން. މާލޭގައި މީހުން ބޭނުންވޭ ބޯހިޔާވަހިކަން
24

ވެސް ލިބެން. މާލޭގައި މީހުން ބޭނުންވޭ ކުޅިވަރު ކުޅެން ވެސް. މާލޭގެ މީހުން ބޭނުންވޭ އެތައް ބައިވަރު ކަމެއް ކުރަން.
އެކަމަކު ސުލްޙަމަސްލަސްކަމޭ. މިއީ ރައްޔިތުންނަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިގެންވާ ޙައްޤު، ޝުޢޫރު ފާޅުކުރުމުގެ
މިނިވަންކަމުގެ ޙައްޤު، އެއްވެއުޅުމުގެ ޙައްޤު، މި ކަންކަން ނިގުޅައިގަތުމަށްޓަކައި ސުލްޙަމަސްލަސްކަމޭ ވިދާޅުވެފައި 49
މިލިއަން، ގާތްގަނޑަކަށް 50 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް މި އޮންނަނީ ފުލުހުންނަށް ޖަހައިލާފަ. ސީ.ސީ.ޓީވީ ކެމެރާގެ
ނެޓްވޯކޭ ވިދާޅުވެ 8 މިލިއަން ރުފިޔާ އެ އެކްސްޕެންޝަން ޕްރޮޖެކްޓަށް ޖައްސަވާފައި އޮންނައިރު އި އްޒަތްތެރި ރައީސް،
ޑރ. އަފްރާޝީމްގެ ގާތިލު އެ ނގޭނެ ކަމަށް ސީ.ސީޓީވީ ކެމެރާގެ ފުޓޭޖުން އެހެން ބުނަމުން ދާއިރު، އެކަމުގެ އެ މައްސަލަ
ސާބިތުކުރަން ބަލައިލިއިރު ވެސް ސީ.ސީޓީވީ ކެމެރާގެ ފުޓޭޖް ހުރި ކަމަކަށް ނުވޭ. ނޫސްވެރިޔާ ރިޟްވާން ގެއްލިގެން
ހޯދަން ބަލައިލާއިރު ވެސް ސީ.ސީޓީވީ ކެމެރާގެ ފުޓޭޖު ހުއްޓަސް އޭތި ބޭނުންހިފޭ ކަމަކަށް ނުވި. ރާއްޖޭގެ ގިނަ ބަޔަކު
ފަނޑިޔާރު، ސުޕްރީމްގެ ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ޙަމީދު އޮރިޔާން ފިލްމު ކުޅުއްވި ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވިގެން މި ފިލްމުގެ
އެވިންޑަންސަށް ބަލާއިރު، ވީޑިއޯ ފުޓޭޖަކީ އެވިޑެންސް ކަމަށް ގަބޫލުނުކުރެވޭ ކަމަށް ރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމަވާފައި
ވަނީ. ވީމާ 8 މިލިއަން ސީސީޓީވީ ކެމެރާއޭ ވިދާޅުވެގެން މިއީ ވެސް ހަމަ ކޮރަޕްޝަން ނުވަތަ އިސްރާފުގެ ކަމެއް ކަމަށް
ވަރަށް ރަނގަޅު އެނގޭ. ރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުން ވީޑިއޯ އެވިޑެންސް ބަލައިނުގަންނަ ކަމަށް ބަލާއިރު ކޮންމެހެން ތަންތާނގައި
މީހުންނަށް ފާރަލާން ސީސީޓީވީ ކެމެރާގެ ބޭނުމެއް ނެތް ގޮތުގައި އެކަންކަން ކުރައްވަނީ. މާލޭގެ ސްޕޯޓްސް
ކޮމްޕްލެކްސްއަކަށް 10 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖައްސަވާފައި އޮތްއިރު، މި ސީސީޓީވީ ކެމެރާއޭ ވިދާޅުވެގެން 8 މިލިއަން ރުފިޔާ
މިތާނގެ ކެމެރާތައް ބޭނުންޖެހޭ ވަގުތުގައި ނުހިފޭ ގޮތަށް، އަދި ބޭނުމެއް ނެތް ގޮތުގައި؛ އެ އީ ކޯޓުތަކަށް ގަބޫލުނުކުރާ ،
ހެކިބަސް ގޮތަށް ހެކި ގޮތަށް ހުންނަ އެއްޗަކަށް އެވަރު ، 8 މިލިއަން ރުފިޔާ އިސްރާފުކޮށްލުމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް، މާލޭ ރައްޔިތުންނަށް ކަމުދާ ކަމެއް ނޫން. ބައްލަވާ! 727 މިލިއަން ރުފިޔާ މުޅި މާލޭގެ
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އަށް ޖައްސަވާފައި އޮތްއިރު، 50 މިލިއަން ގާތްގަނޑަކަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް. 80 މިލިއަން
އެއީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފަށް. 130 މިލިއަން އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ވެސް މި ދެ ފަރާތަށް. ދެން އޭގެ ފަހުން ފިނޭންސް
ބިލްޑިންގަށް 132 މިލިއަން ނެންގެވީމާ ދެން ބީކީ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް މި ރާއްޖޭގައި މި އޮތް ބޮޑު ބިޔަ މާލޭގައި
ކުރަން އޮތީ ކިހާވަރެއްތޯ ބައްލަވައިލައްވާ. އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް ގެ ޚިދުމަތްތަކަށް މުޅި އެކީގައި 260 މިލިއަންވަރު ޖަހާފައި
އޮތްއިރު ، މި ހުރިހާ ތަނަކަށް ބަލާއިރު ސަރުކާރުގެ އިމާރާތާއި، ފުލުހުންނަށާއި، ސިފައިންނަށް ދާވަރަށް މާ މަދު ލާރިކޮޅެއް
މި އޮންނަނީ އައި.ޖީ.އެމް.އެޗަށް ޚަރަދުކުރަން. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުން އެ ވިދާޅުވާ، ސަރުކާރުން ދެކިވަޑައިގަންނަވާ
ތަޞައްވުރާއި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް، ޚިދުމަތްތައް، އުޅެން ބޭނުންވާ ގޮތް އެއީ ވަރަށް ތަފާތު ދެ
ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިހާރަކު ނުފެނޭ ސަރުކާރުގެ އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ވަޑަ އިގެން ރައްޔިތުންނާ ވާހަކަދައްކަވައި
ދޮރުން ދޮރަށް ހިންގަވައި ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ ކޮންކަމެއްތޯ އޮޅުންފިލުވައިލައްވާ ތަނެއް. ހައްތަހާވެސް މި ފެންނަނީ
ހަމަ ކުއްލިއަކަށް ނުކުމެވަޑައިގެން ތިމަންނަމެންނަށޭ އެނގޭނީ. ތިމަންނަމެންގެ ތަޞައްވުރެއް އެބައޮތޭ އެހެން ވިދާޅުވެ،
25

މިދަންނަވާހެން އާސަންދަ ކަނޑާލައި، ސަބްސިޑީ ކަނޑާލައި، މިހުރިހާ ކަމެއް ކުރައްވަމުންދާ ތަން. ރާއްޖޭގެ އެންމެ
އާންމު ރައްޔިތު މީހާ ވެސް ޖީ.އެސް.ޓީ؛ ތި ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ސަރުކާރުގެ އާމްދަނީ އެ ބޭފުޅުން
ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާ ވަރަށް ވުރެ ވެސް އެންމެ ބޮޑު އަދަދަކަށް އިތުރުވެގެންދިޔައީ ޖީ.އެސް.ޓީ ކަމަށް ވިދާޅުވާއިރު ،
އެންމެ އާދައިގެ މީހާ، މިދެންނެވިހެން މީހުން ގާތަށް ސަލާންޖަހާ މީހާ ވެސް އެންމެ އާދައިގެން އެއްޗެއް ފިހާރައަކަށް
ގަންނަންދިޔަޔަސް އޭނަ ވެސް ދައްކަނީ 6% ޖީ.އެސް.ޓީ. ހަމައެހެންމެ އެންމެ މުއްސަނދި މަހުޖަނު ވެސް މި
ދައްކަނީ 6% ގެ ޖީ.އެސް.ޓީ. ދެން އިންސާފުވެރި ޓެކްސެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ނެތް. ރައްޔިތުން ބިކަހާލުގައި
ޖެއްސުން ނޫން އެހެން ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ މި ތަނުން ކުރާ ތަނެއް. މާލޭގެ މެދުތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދާއިރާގެ ޒިކުރާ މިސްކިތް 10 ބުރީގެ އިމާރާތެއް އެތާ ހައްދަވާ ވާހަކަ ވިދާޅުވާއިރު ، 3 ބުރި އެ އޮތީ ޕާކިންގ ކަމަށް
ވިދާޅުވެފަ. ބައްލަވާ! މާލޭގެ ރައްޔިރތުން އަތުން ކޮންޖެސްޝަން ޗާޖެއް ނަންގަވަންވީމަ މި ވިދާޅުވަނީ ، މި ރާއްޖޭގައި
ބައިބޯވަނީއޭ. އެހެންވީމާ، ކޮންޖެސްޝަން ޗާޖެއް އެބަ ދައްކަންޖެހެއޭ. ވިދާޅުވެފައި ، ރަށުގެ މެދުތެރޭގައި 3 ބުރީގެ ޕާކެއް
ހެއްދެވީމަ ދެން އެތަން ތޮއްޖެހޭނެވަރު ވިސްނައިބައްލަވާ. މިކަހަލަ ރޭވުންތެރިކަމެއް ނެތް. ރަށު މެދު ތޮއްޖެހޭ ގޮތަށް 3
ބުރީގެ ޕާކެއް ހައްދަވާފައި މިސްކިތެއް އަޅުއްވާ ވާހަކަ އެ ވިދާޅުވަނީ. އާދެ ދީނަށްޓަކައި، ޤައުމަށްޓަކައި ވިދާޅުވަމުން
ވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުން ޕާކިންގ ސްޕޭސެއް ހެދީމާ އިންޖީނުގެ އަޑު މިސްކިތުގަ އި ނަމާދުކުރާ މީހުންނަށް އުނދަގޫވާނެ
ވަރަށް ވިސްނާލުމެއް ނެތް. ހަމަގައިމު ވެސް މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވާ ބޭފުޅުން އެއްވެސް އިރެއްގައި މިސްކިތައް އަރުއްވައި،
މިސްކިތުގައި މަޑުމަތިރިކަމާ އެކީގައި ނަމާދުކޮށްލަން ތިބެން ބޭނުންވާ، އަދި ޤުރުއާން ކިޔަވާއިރު ވެސް އިތުރު އަޑުތައް
އެގޮތަށް ވަށާލައި ނީވޭ ގޮތަށް ތިއްބަވަން ބޭނުންފުޅުނުވަނީބާއޭ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަގައިމު ވެސް ހިތަށްއަރާ. ކޮންޖެސްޝަން
ޗާޖް ނަންގަވަންވީމަ ބައިބޯ ވަނީ. އެކަމަކު އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތޭ ވިދާޅުވެ، ރާއްޖޭގެ އެތަންމިތަނުން މީހުން
ގެންނަވައި ހުޅުމާލެއަށް ލައްވާ ވާހަކަ ވިދާޅު ވާއިރުގައި ދެން އަނެއްކާވެސް މާލެއަށް ޖެހޭނެ ތޮއްޖެހުމުގެ ވާހަކައެއް
ދައްކަވާފައެއް ނޯވޭ. އެ ހިސާބުން އެއީ އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތަކީ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުމަށް ބޭނުންވާ ކަމެއް ކަމަށް
ކުއްލިއަކަށް ވިދާޅުވެ ، އެ ވާހަކަތައް އެނޫން ގޮތަކަށް ބަދަލުވާ ތަން މި ފެންނަމުންދަނީ. ވީމާ، އެއް ވާހަކައާއި އަނެއް
ވާހަކައެއް ދިމާއެއް ނުވޭ. އަދި ތޮއްޖެހޭ ވިދާޅުވާއިރު، ޓެކްސީއާއި ޕިކަޕްގެ ޚިދުމަތް އިތުރުކުރައްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެ،
އޭގެ އަގު ބޮޑުވާނެ ކަމަށް ވެސް ވިދާޅުވޭ. އެތައް ހުއްދައެއް ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް ގެންނަވަނީއޭ ވިދާޅުވެފައި އަނެއްކާވެސް
ބައިބޯވާ ގޮތަށް ކަންތައްތައް އިންތިޒާމުކުރަ އްވަމުން ގެންދަވަނީ. ރާއްޖޭގައި ޙަޤީޤަތުގައި އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތޭ
ބުނީމަ މި ރާއްޖޭގެ މީހުންނަށް މިހާރު ވިސްނޭ އެ އުޅެނީ ރާއްޖޭގެ ރީތި ރަށްތައް، މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްތައް ހުސްކޮށްފައި
އަނެއްކާވެސް ބިންވެރިކުރުމޭ، ހުރިހާ އެއްޗެއް ވިދާޅުވެގެން އެ ވަޑައިގަންނަވާ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން އަނެއްކާވެސް އެ
މީހުން އަރާމުގައި އެ މީހުންގެ ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅޭ ރަށްތައް ވެސް ވިއްކާލަންކަން އެއީ ރާއްޖޭގެ މީހުންނަށް މިއަދު
ޝައްކެއް ވެސް ނެތް ކަމެއް. އެއީ މިދަންނަވާހެން މާލެ އަތޮޅުން ވެސް ގިރިފަޅު އެކަހަލަ އެއްވެސް އެއްޗެއް ފެންނަން
26

ނެތް ގޮތަށް ވި އްކަމުންދާއިރު ، އެ މީހުން ތިބޭ ރަށްތައް އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތޭ ކިޔާފައި އެ މީހުން ކޮންމެވެސް
ރަށަކަށް ބަދަލުކޮށްލައި، އެ މީހުންގެ ރަށްތައް ވެސް ވިއްކައި ލާނެކަމީ މިއަދު ޝައްކުވާ ކަމެއް ނޫން. އަދި މިދެންނެވިހެން
ޓެކްސީ، ޕިކަޕް ، މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ކޮންޖެސްޝަން ޗާޖު، މިހުރިހާ ކަމެއް މިގޮތަށް ނެންގެވީމަ އަނެއްކާވެސް އާއްމު
މީހާގެ ޖީބަށް ބުރަބޮޑުވާނެ މިއިން އެއްވެސް އެއްޗަކަށް އަރައިފި ކަމަށް ވަންޏާ. ޓެކްސީ ކުރީމަ ވެސް އެނޫން ކުލިތައް
ވެސް ބޮޑުތައް ވަމުންދާއިރު، އެ މީހުންނަކަށް ވެސް ސަރުކާރަށް ދައްކަންޖެހޭ އެއް ޗެއް ބޮޑުވީމަ އާއްމު މީހާގެ އަތުން އެ
ފައިސާ ނުނަގައެއް ނުގެންދެވޭނެ. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް އެކަންތައް ވެސް ހިގައިދާނެކަމީ އެއީ ޝައްކެއް އޮތް ކަމެއް
ނޫން. ދިވެހިންގެ އެއަރޕޯޓް ދިވެހިންނަށޭ ބުނެ، އަދި ކޮންޓްރެކްޓް އެބް އިނީޝިއޯއޭ، އެއްވެސް އެއްޗެއް ދައްކާކަށްނުޖެހޭނެ
ކަމަށް ވިދާޅުވެ ޖީ.އެމް.އާރުގެ ކޮންޓްރެކްޓް ރޫޅާލީމަ އެތައް މިލިއަން ޑޮލަރަކުން އާބިޓްރޭޝަންގެ ގޮތަށް ޖީ.އެމް.އާރަށް
ފައިސާ ދައްކަން ދިވެހި ސަރުކާރަށް މި މަޖުބޫރުވީ. ދިވެހި ސަރުކާރަށް މިހެން މަޖުބޫރުވީމަ ދިވެހި ސަރުކާރުން މި
ވިދާޅުވަނީ މި ފައިސާ އެއް ނުދައްކާނަމޭ. ތެދެއް ނުދައްކަވައި ހުންނެވިދާނެ. އެކަމަކު ނިއުޔޯކްގެ އާބިޓްރޭޝަން
ސެންޓަރުގައި ޑޮލަރުގެ؛ އެ ބޭފުޅުން ޖީ.އެމް.އާރަށް ދައްކަންޖެހޭ ދަރަނި، ދަރަންޏެއްގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނީމާ
ރާއްޖޭގައި ޑެޓް ރޭޝިއޯ މައްޗަށް އަރާނެކަމީ އެއީ ޝައްކެއް ވެސް ނެތް ކަމެއް. ދަރަނި ލޯނު އެއްޗެހި ރާއްޖެއަށް ދޭ
މީހުން އެކަންކަމާ ބަލަންޖެހޭނެ . ވީމާ، މިއަދު މި ރާއްޖޭގައި ބަޖެޓުން އުއްމީދުތަކެއް ގެނެސްދޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެ ، އެ
އުންމީދުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދަނީ ރާއްޖޭގެ މީހުންނަކީ މީހުންގެ ގާތަށް ގޮސް ސަލާންޖަހައި،
ފަގީރުކަންމަތީގައި ދެމިތިބެންޖެހޭނެ ބައެއްގެ ގޮތަށް ދެކިވަޑައިގެންނަވައިގެން ގެންގުޅުއްވާ ސިޔާސަތުތަކެއް ތަންފީޒުކޮށްދޭ
ބަޖެޓެއް ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަން މިގޮތަށް މިކަން ކުރައްވާތީ. އަޅުގަނޑު އަނެއްކާވެސް ސަރުކާރު ގާތުގައި މިއަދު
ވެސް މި އެދެނީ، އެ ބޭފުޅުން ވަޑައިގަތް ވަޢުދުތައް ފުއްދަ އިދޭށޭ. އެ ބޭފުޅުންގެ ސަރުކާރު ވުޖޫދަށް އައިއިރު ދެއްކި
ވާހަކަތަކައިގެން ކުރިއަށް ވަޑައިގަންނަވާށޭ. ރައްޔިތުން ތިބީ މިއަދު ވަރަށް ބިކަހާލުގައޭ. ސަބްސިޑީތައް ކެނޑިއްޖެއޭ.
އާސަންދަ ކަނޑާލައިފިއޭ. މިނޫން ހުރިހާ ކަމެއް، ރައްޔިތުން އަތުން އެތައް ވަރަކަށް ފައިސާ ނަގަމުންދާއިރު އެ ފައިސާ
ބަދަލުގައި އެ މީހުންނަށް ލިބޭނެ އެއްޗެއް މިއަދަކު ނެތޭ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމަށް.
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
27

بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم. الحمد هل ر ب العالمين. وال ص الة وال س الم على أشرف األنبياء والمرسلين. وعلى آله وصحبه
أجمعين. އާދެ! 2017 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓުގެ މައްޗަށް ބަހުސްކުރާއިރުގައި އެއް ބަޔަކަށް
މި ބަޖެޓު ސިފަވެގެން މި ދަނީ ލޭބޯ ޑްރެކިއުލާއެއްގެ ގޮތުގައި. އަނެއް ބަޔަކަށް މި ބަޖެޓު ސިފަވެގެން މި ދަނީ ފިޔަޖަހައި
އުދުހޭ ދޫންޏެއް ފަދަ ބަޖެޓަކަށް. މި ދެ ގޮތަށް މި މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރެވިގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުގެ ސިކުނޑިން
ވިސްނައިލާއިރު އަޅުގަނޑަށް މި ފެންނަނީ، މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލިއިރުގައި މި ބަޖެޓުގައި ކުރީގައި ހިމެނިފައި ހުރި ބައެއް
ކަންތައްތައް ނުވެހުރެފައި އަނެއްކާވެސް މިއަހަރަށް ބަޖެޓުކުރެވިގެންދާ ތަން. މިދިޔަ އަހަރަށް ބަޖެޓުކުރެވުނު ފައިސާ
އެވެސް އަދަދެއްގެ ގޮތުގައި މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ގޮތެއްގައި ފެންނަން އޮތް. އަނެއްކާ މި އަހަރު ވެސް
އެބައޮތް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްކޮށް ބަލައިލާއިރު ގައި ތަފާތު އެތައް ފަހަރެއްގެ މަތީން އަޅުގަނޑު ދެންނެވި
ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރޭން ހުރާގެ ބިމަކީ އެއީ ވަރަށް މުހިއްމު ބިމެކޭ. އެކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން
2015ގައި އެއްބަސްވެވުނު. އަދި ބަޖެޓު ވެސް ކުރެވުނު. ނަމަވެސް، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު އައިއިރުގައި އެ
ބަޖެޓުގައި އެއްގޮތަކަށްވެސް އޭގެ އަކުރެއް ވެސް ފެންނަންނެތުމުން އެކަމާ ސުވާލުކުރީމާ އެކަމުގައި އަޅުގަނޑަށް އެންމެ
މަތިން ލިބިގެންދިޔަ ޖަވާބަކީ، ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއްގައި މާ ލަސްތަކެއް ނުވެ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ ބައި ހިމެނިގެން
ނިމިގެންދާނެ ކަމަށް. އިންތިޒާރުކުރިން. އިންތިޒާރުކުރުމަށްފަހުގައި އަނެއްކާވެސް މި ބަޖެޓާ ދިމާލަށް އަޅުގަނޑު މިސްރާބު
މި ޖެހީ. ބަޖެޓުގެ މައްޗަށް ވާހަކަދެއްކުމުގެ ކުރިން ހުށަހެޅިގެންދިޔަ ވަގުތު އަޅުގަނޑު ވެސް ދާއިރާގެ މެންބަރުގެ
ހައިސިއްޔަތުން ހުރާގެ ބިމާއި ހުރާގެ ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢު ހިމަނައިދިނުމަށް އެދި އަޅުގަނޑު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.ޖީ
ގްރޫޕަށް އެ ފޮނުވަންޖެހޭ ތަނަށް ފޮނުވުން. އަދި އެކަން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހަށް ވެސް ފޮނުވިކަން ވެސް
ދެނަހުރިން. ނަމަވެސް އެކަން ނުހިމެނި ބަޖެޓު ފޮތް އެކުލެވިގެންވާއިރު ވެސް އޭގެ އަ ކުރެއް ވެސް ފެންނާކަށް ނެތް. މި
ސަބަބާ ހުރެ އަޅުގަނޑު އަނެއްކާވެސް ރަސްމީ ހައިސިއްޔަތަކުން މިކަން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ޓަކައި 2017 ވަނަ އަހަރަށް
ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވާ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް އަޅުގަނޑު 9 ނޮވެންބަރު 2016 ގައި ސިޓީއެއް
ފޮނުވިން. މި އޮތީ އަޅުގަނޑު ފޮނުވި ސިޓީ. މި ސިޓީގައި އަޅުގަނޑު ބަޔާންކޮށްފައި މި އޮތީ، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ހުރާގެ ބިން ހިއްކުމާއި ހުރާގެ ބަނދަރު ހިމަނައިދިނުމަށް އެދި. އަދި އޭގެ ދެވަނަ ސިޓީއެއް ވެސް އަޅުގަނޑު
ފޮނުވިން، އަނެއްކާވެސް ހަމަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް. އެވެސް ހަމަ 9 ނޮވެންބަރު 2016 ގައި. އަޅުގަނޑު
އުއްމީދުކުރަނީ، ހުރާގައި އެކަށީގެންވާ ބޮޑު މަޝްރޫޢެއް ހިނގާފައިނުވާތީއާއި، އަދި ހުރާގެ ރައްޔިތުންގެ ކުރިފުޅުމަތީގައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާއި ނައިބު ރައީސް އަޅުގަނޑު ވެސް އެތާ ހުރި ހާޒިރެއްގައި ހުރާގެ ބިން
ހިއްކައިދޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން ދެއްވި. މި ސަބަބާ ހުރެ އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށް މި ނިންމީ. އަޅުގަނޑު
އުއްމީދުކުރަނީ އަނެއްކާވެސް މިކަން މި ބަޖެޓު 2017 ވަނަ އަހަރުގައި ނިމިގެންދާއިރުގައި ބިން ހިއްކުމާއި ބަނދަރު
ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް؛ ހުރާގެ ބަނދަރު. އާދެ! ތުލުސްދޫ ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ބައި އަލަށް ފަށާ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ
28

ގޮތުގައި އެބައޮތް. ދެން ހުރީ މުޅިން ވެސް ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢުތައް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ބަށިކޯޓަކުން ނުވަތަ
ފުޓްސަލް ދަނޑަކުން އަލަށް ފަށާ މަޝްރޫޢެއްގެ ގޮތުގައި އެބައި ކިތަންމެ ވަރަކަށް ހިމަނާފައި އޮތްކަމުގައި ވީނަމަވެސް
އެ ބައިތައް ހިނގާފައެއް ނުވެއޭ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ބަޖެޓަށް ބަލައިލީމާ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަކީ މި ޤައުމުގެ
ހަމައެކަނި ހުރި ވުޒާރާ. ދެން ހުރި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަކީ އެއްވެސް ތާކުންތާކުނުޖެހޭ ބައެއްގެ ގޮތުގައި ވަރަށް ދެރަ
ނިކަމެތި ގޮތަކަށް މި ބަޖެޓުން ބަލާފައި އޮތްކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލަމާހިނގާ،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން މި ދައުލަތުގައި މި އޮތީ 3 ބާރު. އެ 3 ބާރުގެ
ތެރޭގައި ވެރިކަންހިންގާ ފަރާތާއި، ގާނޫނުހަދާ ފަރާތާއި، އަދި ޙުކުމްތައް، ޢަދުލުއިންޞާފު ޤާއިމުކުރުމުގެ ފަރާތެއް
އަޅުގަނޑުމެން 3 ބާރެއް ގޮތަށް ކަނޑައަޅާފައި އެބައޮތް. ނަމަވެސް މި ބަޖެޓުންނާއި އަދި މި ބަޖެޓުގައި ކަނޑައަޅައި
ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް ގޮތުންނާއި، އަދި މި ބަޖެޓަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ގޮތުން ޢަދުލުއިންޞާފު ޤާއިމުކުރުމުގެ ދާއިރާއިން މި
އޮތީ އެ ބޭފުޅުންނަށް އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓަކީ ކޮބައިކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފަ. ނަމަވެސް، ޢަދުލުއިންޞާފު
ޤާއިމުކުރުމުގެ މިދެންނެވި ބާރަށް ފުރައްސާރަ އަދި މަލާމާތްކުރުމުގެ ޒާތަކަށް މި އޮތީ ވިދާޅުވެފައި، ނުދެވޭނޭ ތި ބަޖެޓެއް.
ދެވޭނެ އެއްވެސް މަގެއް ވެސް ނެތޭ. ކިތަންމެ ވަރަކަށް އެދުނަސް ތިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނެތޭ. އެންމެ ފަހުން ގޮސް
ބަޖެޓު ނިމިގެންދިޔައިރުގައި، ބަޖެޓު ފޮތުގައި ހިމެނިގެންދިޔައިރުގައި އެ ބޭބޭފުޅުންގެ މުސާރައާއި، އިނާޔަތްތަކާއި، މިފަދަ
ޒާތުގެ ކަންތައްތައް ކުރުމުގެ ފުރުޞަތުތައް ހަނިވެގެންދިޔަ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ފެނިގެން މި ދަނީ. އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ، މިފަދަ ގޮތްގޮތަށް ޢަދުލުއިންޞާފު ޤާއިމުކުރުމުގެ ދާއިރާ ބިކަކޮށް ހާލުގައި ޖައްސަން މަސައްކަތްކުރުމަކީ
ދައުލަތުގެ އުނިކަމެކޭ. ދަޢުލަތުގަ ހުރި އުނި ސިފައެކޭ އެއީ. އެ ދާއިރާއާ ދޭތެރޭގައި ދެކޭ ނިކަމެތިކަމެކޭ އެއީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ހަމައެކަނި އޮތީ ވެރިކަން ހިންގުމުގެ ބާރެއް ނޫނޭ މި ޤައުމުގައި އޮތީއެއް. މި ޤައުމުގައި އޮތީ 3
ބާރުގެ ތެރެއިން މުޅި ޤައުމު އެއް ބާރަކުން އަނެއް ބާރަކަށް ފާރަލާ އުސޫލުން އަޅުގަނޑުމެން ކަންކަން ކުރަނީ. މިކަން
ބަޔާންކޮށްފައި މި އޮތީ މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު ބައެއްގެ ގޮތުގައި މި 3 ބާރު ވެސް މަސައްކަތްކުރާ ގޮތަށް. ނަމަވެސް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ، ކަ ންކަން ބަޔާންވެ ކަންކަން ވަމުންދާ ގޮތުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދީނީ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންގައިދީފައިވާ އެންގުންތަކެއް އެބައޮވޭ. ފަހު ޒަމާނުގެ؛ ދީނުގައި
ބަޔާންވެގެންވާ ފަހު ޒަމާންކަން ބަޔާންކުރާ ޒަމާނެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއަހަމު. ކީރިތި ރަސޫލާ صلى هلا عليه
وسلم ޙަދީޡްކުރައްވާފައި އެބައޮތް، ليأتي ن على الن اس زمان ال يبالي المرء بما أخذ المال أمن حالل أم من حرام. ޒަމާނެއް
އަންނާނެއޭ މީހުން މު ދާ ހޯދައި އެއްކުރުމުގައި ހަލާލުތޯ ހަރާން ތޯ ނުބަލައި އެއްކުރާ ޒަމާނެއް. އަޅުގަނޑު ގެ ސުވާލަކީ މިއީ
އެ ޒަމާންތޯއޭ؟ އާދެ، އަނެއްކާ ވެސް އިތުރު އެހެން ޙަދީޘެއްކައި ކީރިތި ރަސޫލާ صلى هلا عليه وسل م ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވޭ
އެއީ ތިރްމީޒިއާއި އާބޫދާއޫދު ރިވާކުރައްވާފައިވާ ޙަދީޘެއް. އަބޫހުރައިރާ ރިވާކުރައްވަނީ؛ قال رسول هلا صلى هلا عليه
وسلم. ކީރިތި ރަސޫލާ صلى هلا عليه وسل م ޙަދީޘްކުރައްވަނީ؛ أذا تّخذ الفيء دوال. ވަރަށް ރަނގަޅަށް އަޑުއެއްސެވީމަ
29

މީތީގެ މާނައާއި މި ކަންތައްތައް އެނގޭނީ. މީގެ މާނައަކީ ، އާއްމު ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި އެކިއެކި ފަރާތްތަކުން ، އާއްމު
ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި އެކި ފަރާތްތަކުން އަންނަ އިނާޔަތްތައް އެއާ ހަވާލުވާ މީހުން ތިމާމެންގެ؛ ތިމާމެން
މުއްސަނދިވުމަށްޓަކައި ބޭނުންކުރަންފެށުމުން އެ ހިސާބުން އެ އޮތީ ފަހު ޒަމާނުކަމުގެ އަލާމާތްތަކުގެ ތެރެއިން
ކަންތައްތަކެއް ފެންނަންށޭ. أذا تّخذ الفيء دوال. މި އަޅުގަނޑަށް މާނަކުރެވިގެންދާ ގޮތުގައި ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބިމާއި،
ދިވެހި ދައުަ ލަތުގެ ރަށްތަކާއި ، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ފަޅުފަޅުތަކާއި، ގިރިގިރިތަކާއި، ހާތަކާއި، މި ޒާތުގެ ހުރިހާ ކަމެއް އެއީ
ދައުލަތުގެ ވެރިކަމާ ހަވާލުވެ ތިބި ބަޔަކު އެ ބޭބޭފުޅުން ހިތުހުރި ގޮތަކަށް ކަންކަންކުރަން އޮތް ލައިސަންސެއް ކަމަށް
ދެކިގެން މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރުގައި މިއީ ބައެއްގެ، މުޅި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤެއްކަން އެނގެންޖެހޭތީވެ ގާނޫނުހަދާ
މަޖިލީހެއް އޮވެ، ގާނޫނުހަދާ މަޖިލީހުން ގާނޫނުތަކެއް ފާސްކޮށް، އެކަން ހަމަޖެހޭ އިންސާފުވެރި އުސޫލަކުން ކަންކަން
ކުރުމަށް މަސައްކަތްކޮށްފައި މި އޮތީ. ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ބިޑަ ކާ ނުލައި ހިތުހުރި ގޮތަކަށް
ރަށްތައް ދޫކޮށް، ފަޅުފަޅުތައް ދޫކޮށް، ހާތައް ދޫކޮށް، މި ކަންތައްތައް ކުރި ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑުމެން ކޮރަޕްޝަނޭ މި
ކިޔަނީ ކޯއްޗަކަށްތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެން ކޮރަޕްޝަނޭ މި ކިޔަނީ ފަސާދައަށް. ފަސާދަ ހިންގުމުގެ ތެރޭގައި މަޤާމުގެ ބޭނުން
ނަހަމަގޮތުގައި ހިފައި، ނުފޫޒު ހިންގައި، މި ޒާތުގެ ހުރިހާ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ. ދައުލަތެއްގެ،
ސަރުކާރުގެ ޒިންމާއަކީ އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭންޖެހޭ ހުރިހާ ކަމެއް ކޮށްދިނުން ގާނޫނާއި
ގަވާއިދުތަކުގެ ތެރެއިން. އަޅުގަނޑުމެނަށް ފެނިގެންދިޔަ ދާދި މިދާކަށްދުވަހު؛ މާ ގިނަ ދުވަހެއް ނުވޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި ހުންނެވި އަޙްމަދު ސަލީމް ، އޭދަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ބޭރުގެ ނަމުން
ނަމަ، ރެޑްވޭވް ސަލީމް. އޭނައަށް ގާނޫނީ އިމުގެ ތެރެއިން ލިބިފައިވާ ޙައްޤުތަކެއް ، އެ ޙައްޤުތައް ދިވެހި ސަރުކާރުގެ
ތެރެއިން، އިދާރާތަކުން ކަމާ ބެހޭ ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން ހުއްދަ ހޯދަމުންގޮސް އެންމެ ފަހުން އެ ޙައްޤު މަތީގައި އަތް އެޅީ.
އަތް ނަގާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި ޝަރުތުތަކުގެ ތެރޭގައި ޓީ.ވީއަށް އަރައި ވަކި މީހަކަށް ތާއީދުނުކޮށް، އެ ތާއީދު އަނބުރާ
ގެނެސް ވަކި މީހަކަށް ތާއީދުކުރުމަށް އޭނައަށް މަޖުބޫރުވެގެންދިޔަ ހާލަތުގައި އޭނަ އެވަނީ އެ މަޖުބޫރީ ހާލަތުގެ
ބޭނުންކުރަންޖެހިފަ. އެ ހާލަތުގައި، އެ މަޖުބޫރީ ހާލަތުގެ ބޭނުންކުރުމާ އެކީގަ އި ހުރިހާ އަތްއެޅި ޙައްޤުތައް އަނެއްކާ ވެސް
ލިބިގެންދިޔަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ދެންހުރީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމް
އިބްރާހީމް. ކޮންފަދަ ހާލެއްގަ އި ތޯ މި ޖައްސަނީ؟ މީތޯ މިކަން ކުރަންޖެހޭނެ ގޮތަކީ؟ ބޭނުންވާ މީހެއްގެ ޙައްޤުމަތީގައި
އަތްއަޅާފައި، އެއީ ތިމާމެން ރަނގަޅަށް ރުހުމުންދޭ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި، ތިމާމެން ހެޔޮކަމުންދޭ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ހަދާފައި
އެ ޙައްޤުތަކުގެ މައްޗަށް އަރައިގަންނައިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން އެބަޖެހޭ ގާނޫނުތައް ، ގަވާއިދުތައް. ފާރަލަމުން އެބަ
ގެންދޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢުދުاله ޙިލްމީއަށް ވެސް ހަމަ އެފަދައިން އެ
ޙައްޤުތައް ދީފައި އެ ޙައްޤުތައް އެ އޮތީ އަތުލައިގެންފަ. އޭނައަށް މިހާރު ހަމައެކަނި އޮތް ގޮތަކީ ސަރުކާރުން ބުނާ
ގޮތަކަށް އޭނަ ޢަމަލުކުރީމާ އޭނައަށް އެ ޙައްޤުތައް ލިބޭނެ. މިއީ ޙައްޤުތައް ދިނުންތޯ؟ މިއީ ޙައްޤުތަކުގެ މަތީގައި
30

އަތްއެޅުން. މިއަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔަނީ މި ޒާތުގެ ކަންތައްތައް ނުކުރާށޭ. މި ޒާތުގެ ކަންތައް ކުރީމައޭ މި ކިޔަނީއޭ
މަޤާމާއި ނުފޫޒުގެ ބޭނުންކޮށްގެން މި ޒާތުގެ ޢަމަލުތައް ހިންގުމަށް މަގުފަހިކުރަމުން މި ގެންދަނީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ބަޖެޓުގެ މައްޗަށް ވިސްނައިބަލާއިރުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށް ހައްދެއް ނެތް ބަޖެޓެއް
ކަނޑައަޅާފަ އި އޮތްއިރުގައި އެ ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ތަފުޞީލެއް ފެންނާކަށް ނެތް. މިއީ ކީއްކުރަން، ކޮންކަމަކާ
ގުޅޭގޮތުން އޮތް ބަޖެޓެއްކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭކަށެއް ނެތް. ހިތަށްއެރީމާ މީނައަށް ދީ، އޭނައަށް ދީ، މި
ގޮތަށް ބަހާލައި، ކައިރީގައި އުޅޭ ބަޔަކަށް މި ގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމަށް ޓަކައި އޮތް އެއްޗެއް ނޫން ކަމެއް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭކަށެއް ނެތް އެ ބަޖެޓަކުންނެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ
ޙައްޤުގައި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާކަމުގައި ވެއްޖެ އްޔާ އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑުމެން ކުރަނީ ރަނގަޅު ހެޔޮ މަސައްކަތެއްގެ
ގޮތުގައި ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ. މިނޫން ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުތައް ތަޢާރަފުކޮށްގެން ބަޖެޓުން ކިތަންމެ ރީކޮށް
ގެނެސް، ކިތަންމެ ރީތި ބޭރުގަނޑެއް ލާފައި، ކިތަންމެ ރީތި ކަރުދާހެއްގަ އި، ކިތަންމެ މޮޅު ކަރުދާހެއްގަ އި އޮތަސް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ބަޖެޓް ބަޖެޓަކަށް ވާނީ އެ ޙައްޤުތައް ލިބިގެންދިޔަމައޭ. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބާރުލާފައި
އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންދިޔައިން ހުސްނުވާ އާސަންދައެއްގެ ވާހަކަ. އާސަންދަ ފުރަތަމަ ލިބިގެންދިޔައީ.
އެއަށްފަހުގަ އި ރައްޔިތުންނަށް ހިނިތުންވުމާއި އުފާވެރިކަން ގެނެސްދިނުމަށް ޓަކައި ހުސްނުވާ އާސަންދައެއް އަޅުގަނޑުމެން
ތަޢާރަފުކުރީމު. ނަމަވެސް އާސަންދައިން މި ކަވަރކުރާ ބޭސްތަކުގެ ތެރޭގައި ތަންކޮޅެއް އަގުބޮޑުވެއްޖެ ބޭހެއް ވެއްޖެއްޔާ
އެ ބޭހެއް އާސަންދައިގެ ތެރެއަކު ނުހިމެނޭ. މި ރާއްޖެއިން ނުކުރެވޭވަރުގެ ބޭސްފަރުވާއެއް ކުރަން ދާންޖެހިއްޖެ ކަމުގައި
ވަނީ ނަމަ އެ ކަމެއް ވެސް ނުކުރެވޭ. އިހަކަށްދުވަހު ތުއްތުކުއްޖަކު ވަރަށް ހާލުދެރަވެ، ނިކަމެތިވާ ހާލުގައި އެ ކުއްޖާ އަށް
އާސަންދައަށް އެދުނީމަ ވެސް އެ ކުއްޖާއަށް އާސަންދައިން އެއްވެސް ޒައްރެއްގެ މިންވަރު ވެސް ނުލިބޭ ކަމަށް މީޑިޔާއިން
އަޅުގަނޑުމެނަށް ފާޅުވެގެންދިޔަ . ކޮބައިތޯ ރަހުމާއި ޙަމްދަރުދީ؟ ކޮބައިތޯ އޯގާތެރިކަން؟ ކޮބައިތޯ އިންސާނިއްޔަތަށް އޮތް
އިޙްތިރާމާއި ޤަދަރު، ނުވަތަ ކަރާމާތް؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިފަދަ ބަޖެޓެއްގެ މައްޗަށް އެއް
ބަޔަކު ހުސްނުވާ އާސަންދައެއްގެ ނަމުގައި މި ޒާތައް ވާހަކަދައްކަމުންގެންދާއިރު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އާސަންދައަށް
ކަނޑައަޅާފަ އި އިންނަ ބަޖެޓު، އެ ބަޖެޓުން އެއްޗެއް ދޫނުކުރާ ކަމުގައި ވަންޏާ އެ ބަޖެޓް ހުސްނުވާނެ. އެހެންވީމަ
ކަންނޭނގެ އަސްލު އެއަށް އެ ކިޔަނީ ހުސްނުވާ އާސަންދައޭ. އެއީ ބަޖެޓުން އެއްޗެއް ހުސްނުވާކަމުގައި ވެއްޖެއްޔާ އެއަށް
ކީދާނެ ހުސްނުވާ އެއްޗެކޭ. ބަޔަކަށް ނުދޭ ކަމަށް ވަންޏާ ހުހެއް ނުވާނެތާ. އެހެންވީމާ، މި ޒާތަށް ޢަމަލުކުރުމުގައި އަދި
ހުސްނުވާ އާސަންދައަކުން ނަމެއް ދިނުމަކުންނެއް ހޭދަނުކުރާ ބަޖެޓެއްގައި ދުވަހަކު ވެސް ހުހެއްނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އެ
ޒާތަށް ހުސްނުވާ އާސަންދައިގެ ނަން ބޭނުންކުރުމަކީ އެއީ ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލުމެއް. އާދެ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ،
އަޅުގަނޑު އަނެއްކާވެސް ހަމަ ދަންނަވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޭންކިންގ ނިޒާމު؛ ބޭންކިންގ ނިޒާމުގެ މައްޗަށް ބަލައިލަމާ
ހިނގާ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ރަނގަޅަށް. އަޅުގަނޑުމެނަށް މި ކުރެވެނީ ކިހާވަރެއްގެ ކަމެއްތޯ. ކިހާވަރެއްގެ ކަންތައްތަކެއްތޯ
31

އަޅުގަނޑުމެން ބޮލުގައި އެޅިގެން މި ދަނީ. ބައްލަވައިލައްވާ. ދީނީ ގޮތުން ކިހާވަރެއްގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންނަ
އަނިޔާވެރިކަމެއްތޯ މިއީ. ރިބާގެ މުޢާމަލާތްތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި މި އޮތީ އިންތިހާ ދަރަޖައަށް ފެތުރިފަ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ބޭންކުތަކުން އިންތިހާ ދަރަޖައަށް ރިބާގެ މުޢާމަލާތްކުރަމުން ގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
މި މަޖިލިސް މި އޮތީ ބަލަހައްޓައިގެން. ނަމަވެސް ، ފެންނަ ލޮލަކަށް ނުވެއް ފެނޭ. އިވޭ ކަންފަތަކަށް ނުއެއް އިވޭ.
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އެންމެ ދިރުހަމެއްގެ މިންވަރު ވެސް ރިބާގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކޮށްފި މީހާއަކީ 36 ފަހަރު ޒިނޭކުރުމަށް
ވުރެ ނުބައި ބޮޑު ފާފައެކޭ. لدرهم رباأشدّ عند هلا من س تّ وثالثين زنّية في الخطيئة. މިއީ ކީރިތި ރަސޫލާ صلى هلا
عليه وسلم ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވާ ޙަދީޘެއް. މިއީ އަޅުގަނޑުގެ ބަހެއް ނޫން މިއީ. އެންމެ ދިރުހަމެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި
ދަންނަވަނީ. އެކަމަކު ކިތައް ދިރުހަމާއި، ކިތައް ރުފިޔާއާ އި ކިތައް މިލިއަން ރުފިޔާތޯ؟ ކިތައް މީހުންގެ ގޯތިގެދޮރުތޯ
ނެގިގެން މި ދިޔައީ. ހަމަ ރިބާގެ މުޢާމަލާތުގެ ތެރެއިން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ބަޖެޓަކީ ކިތަންމެ ރީތި،
ކިތަންމެ ސާފު ބަޖެޓެއްކަން ބަޔަކު މީހުން އަރައި އަދި ވާހަކަދައްކަން އުޅުނުކަމުގައި ވީނަމަވެސް މި ބަޖެޓުގެ
ފޮނިމީރުކަމަކީ އަޅައިލާ ބަށިކޯޓަކުން ވާ ކަމެއް ނޫނޭ. އަޅައިލާ ފުޓްސަލް ދަނޑަކުން ވާކަމެއް ނޫނޭ. ޒުވާނުން، ޒުވާނުންގެ
ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމަށް ޓަކައި ޒުވާނުންނަށް ދަޅައެއް ނޫން ދައްކަންޖެހޭނީ. ޒުވާނުންނަކަށް ވަޒީފާއެއް ނުލިބޭ މެންބަރުގެ
ކައިރިއަކަށް ގޮސް އާދޭސްކޮށްގެން އެ މެންބަރުން އެ މަސައްކަތް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ހިސާބުން 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:31 އިން 11:00 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ފަހު މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތައިގެން ކުރިއަށްދިޔުމަށް ފަށައިގަންނާނަން. އަޅުގަނޑުމެން
ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނީ 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް. މި ދަންފަޅީގެ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު
އަޅުގަނޑު މި އަރުވަނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް.
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
32

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ އެއްޗެއް މި
ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންހިފާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓް ހުށަހަޅުއްވަމުން ފައިނޭންސް
މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވީ، ބަޖެޓަކީ ޤައުމުގެ މުސްތަޤުބަލުގެ މަލަތައް އޭގެ މަތީގައި އާރާސްތުކުރެވޭނެ ތަރަހަކަމުގައި. ބަޖެޓް
ރަމްޒުކޮށްދެނީ ސަރުކާރުގެ ތަޞައްވުރުކަމާއި، ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް އެއާ ގުޅިފައިވާކަން. އަދި އޭގެއިތުރުން ބަޖެޓް
ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދެނީ އެކަކު ވެސް ބާކީނުކޮށް ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުން ބާއްޖަވެރިކޮށްދީ، ތަރައްޤީކޮށްދިނުންކަން.
އަޅުގަނޑަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި ބަޖެޓުން ފެންނަނީ މިއީ އެއްވެސް ދިރުމެއް ނެތް ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި. މިއީ
ހަމަހަމަކަމާއި، އިންސާފު ނެތް ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި. މި ބަޖެޓުން ފެންނަނީ އިޤްތިޞާދު މަޑުޖެހިފައިވާ ތަން. ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތައް ހުއްޓުމަކަށް އައިސް، އާ މަޝްރޫޢުތަކަށް ޚަރަދުކުރާނެ ފައިސާ ނުލިބޭކަން. މި ބަޖެޓުން ފެނިގެންދަނީ
ރާއްޖޭގެ މާލިއްޔަތު ބޭރުގެ ވަކި ބައެއްގެ މުށުތެރެއަށް ވަންނަ ތަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓާ
ދޭތެރޭގައި ކަންބޮޑުވާ ކަންތައް. އެކަކު ވެސް ބާކީނުކޮށް ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުން ބާއްޖަވެރިކުރާނެ ވާހަކަ ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވާއިރު ގައި، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ހާލަތު އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފުރަތަމަ ދަންނަވައިލާނަން.
2017 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅުނު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހަމައެކަނި ހިމަނާފައި އޮތީ ސްޕޯޓްސް އެރީނާއެއްގައި ޚަރަދުކުރާ
9 ލައްކަ ރުފިޔާގެ ވާހަކަ. މިއީ ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަން ފެށިގެން 16 ،15 ،14 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް
ހިމެނިފައި އޮތް މަސައްކަތެއް. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ 2017 ވަނަ އަހަރު މި މަސައްކަތް ކޮށް
ރައީސް ޔާމީނަށް ނިންމައިލެވޭނެ ކަމަށް. މި އަހަރު، މި ހިނގާ އަހަރުގައި އެ ސްޕޯޓްސް އެރީނާއަށް އޮތް 1.6 މިލިއަން
ރުފިޔާގެ އިތުރަށް ޞިއްޙީ މަރުކަޒު ޑިވެލޮޕްކުރުމަށް 3 މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ޖަހާފައި އޮތް. މީގެ މަހެއްހާ ދުވަސް ކުރިން
އެތަނުގެ ބިންގާ ވެސް އެޅިގެންދިޔަ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު. އެހެންނަމަވެސް، ކުރިއަށް މި އޮތް 17 ވަނަ އަހަރު
އެ ޕްރޮޖެކްޓް މި ވަނީ ބަޖެޓުން އުނިކޮށްފަ. މާނައަކީ ދާއިރާގައި ޞިއްޙީ މަރުކަޒު ޑިވެލޮޕްކުރުމަށް، ތަރައްޤީކުރުމަށް
އެއްވެސް ފައިސާއެއް މިއަންނަ އަހަރު ޚަރަދުކުރަން ނެތްކަމުގައި. ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ސަރުކާރަށް ތާއީދުކުރައްވާ ބައެއް
ބޭފުޅުން ވާހަކަދައްކަވަމުން ވިދާޅުވި، ބަޖެޓުގައި ނެތް ނަމަވެސް އެކަމާ ކަންބޮޑުވެވަޑައިނުގަންނަވާށޭ. ރައީސް ޔާމީން
ކަންތައްތައް ކޮށްދެއްވާނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެން އެކަމެއް ނުވާނެ. ބަޖެޓުގައި ނުޖަހާ ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުން
އެއްވެސް ޚަރަދެއް ނުކުރެވޭނެ. ކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ ގާނޫނާ ޚިލާފު ކަމެއް. އެ ކުރަނީ ވައްކަން. އެ ކުރަނީ ޚިޔާނާތް.
އެ ވަނީ ޚިޔާނާތް. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ނުޖަހައި، ދާއިރާތަކަށް ކަންތައް ކޮށްދޭ ވާހަކަ ވިދާޅުވާ ކަމަށް
ވަންޏާ އެއީ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް. އެއީ ބަލަންޖެހޭނެ ކަމެއް މިއަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ބަޖެޓުން ފާހަގަކުރެވޭ އަނެއް ކަމަކީ، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ދަށްވެފައިވާކަން. އޭގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދާނީ، ކުރަންޖެހޭ
ޚަރަދުތަކަށް ކުރާ ހޭދަ މަދުވެގެންދިއުން. ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް މަޑުޖެހުން. ދައުލަތުގެ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް
26.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހުށަހަޅާފައިވާއިރުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި މި އޮތީ 21.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިއީ މި
33

ހިނގާ އަހަރު ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރި އަދަދަށް ވުރެ ވެސް މަދު އަދަދެއް. މި 21 ބިލިއަން ރުފިޔާއަކީ އަލަށް މި
ހޯދާ 2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ވެސް ހިމަނައިގެން. އަޅުގަނޑަކަށް މި އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަކަށެއް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އޭގެއިތުރުން
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް އަޅުގަނޑު މިދެންނެވިހެން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި ހިމަނާފައި އޮތް އަދަދު ވެސް އާމްދަނީ
މަދުވުމުގެ ސަބަބުން މި ވަނީ ދަށްކޮށްފަ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަ ށް 7.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ މި އަހަރު ޚަރަދުކުރާނެ ކަމަށް
ޖަހާފައި އޮތްއިރު، އޭގެތެރެއިން 55% ޚަރަދުކުރާނެ ކަމަށް މި އޮތީ ޑޮމެސްޓިކް ބަޖެޓުން. މާނައަކީ ދައުލަތަށް ލިބޭ
އާމްދަނީންނޭ މިކަން ކުރާނީ. ލޯނާއި އެހީއަކުންނެއް ނޫނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކަން އެހެން ވާ ތަނެއް އަޅުގަނޑަކަށް
މި ބަޖެޓަކުންނެއް ނުފެނޭ. އަސްލު އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރަށް ލިބޭނެ ކަމަށް މި ބަޖެޓުން މި ދައްކަނީ 15.8
ބިލިޔަން ރުފިޔާ އެންމެ ގިނަވިޔަސް. ދައުލަތުގެ ރިކަރަންޓް ޚަރަދާއި ލޯނު އަދާކުރުމަށް އެބަދޭ 16.8 ބިލިޔަން ރުފިޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޑުކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ފުރުޞަތު އަލުން އަޅުގަނޑުމެން ފައްޓާނަން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކެމެރާ ސިސްޓަމުގައި މައްސަލައެއް ދިމާވެގެން މި އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، މިކަމަށް މާފަށް އެދެމުން އިހަށް
އަދި މެދުކަނޑައިލާނަން އިރުކޮޅަކަށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޝުކުރިއްޔާ. މިހާރުން ފެށިގެން ވެސް އަނެއްކާވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މިނެޓު ގުނާނަން. 15 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. ވަރަށް ބޮޑަށް
މާފަށް އެދެން މިދިޔަ ވަގުތުކޮޅަކަށް ޓަކައި. ބަޖެޓުގެ ބަހުސަކީ މުހިއްމު ބަހުސަކަށް ވާއިރުގައި ބަހުސް މެދުކަނޑާލަންޖެހުނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓެކްނިކަލް މައްސަލައަކުން ކަމަށް ވާތީވެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަލުން ކޮންޓިނިއުކުރެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު
ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގެންގުޅުއްވާ އުސޫލަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު
ދެންނެވި ވާހަކައަކީ، ފަށަމުން އަޅުގަނޑު ދެންނެވި ވާހަކައަކީ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން މި ބަޖެޓަކީ
ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުކަމުގައި ، އަދި ސަރުކާރުގެ ތަޞައްވުރު ދައްކުވައިދޭ ބަޖެޓެއް ކަމުގެ އިތުރަށް، މި އ އެކަކު ވެސް
ބާކީނުކޮށް އެއްވެސް ރައްޔިތަކު ބާކީނުކޮށް ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުން ބާއްޖަވެރިކޮށްދޭނެ ބަޖެޓެއްކަމުގައި ވިދާޅުވިޔަސް
އަޅުގަނޑަށް އެކަން މި ބަޖެޓުން ނުފެންނަ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓުން ފެންނަ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ، މިއީ
އެއްވެސް ދިރުމެއް ނެތް ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި. މިއީ ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފުން ނެއްޓިފައި އޮތް ބަޖެޓެކޭ. މި ބަޖެޓުން
ފެނިގެންދަނީ އިޤްތިޞާދު މަޑުޖެހިފައިވާ ތަން. ސަރުކާރަށް ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ހަރުދަނާކޮށް ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި
ކުރެވޭ މަސައްކަތެއް މި ބަޖެޓަކުންނެއް ނުފެނޭ. ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހުއްޓުމަކަށް އައިސް، އިތުރު މަޝްރޫޢުތަކަށް
34

ޚަރަދުކުރާނެ ފައިސާ ހޯދޭނެ ގޮތެއް މި ބަޖެޓަކުންނެއް ނުފެނޭ. މި ބަޖެޓުން ފެނިގެންދަނީ ރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު
ބޭރުގެ ވަކި ބައެއްގެ މުށުތެރެއަށް ވަންނަ މަންޒަރު. އަދި ސަރުކާރުން ހިންގާ ބައެއް މަޝްރޫޢުތަކާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު،
ބައެއް މަޢުލޫމާތު ސިއްރުކުރަންޖެހިފައިވާކަން މި ބަޖެޓުން ހާމަވަނީ. މަޢުލޫމާތު ނުދެއްވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން.
އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. އެކަކު ވެސް ބާކީނުކޮށް ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުން ބާއްޖަވެރިކުރާ ވާހަކަ ވިދާޅުވީމާ އަޅުގަނޑު ވެސް
ފުރަތަމަ ބަލައިލީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް މި ބަޖެޓުން އޮތީ ކޯއްޗެއްތޯ. ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާއަށް އޮތީ ސްޕޯޓްސް އެރީނާއަކަށް ކަނޑައަޅާފައި އޮތް 9 ލައްކަ ރުފިޔާ އެކަންޏޭ. މިއީ ރައީސް ޔާމީން މި
ހުށަހެޅުއްވި 4 ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމަނާފައި އޮތް އެއްޗެއް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ކުރިއަށް މި އޮތް 2017 ވަނަ
އަހަރު އެ މަސައްކަތް ނިމިގެންދާނެކަމުގައި. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ސްޕޯޓް ސް އެރީނާއަށް 1.6 ބިލިޔަން ރުފިޔާއާއި،
ޞިއްޙީ މަރުކަޒެއް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި 3.7 މިލިޔަން ރުފިޔާ އޮތް ނަމަވެސް، ކުރިއަށް މި އޮތް އަހަރު ތެރޭގައި
ޞިއްޙީ މަރުކަޒު ތަރައްޤީކުރުމަށް އޮތް ބައި މި ވަނީ އުނިކޮށްފަ. ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދާނީ އެ މަސައްކަތް ނުހިނގުން.
ބިންގާއަޅާފައި ހުރީ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަމަށް މި ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރާނެ ފައިސާ މިއަންނަ އަހަރު ނެތްކަން އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކުރަން. ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމަށް ތިން އަހަރު ފުރި، ހަތަރު އަހަރަށް ދާއިރު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތަކަށް 4 މިލިޔަން ރުފިޔާ ވެސް ޚަރަދުކުރެވިފައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓަކީ އެކަކު ވެސް ބާކީނުކޮށް ،
އެންމެންނަށް ހަމަހަމަކޮށް ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ގެނެސްދޭ ބަޖެޓެކޭ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑުގެ
ކުރިންވެސް މި ތަނުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން ވާހަކަދެއްކެވި. އާދެ، އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުގައި އޮތް އަނެއް
ރަށް، ނައިފަރަށް 50 މިލިޔަން ރުފިޔާ ޖަހާފައި އޮތީމާ އެކަމަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް
9 ލައްކަ ރުފިޔާ އޮތް ނަމަވެސް، ނައިފަރަށް 50 މިލިޔަން އޮތީމާ އެއީ ދެން އަތޮޅަށް ލިބޭ ތަރައްޤީއެއް ކަމުގައި ވާތީ
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެކަމަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓުން ފާހަގަވާ އަނެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ދަށްވެފައިވާ ވާހަކަ. ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާ ދު ކުރިއަރުވައި ، ދައުލަތަށް
އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ރަނގަޅު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިގެންނުދާކަން މިއިން ފާހަގަވެގެން މި ދަނީ. 2016 ވަނަ އަހަރު، މި
އަހަރު 22.8 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް އޮތްއިރު، މިއަންނަ އަހަރު މި އޮތީ 21 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް.
މިއީ އިތުރަށް ހޯދަން ޖަހާފައި އޮތް 2 ބިލިޔަން ރުފިޔާއާ އެކީ ގައި. މިހާތަނަށް އައިއިރުގައި މި އަހަރު 22 ބިލިޔަން
ރުފިޔާ އޮތް ނަމަވެސް ، ލިބޭނެ ކަމަށް މިހާރު މި އަންދާޒާކުރަނީ 18 ބިލިޔަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު
ވެސް އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ 18 ބިލިޔަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ ބޮޑު އެއްޗެއް ދައުލަތަށް ވަންނާނެ ކަމަކަށެއް.
އާދެ، ލިބޭ އާމްދަނީ ދަށްވުމުގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ކުރާ މަޝްރޫޢުތައް މި ވަނީ މަޑުޖައްސަންޖެހިފަ.
ނޫނިއްޔާ އާ މަޝްރޫޢުތައް ނުފެށިފަ. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި 9 ބިލިޔަން ރުފިޔާ އޮތް ނަމަވެސް 2014 ވަނަ އަހަރު މި
އޮތީ 7 ބިލިޔަން ރުފިޔާ އަށް މަދުކޮށްފަ. އަދި ހަމައެއާ އެކުގަ އި މި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ޚަރަދުކުރާނީ ޑޮމެސްޓިކް
35

ބަޖެޓުން 55% ކަމުގައި އެބައޮތް. މާނައަކީ 4.3 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރާނީ ޑޮމެސްޓިކް ބަޖެޓުންނޭ. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑަކަށެއް މި ފައިސާ ޑޮމެސްޓިކް ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރެވެން ހުރި ތަނެއް ނުފެނޭ. ހަމައެކަނި ރިކަރަންޓް ޚަރަދާއި
ލޯނު ދެއްކުމަށް 16.8 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ޚަރަދުވާއިރުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް، އަސްލު ލިބޭނެ ކަމަށް މި ފެންނަނީ ޓެކްސްގެ
ގޮތުގައި މި ލިބޭ 17 ބިލިޔަން ރުފިޔާއާއި، ރިސޯޓު ކުލީ ގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް މި އޮތް 1.7 ބިލިޔަން ރުފިޔާ.
މާނައަކީ 15.8 ބިލިޔަން ރުފިޔާއޭ ލިބޭނީ. އެހެންވީމާ، ރިކަރަންޓް ޚަރަދާއި ލޯނު ދައްކާފައި؛ ލޯނު ވެސް ނުދެއްކޭ. ދެން
އިތުރަށް ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ކުރާނެ ޚަރަދެއް، ފައިސާއެއް މި ބަޖެޓުގައި ނެތްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން.
ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދަނީ ޑޮމެސްޓިކް މާކެޓުން ލޯނުގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ނަގަންޖެހުން. މި ބަޖެޓުގައި 800 މިލިޔަން ރުފިޔާ
ޓީބިލުގެ ގޮތުގައި ނަގާނެ ކަމަށް އޮތް ނަމަވެސް މި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގައި ބަޖެޓުގެ ހުރި އެހެން ޚަރަދުތައް
ކުރަން ބޭނުން ކަމަށް ވަންޏާ އަނެއްކާވެސް 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޑޮމެސްޓިކް މާކެޓުން އެބަ ނަގަންޖެހޭ. ޕެންޝަން
ފަންޑު ހުސްވުމަކަށް ދަނީ. ބޭންކުތަކުގައި އާއްމު ވިޔަފާރިވެރިންނަށް ދޫކުރަން ހުރި ފައިސާ ސަރުކާރުން ޚަރަދުކުރުމަށް
ޓަކައި ނަގައި ހުސްވަމުން މި ދަނީ. މީގެ ނަތީޖާއަކަށްވެގެން މިދަނީ ދައުލަތުގެ ދަރަނި އެއްދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް
ބޮޑުވަމުން، ބޮޑުވަމުން، ބޮޑުވަމުންދާކަން. 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރުގައި 36 ބިލިއަން ރުފިޔާ؛ 36.9 ބިލިއަން އެއީ.
37 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް އަރާއިރުގައި 2017 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑު އަންދާޒާ ކުރާ ގޮތުން ދައުލަތުގެ މުޅި ދަރަނީގެ
ޖުމުލަ 44 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް އަރާނެ. ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަން ނިމޭއިރުގައި 47 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ރާއްޖޭގެ
ދަރަނި އަރާނެ. މީގެ މާނައަކީ ދައުލަތުގެ ދަރަނި ރައީސް ޔާމީންގެ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދެގުނަ ވެގެންދާ ވާހަކަ.
މި ތަނުގައި މީގެ ކުރިން މިއަދު ވާހަކަދެއްކެވި ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވި، އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމަށް އައިއިރު ރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ
ދަރަނި އޮތީ 4 ބިލިއަން؛ 4.3 ބިލިއަން ރުފިޔާއޭ. ނޫން، އެއީ ދޮގެއް. އަޅުގަނޑުމެން، އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމަށް އައިއިރުގައި
ދައުލަތުގެ ދަރަނި 10 ޕޮއިންޓު ކޮންމެވެސް ބިލިއަނެއްގައި ހުރީ. 11 ބިލިއަނާ ހިސާބަށް އަޅުގަނޑުމެން ވެރިކަމުން
ފައިބައިގެން އައިއިރުގައި، އެ ވެރިކަން ނިމިގެންދިޔައިރުގައި 26 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ދަރަނި ހުރި ކަމަށް ވިދާޅުވި. އެއީ
ވެސް ދޮގެއް. ޑރ. ވަޙީދުގެ 2 އަހަރުދުވަހުގެ ދަރަންޏާ އެކީގައި ރައީސް ޔާމިނު ވެރިކަމަށް އައިއިރުގައި 26 ބިލިއަން
ރުފިޔާގެ ދަރަނި އޮވެދާނެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ކަމަކީ ރާއްޖޭގެ ދައުލަތަށް ލިބޭ
އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި ޓެކްސްގެ ނިޒާމު ތަޢާރަފުކުރީ. އޭގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެން ވެރިކަމަށް އައިއިރުގައި
ލިބުނު އާމްދަނީ 3 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދެގުނަ ވެގެންދިޔަ. 6 ބިލިއަން ރުފިޔާ އޭރު ސަރުކާރަށް ލިބެނީ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ 3 އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރުގައި 12 ބިލި އަން ރުފިޔާއަށް ދައުލަތުގެ ރެވެނިއު އިތުރުވެގެންދިޔަ. މިއީ
އުފާކުރާ ކަމެއް. މިތަނުގައި އިއްޔެ ވާހަކަދެއްކެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވިދާޅުވި ، ރައްޔިތުންނަށް ހިނިތުންވުން ލިބެނީ
ޓެކްސްގެ ނިޒާމު ތަޢާރަފުވެގެ ންނޭ. އެކަން ކުރީ އަޅުގަނޑުމެން. އެ އުފާ މިއަދު ވެސް އެބަ ލިބޭ. މިއަދު މި ސަރުކާރު
ދެމި މި އޮތީ މި ޓެކްސްގެ ނިޒާމު ތަޢާރަފުކޮށްފައިވާތީ. އާދެ، ޓެކްސްނެގުން އެއީ އުނދަގޫ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު މިއަދު
36

ވެސް އެބަ ހަނދާންކުރަން ޓެކްސް ނިޒާމު ތަޢާރުފުކުރަންވެގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރި މަސައްކަތް. އަޅުގަނޑު އެއްދުވަހު
ވަކިން ރައީސް ނަޝީދާ ބައްދަލުކުރިން. އެކަނި. އަޅުގަނޑު ރައީސަށް ދެންނެވިން ރައީސޭ ޓެ ކްސް ނަންގަވާށޭ.
އެހެންނޫނިއްޔާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓެއް ހަމައެއްނުޖެހޭނޭ. ރައީސް ވިދާޅުވީ، ބައެއް ވިޔަފާރިވެރިން ރުޅިއަންނާނޭ. އަޅުގަނޑު
ދެންނެވިން އަޅުގަނޑަށް އެނގެއޭ ތިކަން. އަޅުގަނޑަށް އެނގެއޭ ފަހަރުގައި އަޅުގަނޑުގެ ސަރުކާރު ވެއްޓިދާނެކަން ވެސް
ޓެކްސް ނަގަން ފެށީމާ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކޮށްދޭންށޭ އަޅުގަނޑުމެން އައިސް
މިތިބީ. އެކަން ކުރަންވާނޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަންކުރިން. އެކަމާ މިއަދު ވެސް އުފާވޭ. ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ދަށްވެފައި،
ކެޕިޓަލް ޚަރަދު މަތިވާ ވާހަކަ މި ތަނުގައި ވާހަކަދެއްކެވި ބައެއް ބޭފުޅުން. ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ދަށްކުރުމަށް ޓަކައި މި
ސަރުކާރުން ފައްޓާފައި އޮތް ދިމާ ގޯސް. އަޅުގަނޑަށް އެއަށް ތާއީދެއް ނުކުރެވޭ. މުވައްޒަފުންނަށް ދޭ މުސާރައާއި ސޯޝަލް
ސެކިއުރިޓީން 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ މަދުކުރީމަ އެއީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ރިކަރަންޓު ޚަރަދުކުރުން
މަދުކުރުމަށް ޓަކައި ކުރާ މަސައްކަތަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އެކަމަކު އެ ފެށިފެށުން ރަނގަޅު ނޫން ކަމަށް އަޅުގަނޑު
މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވަން. ކެޕިޓަލް ޚަރަދަށް ކުރާ ޚަރަދު އިތުރުވި ވާހަކަ ވިދާޅުވާއިރު، ކެޕިޓަލް ހުރިހާ ޚަރަދަކީ
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް މި ބަޖެޓުން މި ކުރެވެނީ ގާތްގަނޑަކަށް
29 ބިލިއަން ރުފިޔާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޖަޢުފަރު ދާއޫދަށް.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ބަޖެޓު 2017 ވަނަ އަހަރަށް ފާސްކުރުމަށް ޓަކައި
ޤާނޫނުއަސާސީގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމައިގެން މިހާރު ކުރިއަށްދާ ބަހުސްގައި
އަޅުގަނޑު ވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ގަސްތުކުރަން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނޭ ފަދައިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ
ކަންތައްތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުން، ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކުން ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް
ވަރަށް ހީވާގިކަމާ އެކު މަސައްކަތްކުރަމުންދާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބަޖެޓު
އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔަނީ އާމްދަނީ ލިބޭ އެކިއެކި ގޮތްތަކާއި، ޚަރަދުކުރެވޭ ފައިސާއާއި ، މި ހުރިހާ އެއްޗެއް
އެކުލަވައިލައިގެން. އެހެންނަމަވެސް، އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ބޮޑަށް އެނގިވަޑައިގެންފައި މި އޮންނަނީ ބަޖެޓޭ ބުނީމާ އެއީ
ހަމަ ޚަރަދުގެ ބައިތައް އެކަނި ކަމަށް. އާއްމު ގޮތެއްގައި ޚަރަދުގެ ބައިތައް އެ މީހުން މާނަކުރަނީ ވެސް ޕަބްލިކް ސެކްޓަރ
37

އިންވެސްޓުމަންޓު ޕްރޮގުރާމު ނުވަތަ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތައް އެ މީހުންނަށް އެނގޭ މިންވަރެއްގެ މައްޗަށް
ބަލާފަ. އެގޮތުން ބަލާއިރު، މި އަހަރު މިދެންނެވި ބައިގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ގެ ބައިގައި އެހެން އަހަރުތަކާ ޚިލާފަށް ތަންކޮޅެއް
ބޮޑު އިތުރު ބައިތަކެއް ހިމަނައިގެން ކުރިއަށްގެންދެވޭތޯ ބަޖެޓު ފޮތްތަކަށް ބަލައިލީމާ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ޕަބްލިކް
ސެކްޓަރ އިންވެސްޓުމަންޓު ޕްރޮގުރާމު ނުވަތަ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަކީ ދައުލަތުން ހިންގާ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީ ނުވަތަ އެކިއެކި
ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ކުރިއަށްގެންދާ އެކިއެކި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ޕްރޮގުރާމުތަކާއި، އެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ބޭނުމަކީ
ރައްޔިތުންނާއި، ރަށްތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ބޭނުމަށް މި ކުރެވޭ ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި، ގިނަ ދުވަހަށް
ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތަށް ކުރެވޭ ކަންތައްތައް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. މިގޮތުން މި އަހަރުގެ މި
މަޝްރޫޢުތަކުގައި ސަރުކާރުން އަންނަނީ ވަރަށް ޚާއްޞަ އިސްކަމެއް ދެއްވައިގެން ކަންތައްތައް ކުރެއްވުމަށް މަގުފަހިވާނެ
ގޮތަށް ކަންތައްތައް ހިމަނައިގެން. ޖުމުލަ ޚަރަދުގެ ނިސްބަތުން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އަށް ކުރާ ހޭދަ މި އަހަރު ވަނީ ކުރިން
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލި ފަދައިން އެހެން އަހަރުތަކާއި ޚިލާފަށް ތަންކޮޅެއް ބޮޑު އިސްކަމެއް ދެއްވައިގެން އިތުރުކުރައްވާފަ.
މީގެ ބޭނުމަކީ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީ ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި އިތުރުކުރުންކަމާ މެދު އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް. މި
އަހަރުގެ މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއި ރު ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި ޖުމުލަ 8 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވާފައިވާކަން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އޭގެތެރޭގައި މި ހިމެނެނީ ބޭރުގެ ލޯނު އެހީއާއި ހިލޭ އެހީގެ ފައިސާގެ ތެރޭން ޚަރަދުކުރާ 50%
އާއި، އަދި ރާއްޖޭގެ ޑޮމެސްޓިކް ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރާ 50% ހިމެނޭ ގޮތުން. އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި ހިސާބުތަކަށް
ބަލައިލާއިރު، 8 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ޚަރަދުކުރެވުމުގެ މާނައަކީ މި އަހަރު ބަޖެޓު ކުރެވިފައިވާ ޖުމުލަ
26.8 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ގާތްގަނޑަކަށް 29.8% މިކަމަށް ހޭދަކުރާ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މިގޮތުން ބަލާއިރު މި ހިސާބުތަކަށް
ބަލައިލީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ ވަރަށް ބޮޑު އިސްކަމެއް މި ބަޖެޓުގައި ސަރުކާރުން ދެއްވާފައިވާކަން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ
ޕްރޮގްރާމުތައް ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ހިންގަވަން. އާދެ، މީގެތެރޭގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮގްރާމުތަކުގެ ޖުމުލަ
ވެސް ބަޖެޓު ފޮތުގައި ފެންނަން އެބައޮތް. އެ ގާތްގަނޑަކަށް 704 ޕޮރޮގްރާމު. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު އިތުރުވުމެއް. ވަރަށް
ބޮޑު އިތުރުވުމެއް. ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރަށް ބަލައިލާއިރު ގާތްގަނޑަކަށް 960 ވަރަކަށް ޕްރޮގްރާމު ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި
ޖުމުލަ ހިންގިފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި އަހަރުގެ ތެރޭގެ އެކިވަރުގެ 704 ޕްރޮގްރާމަށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް
ޚާއްޞަކޮށްފައިވާކަން އަޅުގަނޑު އުފަލާއެކު ފާހަގަކޮށްލަން. މީގެތެރޭގައި މި ހިމެނެނީ އަލަށް ފަށާ 293 މަޝްރޫޢާއި
ހިނގަމުން އަންނަ ޕްރޮގްރާމުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ 411 މަޝްރޫޢު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް
ފާހަގަކުރަން، ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢުތައް މިދެންނެވީ، ވޭތުވެދިޔަ އަހަރު ނުވަތަ މި އަހަރު ފަށާފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކުގެ
ތެރޭން ވެސް ނުނިމި ހުރި ކަންތައް ވެސް ނިންމެވުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑު އިސްކަމެއް މި ޕްރޮގްރާމުގައި ދެއްވާފައިވާކަން
ފާހަގަކުރަން. އާދެ، މި ޕްރޮގްރާމުގައި އެހެން ދާއިރާތަކުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން،
އަޅުގަނޑު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ؛ އުނގޫފާރު ދާއިރާއަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައި ހުރި ކަންތައްތައް ވެސް ކޮންމެވެސް
38

ވަރަކަށް ދަންނަވާލަން ގަސްތުކުރަން. އުނގޫފާރު ދާއިރާގައި މި ހިމެނޭ 3 ރަށް؛ އާދެ، ހުޅުދުއްފާރު، އުނގޫފާރު،
މާކުރަތު، މި 3 ރަށުގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި ހިމެނިފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު މީގެތެރޭގައި ވެސް މި ހިމެނެނީ
އަޅުގަނޑު ކުރިން ދަންނަވާލި ފަދައިން މިއަހަރާއި އަދި ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުގައި ފެށިފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރޭން
ނުނިމި ހުރި ކަންތައް ހަމަ ނިންމުމާ އެއްކޮށް އަލަށް ކުރެވެން ހުރި ކަންތައްތައް ހިމެނޭ ގޮތުން މިހިރީ ހިމަނާލެވިފަ.
ހުޅުދުއްފާރަށް ބަލައިލާއިރު މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ވެސް ކުރެވެމުންދާ މަސައްކަތް ހަމަ އަންނަ އަހަރާ އެއްކޮށް ނިންމުމަށް
ވަރަށް ބޮޑު ބާރެއް ބަޖެޓުގައި ލާފައި އެބައޮތް. އޭގެތެރޭގައި އެ ރަށުގެ ކުނިކޮށި އެއްކޮށް ނިންމުމުގެ ބައި ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އަދި ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، ނަރުދަމާއާއި ފެނުގެ ނިޒާމަކީ އެ ރަށުގައި މި އަހަރު މަސައްކަތް
އަލަށް ފެށިގެން ކުރިއަށް ހިނގާ ކަމެއް. އެކަން ވެސް އެއްކޮށް އަންނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ނިންމާލުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ
ބަޖެޓުގައި ވަނީ ހިމަނާފަ. އަދި މީގެތެރޭން ހުޅުދުއްފާރުގެ ފަޅުގެ ސަރަހައްދު ވަރަށް ބޮޑަށް ހިކި، ތިލަވެ ދުއްވާ
އެއްޗެއްސަށް ދަތިވުމުގެ ސަބަބުން، ޚާއްޞަކޮށް ނެރުމަތީގައި ބޮޑެތި ބޯޓުފަހަރަށް ވަދެނިކުތުމަށް އުނދަގޫވާތީވެ މި
އަހަރުގެ ތެރޭގައި ސަރުކާރުން ވަނީ މިދެންނެވި ސަރަހައްދު ފުންކޮށްދެއްވާފައި، ބޯޓުފަހަރަށް ވަދެނިކުމެވޭ ގޮތް
ހައްދަވައިދެއްވާފަ. އޭގެއިތުރުން އެ ރަށުގެ ނެރު ފައިކަށި ތަރައްޤީކޮށް، ނެރު ފައިކަށި ޖަހައިދީ މަރާމާތުކޮށްދިނުމުގެ ބައި
އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން. ދެން އަދި ހަމަ އެއާއެއްކޮށް
ހުޅުދުއްފާރުގައި އަޅުއްވައިދެއްވަމުންދާ މިސްކިތުގެ މަސައްކަތް ވެސް މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ހިނގަމުންދާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން. މީގެއިތުރުން އުނގޫފާރަށް ބަލައިލާއިރު، އުނގޫފާރުގައި ވެސް ކުނިކޮށީގެ ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތްތައް
ކޮށް ނިންމާލުމުގެ ބައި އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބައޮތް. މީގެތެރޭން އެ ރަށުގައި ސަރުކާރުން ޑރ.
އަފްރާޝީމްގެ ހަނދާނުގައި ޤާ އިމުކޮށްދެއްވާ އިސްލާމިކް ސެންޓަރުގެ ބިނާ މަސައްކަތް ނިންމާލުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ
ފައިސާ ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވާފައި އެބައޮތް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ އިސްލާމިކް ސެންޓަރުގެ މަސައްކަތް
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ފެށިގެންދާނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއެއްކޮށް އުނގޫފާރަކީ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މުޅި
ސަރަހައްދަށް ހުޅުވައިލެވިފައިވާ ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލެއް ހިންގަމުންދާ ރަށެއް. އެ ރަށުގެ ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލުގައި ޕްރައިވެޓް
ރޫމުތަކެއް އެޅުމަށް ސަރުކާރުން ނިންމަވައި، އެ ރޫމުތައް އެޅުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ ފައިސާ ވެސް 2017ގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިފައިވާ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ވެސް ހިމެނި،
އެ މަސައްކަތް ވެސް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަންނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ފެށި، ކުރިއަށްދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އުނގޫފާރަކީ
މިހާރުވެސް ތާރުއަޅައިގެން މަގުތައް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ޢަމަލީ ގޮތުން ފަށާފައިވާ ރަށެއް. އެ ރަށުގެ މިދެންނެވި ޕްރޮޖެކްޓު
ވަރަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ކުރިއަށްދާ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ދެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް މާކުރަތަށް ބަލައިލާއިރު،
މާކުރަތުގައި ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތް ނިމުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ފައިސާ ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވާފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން.
ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތް އިޢުލާންކުރެވި ، އެ މަސައް ކަތް ބަޔަކާ ހަވާލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް މި އަހަރުގެ ކުރިއަށް
39

އޮތް ދުވަސްތަކުގައި ކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. މިހެން މިދެންނެވީ މި މަސައްކަތަކީ މި އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ވެސް ބަޖެޓުކުރެވި، އަދި ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުގައި ވެސް އެ ކި މަރުޙަލާތަކުގައި ކުރެވިގެންގޮސް މިހާހިސާބަށް
ގެންދެވިފައިވާ މަސައްކަތެއް. މި މަސައްކަތާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑު އިތުރު ވާހަކައެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. މާކުރަތުގެ
ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ލަސްވެގެން ބައެއް ފަރާތްތަކުން މީގެ ޝަކުވާތައް ކުރާކަން އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ. އެހެންނަމަވެސް ،
ނަރުދަމާ ނިޒާމުފަދަ އީ.އައި.އޭ ރިޕޯޓަކާ އެއްޗެހި ހަދައިގެން ވަރަށް ގިނަ އިދާރީ މަސައްކަތެއް ކުރަންޖެހޭ ކަހަލަ
މަޝްރޫޢުތަކުގައި މަސައްކަތް ފަށާނެ ކަމަށް ބުނާ އަހަރު މަސައްކަތް ނުފެށުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. މިދެންނެވި ގޮތަށް
ސަރވޭތަކެއް ހައްދަވާ ޓީމުތަކެއް ގޮސް ، ރަށަށް ގޮސް އެކަށީގެންވާ މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށް، އަދި އީ.އައި.އޭ ވެސް
ނިންމައި، މިހާރު އިދާރީ މަސައްކަތްތަކުގެ ބައި މުޅިން ނިމި، ބަޔަކާ ހަވާލުކުރުމާ ހަމައަށް މަސައްކަތް ވަނީ ގޮއްސަ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ގޮތުގަ އި މިއަހަރުގެ ތެރޭގައި ބަޔަކާ ހަވާލުކުރުން އެކަށީގެންވާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. ދެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް މާކުރަތުގައި ދެވަނައަށް މި އަހަރު ބަޖެޓު ކުރެވިފައި އޮތް ރައްޔިތުން
އެންމެ އިންތިޒާރުކުރާ އަނެއް މަޝްރޫޢަކީ، މާކުރަތުގެ ބަނދަރަކީ 2007 ވަނަ އަހަރު، އޭރު ރައީސް މައުމޫންގެ
ސަރުކާރުން ބަޔަކާ ހަވާލުކުރެވިފައި އޮތް މަޝްރޫޢެއް. އެ މަޝްރޫޢު ކަންދިމާވި ގޮތުން އޭރު ޤައުމީ ބަނދަރުތަކުގެ
ނަމުގައި ސަރުކާރުން ތަރައްޤީކުރަން ނިންމި 7 ބަނދަރެއް އެއް ކުންފުންޏަކާ ހަވާލުކުރި. އެ ކުންފުނިން މަސައްކަތް
ފަށައިގެންގޮސް އެއް ބަނދަރަކަށް ފަހު އަނެއް ބަނދަރެއް ހަދަމުންގޮސް ކަންދިމާވި ގޮތުން 2009 ވަނަ އަހަރު މާކުރަތުގެ
ބަނދަރުހެދުމަށް އެ ކުންފުނިން އެ ރަށަށް ދިޔައީ. އޭރު ސަރުކާރު އޮތީ ބަދަލުވެފަ. އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ ތެރޭން އެ
މަސައްކަތް ކުރެވިގެންދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް ހިތާމައަކީ، އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން އެ މަސައްކަތް ނިންމަވާލިއިރު މާކުރަތުގެ
ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ޢަމަލީ ގޮތުން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް އެއްކޮށް ނުނިންމާ، ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ހަމަ ހިލައިލާފައި
ފައިބައިގެން ގޮއްސަ އޮތީ. އެއްގަމު ތޮށީގެ ހުރިހާ ސަރަހައްދުގައި އެއްގަމު ތޮއްޓެއް ނުޖަހާ. ވެލި ފައިބާ ދިމަދިމާގައި
ވެލި ފައިބާ. ހުރި ގޮތަށް ހުރީ. އެހެންވީމާ، މަރާމާތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައި އޮތް ސަރަހައްދެއް. އަޅުގަނޑު އެއް
ވާހަކައެއް ފާހަގަކޮށްލަން ވެސް ބޭނުންވޭ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެ ރަށުގައި ހުންނަ ހަރުގެއިން މިހާރު ގޮވާ ބައެއް އިޢުލާންތަކުގައި
އެބަ ގޮވާ އެ ރަށަށް މަސް ވިއްކަންދާ ދޯނިފަހަރު މަސް ވިއްކަންދާ ވާހަކަ ރައްޔިތުންނަށް އަންގާލުމަށް ޓަކައި ގޮވާ
ވާހަކައިގައި، ސީޣާގައި އެ މީހުން މިބުނަނީ، ރައީސް މައުމޫންގެ ސަރުކާރުން އިންޖަހާފައި ރައީސް ނަޝީދު
ނިންމަވައިދެއްވާފައި އޮތް ބަނދަރަށް މަސް ވިއްކާ އުޅަނދެއް އައިއްސިއޭ. މިއީ މީގެ އިބާރާތަށް ބަލާއިރު ވަރަށް ރީތި
އަޑުއަހާލަން. އެހެންނަމަވެސް، ބަނދަރު އޮތް ހާލަތު މިދެންނެވީ. އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ
މިއަދު، ރައީސް މައުމޫންގެ އިންޖައްސަވައިދެއްވާފައި، އަދި ރައީސް މައުމޫން ބަޔަކާ ހަވާލުކުރެއްވި ބަނދަރު، އެމް.ޑީ.ޕީ
ސަރުކާރުން ހިލައިލާފައި އޮތް ބަނދަރު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރަ އީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން އަންނަ އަހަރު
ތަރައްޤީކޮށްދެއްވާނެ. އެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2017 ވަނަ އަހަރު ނިންމަވައިދެއްވާނެ. އެ ބަނދަރު
40

ނިންމުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން. އަދި ހަމަ މިއާއެއްކޮށް
ސްޕޯޓްސް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ ފުޓުސަލް ދަނޑާއި، ބަށިކޯޓާއި، މިނޫންވެސް މިދެންނެވި
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގައި ހިމެނޭ ކުޅިވަރު ކޯޓުތައް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް އެކަމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިފައި އެބަހުރި މާކުރަތުގައި. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު އުފަލާއެކު ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން ހަމަ މިއާއެއްކޮށް
އަޅުގަނޑު ބޭނުންވޭ ފާހަގަކޮށްލަން، ރައްޔިތުން އިންތިޒާރުކުރާ މިއަށްވުރެ މާ ގިނަ ކަންތައްތައް އެބަހުރި. މި
އިންތިޒާރުކުރާ ކަންތައްތައް ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދިނުމަށް ޓަކައި ކުރެވެން އޮތް މަސައްކަތް އަޅުގަނޑު މި ގެންދަނީ
ކުރަމުން. އޭގެތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، އުނގޫފާރުގެ ސްކޫލަކީ މިހާރު ވަރަށް ބޮޑަށް ޖާގަ ކުޑަވެފައިވާ ސްކޫލެއް.
މިހެން މިދެންނެވީ، އެ ރަށުގައި ހުރި ކްލާސްރޫމުތަކަކީ 2004ގެ ސުނާމީއާ ގުޅިގެން ކަނދޮޅުދޫގެ ރައްޔިތުން، އެންމެ
ގިނަ މީހުން ދިރިއުޅުނު ރަށް، ގާތްގަނޑަކަށް ތިން ހާހެއްހާ ކަނދޮޅުދޫ ރައްޔިތުން އުނގޫފާރުގައި ދިރިއުޅުނު. މި
ދިރިއުޅުނު މުއްދަތުގައި ސަރުކާރުން ހައްދަވައިދެއްވާފައި ހުރި ވަގުތީ ކްލާސްރޫމްތަކެއްގައި އުނގޫފާރުގައި މިހާރު
ކިޔަވައިދެމުން އެ ދަނީ ގިނައިން. އެހެންވީމާ، މިކަން އެކަށީގެންނެއް ނުވޭ. މިކަމުގެ ދަތިކަން ވަރަށް ބޮޑަށް
ތަޙައްމަލްކުރަންޖެހިފައި ވަނީ. ފާރުތައް ފަޅައިގެންގޮސް، ތަޅުންގަނޑު ފަޅައިގެންގޮސް، މިކަހަލަ ވަރަށް ނިކަމެތި
ހާލަތެއްގައި ހުރި ކްލާސްރޫމްތަކެއްގައި. އެހެންވީމާ، ސްކޫލުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތްވަރުކުރެއްވި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
އުނގޫފާރުގެ އިތުރު ކްލާސްރޫމްތަކެއް ހިމެނޭތޯ މަސައްކަތްކުރެއްވުމަށް. އެހެންވީމާ، މި މަސައްކަތްތައް؛ މިގޮތަށް ކުރެވުނު
މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ވެސް ބަޖެޓު މަޖިލީހާ ހަމައަށް އައިއިރު މި މަސައްކަތްތައް ހިމެނިފައެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑު އުއްމީދު އެބަކުރަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ މަރުޙަލާގައި ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ޙައްލެއް
ގެނެވި، ކްލާސްރޫމް އުނގޫފާރުގައި އެޅޭނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއެއްކޮށް އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އުނގޫފާރު ހެލްތު
ސެންޓަރަކީ ވެސް ދާދި ފަހުން ދެބުރިއަށް އިމާރާތްކޮށް މުޅި ސަރަހައްދުން ޚިދުމަތް ހޯދަމުންދާ ތަނެއް. އެތަނުގައި މިހާރު
ހުރި ގޮތުން ލިފްޓުން މައްޗަށް އެރުމަށްޓަކައި ، ދެވަނަ ފްލޯ އަށް އެރުމަށްޓަކައި ލިފްޓު ބެހެއްޓުމަށް ގޮޅިއެއް އެބަހުރޭ
ހަދާފަ. އެހެންނަމަވެސް، ލިފްޓު ނެތުމުގެ ސަބަބުން ބަލިމީހުން، ސްޓްރެޗަރގައި ގެންދާ ބަލިމީހުން ދަމާފައި ކަހަލަ
ގޮތަކަށް އެތަނުން މައްޗަށް އަރުވަންޖެހޭ ނިކަމެތި ހާލަތެއްގައި ތަން އޮތީ. އެހެންވީމާ، މި ފެންވަރުގައި މި ތަން އޮތުމާ
އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮ ޑަށް ހަމަ އެދެން ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ މަރުޙަލާގައި ލިފްޓު ބެހެއްޓުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ
މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާގެ ފައިސާގެ ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. މި ފައިސާކޮޅު ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭނެ އިތުރު ގޮތެއް ވޭތޯ
ބައްލަވާލަދެއްވުން. ދެން ހަމަ ހުޅުދުއްފާރާއި މާކުރަތުގައި ވެސް އިތުރަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތަތަކަށް ބަލާއިރު، ސްކޫލްގެ
އިންފާރްސްޓަރަކްޗަރ މިހިރީ ވަރަށް ބޮޑަށް ތަރައްޤީކުރަންވެފަ. ހުޅުދުއްފާރަކީ ވެސް ސުނާމީގައި ކަނދޮޅުދޫގެ ވަރަށް
ގިނަ ރައްޔިތުން ގެންގުޅުނު ތަނެއް. އެތަނުގައި އެ މީހުން ތިބި ދުވަސްވަރު އެ މީހުންނަށްޓަކައި ޤާއިމުކޮށްދީފައި ހުރި
ވަގުތީ ކްލާސްރޫމްތަކަކާ އެކު ޖާގަ ދަތި ގޮތަކަށް މި ތަނުގައި ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ. ހޯލުގެ އިމާރާތުގެ ދަތިކަން އެހާމެ
41

ބޮޑު. މިހާރު ކިޔަވައިދެނީ ހޯލުގައި ޕާޓިޝަން ޖަހައިގެން އެކަހަލަ ގޮތަކަށް، ވަރަށް އުނދަގޫ ދަތި ހާލެއްގައި . އެ ސްކޫލުން
ވެސް ހިންގާ ފަރާތްތަކުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެޑިއުކޭޝަނުގައި އެދި ދަންނަވަމުންގެންދެވި 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
އެ ރަށުގެ ހޯލު އިމާރާތާއި ވަގުތީ ކްލާސްރޫމް؛ މާފުކުރައްވާ! ކިޔަވައިދޭނެ ކްލާސްރޫމް ޤާއިމުކޮށްދެއްވުމަށް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ހަމަ ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގަ އި މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު އެކި ފޯރަމްތަކުގައި ދައްކަމުން، ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކާ
ހިއްސާކުރަމުންގެންދާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ މަރުޙަލާގައި ކޮންމެވެސް ކަހަލަ
ބަދަލެއް ގެންނެވުމުގެ ތެރޭގައި އެކަށީގެންވާ ހެޔޮ އިޞްލާޙެއް މިކަމަށް ވެސް ގެނެސްދެއްވާނެ ކަމަށް. އާދެ! ދެން
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މި ހުރިހާ ވާހަކަ މިހެން ދައްކާއިރު، މި އަހަރުގެ ؛ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ހިމަނާފައިވާ ކަމެއް އެހެން ގޮތަކަށް ބަދަލުވެގެންދިޔަދިއުން ވަރަށް ހިތާމަވެރި ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށް، އަދި ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވެސް، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އުނގޫފާރުގެ ރައްޔިތުން ހިތާމަވެރި ގޮތެއްގައި ބަލައިގަންނަ
ދެރަ ކަމެއް ވެސް ހިނގާފައިވާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ބޭނުންވޭ ފާހަގަކޮށްލަން. މިއީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި އެއްވެސް ޕާޓީއެއްގެ
ވަކި އިސްބޭފުޅަކަކަށް ވަކި ބާރުވެރިކަމެއް އޮތަތީވެ، ހިންގިގެންވާނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން މި އުޅޭނީ، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އުނގޫފާރުގައި ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓްރީއެއް
ކަމަށްވާ ޖެންޑާ މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ތަރައްޤީކުރުމަށް ޤާއިމުކޮށްފައިވާ އެ މީހުންގެ ގޮފި ޤާއިމުކުރުމުމަށް ބަޖެޓުގައި
2016 ވަނަ އަހަރު ހިމަނާފައިވޭ. މިދެންނެވި ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ގޮފި ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކައި ބިން ކަނޑައަޅައި، އެ
ބިމުގައި ތަރައްޤީކުރަން ފަށާފައި ހުރި ބިންގާއަޅައި، ބިންގާތަކާ އެއްކޮށް މިހާރުވެސް އެތަން އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް،
އަހަރުގެ މެދުތެރޭގައި މިދެންނެވި މަޝްރޫޢުގައި ހުރި ފައިސާ ވަނީ ލ. އަތޮޅު ފޮނަދޫގައި އެކަހަލަ މަޝްރޫޢެއް ހިންގުމަށް
ބަދަލުކުރައްވާފަ. މިއީ ވަރަށް ހިތާމަވެރި ޚަބަރެއް އިނގޭތޯ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ މުޅިން ޚިލާފަށް
ކުރައްވާފައިވާ ކަމެއް. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ބަޖެޓް
ބޭނުންކުރަންވާނީ ފާސްކުރި ބޭނުމަކަށޭ. އަދި އެއަށްވުރެ އިތުރަކަށް ވެސް ޚަރަދުކޮށްގެންނުވާނޭ. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ
ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ ހިތާމަޔާ އެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. މިފަދަ ކަމެއް ތަކުރާރުނުވާނެ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ކުރުމަށް
އަޅުގަނޑު އިލްތިމާސްކުރަން. ދެން ހަމައެއާއެކު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، ސަރުކާރުގެ މަޝްރޫޢުތަކުން ކޮންޓްރެކްޓަރުންނަށް
ދޭ ފައިސާ؛ މި ފައިސާގެ ތެރެއިން ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ސަރުކާރަށް ލިބެންވާ ޖީ.އެސް.ޓީގެ ތެރެއިން އުނިވަމުންދާކަން
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވިފައި އެބައޮތް. މިދެންނެވީ ، ސަރުކާރުގެ މަޝްރޫޢުތައް ކޮންޓްރެކްޓަރުންނާ ހަވާލުކުރާއިރު
ޖީ.އެސް.ޓީ ހިމަނައިގެން އެ މީހުން ހިމެނިކަމުގައި ވިޔަސް އެ ހިމަނާފައިވާ ޖީ.އެސް.ޓީގެ ގޮތުގައި މީރާއަށް
ދައްކަމުންނުދާކަން ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރޭ. ސަރުކާރަށް އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ހުންނަ ވަސީލަތްތައް މިހާ
މަދުއިރު މިދެންނެވި ވަސީލަތްތަކުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ވަސީލަތަކުން ލިބެންވާ ފައިސާ ސަރުކާރަށް ނުލިބޭ ގޮތަށް އޮތުމަކީ
42

ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބުމަށް ހުރަސްއެޅޭ ކަމެއް. މިދެންނެވި ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ
ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ މަރުޙަލާގައި ރެކަމެންޑޭޝަނެއްގެ ގޮތުގައި ހިމަނައިދެއްވުމަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރިޞަތު މި އަރުވަނީ ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝާހިދަށް.
ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ރައްޔިތުންގެ އަތްމަތިދަތިކޮށް، ރައްޔިތުން ނިކަމެތިކޮށް، ބިކަކޮށް ، އަޅުވެތިކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓަކާ ބެހޭ
ގޮތުން އެއްޗެއް ބުނަން ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައި ހުރި މީހަކަށް އެއީ ދަތިކަމެއް. ހިތްދަތިކަމެއް. އެއީ ރައްޔިތުންގެ
އަތުން ހިތުހުރި ގޮތަކަށް އެއްޗެހި ނެގުމަށް ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓަކަށް އެއްޗެއް ބުނުން، އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން
ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރުންނަށް ދަތިކަމަކަށް ވާތީ. ދަތިކަމެއް ކަމުގައި މި ދަންނަވަންޖެހެނީ، މި މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި
އިވެމުންދާ އަޑުތަކަށް ބަލާއިރު ، އެ މައުޟޫޢަށް ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދެކެވެމުންދާ ވާހަކަތަކުގައި އަޅުގަނޑުގެ ހިތަށް
ތަޞައްވަރު ކުރެވެމުން މި ދަނީ މެންބަރުންނަށް ތެދުވެރިކަމާ އެކީގައި އެ ވާހަކަތައް ދައްކަވަން ޖެހިލުންވެވަޑައިގަންނަވާކަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ހުށަހެޅިފައިވާ މުޅި ބަޖެޓުގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ރައްޔިތުންގެ
އަތުން ނެގެން އޮތް އެއްޗެއް ނެގެން އޮތް ގޮތަކަށް ނަގައި، ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތައް ހަނިކޮށް، އުނިކޮށްހެދުން. މިއީ
ގޮތްދައްކަން ، ދަޅަދައްކަން، އޮޅުވާލަން، އަނދުންއަޅުވަން، ވައްކަންކުރަން ހުށަހަޅާފައި ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
26 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ފާސްކުރާއިރު މި ކުރެވެނީ ކީއްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ވިސްނޭތޯ؟ 26 ބިލިއަން
ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 26 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ފާސްކުރާއިރު މި ކުރެވޭ ކަމަކީ ، ކޮންމެ ދިވެހި
ރައްޔިތެއްގެ ބޮލުގައި 1 ލައްކަ 20 ހާސް ރުފިޔާގެ ދަރަނި އެޅުވުން. އެއީ ދުވާލަކަށް 328 ރުފިޔާ. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ
އިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުދަރެހުން ތޮޅިލައި، ގޮސް ހުޅަނގަށް އޮއްސިގެންދާއިރު 24 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖެއަށް އުފަން ކޮންމެ ރައްޔިތެއްގެ ބޮލުގައި މި އަޅުވަނީ 13 ރުފިޔާގެ ދަރަނި. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން
ކުރިމަތީގައި މި ވާ ބަޖެޓު. 13 އާއި މި ސަރުކާރާ ހުރި ގުޅުން މި ސަރުކާރު ވެރިކަމަށް އަންނަންވެގެން ކުރި ކެމްޕޭނަށް
ހަމަގައިމު ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުން ފަރިތަވާނެ. 13 އަކީ މި ސަރުކާރާ ވަރަށް ބޮޑަށް ގުޅިފައި އޮތް އަދަދެއް. 2017
ވަނަ އަހަރު މި ފާސްކުރާ ބަޖެޓަކީ ދިވެހި ކޮންމެ ރައްޔިތެއްގެ ބޮލުގައި ކޮންމެ ދުވަހަކު 24 ގަޑިއިރަކު 13 ރުފިޔާގެ
ދަރަނި އަޅުވާ ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ސަރުކާރުގެ ވިސްނުން މި އޮތީ މި ޖީލާއި އަންނަން އޮތް ޖީލުތައް
ދަރައި، ދަރުވައި، ވިއްކާލުން. ދަރަނިން ބޯނުހިކިގެން އުޅެންޖެހޭ މަންޒަރު މި ބަޖެޓު ފޮތަށް ބަލައިލީމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް
43

ފެންނަން އެބައޮތް. ނިކަން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ! ދަރަނީގެ ޚިދުމަތާއި ދަރަނި އަދާކުރުމަށް 2015 ވަނަ އަހަރު މި އޮތީ
ބަޖެޓުގެ 2016 .11% ވަނަ އަހަރު މިއަންނަ 2017 ވަނަ އަހަރު މި އޮތީ 2018 .21% ވަނަ އަހަރު އެ އަދަދު 26%
އަށް ދޭ. 2019 ވަނަ އަހަރު އެ އަދަދު 34% އަށް ދޭ. މި ބުނެވޭ ވާހަކައަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 2019 ވަނަ އަހަރު
ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮންނަ ބަޖެޓުގެ ކޮންމެ ރުފިޔާއަކުން 34 ލާރި ޚަރަދުކުރަންޖެހޭނީ ދަރަނީގެ ޚިދުމަތާއި ދަރަނި އަދާކުރުމަށް.
އެ ދިމާލަށް މިސްރާބުޖަހާފައި މިހިރީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ސަމާލުވާން އެބަޖެހޭ. ބޭރުގެ
ދަރަނި ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ފިތްކަނޑައިގެންދާވަރަށް މައްޗަށް މި ދަނީ. 2015 ވަނަ އަހަރު އެ
އަދަދު އޮތީ 19% ގައި. 2016 ވަނަ އަހަރު 17% ގައި. 2017 ވަނަ އަހަރު، މިއަންނަ އަހަރު 23% އަށް އެ އަދަދު
އެބަދޭ. 18 ވަނަ އަހަރު 24% އަށް. 19 ވަނަ އަހަރު 25% އަށް. ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރަނި،
ބޭރުގެ ދަރަނި އަރައިގެންދާ މިންވަރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ވާހަކަ މި މޭރުމުން ދައްކަންފެށީމަ ސުވާލުއުފެދިދާނެ.
ކީއްވެގެންހޭ ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ތެދުވެ ދަރަނީގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ؟ ބަޖެޓަށް ޚަރަދުތައް ކުރަން ފައިސާ
ހޯދަންޖެހޭނެ ނޫންހޭ. ޖަވާބު ވަރަށް ކުރު، ވަރަށް ސާފު. ބަޖެޓުގައި މި ވާ ކޮންމެ ބިލިޔަނަކީ، ކޮންމެ މިލިޔަނަކީ، ކޮންމެ
ސަތޭކައަކީ، ކޮންމެ ރުފިޔާއަކީ، ކޮންމެ ލާރިއަކީ ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން، އެންމެ އާދައިގެ
ފަރުދާ ހަމައިން ކޮންމެ މީހެއްގެ ޙައްޤެއް. ކޮންމެ މީހަކު އޭގައި ހިއްސާވާ ފައިސާއެއް. އެހެންވީމާ، މި ވާހަކަ މި މޭރުމުން
މި ދައްކަންޖެހެނީ. ސަރުކާރުގެ އެންމެ ބޮޑު އާމްދަނީއެއް މި ލިބެނީ ރައްޔިތުން އަތުން ނަގާ ޓެކްސްއިން. އެކި
ނަންނަމުގައި ޓެކްސްނަގަނީ. މީގެ ކުރިން ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކަމުން އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން، ދެކޮޅުން ޓެކްސް
ނަގަމުންގެންދާ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ޓެކްސްގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކޮށް ޑިއުޓީ
ކަނޑާލުމަށްފަހު މި ސަރުކާރުން މިހާރު މި ވަނީ އަނެއްކާވެސް ޓެކްސާއި ޑިއުޓީ އެކުގައި ތަޢާރަފްކޮށްފަ. އިސްރާފުގެ
اله
މަގުން މި ކަންތައްތައް ކުރަމުންގެންދާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. އެ ކަންތައްތައް ހުއްޓުވަން މާތް ގަންދީ
ހުވާކޮށްގެން މި ތަނަށް ވަދެ ތިބި އަޅުގަނޑުމެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ. މި
ބަޖެޓުން އެކަނިވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާ ގޮތްގޮތަށް ޓެކްސްނެގުމުގެ ވާހަކައެއް އެބައޮތް ފެންނަން. ހިތާމައަކީ ދެކެވޭ
ވާހަކަ ހަނދާންނުހުންނަކަން. އެއް ދުވަހު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އިވެނީ ރަށްރަށުގެ ބަނދަރުހަދާ ވާހަކަ. ރަށްރަށުގައި
ޚިދުމަތްތައް ޤާއިމުކުރާ ވާހަކަ. އަނެއް ދުވަހު ދެން އަނެއް ރަށެއްގައި ވިދާޅުވާ އަޑު މި އިވެނީ ، މާލޭ ސަރަހައްދަށް
ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން އެއްވެ، މި ތަން؛ މި ބަޖެޓުގެ އިބާރާތުން ނަމަ، ދަންނަވާ ނަމަ ތޮއްޖައްސާލަންވީއޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ އެއް ޓެކްސަކީ ތޮއްޖެހުމުގެ ޓެކްސް. މާލޭގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ ހަމަޖެހިގެން
ނޭވާލައި އުޅެވޭނެ މަންޒަރެއް، ޖާގައެއް. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ އެ ޖާގަ. ރާއްޖެތެރޭގެ އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުން
ބޭނުމެއްނުވޭ މާލޭ ސަރަހައްދަށް އައިސް މާލޭގެ ރައްޔިތުން މިއަދު މި އުޅެމުންގެންދާ ހިތްދަތިކަމުގެ ތެރޭގައި އުޅޭކަށް.
އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ އެ ޚިދުމަތްތައް އެ ތަންތަނުން ލިބޭނެ ގޮތް. އޭގެ ބަދަލުގައި ސަރުކާރުން
44

މަސައްކަތްކުރައްވަމުން އެ ގެންދަވަނީ، ވިދާޅުވަމުންގެންދަވަނީ، މިއީ އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައެއް ނޫން. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ވިދާޅުވަމުން ގެންދަވަނީ މާލޭ ސަރަހައްދަށް ރާއްޖޭގެ އެންމެން ބަދަލުވުމަށް. ދެން މި ހުށަހަޅުއްވަނީ ތޮއްޖެހުމުގެ ޓެކްސް
ނަގަން. އާދެ! ތޮއް ޓެކްސް؛ އަޅުގަނޑު ގަސްތު ކުރަނީ މި ޓެކްސްއަށް އެ ނަން ކިޔަން. ތޮއް ޓެކްސް ނަގާނީ. ނަގައިގެން
އެ ޓެކްސްއިން ވެސް ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ފެލައިލުމަށް މި ސަރުކާރުން މިހާރު މަސައްކަތްކުރަމުން މި ގެންދަނީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއަރޕޯޓުން އަލުން ޓެކްސްނަގާ ވާހަކަ މި ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތް. އޭގައި ބުނެފައި
މި ވަނީ، އެއަރޕޯޓް ޑިވެޕޮލްމަންޓް ޗާޖުގެ ގޮތުގައި އެއްޗެއް ނަގާ ވާހަކަ. 25 ޑޮލަރު. ދިވެހި ކޮންމެ ރައްޔިތެއްގެ އަތުން.
އެއަރޕޯޓުގެ ޚިދުމަތް ބޭނުންކުރާ ކޮންމެ މީހެއްގެ އަތުން ޓެކްސްނަގާ ވާހަކަ މި އޮތީ. މި ވާހަކަ އޮތްއިރު އަޅުގަނޑުމެން
ހަނދާންކުރަންޖެހޭނެ މި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްގެން މިހާރުވެސް ރާއްޖޭގެ އެއަރޕޯޓުން ފުރާ ކޮންމެ މީހެއްގެ އަތުން
ސަރވިސް ޗާޖުގެ ގޮތުގައި 25 ޑޮލަރު، ދިވެހި ކޮންމެ ރައްޔިތެއްގެ އަތުން 12 ޑޮލަރު ނަގަމުންގެންދޭ. އޭގެ އިތުރަށް
އަނެއްކާ 25 ޑޮލަރު މި ނަގަނީ. ރާއްޖޭގެ ޓުއަރިޒަމަށް މިކަމުން ލިބޭނީ ގެއްލުން. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މިކަމުން
ލިބޭނީ، އަތްމަތި ދާނީ ދަތިވަމުން. ނިކަމެތިވަމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 95000 ވަޒީފާ އެއީ މި ސަރުކާރު ވަޢުދުވަމުން
އައި ކަމެއް. އޭގެ މާނައަކީ ދުވާލަކު 52 ވަޒީފާ އެބަ އުފައްދަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކު ފާހަގަކުރަން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ސަރުކާރުން ވަޒީފާ އުފެއްދެވުމުގައި ގެންގުޅުއްވާ އެއް ކަމެއް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް އުފާވެރި.
އެއީ ސިޔާސީ މަޤާމުތަކުގެ ތެރެއިން މިހާރު އުފައްދަވާފައި އޮތް 600 އެތައް މަޤާމެއްގެ ތެރެއިން 328 މަޤާމެއް އެ އީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގެ މަޤާމުތައް. އެ އޮފީސް ހުރީ ހެންވޭރު އުތުރުގައި. އެއީ ހެންވޭރު އުތުރަށް ލިބުނު
ޝަރަފެއް ކަމުގައި ބަލައިގަނެ އަޅުގަނޑުމެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ޝުކުރު ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ އެކަމުގައި
ދެމިތިބެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ސިޔާސީ ހުރިހާ މަޤާމުތަކަކަށް 219 މިލިޔަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި
އެބައޮތް މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކަށް. އޭގެ މާނަ ދަންނަވާލަފާނަން. އޭގެ މާނައަކީ ސަރުކާރުގެ 11 އިދާރާއެއްގެ މުޅި
ބަޖެޓު އެބަ ޚަރަދުކުރައް ވައޭ ސިޔާސީ މަޤާމުތަކުގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކަށް. ޖުޑިޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނާއި،
ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނާއި، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނާއި، އެންޓި-ކަރަޕްޝަން ކޮމިޝަނާއި، ވަޒީފާއާ ބެހޭ
ޓްރައިބިޔުނަލާއި، ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިޔުނަލާއި، އިންފޮމޭޝަން ކޮމިޝަނަރގެ އޮފީހާއި، އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހާއި،
ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީއާއި، އިސްލާމިކް ޔުނިވަރސިޓީގެ މުޅި ބަޖެޓު އެއްކޮށްލީމަ އަރަނީ 219 މިލިޔަން ރުފިޔާ. އެ ޚަރަދު
އެ ކުރައްވަނީ ސިޔާސީ މަޤާމުތަކުގައި ތިބި މީހުންނަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން
ނިކަމެތިކުރަން ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓެއް. އާސަންދައިގެ 50% ކަނޑާލައިފި. ހަނޑޫ، ހަކުރު، ފުށުގެ ޑިއުޓީގެ ބަދަލުގައި
ސަބްސިޑީ މި ވަނީ ކަނޑައިލާފަ. ފެނާއި ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތުން ސަބްސިޑީ ވަނީ ކަނޑައިލާފަ. ސަރުކާރުން
ބުނަމުންގެންދަނީ ހަނޑުލާއި، ހަކުރާއި ފުށަކީ ބިދޭސީން ކާއެއްޗެކޭ. ސަބްސިޑީގެ އިނާޔަތަށް މިއަދު ޝަރުތު ފުރިހަމަވީ
70 މީހުން ކަމަށް މިހާރު އެ ވަނީ އެންސްޕާއިން އިޢުލާންކުރައްވާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މުޅި ރާއްޖޭގައި، މުޅި
45

ރާއްޖޭގައި ތިބީ 70 މީހުން ޝަރުތު ފުރިހަމަވެގެން އެންސްޕާއިން އެހީދެއްވަން. އަޅުގަނޑު ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކު
މިދަނޑިވަޅުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ހަމަގައިމު ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް ދިވެހިން ބޭނުންކުރާ ބައެއް
ސާމާނު އެނގިވަޑައިގަންނަވާ. އެނގިވަޑައިގެން އެއިން ޑިޔުޓީ ކަނޑާލައްވާފައިވޭ. ރަނުގެ ޑިއުޓީ ކަނޑާލެއްވި. ލަގުޒަރީ
ޔޮޓުގެ ޑިއުޓީ ކަނޑާލައްވާފައި ވަނީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ދެކެވަޑައިގަންނަވަނީ ގިނަ އަދަދެއްގެ
ރައްޔިތުން މިހާރު ދިރިއުޅެމުން ގެންދަނީ ލަގުޒަރީ ޔޮޓުގައޭ. މުޅި ހަށިގަނޑުގައި އަޅާފައި ހުރީ ރަނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ސެނިޓަރީ ނެޕްކިނުން ޑިއުޓީ ކަނޑައިނުލާ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ކޮންކަމެއްތޯ އެ ކުރަނީ؟ އަޅުގަނޑުމެން މާލޭގެ ރައްޔިތުން
ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކު ފާހަގަކުރަން ރަސްފަންނު ހައްދަވައިދެއްވީތީ. ދެއިރު ދެދަޅައަށް ހެންވޭރު އާޓިފިޝަލް ބީޗަށް،
ހެދިގޮނޑުދޮށަށް އަރާ ވެލި ނަގައިގެންގޮސް ހުޅަނގު ފަރާތަށް އަޅަމުން އެ ގެންދަނީ. އެތަނުން ކަނޑުއޮޅިއަށް ގިރާލައިގެން
ކޮންމެ ދުވަހަކު ދިޔަ ނަމަވެސް މާލޭ ރައްޔިތުން މޫދަށް އެރުމަށްޓަކައި އެ ސަރަހައްދު ތާޒާކޮށްދެއްވުމަށް ހެންވޭރުން ވެލި
ގެންދަވާތީ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ސަރަހައްދުގައި ދުވުމަށް އަޅާފައިވާ ޓްރެކު
އެއީ އާދަޔާ ޚިލާފް ޓްރެކެއް. ހަމަގައިމު ވެސް އެ ޓްރެކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަމެއް ސާފުކޮށްދެއްވައިފި. އެއީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ދުވަމުންގެންދާ ހަލުވި ސްޕީޑު. ފުއްލާ ސްޕީޑޭ ވިދާޅުވެ ވާހަކަފުޅުދެއްކެވިޔަސް އެއަށްވުރެ
ހަލުވިކޮށް ދުވާ ކަމަށް ފެންނަނީ. އެއީ ޓްރެކު އެތާ ހަރުލައެއް ނޯވޭ. ތިންހަތަރު ފަހަރު މިހާރު އެތަން ހެދި ފަހުން
ބަދަލުކޮށްފި. ދެގޮތުން ކުރެ އެއް ގޮތެއް. އެއް ގޮތަކީ އެއީ އަޅާއެތި ދެރައީ، ނުވަތަ ދުވާ މީހުން ބާރީ ދުވާލެއް. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާހިތްވަނީ ދުވާ މީހުން ބާރިއްޔޭ ދުވާލެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލޭގެ އިސްލާމީ މަރުކަޒު ސަރަހައްދު ބަންދުކޮށް
އެ ތަނުގައި ތަށިމުށިޖައްސަވައި، އެ ތަނުގައި ވާރޭކޮޅެއް ވެހިއްޖެ ނަމަ، ހިނގާފައިދާ މީހާ މަޑުމަޑުން ކައްސާލައިގެންގޮސް
ރީއްޗަށް އޮށޯވެލައިގެން އޮތުމުގެ ފުރުޞަތު މިހާރު އެ ވަނީ ތަނަވަސްކޮށްދެއްވާފަ. މިއީ ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކު
އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރާ ކަންތައްތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ތަނުގައި ޖެހި މުށި އެއީ ސަންގުމަރުމަރުހިލަ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ސަރަހައްދު ހެއްދެވި ފަހުން ނަމާދުކުރާ މީހުންގެ އަދަދު އިތުރުވެ ސަޖިދަކުރާލެއް
ގިނަވުމުގެ ސަބަބުން އެ މުށިތައް ހީކުރިވަރަށް ވުރެ މާ އަވަހަށް ހަލާކުވެގެންދިޔަ. އެހެންވީމާ، އެކަމަކު ވެސް އެއަށް
ނުބައްލަވައި، އަވަސް ގޮތަކަށް އެ ބަދަލުކޮށްދެއްވަމުންގެންދަވާތީ އެކަމަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލޭގެ
ފަތާ ސަރަހައްދު؛ މާލޭގެ މި އޮތްހާ އެންމެން ފެތުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަނަވަސްކޮށްދެއްވާފައި އޮތް ދާއިރާ އެ އޮތީ.
އެ ސަރަހައްދަށް އެ ކަންތައްތައް ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވާ ގޮތާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ހިތުގެ ފުންމިނުން
ޝުކުރުދަންނަވަންޖެހޭނެ. މާލޭގެ ރައްޔިތުން ދިވެހިރާއްޖެ އެއޮސިސްގެ ޗެއަރމަނަކަށް، ކުދި ޖަޒީރާ ޤައުމުތަކުގެ
ޗެއަރމަނަކަށް ވުމާ އެކީގައި އެންމެ ތުއްތުކުއްޖާއާ ހަމައިން ރާއްޖޭގެ ކަނޑުތަކާއި ދުނިޔޭގެ ކަނޑުތަކަށް މިހާރު
އަންނަމުންދާ ތަޣައްޔަރުކަން އިހުސާސްކުރެވޭ ގޮތަށް އެކަން އިންތިޒާމުކޮށްދެއްވާފައި ވަނީ. މާލޭ ރައްޔިތުން މޫދަށް އެރެލާ
ހަދަން އޮތް ކުޑަބަޑޮސް މި ވަނީ ޓޫރިޒަމަށް ޑިވެލޮޕްކުރައްވާފަ. ފޭދޫފިނޮޅު މި ވަނީ ޓޫރިޒަމަށް ދޫކުރައްވަން ބީލަމަށް
46

ލުމެއް ނެތި ވިއްކާލަން ގަސްތުކުރައްވާފަ. ފަތާފެންގަނޑު މި އޮތީ މި ދެންނެވި ފަދައިން މޫދަށް އެރޭ ކުދިންނަށް
ތިމާވެއްޓަށް އަންނަމުންދާ ބަދަލު، ތަޣައްޔަރު ވަމުންދާ މިންވަރު އިހުސާސްކުރެވޭ ގޮތަށް. ނަޖިސް އަރަނީ. ކުނިބުނި
އެތަނަށް އެއްވެފަ. އެ ތަނަށް ފުންމާލަންކެރެނީކީ ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އިހުސާސްކުރައްވާ މިކަމުގައި ސަރުކާރުގެ
ވިސްނުންފުޅު މިހިރީ އެންމެ ތުއްތުކުއްޖާ މާލޭގެ މޫދަށް އެރޭއިރު ވެސް އިހުސާސްކުރެވޭ ނެ ދުނިޔޭގެ ކަނޑުތައް މިހާރު
އޮތީ މިހާރު މިހާލުގައިކަން. އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުއަދާކުރަންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރުގެ ދުރު ވިސްނުންފުޅަށް.
ވައްކަމާއި، ފަސާދައާއި، އަޅުވެތިކަމުން އަޅުގަނޑުމެން މި ވަނީ ހަލާކުވާން ކައިރިވެފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލޭގެ
މެންބަރަކަށް ހުރެގެން ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑު މިއަދުގެ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެދޭ އެއް ކަމެއް އެބައޮތް. ކަޅުވަކަރު
މިސްކިތް ދޫކޮށްލަދެއްވާށޭ. އެއީ ހެންވޭރު އުތުރުގައި ހުރި މިސްކިތެއް. ކުރީގެ ސަރުކާރަކުން އެ މިސްކިތް ވަނީ މާލޭން
ބޭރަށް ގެންދަވާފަ. އަލުން އަނބުރާ އެ މިސްކިތް މާލޭގައި ހުންނަތާ ދުވަސްގަނޑެއް ވުމަށް ފަހު، އަނެއްކާވެސް އެ
މިސްކިތް ވީ ތަނެއް މިހާރު މި ވަނީ ނޭނގިފަ. ކޮންފަދަ ކަމެއްތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނޫރައްދީން ބަންޑާރައިން ހެއްދެވި
މިސްކިތަކާއި ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން އަޅައިގަނެގެން މި އުޅެނީ. ކީއްތޯ ވާނީ އެ މިސްކިތް އެތާ ބަހައްޓައިދެއްވިއްޔާ. އާދެ،
ވައްކަމާއި ، ފަސާދައާއި ، އަޅުވެތިކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބުނާނީ ނޫނެކޭ. ކޮރަޕްޝަނާއި އަނިޔާވެރިކަމާއި
ހީލަތްތެރިކަމަށް ދިވެހި ރައްޔިތުން ބުނާނީ ނޫނެކޭ. ރޯމާދުވާލު ދައުލަތް ފެންފޮދަކާނުލާ ބޯލުމަށް މަސައްކަތްކުރާ ހިނދު،
އެކަމަށް ވެސް ދިވެހިން ބުނާނީ ނޫނެކޭ. މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ބުނާނީ ނޫނެކޭ. އަޅުގަނޑަކީ ފަޚުރުވެރި ހެންވޭރު އުތުރު
ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބު. އަޅުގަނޑަކީ އެ މީހުންގެ ވަކީލު. އަޅުގަނޑަކީ ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުން
ހޮއްވަވާފައި ހުރި މެންބަރު. ހެންވޭރު އުތުރުން މި ބަޖެޓަށް ބުނަނީ ކަނޑައެޅިގެން ނޫނެކޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމަށް.
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 2017 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައި މިވާ ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ބަހުސްގެ
ވަގުތުގައި އަޅުގަނޑު ވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ގަސްތުކުރަން. އާދެ، ޤައުމެއްގެ ހަޔާތުގައި ދައުލަތެއްގެ ތެރޭގައި
ދިރިއުޅެމުންދާއިރުގައި އެ ޤައުމެއްގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ އުއްމީދު އާކުރެވިގެންދާނެ އެއް ކަމަކީ އެ ބަޔަކަށް
ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށް ޓަކައި އެއިރެއްގައި އޮންނަ ސަރުކާރަކުން ހުށަހަޅާ ބަޖެޓު ފެންނަ ވަގުތު ، ނުވަތަ އެ ދަނޑިވަޅު.
ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކަން
47

މި ލިބޭ ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަންނަވާލަން މި ޖެހެނީ އެހާ އުއްމީދީ ވާހަކައެއް ނޫނޭ. އަޅުގަނޑަކީ
ވ. އަތޮޅަށް އުފަން ރައްޔިތެއް. ކެޔޮދޫ ދާއިރާ އަޅުގަނޑު ތަމްސީލުކުރަނީ. ކެޔޮދޫ ދާއިރާއަށް ސަރުކާރުން މި ގެންނަ
ބަޖެޓުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގައި، މި ދެންނެވީ ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބަޖެޓުތަކަށް ބަލާއިރުގައި ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންނަށް ހުންނަ މުހިއް މު ކަންތައްތަކަށް މި ހުންނަނީ އަބަދުވެސް ސަމާލުކަން ނުގެނެވި، ނުވަތަ ނަ އިސް. 5
ބިލިޔަނުން، 6 ބިލިޔަނުން، ދިހަބާރަ ބިލިޔަނުން މިހާރު 26.6 ބިލިޔަން ރުފިޔާއަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް
ނަންބަރުޖެހިގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ، އަޅުގަނޑުމެން ކަހަލަ ރަށްތަކުގައި ދިރި އުޅޭ ރައްޔިތުންނާ ދޭތެރޭގައި
ސަރުކާރުތަކުން؛ ވަކި މި ސަރުކާރެއް ނޫން. މީގެ ކުރީގެ ސަރުކާރުތަކުން ވެސް ދެއްވާ ސަމާލުކަން މި ދަނީ ދުވަހެއް
ދުވަހަކަށް ކުޑަވަމުންނޭ. އާދެ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް ދަންނަވާ ވާހަކައެއް، ދިވެހި
ރައްޔިތަކު ކޮންމެ ތަނެއްގައި ދިރިއުޅުނުކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދޭ އަސާސީ
ޙައްޤުތައް ލިބިދިނުމުގައި ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފު އޮންނަންޖެހޭނޭ. އަބަދު ބޮޑެތި ބިޔަ ރަށްތަކުގައި ދިރިއުޅޭ ގިނަ
ރައްޔިތުންނަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބޮޑު ބައެއް ހަދިޔާކުރާ ގޮތަށް ގެންގުޅޭ ވިސްނުމަކީ އެއީ އިންސާފަށް ލޯބިކުރާ
އެއްވެސް މީހަކު ގަބޫލުކުރާނެ ކަމެއް ނޫން. އެއްވެސް ހާލެއްގައި އެ އަތޮޅުތަކުގައި ދިރިއުޅުއްވާ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑު
ކުޑައިމީސްބަހެއް ދަންނަވަނީކީ ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން މި އޮތީ މިހެން. މިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދޭހަވާ
ކަމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަންނަ ސަރުކާރުތަކުން، ވެރިކަންކުރައްވާ ބޭފުޅުން، އެ ބޭފުޅު ންނަށް ހަވާލުވެފައިވާ ބޮޑު
މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެންމެ މުހިއްމުކޮށް ސަމާލުކަންދޭންޖެހޭ އެއް ކަމެއް ކަމުގައިވާ ޢަދުލުވެރިކަމަށް؛
ޢަދުލުވެރިކަމާ އެކުގައި ރައްޔިތުންނަށް ވެރިކަންކޮށްދިނުމަށް މި އޮންނަންޖެހޭ ވިސްނުން އެ ބޭފުޅުންގެ ސިކުނޑިފުޅުން
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެއްކިބާވަނީހެން. މިކަން ރަނގަޅުކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި
ދިރިއުޅޭ، މިދެންނެވި ގޮތަށް މަދު އާބާދީތަކުގައި ދިރިއު ޅޭ ރައްޔިތުން އެއްފަރާތަށް އަރުވައި، އެ މީހުންނަށް އަބަދުވެސް
ޚިދުމަތްތައް ދިނުމުގައި ބާކީވާ ގޮތް؛ މިކަން ހުއްޓުވޭނެ ގޮތެއް ނޯންނާނެ. އާދެ! އެހެންވީމާ، މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ
ގޮތުން ވެސް ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން ފަދަ އާބާދީތަކުގައި ދިރުއުޅޭ
ރައްޔިތުންނަށް މި ބަޖެޓަކީ އެ ހާ އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް ނޫނޭ. އާދެ، ކުރިންވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިފިން، 26.6 ބިލިޔަން
ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް މި އަހަރު މި އޮތީ. މީގެތެރެއިން 13.2 ވަރަކަށް ބިލިޔަން ރުފިޔާއަކީ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް
ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓެއް. ތަރައްޤީގެ އެކިއެކި މަޝްރޫޢުތައް ރާއްޖޭގެ އެކި ސަރަހަ އްދުތަކުގައި އަބަދުވެސް ހިންގަމުން
އެބަދޭ. އާދެ، މިކަން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން. ކޮންމެވެސް ބަޔަކަށް ، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން
ކޮންމެވެސް ބަޔަކަށް މީގެ މަންފާ ލިބިގެންދާނެ. ކެޔޮދޫ ދާއިރާގައި ހުރި މުހިއްމު މައްސަލަތަކަށް ބަލާއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ އެއް ކަމަކީ ، އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް މީގެކުރީގެ ސަރުކާރުތަކުގައި ވެސް ދަންނަވަމުން
މި އައީ، މީގެ 12 ވަރަކަށް އަހަރު ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ ކެޔޮދޫގެ ބަނދަރު ހަލާކުވެ، ސުންނާފަތިވެ ،
48

އަދި މިހާހިސާބަށް އައިރުގައި ވެސް 12 ވަރަކަށް އަހަރު ގެ ތެރޭގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް މަރާމާތުނުކުރެވި އޮތުމުގެ
ސަބަބުން މިއަދު މި ވަނީ އެ ބަނދަރު އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުންނުކުރެވޭ ހިސާބަށް ގޮސްފަ. ކެޔޮދޫއަކީ މިހާރު
ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާގަ އި ފާހަގަކޮށްލެވޭ ރަށެއް. އާދެ، މިހާރުގެ ރަށްރަށުގައި ތަރައްޤީވަމުންދާ ފަތުރުވެރިކަމުގެ
ސިނާޢަތުގައި ކެޔޮދޫގެ ވެސް ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުން ޝާމިލުވެ އުޅޭ. އަދި ވަރަށް ގިނަ އިންވެސްޓްމަންޓުތައް އެ މީހުން
އެ ދަނީ އެ މީހުންގެ އަމިއްލަ މަސައްކަތުން ކުރަމުން. މީގެ ސަބަބުން ކެޔޮދޫގެ އާއްމު ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތު އެއްދުވަހުން
އަނެއް ދުވަހަށް ރަނގަޅުވެ ، އަދި ރައްޔިތުންގެ އަތްމަތި ތަނަވަސްވަމުން މި ދަނީ. ސަރުކާރުތަކުން ސީދާ ފަހިކޮށްދެމުންނުދާ
ފުރުޞަތުގެ ތެރެއިން ނަމަވެސް ރައްޔިތުންގެ އަމިއްލަ މަސައް ކަތުން މިފަދަ ފުރުޞަތުތައް ހޯދައި، ރައްޔިތުން އަމިއްލައަށް
ބާރުވެރިވެ އެ މީހުންގެ އަތްމަތި ތަނަވަސްކުރުމަށް ގުދުރަތީ ގޮތުން ލިބިފައިވާ ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންހިފުމަށް އެ މީހުން
މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރުގައި ވެސް ހިތާމަޔަކީ ސަރުކާރުތަކުން އެފަދަ ފުރުޞަތުތައް އޮތް ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އެ
މީހުންނަށް ފަސޭހައިން މި ކަންކަން ކުރެވޭނެ މަގު ތަނަވަސްކޮށްނުދޭކަން. ސަރުކާރުތަކުން މިފަދަ ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅޭ
ރައްޔިތުންނަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް ޚިދުމަތްތައް ތަނަވަސްކޮށްދެމުންދާ ނަމަ، ހަމަޔަޤީނުން ވެސް އެ ތަންތާ ދިރިއުޅޭ
ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީއާއި އެ މީހުންނަށް ތަނަވަސްކަން އެތައް ގުނައަކަށް ވަރަށް އަވަސް ސްޕީޑެއްގައި
ކުރިއަރައި ގެންދާނެ. އާދެ، އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ފަހަރު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑު
އިލްތިމާސްކުރަން ބޭނުންވަނީ، ކެޔޮދޫ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައި މި ވާ އުނދަގުލުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވާށޭ. އާދެ! ތިން
ހާސް މީހުން އާބާދީގައި ހުރި ރަށްތައް މިދިޔަ ދިހަވަރަކަށް ނޫނީ 11 ވަރަކަށް އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން
ބަލައިލިއިރުގައި އެ އާބާދީތަކަ ށް ވިހި މިލިޔަނުން، ތިރީސް މިލިޔަނުން، ސާޅީސް މިލިޔަނުން ގޮސް ފަސްހަ ސަތޭކަ
މިލިޔަން ރުފިޔާ އެ އާބާދީތަކަށް ބަޖެޓުކޮށްގެން ޚަރަދުކޮށްފައި އެބަހުރި. މީގައި އޮތް އިންސާފަކީ ހާހެއްހާ މީހުން ދިރިއުޅޭ،
ނުވަތަ ހާހެއްހާ މީހުންނާ ކައިރި ކުރާ އާބާދީއެއް ދިރިއުޅޭ ވ. އަތޮޅުގެ ނޫނިއްޔާ ވ. އަތޮޅު ކެޔޮދޫ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ
ރައްޔިތުންނަށް މިދިޔަ 12 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިކަހަލަ ހިމެނޭ މަޝްރޫޢަކަށް އިނގޭތޯ، ހަމަ އެންމެ އެއް ލައްކަ
ރުފިޔާ ކީއްކުރަންތޯ؟ އެންމެ ރުފިޔާއެއް ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ނެތޭ ދެންނެވުމަކީ މިއީ ހަމަ ދޮގަކަށް ނުވާނެހެން.
މިއީ މީގެ ހަމަ އޮތް ވަރަކީ. ތިން ހާސް މީހުންގެ އާބާދީއަކަށް 10 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި 600 މިލިޔަން ނޫނީ އެއް
ބިލިޔަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރާއިރުގައި ، އެއް ހާސް މީހުން އުޅޭ އާބާދީ އަކަށް ޚަރަދުކުރާނެ އެންމެ ލާރިފޮއްޗެއް ވެސް
ސަރުކާރަކަށް ނެތް. ކިހިނެއްތޯ މިކަން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާނީ؟ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިކަން
ގަބޫލުފުޅުނުކުރައްވާނެހެން. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ހަމައެއް ލަމައެއް ނެތް ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ
މުއްސަނދިކަން ސަރުކާރުތަކުން ބަހާ ކަމަށް ވަންޏާ، މި ކަންކަމަކީ އެއީ މިދެންނެވި ތަންތާނގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުން
ގަބޫލުކުރާނެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށް ދިމާވެފައިވާ މިވާ ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި
ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއާ ބެހޭ ގޮތުން އެކަށީގެންވާ ގާނޫނެއް ހެދިފައިނެތުން. އެއިރެއްގެ ސަރުކާރަކުން އެ އަންނަ ބަޔަކު، އެ
49

މީހުން ހިތުގައި އެ އޮންނަ ގޮތަކަށް ޤައުމު ފޮތިފޮތިކޮށްލައި، ޤައުމުގެ ކަންތައްތައް އެ މީހުންގެ ސިކުނޑިއަށް އެ ވަގުތަކު
އައި ގޮތަށް ޗާޓު ކުރަހާލައި، ކަންތައްތައް ކޮށްފައި އަތުގައި ޖެހުނު ލާރިފޮއްޗަކުން އެ ކަންކަމަށް ޚަރަދުކޮށްލަނީ. ލާރި
ނެތިއްޔާ ބޭރުގެ ޤައުމުތަކަށް ގޮސް ދަރަންޏަށް ލާރި ހޯދައިގެން، ރައްޔިތުން ދަރުވާލައިގެން ވެސް އެ މީހުންގެ ނަމުގެ
ކުރިއަށް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ބޮޑު ޝަރަފެއް ޖެހުމަށް ޓަކައި ކަންތައްތައް ކުރަމުންދަނީ. މިއީކީ ޤައުމުގެ ޙައްޤުގައި
ކުރަންވާވަރުގެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. ކުރަން ހެޔޮވާވަރުގެ ކަމެއް ވެސް ނޫން. މީގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު
ދަރަމުން މި ދަނީ. ބައްލަވާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު މިހާ ކުޑަ އިޤްތިޞާދެއް އޮތް ޤައުމެއް ގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނީގެ
ނިސްބަތް އެހެރީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަތްނުފޯރާ ހިސާބުގައި. ސަރުކާރުތަކުން ކޮންމެ ސަރުކާރެއް އަޔަސް ވެސް ކަންކަން
ކުރަނީ މިހެން. އެކަމަކު މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ޙައްލުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މި މަޖިލީހުން ވެސް ވިސްނާވަޑައިގެން މި ކަމަށް
ޙައްލެއް ، ރަނގަޅު ޙައްލެއް އެބަ ހޯދައިދޭންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރައްޤީގެ މުސްތަޤުބަލު އޮތީ ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން
ވަޒަންކޮށް ، މިކަން އަޅުގަނޑުމެން ރާވަން އެބަޖެހޭ. ސަރުކާރުން؛ ވަޑައިގަންނަވާ ކޮންމެ ސަރުކާރަކަށް އެ މީހުން
ހިތުހުރިހާ ގޮތަކަށް ޤައުމުގައި ހުރި މަދު މިދެންނެވި ކަހަލަ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން ކަންތައްތައް ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު
އޮވެ ގެންނެއް ނުވާނެ. މިހެންކަމަށްވަންޏާ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މާދަމާ އަންނަ ސަރުކާރަކުން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މިފެންނަ މާލޭގެ އިރުމަތީ ފަރާތުގައި އެ އަޅާ ބޮޑު ބްރިޖު، ދެން ވަޑައިގަންނަވާ ރައީސެއްގެ ހިތްޕުޅާހަމަނުވެއްޖެ ކަމަށް
ވަންޏާ، ނޫނިއްޔާ ކަމުނުގޮސްފި ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ އެ ބޭފުޅަށް ތާއީދުކުރައްވާ ކުލައިގެ ގިނަ ބޭފުޅުން ތިއްބެވީ މާލޭގެ
ހުޅުނގު ފަރާތުގައި ކަމުގައި ވަންޏާ އެ ބްރިޖު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޯމައްޗަށް ނަގާ ހުޅަނގު ފަރާތަށް ވެސް
ގެންދަވައިފާނެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ވެރިންނަށް ވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލުފުޅު ހުރި ގޮތަކީ. ބައްލަވާ!
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ އެ އޮތް ބޮޑު އެއަރޕޯޓަށް ވީ ގޮތް. ކިހިނެއްތޯ މިއަދު މި ތިބީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން
އެތައް ބިލިޔަން ރުފިޔާއެއްގެ ދަރަނި ބޮލުގައި އަޅައިގެން ސަރުކާރަކަށް ވަޑައިގަންނެވި ބޭފުޅުންނަށް ވިސްނާވަޑައިނުގެން
ކުރެވުނު ކަމެއްގެ ސަބަބުން. މިކަހަލަ އެތައް ކަމެއް. ރައްޔިތުންނަށް ޚަރަދުކުރަން ހުންނަ އެތައް ބިލިޔަން ރުފިޔާއެއް
ސަރުކާރުތަކަށް ވަޑައިގަންނަވާ ބައެއް ބޭފުޅުން މިދެންނެވި ގޮތަށް ވިސްނުންތެރިކަމެއް ނެތި މަސައްކަތްކުރެއްވުމުގެ
ސަބަބުން؛ އާ ދެ، ގާނޫނާއި ގަވާއިދުގެ އިމެއް ނެތީމަ، އެ ބޭފުޅުން ކުރިމަތީގައި އެ ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރާނެ ރަނގަޅު
ޗާޓެއް ، ގާނޫނީ ޗާޓެއް ކުރެހިފައިނެތީމަ ދިވެހި ރައްޔިތުން މި ކަމުގެ ތަކުލީފު ވެސް ތަޙައްމަލްކުރަން މި ޖެހެނީ. އަދި
ޚާއްޞަކޮށް މަދު އާބާދީތައް ދިރިއުޅޭ ރައް ޔިތުންނަށް ލިބެންވާ ޚިދުމަތްތަކުން އެ މީހުން މަހުރޫމުވެގެން މި ދަނީ. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން ހެޔޮވާވަރުގެ ކަމެއް ނޫން. އާދެ، އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ދައްކާލަން ބޭނުންވަނީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި
ބަޖެޓަށް. ކުރިންވެސް ދެންނެވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ރަކީދޫއާއި ކެޔޮދޫއާ ހުރި ބޮޑެތި މައްސަލަތަކަށް
މި ބަޖެޓަކުން ޙައްލެއް ހޯދައިނުދޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރިން ވެސް ފާހަގަކޮށްފިން. އަނެއް ކަމަކީ ، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި، ރާއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ބޭނުންވޭ. ރައްޔިތުންނަށް
50

ތަނަވަސްކަމާއި މުއްސަނދިކަން ހޯދައިދޭން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ބޭނުންވޭ. އެކަމަކު މި ތަނަވަސްކަމާއި މުއްސަނދިކަން
އެއީ ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން އިމާރާތްކުރާ އިމާރާތްތަކަކުން ވަޒަންކުރާ އެއްޗެއް ކަމަށް ވަންޏާ އަދި އެކަން އެ ކުރެވެނީ
ރަނގަޅަކަށް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ފެންނަނީ އިނގޭތޯ އެތައް ބިލިއަން ރުފިޔާއެއް ހަމައެކަނި
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރތަކަށް ޚަރަދުކުރެވެމުންދާ ތަން. ދަރަންޏަށް ވެސް އެ ކަންތައްތައް، ދަރަނި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޮލުގައި އަޅައިގެން. ކޮބައިތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިންސާނީ ވަސީލަތްތައް ތަރައްޤީކުރުމާއި،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ ސިކުނޑީގައި މުއްސަނދިކަން ހޯދައިދިނުމާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަކީ މި ޒަމާނުގެ
ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވާ، ޒަމާނަށް ފެތޭ މުވާޠިނުންނަށް ހެދުމަށް ޓަކައި ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނާ، މި ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ކުރާ ހޭދަތައް މިއަދުގެ ބަޖެޓުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ކުރީ އަހަރަށް ވުރެ ކުޑަވެފައި އޮތް ތަން. މި ދެކަން
އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަހަމަކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރީތި އިމާރާތްތައް ވެސް ބޭނުންވޭ. ބޮޑެތި އިމާރާތްތައް
ބޭނުންވޭ. އަޅުގަނޑުމެން އުޅޭނެ، ހިނގާ މަގުތައް ތަނަވަސްކޮށް އޮންނަން ބޭނުންވޭ. ރީތިކޮށް ވެސް އޮންނަން ބޭނުންވޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ މަގުތަކުގައި ހިނގަން ތިބި ރައްޔިތުންނަކީ ހަމައިގައި ތިބޭ ބަޔަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ
ހަދަން. އެ މީހުންނަކީ ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނު ލިބިފައި ތިބި، މި ޒަމާނުގެ ގޮންޖެހުންތަކަށް ކުރިމަތިލެވޭ ކަހަލަ ޤާބިލު
މީހުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ހަދަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ވަސީލަތްތަކަށް ކުރާ ހޭދައާއި،
ރައްޔިތުން މި ޒަމާނުގެ މީހުންނަށް ހެދުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ހޭދަ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އިތުރުކުރަން.
އާދެ! މިދެންނެވި ކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާއިރުގައި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ މަންޒަރު
އެހާ ފުރިހަމައެއް ނޫނޭ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ. މި ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ސަމާލުކަން އެބަ ދޭންޖެހޭ.
އާދެ! އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިކަންކަން އެބަ ފާހަގަކުރަންޖެހޭ. ރާއްޖޭގައި ޞިއްޙީ
ދާއިރާއަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލިކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި ކުރީ އަހަރުތަކަށް ވުރެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރަންހުރި ހޭދަތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަދުކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި ޚާއްޞަކޮށް ބައެއް ދާއިރާތަކަށް.
އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުގައި ރާއްޖޭގައި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގައި މިހާރުދޭ ބައެއް ހިތުގެ ބަލިތަކަށް ދެވޭ
ޚިދުމަތްތަކުގެ ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ އެކަންކަމުގައި ވެސް އެކަށީގެންނުވާ ބޮޑެތި
ޚަރަދުތަކެއް އެކަމަށް ހިނގަމުންދާކަން. އެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބައެ އް ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު
ހިއްސާކުރި ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ރާއްޖޭގައި އެބަތިބި ޕްރޮފެޝަނަލް ޓްރެއިނިންގވެފައި ތިބި ހިތުގެ ޚާއްޞަ ޑޮކްޓަރުން. އެ
ބޭބޭފުޅުން ބޭނުންކޮށްގެން މިހާރު އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގައި ކެތަލޮގްގައި ކުރާ މަސައްކަތް، ނުވަތަ ހިތުގެ ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުގައި
ކުރާ މަސައްކަތްތައް އެ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ފަސޭހަކަމާއެކު ކުރެވިދާނެ. 1 އަހަރުދުވަހުގެ ޓްރެއިނިންގއެއް އެ
ބޭފުޅުންނަށް އެ ހެދުމަށްފަހުގައި ހަމަ ބޭރުގެ އެހެން ޑޮކްޓަރުންނެކޭ ވެސް އެއްފަދައިން އެ ޚިދުމަތް ރާއްޖޭގައި ދިނުމަށް
އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް މަސައްކަތްކުރެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ މަންޒަރު ވަރަށް ތަފާތު. ބޭރުގެ
51

ކޮންމެވެސް ކުންފުންޏަކަށް 10 އަހަރަށް އެތައް މިލިއަން ޑޮލަރަކަށް އެތަން ކުއްޔަށްދީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ބުރައެއް އުފުލޭ ގޮތަށް މިހާރުވެސް އެކަން ރޭވިފައި އޮތީ. މިއީ މިކަމުގެ މަޢުލޫމާތު
ލިބިވަޑައިގެން ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިއްސާކުރާ މަޢުލޫމާތު. މިކަހަލަ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން
ރަނގަޅުކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ޚިދުމަތްތައް ރަނގަޅެއް ނުކުރެވޭނެ. އާދެ، އަޅުގަނޑުގެ
ވާހަކަ ނިންމާލަމުން ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ، އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް އިލްތިމާސްކުރަން އަދިވެސް އެއް ފަހަރު، ވ.
ކެޔޮދޫގެ ބަނދަރުގެ މައްސަލަ މިއަހަރު ބަޖެޓުން ޙައްލުކޮށްދިނުމަށް. މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ޙައްލުކޮށްދިނުމަށް. އާދެ!
އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް އަޅުގަނޑާ ބައްދަލުވެ ދެކެވުނު ވާހަކަ އިގެ ތެރޭގައި މިކަމަށް އިޝާރާތްކުރައްވާފައި
އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން މިއަންނަ އަހަރު ޙައްލުކޮށްދޭނެ ކަމަށް. އުއްމީދަކީ މިކަން ޙައްލުވެގެންދިއުން. ކެޔޮދޫގެ
ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއް މީދެއް. އަދި ރަކީދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އެ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައި ހުރި މިކަހަލަ
ބޮޑެތި މައްސަލަތައް ޙައްލުކޮށްދިނުމަށް ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަށީގެންވާ އަދަދެއް ކަނޑައެޅުމަކީ އަޅުގަނޑުގެ
ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް. އާދެ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤަ އުމުގެ ވެރިކަ މަށް ވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން
ޤައުމުގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނާ ދޭތެރޭގައި ވެސް އިންސާފުވެރިކޮށް، ހަމަހަމަކަމާ އެކުގައި ޚިދުމަތްދިނުމަށް ވިސްނުން
ބަހައްޓައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ކަހަލަ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް.
ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ފަށަމުން ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ އެއް
މައްސަލައަކީ ، ކުޅުދުއްފުށީ ރަ އްޔިތުންނަށް ވެސް އަދި ކުޅުދުއްފުށީ އޮތް ހދ. ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އެންމެ ބޮޑުވާ އެއް
މައްސަލައިގެ ވާހަކަ. އެއީ ރާއްޖޭގައި އެތައް އަހަރެއް ވަންދެން ޓުއަރިޒަމް ސިނާޢަތް ހިނގައި ތަރައްޤީވެ
ދުވަސްވަމުންދާއިރު އަދިވެސް ހދ. އަތޮޅަކީ ރިސޯޓެއް އުފަންވެފައިނުވާ އަތޮޅަކަށް ވާތީ، އެކަމުން އަންނަ
ހިތްހަމަނުޖެހުމާއި ދައްޗާއި މި ބާވަތުގެ ވާހަކަ. ކުޅުދުއްފުށީ ރައްޔިތުންނަކީ ވެސް އަތޮޅުގެ އެހެން ރައްޔިތުންނެކޭ
އެއްގޮތަށް ރިސޯޓެއް އޮވެ، ރިސޯޓުން އާމްދަނީ ހޯދައިގެން ރަށާ ކައިރީގަ އި ތިބެގެން މަސައްކަތްކުރަން ބޭނުންވާ ބައެއް.
އެއީ އިސްތިސްނާއެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އެކިއެކި ސަބަބުތަކާ ހުރެ އަދިއަދަށް ވެސް އެ އަތޮޅުގައި ރިސޯޓެއް
ނެތުމުގެ ދަތި އެބަ ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަވޭ. އާބާދީ ޒުވާން، އާބާދީ ހީވާގި، އާބާދީ މުރާލި، އާމްދަނީ ހޯދޭނެ ވަސީލަތްތައް
52

މަދު. އެހެންކަމުން، ކައިރީގައި ރިސޯޓެއް ނެތީމަ ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ހުރި ރިސޯޓުތަކަށް ގޮސްގެން އާމްދަނީ
ހޯދައިގެން މަސައްކަތްކުރެވޭތޯ މިހާރުވެސް ކުޅުދުއްފުށީގެ ގިނަ ބަޔަކު މަސައްކަތްކުރޭ. އެހެންނަމަވެސް، ރަށާ ކައިރީގައި
ތަނެއް ނެތުމުގެ؛ އަތޮޅުގައި ރިސޯޓެއް ނެތުމުގެ ހިތްދަތިކަން އެ މީހުންނަށް އެބައޮތް. ބަހުސްގެ ތެރޭގައި
ވާހަކަދެކެވެމުންދިޔައިރުގައި މިހާރުވެސް ރަށްރަށުގައި، މިދެންނެވީ އަތޮޅުތަކުގައި ރިސޯޓުތައް ހުރި ދާއިރާތަކުގެ މެންބަރުން
ވާހަކަދެއްކެވިއިރު ވެސް ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވޭ އަތޮޅުގައި ރިސޯޓު އެބަ ހުއްޓޭ. އެހެންނަމަވެސް، ރަށާ ކައިރީގައި
ނެތީމަ އަންނަ ހިތްހަމަނުޖެހުން އެބައޮތޭ. ކޮންމެ މީހަކު ވެސް ބޭނުންވެއޭ ރަށާ ކައިރީގައި ވަޒީފާ އަދާކުރަން ގޮއްސަ އި
އާދެވޭ ގޮތަށްވުން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހާލަތު ތަފާތޭ. އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ މުޅި އަތޮޅުގައި
ވެސް ރިސޯޓެއް އަދި ނެތިގެންނޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަބަދުވެސް އަންނަ އިޝޫއަކަށް ވެފައި، އަބަދުވެސް ދިމާވާ
މައްސަލައަކަށް ވެފައި ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ އަންނަ ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް މި މައްސަލަ މަޖިލީހުގައި އުފުލުމަށް ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން އަންނަ އެދުން އެހެން އޮތީމަ އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ ފުރަތަމަ ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ.
ކުޑަމުރައިދޫ ވިޔަސް، ނާގޯށި ވިޔަސް، ހޮނޑާފުށި ވިޔަސް މިއީ އެކިއެކި ފަރާތްތަކަށް ދޫކޮށްފައި ހުރި ތަންތަން. ނާގޯށި
އެއީ އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއަށް. ކުޑަމުރައިދޫއާއި ހޮނޑާފުށި އަމިއްލަ ފަރާތަކަށް. ސަރުކާރުން އެ ތަ ންތަން ނަހަދައިގެން ނަގަން
ވެސް މަސައްކަތްކުރި. އެހެންނަމަވެސް، މައްސަލަތައް ކޯޓުގައި ތާށިވެފައި ހުރީ. އިހަކަށްދުވަހަކު އަލުން އަނެއްކާ
އިޢުލާންކުރައްވައިފި މުއިރި ވެސް ރިސޯޓެއް ގޮތަށް ހަދަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ކުޅުދުއްފުށްޓާއި ހދ.
އަތޮޅުގެ ރިސޯޓެއް ނެތުމުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ކޮންމެވެސް އެހެން ވިސްނުމަކަށް ދާން އެބަޖެހޭހެން.
ރިސޯޓްތައް ދޭ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކޮންމެވެސް ކަމެއް ކޮށްގެން ނަމަވެސް. މިދެންނެވި އެ އަތޮޅަށް ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކެއް
ޤާއިމުކޮށްގެން ނަމަވެސް، އެ އަތޮޅަށް ތަންކޮޅެއް އަވަސް ސްޕީޑެއްގައި ރިސޯޓެއް އުފަންކޮށްދޭން އެބަ ޖެހޭހެން. އަޅުގަނޑު
ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ދީފައި ހުރި ރަށްރަށް ނަގާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ރަށްރަށް ދީފައި ހުރި މީހުން ކޯޓަށް ދާނެ. ކޯޓުގެ
މައްސަލަތައް އެހާ އަވަހަށް ނުނިމޭއިރުގައި ޝަރުޢީ މަރުޙަލާގައި ތާށިވެފައި މައްސަތައް ހުރެއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، އެ
އަންނަނީ ހަމަ އަނެއްކާވެސް ރިސޯޓެއް ނެހެދި އަންނަ ލަސްވުން. ދެން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ރިސޯޓެއް
އުފަންކުރުމަށް ޓަކައި ޚާއްޞަ މަސައްކަތްތަކެއް ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކުން ކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަން. އަދި އުއްމީދުކުރަން. އެހެން ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރުގައި މިއަހަރު އެހާ އުއްމީދު ކުޑަ އަހަރެއް ނޫން. 2
އަހަރެއްހާ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މާ ބޮޑު މަސައްކަތެއް ނުހިނގި ނަމަވެސް، މިހާރު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް
ފެށިގެން އެބަ ކުރިއަށްދޭ. ޢަމަލީ މަސައްކަތްތައް މިހާރު މީހުންނަށް ފެންނަ ހިސާބުގައި ވާން ފަށައިފި. އެކަމަށް ޓަކައި
އަޅުގަނޑު ޝުކުރުވެރިވަން. އަދި އެއީ ރަނގަޅު ފެށުމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އުއްމީދަކީ
ނުހުއްޓި މިދާ ސްޕީޑުގައި، އަދި މިހާރަށް ވުރެ ވެސް ރަނގަޅު ސްޕީޑުގައި މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް ގޮސް ނިމޭނެ
ގޮތްވުން. 14 ވަރަކަށް މަގު ހެދޭނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރާއިރުގައި މި މަގުތައް ނެހެދި ހުރުމުގެ ސަބަބުން ކުޅުދުއްފުށީ
53

ކަހަލަ ރަށްރަށުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި މައްސަލަތައް ދިމާވޭ. މީހުން ވެއްޓި އަނިޔާވުމާއި، މަގުތަކުގެ ފެންބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުން
ދަތުރުނުކުރެވޭ ގޮތް ވުމާއި، އަޑިގުނޑަން ހުރުމާއި، ވަޅުތައް ހުރުމުގެ ސަބަބުން އެ ވަޅުގަނޑުތަކަށް ވެއްޓޭ މީހުންނަށް
ލިބޭ އަނިޔާއާއި، މިކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ފެނިފައި ހުރީމަ. އަދި އެ މަގުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް
ދަތުރުކޮށްފައި ހުރީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެބަ އިހުސާސްކުރެވޭ، މާލޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑުވަމުން
އައިއިރުގައި މާލެ އޮތް ހާލަތުގައި މިހާރު ކުޅުދުއްފުށި އެ އޮތީ. ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީއާއި އެހެން ކަންކަން އޭރު އޮތް މާލެއާ
އެއް ނިސްބަތެއްގައި އޮތްއިރުގައި މަގުތައް ނެހެދި އޮތުމުގެ ސަބަބުން އެ އަންނަ އުދާސް ވަރަށް ބޮޑު. އަދި އެކަމުގެ
ތަކުލީފު ވަރަށް ބޮޑު. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުމެއް މަގުތައް ހެދެން ފެށިފައި އޮތީމަ.
އެހެންނަމަވެސް، ނުހުއްޓި ކުރިއަށްދިޔުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެދޭއެދުމެއް. އަދި ހަމައެއާއިއެކު އެއަރޕޯޓްގެ މަޝްރޫޢަކީ
ސަރުކާރުން އިޢުލާންކުރައްވައި، އަދި ރައީސްގެ ވާހަކަފުޅުގައި ވެސް ދެތިން ފަހަރަކަށް ޔަޤީންކަށަވަރުކަން ދެއްވާފައި
އޮތް ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރަނީ، މަގުހެދުމުގެ ކަންތައް ވަކި ހިސާބަށް ކުރިއަށްދާއިރަށް ދެން ފެށޭނީ އެއަރޕޯޓްގެ
މަސައްކަތް ކަމަށް. އަދި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒަކަށް ފުރުޞަތު ދެއްވާފައި އޮތީމަ، އެއީ ވަރަށް ބޮޑަށް
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. 10 ހާހެއްހާ މީހުންގެ އާބާދީގައި، 10 ހާސް ރަޖިސްޓްރީގައި ހަމަނުވެ 200
ވަރަކަށް މީހުން ކަންނޭނގެ ތިބީ. އަރާފައިބާ މީހުންނާ އެކު ވަރަށް ބޮޑު އާބާދީއެއް ކުޅުދުއްފުށްޓަކީ. އެކަމަކު
ކުޅުދުއްފުށީގައި އިޖުތިމާޢީ ކަންކަމަށް އޮތް ފުރުޞަތު ވަރަށް ކުޑަ. އެހެންވީމާ، ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއް އައުމަކީ އެއީ
ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް. ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންގެ ، އަދި ޒުވާނުންގެ އުއްމީދެއް. އެކަން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމަނުއްވައިދެއްވާފައި އޮތުމުން އަޅުގަނޑު އެކަން ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަދި ބަޖެޓް
އެކުލަވައިލަމުންދިޔައިރު ރައީސް އޮފީހުން ގުޅުއްވައި އެއް ސެވިއެއްސެވުމުގެ ތެރޭގައި ވެސް މިކަން ހިމަނައިދެއްވުމަށް
ދަންނަވާފައި އޮތީމަ؛ އެކަން ހިމަނައިދެއްވާފައި އޮތީމަ އަޅު ގަނޑު އެކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކު ފާހަގަކޮށް ،
އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ރަށުގެ ވާހަކައަށް ފަހު އަޅުގަނޑު ދެން އާއްމުކޮށް ދެތިން އެއްޗެއް ބަޖެޓަށް ދަންނަވާލަން
ބޭނުން. ޓެކްސްނަގާ ވާހަކައާއި ، ފީ ނަގާ ވާހަކައާއި، ޗާޖު ނަގާ ވާހަކަ މި ބަޖެޓުގައި އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ
ވިސްނާލަންޖެހޭ އެކިއެކި ނަންނަމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ގެނެވެނީ ޓެކްސްތޯ، ނުވަތަ ފީތޯ، ނުވަތަ ޗާޖުތޯ؟ ހުރިހާ
އެއްޗަކީ ވެސް އާމްދަނީ ހޯދުމަށްޓަކައި އެކިއެކި ނަންނަމުގައި ނަގާ އެއްޗެ އްސަށް ވާތީ ވަރަށް ބޮޑަށް މި ތަފާތުތައް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮޅިފައި އެބަހުރި. ބައެއް ފަހަރު ގާނޫނުގައި ލިޔެގެން އެބަ ޓެކްސް ނަގާ. ބައެއް ފަހަރު ގާނޫނުގައި
ލިޔެގެން ފީ އެބަ ނަގާ. ބައެއް ފަހަރު ގަވާއިދުގައި ލިޔެގެން ފީ އެބަ ނަގާ. ބައެއް ފަހަރު އަދި ގަވާއިދަށް ވުރެ ވެސް
އިތުރުން ހަދާ އުސޫލެއްގެ ދަށުން ވެސް އެބަ ކަންކަމަށް ފީ ނަގާ. އަޅުގަނޑަށް ވިސްނިފައި އޮންނަ ގޮތުގައި ޓެކުހަކީ
ހަމައެކަނި އާމްދަނީ ސަރުކާރަށް ހޯދުމުގެ ނިޔަތުގައި، ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ހޯދުމުގެ ނިޔަތުގައި ނަގާ އެއްޗެ އް. އެއީ މީހަކު
ކަމެއް ކުރުމުން ނުވަތަ މުޢާމަލާތެއް ކުރުމުން އޭގެ ނިސްބަތުން ނުވަތަ އެކަމަކަށް ޓަކައި ނަގާ އަގެއް. އެއީ ޓެކުހެއް.
54

އޭތި ދަނީ ސަރުކާރަށް، ދައުލަތް ހިންގުމަށް. ފީއަކީ ދޭ ޚިދުމަތަކަށް ނަގާ އެއްޗެއް. އެ ފީއަކީ އެ ނަގާ ޚިދުމަތަކާ ބައްދަލު
އެއްޗަކަށް ވާންޖެހޭނެ. ޗާޖަކީ ވެސް ޚިދުމަތެއް ދޭ ކަމަށްޓަކައި އެ ޚިދުމަތަކަށް ނަގާ އަގެއް. އެކިއެކި ނަންނަމުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ނަގާއިރުގައި ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ފީއެކޭ؛ ޓެކުހަކަށް ނުވާ ހުރިހާ އެއްޗަކީ ފީ ކަމަށް ބަލައިގެން އުސޫލުތަކުގެ
ދަށުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފީ ނަގަނީ. ގަވާއިދުތަކުގެ ދަށުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފީ ނަގަނީ. ގާނޫނުގައި ލިޔެގެން
ވެސް ފީ ނަގަނީ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 97 ވަނަ މާއްދާގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބައޮވޭ ބުނެފައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ފާސްކޮށްގެން ނޫނީ ޓެކުހެއްގެ ގޮތުގައި ވިޔަސް ، އެނޫން ވެސް ގޮތެއްގައި ވެސް ރައްޔިތުންގެ އަތުން އެއްޗެއް ނުނެގޭނޭ.
އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރުން ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އެ ވަނީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ގާނޫނަކުން ފާސްކުރީމަ. ގާނޫނުގައި އެ ފީއެއް ނެގިދާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިނެތިއްޔާ، ނުވަތަ
ގާނޫނުގައި އެ ފީ ނަގާނެ ކަމަށް ވިސްނާފައި ނެތް ކަމަށް ވަންޏާ ގަވާއިދަކުން އެ ފީ ނެގިދާނެތޯ، ނުވަތަ ގަވާއިދެއްގައި
ވެސް ނެތް ކަމެއްގައި އުސޫލަކުން ފީ ނެގިދާނެތޯ؟ މިއީ ވެސް ހަމަ ސުވާލުތަކެއް. ދެން މިދެންނެވިހެން ގާނޫނުގައި
ކަނޑައެޅިގެން ފީގެ ވާހަކަ ނުވަތަ ޓެކުހުގެ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް ކަމަށް ވާނަމަ މައްސަލައެއް ނެތް. އެއީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ އެއްޗަކަށް ވާތީ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ގާނޫނުގައި ފީގެ ވާހަކަ
ބަޔާންކޮށް ނެތީސް އެއަށް ފީއެއް ނެގިދާނެކަމުގެ އިޝާރާތެއް ދީފައި ނެތިސް، ހަދާ ގަވާއިދަކުން ނުވަތަ އުސޫލަކުން ފީ
ނެގިދާނެތޯ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާލަން ބޭނުންވާ ނުކުތާއެއް. އަޅުގަނޑަކަށް ވެސް ތާއީދެއް ނުކުރެވޭ
25 ޑޮލަރު އެއަރޕޯޓް ޑިވެލޮޕްމެންޓް ޗާޖެއް ނަގާކަށް. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ މިހާރު ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް ގޮތަށް
އެކަން ކުރައްވާ ކަމަށް ވާނަމަ، އޭގެ ނަތީޖާއަކަށް ވާނީ އިބްރާހީމް ނާޞިރު އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓުން ރާއްޖެއިން
ބޭރަށް ފުރިޔަސް ރާއްޖެއިން އެތެރެއަށް ފުރިޔަސް އެ 25 ޑޮލަރު ދައްކަންޖެހުން. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މިއީ
އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓް ބޭނުންކުރާ މީހުން. ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދާން ވެސް، އަދި ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުތަކަށް ދާން
ވެސް. ޚާއްޞަ ކޮށް ދާއިރާއަށް ދާން ވެސް. އެކަމަކު އެއިން ކޮންމެ ދަތުރަކު މިދެންނެވިހެން 25 ޑޮލަރު ނަގަންޖެހޭ ކަމަށް
ވަންޏާ އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ޚަރަދެއް. އަދި އެކަން އެ ކުރަނީ ދިވެހިންނާއި ބޭރުމީހުން ހިމެނޭ ގޮތަށް. އަމާޒުކޮށްފައި އޮތީ
އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް. އަދި އަމާޒުކޮށްފައި އޮތީ ރާއްޖެއަށް ފަތުރުވެރިން އޭގެ އިޤްތިޞާދީ އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމަށް.
އެހެންނަމަވެސް، އެއަކުންނެއް ނެތް ދިވެހިން އިސްތިސްނާކޮށްފައެއް. ދިވެހިން އިސްތިސްނާ ކޮށްފައި ނެތް ކަމަށް ވާނަމަ،
އެއީ ދިވެހިންގެ އަތުން ވެސް ނެގޭނެ ޓެކުހެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އ .ޑީ.ސީ މިހާރު މިއޮތް
ގޮތަށް ނެގުމަކީ އެއީ އެހާ ތާއީދުކުރެވޭ ކަމެއް ނޫން. އަދި ޚާއްޞަކޮށް މިހާރުވެސް އެއަރޕޯޓުން ފުރާއިރުގައި އެބަ
ޓެކުހެއް ނެގޭ ދިވެހިންގެ އަތުން ވެސް، ބިދޭސީންގެ އަތުން ވެސް. ދެ މިންގަނޑެއްގައި ނަމަ ވެސް. އެހެންވީމާ ، ސުވާ ލަ ކީ
އެއީ އެއަށް ގެނެވޭ ބަދަލެއްގައި އެންމެ މަތީ މިންގަނޑެއްގައި 25 އަށް އެ އެއްޗެހި އިތުރުވެގެންދަނީތޯ؟ މިހާރު ނަގަމުންދާ
ޓެކްސް ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި 25 އަށް ބަދަލުވަނީތޯ؟ ނުވަތަ މިހާރު އޮތް ޓެކްސްގެ އިތުރުން ނަގާ 25 ޑޮލަރެއްތޯ؟ މި
55

އެހާ ސާފެއް ނުވޭ ކުރު ޕްރެގެ ރާފެއްގައި އެ ވާހަކަ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ބަޔާންކޮށްލާފައި އޮތުމުން. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އަދި ރާއްޖޭގެ ގިނަ ދާއިރާތަކެއްގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް މި ދަނޑިވަޅަކީ ވަރަށް ގިނަ ބަދަލުތަކެއް،
އަސަރުތަކެއް އާމްދަނީއަށް ކުރާ ދަނޑިވަޅެއް. ގިނަ މީހުންގެ އާމްދަނީއަކީ ވަކި އެއް ހަމައަކުން ލިބެމުންދާ އާމްދަނީއެއް.
އެ އާމްދަނީއަކީ އިތުރުވަމުންދާ އާމްދަނީއެއް ނޫން. ފިކްސްޑް އިންކަމެއް ނުވަތަ ޑިސްޕޯޒަބަލް އިންކަމޭ މިކިޔާ އިންކަމް
ވަރަށް ލިމިޓް. އެހެން އޮއްވާ މިދެންނެވި ކަހަލަ ޚަރަދުތައް؛ އެއީ ކަރަންޓުގެ އަގަށް އަންނަ ބަދަލާ ގުޅިގެން ކަމަށް
ވިޔަސް ، ކާޑުގެ އަގަށް އަންނަ ބަދަލާ ގުޅިގެން ކަމަށް ވިޔަސް، ގަންނަ ތެލުގެ އަގަށް އަ ންނަ ބަދަލާ ގުޅިގެން ކަމަށް
ވިޔަސް ވަރަށް ބޮޑު ޕްރެޝަރެއް އޭނަގެ އާމްދަނީއަށް ކުރޭ. އާމްދަނީ ވަކި ވަރަކަށް ލިބޭ މީހުން؛ ހަމަގައިމު ވެސް
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ އާމްދަނީއަކީ ނިސްބަތުން ކުޑަ އާމްދަނީއެއް. އެ ހުންނަނީ އެކިއެކި ބައިބަޔަށް
ކަނޑައަޅާފަ. އެހެން ހުއްޓާ ވަކި ދިމަދިމާލުން މިކަހަލަ ބޮޑެތި ބުރަތައް އައިމަ އެ މީހުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު އުނދަގުލަކާއި
ތަކްލީފަކަށް މިކަން ވޭ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ހަމަ އެ ތަކްލީފު ހިއްސާކުރާނެ ކަމަށް ވަރަށް ގިނަ އެހެން ދާއިރާތަކުގެ
ރައްޔިތުން ވެސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގާއިރުގައި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް
ހިންގާއިރުގައި ދަރަނި ނަގައިގެން އެކަން ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ވަންޏާ އޭގެތެރެއިން އޭގެ އަގު ލިބޭނެ ގޮތެއް، ކޮންމެވެސް
ގޮތަކަށް ހަމަޖައްސަންޖެހޭނެ. ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި މިސާލަކަށް ތި ބްރިޖު އައުމުން، ނުވަތަ ހައިވޭ ހެދީމަ ހައިވޭގެ
ޓޮލްއެއް ނައިގެން އޭގެ ޚަރަދު ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް ހޯދޭތޯ ބަލާ. ވަކި ކަހަލަ؛ އެއަރޕޯޓެއް ތަރައްޤީކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ،
އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޗާޖެއް ނަގައިގެން އޭގެން އެ ޚަރަދު ހަމަޖެއްސޭތޯ ބަލާ. އަދި މިހާރު
އެބައޮތް ކޮންޖެސްޝަން ފީ ކިޔާފައި ރޯޑް ޓެކްސެ އް ގެ ވާހަކަ ވެސް. އެހެންވީމާ، ރޯޑް ޓެކްސަ ކީ ވެސް އެ މަގު ބޭނުންކުރާ
ކަމަށް ވަންޏާ ނެގޭ އެއްޗަކަށް ވެދާނެ. އެކަމަކު އެހެންވާ ހާލަތްތަކުގައި، އެ ގޮތަށް ޓެކުހެއް ނަގާ ހާލަތްތަކުގައި އެ
ފައިސާ ހުންނަނީ އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުގެ މައި ބަޖެޓަށް ވަދެގެން ގޮސްފައެއް ނޫން. އެހެން ނަގާ ޓެކްސްތައް
ހުންނަނީ އިޔަރ މާކުކޮށްފަ އި ވަކިން ބަހައްޓާފަ. ހަމައެކަނި އެ ކަމަކަށްޓަކައި ޚަރަދުކުރުމަށްޓަކައި. އެހެންވީމާ، ސުވާލަކީ
ކިހާވަރަކަށްތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދެންނެވި ގޮތަށް މި ވަކިވަކިކުރެވޭނީ. އެއަރޕޯޓުން ނަގާ ފީއަކީ އެއީ އެއަރޕޯޓް
ހިންގުމަށް ޓަކައި، ނުވަތަ މަރާމާތުކޮށް ބެލެހެއްޓުމަށް ޓަކައި ، ނުވަތަ ބިނާކުރުމަށް ޓަކައި ނަގާ ފީއެއްކަން. އެ
ޚަރަދުކުރެވޭނީ އެ ކަމަކަށްކަން. ހަމަ މި ސުވާލު މިގޮތަށް އައި ގްރީން ޓެކްސް ނަގަން ފެށިއިރު ވެސް. ގްރީން ޓެކްސް
މި ނަގަނީ ތިމާވެށްޓާ ރަށްޓެހި އާދަތައް ރާއްޖޭގައި އަލާކޮށް ދިރުވުމަށްޓަކައި ކަމަށް ވާނަމަ، އެކަމަށް ޓަކައިތޯއޭ އެ
ޚަރަދުކުރެވޭނީ. އެހެންވީމާ، ޓެކްސް އިޔަރ މާކުކުރުމުގެ ވާހަކައަކީ ކުރިން ވެސް މިތާނގައި ދެކެވޭ ވާހަކައެއް. މިއަދު
ވެސް އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ތަކުރާރުކޮށްލަން ބޭނުން. ކޮންޖެސްޝަން ފީގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އެހެން މައްސަލައެއް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަކީ ވެސް މިހާރު ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ހިސާބަކަށް ކާރެއް
އެތެރެކުރިޔަސް ، ސައިކަލެއް އެތެރެކުރިޔަސް ، އަދި ދުއްވާ އެހެން އެއްޗެއް އެތެރެކުރިޔަސް އެއްވަރަކަށް ފީދައްކަމުންދާ
56

ބައެއް. ރަޖިސްޓްރީކުރަން ވިޔަސް، އަހަރީ ފީ ވިޔަސް ، ސްޓިކާ އާ ކުރަން ކަމަށް ވިޔަސް، އެންމެން ދައްކަނީ ހަމައެ އް.
އެކަމަކު އަބަދުވެސް އަންނަ ޝަކުވާއަކީ ، ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއިން އަންނަ ޝަކުވާއެއް؛ މާލޭގެ މަގުތައް
ހުންނަ ގޮތަކަށް ނޫނޭ ތިމަންމެންގެ މަގުތައް ހުންނަނީކީ. އަޑިގުނޑަން އެބަހުއްޓޭ. މަރާމަތުކުރަންޖެހޭ ވަރު ބޮޑޭ. ކާރު
ޑެމޭޖުވާވަރު ބޮޑޭ. ޓެކްސީކުރަން ގެންނަ ކާރު ވެސް އަބަދު އޮންނަނީ ހަލާކުވެފައޭ. ސައިކަލުތައް ވެސް ހަލާކުވެފައޭ.
އެހެންނޫންހޭ ވާނީ، މަގުތައް ހުންނަނީ ނެހެދިއޭ. އެހެންވީމާ، ކުދިކުދި ރަށްރަށުގައި ، މަގުތައް ނުހެދޭ ރަށްރަށުގައި
ދުއްވަން ގެންނަ އުޅަދާއި ، މާލޭގެ މަގުތަކުގައި ދުއްވަން ގެންނަ އުޅަނދާ ކިހިނެއްހެއްޔޭ އެއް ހަމައަކުން ބަލަނީ. އެއް
ހަމަޔަކުން ފީ ނަގަނީ. މިހާރު މި އަންނަނީ މާލެއަށް ޚާއްޞަވެގެން އަންނަ ކޮންޖެސް ޝަން ފީއެއް. ސުވާލަކީ މީގެ
ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ އެހެން ރަށްރަށުގައި ތިބި މީހުންނަށް، ކުދި ރަށްރަށުގައި، މަގު ނުހެދޭ ރަށްރަށަށް ގެންނަ އެއްޗެ އްސަށް
އެއްވެސް ލުޔެއް ލިބޭނެތޯ. އެ ލުޔަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ލިބެންވާނެ ލުޔެއް. އެއް ގޮތަކަށް ފީ ދައްކައިގެން ، އެއް
ނިސްބަތަކުން ފީ ދައްކައިގެން ގެނެސް ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުތަކުގައި ދުއްވާއިރުގައި މަގުތަކާއި ލިބޭ ޚިދުމަތްތައް ތަފާތު
ކަމަށް ވަންޏާ އެ ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް ފާހަގަވާންޖެހޭ. ސަބްސިޑީއާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް އަޅު ގަނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން
ބޭނުން. އެކިއެކި ނަންނަމުގައި ސަބްސިޑީ ދެވޭއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަބަދުވެސް މި އިވެނީ ، އެކިއެކި ފައިދާތައް
ނެގުމަށްޓަކައި މި ބޭނުންކުރެވޭ ވާހަކަ. އެކިއެކި މީހުންނަށް ފާހަގަކުރެވިގެން ދެވޭ ވާހަކަ. އެކިއެކި ފިކުރާ ގުޅުވައިގެން
ދެވޭ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޯންނާނެހެއްޔޭ އެއް އުސޫލަކުން ، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެނަށް
އެއްބަސްވެވޭ ހާމަކަން ބޮޑު އުސޫލެއް ކަނޑައަޅާފަ އި، އެ އުސޫލެއްގެ ތެރެއިން މިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހަދާކަށް.
ސަބްސިޑީ ދިނުމުގެ ވަކި ގާނޫނެއް؛ އަޅުގަނޑު ވެސް ޓާގެޓެޑް ސަބްސިޑީއަށް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން
އެންމެނަށް އެއް ހަމައެއްގައި ކަމަކަށް ހުރިހާ އެއްޗެހި ހުންނަންޖެހޭނީކީ. އަޅުގަނޑު ދެކެނީ އިޖުތިމާޢީ ޢަދާލަތަކީ އެއްގޮތް
ހާލަތުގައި ތިބޭ މީހުންނަށް އެއްގޮތަށް ކަންތައް ކުރުންކަން. ދެ ގޮތް ހާލަތުގައި ތިބޭ މީހުންނާ ދޭތެރޭގައި ދެ ގޮތަށް
ކަންތައް ކުރުންކަން. އެހެންވީ މާ، އާމްދަނީ ގިނައިން ލިބޭ މީހާއާއި އާމްދަނީ މަދުން ލިބޭ މީހާއާ ދޭތެރޭގައި އެ ތަފާތު
އަންނަންޖެހޭނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاަلهއށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތަށް އެއްބާރުލުންދެއްވުމަށް
އަޅުގަނޑު އެދެން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރާ ގުޅުންހުރި އެއްވެސް ވާހަކައެއް މިތަނުގައި ނުދައްކަން. އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދުން ފުރުޞަތުދޭ އުސޫލުން މި ނަން އިޢުލާންކުރީ މަޖިލީހުގެ ފްލޯތެރޭގައި ހުރީމާ. އެހެންވީމާ، މި މަޖިލީހުގެ
ފްލޯގައި ނެތުމުން؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތަށް އެއްބާރުލުންދެއްވާ. އަޅުގަނޑު މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން
57

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އެއްވެސް ސުވާލެއް ކުރާކަށް އަޅުގަނޑު ގަސްތެ އް ނުކުރަން. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު؛
އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދިއްދޫ ދާއިރާ ގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދަށް.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަގަށް
އަލިކޮށްދޭ ދަންމަރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ އެއްޗެއް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތު ހަރުދަނާކަމާއެކު ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ތައްޔާރުކުރެވިފައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވިދާޅުވީ މަޖިލީހުގައި ފުރުޞަތު ބޭނުންކުރާކަށް ބޭނުމެއް ނޫނޭ.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދުރު ވިސްނުމުގެ ސިޔާސަތު ހާމަކޮށްދޭ ކަމެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތަށް އެއްބާރުލުންދެއްވާ. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށްހިތްތަވާ!
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށްހިތްތަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް
ޙުރުމަތްތެރިކޮށްހިތްތަވާ.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއް ކެވުން:
ޙަޤީޤަތަކަށް ހަދައިދޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަން. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ ގެނެސްދޭނީ މި
ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން. މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ދިއްދޫގެ ތަރައްޤީއަށް އެތައް މަސައްކަތެއް ކުރެވިގެންދާނެކަމާ މެދު ޝައްކެއް
58

ނެތް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ ގައި މިހާރު ފަށާފައިވާ މަސައްކަތް؛ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މަގު ހެދުމާއި، ފެންހޮޅި ލުމާއި، އޮޑި
އެހެލާ ތަނެއް ހެދުމާއި، ގަބުރުސްތާނާ، އެހެންގޮސް ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ކުރެވިގެންދާނީ މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ދިއްދޫގެ ރައްޔިތުން، މުޅި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް
ވެސް ފައިދާތަކާއި މަންފާތަކެއް ކުރަންޖެހޭނެ. ކުރާނެކަމާ މެދު ޝައްކެއް ނެތް. ދައުލަތުން މިފަދަ ބޮޑު ބަޖެޓެއް
ހުށަހެޅިގެންދާއިރު ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަގަށް، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކަށް ޙަޤީޤަތެއްވެ ، ޙަޤީޤަތެއް ހާމަވެގެން
ނުވަތަ ޙަޤީޤަތަކަށް ވެގެންދާނީ މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން. ދިއްދޫގައި ކުރަމުންދާ އެތައް ބައިވަރު މަސައްކަތްތައް މިހާރުވެސް
އެ ދަނީ ކުރަމުން. އެ މަސައްކަތަށް ހުރިހާ އެހީތެރިކަމެއް ސަރުކާރުން ދޭތީވެ އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރުދަންނަވަން. ހަމައެއާއިއެކު ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މި ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކުރިއަށް އޮތް މަގުގައި ، 2017 ވަނަ އަހަރު ދިއްދޫގެ ތަރައްޤީއަށް އަނެއްކާވެސް އިތުރު ކަންތައްތަކެއް ކުރެވިގެންދާނެ.
ހަމައެއާއިއެކު ފާލަމެއް އެޅި، ކުޅިވަރު އެރީނާ ބިނާކުރެވި ، އަދި ހަމައެއާ އެއްކޮށް އަލަށް އިމާރާތްކުރާ ހިސާބުގައި
މަގުހެދުމާއި، ފެންހޮޅިލުމާ، މި ކަންކަން ވެސް ކުރެވިގެންދާނީ މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން. އަދި ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ތަޢުލީމާށާއި
ޞިއްޙަތަށް ވެސް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ކުރެ ވިގެންދާނެ މި ބަ ޖެޓުގެ ސަބަބުން. މިއީ ދިއްދޫ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާއި
ހުވަފެންތައް ޙަޤީޤަތަކަށް ވެގެންދާނެ ބަޖެޓެއް. އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް ދަންނަވަނީ ސަރުކާރަށް އެއްބާރުލުންދޭން. އަބަދު
ވިސްނުން ވެސް ހުންނަނީ ސަރުކާރަށް އެއްބާރުލުންދޭން. ސަރުކާރުން ކޮށްދޭ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑު ނުހަނު އުފަލާ އެކު
ގަބޫލުކުރާ ވާހަކަ ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓުގައި ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި
ދައުލަތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް ކޮށްދޭން ހަމަޖެހިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އަޅުގަނޑުގެ ކަންތައްތަ އް،
ނުވަތަ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ސަރުކާރުން ކޮށްދޭންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކޮށްދޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑަށް އެބައޮތް.
ނިމިގެންދިޔަ 2016 ވަނަ އަހަރާއި ނިމިގެންދިޔަ 2015 ވަނަ އަހަރު އަދި 2013 ވަނަ އަހަރާއި 2014 ވަނަ އަހަރުގައި
ވެސް ބަޖެޓުން ދިއްދޫއަށް ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ ގެނެސްދިން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެވްރެޖުކޮށް
ދިއްދޫއަށް ބޭނުންވާ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް ފުރިހަމަވެގެންދިޔަ. ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ސަރަހައްދެއްގެ
ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ލާބަޔާއި މަންފާ ލިބިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ނުހަނު ބޭނުންތެރިކަމެއް. ރަށްރަށުގެ
ކައުންސިލުތަކުން އެ މީހުން ޖެހި އެއްޗެއް ނުލިބޭ ވާހަކަ ވެސް އެބަ ދައްކާ. އަތޮޅު ކައުންސިލުން ބަޖެޓުގައި ޖެހި އެތައް
ކަމެއް ނުލިބޭ ވާހަކަ ވެސް އެބަ ދައްކާ. ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކުން، ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުން ވެސް ބަޖެޓުގައި ޖެހި
އެތައް ކަމެއް ނުލިބޭ ވާހަކަތަކެއް ވެސް އެބަ ދައްކާ. އެކަމަކު ލިބޭ އެއްޗެއްގެ ވާހަކަ ދައްކާ ތަނެއް އަޅުގަނޑަކަށް
އަޑެއްނީވޭ. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ސަރުކާރު ފަރާތުން ކޮށްދޭންޖެހޭ ހުރިހާ ކަމެއް ކޮށްދޭ
ބަރާބަރަށް ހަމަޖެހިގެނޭދަނީ. އަޅުގަނޑު ވެސް ބަޖެޓުގައި އެދުނު ހުރިހާ ކަމެއް މިފަހަރު ވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި
އެބަހުރި. ހަމައެއާއެއްކޮށް ބަޖެޓުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެކަންކަމަށް ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަ ތާވަލާ އެއްގޮތަށް އެ
59

މަސައްކަތެއް ކުރަމުންދާ ތަން ވެސް އެބަ ފެނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެވްރެޖުކޮށް ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް
ބަޖެޓުން 2014 ވަނަ އަހަރާއި، 2015 ވަނަ އަހަރާއި ، 2016 ވަނަ އަހަރާއި 2017 ވަނަ އަހަރު ވެސް ހަމަޖެހިގެންދާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށާއި އަދި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ
ރައްޔިތުންނަށް މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ކުރިމަގު އަލިވެ، މުސްތަޤުބަލު ބިނާކުރުމަށް، އުއްމީދުތަކެއް ހާސިލުކުރުމަށް
ފުރިހަމަވެގެންދާނެ ބަޖެޓަކަށް މި ބަޖެޓުވެގެންދިއުން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް އަރުވަމުން މި ގެންދަނީ 15 މިނެޓުގެ
ފުރުޞަތެއް. ދެން އިތުރު މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނެ ވަގުތު ނެތުމާ އެކީގައި މަޖިލިސް މިހާހިސާބުން
މެދުކަނޑައިލާނަން 1:00ގައި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ އައިގެން ކުރިއަށްދާނަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:24 އިން 13:01 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ފަހު މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތައިގެން ކުރިއަށްދާނަން. މި ދަންފަޅީގައި ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު
އަޅުގަނޑު މި އަރުވަނީ ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاަلهއށް.
ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެއް ޝަކުވާ އެއް ގާތްގަނޑަކަށް މި
ކުރީ ރައީސް ޔާމީން ބަޖެޓު ހުށަހަޅަމުންގެންދިޔައިރު. ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވިހެން، ހުށަހަޅާ
އާމްދަނީގެ އަދަދުތަކަކާއި އަހަރު ނިމޭއިރު ލިބޭ އާމްދަނީއަކާ އެއްގޮތަކަށްވެސް ބައްދަލެއް ނުވޭ. އަހަރު ނިމޭއިރު އަހަރަކަށް
ފަހު އަހަރަކު ޑެފިސިޓު ބޮޑުވަމުންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަގައިމު ވެސް އެކަމަކު ރައީސް ޔާމީންގެ ތިން އަހަރުގައި
ވެސް ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓުގައި ވެސް ކަށަވަރުވާ އާމްދަނީއެއް އެބައޮތް. ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ދައުލަތަށް ވަންނާނެ
އާމްދަނީއެއް އެބައޮތް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި އެމް.ޑީ.ޕީން ތަޢާރުފުކުރި ޓެކްސްގެ ނިޒާމުން ވަންނަ އާމްދަނީތައް.
އަންނަ އަހަރަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް ބިޒްނަސް ޕްރޮފިޓް ޓެކްސްއިން ދެ ބިލިއަން، ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީން ހަތަރު ބިލިއަން،
ޖީ.އެސް.ޓީން ދެ ބިލިއަން ކަމުގައި ވިޔަސް ކަށަވަރު ގޮތެ އްގައި ދައުލަތަށް ވަންނާނެ އާމްދަނީއަކަށް އޮތީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ
60

ސަރުކާރުން ތަޢާރުފުކުރި ޓެކްސްގެ ނިޒާމުން ވަންނަ އާމްދަނީ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން އޭރުގައި ވެސް ޓެކްސްތައް
ތަޢާރުފުކުރަމުން އަޅުގަނޑުމެން ދެންނެވިން، ދައުލަތަށް އާމްދަނީ އިތުރުކުރަން އިސްކަމެއް ދޭންޖެހޭނީ ރައްޔިތުންގެ
ފުއްދުންތެރިކަން އިތުރުކޮށްގެން، ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުކޮށްގެން ދައުލަތަށް ވަންނަ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެ މީހަކު ވިޔަފާރިކުރަން އުޅެންޏާ، ދެ ވިޔަފާރިއެއް ފުޅާކުރަން ބޭނުމިއްޔާ ސަރުކާރުން އެއަށް
ކޮށްދެވެންހުރި ހުރިހާ ލުއިފަސޭހަކަމެއް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭނެ. ނިޒާމީ ގޮތުން ވިޔަސް ، ގާނޫނީ ގޮތުން ވިޔަސް ، މާލީ ގޮތުން
ވިޔަސް. އޭގެ ބަދަލުގައި ވޭތުވެދިޔަ ތިން އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ވޯލްޑް ބޭންކުގެ 2016ގެ ރިޕޯޓުން
ޑުއިން ބިޒްނަސް އިންޑެކްސްއިން ދައްކާ ގޮތުގައި ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ލުއިފަސޭހަކަން ދުވަހަކު ވެސް
ދަށަށް ނުދާ ދަރަޖައަށް ގޮސްފިއޭ. 4 ދަރަޖަ ދަށަށް ގޮސްފިއޭ ދައްކަނީ. ވިޔަފާރިއެއް ހުޅުވުން، ވިޔަފާރިއެއް ފުޅާކުރުން،
ހުއްދަ ހޯދުން، ކޯޓުތަކުގެ މުޢާމަލާތްތައް، ކްރެޑިޓު ހޯދުން، މިކަހަލަ ހުރިހާ ގޮތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރައްޔިތުން އާމްދަނީ
ހޯދަން ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ފުރުޞަތުތައް ހަނިވަމުންދާ ކަމަށް ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާހަކައަކީ ، ރައްޔިތުންގެ އާމްދަނީ
އިތުރުކުރުމަށް އެ މީހުން ވިޔަފާރިކުރުމުގައި ސަރުކާރުން އެޅެން އޮތް ހުރިހާ ހުރަހެއް އަޅާފައި، ދެން މި ކިޔަނީ ފަހަރަކު
އަހަރަކު، ފަހަރަކު އަހަރަކު، ފަހަރަކު ނަމެއްގައި ، ފަހަރަކު ނަމެއްގައި ރައްޔިތުން އަތުން ޓެކްސްނަގައިގެން ދައުލަތަށް
އާމްދަނީ އިތުރުކުރާ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މިސާލަކަށް އަންނައަހަރަށް ޖަހާފައި އޮތް މާލޭ ކޮންޖެސްޝަން ޓެކްސް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލޭ ކޮންޖެސްޝަން ޓެކްސް؛ މާލޭ ތޮއްޖެހެނީއޭ ކިޔާފައި ދުއިސައްތަ އެތައް މިލިއަން ނަގާއިރު،
މާލޭގައި ދިރިއުޅެން މަޖުބޫރުކޮށްފި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް މާލޭގައި ދިރިއުޅެން މަޖުބޫރުކޮށްފި. ވޭތުވެދިޔަ
ތިން އަހަރުގައި ހުރިހާ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކެއް ގެނެސް މާލެއަށް ބައްކޮށްފައި، ރަށްތަކަށް ހުރި ހުރިހާ ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތަކަށް ހުރަސްއަޅާފައި، މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ މާލޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ރައްޔިތުން ތޮއްޖެހެން
މަޖުބޫރުކުރުވާފައި ދެން ރައްޔިތުން އަތުން އަނެއްކާވެސް މި ނަގަނީ މާލޭ ތޮއްޖެހިއްޖޭ ކިޔާފައި ނަގާ ޓެކްސެއް. ހަމަ
އެހެން، ދެން ދައުލަތަށް އާމްދަނީ އިތުރުކުރަންށޭ ކިޔާފައި އާ ޓެކްސެއްގެ ގޮތުގައި އަނެއްކާވެސް މި އޮތީ އެއަރޕޯޓު
ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޓެކްސް. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަން އެންމެ ބޮޑު އިންވެސްޓުމަންޓު؛ ޖީ.އެމް.އާރުގެ ކޮންސެޝަން އަހަރު
ތެރޭގައި 45 ބިލިއަން ، ރައްޔިތުން އަތުން އެއްވެސް ހޭދައެއް ނުގޮސް ދިވެހިރާއްޖެއަށް 45 ބިލިއަން ވަންނަން އޮތް
ޖީ.އެމް.އާރުގެ އިންވެސްޓުމަންޓު ބޭރުކޮށްލާފައި ދެން މި ކިޔަނީ އެއަރޕޯޓު ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޓެކްސެއް އާމްދަނީ
އިތުރުކުރަންށޭ ކިޔާފައި އަނެއްކާވެސް ރައްޔިތުން އަތުން މި ނަގަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޓެކްސްތައް ތަޢާރުފުކުރަމުން
އަޅުގަނޑުމެން އޭރުގައި ވެސް ދެންނެވިން، ޓެކްސް ވާންޖެހޭނޭ އިންސާފުވެރި ޓެކްސަކަށް. ރައްޔިތުންނަށް ނުއުފުލޭވަރުގެ
ތަކުލީފަކަށް ޓެކްސްވެގެންނުވާނޭ. ޓެކްސް ދެއްކުމަކީ މަޖުބޫރު ކަމަކަށް ވާތީވެ ރައްޔިތުން އެ ޓެކްސް ދައްކާނޭ. އެކަމަކު،
އެހެނެއްކަމަކު ޓެކްސްދެއްކުން އެއީ ރައްޔިތުންނަށް ނުއުފުލޭވަރުގެ ތަކުލީފަކަށް ވެގެންނުވާނޭ އަޅުގަނޑުމެން ދެންނެވީ.
އެއްކޮޅުން ސަރުކާރުން ރައްޔިތުން އަތުން ޓެކްސެއް ނަގަންޏާ އެ ޓެކްސްއިން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން
61

ރައްޔިތުންނަށް އެހެން ފުރުޞަތެއް ހޯދައިދޭންޖެހޭނޭ އަޅުގަނޑުމެން ބުނީ. ރައްޔިތުންނަށް ލުއިފަސޭހަ ފޯރުކޮށްދީފައޭ
ޓެކްސެއް ނަގަންޖެހޭނީ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން ބިޒްނަސް ޕްރޮފިޓް ޓެކްސް ހުށަހަޅަމުން އަޅުގަނޑުމެން އާސަންދަ
ތަޢާރަފްކުރިން. ޖީ.އެސް.ޓީ ހުށަހެޅުމުން އަޅުގަނޑުމެން އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީ ކަނޑާލިން. ޑަބަލް ޓެކްސޭޝަނާ ދުރަށްދިޔައިން.
އިޖްތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ޕްރޮގްރާމެއް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅީ ޓެކްސް ނަގާފަ. އެ އިޖްތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ
ޕްރޮގްރާމަކީ ޤައުމުގައި، މުޖުތަމަޢުގައި ދިރިއުޅޭ އެންމެ ނިކަމެތި މީހާ ވެސް، އެންމެ ނިކަމެތި މީހާ ވެސް ޤަދަރުވެރިކަމާ
އެކީގައި، ޤަދަރުވެރިކަމާ އެކީގައި މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައި ދިރިއުޅެވޭނެ ކޮޅަށް ހުރެވޭނެކަން ކަށަވަރުކޮށްދޭން ދޭ
ރައްކާތެރިކަމެއް. އަންނަ އަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ، ޚަރަދު ކުޑަކުރަންށޭ ކިޔާފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އަންނަ އަހަރު މި ފެންނަނީ އެ އިޖްތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ދާގަނޑު އެ ނިކަމެތި މީހާގެ ފޫބުޑުން، ފައިބުޑުން ލުހެލާ
ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. ލޫޓުވައިލާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. ޚަރަދު ކުޑަކުރަންށޭ ކިޔާފައި
ސަބްސިޑީތައް ކަނޑައިލާއިރު ތަކެއްޗާއި ޚިދުމަތުގެ އަގަށް އޮތް ސަބްސިޑީ މި އަހަރު 8.2 މިލިޔަން އޮތިއްޔާ އަންނަ
އަހަރު ސުމަކަށް އެބަ ގެންދޭ. ކަރަންޓު 140 މިލިޔަން މިއަހަރު އޮތިއްޔާ އަންނަ އަހަރު ސުމަކަށް އެބަ ގެންދޭ. ފެން
އެބަ ސުމަކަށް ގެންދޭ. ކާބޯތަކެ ތި 300 މިލިޔަން މި ހިނގާ އަހަރު އޮތިއްޔާ އަންނަ އަހަރު 140 މިލިޔަނަށް އެބަ ގެންދޭ.
ދެ ބައިކުޅަ އެއްބަޔަށް އެބަ ކުޑަކޮށްލާ. އާސަންދަ މިހާރު 900 އެތައް މިލިޔަނެއް އޮތިއްޔާ، އަންނަ އަހަރު އެބަ ދެ
ބައިކުޅަ އެއްބަޔަށް އާސަންދަ އެބަ ކުޑަކޮށްލާ. އަދި މީގެއިތުރުން ސަރުކާރުގެ ޚަރަދު ސަރުކާރު ހިންގުމުގެ ޚަރަދު
ކުޑަކުރަންށޭ ކިޔާފައި ޚަރަދު ކަނޑަން އެނގުނީ އަނެއްކާވެސް ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީން. ފަހަރަކަށް ފަހު އަހަރެއް،
ފަހަރަކަށް ފަހު އަހަރެއް ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓު އެބަ ކުޑަކުރޭ. ފެމިލީ އެންޑް ޗްލިޑްރެން ސަރވިސަސްގެ ބަޖެޓު
އެބަ ކުޑަކުރޭ. ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ބަޖެޓު އެބަ ކުޑަކުރޭ. އެކަމަކު، މި ހިނގާ އަހަރު ވެސް ސިޔާސީ
މަޤާމުތަކަށް؛ 600 ސިޔާސީ މަޤާމު، 229 މިލިޔަން ރުފިޔާ މި ހިނގާ އަހަރު ވެސް ސިޔާސީ މަޤާމުތަކަށް. އޭގެތެރެއިން
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އަތްގާތްކޮށްލަން އެކަނި 354 ސިޔާސީ މަޤާމު. މި ދައްކަނީކީ
ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރި މަންދޫބުންގެ ވާހަކައެއް ނޫން. މި ދައްކަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢައްޔަންކުރައްވާ 600
ސިޔާސީ މަޤާމު މިހާރު ސަރުކާރުގައި އެބަތިބި. ދެން މި ދައްކަނީ ޚަރަދު ކުޑަކުރާ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލީ
ވަޒީރު ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވަމުން ވިދާޅުވި، ބަޖެޓުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ދައްކުވައިދޭނޭ ސަރުކާރުގެ ތަޞައްވުރާއި ސަރުކާރުގެ
ތަސްވީރާ. ސަރުކާރުގެ މަޤްޞަދު ދައްކުވައިދޭނޭ. ވަރަށް ބޮޑު ތެދުފުޅެއް. މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓުން 2017ގެ
ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ މަޤްޞަދު އެބަ ފެނޭ. މަޤްޞަދަކީ އަޅުވެތިކަމުގައި
ނިކަމެތިކުރުވައިގެން ވެރިކަންކުރުން. އެންމެ ދަށުދަރަޖައިގެ ވެރިކަންކުރުން. ރައްޔިތުން ގަސްތުގައި ސަލާންޖަހަން
މަޖުބޫރުކުރުވައި، ފެމުސްވެރިކުރުވައި، ނިކަމެތިކުރުވައިގެން، އޮބަހައްޓައިގެން ކުރާ ވެރިކަންކުރުން ރައީސް ޢަބްދު اله
ޔާމީންގެ މަޤްޞަދަކީ. އެ މަޤްޞަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުން ފެންނަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައީސް ޢަބްދުاله
62

ޔާމީނާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ތިންވަނަ ޖުމްހޫރީ ދުވަސް މި ހޭދަކުރީ. 2013 ވަނަ އަހަރުގައި ވެރިކަމާ
ހަވާލުވެވަޑައިގެން ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން އެ ވަޑައިގަންނަވަނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކަށް އަރައިގަންނަމުން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުތަކަށް ގޮންޖަހަމުން. މުޅި ޑިމޮކްރެޓިކް ނިޒާމުގެ ކަރާމާތް ގެއްލުވައިލަމުން.
މުޅި ޖުމްހޫރިއްޔާ ފުނޑާލަމުން. މުޅި ދައުލަތް ގަޑުބަޑުކުރަމުން. ވެރިކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިނިވަން
ނޫސްވެރިކަން ފަނާކޮށްލައިފި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާއި، މަދަނީ ޖަމުޢިއްޔާތައް ނެތިދާ ހިސާބަށް ގެންގޮސްފި.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަކީ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ ގޮނޑިކޮއްކޮތަކަކަށް ހަދައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މަންދޫބުންނަކީ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ވަކާލާތުކުރާ ބައެއްގެ ބަދަލުގައި ހަމައެކަނި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް، ހަމައެކަނި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނަމުގައި ވަކާލާތުކުރަން ތެދުވާ ޣައްދާރުންނަށް، ޚާއިނުންނަށް ހަދައިފި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކަކީ
ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކާއި ރައްޔިތުންގެ މުދަލާއި، ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމަށް އަރައިގަންނަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ސިޔާސީ
ވަސީލަތަކަށް ހަދައިފި. ވެރިކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދުވަހަކު ވެސް ޚިޔާނާތްތެރިނުވާވަރަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއަށް ޚިޔާނާތްތެރިވެއްޖެ. ސީދާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އިސްވެހުންނަވައި ސީދާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޖީބަށް ފައިސާ ވަންނަ ގޮތަށް ރައްޔިތުންގެ މުދަލުން، ރައްޔިތުންގެ
އާމްދަނީއަށް ޚިޔާނާތްތެރިވެއްޖެ. ގަލޮޅު ދެކުނުގެ މީހުން، ގަލޮޅު ދެކުނުގެ ރައްޔިތުން އެ މީހުން ތަމްސީލުކުރަންވެގެން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހޮވި މަންދޫބު ސިޔާސީ ހަސަދަވެރިކަމެއްގައި ގެންގޮސް ޖަލަށް ލާފައި، ޢަބްދުاله ރިޟްވާން އެއީ
ދައުލަތުގެ ހަނދާނުގައި ވެސް ނެތް މީހަކަށް ހަދައިފި. 4 އަހަރު ތުއްތުކުއްޖެއްގެ މަންމަ ނާޞިރާ، ހުސްކޮށްފައި އޮތް
ކޯކުފުޅިއެއް އެއްލައިލީއޭ ކިޔާފައި ގެންގޮސް 5 އަހަރަށް ޖަލަށްލާފައި ދިވެހި އަންހެނުންނަކީ، ދިވެހި އަންހެނުންނަކީ
އެއްވެސް ޤަދަރެއް ނެތް ގޮތަށް ސީދާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޤައުމާ މުޚާޠަބުކުރައްވައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވައިފި. ތިމާވެށި
ހިމާޔަތްކުރަންވެގެން ހުރިހާ ސަރުކާރަކުން ކުރި ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ފުނޑަމުންގޮސް ވަގުތީ އަވާމެންދުރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށްތަކާއި، ފަޅުތަކާއި، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ މިލްކިއްޔާތެއް ކަމަށްވާ
ރަށްތަކާއި ފަޅުތައް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އެއްވެސް ބާރުވެރިކަމެއް ނެތި، ބެލެނިވެރިކަމެއް ނެތި ވިއްކަމުން އެ ދަނީ.
އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ހުރިހާ އަސާސަކާ ޚިލާފަށް ކޮންމެ ހާލަތެއްގައި ވެސް މަރަށް މަރޭ ވިދާޅުވަމުން އެ ގެންދަވަނީ.
ދިވެހި ރައްޔިތަކު ކިރިޔާ ފެންމައްޗަށް ބޯ ހިއްލައިލާއިރަށް އިނދަޖައްސައިލާ، އެބަ ގަންބާލާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މި 27 ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަށް ރައީސް ޔާމީނާ ހަވާލުކުރަންޖެހޭނީ ހަމަގައިމު
ވެސް ގަލޮޅު އުތުރުގެ ވޯޓާ ނުލައޭ. ހަމަގައިމު ވެސް ގަލޮޅު ދެކުނުގެ ވޯޓާ ނުލައޭ. ވެރިކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގެންނެވިއިރު
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ރީތި ނަމަކީ ތަރައްޤީގެ އެންމެ މުހިއްމު އަސާސްކަން. އެކަމަކު، މުޅި ދުނިޔެއާ
ފަސާދަވެއްޖެ. މުޅި ދުނިޔެއާ ފަސާދަވެއްޖެ. ފެށުނީއްސުރެ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަވަށްޓެރި ޤައުމުތަކާއި ރަހުމަތްތެރި
ޖަމުޢިއްޔާތަކުގެ މަދަދުވެރިކަން ދިވެހިންގެ ކިބައިން ނިގުޅައިގަނެއްޖެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް
63

މިހާރު ތާއީދުކުރާނެ އިތުބާރުކުރާނެ މާލީ އިދާރާއެއް، މާލީ ޖަމުޢިއްޔާއެއް ، ބައިނަލްއަޤް ވާމީ ޤައުމެއް ނެތް. އަމިއްލަ
ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ތާއީދު ގެއްލެނީ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އަޣްލަބިއްޔަތު ގެއްލޭނޭކަން ކަށަވަރު. ދޯހަޅި އިޤްތިޞާދީ
ސިޔާސަތުތަކުންނާއި ހަސަދަވެރި ނޭއްގާނީ ސިޔާސީ ވާދަވެރިކަމުން މުޅި ޤައުމު ދަރުވާލައިފި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ، މި 27 ބިލިޔަން ރުފިޔާއަކަށް މިހާރު ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީނަކަށް ހަލާލު
ކަމެއް ނެތޭ. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ މައްޗަށް ވެރިކަންކުރާކަށް ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީނަކަށް ހަލާލު ކަމެއް ނެތޭ މި
ދަންނަވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިންނަކީ އަބަދުވެސް ދުނިޔެއާ ގުޅިލާފައި ތިބޭ ބައެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ޤައުމު
ކިތަންމެ ކުޑަކަމުގައި ވިޔަސް، މީހުން ކިތަންމެ މަދުކަމުގައި ވިޔަސް ފަޚުރުވެރިކަމާ އެކީގައި މުޅި ދުނިޔެއާއގުޅިލާފައި
ތިބޭ ބައެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާމަލާތްތަކުގަޔާއި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ވިޔަފާރީގައި މުޅި ދުނިޔެއާ ގުޅިފައި
ތިބޭ ބައެއް. ބައިނަލްއަޤް ވާމީ ގުޅުމޭ ކިޔާފައި ދިވެހިންނަށް އެއްކޮޅުން ޗައިނާ އަނެއްކޮޅުން ސަޢޫދީ އަރަބިއްޔާ އެކަނި
ދެއްކިޔަކަސް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފުދޭނެ. ދިވެހިން ބޭނުމީ މުޅި ދުނިޔެ. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމީ މުޅި ދުނިޔެ. އަދި އެ
ގުޅުންތަކުން އަޅުގަނޑުމެން މަޙުރޫމުކުރީ އިސްލާމް ދީން ހިމާޔަތްކުރަންށޭ ވިދާޅުވާއިރު، އިސްލާމް ދީނުގެ އެންމެ
އަސާސްތައް ކަމުގައިވާ އޯގާތެރިކަމާއި، ރަހުމާއި، އިންސާނިއްޔަތުކަމާއި، ޢަދާލަތުގެ ޒައްރެއްގެ މިނަށް ވެސް، ޒައްރެއްގެ
މިނަށް ވެސް މި ވެރިޔާގެ ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ހާލަތަށް އިޙްތިރާމް
ކުރާނެ ވެރިއެއް. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމީ އޯގާތެރި ވެރިއެއް. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމީ އޯގާތެރިކަމަކީ ދައުލަތުގެ ޒިންމާކަމަށް
ބަލައި، އެ ޒިންމާ އުފުލާ ވެރިއެއް. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމީ، އިންސާނީ ކަރާމާތަކީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވެސް ޒިންމާ
ކަމަށް ބަލައި، އުފަލުގައި އެ ޒިންމާ އުފުލާނެވަރުގެ ވެރިއެއް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޕީ.ޕީ.އެމްގެ
މެންބަރުން ވެސް މިހާރު ފަހަރުގައި ހީވެދާނެ، ދައްކަމުންދާ ބިރަކާއި ލިބެމުންދާ ފައިސާއަކުން މިހާރު ފަހަރެއްގައި
ހީވެދާނެ މި ތިއްބެވީ ވަރަށް ދާއިމީ ބާރެއްގައޭ. އެކަމަކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައީސް ނަޝީދު، މަނިކުފާނަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ރައީސް ނަޝީދު އަބަދުވެސް ވިދާޅުވާނެ އޮބަހައްޓައިގެން ފިއްތައިގެން ކުރާ ވެރިކަމެއް ނުކުރެވޭނޭ.
އޮބަހައްޓައިގެން ފިއްތައިގެން ކުރާ ވެރިކަމެއް ނުކުރެވޭނޭ ވިދާޅުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާހަކައަކީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ދިވެހި ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރި ހިތްވަރަކުން؛ ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ޤާސިމް ޢަބްދުލްކަރީމް ކަހަލަ ވަފާތެރި
ހިތްވަރުގަދަ މީހުން ތިބޭކަމުގައި ވަންޏާމުން އަޅުގަނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ހިތްވަރާ އެކު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤަދަރާ
އެކު އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މިނިވަންކަން ހޯދާނަން. ރައީސް ނަޝީދު އަބަދުވެސް ވިދާޅުވާނެ، ފިތުރަތުގެ
އުސޫލަކީ ފަޅައި ފޯދިގެންދިއުމޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ ފިތުރަތުގެ އުސޫލުން އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މިނިވަންކަން
ހޯދާނަން. އެ އަނިޔާވެރި ކަމަށް؛ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ އަނިޔާވެރިކަމާއި ޚިޔާނާތްތެރިކަމުން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
އަޅުގަނޑުމެން ސަލާމަތްވާނަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
64

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ރިޟާއަށް.
ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، ހުށަހެޅިފައި މި ވާ ބަޖެޓަކީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ރައްޔިތުންނަށް
ވަރަށް ބޮޑު ލާބަޔާއި މަންފާ އޭގެތެރެއިން ހާސިލުވެގެންދާނެ ގޮތުގެ މަތީން ސަރުކާރުން އެކުލަވާލައި މި އިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވާފައިވާ ބަޖެޓެކޭ. އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ފުރަތަމަ ވެސް ދަންނަވާލަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅު ސިކުނޑިއަކުން
ވިސްނައިލާފައި، ދެ ލޮލަށް ހަމައަށް ފެންނަ ކޮންމެ މީހަކު ވެސް ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކަށް ބަލައިލައިފި ކަމަށް ވާނަމަ،
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ނުހިނގާ ހަމަ އެންމެ ރަށެއް ވެސް ނެތޭ އަޅުގަނޑަށް ދެންނެވިދާނެ. ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރުގެ
ތެރޭގައި ތަފާތު ބިޔަ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ހިނގާފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން. މި 3 އަހަރުގެ
ކުރީގައި 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރިއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެންދިޔަ ހަމަގައިމު ވެސް ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓް ހިމެނިގެންދާ ކޮންމެ ފަހަރަކު، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެންދާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާގެ 3 ރަށުން ކުރެ އެއްވެސް ރަށެއްގައި އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް ހިމެނިފައިނުވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެ 3
އަހަރު ތެރޭގައި ގުރައިދޫގެ ސްކޫލުގައި 4 ކްލާސްރޫމެއް 3 އަހަރު ވެސް ބަޖެޓް ފޮތުގައި އޮތް. ޢަމަލީ ސިފައެއް ނައި.
އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކަށް އަ ރާވަޑައިގެންފިކަމުގައި ވާނަމަ،
މި ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވި ކަންތައްތައް ފެންނަން ހުންނާނެ. ގުޅީގެ
ބަނދަރުގައި ބޭރުގެ ބޮޑުހިލަ ޖަހައިދީފައި އެ އޮތީ. އަޅުގަނޑަށް ގުޅީގެ ރައްޔިތުން ވިދާޅުވި ގޮތުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރު
އޮތްއިރު ރައީސް ނަޝީދު އެ ރަށަށް ވަޑައިގެން ވިދާޅުވީ ޖެހިގެން އަންނަ ހުޅަނގު އައުމުގެ ކުރިން އެ ހިލަތަށް
ޖަހައިދޭނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، 3 އަހަރު ވެގެންގޮސް ރައީސް ނަޝީދު ވެރިކަމުން އަމިއްލައަށް އިސްތިޢުފާދެއްވާފައި
ވަޑައިގެންނެވިއިރު ވެސް އެ ހިލަތަކަށް ރާއްޖެއާ ހަމައަކަށް އަންނާނެ ގޮތެއް ނުވި. ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގެ ފުރަތަމަ
އަހަރުގެ ތެރޭގައި، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ 100 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބޮޑުހިލަ އައިސް ގުޅީގެ ބަނދަރުގެ ބޭރުގައި އެ
ޖަހާލަދިނީ. ކޮންމެ ރަށެއްގައި އާސަންދައިގެ ބޭސްފިހާރައެއް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުގެ ރަށުގައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި 3
ރަށުން ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް ބަލިވެއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ، އޭރުގައި، ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގެ 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެން ދާންޖެހެނީ ޑޮކްޓަރަށް ދައްކަންދާއިރުގައި ދާންޖެހެނީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ބޭސް ހިފައިގެން. ތަނެއް
ހަލާކުވެއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ، އެ ތަނުގައި އޮޅާނެ ބެންޑޭޖު ވެސް ގަނެގެން، އަމިއްލައަށް ގަނެގެން ދާންޖެހެނީ. މިއަދު
65

އެކަންކަން އެ އޮތީ ޙައްލުކޮށްދެއްވާފައި ރައީސް ޔާމީން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންމެ ރަށެއްގައި އެހެރީ އާސަންދައިގެ
ބޭސްފިހާރައެއް. އައިޑީކާޑު ހިފައިގެން ދިއުމުން ބޭސް އެބަ ލިބޭ. ގަންނާކަށްނުޖެހޭ. 24 ގަޑިއިރު ޚިދުމަތް އެބަހުރި
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށްރަށުގައި ޞިއްޙީ މަރުކަޒުން. ހަމައެއާއެކު، ލެބޯޓްރީ އެބަހުރި. އެކިއެކި ޓެސްޓުތައް ކުރެވެން އެބަހުރި.
ތަފާތު އެކިއެކި ވަޒީފާތައް އުފައްދަވައިދެއްވައިފި. ގިރާ ސަރަހައްދުގެ މަސައްކަތް މި އަހަރު އެ ނިންމައިލެއްވީ މާފުށީގެ.
ގުރައިދޫގެ ބަނދަރުގެ އެއްގަމުތޮށި ނިންމައި، ބޭރުތޮށީގައި ބޮޑުހިލަޖަހަމުން އެ ދަނީ. މިއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ރައީސް
ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގައި އެ މަނިކުފާނު ކޮށްދެއްވާ ކަންތައްތަކޭ. މިކަހަލަ ކިތަންމެ ރަށެއްގައި ކިތަންމެ ކަންތައްތަކެއް ބިން
ހިއްކުމާއި، ނަރުދަމާއާއި، ފެނާ އަދި އެނޫންވެސް ބޮޑެތި ބިޔަ މަޝްރޫޢުތައް އެ މަނިކުފާނު އެ ދަނީ ކުރައްވަމުން. އެ
ކަންކަން އެގޮތަށް ފެންނާތީވެ ހަޖަމުނުކުރެވޭ ފަރާތްތަކެއް ވާނެކަން އަޅުގަނޑަށް ކަށަވަރު. އެހެންވީމާ، ތަފާތު ވާހަކަތައް
ދައްކާނެ. ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފު ވާހަކަ ދައްކާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ މަދަނައިގެ ނަމުގައި ޚިދުމަތެއް ފޯރުކޮށްދޭން
ބަޔަކު ފެށި ތަން. އެކަމަކު އެ މަދަނައިގައި ބައިވެރިވާކަމުގައި ވާނަމަ ފުރަތަމަ މި ޖެހެނީ އެއްކަލަ ނިކަމެތި ރައްޔިތު
މީހާ ނުވަތަ އެ ވިދާޅުވާ ގޮތަށް ދެރަނިކަމެތި މީހާ ފުރަތަމަ މި ޖެހެނީ 2000 ރުފިޔާ ކޮންމެވެސް ތާކުން ހޯދަން.
އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ޖީބުން ހުންނާނެ ކިތަންމެ ބަޔަކަށް އެ ލާރި ދީފަ. އޭގައި ފުރަތަމަ ބައިވެރިވެވެނީ 2000 ރުފިޔާ
ދީގެން. އެކަމަކު މިއަދު އެހެނެއް ނޫން. ހުސްނުވާ އާސަންދަ އެ އޮތީ ރައީސް ޔާމީން ތަޢާރުފުކޮށްދެއްވާފަ. މިއަދު ނުޖެހޭ
އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާކަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރާއްޖެއިން ފަރުވާ ލިބެން ނެތް ކޮންމެ ބައްޔަކަށް ރާއްޖެއިން ބޭރުން
އެ ދަނީ އަޅުގަނޑުމެން ފަރުވާ ހާސިލުކުރަމުން. އެންސްޕާގެ ތެރެއިންނާއި އާސަންދަ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ދަނީ ރައްޔިތުންނަށް ތަފާތު ގިނަގުނަ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދެއްވަމުން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އުފާކުރަންޖެހޭ
ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނުނު ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި މި ކަންތައްތަކެއް މިގޮތަށް ވެގެންދާ ތަނެއް.
17 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބިލެއް ފާސްކުރާކަށް އެނގިގެން އެ ފާސްކުރުމުގެ ކުރިއަށް އެއަރޕޯޓުގައި އޮތް ބޯޑު
ބަދަލުކުރައްވާފައި ބޯޑަށް އައު ބަޔަކު ލައިގެން ޖީ.އެމް.އާރަށް އެއަރޕޯޓް ވިއްކާލީ. ދިގު މުއްދަތަކަށް އެއަރޕޯޓް ބަޔަކަށް
ދިނީ. އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން މިއަދު ވެސް މި އުޅެނީ އެ އަނދަވަޅުން ސަލާމަތްނުވެގެން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޖުބޫރު
އެބަވޭ މިއަދު ތަފާތު ގޮތްގޮތުން ލާރި ހޯދައިގެން ވެސް ޖީ.އެމް.އާރުގެ ފަރާތްތަކަށް ލާރި ހޯދައިދޭން. މިއީ ކޮންބަޔަކު
ކުރި ކަމެއްތޯ؟ މިއީ ކޮން ބައެއްގެ ސަބަބުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އުފުލަންޖެހުނު ތަކްލީފެއްތޯ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
ހަމަ ކެނެރީގޭ މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުން، އެ މަނިކުފާނުގެ ސިޔާސަތުގެ ދޯހަޅިކަމުން އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން
އުފުލަންޖެހުނު ވަރަށް ބޮޑު ބުރައެކޭ މިއީ. ޖީ.އެމް.އާރަށް އެއަރޕޯޓް ދިނުމުގެ ސަބަބުން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ވަނީ
ކޯޓުތަކުން ނިންމިނިންމުމާ ގުޅިގެން ލާރި ދައްކަންޖެހިފަ. ހަމައެއާއެކުގައި ޢަދްލުއިންޞާފު ޤާއިމުކުރުމުގެ ވާހަކަ
ދައްކާއިރުގައި ޢަބްދުاله ޤާޟީ ހައްޔަރުކުރީ ކޮން އުސޫލެއްގެ ދަށުންތޯ؟ ފަނޑިޔާރުންނާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ 12 ވަނަ
މާއްދާގައި ބުނެފައި އޮންނާނެ ވަރަށް ސާފުކޮށް ފަނޑިޔާރަކު ޖިނާޢީ ކުށެއް ކުރަނިކޮށް ފެންނަ ހާލަތުގައި މެނުވީ އެ
66

މީހަކު ހައްޔަރުކުރެވޭނީ އެއަށްވުރެ މަތީ ކޯޓެއްގެ އަމުރަކަށޭ. ޢަބްދުاله ޤާޟީ ހައްޔަރުކުރީ ކޮންކޯޓެއްގެ އަމުރަކަށްތޯ؟
ކީއްވެގެންތޯ؟ ކޮބައިތޯ އޭނަގެ ކުށަކީ؟ 28 ދުވަސް ނުވަތަ 25 ދުވަސް ގިރިފުށީގައި ބަހައްޓާފައި، ހައްޔަރުކޮށްފައި
ބެހެއްޓީ. އޭނަގެ ކުށަކީ ކޮބައިތޯ؟ އެއްވެސް ކުށެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، މި ދަންނަވަނީ އެ ފަރާތުން އޭރު ބޭނުންވާ
ކަންތައްތައް ކޯޓުތެރެއިން ނުކުރެވުނީމާ ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ހައްޔަރުކުރަނީ. ކޯޓުތަކުގައި ތަޅުއަޅުވަނީ. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ ޙަޤީޤީ މަންޒަރުތައް. މިއަދު އެހެންތޯ؟ ކޮން ފަނޑިޔާރަކުތޯ ހައްޔަރުކުރީ؟ ކޮން
ކޯޓެއްގައިތޯ ތަޅުއެޅުވީ؟ ނުކުރޭ އެފަދަ އެއްވެސް ކަމެއް. ޝަރީޢަތް އެ ކުރަނީ ޝަރީޢަތްކުރާ ފަނޑިޔާރުން އެ ބޭފުޅުންނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ އެންމެ އިންސާފުވެރި ގޮތެއްގެ މަތީން. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އެ ބޭފުޅުން
ޝަރީޢަތްތައް ކުރަމުންގެންދަވަނީ. އެ ޝަރީޢަތަކަށް ބާރުފޯރުވައި ނުފޫޒުފޯރުވައި ފަރާތެއް ؛ ހަމަގައިމު ވެސް ރައީސް
ޔާމީނެއް ނުކުރައްވާ. އަދި ދައުލަތުގެ އެއްވެސް ފަރާތަކުންނެއް އެފަދަ އެއްވެސް ނުފޫޒެއް ފޯރުވާ ކަމެއް އަޅުގަނޑަށް
އެނގިފައެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ ޙަޤީޤީ މަންޒަރުތަކެއް މި ދެންނެވީ. ޢަބްދުاله ޤާޟީ ގޭގައި
އިންނަވަނިކޮށް އެރޭ ދަންވަރު ވަގަށް ނެގީ. އަންހެނުންގެ ވާހަކަދައްކާއިރު، އެ ގޭގައި ވެސް ތިއްބޭ ޢަބްދުاله ޤާޟީގެ
އަނބިކަނބަލުން ވެސް އިންނެވި. އަދި އެނޫން އަންހެނުން ވެސް ތިބި. އަދި އެ މަނިކުފާނުގެ ތުއްޕުޅު ދަރިން ވެސް
ތިބި. ކީއްވެގެންތޯ، ކޮބައިތޯ އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބުނު ނަފްސާނީ ގެއްލުން؟ ކޮބައިތޯ އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބުނު އަނިޔާ
ހައްޔަރުކޮށްގެން ގެންދިޔައިރު؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ޝަރީޢަތުގެ ވާހަކަތާއި، ކޯޓުތަކުގެ ވާހަކަތަކާއި،
ޤާޟީން ހިފައި ހައްޔަރުކުރާ ވާހަކަތައް އެއީ ދައްކާކަށް މާ ރީތި ވާހަކަތަކެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު؛
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް
ލިބިގެންދާނެ. ލާބަޔާއި މަންފާތަކެއް ލިބިގެންދާނެ. ރާއްޖޭގެ އެތަންމިތަނުގައި އެއަރޕޯޓުތައް އެޅިގެންދާނެ. ރާއްޖޭގެ އެކި
ރަށްރަށުގައި ބިން ހިއްކިގެންދާނެ. ރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވިގެންދާނެ. އަދި
އެނޫންވެސް ތަފާތު ގިނަގުނަ ވަޒީފާތައް އުފެދިގެންދާނެ. އަދި އެނޫންވެސް ތަފާތު ޚިދުމަތްތައް މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން
ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެ ސް ވަރަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް.
އަޅުގަނޑުމެން އުފަލާއެކު މި ބަޖެޓު ބަލައިގަނެ، ހުރިހާ ބޭފުޅުން މިއަށް ވޯޓުދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.
އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ނިންމާލަން. وال سالم عليكم ورحمة هلا وبركاته. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީއަށް.
67

މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ 2017 އަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓަށް މިހާރު ބަހުސްކުރެވެމުން މި
ދަނީ. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިކަން އައުމަށްފަހުގައި 1 އަހަރު ފާއިތުވެއްޖެ. 2 އަހަރު ފާއިތުވެއްޖެ. 3 އަހަރު
ފާއިތުވެގެން މި އޮތް ދަނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ މަސްވެރިން މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެކިއެކި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވާއިރުގައި އަޑުއައްސަވަން ތިއްބަވާނެ. އެ ބޭފުޅުންނަށް މި ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ
ވަޢުދުވެވަޑައިގަތް 10000 ރުފިޔާ އެބަ ދޭތޯއޭ މި ބަޖެޓުން؟ އެބަ ސުވާލުކުރޭ މަސްވެރިން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ
10000 ރުފިޔާ ކޮބައިތޯ؟ ހަމައެއާއެކުގައި ރާއްޖޭގެ ކަންކޮޅުތަކުގައި ތިއްބެވި ދަނޑުވެރިން އެބަ ސުވާލުކުރޭ މި ސްޓީލިންގ
ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ އަރިހުގައި ކޮބައިތޯއޭ ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ތިމަންނަމެންނަށް އޭރުގައި ވަޢުދުވި 8000
ރުފިޔާ؟ ދަނޑުވެރިން އެބަ ސުވާލުކުރަމުން ގެންދޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޒުވާނުންނާއި މަސައްކަތުގެ މައިދާނަށް ނުކުންނަން
ތިބިހާ ފަރާތްތަކުން އެބަ ސުވާލުކުރޭ ކޮބައިތޯއޭ ތިމަންނަމެންނަށް މި ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވަޢުދުވެވަޑައިގެން
94000 ވަޒީފާ. ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاله އެ ފާހަގަކުރެއްވީ ވަޒީފާ ދެއްވާ ގޮތް. ހުސް ސިޔާސީ
މަޤާމުތައް. ހުސް ކޯޑިނޭޓަރުންނަށް އެ ވަޒީފާތައް މި ބަހާލީ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުފެއްދުންތެރިކަމެއް ނެތް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
މަސައްކަތު މައިދާނަށް ނުކުންނަން ތިބި މީހުންނަށް، ދަރިވަރުންނަށް، ކިޔަވައިގެން ނިކުންނަ މީ ހުންނަކަށް އެ ފުރުޞަތެއް
ނެތް. 94000 ވަޒީފާއެއް ނެތް. އެހެން މެންބަރަކު ވެސް ވިދާޅުވި ފަދައިން، ކޮންމެ ދުވާލަކު އިތުރު 500 ވަޒީފާ
އުފައްދައިގެން ނޫނިއްޔާ އެ ވަޢުދު ފުއްދޭކަށް ނެތް. އެހެންވީމާ، މިއީ މި ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާއަށް ކޮށްދެވޭނެ
ކަމެއް ނޫން. އެ ޝަކުވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން އެބަ ކުރަމުންދޭ. އަލަތު ކައިވެނިކުރަމުންދާ މީހުން އެބަ
ސުވާލުކުރޭ ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ މީގެ ކުރިން ވެވަޑައިގެން ފުލެޓުތައް ކޮބައިތޯ އެ ތަޅުގަނޑި އަލަތު
ކައިވެންޏާ އެކުގައި ދޭނެ ކަމަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގަތް. މިއަދު ވެސް މި ފެންނަނީ މި މާލޭސިޓީއަށް ބަލައިލިކަމުގައި
ވީނަމަވެސް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ގާކޮށީގަޔާއި ކުރީގެ ޢަރަބިއްޔާގައި އަޅައިދިން ފުލެޓު. އެ ފުލެޓުތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ސަރުކާރުން އަޅައިދިން ފުލެޓުތަކެއް. އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުން އެ ފުލެޓުތައް ނިމިނިމި އޮއްވާ ވެރިކަން ވައްޓާލީ.
އެހެންވީމާ، މިއަދުވެސް މި މާލެއިން ވެސް ފެންނަން މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ރައްޔިތުންނަށް އޯގާތެރި،
ރައްޔިތުންނަށް ބޯހިޔާވަހިކަން ކަށަވަރުކޮށްދޭ ފުލެޓު ދޮންބެގެ ވިސްނުމާއި، ފުލެޓު ދޮންބެގެ ސަރުކާރުން ހޯދައިދިން
ފުލެޓުތައް. އެވެސް ނާއިންސާފު ގޮތަކަށް ބަހަމުންދާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. އަދި އަތްނުފޯރާވަރުގެ ފީއަކާ
އެކުގައި، ކުއްޔަކާ އެކުގައި ދޫކުރާ ތަން މި ފެންނަނީ. ކޮންމެ ޢާއިލާއަކަށް ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވިދާޅުވި
ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމުގެ ކުރީގަ އި ދެއްވާނެ ކަމަށް ޑޮކްޓަރެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތަކު ބަލިވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ،
ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރަން މި ޖެހެނީ. އެ މީހުންނަށް އާސަންދަ؛ އަނެއްކާވެސް ހަމަ އެއްކަލަ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ސަރުކާރު މި އާސަންދަ މި ބަސް ތަޢާރަފްކުރީ. އަޅުގަނޑު މެން އުފާވަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަހެއް މި ސަރުކާރަށް
68

ނިސްބަތްވާ މީހުން ބޭނުންކުރަން މަޖުބޫރުވެފައިވާތީވެ. އާސަންދަ ތަޢާރަފްކުރީ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަނެއްކާވެސް
ރައްޔިތުން ޝަކުވާކުރަނީ އާސަންދައިން ފަރުވާއެއް ނުލިބޭ ކަމަށް. ބަޖެޓު؛ ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓުގައި ވެސް އާސަންދައަށް
އެ ވަނީ ކުޑަކޮށްފަ. އާސަންދައަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ފައިސާ މިދިޔަ އަހަރަށް ވުރެ ވެސް ކުޑަކޮށްފައި ވަނީ، ޓެކްސް
ނެގުން އެއަށްވުރެ ބޮޑުކޮށްފަ. މިއީ ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެރިކަންކުރަން
ގަސްތުކުރައްވާފައިވާ ގޮތް. ތެޔޮ ހޯދައިދޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި. އަނެއް ވަޢުދު ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވެރިކަމަށް
ވަޑައިގަތުމުގެ ކުރިން. އެހެންނަމަވެސް، ތެޔޮ ވެސް ހޯދައިނުދެވުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަކަށް. ހަމައެއާއެކުގައި
ރިސޯޓުތަކުގެ ހިއްސާ ޒުވާނުންނަށް، ރިސޯޓުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މަސައްކަތްތެރިންނަށް ދޭނެ ކަމަށް ސްޓީލިންގ
ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ މީގެ ކުރީގައި ވަޢުދުވެވަޑައިގެންފައިވޭ. މިއިން ކަމެއް ވެސް ކުރައްވާފައެއް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، ހަމަ
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް މިއީ ވައްކަމުގެ ސަރުކާރެއް. މި ވެރިކަމަށް މި ވަޑައިގަތީ އެއްވެސް ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ވެވަޑައިގެން ވަޢުދުތަކެއް ފުއްދާކަށެއް ނޫން. 3 އަހަރު ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްއަށް ފުރިގެންދިޔައިރުގައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މާލިއްޔަތު އެ އޮތީ އެއްކޮށް ފެންތަށްޓަކާ ނުލައި ދިރުވައިލާފައި، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ
ތޯތޯ ވާހަކައެއް ނޫނެއް ނޫންތޯ. ސަރުކާރުން އިޢުތިރާފުވެވަޑައިގެންފައިވާ ކަންކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ސްޓީލިންގ
ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތަށް އައި އެއްވެސް
ހެޔޮ ބަދަލެއް އޮތީކީ ނޫން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތަށް އައި އެއްވެސް ހެޔޮ ބަދަލެއް އައީކީ ނޫން.
ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް އިތުރުވީ ބައި ސެންޓެއް ވެސް އޮތީކީ ނޫން. ބައި ސެންޓެއް ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތެއްގެ ޖީބަށް
އިތުރުވެފައެއް ނުވޭ ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަގު
ބޮޑުނުވާ އެއްވެސް މުދަލެއް އޮތީކީއެއް ނޫން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އަގު ބޮޑުވެގެންނުދާ އެއްވެސް މުދަލެއް،
އެއްޗެއް، ޚިދުމަތެއް އޮތީކީއެއް ނޫން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް އިތުރުވި ފައިސާފޮއްޗެއް އޮތީކީއެއް ނޫން.
ޓެކްސްނެގުން އިންތިހާއަށް ބޮޑުކުރަމުންދަނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް ފައިސާފޮއްޗެއް އިތުރުވީއެއް ނޫން
ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތަށް ހިންގަވާ ގޮތުގެ ސަބަބުން.
ހަނޑޫ، ހަކުރު، ފުށުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަނޑޫ، ހަކުރު މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބައިގަރުނުގެ ތެރޭގައި ނުކުރާވަރުގެ
ކަމެއް ކޮށްގެން މި އުޅުއްވަނީ. ހަނޑޫ، ހަކުރު، ފުށުން 100% ބޮޑުކޮށްލައިފި ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ
ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގަ އި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް ބައި ސެންޓެއް އިތުރުކުރުމެއް ނެތި. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތައް. ފެން އަގުބޮޑުކޮށްފި. ކަރަންޓު އަގުބޮޑުކޮށްފި،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތެއްގެ ޖީބަށް ބައި ސެންޓެއް ވެސް އިތުރުކުރުމެއް ނެތި. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވެރިކަމަށް
ވަޑައިގަތުމަށްފަހު 3 އަހަރާ ކުރިމަތިލައިގެންދާއިރުގައި. އެންމެ ބޮޑު ރެވެނިއުއެއްގެ ގޮތުގައި މިހާރު ބެލެވޭ ކަހަލަ
ސައިކަލްތަކާއި ދުއްވާތަކެތީގެ ސްޓިކާޖެހުން. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހު ދިވެހި
69

ދައުލަތަށް ރެވެނިއު ވައްދަން އޮތް އެންމެ ބޮޑު ގޮތް ކަމަށް މިހާރު ދެކިގެން އުޅެނީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިދެންނެވިހެން
ސްޓިކާޖެހުމާއި ޓޯކުރުން. ފޫޓުފީތާ އަޅާފައި، ރޮގުން ކިރިޔާ ކައްސައިލާފައި؛ ފޫޓުފީތާ އަޅާފައި ވެސް ސްޓިކާއެއް
ޖައްސާފައި 750 ރުފިޔާ ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާގެ ޖީބަށް ދާ ގޮތަށް އެބަ މަގުފަހިކުރޭ. އަނެއްކާ މިހާރު
ކޮންޖެސްޝަން ފީއެކޭ ކިޔާފައި އަނެއްކާ އިތުރު ބޮޑު ޖޫރިމަނާއެއް އެ ނަގަނީ. އެ ފީގެ ދަށުން 261 މިލިއަން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ އަތުން ނަގަން ގަސްތުކުރައްވާފައި އޮތީ ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވެރިކަމަށް
ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގައި. ދިވެހި ދައުލަތް ހިންގެވުމަށް މި ބޭފުޅާ މަސައްކަތް ކުރައްވާ ގޮތް ނިކަން ބައްލަވާ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އެއަރޕޯޓަކުން ފުރާ ކޮންމެ މީހެއްގެ އަތުން އަނެއްކާ 25 ޑޮލަރު އިތުރުކޮށްލައި، ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ
ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގައި މި އޮތީ މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވާފަ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް ބައި ސެންޓެއް
ވެސް އިތުރުކުރުމެއް ނެތި މިކަން ކުރައްވަމުންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޑަބަލް ޓެކްސް؛ އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީ ނަގަނީ.
ޓެކްސްތައް ނަގަނީ. ޑަބަލް ޓެކްސް ނަގަނީ. މިއީ މީގެ ކުރީގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރު ކާރުން ޓެކްސްގެ ނިޒާމު ތަޢާރަފުކުރީމާ
ކޯޓަށް ވަޑައިގަންނަވަން އުޅުއްވި ބޭފުޅުން. ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވީ، ޓެކްސް ނަގާތީވެ. މިއަދު ޑަބަލް ޓެކްސް
ނަގަނީ. އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީއާ އެކުގައި ޓެކްސްނަގަމުން މި ގެންދަނީ ސްޓީލިންގ ޕެރަ ޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވެރިކަމަށް
ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގައި. އެހެންނަމަވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތަކަށް ބަދަލެއް ނާދޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން ފެލައިލައިގެން ޓެކްސް ނަގައިގެން ވެސް ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތަކަށް ބަދަލެއް ނާދޭ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ
މި ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ހަނދާން އެބަހުރި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މިހުރި އަޅުގަނޑުގެ ފަހަތުގައި މި ހުރި ގޮނޑީގައި މި
ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ މީގެ ކުރީގައި އިންނަވާފައި ވިދާޅުވި ބަސްފުޅެއް. މަސްވެރިން ކަނޑުމަތީގައި ތިއްބާ އެ
މީހުން ބޭނުންކުރާ ފޯނުތަކަށް ޓެކްސް ނުނަގާނެ ކަމަށް. އެ ނަގައި ގެންނުވާނެ ކަމަށް. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ
ވެރިކަމަށް ވަޑައި ގަތުމަށްފަހުގައި މިއަދު މަސްވެރިން ސުވާލުކޮށްލަބައްލަވާ ކީއްތޯ ކުރައްވައިގެން އުޅެނީ. މަސްވެރިންގެ
އަތުން ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްސެއް ނަގައިގެން މިހާރު އެ ކަންތައްތައް ވެސް ކުރަމުންދަނީ. ބަހާއި ޢަމަލާ ދުވަހަކު
ދިމާނުވާނެ. ސިކުނޑީގައި އެނބުރެނީ އެންމެ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައްކަން. ބޮޑު ވައްކަން މުޅި ސިކުނޑީގައި
އެނބުރެނީ. އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް، ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގައި، މަސްވެރިންނަށް
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު އޮތްއިރުގައި މަސްވެރިންގެ މަސް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ވިއްކުމުގެ އަގު އެތައް ގުނައަކުން ބޮޑުކޮށްދިން.
މިއަދު މަސްވެރިން ބާނާ މަހަށް ފައިސާ ނުދެއްކެވި ގެން އެ އުޅެނީ. މަސްވެރިންގެ ކުންފުނި މިފްކޯ ބަނގުރޫޓުކޮށްލައިފި
300 މިލިއަނަށް. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ، ބޮޑު އިކޮނަމިސްޓް ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށް ފަހު ވެރިކަން
ހިންގަވާ ގޮތް ނިކަން ބައްލަވާ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތެއްގެ ޖީބަށް ބައި ސެންޓު ވެސް އިތުރުނުވޭ. ބައި ސެންޓު ވެސް
އިތުރުނުވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ހަމައެއާ އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ތަޢާރަފުކުރި، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ފަޚުރުވެރިކަމާ
އެކު މިދަންނަވަނީ. ގެސްޓްހައުސްގެ ސިޔާސަތު. ރަށުގައި ތިބެގެން ރައްޔިތު މީހާ މުއްސަނދިވާ ސިޔާސަތު. މިހާރު
70

ގެސްޓްހައުސްގެ އެ ސިޔާސަތާއި، ގެސްޓްހައުސްގެ ކުދިކުދި ވިޔަފާރިތައް ހަލާކުކޮށްލުމުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރައްވަމުންދާ
ތަން މި ފެންނަނީ. ގްރީން ޓެކްސޭ ކިޔާފައި އިތުރު ޓެކްސެއް ތަޢާރަފުކޮށްފި. ގެސްޓް ހައުސް ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި
އެއްވެސް ކަމެއް ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވުމެއް ނެތި އަދި އިތުރު ޓެކްސެއް. އަދި މި ޓެކްސް ދަނީ ކޮންތާކަށް ކަމެއް ވެސް
އެނގެނީއެއް ނޫން. ގްރީން ޓެކްސެއްގެ ގޮތުގައި ނަގާފައި މިދެންނެވިހެން ގްރީން ޓެކްސްގެ މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރުމަށް
މިކަން ކުރާ އެއްގޮތެއް ވެސް ދައްކާނީއެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ތަޢާރަފުކުރި ރައްޔިތު މީހާ މުއްސަނދިވެ އެފަދަ
ސިޔާސަތުގެ ނަތީޖާއެއް ގެ ގޮތުގައި ހުޅުމާލޭގައި އިހަށްދުވަހު މުޅި ދުނިޔެއިންދޭ އެންމެ ރަނގަޅު، އެންމެ ފެންވަރު
ރަނގަޅު ގެސްޓްހައުސަކަށް ލިބޭ އިނާމު އެ ހޯދައިގަތީ. އެމް.ޑީ.ޕީން ތަޢާރަފުކުރި ސިޔާސަތެއް ގެ ކާމިޔާބުކަން
އަޅުގަނޑުމެން ފަޚުރުވެރިކަމާ އެކު މި ފާހަގަކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ
ދުނިޔެއަށް މަޝްހޫރު ވަރުގަދަ ސްޕީޗެއް، ތަޤުރީރެއް މާޓިން ލޫތަރ ކިންގ ދެއްވާފައިވާނެ. އައި ހޭވް އަ ޑްރީމް. އެ
ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ކުރިއަށް އޮތް މުސްތަޤުބަލަށް ޓަކައި ހުވަފެނެއް ދެކޭކަމުގެ ޑްރީމް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ
ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ވެސް ބޭނުންވޭ، ކޮންމެ މަޔަކާއި ބަފައެއް ބޭނުންވޭ ދަރީންނަށް ޑްރީމެއް އެފަދަ އޮންނަން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްތަޤުބަލަށް ޓަކައި ޑްރީމެއް އޮންނަން. ހުވަފެނެއް ދެކެން. މިއަދު ނިކަން ބައްލަވާ! އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދަރިންނަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ މި ރާއްޖޭގެ ރިސޯޓުތަކުގެ ހިއްސާއެއް ލިބޭނެ ކޮންމެވެސް ދުވަހެއް. ބޭނުމެއް
ނުވާނެތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް ޓަކައި؟ އެކަމަކު ނިކަން ބައްލަވާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންނާ ހިސާބަށް އައިއިރުގައި
މި ރާއްޖޭގައި ރިސޯޓެއް އޮތީކީއެއް ނޫން، މިލްކުކުރައްވާފަ. ބިމެއް އޮތިއްޔާ ވިއްކައިލާފަ. ފަޅެއް އޮތިއްޔާ ވިއްކައިލާފަ.
ޑްރީމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޑްރީމެއް ނެތް. ސޯލްޑްއައުޓް. ވިއްކާ ހުސްކޮށްލައިފި. ސޯލްޑްއައުޓް. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދަރިންނަށްޓަކައި، އަޅުގަނޑުމެ ންގެ މުސްތަޤުބަލަށް ޓަކައި މާޓިން ލޫތަރ ކިންގ އެ ވިދާޅުވާ ފަދަ ޑްރީމެއް ޑްރީމްކުރުމުގެ
ފުރުޞަތު ވެސް ނެތީ. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމެއް ނުވާނެތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤަ އުމުގެ ބިންތަކުގެ، ރިސޯޓުތަކުގެ، ފަޅުތަކުގެ
މުއްސަނދިކަމުގެ ހިއްސާއެއް ދަރިންނަށް ޓަކައި އޮތުމުގެ ހުވަފެން ދެކެން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމެއް ނުވާނެތޯ. ހުވަފެން
ދެކުމުގެ ދޮރު ވެސް ބަންދު. ސޯލްޑް އައުޓް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނިކަން ބައްލަވާ! މި ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ
ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހު ޤަ އުމު ހިންގަވަން ގަސްތުކުރައްވާފައިވާ ގޮތް. ފިކުރެއް ނުކުރައްވަމުތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ބޭނުންފުޅެއް ނުވޭތޯ ދަރިންނަށް ޓަކައި މި ރާއްޖޭގެ ބިންތަކާއި ، ފަޅުތަކާއި ، ރަށްތަކާއި ، ރިސޯޓުތަކުގެ
މުއްސަނދިކަމުގެ ހިއްސާއެއް އޮތުމުގެ އުއްމީދު އޮންނަން ވެސް ބޭނުންފުޅެއް ނުވޭތޯ. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ
ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހު މި އުއްމީދު ވެސް އެވަނީ ސޯލްޑް އައުޓް ކޮށްލާފަ. ސޯލްޑް އައުޓް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީން 3 ބިލިއަނުގެ ވައްކަމެއް
ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގައި ކުރައްވައިފި. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ސުވާލުކުރަނީ
ކޮބައިތޯ މި ފައިސާ. މި ފައިސާ ކޮބައިތޯއޭ. މުޅި މާލެއިންނާއި ރާއްޖޭ ގެ އުތުރާއި ދެކުނުން އެ ސުވާލުކުރަނީ ކޮބައިހޭ މި
71

ފައިސާ. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ މިއަށް ހެއްދެވި ގޮތެއް ވެސް ނޭނގެ. މި ބައި ސެންޓެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަކަށް އަނބުރާ ހޯދައިދީފައި، ތިޖޫރީއަށް ވައްދާފައެއްނުވޭ. މިކަމުގެ ޒިންމާ، ފުރިހަމަ ޒިންމާ
ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ ނަންގަވަންޖެހިވަޑައިގަންނަވާނެ. އެންމެ ފަހުން އަނެއްކާ އަޑުއިވުނީ ފެނަކައިން 117
މިލިއަނުގެ ވައްކަމެއް ކުރެއްވިކަން. ބޮޑު ޚިޔާނެއް. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އެ ސުވާލުކުރަނީ ކޮބައިހޭ މި ފައިސާ. ބައި
ސެންޓެއް ވެސް އަބުރާ ހޯދައިދީފައި ނެތް، ތިޖޫރީއަށް ވައްދާފައެއް. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާގެ މޮޅު ޙުކުމަތްތެރި،
މޮޅު ވެރިކަމުގެ ތެރެއިން ޤައުމު ހިންގަވާ ގޮތް ނިކަން ބައްލަވާ. ހަމައެއާއެކުގައި ކުރިން ވެސް ދެންނެވި ފަދައިން މިފްކޯ
އެ އޮތީ 300 މިލިއަނުން އެ އޮތީ ބަނގުރޫޓުކޮށްލުވާފަ. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާގެ ވެރިކަމުގައި ދައުލަތް ހިންގަވާ
ގޮތް ބައްލަވާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއަށް ހަދާނުހަދާ ގޮތެއް ނޭނގޭ. ދިރުވަމުންދަނީ ފެންތަށްޓަކާ
ނުލާ ދިރުވަމުން. އިރުއަރާ އޮއްސޭ ކޮންމެ ދުވަހަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަގު ޗެކު، ވަގު ވިޔަފާރި، ވައްކަން، ވަގު.
މިއެއް ނޫންތޯ ބަސްތަކަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޑުއިވިގެންދާ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިރުއަރާ އޮއްސޭ ކޮންމެ ދުވަހަކީ މިކަހަލަ
ޙަޤީޤަތްތަކެއް ހާމަވެގެންދާ ދުވަހަކަށް ވެގެން މި ދަނީ. 800 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ވަގު ވިޔަފާރި މީގެ ކުރީގައި ކުރި
މައްސަލައެއް ބެލުމަށް ޓަކައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރީ. އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރު ވައްޓާލުމަށްފަހުގައި ފުރަތަމަ
ވެސް ކުރެއްވި ކަމަކީ، އެ ތަޙުޤީޤު ހިންގުން ހުއްޓުވައިލެއްވީ. 117 މިލިޔަން ދެއްކުމަށްފަހުގައި އެ މައްސަލަ އަނބުރާ
ގެނައީ. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާގެ ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މާލިއްޔަތުން
ދައްކައިގެން، އެ މަނިކުފާނުގެ އަމިއްލަފުޅު މައްސަލައެއް އަނބުރާ ގެންނެވުމަށް ޓަކައި ކުރެއްވި ކަންތައްތައް. ޖީ.އެމް.އާރު؛
އޭ.ސީ.ސީން ތަޙުޤީޤުކޮށްފައި ވެސް ބުނަނީ އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޮޑެތި ފައިދާވެނިވި ކޮންޓްރެކްޓެކޭ މި
ސަރުކާރަށް މިހާރު ތާއީދުކުރާ އޭ.ސީ.ސީ ރިޕޯޓުގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްފައި ވަނީ. މިއަދު އެ ވަނީ ޖީ.އެމް.އާރަށް 250
މިލިޔަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައް ޔިތުންގެ ޖީބުން ދައްކަންޖެހިފަ. ވޮއިޑް އެބް އިނީޝިއޯއެއްގެ އެ މަފްހޫމުގެ މޮޅު ކަމަށް
ޓަކައި ދި ވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ގަންބައިލާ މިންވަރު. ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާ މިހުރިހާ ކަމެއްގެ ޒިންމާ މި
ވެރިޔާ ނަންގަވަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ. ކޮމަންވެލްތުން ވަކިވެގެންދަނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުޅި
ޑިމޮކްރެޓިކް ނިޒާމު ހަލާކުކޮށްލައިގެންދަނީ. ވައްކަމުގެ ކަންތައްތައް ބެލޭނެ ގޮތެއް ވެސް އޮތީކީއެއް ނޫން. ވައްކަންކުރަނީ
އިރުއަރައި އޮއްސޭ ކޮންމެ ދުވަހަކު. ފަޅުތައް ވިއްކަނީ. ބިޑަކާނުލާ ވިއްކަނީ. މުޅި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ދަވާލަނީ.
ސްޓީލިންގ ޕެރަޑައިސްގެ ވެރިޔާގެ ޖީބަށް ހުރިހާ އެއްޗެއް ދާ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުން މި ދަނީ. މި ބާވަތުގެ
ވެރިކަމަކީ ސީދާ ޚުދުމުޚްތާރު ވެރިކަން. މިއީ ޣައްދާރުން މި ބާވަތުގެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
72

ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާއަށް.
ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 2015 ވަނަ އަހަރަށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް 8 ޕްރޮޖެކްޓެއް
ރާވާފައި ސަރުކާރުން ބަޖެޓުކޮށްފައިވޭ. އޭގެތޭރޭގައި ތ. ވޭމަންޑޫގައި 6 ކްލާސްރޫމްގެ 2 ބުރި އިމާރާތަކާއި، ވޭމަންޑޫގެ
ގޮނޑު ހިމާޔަތްކުރުމާއި، ނަރުދަމާއާއި، ތ.އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލްގެ އިތުރު އެކްސްޓަންޝަނަކާއި، ފެން ޕްލާންޓަކާއި މިފަދަ
މަސައްކަތްތަކެއް ރާވައި ބިޑު ކޮށްފައިވޭ. ނަމަވެސް، މި އަދާ ހަމައަށް ދިޔައިރު އަދި މިއިން އެ އްވެސް މަސައްކަތެއް
ކުރެވިފައިނުވޭ. އަޅުގަނޑު ވޭމަންޑޫ ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑު ރައީސް ޔާމީންގެ ފަހަށްޕުޅަށް އެރީ
އެ މަނިކުފާނަކީ އިޤްތިޞާދީ މާހިރެއް ކަމަށް ބެޖު ޖައްސަވައިގެން ހުންނެވި ބޭފުޅަކަށް ވާތީވެ، އެއަށް އިތުބާރުކޮށްފައި ،
އެ މަނިކުފާނު ދައްކަވަމުން އައި ވާހަކައަށް އިތުބާރުކޮށް ގަބޫލުކުރެވިގެން އަޅުގަނޑަށް އާދެވުނީ. އަޅުގަނޑު ރައީސް
ޔާމީން ފަހަތްޕުޅަށް އެރީ ވަރަށް ބޮޑު އެގްރިމަންޓެއް ކުރެވިގެން. މި ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް މެންބަރަކު ވެރިޔަކާ މެދުގައި
އެގްރިމަންޓެއް ކޮށްފައެއް ނުވޭ އަޅުގަނޑު ފިޔަވައި. އަޅުގަނޑު ކުރި އެ ގްރިމަންޓް ގެންގޮސް ދިން ހެއްކަކީ ތ. ގުރައިދޫ
ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިންމަނިކު ދޮންމަނިކު. ނަމަވެސް، މިއަދާ ހަމައަށް އައިއިރު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް އެއްވެސް
ކަމެއް ކުރެވިފައެއް ނުވޭ. އެއްވެސް ކަމެއް ކުރެވިފައެއް ނުވޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކަށް ދިރިއުޅުން ރަނގަޅު ކުރުމަށް
ޓަކައި ، އެ މީހުންގެ ދިރުއުޅުމުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކޮށް އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ފުއްދުންތެރި ބަޔަކަށްވެ ، އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން
ފުދިގެންވާ ބަޔަކަށްވެ، ރަނގަޅު މާޙައުލެއް ބިނާކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ރައީސް ޔާމީން އެދުނު ހުރިހާ ކަމެއް
ކޮށްދީ، ވޯޓުތައް ދެއްވާފައިވަނީ. އޭގެތެރޭގައި ބިންހިބަކުރުމުގެ ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރިން. ފާސްކޮށްދިނިން.
ރާއްޖޭގެ ފަޅުތައް، ގިރިތައް ބިޑަކާ ނުލާ ވިއްކޭނޭ ގޮތަށް ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކޮށްދިނިން. އެސް.އީ.ޒެޑްކިޔާ ބިލެއް
އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކޮށްދިނިން. ރާއްޖޭގެ ބިންތައް މިލްކުކުރެވޭ ގޮތަށް ގާނޫނު ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސަރުކާރުން
ދިން ވިސްނުމަކީ، ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބުނެދެމުން އައީ، ދިހައެއް ނޫނިއްޔާ ފަނަރަ ބިލިޔަން ޑޮލަރުގެ
އިންވެސްޓްމަންޓެއް ރާއްޖެއަށް ވަންނާނެ ކަމަށް ސަޢޫދީ ޢަރަބިއްޔާއިން. އަދި މިހާތަނަށް އައި އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތް.
ވާހަކަ ފިޔަވައި އެއްވެސް އެއްޗެއް އަޑެއް ނީވޭ. ދެން ވިދާޅުވީ ރާއްޖޭގެ ފަޅުތަކާއި، ބިންތައް، ރަށްތަކާއި، ފަޅުތަކާއި،
ހާހަލާ، ގިރިތައް ބިޑަކާ ނުލާ ވިއްކުމުގެ ހުއްދަ ތިމަންމަނިކުފާނަށް ދެއްވާށޭ. ރަނގަޅު އިޤްތިޞާދެއް ޤާއިމުކުރާނަމޭ.
އަޅުގަނޑުމެން އެއަށް ވެސް ވޯޓުދިނިން. އެ ގާނޫނު ވެސް ފާސްކޮށްދިނިން. ދެން ވިދާޅުވީ އެސް.އީ.ޒެޑް ؛ ޗައިނާގައި
އުފައްދާފައިވާ ކަހަލަ އިޤްތިޞާދެއް އުފެއްދޭނެ ކަމަށް ކަށަވަރުކޮށްދިނީ. އަޅުގަނޑު އެވެސް ފާސްކޮށްދިނިން. އަދި މިއަދާ
ހަމައަށް އެއިން އެންމެ އިންވެސްޓެއް ވެސް އައިސްފައެއް ނުވޭ ރާއްޖެއަކަށް. އެކަމަކު ވިދާޅުވަމުން އައީ އިންވެސްޓަރުން
73

އޮއްސައިލާނެ ކަމަށް. މި ހުރިހާ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ބެލިއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަ ށް މި އެނގުނީ ރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އެއްވެސް އިޚްލާޞްތެރިކަމެއް ނެތްކަން. ތ. އަތޮޅު ރައްޔިތުން، ޚާއްޞަކޮށް ތ. ވޭމަންޑޫއާއި ތ.
ތިމަރަފުށީގެ ރައްޔިތުން މިއަދު އިހުސާސްކުރަމުން އެ ދާ އަނިޔާވެރިކަމާއި ، ހިތްދަތިކަމާއި ، އެ މީހުން އިހުސާސްކުރަމުންދާ
ދަތިތައް އެ މީހުންނަށް މި ކުރިމަތިވެގެން މި އައީ ޙަޤީޤަތުގައި މިއަދުގެ މި ސަރުކާރުން ދެއްކި ހުވަފެންތަކުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ޖެހުމުގެ ސަބަބުން. އަޅުގަނޑު ގެ ރައްޔިތުން ކިބައިން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް މާފަށް އެދެން. ރައީސް
ޔާމީންގެ ދަޅައިގައި ޖެހިގެން މިފަދަ ޕާޓީއަކަށް ވަދެވުނީތީ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ރައްޔިތުންގެ ކިބައިން މާފަށް އެދެން.
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކޮށްގެން އައީ ރައީސް ޔާމީނަކީ މި ޤައުމަ ށް ހެޔޮއެދޭ، ހެޔޮ ހިތެއްގައި އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު މި
ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާނެ ބޭފުޅެއް ކަމަށް. ނަމަވެސް، އެ މަނިކުފާނުގެ އިޚްލާޞްތެރިކަން ނެތް
މިންވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ނގިގެންދިޔައީ ސިޔާސީ މީހުންނާ ދިމާކުރުން؛ އެ މަނިކުފާނު ކުރަން ފެށި ހުރިހާ ވެސް
ކަމަކީ މި ހުރިހާ އިޤްތިޞާދީ ބިލުތަކެއް އަޅުގަނޑު ފާސްކޮށްދިނީމަ 2018 ވަނަ އަހަރު ނޫން އެއްޗެއް އެ މަނިކުފާނުގެ
ސިކުނޑިފުޅުގައި ނެތް. ނަތީޖާއަކަށް ވީ ބޮޑު މުޅޯއެއް ހިފައިގެން ތެދުވެ ސިޔާސީ އެންމެން ބޮލުގައި ތަޅައި، އެ މީހުން
ގެންގޮސް ހައްޔަރުކޮށް ރާއްޖެ ބޮޑުސިންގާ އަނދަވަޅަކަށް ވައްޓާލައި، އިޤްތިޞާދީ ބޮޑު އަނދަވަޅަކަށް ވައްޓާލުން. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރި ގޮތެއް ނޫން. އެ މަނިކުފާނު ދެން ކުރެއްވި ކަމަކީ، އެ މަނިކުފާނުގެ ގާތް ބޭފުޅުން،
ގަބޫލުކުރެވޭ ބޭފުޅުން ސަރުކާރުގެ މަޤާމުތަކަށް ލައްވާފައި ، ކުންފުނިތަކަށް ލައްވާފައި ވައްކަންކުރާނެ ތަޅުދަނޑިއެއް ދެއްވީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ބަޖެޓަކީ ، މި ބަޖެޓަކީ ކަނޑައެޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވޭ ދަރަނި
ނަގަންދެވޭ ހުއްދައެ އް. މިދިޔަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ދިނިން 27 މިލިއަން. 13 ބިލިއަން، ދެ ބައިކުޅަ އެއްބަޔަށް ވުރެ
ބޮޑަށް ދަރަނިވެރިވެފައި އެ އޮތީ. އަނެއްކާ މި ދެނީ 26 ބިލިއަން. މިދިޔަ އަހަރު، މި އަހަރުގެ މި ކުއާޓަރގައި، އެންމެ
ފަހު އޮކްޓޯބަރުގައި ދައުލަތުގެ ރެވެނިއުއަށް ލިބިފައި އޮތީ 215 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ 2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ވަންނާނެ
ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްގެން ތިބި އަދަދެއް އެއީ. އެހެންވީމާ، ދެން ކުރެއްވި ކަމަކީ ، ރައްޔިތުން ގެ ކާބޯތަކެތި އަގު ބޮޑުކުރެއް ވީ.
ލިބެމުން މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް ކަނޑާލީ. އެހެންވީމާ، މި ޤައުމުގެ އިންފްލޭޝަނޭ މި ކިޔާ އެއްޗެއް އަރަމުންދާނެވަރު
ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ކުޑަކުއްޖާއަށް ވެސް އެނގޭނެ. އެހެންވީމާ، ރައީސް ޔާމީނަކީ އޭނަގެ އިހްލާޞްތެރިކަމެއް
ނެތުމުގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުން މިއަދު ދެކެމުންދާ އަނިޔާވެރިކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުން މި ދަނީ އެ މަނިކުފާނުގެ
އިޚްލާޞްތރިކަން ނެތުމުގެ ސަބަބުން މި ޤައުމު އޮޔާދާ ތަން. އެ މަނިކުފާނަށް މަޤާމުތައް ދެއްވައި، ސަރުކާރު ކުންފުނިތައް
ދެއްވައި، ތަބަކަށް ވެރިކަން ލައިދެއްވި ބޮޑުބޭބެ، ތިމާގެ އަމިއްލަ ބަފަޔަށް އިޚްލާޞްތެރިނުވި ބޭފުޅަކަށް ދެން ކިހިނެއްތޯ
ރައްޔިތުންނަށް އިޚްލާޞްތެރިވެވޭނީ؟ އިޚްލާޞްތެރިނުވެވުނު ބޭފުޅަކަށް ރައްޔިތުންނަށް އިޚްލާޞްތެރިއެއް ނުވެވޭނެ.
އަމިއްލަ ބަފަޔާ ދިމާލަށް ބުނީ މުސްކުޅި ކުއްތާއެއް ކަމަށް. ސާރިދޯޅިއެއް ކަމަށް. މިއީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބަހުރުވަ
ހުރި ގޮތޭ މަނިކުފާނު. އަޅުގަނޑުމެން ކިހިނެއްތޯ މަނިކުފާނު ގެ އަރިހުގައި ތިބޭނީ. އެހެންވީމާ، މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑަށް
74

އެނގޭ އެ މަނިކުފާނަށް މި ޤަ އުމަކަށް ކޮށްދެވޭނެ އެއްވެސް ނޯންނާނެކަން. ދެން މި ކުރައްވާ ކަމަކީ ވެރިކަމުގެ ގޮނޑި
ކަށަވަރުކުރަން ކުރައްވާ މަސައްކަތްތައް. މަލިކާއި ތުރާކުނާ ދޭތެރޭ އޮތް ކަނޑު އެ އޮތީ އިންޑިއާއަށް ވިއްކައިލާފަ.
އައިހެވަން ޕްރޮޖެކްޓޭ ހއ. ، ހދ. ، ށ. ގައި އެއްވެސް މަސައްކަތްތެއް ނުކުރެވޭނެ. އިންޑިއާގެ ހުއްދައެއް ނެތި
އެއްވެސް މަސައަކަތެއް ނުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، ހއ. ،ހދ. ، ށ. ގެ މީހުންނަށް ދައްކަނީ ކަނޑައެޅިގެން ދަޅައެއް.
އަޅުގަނޑު ހޯރަފުށީ މީހުންނަށް ، ހޯރަފުށީ މެންބަރަށް ގޮވާލަން ތި އުއްމީދުގައި ނުހުންނާށޭ. ތި ވިއްކާލައި ނިންމައިފިއޭ.
ތިއަކުން ވާނެ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތޭ. ތިއީ ހަމަ ކޮސް ހީފުޅެއްގައޭ ތި ތިއްބެވީ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންނަށް އެ ހުވަފެން
ނުދައްކާށޭ. މިރާއްޖޭގައި މިކުރާހާ ވެސް ކަމަކީ، ރައީސް ޔާމީން ކުރާ ކަމަކީ މި 5 އަހަރުގެ ގޮނޑި ކަށަވަރުކޮށްފައި
ދެން 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ގޮ ނޑި ކަށަވަރުކުރަން ދެން މަސައްކަތްކުރަން ފަށަންވާނީ. ގޮނޑި ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި،
އިންޑިއާއިން ދޭތެރެދޭތެރެއިން އެއްލާ އިރަށް ބުނާ ކަމެއް ކޮށްލަކޮށްލާ، ދެއްވަދެއްވާ އެ ހުންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި
މަނިކުފާނަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުނުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ހެޔޮއެދިގެން އިޚްލާޞްތެރިކަމާ
އެކު މަސައްކަތްކޮށްދެވޭނެ ބޭފުޅެއް ކަމުގައި ގަބޫލުނުކުރަން. މި ބޭފުޅާއާ އިދިކޮޅަށް ސިޔާސީ ވިސްނުން ތަފާތުވެއްޖެ
މީހެއްގެ ޙުކުމަކީ ޝަރީޢަތް މެދުވެރިކޮށް، ޝަރީޢަތާ އި ގާނޫނުގެ ނަން ބޭނުންކޮށްގެން އެ މީހާ ގެންގޮސް ޖަލަށްލައި، އެ
މީހާ ގެންގޮސް އެ މީހާގެ ދުވަސް ދުއްވާލައި، އެ މީހަކު މުދަލަށް އަރައިގަނެ، އެ މީހާގެ ނަފްސަށް އަރައިގަތުން. ދާދި
ފަހުން ފެނިގެންދިޔަ މިސާލެއް، ރެޑްވޭވް ސަލީމް. އަދި އަޑެއް އަހާލީ. މި މަނިކުފާނު ފެކްޝަނުން ވަކިވެ ގެން އެހެން
ފެކްޝަނަކަށް އައިއްސިއޭ. އަޑެއް އަހާލީ. އޭނަގެ 50 މިލިއަން ރުފިޔާގެ އިންވެސްޓްމަންޓެއްގެ ދުވަސް ދުއްވާލަން ނިންމީ.
ސަލީމަށް މަޖުބޫރުވީ އާއެކޭ ކިޔާފައި ހަތަރު ކަކޫ ޖަހަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އުޅޭ ވާހަކައަކީ، މި ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން އެއްގޮތަކަށްވެސް ހީފުޅުނުކުރައްވާށޭ ރައީސް ޔާމީނަކީ ރައްޔިތުންނަށް އެއްވެސް ކަމެއް ހެޔޮހިތުން ކޮށްދެއްވާނެ
ބޭފުޅެއް ނޫން. ނުވެސް ކޮށްދެވޭނެ. އެ މަނިކުފާނުގެ އެ ހިތެއް ވެސް ނެތް. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންނަށް އަނިޔާވެރިކަން
ނޫން އެއްޗެއް ދެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ތ. އަތޮޅު؛ ހަމައެކަނި ދާދި ފަހުން އަޅުގަނޑަށް އެނގުނު
އެއްޗަކީ ، ތިމަރަފުށީގައި ފެންބޮޑުވެގެން 59 މިލިއަން ރުފިޔާ ގެ ބޮޑުހިލަ ރައީސް ޔާމީން އަރިހުގައި ރައީސް މައުމޫން
ރޮއި އާދޭސް ކޮށްގަނެގެން ރައްޔިތުންނަށް ހޯއްދަވައިދެއްވި އެ ބޮޑުހިލަކޮޅު ޖަހަން ވެސް އާއެކޭ ވިދާޅުވެފައި އެންމެ ފަހުން
ވީގޮތަކީ އެކަން ވެސް ނުކޮށްދެވުނު. ތިމަރަފުށީގައި ފެނުގެ ނިޒާމެއް ޤާ އިމުކޮށް، އެގްރީމެންޓެއްގައި ސޮއިކޮށް،
އެމް.އޯ.ޔޫއެއްގަ އި ސޮއިކޮށް ހަދާފައި އަދި މިހާތަނަށް އުދަލި ވެސް ޖައްސާފައެއް ނުވޭ. ވޭމަންޑޫ ވެސް އޮތީ އެ ހާލުގައި.
ހައްތަހާވެސް މި ކިޔަނީ ކުރިއަށް އޮންނަ ފިލްމުގެ ވާހަކަ. އިޝްތިހާރު މި ދައްކަނީ. މިހާތަނަށް ނެތް އެއްވެސް ކަމެއް
ވެފައެއް ނެތް. ދެންމެ ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވެއްޖެ މުޅި ރާއްޖޭގައި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގާ ވާހަކަ. ކޮންތަނަކުތޯ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ހިންގަނީ؟ އަޅުގަނޑު ވެސް މިއީ މި ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅޭ މީހެއް މިއީ. ކޮންތަނަކުތޯ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގަނީ؟ ކާކުތޯ އެ
ޕްރޮޖެކްޓް ދެކުނީ؟ ކޮބައިތޯ މަސައްކަތްކުރާ މީހުން. ކަރުދާހާއި ގަލަން ގަންނާނެ ފައިސާ ހުރެއްޖެއްޔާ އެމް.އޯ.ޔޫތަކުގައި
75

ސޮއިކުރެވިދާނެ. އެމް.އޯ.ޔޫތަކުގައި ސޮއިކުރުން ނޫން އެއް ވެސް ކަމެއް ނުކުރޭ. އެމް.އޯ.ޔޫތަކުގައި ސޮއި ކުރުން ނޫން
އެއްވެސް ކަމެ އް ނުކުރޭ. އެހެންވީމާ، ވިދާޅުވެބައްލަވާށޭ. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް ތިއީ ހުވަފެނެކޭ. ނުކުރެވޭނޭ. އައިހެވަންއެއް ނުހެދޭނޭ. އިންޑިއާގެ ހުއްދައެއް ނެތި ތި ސަރަހައްދަށް ވެސް
ނޭރޭނޭ. އެ އޮތީ ވިއްކައިލާފައޭ. މަލިކު ކަނޑު އެ އޮތީ ވިއްކައިލާފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ މި މަނިކުފާނަކީ
އެއްވެސް ހާލެއްގައި ، މި މަނިކުފާނަކީ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ރައްޔިތުންނަށް ވެރިކަންކޮށްދެއްވަން ހުރި ބޭފުޅެއް ނޫން.
މި މަނިކުފާނު މަސައްކަތްޕުޅުކުރައްވަނީ އެ މަނިކުފާނު އަމިއްލަ ޖީބަށް ބޮޑުކުރަން. އެ މަނިކުފާނުގެ އަމިއްލަ ޢާ އިލާއަށް
މަސައްކަތްކުރައްވާ ބޭފުޅެއް. އެއްވެސް ހާލެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް މަސައްކަތްކުރާ ބޭފުޅެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް
ނުކުރަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ މިދަންނަވަނީ، ތަކުރާރުކޮށް މިދަންނަވަނީ މި ބަޖެޓް ފާސްކޮށްދީފިއްޔާ ރާއްޖެއަށް އަނެއްކާވެސް
އިތުރަށް ދަރަނިވެގެންދާނެ. މިދިޔަ އަހަރު 15 ބިލިއަން ، ގާތްގަނޑަކަށް 13 ނޫނިއްޔާ 15 ބިލިޔަނާ ދޭތެރޭ
ދަރަވިވެރިވެފައި އޮތީ. އިތުރަށް މި 13 ބިލިއަނާ އެއްކޮށް އެ އަރަނީ 25 ނޫނީ 28 ބިލިއަނަށް އިތުރަށް ދަރަނިވެރިވަނީ.
މި 5 އަހަރު ނިމޭއިރުގައި މި ރާއްޖެ 100 ބިލިއަން ރުފިޔާއާ ހަމައަށް ދަރަނިވެރި ވާނެކަން ކަށަވަރު. އަޅުގަނޑުމެން މި
ބަޖެޓް ފާސްކޮށްދީފިއްޔާ. ބައްލަވާ އަޅުގަނޑުމެން މި ދެނީ މި ބަޖެޓާ އެއްކޮށް 75 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މި ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި
ވެރިކަމަށް އެއްވެސް ވެރިއަކަށް ނުދޭވަރެއް އަޅުގަނޑުމެން މި ފާސްކޮށްދިނީ. މި ބަޖެޓާ އެއްކޮށް 75 ބިލިއަން ޔޫ.އެސް
ޑޮލަރު މި ދެވެނީ. 5 ބިލިއަން ޔޫ.އެސް.ޑޮލަރު ގެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެން މި ދެނީ 2017 އަށް ދޭ ބަޖެޓާ އެއްކޮށް.
ކޮންކަމެއްތޯ ވެފައި ހުރީ؟ އާމްދަނީ އިތުރުކުރާނެ އެއްވެސް މަގެއް ނެތް ހުޅުވިފައެއް. ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުން
ޓެކްސް ނެގީތީ، ޓެކްސްނަގަން ނިންމާފައި ޓެކްސް ނަގަން ފެށީމާ، މިއަދު ސަރުކާރު މި ދެމެހެއްޓެނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވިހެން. އެ ޓެކްސް ނުނެންގެވި ނަމަ މިއަދު ސަރުކާރެއް ވެސް ނޯންނާނެ ދެމިއެއް. އެހެންވީމާ،
ދައުލަތުގެ ރެވެނިއު އިތުރުކުރެވޭނެ ހަމަ އެންމެ މަގެއް ވެސް ނެތް. އެންމެ ގޮތެއް ވެސް ނެތް ދައްކާފައެއް. ފައިސާ
އިތުރުވާނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. އެއްވެސް އިންވެސްޓަރެއް އައީކީ ނޫން. އެއްވެސް އިންވެސްޓަރެއް ނާދޭ. ވިދާޅުވި
ސަޢޫދީ ޢަރަބިއްޔާއިން 15 ބިލިއަން އަންނާނެ ވާހަކަ. އެސް.އީ.ޒެޑުން މިތައް ބިލިއަނުން އަންނާނެ ވާހަކަ. މިއިން
އެއްވެސް މީހަކު ނާދޭ. ކިހިނެއްތޯ އަންނާނީ؟ އެ މަނިކުފާނު މި ގާނޫނުތައް ފާސްކޮށްފައި އެ މަނިކުފާނު މިދެންނެވިހެން
އެ މަނިކުފާނު ގަސްތުކުރީ އެ މަނިކުފާނުގެ ސިޔާސަތާ ދެކޮޅު ކޮންމެ މީހަކީ ހައްޔަރުކުރަންޖެހޭ މީހެއް ކަމަށް. ޖަލަށް
ލާންޖެހޭ މީހެއް ކަމަށް. ނައްތާލަންޖެހޭ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ކިހިނެއްތޯ ޤައުމެއް ހިންގޭނީ. އިޚްލާޞްތެރިކަމެއް ހުރެގެން
ޤައުމު ހިންގޭނީ. އެ މަނިކުފާނު ނެތޭ އިޚްލާޞްތެރިކަމެއް. އެ މަނިކުފާނުގެ އަމިއްލަ ވިޔަފާރިއޭ ފެއްޓެވީ. އަޅުގަނޑުމެން
ހުރިހާ މެންބަރުން ކުރިމަތީގައި ނޫންތޯ ވިދާޅުވީ، ތިމަންމަނިކުފާނުގެ އެކައުންޓަށް 1 މިލިއަން ޑޮލަރު ޖަމާކޮށްފީމޭ.
ސަޢޫދީ ޕްރިންސް 5 މިލިއަން ޑޮލަރު ދެއްވިއޭ. ބައްލަވާ ! މިއީ ވެރިއެކޭ. ޤަ އުމެއްގެ ވެރިއަކަށް ނުދެވޭނެ އޭނާގެ
ވެރިކަމުގައި ހުއްޓާ 5 މިލިއަނެއް ނޫން، 10 މިލިއަނެއް ނޫން، 100 މިލިއަން ޑޮލަރު ދިނަސް އެއީ އޭނަގެ އެއްޗެއް
76

ނޫނޭ. އެއީ ދައުލަތުގެ ޚަޒާނާއަށް ވަންނަންޖެހޭ އެއްޗެކޭ. އެހެންވީމާ، ވެރިއެއް މި ދަރަޖައަށް ދިޔައިމާ ދެން އެ ވެރިއެއް
ކައިރިން ކަމެއް ވާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރާނެ ކަމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު މި ގޮވާލަނީ ތިޔަ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް،
އަޅުގަނޑުމެންނާ އެއްކޮޅަށް އަންނާށޭ. އަޅުގަނޑުމެންނާ އެއްކޮޅަށް އައިސް މިވެރިކަން އަޅުގަނޑުމެން ހިނގާށޭ ރައީސް
ޔާމީން ޒިންމާދާރުކުރުމަށް މަސައްކަތް ފަށަމާ ހިނގާށޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެއްކޮޅަށް އަރައި، އަޅުގަނޑުމެންނާ އެއްކޮށް
މަސައްކަތް ފަށައިއިގެން ނޫނިއްޔާ އެއް ކަމެއް ވެސް ނުކުރެވޭ. ވާހަކަނުދައްކައްޗޭ. އެންމެންނަކީ ރިޔާޟް ރަޝީދަކަށް
ވެސް ނުވާނެ. ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކުރެ 1 ލައްކަ ލީޓަރު ވަގަށް ނަގާފައި ވާހަކަދެއްކީ. ކޮން
ވާހަކައެއް ތި ދައްކަނީ. 1 ލައްކަ ލީޓަރު ތެޔޮ ވަގަށް ނަގާފައި ވަނީ ދުވާލަކަށް. ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުންނޭ ލާރި
ދައްކަނީ. ކޮބާ ހަޔާތް ވާހަކަދައްކާއިރުގައި؟ މިއީ ޢަބްދުاله ރިޔާޟެއް ނޫނޭ. ހީވަނީތަ ތިމާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށްހިތުމަށް
ދަންނަވަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގައި މިހާރު
މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލަށް.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހިތާމަކުރަން އަޅުގަނޑުގެ އަޚް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޞްޠަފާގެ ވާހަކަފުޅުގައި
އައިހެވަން ނުހެދޭނެ ކަމަށް އެ ބުނާބުނުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާނެ ވާހަކައެއް ނޫން. މި ސަރުކާރުން، ދިވެހި
ދައުލަތުން ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ހިންގާ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް އެއްގޮތަކަށްވެސް ފޭލިވެގެންދާ ތަނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ނުފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ބްރިޖު ވެސް ހެދިގެންދާ ތަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ދެންހުރި ބޮޑެތި
މަޝްރޫޢުތައް ވެސް ފެށިގެންދާ ތަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެއްގޮތަކަށްވެސް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ؛ އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ!
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
77

އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގައި އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޢަރީފަށް.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޢަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިތާ ވާހަކަދައްކާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ ބަސްމަގު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުވޭ. މި ދިވެހި ދައުލަތް މި
ދަނީ ސިންގާއަކު ބަކަރި ބޮލެއް ކާލާހެން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު، އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ އޮމާންކަމާ އެކީ ކުރިއަށްގެންދެވޭތޯ ރިޔާސަތުން މި މަސައްކަތްކުރަނީ.
އިއްޒަތްތެރި އެއްވެސް މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަންތައް ކުރައްވައިފިއްޔާ އެ މެންބަރަކާ މެދުގައި ގަވާއިދުން
ކަންތައްތައް ކުރަން އޮތް ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ކުރާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އެއީ އެންމެ ފަހު ގޮތަކީ ނަން އިއްވުން ކަމަށް
ވާނަމަ އެކަން ވެސް ކުރާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް އޮމާންކޮށް ގެންދަވަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީ މަސައްކަތްކުރަންވާނެ. އަޅުގަނޑުމެނަކީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާޑުކިޔުން
އަމާޒުވެގެން އަންނަ ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުން ކަމަށް ވާއިރުގައި މަޖިލީހުގައި ޖަލްސާތަކުގައި ޢަމަލުކުރެވެންޖެހޭނީ މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް. އެނޫން އެއްވެސް ގޮތަކަށް މަޖިލިސް ކުރިއަށްގެންދާކަށް އަޅުގަނޑު މި ގޮނޑީގައި އިނދެގެން
ފުރުޞަތެއް ނުދެވޭނެ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ނާޝިދަށް.
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޝިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ދައުލަތުގެ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައިވާ
ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން މި މަޖިލީހުގައި ކުރެވޭ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެ، އަޅުގަނޑުގެ ނަޒަރުގައި ބަޖެޓު މިސްރާބު ހުރި ގޮތާ
މެދުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ ބައެއް މުހިއްމު ކަންތައްތަކާއި ނުކުތާތައް ފާހަގަކޮށްލުމުގައި މި ފުރުޞަތުގެ
ބޭނުންކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރަށް ބަލާއިރު ވެސް ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި ވަނީ
78

އަންދާޒާކުރެވިފައިވާ މިންވަރަށް ވުރެ، އަސްލު މިންވަރަށް ވު ރެ ދަށަށް ގޮއްސަ. މިގޮތުން، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު
ހުށަހެޅުނުއިރުގައި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި 6.5% އަށް ކުރިއަރާނެ ކަމަށް ވަނީ ލަފާކުރެވިފަ. ނަމަވެސް، މިހާރު
ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި 2016 ވަނަ އަހަރު ރާއްޖޭގެ ޙަޤީޤީ އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި ހުންނާނީ 3.5%ގައި. އަދި މިއަންނަ
އަހަރު އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި ހުންނާނެ ކަމަށް މިހާރު އަންދާޒާކުރެވިފައި ވަނީ 3.9% ގައި ކަމަށް. ފުންކޮށް ވިސްނާލަންޖެހޭ
ކަންކަމަކީ، ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި ތެލާއި ކާބޯތަކެތީގެ އަގުތައް ތިރިވަމުންދާއިރުގައި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދުން މި ހެޔޮ
ބަދަލުގެ ފޮނި ނަތީޖާ ފެންނަމުންނުދާކަން. ދެރަ ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަރަންޓާއި ފެނުގެ ބިލު ދަނީ މައްޗަށް.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން އަތުން ނެގޭ ޓެކްސްތައް ދަނީ އިތުރުވަމުން. ރާއްޖޭގެ އެތެރެއާއި ބޭރުގެ ދަރަނި ދަނީ
ބޮޑުވަމުން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަން އޮންނަ ޙަޤީޤަތެއް. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އެބަޖެހޭ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ބަހުސްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދުގެ މިސްރާބު މިހުރީ
ކޮންދިމާލަކަށްތޯ ވިސްނައި ފިކުރުކުރަން. ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދުގެ މައިނާރުކަމުގައިވާ ޓުއަރިޒަމް ދާއިރާއަށް 2015 ވަނަ
އަހަރު ވަރަށް ބޮޑު ހީނަރުކަމެއް އައި. އަދި 2016 ވަނަ އަހަރު މިހާރު ވަނީ ކުޑަކޮށް މައްޗަށް ޖެހިލާފަ. އެހެންނަމަވެސް،
މީގެ ސަބަބެއް ކަމަށް ދެ ސަބަބެއް އެބަބުނޭ. އެއް ސަބަބަކީ، ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދަށް އައި ހީނަރުކަން. އެއީ ޔޫރަޕާއި
ޗައިނާގެ މަޝްރަޙުގައި އައި ހީނަރުކަން. ދެވަނަ ކަމަކީ، ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ މަޝްރަޙުގައި އުފެދިފައިވާ ހަލަބޮލިކަމާއި،
އަޅުގަނޑުމެންގެ މެދުގައިވާ ޚިޔާލު ތަފާތުވުމުގެ ބޮޑުކަން. މިކަމުގެ އަސަރު ރާއްޖޭގެ ޓުއަރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީއަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް ކުރަމުންދާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުން އެއް މޭޒެއްގެ
ދޮށުގައި ތިބެގެން ވާހަކަދައްކައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ފޮނި ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅާފައި އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ، އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް
ހުށަހަޅާފައި އޮތްކަމުގައި ވަންޏާމު އެ ބަޖެޓުގައި ހުރި ކަންކަން ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި އެއްކޮށް މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ
ދަނޑިވަޅެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ވަކާލާތުކުރުމަށް ޓަކައި މި މަޖިލީހުގައި
އިންތިޚާބުކުރެވިފައިވާ މަންދޫބެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު އެބަޖެހޭ ރާއްޖޭގެ ނާޒުކު އިޤްތިޞާދު ކުރިއަރަމުން މި ދާ
ގޮތާއި، އަދި ގޮންޖެހުންތަކާ މެދުގައި ބަހުސްކޮށް މިފަދަ މައްސަލަތަކަށް އެކަށީގެންވާ ޙައްލެއް ހޯދުމަށް ކުރި ކަންތައްތަކަކީ
ކޮބައިތޯ ބަލަން. ކުރިމަގު ރާސްތާކުރެވިފައި ހުރީ ކޮންގޮތަކަށްތޯ ވިސްނައި ފިކުރުކުރަން. 2017 ވަނަ އަހަރަށް ސަރުކާރުން
ހުށަހެޅި ބަޖެޓު، 16 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅި ބަޖެޓަށް ވުރެ ކުޑަކަމުގައި އެބަ ވިދާޅުވޭ 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ މި
އަހަރަށް ހުށަހެޅުނީ 26.7. އެކަމު ޙަޤީޤަތަކީ އެއެއް ނޫން. އެއީ އަޅުގަނޑަކަށް ނުދެންނެވޭނެ، 2016 ވަނަ އަހަރު
ހުށަހެޅީ 27 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. މިއަހަރު 26.7ގެ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅުނީމަ އެއީ ކުޑަ އަދަދެކޭ، 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ
ކުޑަ އަދަދެކޭ. ނަތީޖާއަކީ އެއީ ބަޖެޓުގައި ހާސިލުކުރަން ހުރި އިޤްތިޞާދީ ލަނޑުދަނޑިތައް ހާސިލުނުވެވިގެން މި އަހަރުގެ؛
މި ހިނގާ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ 23 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަމަށް މިހާރު ވަނީ ހަމަޖެހިފަ. އެހެންވީމާ، 23 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ
ބަޖެޓެއް މި 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ. އެހެންވީމާ، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ 26 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަކީ އެއީ އޭގެ
79

ކުރީ އަހަރަށް ވުރެ ކުޑަ ބަޖެޓެކޭ ޓެކްނިކަލީ އެހެން ނުބުނެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. 2017 ވަނަ އަހަރަށް
ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ އުއްމީދީ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން އަސްލުގައި ވެސް ހާސިލުކުރަން ބޭނުންނަމަށް
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ ޙަޤީޤަތް ގަބޫލުކުރައްވާ ނަމަ، އެންމެ ބޭފުޅުން ވެސް ގަބޫލުކުރައްވާ އެއް ކަމަކީ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ މެދުގައި މި އޮތް ސިޔާސީ ބައިބައިވުމާއި ދެކޮޅުވެރިކަން ނައްތާލުމަށް ކުރެވެންހުރީ ކޮން ކަންތައްތަކެއްތޯ
ބެލުން. މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި އަދި ދައުލަތުގެ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކެއް ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް ދެކެން. އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޑުޖެހިފައިވާ އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި ކުރިމަގުގައި މިހާރަށް
ވުރެ ބާރަށް ގެންދަން ބޭނުން ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ރާއްޖޭގައި އިތުރު އިންވެސްޓަރުން ޝައުޤުވެރިވާނެ
ކަންތައްތަކެއް ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު ނޭދެވޭ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރުމަށް ޓަކައި، އަންނާނެ ހުރިހާ ކަމެއްގެ
ހުރިހާ ބޭޑް ހެޑްލައިނެއް އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ކްރިއޭޓުކުރިން. ކިހިނެއްތޯ މި ތަނަށް
އިންވެސްޓަރުން އަންނާނީ؟ އަޅުގަނމެންގެ ރާއްޖޭގައި ތިބި ރައީސލްޖުމްހޫރިއްއަށް ފެނިގެން، ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުން ވެސް އެދިގެން، ފަނޑިޔާރުންގެ ކިބައިގެން އަދި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގަ ތިބި ހުރިހާ އެންމެންނަކީ ގޯސް
މީހުން ކަމުގައި ވާނަމަ، ވަގުން ކަމުގައި ވާނަމަ ދެން ކާކުތޯ މި ތަނަށް އަންނާނީ؟ އެހެންވީމާ، މީގެތެރޭގައި ކޮންމެވެސް
ރަނގަޅު ބަޔަކު އުޅެގެން މިކަން ރަނގަޅުވާނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިއަދު އޮތް ވަރަށް ބޮޑު
ބަލިމަޑުކަމެއް. މިކަން އެބަޖެހޭ ފިލުވައިލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ
މާލީ ޞިއްޙަތު އެކަށީގެންވާ ހާލަތެއްގައި ބަހައްޓައި، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީ ޔަޤީންކޮށްދިނުމަށް
ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މަނިޓަރީ އަދި ފިސްކަލް ސިޔާސަތަށް އެބަޖެހޭ މަޢުނަވީ ބަދަލުތަކެއް ގެންނަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ހިފެހެއްޓުމެއް ނެތި އަހަރުން އަހަރަށް އިތުރުވަމުންދާ ދަރަނި އެބަޖެހޭ ކުޑަކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭރު ފައިސާއަށް
ބަރޯސާކުރަންޖެހޭ މިންވަރު އެބަޖެހޭ ކޮންޓްރޯލްކުރެވެން. ބޮޑެތި ޢުމްރާނީ މަޝްރޫޢުތައް ހިނގަމުން އަބަދޭ. އަޅުގަނޑުމެން
ރާވަމުންދާއިރުގައި މިފަދަ ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓުތައް އިމްޕްލިމެންޓުކުރެވޭއިރުގައި އެބަޖެހޭ ބަލަން. މި އިމްޕްލިމެންޓުކުރެވޭ
ޕްރޮޖެކްޓުތަކަކީ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި، އެންމެ އެކަށީގެންވާ އަގުގައި ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކެއްތޯ. މިހާރު ރާއްޖޭގެ
އިޤްތިޞާދު ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި އިންވެސްޓުކުރެވެމުންދާއިރު އެއަރޕޯޓް ޕްރޮޖެކްޓް، ބްރިޖު މަޝްރޫޢު، 25 ބުރީގެ 2
އިމާރާތް، ހުޅުމާލެ ޕްރޮޖެކްޓު އަދި ޕޯޓް ރީލޮކޭޝަން ޕްރޮޖެކްޓް، މިހިރީ މުހިއްމު ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިސާލަކަށް ބްރިޖް މަޝްރޫޢު؛ ބަރިޖުގެ މަޝްރޫޢު 300 އެތައް މިލިއަން ޑޮލަރަކަށް އެ
ހިނގަނީ. އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު އަގުގައިތޯ، ކާކުތޯ ދެނަހުރީ. ކާކުތޯ ގަބޫލުކުރަނީ؟ ބްރިޖުގެ ކޮންސެޕްޓު ހެދީ ޗައިނާ
މީހުން. ބްރިޖަށް ފައިނޭންސް ހޯދައިދިނީ ޗައިނާ މީހުން. ބްރިޖުގެ ފީޒިބިލިޓީ ހެދީ ޗައިނާ މީހުން. ބްރިޖު ހަދަނީ ޗައިނާ
މީހުން. ދެން ބްރިޖުގައި ހިނގާނީ އަޅުގަނޑުމެން. އެއީ ޗައިނާ މީހުންނަށް ނުވެއްޖެއްޔާ ރަނގަޅުވާނެ. އެހެންވީމާ، މި
ކޮންމެ ކަމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު އަގުގައި ކުރެވޭ ކަމެއްތޯ އެބަޖެހޭ ބަލަން. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އުފަލުން މި
80

ވާހަކަދައްކާއިރު އަދި ނޭނގޭ އެ ބްރިޖުން އަޅުގަނޑުމެން ކްރޮސްކުރާ މީހަކު ދައްކަންޖެހޭނީ ކިހާވަރެއްގެ ޓޯލްފީއެއްކަން.
25 ރުފިޔާ ކަމެއް، 50 ރުފިޔާއެއް ކަމެއް. އަދި މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ފީޒިބިލިޓީ ހަދާފައި އޮތްއިތުގައި އަދި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޭނގޭ ކަމެއް. އެ ބަރިޖުން ހުރަސްކުރުމަށް ޓަކައި ކިހާވަރެއް މީހަކު ދައްކަންޖެހޭތޯ. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން އެކަކު ވެސް އަދި ނުވެސް ދައްކާ ވާހަކައެއް. އެހެންވީމާ، މިހަރަ ކަންތައްތައް؛ 25 ބުރީގެ އިމާރާތްތަކެއް
އެބަހެދޭ. 25 ބުރީގެ އިމާރާތެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ؟ 25 ބުރީގެ އިމާރާތެއްގެ އޭގެ ފުޓްޕްރިންޓޫގެ
ސްކެއަރފީޓަކަށް އެބަޖެހޭ 8500 ރުފިޔާ. ކޮސްޓްރަކްޝަން ކޮސްޓު އުޅެނީ 1500 ރުފިޔާއަށް. އެ ކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން
1500 ރުފިޔާއަށް ހަދައިފިއްޔާ އެ ފުޓްޕްރިންޓުގެ 10 ބުރީގެ 6 އިމާރާތް އެބަހެދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އޭރަށް 10
ބުރީގެ 6 އިމާރާތް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް 60 ބުރި އެބަލިބޭ. އެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންވަނީ 25 ބުރީގެ އެއް
އިމާރާތްތޯ، 10 ބުރީގެ 6 އިމާރާތްތޯ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ޓެކްސް
ނަގައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ދޭންވާ ބައެއް ކަހަލަ ސަބްސިޑީތަކާ އެއްޗެހި ކަނޑާލައިގެން މި ލިބޭ ލާރިން
އަޅުގަނޑުމެން ހޭދަކުރަން މި ޖެހެނީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ،
މި ކަންކަމަކަށް ހޭދަކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުގައި މި ފަހަރު
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް އެބައޮތް ކޮމަންޑޫގެ ކޯސްޓަލް ޕްރޮޓެކްޝަނަށް އަދަދެއް ކަނޑައެޅިފަ. އެއީ 19 މިލިއަން
ރުފިޔާ. މި އަދަދަކީ މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ޖަހާފައި އޮތް އަދަދެއް. އަނެއްކާ މި އަހަރު ވެސް ޖަހާފައި އެބައޮތް. އަޅުގަނޑު
އުއްމީދުކުރަން މި އަހަރު ވެސް އެކަން ހިނގާނެ ކަމަށް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން މިތާނގައި
ވަރަށް ގަދައަށް ވާހަކަދެއްކީމު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް 9 ބިލިއަށް ރުފިޔާ ކަނޑައެޅިގެން
އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އުފަލާ އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިތާނގައި ވާހަކަދެއްކީމު. އެއީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ގިނަކަމުން. އެކަމަކު އަހަރު ނިމިގެން އައިރުގައި މިއަދު މި ވަނީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ހޭދަކުރެވުނީ 3 ބިލިއަން ރުފިޔާ.
ބަޖެޓުގެ ދަރަންޏަށް ބަލާއިރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ބަޖެޓުގައި 3 ބިލިއަން ރުފިޔާ މަދުވެފައި އަސްލު
ބަޖެޓުގައި ޝޯޓްފޯލް އުޅެންޏާމުން ބަޖެޓުގެ ޑެފިސިޓް އަދި އެއަށްވުރެ ވެސް ބޮޑުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ.
ޙަޤީޤަތުގައި އޭތި ހޭދަކުރި ނަމަ. އެހެންވީމާ، މި އަހަރުގެ މިހާރު ޖަހާފައި އޮތް 8 ބިލިއަން ރުފިޔާ މިއީ ވެސް ޙަޤީޤަތެއް
ކަމުގައި ވެގެން ކޮމަންޑޫއަށް ކަނޑައެޅިފައި އޮތް 19 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ކޯސްޓަލް ޕްރޮޓެކްޝަންގެ މަސައްކަތްތައް މި
އަހަރު ހިނގާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ފޯކައިދޫއަކީ ކުރީގެ ދެތިން އަހަރުގައި އެ ރަށުގެ ބަނދަރުހެދުމަށް އޮތް
ޖަހާފަ. މި އަހަރަކު ނެތް އެއްވެސް އެއްޗެއް. އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދެން މިއަދު 2 ޖަހާއިރު އޮންނަ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ
ބައްދަލުވުމުގައި މިނިސްޓަރާ ބައްދަލުކުރާއިރުގައި އަލުން ފޯކައިދޫ ބަނދަރު މަޝްރޫޢު މިއަށް ހިމަނައިދިނުމަށް. ދެން
ހަމައެއާއެއްކޮށް މަރޮށްޓަކަށް އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް. މަރޮށީ ބަނދަރަކީ ވެސް ސުނާމީގައި ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުންތަކެއް
ވެފައި އޮތް ބަނދަރެއް. ކުރީގެ ދެތިން އަހަރަކު ބަނދަރު ހެދުމަށް ބަޖެޓުކުރެވިފަ. މި އަހަރަކު އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތް.
81

އެހެންވީމާ، މި ރާއްޖޭގައި ޓެކްސްނެގިގެން އަދި ސަބްސިޑީތަކާ އެއްޗިހި ކަނޑާލެވިގެންދާއިރުގައި މި ބަޖެޓުން ކަނޑައެޅޭ
މަޝްރޫޢުތައް ހުރިހާ އެންމެންނަށް، ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ހަމަހަމަ އުސޫލުތަކަކުން ބެހިގެން، ހުރިހާ ދާއިރާއެއް
ތަރައްޤީއަށާ އެއްކޮށް ދެމިގެންދާނެ ގޮތެއް ކަމަށް ހަމަޖެހިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ގައިމު ވެސް އެދޭ ކަމެއް. ދެން މި
ފަހަރު އަދި އެބައޮތް ވަރަށް ޚާއްޞަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ކޮމަންޑޫއަށް ކޮންޓްރެކްޓަރ ފައިނޭން ސް އުސޫލުން 50 ހައުސިންގ
ޕްރޮޖެކްޓް ކަނޑައަޅާފައި ބަޖެޓުގައި. މިއީ ދެން ވަރަށް އުފާކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބަޖެޓުގައި
ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުން މިކަން ހިނގަމުންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ފަހަރެއްގައި ވެސް މިއީ ބަޖެޓުގައި
ޖަހާފައި އޮތް ނޮމިނަލް އަދަދެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑެއް ހިއެއް ނުކުރަން. މިއީ އެހެން އަހަރުތަކެކޭ އެއްގޮތަކަށް ބަޖެޓުގައި
ޖަހާފައި އޭގެ އިމްޕްލިމެންޓޭޝަން ސްޓޭޖުގައި އެކަން ނުވެގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ހިތާމަކުރާނެ ކަމެއް.
ސަރުކާރުން 2017 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓް ކޮންޓްރެކްޓަރ ފައިނޭންސް އުސޫލުން މިކަން ހިނގަމުންދާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ހަމަ މި ދަނޑިވަޅުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، ފޯކައިދޫގައި އިމާރާތްކުރުމަށް
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި މިދިޔަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވާފައިވާ ދެ ބުރީގެ އިމާރާތާއި 8 ކްލާސްރޫމް ވާހަކައެއް އޮތް. މި
ފަހަރަކު އެއެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ބައި ވެސް ހިމަނައިދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން.
2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރު ރާއްޖޭގެ ދަރަނީގެ ހާލަތު މި ވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަހަރުން އަހަރަށް
ބޮޑުވެފަ. އަދި ސަރުކާރުން ބަޖެޓުކޮށްފައި، ބަޖެޓް ފޮތުގައި ހާމަކޮށްފައިވާ ދަރަނީގެ އަދަދުތަކާއި، ބައިނަލްއަޤްވާމީ މާލީ
އިދާރާތަކުން ރާއްޖޭގެ މާލީ ހާލަތު ދިރާސާކުރުމަށްފަހުގައި ނެރޭ ރިޕޯޓުތަކާ ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތެއް ހުރިކަން އަޅުގަނޑު އެބަ
ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓް ޑެފިސިޓަކީ 4.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަމުގައި އަންދާޒާކޮށްފައިވާއިރުގައި މި
އަދަދު މި އަހަރު ނިމޭއިރުގައި 5.6 ބިލިއަނަށް ބޮޑުވެގެން އަންނާނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ އަނެއް
ނުކުތާއަކީ ، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ދަށުން ޚަރަދުކުރުމަށް އަސްލު ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދަދު ޚަރަދުކުރެވިގެންދިޔަ ނަމަ، ބަޖެޓް
ޑެފިސިޓްގެ އަސްލު އަދަދު މިއަށްވުރެ ބޮޑުވެގެންދާނެކަން. 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް ޤައުމީ
އުފައްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތުން 13% އަށް އަރައިގެންދާނެ ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. އަދި 2020 ވަނަ އަހަރު
އަންނައިރުގައި ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ރާއްޖޭގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތް 120% އަރާނެ ކަމަށް އައި.އެމް.އެފާ އި ވޯލްޑް
ބޭންކުން ލަފާކޮށްފައި އެބައޮ ވޭ. އެހެންވީމާ، މި ހުންނަނީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އިޤްތިޞާދީ ނިސްބަތަކީ ކުޑަ އަދި ނާޒުކު ހާލަތެއްގައިވާ އިޤްތިޞާދެއް ކަމަށް ވާއިރުގައި، މިއަދުގެ އެއްވެސް ފަރާތަކުން
ޝައްކެއް ނުކުރޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެޅޭ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ފިޔަވަޅެއްގެ ސަބަބުން ވަރަށް ބޮޑެތި ލޮޅުންތައް އަރައިގެން
އެބަދޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މާލީ ގާނޫނު ފާސްކޮށް، ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް ވަކި މިންގަނޑެއްގެ ތެރޭގައި ހިފެހެއްޓުމަށް ވަނީ
ކަނޑައެޅިފަ. ނަމަވެސް މި މާލީ ގާނޫނު، ދައުލަތުގެ ފިސްކަލް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ އެކްޓާ ބެހޭ ގާނޫނުގައިވާ ގޮތަކަށެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށެއް ކަންތައްތަކެއް ނުކުރެވޭ. ރާއްޖޭގެ ފިސްކަލް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ އެކްޓުގައި ވާ ގޮތުން 2014 ވަނަ
82

އަހަރުން ފެށިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތް ހިފަހައްޓަންޖެހެނީ 60% ގައި. 16 ،15 ،2014 މިއީ. މި
އަހަރު ނިމޭއިރުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނީގެ މިންގަނޑު 60%ގައި ހިފަހައްޓަން.
މިހާރު އެ އަދަދު އެހެރީ 73%ގައި. 2020 އަންނައިރުގައި 120% އަށް އަރާނެ ކަމަށް އެބަވޭ. އަދި ހަމަ މި ގާނޫނުގެ؛
ފިސްކަލް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ ގާނޫނުގައިވާ ކޮންމެ މާލީ އަހަރަކު އެއް ފަހަރު ދައުލަތުގެ މެދުރާސްތާއާއި ފިސްކަލް
ސްޓްރެޓެޖީ އަންގައިދޭނެ ބަޔާނެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވައި އެ ބަޔާން ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި
ޝާއިޢުކުރަންވާނެ ކަމަށް ބުނެފައި އެބައޮތް. އަޅުގަނޑަކަށެއް ނުފެނުނު މި ބުނާ ބަޔާން ޝާއިޢުކުރި ތަނެއް. މިއީ
ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައި އޮއް އެއްޗެއް. ދެން ހަމަ މިދެންނެވި ގާނޫނުގައި ވަރަށް މުހިއްމު މާއްދާއެއް އެބައޮތް. އެއީ
ބަޖެޓް ޕޮޒިޝަން ރިޕޯޓު ކިޔާ އެއްޗެއް. ކޮންމެ އަހަރަކުމެ ވިދިގެން އަންނަ އަހަރަކު ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން ބަޖެޓް ޕޮޒިޝަން
ރިޕޯޓުގެ ގޮތުގައި ބަޔާނެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވަންވާނޭ. މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ރިޕޯޓް މަޖިލީހަށް
ފޮނުވާނީ މިނިސްޓަރޭ. އެކަން ކުރާނީ ވިދިގެން އަންނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ އަހަރީ ބަޖެޓް މިނިސްޓަރު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ
ދުވަހާއި، އެ ބަޖެޓަށް ބަހުސްކުރުމާ ދޭތެރޭގައެވެ. މި ބުނާ ރިޕޯޓް ކޮބައިތޯ؟ މި ބުނާ ރިޕޯޓް ކޮބައިތޯ؟ އެހެންވީމާ، މި
ރިޕޯޓް ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަނޑުމެންނާއި ހަމައަށް ނައީ. ގާނޫނުގައި ލިޔެފައި އޮތް އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނާ
އެއްގޮތަށް ޢަމަލުނުކުރެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ގާނޫނު އެބަ ޖެހޭހެން ބަދަލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ބަޖެޓު ހުށަހަޅާއިރުގައި އެ ބަޖެޓަކީ ވަރަށް އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް ކަމުގައިވޭ. ނަމަވެސް، އަހަރު
ނިމޭއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރާ ރޯސް ގާޑަން، ޓޯން ގާޑަންއަކަށް ބަދަލުނުވާނެ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަންކަން
ބައްޓަންކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން؛ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި، ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި، ހުރިހާ އެންމެން ގުޅިގެން
މަސައްކަތް ކުރުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކޭ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނީ 2017 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް. ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވެސް އެ މެންބަރެއްގެ ދާއިރާއާ ގުޅުންހުރި
ކަންތައްތަކަށް ވަރަށް މުހިއްމު ބަހުސްތަކެއް މި މަޖިލީހުގައި އިއްޔެއިން ފެށިގެން ކުރެވެމުން މި ދަނީ. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައެއް ފަހަރުތަކުގައި މި ފެންނަނީ ޒާތީ ގޮތުން، ސިޔާސީ ގޮތުން ބައެއް ކަންކަމުގައި މި މަޖިލީހުގެ
ފްލޯ ބޭނުންކުރަން ދިމާކުރާ މަންޒަރު. އަޅުގަނޑު ވަރަށް އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކީގައި ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މި މަޤާމުގައި
އިދެގެން ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މައުޟޫޢުތަކުގެ ބޭރުންދަންޏާ އެކަން ހަނދާންކޮށްދޭނަން. އަދި އެއަށްވުރެ
ކުރިޔަށް ގަވާއިދުގެ އޮތް ގޮތުން ގެންދަންޖެހިއްޖެއްޔާ އެކަން ވެސް ގެންދާނަން. އެއީ ހަމަ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
83

ޙައްޤުގައި އަޅުގަނޑު ކުރާ ކަމަކަށް ވާތީ ވެ މެންބަރުން މިކަމަށް ސަމާލުވެވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މިހާރު
ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިނަށް.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ދައުލަތް ހިންގުމަށް ޓަކައި 2017
ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑު މިއަދު ވާހަކަދައްކަން ފެށުމުގެ ކުރިން އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމެއްގެ
ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ގާނޫނީ ގޮތުން މި ސަރުކާރުގެ މައްޗަށް، އަދި ދައުލަތުގެ މައްޗަށް، ދައުލަތް ހިންގަން
ތިބި ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ލާޒިމްކުރާ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާންނައްތައިލާފައި އޮތް ކަމެއް އެބައޮވޭ. ތަކުރާރުކޮށް
އަޅުގަނޑު ކޮންމެ އަހަރެއްގެ ބަޖެޓް ސްޕީޗުގައި ވެސް މި ވާހަކަ ފާހަގަކުރަމުން މި ދަނީ. 2014 ވަނަ އަހަރު ފާސްކޮށްފައި
އޮތް ގާނޫނެއްގައި އެބައޮވޭ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް އެކުލަވައިލަންޖެހޭނޭ. 2014 ވަނަ އަހަރުގެ ފަހުން އެކުލަވައިލެވޭ
ކޮންމެ ބަޖެޓެއް އެކުލަވައިލެވެންޖެހޭނީ މިދެންނެވި ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން އެކުލަވައިލުމަށް ފަހު، އެ ޕްލޭންގައިވާ
ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައޭ. އަދި މިދެންނެވި ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން އެކުލަވައިލުމަށް ޓަކައި ވާދަވެރި ސިޔާސީ
ފަރާތްތަކާއި، އަދި އެހެނިހެން ވެސް ސިޔާސީ ފަރާތްތަކާއި، ރައްޔިތުންނާއި، ކައުންސިލުތަކާ ވާހަކަދައްކައިގެން މުޅި
ޤައުމު ހިމެނޭ ގޮތަށް ބަހުސްކުރެވި، ވާހަކަދެކެވިގެން މިފަދަ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން އެކުލަވައިލަންޖެހޭނޭ.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މިއަދާ ހިސާބަށް އައިއިރު ވެސް މިފަދަ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް އެކުލަވައިލުމުގެ
ވާހަކަ ވެސް ނުދައްކާ. އެހެންނަމަވެސް، 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓް ފާސްކުރެވިގެންދިޔައީ. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓް
ފާސްކުރެވިގެންދިޔައީ. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓް ފާސްކުރަން އައިއިރު ވެސް އަދި މިއަދާ ހިސާބަށް ވެސް މިދެންނެވި
ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭންގެ ވާހަކައެއް ނާދޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އެބަ އެނގެންޖެހޭ މީގެ
15 އަހަރު ފަހުން، ނުވަތަ މީގެ 30 އަހަރު ފަހުން، ނޫނީ މީގެ 10 އަހަރު ފަހުން ވެސް ދިވެހިރާއްޖެ އޮންނާނީ
ކިހިނެއްކަން. ކުދި ރަށްރަށުގައި ޚާއްޞަކޮށް އުޅޭ މީހުންނަށް އެބަ އެނގެންޖެހޭ އެ މީހުންގެ ރަށަށް ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ،
އެ މީހުން ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ލިބޭނީ ކޮންދުވަހަކުންކަން. ޤައުމުގެ ތަރައްޤީ ބިނާވެގެންދަނީ، ޤައުމު
ކުރިއަރައިގެންދަނީ އަދި މުސްތަޤުބަލުގައި ޤައުމު އޮންނާނީ ކިހިނަކުންކަން ދިވެހިރާއްޖޭގައި، މި ޤައުމުގައި އުޅޭ ކޮންމެ
ރައްޔިތަކަށް އެބަ އެނގެންޖެހޭ. އެކަން އެނގޭނީ މިދެންނެވި ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން އެކުލަވައިލައިގެން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓް އެކުލަވައިލުމުގެ ކުރިން އަލުން އަނެއްކާވެސް ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ ހަމަ އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން އެކުލަވައިލުމޭ. އެތަރައްޤީގެ ޕްލޭން އެކުލަވައިނުލާ މިގޮތަށް މި ބަޖެޓް
ފާސްކުރަމުންގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި މަޖިލީހުން ކުރިޔަސް ހަމަ ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ކުރެވެމުންދާ
ކަމެކޭ. މި ބަޖެޓަށް ފުރަތަމަ ވެސް ނަޒަރު ހިންގައިލާއިރު އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ފުރަތަމަ ކަމަކީ، މި ބަޖެޓަކީ
84

އިންސާފުވެރިކަމެއް ނެތް ބަޖެޓެއް. އިންސާފޭ އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވަނީ އިންސާފަކީ ހަމައެކަނި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނުވަތަ
އެ ޤައުމެއްގައި އުފެދިފައިވާ ކޯޓަކުން ހަމައެކަނި ހޯދައިދޭންޖެހޭ އެއްޗެއް ނޫން. ޤައުމުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ޤައުމުގެ
މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން ވެސް އިންސާފު ހޯދައިދޭންޖެހޭނެ. އަދި ހަމައެއާއިއެކު ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ބަޖެޓުގައި ވެސް އިންސާފުވެރިކަން އޮންނަންޖެހޭނެ. އިންސާފުވެރިކަމޭ އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ
ޤައުމުގައި ދިރިއުޅޭ ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ވެސް ފާސްކުރާ ގާނޫނުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން ޓެކްސް އެބަ ދައްކާ.
ކިހާދޫގައި ހުންނަ މީހާ ވެސް 6% ޖީ.އެސް.ޓީ އެބަ ދައްކާ. އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް އަންނަ ކޮންމެ ޓުއަރިސްޓަކު
ވެސް 12% ޕީ.ޖީ.އެސް.ޓީ އެބަ ދައްކާ. 25% އިމްޕޯޓް ޓެކްސް އެބަ ދައްކާ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތެއްގެ ހައި ސިއްޔަތުން
ރައްޔިތެއްގެ ޒިންމާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ވެސް އެބަ ނަގާ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންނަށް ޙައްޤު
ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭއިރުގައި އަދި ޚާއްޞަކޮށް، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ބަޖެޓު ހެދެމުންދާއިރުގައި މިކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރެވެންޖެހޭނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ޓެކްސް ދައްކަންވީމަ ކޮންމެ ރައްޔިތަކު އެއްފަދަވާ ފަދައިން، އެއްވަރުވާ ފަދައިން، ބަޖެޓް
އެކުލަވައިލެވޭއިރުގައި ވެސް ހަމަ ކޮންމެ ރައްޔިތަކީ ވެސް ގާނޫނުގެ ކުރިމަތީގައި ގާނޫނުން ލިބިދޭ މަންފާތައް ލިބިދިނުމުގައި
ހަމަހަމަ މީހަކަށް ހަދައިދޭން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ކުދި ރަށްރަށުގައި 1 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި، 2
އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބޭނުންވާ ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކެއް ޤާއިމެއް ނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން އެކަން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ހަމަޔަކީ، ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ބަޖެޓު ހެދިގެންދާއިރު، ޚާއްޞަކޮށް
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުން ކޮންމެ އަތޮޅަކަށް ވެސް ކޮންމެ ރަށެއްގެ ރައްޔިތެއްގެ ބޮލަކަށްވާ ނިސްބަތުން އެ
އެލޮކޭޓުކުރެވެންޖެހޭނޭ. އެ ފައިސާ ޖެހިގެން އަންނަ އަހަރަށް އެކިއުމިލޭޓުކުރެވެންޖެހޭނޭ. މިގޮތަށް އެކިއުމިލޭޓުކުރަމުންމ
އެއްކުރަމުން ގޮސް ދެ އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ތިން އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ނުވަތަ 4 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިއިން
ރަށެއްގައި ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓެއް، ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް ވިޔަސް އަދި ބަނދަރު ހެދުމުގެ ޚިދުމަތް ނަމަވެސް، ނުވަތަ ސާފު
ބޯފެން ލިބޭނޭ ނިޒާމެއް ވިޔަސް ޤާއިމުކޮށްދެވެންޖެހޭނެ. މިކަން މިގޮތަށް ނުވާ ކަމަށް ވާނަމަ، އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކުދި ރަށްތަކަށް މި ޚިދުމަތް ލިބޭނެ ދުވަހެއް، މި އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ލިބޭނެ ދުވަހެއް
ނޭނގޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ބަޖެޓަކީ އިންސާފުވެރިކަމުގެ ހަމަ ކުލަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެންނަން ނެތް ބަޖެޓެކޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ދަތުރުކުރަމުން މި ދަނީ އަދި އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅެމުން
މި ދަނީ ވަށާޖެހިފައިވާ ދަރަނީގެ ދުނިޔެއެއްގައި. ދަރަނީގެ ދުނިޔެ ފެށެނީ މި ހުށަހެޅޭ ބަޖެޓުން. އަހަރަކުން ފެށިގެން؛
އެއް އަހަރުން އަނެއް އަހަރަށް މި ދަނީ ދަރަނި ބޮޑުވަމުން. ނަތީޖާއަކަށް ވަނީ، ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދަނީ ޙަޤީޤަތުގައި
ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ގެއްލުން އިންތިހާއަށް ވުން. ސަރުކާރުގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނަގާ އަމިއްލަ ވިޔަފާރިވެރިންނާއި އަދި
އެހެނިހެން މީސްތަކުން، މަސައްކަތްކޮށްދޭ އެހެން މީސްމީހުން، އެ މީސްމީހުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ބިލުތަކަށް ފައިސާ ނުލިބި
9 މަސް، 11 މަސް، އެއް އަހަރު، ދެ އަހަރު ހޭދަކުރަންޖެހިފައިވޭ. މީގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދަނީ މި ދަންނަވާ
85

ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގާ މީހުން، އެ މީހުން ފައިސާ ދޭންޖެހޭ މީހުންނަށް ފައިސާ ނުދެވުން. މިގޮތަށް އެކަކު އަނެކަކުގެ
މައްޗަށް ދަރައި، ދަރަމުން، ދަރަމުން، ދަރަމުން، ދަރަމުން ގޮސް މުޅި ޤައުމު މި އޮންނަނީ ވަށާޖެހިފައިވާ ދަރަނީގެ
ދުނިޔެއަކަށް ބަދަލުވެފަ. މި ދުނިޔެ މި ވަށާޖެހިފައިވާ ދަރަނީގެ ދުނިޔެ އިތުރަށް ބަނަކުރަނީ ރައްޔިތުންނަށް ޖައްސާފައިވާ
ހާލުން. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ، އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ މާލޭގެ އަދި މާލޭގައި އުޅެންޖެހިފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން
ދައްކަންޖެހިފައިވާ ބޮޑު ކުލީގެ ވާހަކަ. މި ޤައުމުގައި ކޮންމެ އަހަރަކު ކައިވެނިކުރެވޭ އަދަދަށް ބަލާއިރުގައި 2500 އަށް
ވުރެ ގިނަ ކައިވެނިކުރެވޭ ހަމައެކަނި މާލޭގައި. މި ތަނަށް ހިޖުރަކުރޭ އެބަ 400 ޢާއިލާއަށް ވުރެ ގިނަ މީހުން މާލެއަށް
ހިޖުރަކުރޭ. އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތަކީ މި މާލޭ ސަރަހައްދުގައި އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި ތިން ހާހަށް ވުރެ ގިނަ ފްލެޓް ތިން
ހާސް ފަސް ސަތޭކައަށް ވުރެ ގިނަ ފްލެޓް އެޅިގެން ނޫނިއްޔާ މާލޭގެ ކުއްޔަކަށް އެއްވެސް ހެޔޮ ބަދަލެއް ނާންނާނެ.
ނަތީޖާއަކަށް ވެގެން މި ދަނީ ހާލުގައި ރައްޔިތުން އުޅެންޖެހުން. ކިހާ ހާލެއްގައިތޯ ރައްޔިތުން މި އުޅެނީ އަޅުގަނޑުމެން
ވަޒަންކޮށްލާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ ފާއިތުވި ތިން އަހަރު ރައްޔިތުން ރައީސް ޔާމީނަށް މި ސަރުކާރަށް
ކޮށްދިނީ ކޮންކަމެއްކަން. 2013 ވަނަ އަހަރު ކޯޓުތައް އަދި މެދުވެރިކޮށްގެން ނަމަވެސް ރައީސް ޔާމީނަށް ރައްޔިތުން
ވެރިކަން ދިން. ހަމަ އެގޮތަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެޖޯރިޓީ ވެސް ރައީސް ޔާމީނަށް ދިން. މިނިވަން މުއައްސަސާތައް
ވެސް ރައީސް ޔާމީން ބޭނުން ގޮތަކަށް، މި ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް ޢައްޔަންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން 6% ޖީ.އެސް.ޓީ ދައްކާ. ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ 12% އެބަ ދައްކާ. ގްރީން ޓެކްސް ދައްކާ. އިމްޕޯޓް ޓެ ކްސް
އެވްރެޖުކޮށް 25% އެބަ ދައްކާ. ފާއިތުވެދިޔަ 30 އަހަރު ގާތްގަނޑަކަށް 75 ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާސްކުރެވިއްޖެ. މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރެވިއްޖެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ރަށްރަށަށް،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 6 ރަށަށްވީ ކޮންކަމެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. ކުޑަރިކިލު؛
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓެއް އަދި ހިންގިފައެއް ނެތް. ނަމަވެސް، ތިން ކްލާސްރޫމެއްގެ އިމާރާތުގެ މަސައްކަތް އެބަ ކުރެވޭ
ކަންނޭނގެ. އެއީ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ 75 ބލިޔަން ރުފިޔާއިން ކުޑަރިކިލަށް ލިބުނީ މިވަރޭ. ކެންދޫގެ ބަނދަރު
ހާވައިލާފައި އެބައޮތް. މިހާރުވެސް އެ ނިންމަންޖެހޭ ތާރީޚު ފަހަނައަޅައިހިނގައްޖެ. ކަމަދޫއަށް ހަމައެކަނި ލިބުނީ
އިންޖީނުގެއެއް. 75 ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓުން، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުގައި ކަމަދޫއަށް ލިބުނީ ހަމައެކަނި
އިންޖީނުގެއެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ. ކިހާދޫއަކަށް އެއްވެސް ކަމެއް ނުވޭ. ކިހާދޫއަށް މި ވާ ކަމަކީ، މީގެ 5
އަހަރު، 8 އަހަރު ކުރިން ފަށާފައި ހުރީ މިސްކިތެއް. ދޮންފަނަށް ވެސް ހަމަ ސަޢޫދީ ސަރުކާރުގެ އެހީގައި ދިން މިސްކިތެއް.
އިތުރު އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް. ދަރަވަންދޫގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަށުން އަދި މިހާތަނަށް މި 5 އަހަރުދުވަހުގެ
ތެރޭގައި، މި ތިން އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އިންޖީނުގޭގެ އިމާރާތް ކުރެވިއްޖެ. އަޅުގަނޑު އެކަން އުފަލާ އެކީގައި ފާހަގަކޮށް
އެކަމަށް ޝުކުރު ވެސް ދަންނަވަން. އަދި ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ޞިއްޙީ މަރުކަޒަށް ކުރިއެރުންތަކެއް ލިބުނު. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ރާއްޖޭގައި މާލެ ފިޔަވައި ސަރުކާރަށް ފައިދާ ހޯދައިދޭ ހަމައެކަނި އެއަރޕޯޓެއް އޮތީ ބ. އަތޮޅު
86

ދަރަވަންދޫގައި. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދަންނަވަންތޯ؟ އެ ރަށުގައި ނަރުދަމާއެއް ނެތޭ. އެ ރަށުގައި ފެނުގެ
ނިޒާމެއް ނެތޭ. ފެނުގައި ދުވަނީ ހަމަ ޗަކަ ވަސް. 75 ބިލިޔަން ރުފިޔާ 3 އަހަރު މަތިން ދެވުނުއިރުގައި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ލިބުނީ ކޯއްޗެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ސުވާލުކުރަނީ މިހެންވެގެން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން
ބަލައިލަންޖެހޭ ރައްޔިތުންނަށް ލިބުނީ؛ 75 ބިލިޔަން ރުފިޔާ 3 އަހަރު މަތިން ބަޖެޓު ހަދައި ސަރުކާރާ ހަވާލުކުރީމާ
ރައްޔިތުންނަށް މި ލިބުނީ ކޯއްޗެއްތޯ. ކާޑުގެ ސަބްސިޑީ ކަނޑައިލެވުނީ. ކަރަންޓުގެ އަގު ބޮޑުވީ. ތަކެތީގެ އަގު އިންތިހާއަށް
ބޮޑުވެގެންދިޔައީ. މިހާރު އުޅުއްވަނީ އެއަރޕޯޓުން ދަތުކުރާ މީހުންގެ އަތުން 25% ގެ ޓެކްސެއް ނަގަން ނުވަތަ ފީއެއް
ނަގަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ އެއަރޕޯޓަކުން ޑިވެ ލޮޕްމަންޓް ފީއެއްގެ ގޮތުގައި އެއްވެސް ފީއެއް ނެގެންޖެހޭނީ
އެއަރޕޯޓެއް ޑިވެލޮޕްކޮށް ނިންމާފަ. އެއީ ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީވެފައިވާ ޤައުމުތަކުގައި އެކަން ކުރާ ގޮތް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ހަމަ އެއީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ އިންސާފު އެއީ. އެއީ ތަރައްޤީނުކޮށް ތަރައްޤީކުރާށޭ ކިޔާފައި އެގޮތަށް ފީއެއް ނެގުމަކީ،
ފީއެއް ނަގަންޖެހޭނީ، ފީއޭ އަޅުގަނޑުމެން އިނގިރޭސި ބަހުން މި ކިޔަނީ ވެސް، އަދި ގާނޫނީ ގޮތުން ފީއެކޭ މި ކިޔެނީ
ވެސް ކުރާ ޚިދުމަތަކަށް ، ދޭ ޚިދުމަތަކަށް ދޭ އަގެއްގެ ގޮތުގައި. އެހެންވީމާ، ފީއެކޭ ކިޔާފައި ނުނެގޭނެ ޑިވެލޮޕްނުކޮށެއް
އެ ފީއެއް ނުނެގޭނެ. ޑިވެލޮޕްކޮށްފައި އެ ޑިވެލޮޕްކުރި ޚަރަދު ހޯދަން އެ އަދަދަށް ފީ ނެގޭނީ. އެހެންވީމާ، ޑިވެލޮޕްކުރާށެކޭ
ކިޔާފައި ފީއެއް ނުނެގޭނެ. އެ ވެގެންދާނީ ހަމަ ޓެކްސްއަކަށް. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އިތުރު ދެތިން ކަމެއް
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެން މި ދިރިއުޅެނީ ޖަޒީރާ ޤައުމެއްގައި. މި އުޅެނީކީ މާލޭގައެއް ނޫން.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން މި އުޅެނީ މާލޭގައެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ
ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށާއި އަދި ލޯނުގެ ގޮތުގައި ނެގޭ ފައިސާގެ 39% މި އަންނަނީ މާލެއަށް. ސަރުކާރުން ދައްކަވާ ވާހަކައެއް ،
ދައްކަވާ ޢުޒުރެއް އެއީ، ދައްކަވާ ބަހަނާއެއް އެއީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އެއްގޮތަ ކަށްވެސް ސަރުކާރަށް އެއްބާރުލުމެއް ނުދެއޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ މާލޭގެ ގިނަ މެންބަރުން، މާލެއިން ހޮވިފައިވާ ގިނަ މެންބަރުންނަކީ
އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރުން. އެކަމަކު މާލެއަށް؛ އަޅުގަނޑު އެއްގޮތަކަށްވެސް އެކަމާ ކަންބޮޑުވަނީކީ ނޫން.
ނުވަތަ އަޅުގަނޑު އެކަމަކާ ޖެލަސްވެގެން ނުވަތަ ހަސަދަވެރިވެގެނެއް ނޫން މި އުޅެނީ. އެކަން ކުރަންވީ. އެހެންނަމަވެސް،
ސަރުކާރުން މި ދައްކަނީ ދެކޮޅުނުޖެހޭ ވާހަކަކަން އަޅުގަނޑު ބަޔާންކޮށްދޭން ބޭނުންވަނީ. މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ، މާލޭގެ
ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަކީ ކޮންމެހެން ސަރުކާރަށް، ސަރުކާރުން އެ ބޭނުންވާ ގޮތަށް
އެއްބާރުލުންދޭ ބައެއް ވެސް ނޫން. އަދި ދޭންޖެހޭ ބައެއް ވެސް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މާލެ ސަރަހައްދަށް ބޭނުންވާ
ހުރިހާ ތަރައްޤީއެއް މި ދަނީ އަންނަމުން. ވަރަށް ހަލުވިކަމާ އެކު އަންނަމުން. އެހެންނަމަވެސް، ރަށްރަށް ތަރައްޤީކުރަންވީމާ
އަބަދުވެސް ދައްކާނެ މެންބަރު. މެންބަރު ކޮންކަމެއްބާ ނުކޮށްދީގެން މި އުޅެނީ؟ އަޅުގަނޑު މެންނަށް ލިބިފައި އޮންނަ
އަސާސެއް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ ޕްރައިވެޓް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙައްޤެއް އެއީ ބަޖެޓަށް ވޯޓު ދިނުމާއި ނުދިނުން.
ޖެހިގެން މި އުޅޭ މައްސަލައަކީ އަޅުގަނޑު ކުރުކޮށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްޤުވަނީ 100 ރުފިޔާ
87

މިސާލަކަށް. މިސާލަކަށް، 100 ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްޤުވާއިރުގައި ރައްޔިތުންނަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންނަށް މި ދެނީ ދޮޅު ރުފިޔާ. ދީފައި މި ބުނަނީ އޭ ޢަލީ ޙުސައިނޭ މިއަށް ވޯޓުލާށޭ. ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑު
ވޯޓުލާނީ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްޤު މިންވަރު މި ބަޖެޓަކުން ނުލިބޭ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުން އަޅުގަނޑުގެ
ހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރު ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ބޮލަކަށްޖެހޭ މިންވަރު ބަލާއިރު 80 މިލިޔަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ
ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް ލިބެންޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، ގާތްގަނޑަކަށް ތިނެއް ނުވަތަ ހަތަރު މިލިޔަން
ރުފިޔާއޭ މި އޮތީ. އެވެސް ބަށި ކޯޓު ނުވަތަ ސްޕޯޓްސް އެރީނާ ކިޔާފައި އޮތް ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް. އެ ތަންތަން ނާޅާށެކޭ ނޫން
އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. އެ ތަންތަން ވެސް އަޅަންވީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްޤުވާ މިންވަރު ނުދީ،
ނުލިބި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ވޯޓު ދެވޭކަށް ނޯންނާނެ. ދަރަނި އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެގެންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން
އެބަޖެހޭ މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް ކުރާނީ ކޮން މަންފާއެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެން އުފެއްދުންތެރިކަން
އިތުރުވެގެންދާނެތޯ؟ އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު ވެސް އެއްބަސްވަން ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ނުވަތަ
ހިންގުމުގެ ޚަރަދު ކުޑަކުރަންޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، ހިންގުމުގެ ޚަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ ނަމުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ޒަމާނުއްސުރެ
ދެމުން އައި ކާޑުގެ ސަބްސިޑީ ކަނޑައިލާފައި ހަމައެކަނި ސަބްސިޑީ ޙައްޤުވާ މީހުންނަކީ 70 މީހުންކަމުގައި ސަރުކާރުން
ނިންމެވީމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަމެއް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭނެ. ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ
ސިޔާސީ ވަޒީފާތަކުގައި ތިބި މީހުންގެ އަދަދު މަދުކުރަންވީ. ޤައުމުގައި އިސްރާފުވަމުންދާ އިސްރާފުކުރުންތައް ނެތިކުރަންވީ.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ 6 ރުފިޔާއަށް ވިއްކާ ތެޔޮ ލީޓަރެއް 12 ރުފިޔާއަށް ވިއްކައިގެން އެ ރައްޔިތުންގެ އަތުން
އަނެއްކާވެސް ކަރަންޓު ބިލުގެ ގޮތުގައި އެ ފައިސާ، އެ ފައިދާ ހޯދަމުންދާ ތަން. އެއެއްނޫން ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ކުޑަކުރާ
ގޮތަކީ. ރިކަރަންޓު ޚަރަދުކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭނެ މަސައްކަތަކީ މުޅިން އެހެން ގޮތަކަށް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތެއް.
ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ އަސާސީ ޙައްޤުތައް ނުވަތަ ރައްޔިތުންނަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުވައިދޭ، ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ހާލުގައި
ތިބި މީހުން އިތުރަށް ހާލުގައި ޖައްސާފައި ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ކުޑަކުރާނެ ކަމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުން
މިދަނީ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް އެއްއަހަރުން އަނެއް އަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޮލުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއަށް އުފަންވާން
ތިބި ކުދިންގެ ބޮލުގައި ވެސް އިތުރަށް ދަރަނިތަކެއް އެޅުވަމުންދާ ތަން. މި ދަރަނި އެޅުވަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ބަލަން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް މީގެ ސަބަބުން އިތުރު ކުރިއެރުމެއް އެބަ އާދެތޯ.
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެ ތަނެއް ނުފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ބައެއް ފަހަރު، ބައެއް އަހަރު ބަޖެޓުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދެއްކީމާ ޖަހާލަފާނެ ފަޅެއްގެ ވާހަކަ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ ނަމަ، 2015 ވަނަ އަހަރު
ބަޖެޓުގައި ބ. އަތޮޅު ދޮންފަނާއި ކިހާދޫގެ ފަޅުގެ ވާހަކަ އޮތް. 16 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި އެ ވާހަކައެއް ނެތް. 17 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ ވާހަކައެއް ނެތް. ވީ ކޮންގޮތެއް، ދިޔައީ ކޮންތަނަކަށް ކަމެއް ނޭނގޭ. ހަމައެއާއެ އްކޮށް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓު ފާސްކުރުމަށް ފަހު އެ ބަޖެޓަކީ އެއާ މެދު ޢަމަލުކުރެވެންޖެހޭނެ ކަމެއް.
88

ބަޖެޓު ތަންފީޛުކުރެވެންޖެހޭނީ ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން. މިނިސްޓްރީއެއްގެ މެންޑޭޓު ބަދަލުވުމަށް ފަހު އެ ބަޖެޓަށް
ބަދަލުއަންނަންޖެހޭނެ. ސަރުކާރު އޮފީހެއްގެ ނަން ބަދަލުވުމަށް ފަހު އެ ބަޖެޓަށް އެ އިޞްލާޙު ގެނެވެންޖެހޭނެ. އެނޫން
ގޮތަކަށް ހިންގާކަމުގައި ވާނަމަ އެއީ ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ބަޖެޓު ތަންފީޛުކުރެވެމުން އެ ދަނީ. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު
ނިންމާލަމުން ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، ރައްޔިތުންގެ އަސާސީ ޙައްޤުތަކަށް ބަލާއިރު ، ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭ
އަސާސީ ޙައްޤެކޭ އެއީ ބަޖެޓު އެންމެންނަށް ހަމަހަމަކޮށް ބެހިގެންދިއުން. އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ކުދި ރަށްރަށުގައި
ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް އެ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ އިޤްތިޞާދީ އިޖުތިމާޢީ މިނިވަންކަން ހޯދައިދިނުން. ފައިސާތަކެއް
ޚަރަދުކުރިޔަސް އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި އިޤްތިޞާދީ، އިޖުތިމާޢީ މިނިވަންކަން ރައްޔިތުންނަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތ. ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިންމަނިކު ދޮންމަނިކަށް.
ތ. ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިންމަނިކު ދޮންމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީ ބުނާ ގޮތުން ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް ކުރިއަށް
އޮތް އަހަރުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވަންޖެހޭ. އެގޮތުން، 2017 ވަނަ އަހަރަށް ބޭނުންވާ ބަޖެޓު މިހާރު މި ވަނީ ހުށަހަޅުއްވާފަ.
އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ބިނާކުރެނިވި ބަޖެޓެއް. އަދި މި ބަޖެޓަކީ ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީއަށް އިތުރު
ތަނަވަސްކަމާއި އިތުރު ފާގަތިކަން ގެނެސްދޭނެ ބަޖެޓެއް. މި ބަޖެޓަކީ ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީގެ ދުވެލި ދައްކުވައިދޭ
ބަޖެޓެއް ވެސް މެ. މި ބަޖެޓަކީ އުއްމީދު، އަދި ތަރައްޤީ އެކުލެވިފައިވާ ބަޖެޓެއް ވެސް މެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި
ބަޖެޓަކީ ޚާއްޞަކޮށް ރާއްޖެތެރޭގެ ތަރައްޤީގައި ބޮޑު ހިއްސާއެއް އެކުލެވިފައިވާ ބަޖެޓެއް ވެސް މެ. އަޅުގަނޑު ދެން
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ހިމެނިފައިވާ ގޮތް. ވޭތުވެދިޔަ
3 އަހަރުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ ތ. ދިޔަމިނގިލީގައި ކުރެވިފައިވާ ހުރި ބައެއް މަސައްކަތް. ފުރިހަމަ ބަނދަރެއް
ކުރީ ދުވަސްވަރުން ފެށިގެން އައިސް ޤާއިމުކުރެވިފައި އެބައޮތް. އެކަމަކު ބައެއް މަރާމާތް މިހާރު އެބަހުރި. ސްކޫލުގެ
އިމާރާތް ފުރިހަމަކުރެވިއްޖެ. ޞިއްޙީ މަރުކަޒު ފުރިހަމަކުރެވިއްޖެ. އަދި ސްކޫލުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ފުރިހަމަކުރެވިއްޖެ.
ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް މިހާރު ދަނީ ހިނގަމުން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިއަންނަ އަހަރު ނަރުދަމާ ހުޅުވިގެންދާނެ. ނަރުދަމާގެ
ޚިދުމަތް ލިބެންފަށާނެ. މިސްކިތުގެ އިމާރާތް މިހާރު ދަނީ ކުރެވެމުން. އަދި މި ހުރިހާ ކަމަކަށް ޓަކައި އިއްޒަތްތެރި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އަޅުގަނޑު ފަށްފަށުން ޝުކުރު އަދާކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ދެން
އޮތީ އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ގުރައިދޫގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ. ގުރައިދޫގައި މިހާރުވެސް ވަރަށް ބޮޑު
89

މަޝްރޫޢެއް ހިނގަމުން އެބަދޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ހުޅުމާލޭގެ ބިންހިއްކުން ފިޔަވައި ރާ އްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑު ސަރަހަދެއްގެ
ބިން މިހާރު ހިކެމުންދަނީ ގުރައިދޫގައޭ. އެގޮތުން، ގުރައިދޫގައި 45 ސެކްޓަރުގެ ބިން ހިއްކެމުން އެބަދޭ. ތިން ބައިކުޅަ
އެއްބައި މިހާރު ނުހިކި އޮތީ. އަޅުގަނޑަށް ލަފާކުރެވޭ ގޮތުގައި މި އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރީގައި ގުރައިދޫގެ ބިން ވެސް ހިކި
ނިމޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މިކަމަށް ޓަކައި ވެސް ރައީސަށް ، ޚާއްޞަކޮށް ސަރުކާރަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ
ޝުކުރެއް އަދާކުރަން. ދެން އޮތީ ގުރައިދޫގެ ގިރާ ސަރަހައްދުގެ؛ ހިއްކަމުންދާ ސަރަހައްދުގެ ތޮށިލުން. އެކަމަށް ވެސް
ވަނީ ބަޖެޓު ކަނޑައެޅިފައި. މިހާރު ވަނީ މަސައްކަތް ހަވާލުކުރެވި، އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއާ މި އަހަރުގެ މާރިޗު މަހުގެ ތެރޭގައި
މަސައްކަތް ހަވާލުކުރެވިފައި ވަނީ. އަދި މަސައްކަތް ނުފެށި އޮތް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި
މަސައްކަތް ވެސް ކުރެވިގެންދާނޭ. ދެން އެއާއެކު އޮތީ ރީތި ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުން. މިނިސްޓްރީ އޮފް
އެންވަޔަރަންމަންޓުން މިހާރު ވަނީ އެ މަސައްކަތް ވެސް ބަޔަކާ ހަވާލުކުރެވިފަ. އަޅުގަނޑަށް ޚަބަރު ލިބިފައި އޮތް ގޮތުން
ވިއްޔާ މި އަހަރު ތެރޭގައި އެ މަސައްކަތުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ގުރައިދޫއާ ހަމައަށް ދާނެ. އެއާއެކު ގުރައިދޫގައި މިހާރު
ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ބްރާންޗެއް ޤާއިމުކުރެވިފައިވޭ. އަދި ނުވެއް ހުޅުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ހުޅުވުމުގެ މަގުމަތީގައި
މިހާރު އޮތީ. އިމާރާތްކުރެވި، އިމާރާތުގެ ނަންބޯޑު ހަރުކުރެވި، އެތެރޭގެ ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ނިމި، އަޅުގަނޑަށް ލަފާކުރެވޭ
ގޮތުން ވިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް 15 ވަރަކަށް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނޫނިއްޔާ ޑިސެންބަރު މަސް ތެރޭގައި މި ބޭންކުގެ ބްރާންޗުގެ
ޚިދުމަތް ލިބެމުންދާނެ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ގުރައިދޫގެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ވެސް ރައީސް ޔާމީނަށް ޚާއްޞަ
ޝުކުރެއް އަރިސްކުރަން. ދެން ބައެއް ބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވޭ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
1978އާ ހަމައަށް ޖެހިލާއިރު އަޅުގަނޑަކީ 1978 ގައި މަސައްކަތް ރައީސް މައުމޫން ފެއްޓެވިއިރު އެ މަސައްކަތުގެ
ހިސާބުން ފެށިގެން ވަރަށް ކައިރިން ފެނުނު މީހަކަށް ވާތީ އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ކައިރިން އެ މަސައްކަތް ވަނީ ފެނިފަ.
އޭރު ރާއްޖެ އޮތް ހާލަތު؛ ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް ހީފުޅުވޭ ކަންނޭނގެ މިހާރުވެސް ރާއްޖެ އޮތީ، މި ހިސާބަށް އައިއިރު
ރާއްޖެ އޮތީ، އެ ހިސާބުގައި ވެސް ރާއްޖެ އޮތީ މި ހާލަތުގައޭ. ދަންނަވަންތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފާޚާނާ ހުރި އެއްވެސް
ރަށެއް ވެސް ނެތް. އަތިރިމައްޗަށް ވަޅު ޖަހައިގެން ބޮޑުކަމުދާންޖެހެނީ ވެސް. އެފަދަ ހާލަތެއްގައި ރާއްޖެ އޮތީ. ބަނދަރަށް
ފައިބަން ގޮއްސ އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހެނީ، ރަށްރަށުން ބުނަނީ ނުފައިބާށޭ. އެ ކީއްވެގެންތޯ؟ އެއްވެސް
ރަށެއްގައި ލަފާފުރެވޭކަށް ނޯވޭ. ބަނދަރެއް ނޯވޭ. ފަލިޖަހާފައި 4 ވަނަ އެއްޗަށް، އެންމެ ފަހުން ކަނދެއްގެ މަތީގައި
އަޅުގަނޑުމެން ރަށްރަށަށް ފައިބަންޖެހެނީ. މިއަދު އެހެންތޯ؟ މިއަދު ބޭރު ބަނދަރަށް ވުރެ އެތެރެ ބަނދަރެއްގައި ދުއްވާލެއް
ބާރު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ތަރައްޤީކުރެވިއްޖޭ. ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިނގަމުން އެބަދޭ. 1978 އިން
ފެށިގެން 2008 އާ ހަމައަށް އައިއިރު ރާއްޖޭގައި ޑޮކްޓަރެއް ނެތް ރަށެއް ވެސް ނުހުންނާނެ. 2008 އިން ފެށިގެން
2012އާ ދޭތެރޭގައި ޑޮކްޓަރުންގެ ކަންތައްތައް ވެސް ރާއްޖޭން ފިލައިގެންދިޔައީ. އެއަށްފަހުން އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރު
އައިސް މިހާރު ހުރިހާ ރަށެއްގައި ވެސް ޑޮކްޓަރުން ޤާއިމުކުރެވި، ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކުގެ ޚިދުމަތްތައް ރަނގަޅުކުރެވި،
90

އެ މަރުކަޒުތަކަށް ޑޮކްޓަރުން ލެއްވި، ބޭސްފިހާރަ ހުޅުވި، ރާއްޖޭގައި މިހާރު ހަމަ އެންމެ ފެންވަރު ރަނގަޅު އެއް
ދާއިރާއަކީ ޞިއްޙީ ދާއިރާއޭ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ކެރޭނެ. ކޮންމެއަކަސް، ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ހިސާބަކަށް، ބައެއް ރަށްރަށް
100 ފަހަރަށް ވުރެ ގިނަ ފަހަރަށް ވެސް އަޅުގަނޑަށް ދެވިފައި އެބަހުރި. ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވެދާނެ އަޅުގަނޑަކީ
1986ގެ މީހެކޭ. އަދި 2016 ގައި ވެސް އަޅުގަނޑު މި އުޅެނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ اله ރުއްސެވިއްޔާ 2018 ގައި ވެސް
އަޅުގަނޑު އުޅޭނަން ދުނިޔޭގައި ހުރިއްޔާ. ހަމަ 86 ގައި މަސައްކަތްކުރި މީހުންނާ އެއްވަރަށް އަޅުގަނޑު
މަސައްކަތްކުރާނަން. ކޮންމެއަކަސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އުޅޭ އެއްޗަކީ، 1978 ގައި އޮތް ފެންވަރަކަށް ނޫނޭ މިއަދު
ރާއްޖެ މި އޮތީކީ. 2013 އިން ފެށިގެން މިދިޔަ 3 އަހަރުތެރޭގައި އެދިޔަ 35 އަހަރުގައި ނުކުރެވޭހާ މަސައްކަތް
އަޅުގަނޑުގެ ލޯމަތިން ފެނިއްޖެ. ވަރަށް ބާރު ދުވެލީގައި، ވަރަށް ބާރު ސްޕީޑުގައި ރާއްޖެ ތަރައްޤީވަމުން މި ދަނީ.
ރާއްޖެތެރެއާ އެއްކޮށް މާލެ ވެސް ހަމަ އެހާ ބާރު ސްޕީޑުގައި ތަރައްޤީވަމުން މި ދަނީ. އެހެންކަމަށްވުމާއެކު އަޅުގަނޑު
ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، ރައީސް ޔާމީނާ ދިމާއަށް ނުރުހޭ ކޮންމެ ފަހަރަކު ހަޑިއެއްޗެހި ގޮވުމުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑުމެން
އެންމެން އެކައްޗެއް ކިޔަމާހިނގާށޭ. ރައީސަށް 2018 ހޯދައިދެމާ ހިނގާށޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ތިބެންވީ ރައީސް
ފަހަތްޕުޅުގައި. ހިތްހަމަނުޖެހޭ ބޭފުޅުން ހިތްހަމަނުޖެހޭ ކޮންމެ ފަހަރަކު ރައީސާ ދިމާއަށް ހިތަށްއެރިހާ އެއްޗެއް ގޮވުމުގެ
ބަދަލުގައި، ތިމާ ޖުނުބުވެރިވާ ހާލުގައި ރައީސް ޔާމީން ފެންވަރަންޖެހޭ ގޮތަށް ވާހަކަދެއްކުން ހުއްޓައިލަމާ ހިނގާށޭ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ގޮވާލަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް، އަދި
އަޅުގަނޑުމެންނާ އެކު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދެކޮޅުވެރިން ވެސް ބައިވެރިވެ ޤައުމު ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި އަތާއި
އަތުކުރި އޮޅާލަމާ ހިނގާށޭ! އަޅުގަނޑުމެން ބަލިކުރަންވީ އިންތިޚާބުން. މަގުމައްޗަކުން ނޫން. މަގުމައްޗަކުން ވެރިކަމެއް
ވައްޓައެއް ނުލެވޭނެ ދެނެއް. އެކަމެއް ނުވާނެ. އެ ދުވަސް ދިޔައީ. އެ ފުރުޞަތު ދިޔައީ. ފުލުހުންނެއް ވެސް ފުރުޞަތެއް
ނުދޭނެ. ސިފައިންނެއް ވެސް ފުރުޞަތެއް ނުދޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގޭތީ އަޅުގަނޑު މި
ވާހަކަ މިދަންނަވަނީ. އަޅުގަނޑު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިހިރީ ރައީސް ޔާމީނާ އެއްކޮށް. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ މީހުން ވެސް
ތިބީ ރައީސް ޔާމީނާ އެއްކޮށް. ދެން އޮތީ އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ގާދިއްފުށީ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް މަސައްކަތް ކޮށްފިން
ގާދިއްފުށީގެ ނަރުދަމާ މަސައްކަތް ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭތޯ. މިދިޔަ އަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރިން. މި އަހަރު
ވެސް މަސައްކަތްކުރިން. އެކަމަކު އަދި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެކަން ނުހިމެނި އޮތްކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގައި އެކަން ވެސް ފުރިހަމަވެގެންދާނޭ. އެއީ އަޅުގަނޑަށް ދިމާވެފައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު ގޮންޖެހުން.
އަޅުގަނޑު ގާދިއްފުށީ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ގޮވާލަން، ތި ބޭފުޅުން ކެތްތެރިކަމާއެކު ތިއްބަވާށޭ! އަޅުގަނޑު
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ތި ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުގައި މި މަސައްކަތް ކޮށްދޭނަމޭ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް މަސައްކަތްކޮށްގެން ދިޔަމިނގިލީ
ނަރުދަމާ ވެސް ޤާއިމުކުރެވުނީ. اެلهގ ރަޙްމަތްފުޅުން އެކަން ވެސް އެ އޮތީ ކާމިޔާބުވެފަ. އެއަށްވުރެ މާ މީސް ގިނަ
ރަށްރަށް އެބަހުރި. މާ ބައިބޯ ރަށްރަށް ވެސް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، ދިޔަމިނގިލީ ރައްޔިތުން ވެސް ސަރުކާރާ އެއްކޮށް
91

މިހާރު އެތިބީ ވަރަށް ކިޔަމަންތެރިކަމާ އެކު، ވަރަށް އޯގާތެރިކަމާ އެކު. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން
އެކައްޗެއް ކިޔައިގެން 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ފާސްކޮށްދެއްވުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދޭ ކަމެކޭ. އަޅުގަނޑ އިދިކޮޅު
ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ދަންނަވަން އޮތީ، މި ބަޖެޓަށް ވޯޓު ދެއްވާށޭ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމައިލާނީ، ދިގުކޮށް ދެއްކިޔަސް ކުރުކޮށް ދެއްކިޔަސް ދައްކަން އޮތީ ހަމަ އެއް ވާހަކައެއް.
ފޮނިތޮށި ކާފޫރުތޮޅި ލައިގެން ފޮނިކޮށް ކިތަންމެ ވަރަކަށް ވެސް ވާހަކަދެއްކިދާނެ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން
ކޮންމެހެން ހަޑިހުތުރު އެއްޗެހިތަކެއް ނުކިޔާ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކައި ބަޖެޓު ނިންމާލުން. ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި އަޅުގަނޑު
އެދެނީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް ހެޔޮ މަގު ތަނަވަސްކޮށްދެއްވުން. وال س الم عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙަށް.
މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވޭތުވެދިޔަ
ތާނގައި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއަށް ޚިޔާނާތްތެރިނުވާ ވަރަށް ރާއްޖޭގެ މިއަދުގެ މި އޮތް ސަރުކާރުން ޚިޔާނާތްތެރިވުމަށް
ފަހު، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް އެވަރުން ނުފުދިގެން އަތްބާނާ ތަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން
ބޭނުންވަނީ، ވޭތުވެދިޔަ ތާނގައި ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން، ވޭތުވެދިޔަ އަށެއްކަ އަހަރުދުވަހު ތެރޭގައި ރާއްޖޭގައި
ރައްޔިތުންނަށް ލިބެމުންދިޔަ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން، އާސަންދަ؛ މިއަދުގެ ބަޖެޓުން މި ފެނިގެންދަނީ ރައީސް ނަޝީދުގެ
އޯގާތެރި ވެރިކަމުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ހަދިޔާކުރި އާސަންދައިގެ ބޭސްފަރުވާގެ ނިޒާމު މިއަދުގެ ސަރުކާރުން މި
ބަޖެޓުން ނިގުޅައިގަނެގެންދާ ތަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަ ޅުގަނޑުމެންނަށް ޢިބުރަތްތަކެއް ހާސިލުވެއްޖެ. ފިލާވަޅުތަކެއް
ހާސިލުވެއްޖެ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ވިސްނަންޖެހިއްޖެ. މިހާރު ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމަށް ގެންނަ މީސްމީހުން ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއަށް ޚިޔާނާތްތެރި ވަނީ ކިހާވަރަކަށްތޯ އޮޅުންފިލުވައި ދަސްކުރަންވެއްޖެ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓުން ފެނިގެންދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ކުޅުއްވާފައި އޮންނާނެ ފިލްމެއް. ފަތިސްހަނދުވަރު
ކިޔާ ފިލްމެއް. އެ ފަތިސްހަނދުވަރު ފިލްމަށް ވުރެ ވެސް ހާ ލު ބޮޑުކޮށް އަޅުގަނޑަށް މިއަދުގެ މި ބަޖެޓު ފެނިގެންދަނީ.
އެ ފިލްމުގައި ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރިކަން ގެނެސްދޭ ބައެއް މަންޒަރުތައް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް ކުޅުއްވާފައި އެބަހުރި. އެއަށްވުރެ ވެސް ދަށު ދަރަޖައިގައި މި ފެނިގެންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރާއްޖޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރު އޮތްއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި
92

މުޒާހަރާތަކެއް އިދިކޮޅު ތިއްބެވި ބޭފުޅުން، މިއަދު ވެރިކަމުގައި ހުންނެވި ރައީސް ޔާމީން އިސްކޮށް ހުންނަވައިގެން
ކުރައްވަމުންގެންދެވި. ޖީ.އެމް.އާރު އެއަރޕޯޓު ؛ 25 ޑޮލަރެއް ނަގަން އުޅެންފެށީމާ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ހަނާވަނީ،
ފަނާވަނީއޭ ކިޔާފައި ނުކުމެ މާލޭ މަގުމަތީގައި މުޒާހަރާކުރި ތަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އޭރު ހުންނެވީ އަޅުގަނޑުމެންނާ
އެއްކޮށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިއަދު ވެސް ވިދާޅުވެއްޖެ ތިމަން މިހިރީ ކޮން ދިމާލެއްގައި ކަމެއް ނޭނގެއޭ. އެހެންނަމަވެސް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގޭނެ މިކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ
ޖީބުން 25 ޑޮލަރު ނަގަން އެ ބޭފުޅުން ދިމާކުރާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ރައްޔިތުން ތިބީ ވަރަށް ވެސް ހާލުގައި.
ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތެއްގަ އި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިފަދަ ކަންތައްތައް އެބޭފުޅުން މިއަދު އެ ދަނީ ކުރަމުން. ފާއިތުވެދިޔަ
ތާނގައި އެ ބޭފުޅުން ކުރި މުޒާހަރާތައް ވެސް، އެ ބޭފުޅުން ދެއްކި ވާހަކަ ވެސް އެ ބޭފުޅުން ހަނދާނެއް ނެތް. ދެން
އޮތީ މާލޭގެ ވާހަކަ ދައްކާލުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލޭގަ އި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް، މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ޚާއްޞަކޮށް
ފްލެޓުތަކެއް ހަދަމުންދިޔަ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ގިނަ މެންބަރުންތަކެއް މިތާ ވާހަކަދައްކަމުން ވިދާޅުވެއްޖެ ، މާލޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ފްލެޓެއް ނެހެދެއޭ. ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް މީހުންނަކަށް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރެއްގައި ފްލެޓެއް ނަހަދައޭ. މާލޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ފްލެޓުތައް ހެދުމަށްފަހު ދާދި އިހަކަށްދުވަހު މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެ ދިޔައީ ދެވިގެން. އެހެންވީމާ،
އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި އެކަން ކޮށްދީފައި ވާތީ އަޅުގަނޑު އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ އޭރުގެ ރައީސަށް ހަމަ ޝުކުރު
ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން ބަލައިލަމާ ހިންގަވާ މި ބަޖެޓުގައި ޒުވާނުންނަށް ކިހާވަރެއްގެ ފައިދާއެއްތޯ
ކުރަނީ. މި ބަޖެޓުގައި އެބައޮތް ޒުވާނުންނަށް ސްޕޯޓްސް އެރީނާތަކާއި ފުޓްސަލް ދަނޑުތަކާ އެއްޗެހި ހަދައިދޭނެ ވާހަކަ.
އަޅުގަނޑުމެނަށް އަޑުއިވިގެން މި ދިޔައީ މިއަދުގެ ރައީސް، މި ވަގު ރައީސް ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމާ ހަވާލުވަމުން ވިދާޅުވީ
ރާއްޖޭގެ ޒުވާނުންނަށޭ ހުރިހާ ކަމެއް އޮތީ. ހުޅުމާލޭގައި ޒުވާނުންގެ ބޮޑުސިންގާ ސަހަރެއް ބިނާކުރާނަމޭ. ޒުވާނުންގެ
ސިޓީއެކޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަށައިގެން 4 މަގު ބައްދައިލާފައި އެތެރޭގައި ޕާކެއް ހަދައިލާފައި މި ބުނަނީ ދެ ސްކޭޓުބޯޑު
ދުއްވާ ތަން ހަދައިލާފައި މިއީ ޒުވާނުން ގެ ސިޓީއޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ސަރުކާރު ވެރިކަމާ ހަވާލުވަމުން ވިދާޅުވީ
އަލަތު ކައިވެންޏާ އެކު ދިވެހި ކޮންމެ ޒުވާނަކަށް ފްލެޓެއް ދޭނެ ވާހަކަ. މިއަދު އެ ބޭފުޅުންގެ އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ބޮޑެތި
ޖަލްސާ ބާއްވައި، ބޮޑެތި ޖަލްސާ ބާއްވައި ޓީވީއަށް ނަގައި ގެން މީހުންނަށް ދެއްކުމަށް ޓަކައި ޒުވާނުން އެ ތަނަށް
ގެންގޮއްސަ ރެޑްބުލް ދީފައި އެ ބުނަނީ މިއީއޭ ޒުވާނުންނަށް އޮތް ކަމަކީ. އަދި އަދަށް ވެސް މިއަދާ ހަމައަށް އެންމެ
ޒުވާނަކަށް ވެސް އަލަށް ޒަވާޖީ ހަޔާތް ފެށި ޒުވާނަކަށް އެންމެ ފްލެޓެއް ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހާތަނަށް ނެތް
ލިބިފަ. އަދި މި ބަޖެޓުން ވެސް އެކަހަލަ ކަމެއް ކުރާނެ ވާހަކަ ވެސް ލިޔެވިފައެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ
ހިތާމަހުރި ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވިސްނާލައްވާ! މިއަދުގެ ވެރިކަމުގަ އި މިހުންނެވި ރައީސް ވެރިކަމާ ހަވާލުވާން
އައިއިރުގައި ވިދާޅުވި، ރާއްޖޭގެ މަސްވެރިންނަކީ ދިވެހި ލޭނާރޭ. ރެޔާއި ދުވާލު އެ މީހުން ކަނޑުމަތީގައި ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި، ދިވެހި ލޭނާރު ދެމެހެއްޓުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަނީއޭ. އެހެންވީމާ، އެއިން ކޮންމެ މީހަކަށް
93

ފުރިޔަސް ނުފުރިޔަސް 10000 ރުފިޔާ ދޭންޖެހޭނޭ. ބެޔަސް ނުބެޔަސް 10000 ރުފިޔާ ދޭންޖެހޭނޭ. ދަނޑުވެރިކަން ހަމަ
އެފަދައިން. ދަނޑުވެރިންނަށް ކޮންމެ މީހަކަށް 8000 ރުފިޔާ ދޭނަމޭ ވިދާޅުވި. އެހެންވީމާ، އެވެސް ވޭތުވެދިޔަ ތާނގެ
ބަޖެޓުގައި އޮތީކީ ނޫން. އަދި 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އޮތީކީ ވެސް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެނަށް
ފެނިގެން މި ދަނީ އެއްވެސް ގޮތެއް ނޭނގި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި 6.7 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ހިމެނިފައިވާ
ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން ނޭނގެ ކިހިނެއް ކަމެއް ވާން މިއުޅެނީކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރާއްޖޭގެ ހަޔާތުގައި ނުހިނގާވަރު
ބޮޑު ކޮރަޕްޝަނެއް މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ހިންގާފައި އޮތް ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ނޭނގޭ ކިހާވަރެއް ކަމެއް ވެސް އެ ކޮރަޕްޝަނުގައި އެ ބޭފުޅުން ޚިޔާނާތްތެރިވީ. ނެގީ ކިހިނެއް ކަމެއް، ކޮންގޮތަކަށް
ކަމެއް. އިއްޒަތްތރި ރައީސް. މިއަދުގެ ވެރިކަމުގައި ހުންނެވި ރައީސް ޔާމީން އެ ބޭފުޅާގެ އެކައުންޓަށް 1 މިލިއަން ޑޮލަރު
ޖަމާކުރި ވާހަކަ އެ ޖަމާކުރި ފަރާތަކުން އެބަބުނޭ. އަދި މިއަދާ ހަމައަށް މިއަދު ވެރިކަމުގައި ހުންނެވި ބޭފުޅާ އެ ދޮގެއް
ވެސް ނުކުރައްވާ. ތިމަންނަ އެކައުންޓަށް ނުވަދެއެކޭ ވެސް ވިދާޅެއް ނުވޭ. އެހެންހުރި ފައިސާތައް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ
ފައިސާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވެރިކަމުގައި ހުންނެވި ބޭފުޅަކު އެ ފައިސާ ދެއްވަންޖެހޭނެހެން. އެހެންވީމާ،
މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ ފައިސާ މި ބޭފުޅުން ބޭނުކުރަމުން މި ދަނީ. މިގޮތަށް ގޮތް ނޭނގޭ ގޮތަށް
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށް 7 ބިލިއަން ރުފިޔާ، 8 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދީފައި އޮތުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ
ސަބަބެއް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުން، މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑެއް ވޯޓެއް ނުދޭނަން. މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާއިން
މި ބަޖެޓަކަށް އާނބަހެއް ނުބުނާނެ އިނގޭތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަބަދު
އަޑުއިވިގެން މި ދަނީ ބަޖެޓުގެ ބޮޑުކަމުންނާއި ، ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ އަންނަލެއް ބޮޑުކަމުންނާއި، ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ހިންގަމުން ދާލެއް ބޮޑެތިކަމުންނާއި، އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ދާދި އިހަކަށްދުވަހު ވިދާޅުވި 500 އެތައް ޕްރޮޖެކްޓެއް
އެބަ ހިނގައޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އުދަލިވަޅެއް ޖަހާލިޔަސް ޕްރޮޖެކްޓަކަށް މިހާރު މި ވަނީ. މީހަކު ފަސްގަނޑެއް
ޖަހާލިޔަސް ޕްރޮޖެކްޓަކަށް މި ވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭންޖެހޭ ކަންތައްތަކޭ. ކޮންމެ
ސަރުކާރެއް އޮތަސް ރާއްޖޭގެ ބަނދަރުތައް ހަދައިދޭންޖެހޭނެ. ލަފާފުރޭ ގޮތް ހަދައިދޭންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއިވިގެން
ހިނގައްޖެ މާލެ ފިޔަވައި ރާއްޖޭގައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު ސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އައްޑޫ ސިޓީ، އެ ތަނުގެ އެއްވެސް ބަނދަރެއް
ހެދުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ނެތް ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ހިތާމަހުރި ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި
ރާއްޖޭގައި އިދިކޮޅަށް ތިބި މީހުންގެ، އެ ބޭބޭފުޅުންގެ ދާއިރާތަކުގައި ކުރަންޖެހޭ ބައިވަރު ކަންކަން ހުއްޓާ، ހަމަހަމަކަމާ
އެއް އުސޫލެއްގެ މަތީން ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓު ބެހިފައި ނެތް ކަމަށް ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް ވާހަކަ ދައްކަމުން އެ ދަނީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުން، މިއީ ވަގު ސަރުކާރެކޭ. މި ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގައި މިހިރީ
ވަގެކޭ. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
94

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ރަޝީދު އިބްރާހީމަށް.
އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ألحمد هل على نعمه الغزار ال صاّلة وال ساّلم على رسوله األبرار وعلى اله وأصحابه أجمعين. 2017 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާލަން އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތެއް ދެއްވި ކަމަށްޓަކައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް
ޝުކުރު އަދާކުރަން. މި ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ބަލައިލަންޖެހޭ ވޭތުވެދިޔަ 2 އަހަރު ގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ އަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމުގެ ވެރިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް
ކުރެވިފައި ހުރި ކަންތައްތައް ބަލައިލާފައި އަޅުގަނޑު ކުރިއަށް ދާންނަން. އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ކަރަންޓު ހާލަތު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ އިސްދޫގައި ދަށްވެފައި އެތައް ވަނިކޮށް އެ ތަނަށް 360 ކިލޯވޯޓުގެ އާ
ޖަނަރޭޓަރެއް ގެންގޮސްދެއްވައި ކަރަންޓް ޔަޤީންކޮށްދެއްވި ކަމަށްޓަކައި. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ ވޭތުވެދިޔަ
2 ވެރިކަމެއްގައި، 2 ރައީސެއްގެ ކަމެއްގައި ހަދައިނުދެވިފައި ހުރި 8 ކްލާސްރޫމް 2 ބުރި އިމާރާތް ނިމި، ފެށޭ އަހަރުގެ
ތަޢުލީމަށް އެ ކްލާސްރޫމް ނުވަތަ އެ އިމާރާތް ނިމޭ ކަމަށްޓަކައި. އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ އަޅުގަނޑުމެން
ރައްޔިތުން ގޮވައިގެންދާނެ އާ އެމްބިއުލާންސެއް ދެއްވާފައިވާތީވެ. އަޅުނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ބޭސްފިހާރައެއް ހުޅުވައި އެ ތަނުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންތަކަށް ވަޒީފާ ދެއްވާތީވެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ
ފެނަކައިގެ އިންޖީނުގޭ ތަކަށް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ތެރެއިން އެތައް އެތައް ޢާ އިލާތަކެއްގެ ކުދިންނަށް ވަޒީފާދެއްވައި
ފުއްދުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި ފުރުޞަތުތައް ހޯއްދަވައި ދެއްވާތީ. އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ފުއްދުންތެރިކަން އިތުރުކޮށްދެއްވުމަށް ޓަކައި އެއްގަމާއި ކަނޑުގައި ދަނޑުވެރިކަން ކުރެވޭނެ
އުސޫލު؛ އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ އެއީ ހުއިފިލަނޑާ އާލާކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމުތައް ފައްޓަވައިދެއްވަމުން 30 ކޮށި އަ ޅައިދިނިއްޔާ
ޖެހިގެން އަންނަ މަހުގައި އަނެއް 30 ކޮށި އިތުރުކޮށްދެއްވަމުންދާ ކަމަށްޓަކައި. އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ބަނދަރު ނުހެދި އޮތް ދެ ރަށުގައި ވޭތުވެދިޔަ 2 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަދި ނުނިމުނުކަމުގައި
ވިޔަސް އަދި ނިންމަން ވެސް އަންނަން އޮތް އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ ފައިސާ ވެސް ޖަހާފައި އޮތީތީވެ. އަޅުގަނޑުމެން
ޝުކުރުވެރިވަނީ ދަނބިދޫގެ ކްލާސްރޫމްގެ ދަތިކަން އެތަކެއް އަހަރެއް ވަންދެން އޮވެފައި ހަމަ މިދިޔަ އަހަރު ތެރޭގައި
5 ކްލާސްރޫމާ އި ސްޓާފް ރޫމެއްގެ 2 ބުރި އިމާރާތެއް ހެދިގެން ނިމިގެން އަންނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ކުދިން ތަޢުލީމު ހާސިލްކުރަން އެ ރޫމުތަކަށް ވަންނާނެތީވެ. އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ ދަނބިދޫގައި ވެސް
ބޭސްފިހާރައެއް ހުޅުވި ، އަދި އާ އެމްބިއުލާންސެއް ލިބި، ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ޖާގަ އިތުރުކުރައްވައި ހުޅުވައިދެއްވަމުން
95

ގެންދަވާތީވެ. އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި ފަށަން އޮތް ޕްރޮގްރާމުތައް؛ އެއީ ފުޓްސަލް
ދަނޑުކަމުގައި ވިޔަސް އަދި ބަށިކޯޓިތައް ކަމުގައި ވިޔަ ސް ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި އޮތީތީވެ. އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ
މައިބާދޫގައި މިސްކިތެއްގެ ބޭ ނުންޖެހިފައި އޮތް ވަގުތު އެކަން ވެސް އެ މިސްކިތް ވެސް އިމާރާތްކުރެވެމުން ނިމުމަކާ
ގާތަށް ދަތުރުކުރަމުންދާތީވެ. އަޅުގަނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވަނީ، ކަލައިދޫ ގައި ވެސް މިސްކިތެއް ނެތި އޮއްވާ އެ މިސްކިތް
ވެސް ފެށޭ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ހައްދަވައިދެއްވާނެ ކަމުގެ ފުރިހަމަ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެމުންދާތީވެ. އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ ޝުކުރުވެރި ވާ ބަޔަކަށް ނިޢުމަތް ވެސް އިތުރުވެ ގެންދާނެ. ކަމެއް ލިބޭއިރުގައި ލިބޭ ކަންކަމާއި، ކުރިން ލިބިފައި
އޮތް ކަންކަމާއި، މިކަންކަމާ ދޭތެރޭގައި ވާހަކަނުދައްކައި، ތިމާމެންނަށްވުރެ ބޮޑަށް އެހެން ބަޔަކަށް ކަމެއް ހިނގައިފާނެތީވެ،
ކޮށްދެވިފައި އޮތީތީވެ، ކޮށްދެއްވަމުންގެންދަވާތީ އެކަމަށް ހަސަދަވެރިވެގެން ނުވަތަ ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އެ ވާހަކަ
ދައްކަވަމުންދާތީ އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވޭ. އެއްވެސް ރަށެއްގައި އަބަދަކު ބަނދަރެއް ނުހަދާނެ. ބަނދަރު ނުހަދާ ރަށްރަށް
ހުންނާނެ. ހެދިފައި ހުންނަ ރަށްރަށް ހުންނާނެ. ޞިއްޙީ މަރުކަޒު ބޮޑުކުރެވިފައި ހުންނަ ރަށްރަށް ހުންނާނެ. އަދި ކުޑަކޮށް
ބޮޑުކުރަންޖެހޭ ރަށްރަށް ހުންނާނެ. ކޮށް ނިމިފައި ހުންނަ ކަންތައްތައް ހުންނާނެ. އެހެންވީމާ، ތި ވިދާޅުވާ ހަމަހަމަ
އުސޫލަކުން އެކަމެއް ނުދާނެ. އެއީ އުސޫލެއްގެ ގޮތަށް ބަލާއިރު އެއީ ހަމަހަމަކަން. އެ ރަށެއްގައި، އެ ތަނަކަށް އެ
ވަގުތެއްގައި ބޭނުންވެގެން ހުރި ކަންތައްތައް، ބޭނުންވެފައި ހުރި ކަންތައްތައް ކުރަމުންދާ ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ ހަމަހަމަކަން
އެއީ. ދެން އަޅުގަނޑު ނުދައްކާނަން އައި.އެމް.އެފްގެ ވާހަކައެއް، ވޯލްޑް ބޭންކުގެ ވާހަކަ، ޑަބްލިޔު.އެޗް.އޯގެ ވާހަކައެއް
އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާކަށްނުޖެހޭ. ދައުލަތުން ކަންތައްތައް ކޮށްދެއްވަން ފައިސާ ހޯދަނީ ކިހނެއްކަން، ނުވަތަ ހޯދަންޖެހެނީ
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޫން. އެކަން އަޅުގަނޑު ހޯދާކަށްނުޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް
ކޮށްދެއްވަމުންގެންދަވާ ޚިދުމަތްތައް ދަނީ ދަށަށްތޯ ނޫނީ މައްޗަށްތޯ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން ބޭނުންވާ އެއްޗަކީ.
އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ އެފަދަ ކަންތައްތަކަށް ބަޖެޓުކުރާއިރުގައި އެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓުދީގެންތޯ ހޮވޭނީ،
ނުދީތޯ ހޮވޭނީ. ވޯޓުދީގެން ހޮވޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓުދޭންޖެހޭނެ. ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ބަޖެޓަށް ވޯޓުދޭން
އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އަޑުއަހައިފީމު މަސްވެރިންގެ ވާހަކަ ވެސް.
އަޅުގަނޑު މީގެ ކުރީގައި އޮތް ވެރިކަމެއްގައި މަސްވެރިންނަށް 100 މިލިޔަން ރުފިޔާގެ ސަބް ސިޑީއެއް ދޭން އަޅުގަނޑުމެން
ހުރިހާ އެންމެން ވޯޓުލީއިރުގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ނުލައްވާ. އެކަމަކު މިއަދު މަސްވެރިންނަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް
ވުރެ ހެޔޮއެދޭ ބައެއް މަސްވެރިންނަށް ނެތިގެން ކަމަށް ވާހަކަ އެ ދައްކަވަނީ. ދެން ބެޔަސް، ނުބެޔަސް އެ ދެއްވަން
ވިދާޅުވި ލާރީގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ސްޓްރެޓެޖީ ޕްރޮގްރާމެއް ކެމްޕޭން ތެރޭ އެކުލަވާލި ކޮމިޓީގެ ތެރޭގައި އެ ފަރާތުގައި
އެކަމާ ނުބެހޭ މީހެއް؛ އެހެންނަމަވެސް، އެ ވަގުތު އަޅުގަނޑަށް ވަދެ އިނދެވުނީމަ އެ ތަނުން ބޭފުޅެއްގެ އަރިހުގައި
އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން ބެޔަސް، ނުބެޔަސް 10000 ރުފިޔާއޭ ބުނީމަ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ބައެއް
ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުންފުޅު ހުންނާނީ އެއީ މަހަށް ފުރިޔަސް، ނުފުރިޔަސް އޭތި ލިބޭނޭ. އެހެންވެ ތި ބޭފުޅުން ވިހެން
96

ވިދާޅުވެއްޖެއްޔާ މިހެން ވާނޭ. އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ހަމައަކަށް އެ ވާހަކައެ އް ނުދޭ. އެއީ ކެމްޕޭނެއް ކުރާއިރުގައި
ވަޢުދުތަކަކާއި ކޮށްދޭނެ ކަންތައްތަކާ އެއްޗެހި އެކުލަވައިލާ ރާވައިލާ ކޮމިޓީއެއް އޮންނާނެ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އަމިއްލަފުޅަކަށް ނޫން އެ ވިދާޅުވަނީކީ. ރިސަރޗްތަކެއް ހައްދަވާފައި މިއީ ވާނެ ކަމެއްތޯ، ނުވާނެ ކަމެއްތޯ ބަލައި ހަދާފައި
ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް އޭތި ގެންނަންޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތްކުރެއްވި ބޭފުޅުންނަކީ ފަހަރުގައި ވެދާނެ އެކަހަލަ
ކަންތައްތަކުގައި އެހާ ތަޖުރިބާހުރި ބޭފުޅުންނަށް ނުވެވެސް ދާނެ. ހަމައެކަނި މޮޅު ވާހަކައެއް ބުނެލުމުގެ ގޮތުން ކޮށްލާ
ކަމަކަށް ވެސް ވެދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ރައްޔިތުންނާ ވަރަށް ގާތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުންނާ އެކީ އުޅޭ
ބަޔަކަށް ވާތީވެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިހުސާސްކުރެވޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ތިއްބަވާ ބައެއް ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުންފުޅު
ހުންނަ ހިސާބުން. އެނގޭތީވެ އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން، ތިހެން ވިދާޅުނުވާށޭ. ތިހެން ނުލިޔުއްވާށޭ. އަޅުގަނޑު އެހާ
ހިތްހަމަޖެހޭ ކަމެއް ނޫނޭ. އެހެނެއް ނޫނޭ. ވިދާޅުވެދެއްވާށޭ، މަހަށް ފުރާ ކޮންމެ ބޭފުޅަކަށް މަސްވެރިކަން ނޯންނަ
ދުވަސްވަރު އެބައިމީހުން ކައިގެންބޮއިގެން އުޅެވޭނެ ގޮތެއް، ނުވަތަ މީހަކަށް 1000 ރުފިޔާގެ އެލަވަންސެއް ނޫނީ 1500
ރުފިޔާގެ އެލަވަންސެއް ދެއްވާނަމޭ. އެކަމަކު ބެޔަސް، ނުބެޔަސް 10000 ރުފިޔާއޭ ބުނީމާ އޭތި ވިސްނިގެން ބައެއް
މީހުންނަށް ދަނީ، މާތްކަލާކޯއޭ! ތިމަންނަމެންނަށް މިއޮތީ ކަމަކާ ލައްވައިލާފައޭ މި އޮތީ. މަހަށް މިއަދު ނުފުރިޔަސް ހެވޭ.
އަހަރެމެންނަށް 10000 ރުފިޔާ ލިބޭނޭ. އެއީކީ ނޫން. ދެން އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވި އަޅުގަނޑު ގާތުގައި، މި ވަކި އުސޫލެއްގެ
ދަށުންނޭ ދާނީ. މީގައި އޮންނާނީ ސްކީމެއް އޮންނާނޭ. އޭގައި ބައިވެރިވެގެން މިހެންމިހެންނޭ ދާނީ. އަޅުގަނޑު ބުނީ
އެހެންވިއްޔާ ތިކަން ވެސް ސާފުކޮށްދެއްވަންވީ ނޫންތޯއޭ. ދެން ވިދާޅުވި، މި ހުރިހާ ކަމެއް ކިހިނެއްހޭ މިކަހަލަ
ވަގުތުކޮޅެއްގައި ސާފުކޮށްދޭނީ. ފަހުން މި އެއްޗެހި ސާފުކޮށްދޭނީއޭ. ދެން ނަތީޖާއަކަށްވީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ބައެއް
މީހުން އެގޮތަށް ގަބޫލުކޮށްގެން ތިބީ. އެހެން ބެޔަސް ނުބެޔަސް 10000 ނުލިބޭތީވެ އެ ސްކީމުގައި ބައިވެރިވާން ބޭނުންނުވީ.
ދެން ވީ ބަޔަކު ވީމާ އެ މީހުންނަށް އޭގެ ފައިދާތަކެއް ވެސް ކުރަމުން ވެސް އެބަދޭ. އެހެންނަމަވެސް، ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އަދި އެ ކަންތައްތައް އެހެން އޮތްކަމުގައި ވިޔަސް އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފައިސާ ލިބޭނެ ގޮތްތައް މެދުވެރިވަމުން އެބަދެއޭ. ކޮބައިތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކާފައާއި މާމައަށް އެ އިތުރުކުރި ފައިސާ.
އަދި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވި، އެ ފައިސާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ
އިޤްތިޞާދީ ފުއްދުންތެރިކަން އިތުރުވާވަރަކުން 7500 އަށް ވެސް އެ ބަދަލުވެދާނޭ. އަޅުގަނޑަށް ގެރެންޓީއޮވޭ އެ
މަނިކުފާނު އެހެން ވިދާޅުވެއްޖެއްޔާ އެ މަނިކުފާނު ބޭނުންފުޅުވާނެކަން އެ ޓާގެޓަށް ވާސިލުވާން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން
އަދި މިދެންނެވި ކަންތައްތައް އޮތްކަމުގައި ވިޔަސް، އެއްކަލަ 5000 ރުފިޔާ 7500 އަށް ބަދަލުވުމަކީ ވަރަށް ގާތުގައި
އޮތް ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ނުކައްކާ؛ ތަރައްޤީގެ ކަންތައްތައް ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ހިނގާ
އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރަމާ. ގޭސް ސިލިންޑަރު ވެސް ނުގެންނަމާ. އޭރުން ދަރުކޮޅު ހޮވާލައިގެން ކައްކައިގެން ތިބޭނީ.
އަޅުގަނޑުމެން ހިނގާ ކަރަންޓުގެ އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރަމާ. އޭރުން އަޅުގަނޑުމެން ވަޅަށް ދާނި ލައިގެން ތިބޭނީ.
97

އަޅުގަނޑުމެން ހިނގާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދުނިޔަވީ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއަށް ނުދަމާ. މިސާލަކަށް ސައިންސާއި ޓެކްނޮލޮޖީގެ
ތެރެއިން އައިސްފަ އި މި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއަށް ނުދަމާ. އޭރުން މޯބައިލް ބޭނުންކުރާކަށްނުޖެހޭނެ. ފަހަރުގައި
ޓޯކީގަނޑެއް ވެސް ބޭނުންކުރަންޖެހޭނީ. އެ ހިސާބަށް ދާންވީތޯ އަޅުގަނޑުމެން. ދުނިޔެ މިއީ 21 ވަނަ ގަރުނު. މިހާރު މި
ދައްކައިދެނީ ތަޢުލީމާއި ސައިންސްގެ އެންމެ ބަހާރު މޫސުން މި އޮތީ އައިސްފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ކިތަންމެ
ކުޑަކުޑަ ޤައުމެއް ކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމަށް އައިސް ހުރި ހޭލުންތެރި، ދުނިޔޭގެ ކަންތައްތައް
ދެނެވަޑައިގެން ހުރި މާލިމީއެއް ކަމުގައި ވަންޏާ، ވެރިއެއް ކަމަށް ވަންޏާ، ބޭނުންފުޅުވާނެދޯ އެހެން ޤައުމުތަކާ އެއްވަރަށް،
އެއް ސަފުގައި ފައިތިލަ ސާބިތުކޮށްލެވޭ ހިސާބަށް ދާން. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް މަސައްކަތްކުރާ ކަމުގައި ވަންޏާ އަންނާނެ
ބަދަލުތަކެއް. ދެން ކާޑުގެ ސަބްސިޑީގެ ވާހަކަ ދައްކަނީ. ސަބްސިޑީ 100% ބޮޑުކުރީއޭ. އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ވިދާޅެއް ނުވޭ
އެއީ ވަކި ބަޔަކަށް ޙައްޤުވާ އެއްޗެއް ކަމާއި، އެ ޙައްޤުވާ މީހުންނަށް ލިބޭނެ އުސޫލުތަކެއް އެބައޮތް ކަމާއި، ކާފައާއި
މާމަގެ އެކައުންޓަށް ފައިސާ ޖަމާވާ ގޮތަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ޖަމާވާ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، އެ ފޯމު އެއީ
ވަރަށް އުނދަގޫ ފޯމެއްކަން ފުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ފޯމަށް ތަންކޮޅެއް ލުއި ގޮތެއް ފުރޭނެ ގޮތްތަކެއް
ރާވައިދެއްވައިފިއްޔާ ރައްޔިތުން އޭގައި ގަބޫލުފުޅުކުރައްވާނެ. ކާޑުގެ ވާހަކަތައް ދައްކާއިރުގައި ރައީސް އަލްއުސްތާޛް
މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ވެރިކަމުން ފެށިގެން އަންނިގެ ވެރިކަމާ ހަމައަށް ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ހިފެހެއްޓިފައި އޮތް
ކަމެއް ކަމަކީ. ދެން އޭރުގައި 12 ރުފިޔާ 82 ލާރިއަށް ނުވަތަ 80 ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ލާރިކޮޅަކަށް ޑޮލަރު ގަންނަން
އެބަ ލިބޭ. ފަހުން ކިހިނެއްތޯ ވީ؟ 10 ރުފިޔާއަށް ޑޮލަރު ހަދައިދޭން ބުނި މީހުން ވެރިކަމަށް އަރާ 15 އަށް، 16 އަށް،
17 އަށް، 19 އަށް ޑޮލަރު ވައްޓާލީމަ ހަމަ ލިބޭނެތޯ ހަމަ އެ އަގުގައި ގަންނަން. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ރުފިޔާގެ އަގު މި
އޮތީ ވެއްޓިފަ. އެހެންވެ އޭރުގައި 4 ރުފިޔާއާއި މިހާރުގެ 8 ރުފިޔާއާ މި އޮތީ އެއްވަރުވެފަ. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތަށް
ބަލާއިރުގައި މީގައި ނެތް މާ ބޮޑު ތަފާތެއް. އެއީ ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ކުރަންޏާ އެބަޖެހޭ ކޮންމެވެސް ހިސާބަކަށް
މިކަން ޖައްސައިގެން މިކަން ޙައްޤުވާ ބަޔަކަށް މިކަން ދޭން. އޭރުން ކަންނޭނގެ އެންމެ ބޮޑު ލުއި ކަމެއް އަންނާނީ. މުޅި
އެންމެންނަށް އައި.ޑީކާޑު ދައްކާލީމަ ހުރިހާ އެއްޗެއް ލިބޭ ގޮތަށް އޮންނަ ޤައުމެއް އަޅުގަނޑު ނުދަންނަން ދުނިޔޭގައި
އޮންނަ ކަމެއް. އައި.ޑީކާޑު ދައްކާލީމަ. މިއަށްވުރެ ގިނަ ސަބްސިޑީ އޮންނަ ޤައުމެއް އަޅުގަނޑު ނުދަންނަން އަދިއެއް.
މެލޭޝިޔާ ތަންތާނގައި ވެސް އެއީ ހަމަ ރަސްކަންކުރާ ޤައުމެއް. އެއީ ބޭސްކުރަންދާ މީހާ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ވެސް
ކޮންމެވެސް ވަރެއް ދައްކައިގެން އެ މީހުން ބޭސްކުރަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ވާ ހަމަ އެއްވެސް އެއްޗެއް ދައްކައިނުލާ ހަމަ
އައި.ޑީކާޑު ދައްކާލީމަ؛ ދުވަސްކޮޅަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ހީވަނީ އައި.ޑީކާޑު ދައްކާލީމަ އެއްތަނުން އަނެއް
ތަނަށް ދަތުރުކުރަން ފުލައިޓު ޓިކެޓު ވެސް ލިބޭނެ ކަންނޭނގެ. އެ ހިސާބަށް މި ޤައުމު މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން
ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެބަޖެހޭ ކޮންމެވެސް ހޭދައެއް ކުރަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން
އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަކީ ބޭސްފަރުވާކުރަން އައި.ޑީ ކާޑު ދައްކާލީމަ ކުރެވެންޖެހޭ ބައެއް ކަމުގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ
98

ތެރޭ އެބަތިބި އައި.ޑީކާޑު ދައްކައިގެން ބޭސްކުރަން ބޭނުންނުވާ އެތައް މުއްސަނދި ބޭފުޅުން. އެ ބޭފުޅުންނަކަށް ނުޖެހޭނެ.
އެއީ ބޭކާރު ލާރިއެއް އެ ދަނީ އެހެންކަމުގައި ވަންޏާ. ގިނަ ބޭފުޅުން، އެކަހަލަ މުއްސަނދި ބޭފުޅުން ނުވެސް ކުރައްވާ.
އެ ބޭފުޅުން ބޭސް ނުވެސް ކުރައްވާ ބައެއް ފަހަރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހުންނަ ހޮސްޕިޓަލުތަކުން ވެސް. އެ ބޭފުޅުން
ހަމަ ބޭރަށް ވަޑައިގަންނަވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އުޅޭ އެއްޗަކީ، އެއީ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ކޮށްދޭ
ވެރިކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ ރައްޔިތުން ތެރޭ އެކަން ޙައްޤުވާ ބަޔަކު ތިބޭނޭ. މުއްސަނދިންގެ އަތުން އަތުލައިގެން ދެން ތިބި
މީހުންނަށް، އެ ޙައްޤުވާ ބަޔަކަށް ދޭންވެސް މަސައްކަތްކުރާނީ އޭރުގައި އޮންނަ ސަރުކާރަކުން. އެއީ ސަރުކާރުގެ ވާޖިބެއް.
ސަރުކާރުގެ ޒިންމާއެއް އެއީ. އެކަން ވެރިޔަކަށް ވާޖިބުވާނެ ކުރައްވަން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިދެންނެވި
ގޮތަށް ކާޑުގެ ބާވަތްތައް އެކަށީގެންވޭ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ދެން އަންނަ ދައުރަކުން ނުވަތަ ދެން އަންނަ އަހަރަކު ކޮންމެވެސް
ކަހަލަ ސަރުކާރަށް އިންކަމް ވަންނަ ގޮތް ބައްލަވާފައި މިހާރު ރައްޔިތުންނަށް މިހާމިހާ މަންފާކުރާތީވެ، ނުވަތަ ސަރުކާރަށް
މިހާމިހާ މަންފާ ލިބޭތީވެ ރައްޔިތުންނަށް ދަތިވާ މިވެނި ކަންތައްތައް ކަނޑާލަން. ވެރިޔަކަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވަންޏާ އެކަން
ކުރައްވާނެ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގެންނުވާނެ އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ އެއްވެސް ކަމަކީ ތާއަބަދަށް ދެމިއޮންނަނި
ގޮތަށް، ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތަށް، ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ ކަމަކީ އެގޮތަށް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ
އެކަށީގެންވޭ އިންކަމް ޓެކްސް ނަގާ ދުވަހެއް އައިސްފައި ޖީ.އެސް.ޓީ ވެސް ކަނޑާލަފާނެ. އެއީ ހަމަ ވެރިންނަށް، އެ
އިރެއްގައި ކަންތައްތައް ކުރައްވަން ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަތީމަ ކުރައްވާނެ. ހަމަ މިދެންނެވިހެން، ފައިސާ
ވެސް އިތުރުވާގޮތްވެ ވެސް ހަމަ އެއްކަލަ ކާފައާއި މާމަގެ ލާރިކޮޅު ވެސް 7500 އަށް ވެސް ބަދަލުވުމަކީ ގާތުގައި އޮތް
ކަމެއް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ކާފައާއި މާމައާ ދަނީ ދަރު ގަންނާކަށް، ކާށި ގަންނާކަށް، އެ ލާރި ހިފައިގެން ؛ ވާހަކައަކީ
ކާށި ހޮވާކަށް ނުދޭ. އެ މީހުން ދަނީ އެ ލާރި ހިފައިގެން ކާއްޓާއި ދަރާ އެއްޗެހި ގަންނަން. ނުވަތަ ގޭސް ގަންނަން ދަނީ.
އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު އުފަލެއް. ނިޢުމަތްތަކަށް ޝުކުރުވެރިވެގެން މެނުވީ ނިޢުމަތްތައް
اله
އިތުރެއް ނުވާނެ. ނިޢުމަތްތައް ދެމެހެއްޓެނެވި ގޮތަކަށެއް ނުދާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިހާ ގިނަގުނަ ނިޢުމަތްތަކެއްތޯ
މި ދެއްވަނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މައިންބަފައިންގެ ބަނޑުން އުފެދުމުން ފެށިގެން ދުނިޔެއަށް އައިސްގެން މަރުވަންދެން
އެކަލާނގެ ނިޢުމަތް އިތުރުކޮށްދެއްވި. وَإِن تَعدُُّوا نِ عْمَ تَ اللَّـ هِ اَل تُحْ صُو هَاۗ މުޅި ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ވަގުތެއް، އެ މީހާގެ
އުމުރުގެ ދުވަސްތައް ވެސް އެ މީހާއަށް ދެއްވި ނިޢުމަތް ގުނަންހުރިކަމުގައި ވި ޔަސް اله ދެއްވި ނިޢުމަތްތައް ގުނާ އަދަދެއް
ނުކުރެވޭނެ. އެކަމަކު اله ވަޙީކުރެއްވީ وَقَليِ لٌ مِ نْ عِباَدِيَ ال شَّ كُو رُ ތިމަންاެلهގ އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިން ޝުކުރުކުރާ
މީހުންނަކީ މަދު ބައެކޭ. ދެން އިންސާނަކަށް ކޮންކަމެއްތޯ ކޮށްދެވޭނީ އަނެއް އިންސާނަކު ޝުކުރުވެރިވާ ކަމެއް. ކާކަށްތޯ
ކޮށްދެވޭނީ؟ އަނބިމީހާއަށް ކޮށްދެވޭތޯ ފިރިމީހާއަށް ޝުކުރުވެރިވާ ކަމެއް. ފިރިމީހާއަށް ކޮށްދެއްވޭތޯ އަނބިމީހާއަށް
ޝުކުރުވެރިވާ ކަމެއް. ރައީސަކަށް ކޮށްދެވޭތޯ ރައްޔިތުން ޝުކުރުވެރިވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންސާނުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތު އަންނާނީ، އެއް ބައި ހާލަތަކީ ކެތްތެރިވާންޖެހޭ ހާލަތު.
99

އަނެއްބައި ކަންތައްތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދޫދޭންޖެހޭ ހާލަތު. އަނެއްބައި ކަންތައްތަކަކީ އެކިއެކި ހާލަތްތައް ދިމާވާނެ.
އަނެއްބައި ކަންތައްތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެން އަނެކަކުންނަށް ޓަކައި މާފުކުރަންޖެހޭ ހާލަތު. މި ހުރިހާ ހާލަތެއްގައި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ އޮންނަންޖެހޭ އެއް ކަމެއް އެއީ اله އަށް ޝުކުރުވެރިވުން. ރަނގަޅު ކަމެއް ވިޔަސް ޝުކުރުވެރިވާންވީ.
ދެރަކަމެއް ވިޔަސް ޝުކުރުވެރި ވާންވީ. އަނެއްކާއަށް ދެރަކަމެއް ވީމަ ވެސް އެކަމަށް ޓަކައި އެއްބާރުލުންދޭންވީ.
ވާގިވެރިވާންވީ. އެހެންވީމާ، وَتَعاَوَنُوا عَلَى الْبِرِ وَالتَّقَْوى وَاَل تَعاَوَنُوا عَلَى الِْْثْمِ وَالْعدُْوَانِ މި އާޔަތް މިހެން މިއޮންނަނީ
އަޅުގަނޑުމެން ސަމާސާކުރާކަށެއް ނޫން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންނަށް ގޮވައިލާނީ އަމިއްލަ ކޮންމެ ބޭފުޅަކު
ވެސް އަމިއްލަ ސިކުނޑިފުޅުން ވިސްނަވާށޭ، މީހުން ދައްކާހާ ވާހަކައަކަށް ސިކުނޑި ދޫކޮށްނުލާށޭ. މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން
ގިނަވާނީ އަޑާއި ވަހުމާއި ޝައްކަށް ތަބާވާ މީހުން. ކަންކަން ހޯދައި ބަލައިގެން އެއަށް ތަބާވާ މީހުންނަކީ މަދު ބައެއް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ މި ނަސޭހަތް ގަބޫލުކުރައްވާނެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު އެދެން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން.
އަޅުގަނޑަށް މި ފުރުޞަތު ދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން. وال س الم عليكم ورحمة هلا
وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން ފެށުމުގެ ކުރީގައި މޮބައިލްފޯނު
ސައިލެންޓް މޯޑަށް ލެއްވުން ވަރަށް އެދެން. ރިންގުނުވާ ގޮތަށް އެކަންޏެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ފަހަރަށް
ވައިބްރޭޓްވާ އަޑު ވެސް ވަރަށް ގަދައަށް ބައެއް ފަހަރު މައިކުތަކަށް އަރަމުން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، މިކަންކަން އާއްމުކޮށް
ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އުނދަގޫފުޅުވާ ގޮތަށް ހިނގައިދިއުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން ކަމަށް ވާތީވެ
މިކަން ހަނދާންކޮށްދޭން. އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތުދެމުން މި ގެންދަނީ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް ބަޖެޓުގެ
ބަހުސްގެ މި މަރުޙަލާގައި 15 މިނެޓު ކަމަށް ވާއިރުގައި ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ދާން މި އޮތީ ވަރަށް
ކައިރީގައި. އިތުރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނެ ވަގުތެއް ނެތުމާ އެކީގައި ދެން 3:30 ގައި އަނެއް
ދަންފަޅިއައިގެން ކުރިއަށްދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ޖަލްސާ މެދުކަނޑައިލާނަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 14:53 އިން 15:30 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
100

.` މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތާއިގެން ކުރި އަށްދާނަން. އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނީ 2017 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިއަދު ފާސްކުރައްވާފައި
ވަނީ މި މަޖިލީހުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ބަޖެޓުގެ ބަހުސަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާފައިވާ ހުރިހާ
މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމެންދެކަށް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް. އަޅުގަނޑުމެން
ފުރުޞަތުއަރުވަމުން؛ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެން ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ޖަލްސާއަށް ވަޑައިގެން ހާޒިރުވެތިއްބެވި
ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވާ ނިމެންދެކަށް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި
ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމުގައި އަދި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް ޓަކައި މަޖިލީހުގައި ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެން
ތިއްބެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުން ފުރުޞަތުޖެހޭއިރުގައި ވަޑައިގެން ތިއްބެވުމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ދެން، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކުގެ ތެރޭގައި ވާހަކަދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު މި ދެނީ ޕާޓީއަކަށް ފަހު
ޕާޓީއަކަށް އެ އޮންނަ، އެދިވަޑައިގަންނަވަން ފުރުޞަތު އޮންނަ އުސޫލުން ކަމަށް ވާތީވެ، މި ގަވާއިދާ އެކީ ކުރިއަށްދާނަން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަންފަޅި ނިމުނުއިރުގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވާފައި ވަނީ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ފަރާތުން. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު
މި އަރުވަނީ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް. މުލަކު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަޞީރަށް ފުރުޞަތު.
މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. .` 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން
ބަހުސްކުރަމުންދާއިރު އަޅުގަނޑު ވެސް މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ކޮންމެވެސް އެއް ޗެއް ދަންނަވާލުމަށް މި
ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންކުރީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓްގެ ބައެއް މާއްދާތަކަށް ބަލައިލީމާ މި ފެންނަނީ
ޤައުމުގެ ކަންކަން ކުރިމަގަށް ބައްޓަންކޮށް، ސަރުކާރަށް ފެންނަ ގޮތަކަށް މިކަންކަން ރާވައި ހިނގަމުންދާ ތަން. އަޅުގަނޑު
ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ؛ މުލަކު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ކަންކަން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އެ
ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް އެ ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކަށް އިއްވާލުމުގެ ނިޔަތުގައި
އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަތައް މި ފަށަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ނަޒަރުހިންގައިލާއިރު މި ބަޖެޓުގައި
ދާއިރާއަށް ހުރި ބައެއް ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ގިނައިން އެބަހުރި ސްޕޯޓްސް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޤާއިމުކުރާ
ވާހަކަ. އާދެ، ފުޓްސަލް ދަނޑުތައް އަޅާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑަށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ވެސް އަދި ރާއްޖޭގެ އެހެނިހެން
ދާއިރާތަކުގައި ވެސް މި ދަނޑުތައް އަޅަމުންގޮސް މި ދަނޑުތަކަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ދޭންޖެހޭ ޕޭމަންޓުތައް ދިނުމުގައި
ލަސްވެގެންދާކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. މަސް، ދެމަސް ވެ؛ އާދެ، ހަތަރުފަސް މަހަށް ބަދަލުވެގެންދާއިރުގައި
ދަނޑުތަކަށް މަސައްކަތްކޮށްފައި ހުންނަ ފައިސާތައް މި ދެންނެވި ކުންފުނިތަކަށް ނުލިބިދިއުމަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ރައްޔިތުން އިތުރަށް ނިކަމެތިވެގެންދާނެ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މިހާރު މި އަހަރުގެ ފަހު ކުއާޓަރއަށް
101

ތަންތަނުން އަޅާފައި ހުރި ދަނޑުތަކަށް ފައިސާ ނުލިބިގެން އެ ފަރާތްތަކުން ވަރަށް ޝަކުވާތައް ކުރާކަށް އަޅުގަނޑަށް
އެކި ފަރާތްތަކުގެ ޝަކުވާތައް އަޅުގަނޑަށް ލިބެމުން އެބަދޭ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، މި ކަންކަން ސަރުކާރުން ވީ
އެންމެ އަވަހަކަށް ޙައްލުކޮށްދެއްވުމަށް. ޚާއްޞަކޮށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ
މުލަކު ދާއިރާގެ 3 ރަށުގެ ތެރެއިން މި ބަޖެޓަށް މި ފަހަރު ކަންކަން ހިމެނިފައިވާ މިންވަރު އަޅުގަނޑު ހާމަކޮށްލާނަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަޖެޓުގައި މ. ކޮޅުފުށްޓަށް އާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ ސްޕޯ ޓްސް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ
ޤާއިމުކުރުން. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ކޮޅުފުށީގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޭނުންވި ކަމެއް ނޫންކަން އަޅުގަނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. ކޮޅުފުށީގައި 2004 ވަނަ އަހަރު ސުނާމީއަށް ފަހުގައި އެ ރަށުގެ ސްކޫލުގެ ކްލާސްރޫމުތައް
މި ވަނީ، އާދެ ހަލާކުވެފަ. ފާރުތައް ކަނޑަކަނޑައިގެން އެ ކިޔަވާކުދީންގެ ބޮލަށް ވެއްޓޭ ފަދަ ހާލެއްގައި. މިދިޔަ މަހުގައި
ވެސް އެ ސްކޫލްގެ ފަރާތުން ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކާ ވާހަކަދައްކައި 3 ކްލާސްރޫމް އެ ސްކޫލަށް ހިމަނައިދެއްވާނެ ކަމަށް
މި އަހަރު، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވަނީ ވަޢުދުވެފަ. ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު، ކޮޅުފުށީގެ
މިދެންނެވި 3 ކްލާސްރޫމުގެ ވާހަކަ ނެތުމަކީ މިދެންނެވިހެން ކޮޅުފުށީގެ ތަޢުލީމަށް ސަރުކާރުން އަހައްމިއްޔަތު ނުދޭކަމުގެ
ހެއްކެއް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ހިތާމަޔާ އެކީ ދަންނަވަން. ކޮޅުފުށީގެ ފެން ހަމަ ސުނާމީއަށް ފަހުގައި ވަނީ ތަޣައްޔަރުވެފަ.
ފެނުމުގެ ޚިދުމަތް އެ ރަށަށް ދިނުމަށް ޓަކައި ކޮޅުފުށީގެ ކައުންސިލުންނާއި ، ކަމާ ބެހޭ އެހެން ފަރާތްތަކުން ވެސް
ސަރުކާރުގައި ވަނީ ދަންނަވާފަ. މި ބަޖެޓުގައި އެ ވާހަކަ ނެތުމަކީ ވެސް އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު
ސަރުކާރަށް ދަންނަވަން، މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވާ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް ވެސް ދަންނަވަން ، މި ކަންކަން މި ބަޖެޓުގައި
ހިމަނައިދެއްވުމަށް. އަދި ހަމައެއާއެކު ކޮޅުފުށީގެ މަގުތަކާއި؛ ކޮޅުފުށީގެ މަގުތަކުގައި ޖަހަންޖެހޭ ބައްތިތައް އެ ރަށުގައި
ޖެހިގެންދިއުމަކީ، މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ހިމަނައިދިނުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދޭ ކަމެއް ކަމުގައި ވެސް ދަންނަވަން.
އެންމެ ބޮޑު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެންމެ
އުއްމީދުކުރަމުން އައި އެއް ކަން ކަމަށްވާ، މި ސަރުކާރުން ރައީސް ކަމަށް ވަޑައިގެން ، މި ސަރުކާރު ރައީސް ކަމަށް
ވަޑައިގަންނަ ވަން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، އަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުތަކާއި އަދި ބައެއް މިނިސްޓަރުން
ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުތަކުގައި ކޮޅުފުށީގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެފައި އޮތް އެއް ވަޢުދު 100 ގެ އަޅައިދޭ ވާހަކަ. މިކަން މި
ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް ގޮތަކަށް ފެންނަން ނެތުމަކީ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. ސަރުކާރުގެ އެއް ވަޢުދެއް މިއީ. ޒުވާން
ދެމަފިރިޔަކަށް ބޯހިޔާވަހިކަމެއް ހޯދައިދެވޭނެކަމުގެ ފޮނި ވަޢުދު ދައްކަމުން ސަރުކާރުން މި އައީ . މިއަދު ކޮޅުފުށީގެ އެތައް
ޒުވާނުންނެއް އެތިބީ މިދެންނެވި ބޯހިޔާވަހިކަން ބޭނުންވެފަ. ކައިވެންޏެއް ކޮށް، އެ ކައިވެނީގައި ދެމިތިބުމަށް ދަތިތަކާ
ކުރިމަތިވެފަ. މިދެންނެވި ބޯހިޔާވަހިކަން ނެތިގެން. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މ. ނާލާފުށި. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ރާއްޖޭގައި އެންމެ ބޮޑަށް ރައްޔިތުން ކަންބޮޑުވާ އެއް ކަމެއް އެއީ ލަފާފުރުމުގެ ދަތިކަމުގެ ވާހަކަ. މިއަދު މި
އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ނާލާފުށީގައި ވަނީ ބަނދަރެއް ޤާއިމުކޮށްދެއްވާފަ. އަޅުގަނޑު މީގެ އެހެން ޖަލްސާތަކުގައި ވެސް
102

ވާހަކަދައްކަމުން، ޚާއްޞަކޮށް މި އިއްޒަތްތެރޮ މަޖިލީހުގަ އި ވާހަކަދައްކަވަމުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރިން މިދެންނެވި
ބަނދަރުތައް މ. އަތޮޅުގައި ، ޚާއްޞަކޮށް މުލަކު ދާއިރާގައި ހަދަމުންދާއިރުގައި މި ކޮންމެ ބަނދަރަކީ ވެސް ހުޅަނގުމައްޗަށް
ހެދިގެންދާ ބަނދަރެއް ކަމަށް. މި އެއްވެސް ބަނދަރެއްގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ބޭރުތޮށްޓެއް ނުލާ. އެ ބަނދަރު
ބޭނުންކުރެވޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. ގަދަވެއްޖެ އްޔާ ކަނޑުން ނަގާ ރާޅު ބަނދަރުގެ ތެރެއިން ލާފައި އެއް ގަމަށް އާދޭ.
މިކަން އިހުސާސްކުރެވޭނީ އެ ތަނަކަށް މިދެންނެވި ފަރާތްތަކުން ޒިޔާރަތްކޮށް މިކަން ދެނެގަތީމާ. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް
ގޮވާލަން، ނާލާފުށީގެ ބަނދަރުގެ ބޭރުތޮށި މި ބަޖެޓުގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ދަށުން ކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ހިމަނުއްވައިދެއްވަން.
ހަމައެއާއެކު، އެ ބަނދަރުތެރެ ތިލަވެފައިވާ މިންވަރު ފުންކޮށްދެއްވައި، ބަނދަރަށް ވަދެނިކުމެއުޅެވޭނެ ފަދަ ގޮތަކަށް އެ
ބަނދަރުގެ ޚިދުމަތް ރައްޔިތުންނަށް މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ނަމަވެސް އަދި އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މިދަންނަވާހެން
ޖެހިގެން އެ ރައްޔިތުންނަށް ލުއިފަސޭހަކަމެއް ލިބޭނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއެކު ރަށްރަށުގެ ސަރުކާރުން ހައްދަވާ ބަނދަރުތަކަކީ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށް ޗާލޫކޮށް ބައްތިތައް ޖަހައި، އަ ދި އެ ބަނދަރުން ފެށިގެން 15 ވަރަކަށް ފޫޓު ވަށައި ގެން
ގާތަކެއް، ރީތި ގާތަކެއް އަތުރާލެވިފައިވާ ބަނދަރުތަކެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ނާލާފުށީގެ
ބަނދަރަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިދެންނެވި ކަންތައްތަކާ ޚިލާފަށް ބަނދަރުގައި ބައްތި އެއް ނެތް. ބޭރު ތޮށްޓެއް ނެތް.
މިދެންނެވި ކަންތައްތަކުން މަޙްރޫމުވެފައިވާ ބަނދަރެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ސަރުކާރަށް ޓެކްސް
ދައްކަމުން މި ދަނީ މުޅި ރައްޔިތުން ޝާމިލުވާ ގޮތަށް. ނާލާފުށީ ރައްޔިތެކޭ؛ އާދެ، ހދ. ރައްޔިތެކޭ ހަމަ އެއްފަދައިން.
އިއްޒަތްތެރި މިނސްޓަރު، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ބަޖެޓު ހުށަހަޅައިދެއްވަމުން އެ މަނިކުފާނު
ވިދާޅުވި ، މި ބަޖެޓުގައި ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރައްޔިތަކު އިސްތިސްނާނުކޮށް، ހަމަހަމަކަންމަތީގައި ރައްޔިތުންނަށް ފައާިދުހރި
ގޮތެއްގައި މި ބަޖެޓުން ފައިދާ ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް. މަންފާ ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ފެންނަނީ ވަކި ބަޔަކު އެކަހެރިކޮށް، މިދަންނަވާހެން ވަކި ކަންތައްތަކެއްގެ ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި މަސައްކަތްކުރައްވާފައި
އެއީ ހަނދާންނެތޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ދޫކޮށްލާފައިވާ ތަން. ނާލާފުށީގެ ބަނދަރުގެ ބޭރުގެ މަސައްކަތް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި
ހިމެނިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދޭ ކަމެއް. ހަމައެއާއެކު އި އްޒަތްތެރި ރައީސް، ނާލާފުށީގައި މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި
ކުރެވިގެންގޮސްފައި ވެއްޖެ އެ ރަށުގެ ގިރާ ސަރަހައްދު ސަލާމަތްކުރުން. އަޅުގަނޑު ސަރުކާ ރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން،
އެފަދަ އެފަދަ ބޮޑު ތޮށްޓެއް ނާލާފުށީގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި ، އަދި މުލަކު ދާއިރާގައި ހިމެނިގެންދިޔަތީ. ހަމައެއާއެކު
އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަނީ، މިދެންނެވި ތޮށި ޖެހުމަށްޓަކައި ހިލަތައް ގެންގޮސް އަޅާފައި އޮތީ އެ ރަށުގެ ޒުވާނުން ކުޅޭ
ބޯޅަދަނޑު ތެރެއަށް. މި ތޮށި ޖަހާ ނިމުމަށްފަހުގައި ބޯޅަދަނޑު ތެރެ ވަނީ ހިލަޔާއި ތަފާތު ވައްތަރުގެ އޮއްގަލުން ފުރިފަ.
އެތާ ފުޓުބޯޅަކުޅެމުންދާ ޒުވާނުންނާ އެކިފަހަރުގެ މަތިން ލިބެމުންދިޔަ ހާނީއްކަޔާއި އެ ޒުވާނުންނަށް ލިބެމުންދިޔަ
ގެއްލުންތައް އިންތިހާއަށް ވަނީ ގިނަވެފަ. އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓު މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ނާލާފުށީގައި މިދެންނެވި
ކަންކަމަށް އަލިއަޅުވާފައި އޮ ތްތޯ ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ނާލާފުށީ ސްޕޯޓްސް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ
103

ޤާއިމުކުރުން، ފުޓްސަލް ދަނޑު އެޅުން. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ދަންނަވަން އޮތީ އަޅުގަނޑަށް މިކަން ބަދަލުކޮށްލަދެއްވާށޭ
ނާލާފުށީގެ ފުޓުބޯޅަދަނޑު ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހަދަން. އެ ދަނޑުގެ ފަސްގަނޑު ފުރާނައި އަދި އެ ޒުވާނުންނަށް ފުޓުބޯޅަ
ކުޅެވޭނެ ފަދަ ގޮތަކަށް ދަނޑު ބިނާކުރުމަށް. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ނާލާފުށީގައި؛ މިހާރު ނާލާފުށީގެ ކައިރީގައި
ރިސޯޓުތަކުގެ މަސައްކަތްތައް މި ވަނީ ފެށިފަ. ކައިރީގައި ބޭރުގެ ބައެއް ފަތުރުވެރިން އައިސް އެ ރަށްރަށުގައި ވެސް
ގެސްޓްހައުސްއާއި މިދެންނެވި ކަންތައްތައް ކުރަން ނުހަނު ބޭނުންވެފައިވޭ. މިގޮތުން، ނަރުދަމާއަކީ ވަރަށް މުހިއްމު
ވަސީލަތެއް. ގެސްޓްހައުސް ތަރައްޤީވެގެން ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި މި ދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ
ރައްޔިތުންގެ ސީދާ ޖީބަށް ފައިސާ ވަންނަމުން. މިގޮތުން، ނާލާފުށީގެ ޒުވާނުންނާއި، ނާލާފުށީގެ ކުރިމަގާ މިދަންނަވާހެން
ގެސްޓްހައުސް ތަރައްޤީކުރުމަށް ބޭނުންވާނެ އެއް ވަސީލަތަކީ ނަރުދަމާ ކަމަށް ވާތީ، ނަރުދަމާއާއި ފެނުގެ ނިޒާމު އެ
ރަށުގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ދަށުން މިއަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން.
އަޅުގަނޑު އޭގެ ފަހުން ބަލައިލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުގެ ވެސް އުފަންރަށް މ. އަތޮޅު މުލަކަށް. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން އެތައް އަހަރެއް ވަންދެން އިންތިޒާރުކުރަމުން އައި ނަރުދަމާގެ ކުޑަ ނަމަވެސް ފެށުމުގެ
އިޝާރާތެއް މިއަދު މުލަކަށް ވެގެންދިޔަކަމީ އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް. އާދެ، ނަރުދަމާއަށް ބޭނުންވާ ހޮޅިތައް ހިފައިގެން
މިއަދު މި ވަނީ މުލަކުގެ ބަނދަރަށް ދޯންޏެއް ވަދެފަ. އެކަމަށްޓަކައި ސަރުކާރަށް މި ނަރުދަމާ އިތުރަށް ބާރަށް
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. 5 އަހަރު ވަންދެން، 6 އަހަރު ވަންދެން ރައްޔިތުން ކުރަމުންދިޔަ އިންތިޒާރު
އަނެއްކާ ހޮޅިތަކެއް ގެންގޮސް ބާއްވާފައި މަސައްކަތް ކުރިއަށްނުދިއުމުން އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް އިތުރު
ހިތްދަތިކަމެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކޭތީ މި ކަންކަން މިގޮތަށް ހުއްޓުމެއް ނެތި މި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް
ފުރިހަމަކޮށް، މުލަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ލި ބިގެންދާނެ ގޮތަށް މިއަންނަ
އަހަރު މުޅިންހެން ނިންމަވައިދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ދަންނަވަން. މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މުލަކަށް މި
އޮތް ނަރުދަމާއަށް 20 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައިވާކަމީ އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު އެކަމަށް ޓަކައި ސަރުކާރަށް
ޝުކުރު ދަންނަވަން. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ސީދާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާއި މުލަކުގެ
ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި އެ ވާހަކަތައް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހަމައަށް ހިއްސާކޮށްލުމަށް ޓަކައި ރައީސާ
ބައްދަލުކުރިން މިދިޔަ އަހަރު. އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން ރައީސް އަރިހުގައި، އަޅުގަނޑުމެން ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ
ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމަކީ ރަށްގިރުމުގެ މައްސަލައާއި ކުނީގެ މައްސަލަތައް ކަމަށް. ރައީސް އަޅުގަނޑު ކައިރީގައި ދެންނެވި،
އެކަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މުލަކުގައި ކުރިއަށްދާނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަންނަ އަހަރުގެ ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގައި ނުވަތަ
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ދަށުން ވެސް މި ކަންކަން ހިމެނިފައިނުވާތީ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
ހަމައެއާއެއްކޮށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ބަޖެޓަށް، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް މި އިއްޒތްތެރި މަޖިލީހުން މަޝްވަރާކުރެވެމުންދާ
ވަގުތެ އްގައި މިދެންނެވި ދެ ޕްރޮޖެކްޓު؛ މުލަކުގެ ކުނީގެ މައްސަލައާއި އާދެ، ރަށްގިރުމުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރެވޭނެ ފަދަ
104

ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް މުލަކުގެ
ރަށު އޮފީހުގެ ވާހަކަ ވަނީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި ހިމަނައިދިނު މަށް ރަށު އޮފީހުން އެދިވަޑައިގެންފަ. ރަށު ކައުންސިލުން
އެދިވަޑައިގެންފަ. އެކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ސަރުކާރުން ވަނީ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކާ އެއްކޮށް؛ ސަރުކާރާއި ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުގައި
ވަނީ މި ވާހަކަތައް ދެއްކިފަ. ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރެވިގެންދިޔަ؛ މުލަކުގެ އޮފީހަކީ، މުލަކު ކައުންސިލަކީ ޙަޤީޤަތުގައި
ގޮނޑުދޮށާ ވަރަށް ކައިރީގައިވާ އޮފީހެއް. ކިރިޔާ ވެސް ރާޅެއް ހުރިއްޔާ އެތަނަށް ރާޅު އެބައަރާ. ކިރިޔާ ވެސް ވައި
އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް ރަށަށް ޖެހޭ ކަމަށް ވާނަމަ، ރަށު ގޮނޑުދޮށުގައި އޮންނަ ހުރިހާ ވެއްޔެއް މި ދަނީ އޮފީސްތެރެއަށް
ވަންނަމުން. މިކަމަށްޓަކައި މިހާރު ސަރުކާރުގެ އިމާރާތްތައް ހުރި ހިސާބަށް ބަލާއިރު، ހުރިހާ މަރާމާތެއް ވެސް ހުރީ
ރަށުގެ މެދުތެރޭގައި ކަމަށް ވާތީ މިދަންނަވާހެން ރަށު އޮފީސް ވެސް ރަށުގެ މެދުތެރެއަށް ބަދަލުކުރެވި، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ
ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަށުން އެކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެކަމުގެ ފޮނި އުއްމީދު މިދެންނެވި ފަރާތްތަކަށް ދެއްވާފައި ވަނީ.
ނަމަވެސް މި ބަޖެޓު އަޅުގަނޑު ބަލައިލާއިރުގައި 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ވާހަކަ ނެތްކަން އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކުރަން. މިކަމަށް ސަރުކާރުން އިތުރަށް ވިސްނަވައި، މިކަންކަން ޙައްލުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން.
ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް، ޚާއްޞަކޮށް މުލަކު ދާއިރާއަށް ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގިނަ ކަންކަން
ހިމެނިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ވެސް މިއަދު އެދޭ ކަމަކަށް ވާތީ ، މިދެންނެވި ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑު ސަރުކާރާ ހިއްސާކޮށްލަން.
ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ މަޝްވަރާ ކޮމިޓީގެ ތެރެއިން މިކަންކަން ހިމަނުއްވައިދެއްވާނެ ކަމަށް،
ޚާއްޞަކޮށް މުޤައްރިރަށް މި ވާހަކަ އަޑުއިއްވަން. އަދި ހަމަ އެއާއެއް ކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބިނާކުރަން މި ގަސްތުކުރާ
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނާއި، އެންމެހައި ޚިދުމަތްތައް ދޭން ގަސްތުކުރާ އެންމެހައި ދާއިރާތަކުން ސަރުކާރަށް ލުއި ލިބެން
އަންނާނީ މިދެންނެވިހެން ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާކުރަނިވި ގޮތަކަށް ޤައުމުގެ ކަންކަން ބައްޓަންކުރުމުންކަމުގައި ވާތީ އެ
ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އޮތް ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ފުރުޞަތުގައި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް ތިބި މެންބަރުންގެ ތެރެއިން
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ލަޠީފާއި އަދި އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙްގެ ޢިޒުނަޔާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދަށް.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
105

.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީން ދިވެހި ދައުލަތަށް ލާޒިމުކުރޭ ކޮންމެ
އަހަރެއް ނިމުމުގެ ކުރިން ޖެހިގެން އަންނަ އަހަރެއްގެ ބަޖެޓު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި، އަދި މި އިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުން ގޮތެއް ނިންމުން. އެގޮތުގެ މަތީން މި ކުރެވޭ ބަހުސްގައި އަޅުގަނޑު ވެސް މިއަދު ފުރުޞަތަކަށް މި އެދުނީ
މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭ އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގައި އުފެދޭ ޝުޢޫރު ރައްޔިތުންނާ ހިއްސާކޮށްލުމަށް. އާދެ! ކުޑަ ވެސް ޝައްކެއް
ނެތް. މި ބަޖެޓަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނާ ވަރަށް ގާތް ، ރަށްޓެހި ބަޖެޓަކަށް ވެގެންދާނެ. މި ބަޖެޓުން ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މަގުފަހިވެގެންދާނެ. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ ހުޅުދޫ
ދާއިރާގެ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ބަޖެޓަކީ ސަރުކާރުން އަންދާޒާކޮށް ހުށަހަޅާ ބަޖެޓެއް. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގެ ބޭރުން ވެސް ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތައްވާކަން އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. ސަބަބަކީ، އަޅުގަނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ އައްޑޫ
ސިޓީގެ ހުޅުދޫގައި މިދިޔަ އަހަރު؛ އާދެ! މި އަހަރު، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ނުލާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ވަނީ
ފެށިފަ. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، ހުޅުދޫ އަދި މީދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް އިތުރުކުރުމަށް
ޓަކައި މަސް ފެކްޓްރީއެއް ވަނީ ޤާއިމުކުރަން ފެށީފަ. މަސައްކަތް ދަނީ ވަރަށް ބާރު ސްޕީޑެއް ގައި. އަދި ހަމައެހެންމެ
ހުޅުދޫމީދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އުނދަގޫވެފައި، ދަތިވެފައިވާ މައްސަލައެއް ޙައްލުވެގެން އެ ދިޔައީ އެމް.ޕީ.އެލްގެ
ފަރާތުން އައްޑޫ ސިޓީގެ ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރު ގެ އަމާޒަކީ ރައްޔިތުންނަށް
ލުއިފަސޭހަ ގޮތްތައް ހޯދައިދިނުން. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިގެން އައްޑޫ ސިޓީގެ ވަރަށް ގިނަ ރަށްތަކުގެ ގިނަ ކަންތައްތައް ދަނީ ކުރިއަށް. އަދި މިހާރު ވަނީ ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތައް ނިމިފަ. އެގޮތުން، ހުޅުދޫ އަދި މީދޫގެ ފެނުގެ މަޝްރޫޢުގެ ބޮޑު ބައެއް ނިމި، ގާތްގަނޑަކަށް ހުރިހާ ގެޔަކަށް
ފެން ލެވިފައި މިހާރު އެ ވަނީ. އަދި ހަމައެހެންމެ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް
ދަނީ ބާރަށް ކުރިއަށްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކު މި ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގެ އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ދައްކާއިރު
އަޅުގަނޑަށް ލިބޭ އުފަލަކީ އައްޑޫ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދު އެއާ ގުޅިފައިވާ އައްޑޫ ހޮސްޕިޓަލް އިއްޔެ ވަނީ ބަޔަކާ
ހަވާލުކުރެވިފަ. މިއީ 161 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް. އަޅު ގަނޑުމެން ވަރަށް ބާރުލާފައި މިތާތިބެ އެބަ ބުނަން،
އައްޑޫއަށް ކަމެއް ނުވެއޭ. އައްޑޫ ސިޓީގެ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތޭ. އައްޑޫ ސިޓީގައި ވެސް ކަން އެބަހިނގާ. ހއ.
ތުރާކުނުގައި ވެސް ކަން އެބަ ހިނގާ. ފުވައްމުލަކުގައި ވެސް އެބަ ހިނގާ. ހުވަދޫގައި ވެސް އެބަ ހިނގާ. ނުހިނގާ ހަމަ
އެއްތަނެއް ވެސް ނެތް. ކުރީ ރެއެއްގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވެއްޖެ، ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއްގައިހެން ޕްރޮޖެކްޓު
އެބަ ހިނގައޭ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ޔަޤީންކަމާ އެކު ވަރަށް ގާތުން ބަލަމުންދާ މައްސަލައެއް، މި ކަންތައްތައް ދާއިރުގައި މި
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިނގަނީ ކޮންދިމާލެއްގައިތޯ ބަލާއިރު އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހަމަ ހޯދާ ނުފެންނަ ހިސާބުގައި ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ގިނަވެގެންގޮސް މި ހުންނަނީ. އައްޑޫގެ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދަކީ މި ސަރުކާރު. މި ސަރުކާރުން އައްޑޫ ރައްޔިތުންނަށް
106

ޓަކައި ނުކޮށްދޭ ހަމަ އެއް ކަމެއް ވެސް ނެތް. ކޮންކަމެއްތޯ ނުކޮށްދެނީ. ފްލެޓު އަޅައިދީފި. ޖަނަރޭޓަރު ބަހައްޓައިފި. ފެން
ދީފި. ނަރުދަމާ ދެމުންދަނީ. މަގުތައް ހެދެމުންދަނީ. ފްލައިޓް ޖައްސަން ހުއްދަދީފި. އެއަރޕޯޓް އަޅައިފި. އެއަރޓެކްސީ
ދީފި. ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރަނީ. ނެރު ކޮށްނަނީ. ނެރު ގޮށްވަނީ. ދެން ކޮންކަމެއްތޯ ނުވެގެން މި އުޅެނީ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ
މިތާ ތިއްބެވި ބައެއް އައްޑޫއަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ދައްކާ ވާހަކަ ދެކޮޅެއް
ނުޖެހޭ. އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ނުދައްކާ މަޑުން މި ހުންނަނީ ކޮންމެހެން ވާހަކަދައްކަން ނޭނގިގެނެއް ނޫން. ނޫނީ ދައްކާނެ
ވާހަކައެއް ވެސް ނެތިގެނެއް ނޫން. އަޅުގަނޑާ އަދި ނުޖެހޭތީ މަޑުކޮށްލައިގެން ހުރީ. އެހެންނަމަވެސް، އަ ޅު ގަނޑު
ގަަ ބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ މި ވަގުތު. އައްޑޫ ރައްޔިތުންނަށް މި އޮޅުވާލިއޮޅުވާލުން އަޅުގަނޑު އެބަޖެހޭ ހާމަކޮށްދޭން.
މިކަން އެބަ އެނގޭ އަ އްޑޫގެ ރައްޔިތުންނަށް. މިކަން އެނގޭކަން އަޅުގަނޑަށް މި އެނގިގެންދަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ބައްލަވާ! ރޭގައި އައްޑޫ ސިޓީއަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ 2 ނައިބު ރައީސުން ވަޑައިގެން މުޅި
އައްޑޫ ފަތަހަކުރައްވާފައި އެ ވަޑައިގެންނެވީ މިއަދު. ޕީ.ޕީ.އެމަށް ސޮއިކުރަމުން މި ދަނީ. އަޅުގަނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް
ނިސްބަތްވާ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ 500 އަށް ވުރެ ގިނަ މީހުން މި ދަނީ ސޮއިކުރަމުން. ދެން ކޮން ކައުންސިލެއް ބާއްވަންތޯ؟
ކައުންސިލް އަޅުގަނޑު ދީފިން މިހާރުވެސް އެ ހުންނެވި ކައުންސިލަރަށް. އައްދު އަށް އަޅުގަނޑު ދީފިން 500 މީހުން،
1000 މީހުން ޕީ.ޕީ.އެމަށް ސޮއިކުރީމަ އެ އޮތީ ކައުންސިލު ލިބިފަ. އަޅުގަނޑު އަޑުއަހައިފިން ނޫހަކުން މިހާރުގެ މޭޔަރު
ވިދާޅުވެއްޖޭ 3 ވަނަ ދައުރަކަށް ތިމަންނަ ކުރިމަތިލަނީއޭ. ކީއްކުރަންތޯ ކުރިމަތިލަނީ؟ ކޮންކަމެއް ހާސިލުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި،
ކޮންކަމެއްތޯ ކޮށްދެވުނީ ކުރިމަތިލައިގެން 3 އަހަރުވީއިރު؟ 3 ދައުރު ހަމަވެގެން މި ދަނީ. އެކަމަކު ވީ ކަމެއް ހަރާން.
އަނެއްކާވެސް ކުރިމަތިލަނީއޭ. ކުރިމަތިލާނެ ކަމެއް ނެތް. ފަހަތަށް ކުރިމަތިލާ. ކުރިއަކަށް ލާނެ ކަމެއް ނެތް. އައްޑު އަތޮޅު
ރައްޔިތުން ތިބީ މި ސަރުކާރާ އެއްކޮށް. މި ސަރުކާރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދު އެބައޮތް. ޔަޤީންކަން އެބައޮތް. އަޅުގަނޑު
މި ބުނަނީ ވަރަށް ކެރިހުރެގެން އައްޑު އަތޮޅުން އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީ ފޮހެލާނަން. ފޮހެލާފައި މިހާރުވެސް އޮންނާނީ.
ޕީ.ޕީ.އެމަށް ހުޅުދޫ ރައްޔިތުން، އެންމެން ތިބީ ޕީ.ޕީ.އެމަށް. އަސްލު މީހާ، އެ މީހާ އެއް ނެތް. ހުޅުދޫގައި އޮތީ ޕީ.ޕީ.އެމް.
އައްޑޫގައި އޮތީ ޕީ.ޕީ.އެމް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާމި ގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޤާސިމް އިބްރާހީމަށް.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
107

އާދެ! .` އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު
ޝުކުރުދަންނަވާލަމުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ 2017 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓަކީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިގެންދާނެ ބަޖެޓެއްކަން މީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އަންގަވައިދެއްވާފައިވާތީ ސަރުކާރަށް ފުރަތަމަ ޝުކުރު ދަންނަވާލަން. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މި ކުރެއްވި ބުރަ މަސައްކަތަށް
ފަށްފަށުން ޝުކުރު ދަންނަވާލަން. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ މިއާ އެކީގައި އިތުރު ވާހަކަތަކެއް ވެސް ފާހަގަކޮށް ދަންނަވާލަން
އެބަޖެހޭ. ކޮންމެ ކަމެއްގައި ވެސް ހުންނާނެ އަބަދުވެސް ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ވާހަކަދެކެވެން. މީގައި އެއްވެސް މެންބަރަކު
ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ގިނަ ބަޔަކަށް ބޭނުންވާ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހާސިލުކުރުމަށް ރައްޔިތުން،
އަދި މެންބަރުން ވެސް އެދެމުންދާނެ. އަދި ސަރުކާރުން ވެސް ބޭނުންފުޅުވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް
އެއްފަހަރާ ކޮށްނުދެވޭނެކަން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ހިނދު، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާހިތްއޮތީ ފުރަތަމައިނުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މާމިގިލީ ދާއިރާގެ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަންގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކު ފާހަގަކޮށްލަން.
ގާތްގަނޑަކަށް މިހާރު 5 އަހަރު ، ކޮންމެ އަހަރެއްގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް މާމިގިލީގައި ޕޮލިސް އިމާރާތެއް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް
ކުރެވޭނެ ކަމަށް ބަޖެޓު ކުރަމުން އަންނަނީ. އެކަމަކު މި އަހަރު އެ ނެތްކަން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހިތާމަޔާ އެކު ފާހަގަކޮށްލަން.
މި އަހަރޭ މިދެންނެވީ 2017 ވަނަ އަހަރު މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިނެތްކަން. އަޅުގަނޑު މި އައީ ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ
ކޮމިޓީގައި ވެސް އެ ވާހަކަ ދަންނަވާފައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަރިހުގައި ކޮބައިތޯ އެ. ހަމައެހެންމެ ފެންފުށީގެ
ނަރުދަމާއާއި ފާޚާނާގެ ފެންހޮޅިއެއް ވެސް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ތޮށިލުމުގެ މަސައްކަތް އެބަ ހިނގާ. އެއީ ކުރީގެ
ކޮނެފައި އޮތް ބަނދަރެއްގެ. ދެން އެއާއެކީގައި ދާއިރާގެ ވާހަ ކަ ދެން މާ ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ދަންނަވާކަށް ނެތް. ކޮންމެ
ތަނެއްގައި ވެސް ބައިވަރު މަސައްކަތް ހުންނާނެ. ހަމައެއާ އެކީގައި ދަންނަވާލަން، މާމިގިލީގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު ވަނީ ވަރަށް
ނިކަމެތިވެފަ. އެ ކަންތައްތައް މީގައި ހިމެނިގެންދިއުން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުން. ހަމަ އެހެންމެ ފެންފުށްޓާއި
މާމިގިލީގައި ކުނިކޮށްޓެއްގެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން އެބަޖެހޭ. އެއީ އެ ދާއިރާއަކީ ވަރަށް ގިނަ
ޓުއަރިސްޓުން ދިރިއުޅޭ؛ ރިސޯޓުތަކެއް އޮތް ދާއިރާއަކަށް ވާތީ ވަރަށް ގިނަ ބޭރުމީހުން ޒިޔާރަތްކުރާ ރަށެއް އެ ދެ ރަށަކީ.
އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްލީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ ދެން މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ބަލައިލާއިރު މި
ފެންނަނީ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް، ދައުލަތުގެ 3 ބާރު އޮތްއިރު، ޚާއްޞަ ކޮށް ޖުޑިޝަރީއަށް ސަރުކާރުތަކުން ވަރަށް
އަޅާލުމެއް ނެތި ދޫކޮށްލާފައި އޮންނަ މަންޒަރު. އަބަދުވެސް އަޅުގަނޑު ދައްކަމުން އައި ވާހަކައެއް ، މީގެ 5 އަހަރު ، 6
އަހަރު ކުރިން، 7 އަހަރު ކުރިންވެސް. ސަރުކާރުން؛ އޭރު އޮ ތް ސަރުކާރުން ހަމަ އެއްގޮތަކަށްވެސް ޖުޑިޝަރީ ކުރިއަށް
ނާރާ ވާހަކަ. ޖުޑިޝަރީއަށް ބަޖެޓުނުދޭ ވާހަކަ. ޖުޑިޝަރީ ތަރައްޤީނުކުރެވި ޤައުމެއްގެ ޢަދުލުއިންޞާފު ރަނގަޅުނުކުރެވި
ދާ ވާހަކަ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިންނާއި އެކި ގޮތްގޮތުން ދައްކާ ވާހަކަ އަޑުއަހަން. ރަނގަޅު ވާހަކައެއް އެއީ. ކޮންމެވެސް
އެއްބަޔަކު ހިތްހަމަނުޖެހޭނެ ޝަރީޢަތް ނިމިގެންދާއިރު ކޮންމެވެސް އެއްފަރާތެއް. އެއީ ކޮންފަރާތެއް ކަމެއް؛ 2 ފަރާތަކަށް
108

ހަމަޔަކަށް ނުނިމޭނެ ޝަރީޢަ ތެއް. ކޮންމެވެސް އެކަކު ؛ ޙައްޤުގަ އި ހުރި ފަރާތަށް ނިމިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާހިތްއޮތީ. ދަންނަވާލަން އޮތީ، ޖުޑިޝަރީއަށް ދެއްވާފައި އޮންނަ 467.7 މިލިއަން ރުފިޔާ 2015 ވަނަ އަހަރަށް
ޚަރަދުކުރެވިފައި އެބައޮ ވޭ. އަނެއްކާ 2016 ވަނަ އަހަރަށް؛ އާދެ! މިއަހަރަށް ރިވައިސްކުރި ބަޖެޓު، ދާދި ފަހުން
އިހަކަށްދުވަހު ރިވައިސް ކުރީ. އެއީ ދެން އަޅުގަނޑު ވެސް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުކަން ކޮށްފައި ހުރީމަ އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ
ރިވައިސްކުރަން މި ކުރަނީ ކީއްކަން. ވޭތުވެދި ޔަ ދުވަސްތަކަށް ބަލާފައި 9 މަސްދުވަހުގައި ހިނގާފައި ހުރި ޚަރަދަށް
ބަލާފައި ކުރިއަށް އޮތް 3 މަސްދުވަހަށް ލަފާކުރާ އަދަދެއް، އެވަރު ހިނގާނެ ކަމަށް ބަލާފައި މި ރިވައިސްކުރަނީ.
އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ބެއްލެވިއިރު ވެސް އެބަ އާދޭ 467 މިލިއަން، 2000 ވަނަ އަހަރު އެކްޗުއަލް ހިނގި ޚަރަދާ އެއްވަރަށް
މި އަހަރު ވެސް ޚަރަދު ހިނގާނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ކުއްލިއަކަށް މި ފެންނަނީ 2017 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓް
ވެއްޓިގެންދިޔަ ތަން 367 މިލިއަނަށް. 100 މިލިއަން ރުފިޔާ މަދުކޮށް. ދެން ހަމައެހެންމެ 2018 ވަނަ އަހަރަށް ވެސް
މި ދަނީ މަދުވެގެން. 2019 ވަނަ އަހަރަށް ވެސް މަދުވެގެން. ހަމަ 367 މިލިއަންގައި. އެހެންވީމާ، ޖުޑިޝަރީ ކުރިއަށް
އަރަމުންދާ ތަން ނުވަތަ އެ ތަނަށް ކުރެވޭ ޚަރަދު 3 ބާރު ވަކިކުރެވިފައިވާ ދައުލަތެއްގައި އެކަން ކުރެވިގެންނުދާތީ
އަޅުގަނޑު ވަރަށް ދެރަވަން. އެއީ އަޅުގަނޑު ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަންގައި ވެސް ހުރުމާ އެކީގައި ގާނޫނުތަކަށް
ބަލައިލާއިރު، ޤާނޫނުއަސާސީގައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު ވެސް އެ ދާއިރާ ތަރައްޤީކުރަންޖެހޭނެ ކަމާއި، އެ ދާއިރާ
ތަރައްޤީކުރުމަށް ޚަރަދުތައް ސަރުކާރަކުން، އެ އިރެއްގެ އޮންނަ ސަރުކާރަކުން ކުރަންޖެހޭނެކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް ބުނެދީފައި
އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް ، މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ވަރަށް ނިކަމެތި ގޮތަކަށް ޖުޑިޝަރީއަށް.
ސަރުކާރަށް އަބަދުވެސް އަތްދިއްކުރަން، އާދޭސް ކުރަންޖެހޭ ގޮތަށް ކަންތައްތައް ބައްޓަންކުރެވިގެންދާ ތަން މި ފެންނަނީ.
ދެން ހަމައެއާއިއެކު މިނިވަން މުވައްސަސާތަކަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް މި ފެނުނީ އެހެން. މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް
ވަންޏާ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން. ދައުލަތުން ހިންގާ ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ތަންތަނުން ހިންގާ، ސަރުކާރު ބައިވެރިވާ
ކުންފުނިތަކަށް ދާންދެން ހިންގާ ނުޙައްޤު ކަންތައްތައް އަމިއްލަ ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން ވިޔަސް ހިންގައިފިއްޔާ އެކަން ބަލަން
އޮންނަ ތަނަކީ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން. އެ ކޮމިޝަނަށް ލިބިފައި އޮތް ބަޖެޓު ވެސް މިދިޔައީ ކުޑަވެގެން. ހަމަ
މިގޮތަށް ބަލައިލާއިރު ހުރިހާ ތަނަކުން ވެސް، ހުރިހާ އިންޑިޕެންޑެންޓް މުއައްސަސާތަކުން ވެސް މި ދަނީ ކުޑަވެގެން
ބަޖެޓު. މިއީ ވަރަށް ނިކަމެތިކަމެއް. މިއީ ދައުލަތެއްގައި އަމިއްލަ މިނިވަން މުއައްސަސާތައް ބާރުކުރެވިގެން މެނުވީ
ތަނެއްގައި ހަމަޖެހުމާއި އަޅުގަނޑުމެން ކިޔާ ޑިމޮކްރަސީއާ ދިމާއަކަށް ދަތުރެއް ނުކުރެވޭނެ. އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ
އިންޑިޕެންޑެންސް އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބިގެން ނޫން ގޮތަކަށް ނުވާނެ. އަނެއްކޮޅުން ބަޖެޓު ފާސްކުރީމަ އެ ފާސްކުރާ ބަޖެޓް
ވެސް މި އޮންނަނީ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް ވިޔަސް ހިފެހެއްޓިފައި، ދައުލަތުގެ މިނިސްޓްރީތަކުގެ ބަޖެޓެކޭ އެއްގޮތަށް.
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ދެއްވި ފައިސާއެއް ދެއްވިއް ޔާ އެ ލިބޭނީ. އެހެންނަމަވެސް، އިންޑިޕެންޑެންޓް މުއައްސަސާތަކަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާހިތްވާ ގޮތުގައި އެ ތަނެއްގެ ބަޖެޓް ފާސްވުމާ ގުޅިގެން ބަޖެޓުގެ އެ އަދަދު ހޯދުމަށް ދެން އިތުރަށް
109

ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް އާދޭސްނުކޮށް އެކަން ކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް ހަމަޖެހިގެން ދާން އެބަޖެހޭ. އެހެންނޫނީ މި ވާ ގޮތަކީ
ބަޖެޓު ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަނީ. ފައިސާއެއް ނުލިބޭ އެއްގޮތަކަށްވެސް. ލިބޭ ތަނެއް ނާދޭ. ދެން ނުލިބިގެން ކަމެއް ނުކުރެވޭ.
އެއީ ފުލުހުން ކަމަށް ވިޔަސް، އެއީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ކަމަށް ވިޔަސް. މިއީ ޤައުމުގެ އެންމެ މުހިއްމު 2 މުއަ އްސަސާ.
ޤައުމުގެ ސަލާމަތްކަމާއި އަމާންކަން ދަމަހައްޓައިދީ ނެގެހެއްޓުމަށާއި، ޢަދުލުއިންޞާފުގެ ކުރިމައްޗަށް މީހުން ގެންދިއުމަށް
ޓަކައި ތަޙްޤީކުރަން އޮތް މުއައްސަސާ ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާއަކީ. ދެން މި ދެ މުއައްސަސާ ވެސް ހަމަ މި ގޮތަށް.
މިހެން ކަންތައްތައް ވީމަ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާހިތްވަނީ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ
ދާއިރާތައް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމަށް ގެންނަން،
މިއަދުގެ ސަރުކާރުގައި ދަންނަވާލަން، އިންޑިޕެންޑެންޓް މުއައްސަސާތަކަށް ދެއްވާ ފައިސާ އެ ބަޖެޓް ފާސްވުމާ ގުޅިގެން
އެ ތަނަކަށް ދޫކުރައްވާ ގޮތަކަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މާ ބޮޑު ކޮންޓްރޯލްތަކެއް ނުބާއްވާ ދެއްވާ ގޮތަކަށް ހަމަޖެއްސުން
ރަނގަޅުވާނެ. އަޅުގަނޑު ވެސް ދެން އެނގޭ މިހެން ދަންނަވާއިރު ވެސް ދައުލަތުގެ ކޭޝްފްލޯ ހުންނަ ގޮތަކުންކަން އެކަން
ހިނގާނީ. އެހެންނަމަވެސް، ދަންނަވަން މި އުޅެނީ އެއްފަހަރާ ބަޖެޓެއް ނުނަގާނެ ދެއްތޯ. ކޮންމެވެސް ހަމަޖެހިފައި އޮންނަ
އުސޫލުތަތަކާއި ގަވާއިދުތަކެއްގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މަހަކަށް ވެސް ހިނގާ ޚަރަދުތަކެއް އެ ބޭފުޅުން ނަންގަވާނީ. ދެން
އަޅުގަނޑު ޚާއްޞަކޮށް ފާހަގަކޮށްލަން މި އޮތީ މި ބައްޓަމަށް ދާ ކަމަށް ވަންޏާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑިޝަރީ ކުރިއަށްތޯ ދާނީ
ފަހަތަށްތޯ ދާނީ، އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލުގައި ތަރައްޤީވުމުގެ ބަދަލުގައި ފަހަށް ދާ ތަން މި ފެންނަނީ. 2015 ވަނަ އަހަރަށް
ވުރެ 100 މިލިއަން ރުފިޔާ 2017 އަހަރު ކުޑަވެގެންދާއިރު، ދައުލަތުގެ އިންކަމް 27 ބިލިއަން؛ ގާތްގަނޑަކަށް 26.7
ބިލިއަން، 27 ބިލިއަނަށް އަރައިގެންދާއިރު މި ވާ ގޮތެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ. މި ހިސާބެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގުނު
ޖަހާކަށް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގުނު މި އެއްކުރާކަށެއް ވެސް. ދެން އަޅުގަނޑު ކޮންމެހެން އެހެން ވާހަކައެއް
ދައްކާކަށް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުން ރައްޔިތުންނަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން
މަސައްކަތް މި ކުރެވެނީ. އެހެންނަމަވެސް، ތަނެއްގައި ޢަދުލުއިންޞާފު ތަރައްޤީކުރެވިގެން މެނުވީ އަޅުގަނޑުމެން
ކުރިއަކަށެއް ނުގެންދެވޭނެ. ތަނުގެ އަމަންއަމާންކަމެއް ވެސް ނުބެލެހެއްޓޭނެ. އަދި އެހެން ކަމެއް ވެސް ނުކުރެވޭނެ.
އެހެންވީމާ، އެކަން ކުރިއަރުވަންޖެހިފައި އޮތް މިންވަރު އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ޝަރީޢަތްކުރާ ކޯޓުތަކުގެ
ޝަރީޢަތް އަޅުގަނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީގައިވާ ގޮތުން ޝަރީޢަތްކުރުމަށް ކޯޓުތައް އޮންނަންޖެހޭނީ ގިނަ މީހުން ވަދެވޭ،
ގިނަ މީހުންނަށް އަޑުއިވޭ ގޮތަށް ކަމަށް ވާއިރު ބައްލަވައިލައްވާ، ޝަރުޢީ ދާއިރާގައި މިހިރަ ޖުޑިޝަލް އިމާރާތުގައި
މިހިރަ ކޯޓުތަކުގައި ހުރި ކުދިކުދި ކޮޓަރި. އާދައިގެ މީހަކު ވެސް ނިދައިނޫޅޭނެ އެވަރުގެ ކޮޓަރިއެއްގައި. އެ ތަނަށް
ނުވަދެވޭ 4 މީހުންނަކަށެއް އިނގޭތޯ. ފަނޑިޔާރު އިންނަވާފައި، ސެކެޓްރީ އިންނެވީމަ ދެން ހަތަރުފަސް މީހުންނަށް ވުރެން
ހަމަގައިމު ވެސް ނުވަދެވޭނެ ގިނައެއްކޮށެއް. މީތޯ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދުގެ ހާލަތަކީ؟ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއެއް
ނޫން އަޅުގަނޑުމެން ތިބެންޖެހޭނެ ހިސާބަކީ. މިއަދަށް ބަލައިލާއިރު ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އިމާރާތެއް ނެތް. ހައި ކޯޓުގެ
110

އިމާރާތެއް ނެތް. ދުނިޔޭގެ ކޮން ދައުލަތެއްގައިތޯ މިނިވަން މުއައްސަސާ؛ މި ދެންނެވީ ޖުޑިޝަރީގައި ސުޕްރީމް ކޯޓާއި
އަދި ހައި ކޯޓް އަދި އެނޫންވެސް އެހެން ލޯވަރ ކޯޓުތައް ވެސް ރަނގަޅަށް ހެދިފައިނެތީ. މިއީ ދުނިޔޭގެ ޤައުމުގެ
ރައްޔިތުން ޕްރައިޑެއް ކަމަށް، އުފަލެއް ކަމަށް ދެކޭ ކަންތައްތައް. އެބައިމީހުން އުފާފާޅުކުރާ ކަންތައްތައް. އެކަމަކު މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އެހެނެއް ނޫން. އޭގެ އަނެއްކޮޅަށް އަޅުގަނޑުމެނަށް މި ފެންނަނީ. މީގެ ކުރީގައި ރިޔާސީ
ގަނޑުވަރޭ ކިޔައިގެން އަޅުގަނޑުމެން އުޅުނު އިމާރާތެއްގައި މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓު
މަސައްކަތްކުރަމުންގެންދަވާ ތަން. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އެ އިމާރާތް ގޯސް ވާހަކައެއް ނޫން. އެކަމަކު އެއީ
ކަނޑައެޅިގެން ދައުލަތުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޤާމުގައި ހުންނެވި ބޭފުޅަކު ހުންނަވަން ޑިޒައިންކޮށްގެން ހަދާފައި ހުރި
ތަނެއް. އެއީ ސުޕްރީމް ކޯޓެއް ނުވަތަ ހައި ކޯޓް ހިންގަން ހަދާފައި ހުރި ތަނެއް ނޫން. އެ ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ.
އެހެންވީމާ، އެކަމަކު މިހާހިސާބަށް ދާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން 27 ބިލިއަނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓް އަރައިގެންދާއިރު
ވެސް ދުނިޔޭގެ އެތަންމިތަނުން އޮއްސަމުން ފައިސާގެ އެހީތައް ވަމުންދާއިރު ވެސް މި ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުވޭ.
އެ ބިންކޮޅެއް ވެސް ނުދެވުނު. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ދެރަވަން މި ވާހަކަ ދަންނަވަން މި ހިސާބަށް ދިޔައިމަ. ދެވުނުކަމުގައި
ވީނަމަވެސް، ދީފައި އޮތްކަމުގައި ވިޔަސް އެކަމެއް ނުވެއް އެނގޭ. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކެޕިޓަލް ސިޓީ މާލޭގައި މި ކަމެއް
ނުކުރެވޭ. މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު އެބަދައްކަން ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް. އެހެންވީމާ، 100 މިލިއަން ރުފިޔާ މަދުވެގެންދާ
ގޮތަށް 2017 ވަނަ އަހަރު، 2018 ވަނަ އަހަރު، 2019 ވަރަށް އަހަރަށް ވެސް އޮތީ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ދެރަވެފައި
މިހިރީ ޖުޑިޝަރީ ކުރިއަށް އަރައިގެންނުދާތީ. އަބަދުވެސް އެންމެންގެ އަމާޒު ހުރޭ. އެހެން އެކަން ވާނީ ވެސް.
ޝަރީޢަތްކުރާއިރު ކޮންމެވެސް އެއް ފަރާތަކަށް ނިމިގެންދާނީ. ކާމިޔާބުވާނީ ޝަރީޢަތް. އެއީ ޙައްޤުގައި ހުރި ފަރާތަށް
ކާމިޔާބުވާނީ. އެހެއްވެއްޖެއްޔާ އަނެއް ފަރާތަށް އެކަމުގެ ހިތްދަތިކަން އޮވޭ. ދެން މި ކަންކަން މިހެން ހުރީމަ ދެން ޝަރުޢީ
ދާއިރާގަ އި އަޅުގަނޑަށް ވެސް މި ދެންނެވީ ފަނޑިޔާރަކަށް ނޫޅެވުނަސް، އެކަމަކު ޖުޑިޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގައި
އުޅެވިފަ އި ހުރީމަ އަޅުގަނޑަށް އެބަ އެނގޭ އެތަނުގަ އި ކޮން ކަންތައްތަކެއްކަން ތަރައްޤީކުރަންޖެހިފައި ހުރީ. ކިހާވަރަކަށް
ކޮން ކަންތައްތަކެއްކަން. ކިހާވަ ރަކަކަށް މީހުންނަށް ޓްރެއިނިންގދޭންޖެހޭކަން، ކޮން ކަހަލަ ދާއިރާތަކަކުންކަން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ސަރުކާރަށް ދަންނަވާލަން އޮތީ މި 100 މިލިއަން ރުފިޔާ އެ ބޭފުޅުންނަށް
އިރުރުކޮށްދެއްވާށޭ. ބަޖެޓް ފަހަތަށް ނުގެންދަވާށޭ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކަކަށް ވެސް ކުރިއަރަމުންދާއިރު
މި ދެންނެވި ގޮތަށް އެކަން އޮތުމުގެ ބޭނުންތެރިކަން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. ދެން މިއަދު ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް
ބަލައިލިޔަސް އަޅުގަނޑުމެނަށް އެބަފެނޭ ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެއް އިތުރުވެގެން އައި ތަން. މާ ބޮޑު އެއްޗެއް ނޫން.
ޖުޑިޝަރީއަށް އޮތް ވަރަށް ވުރެ ކުޑަ އެއްޗެއް. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މިތިބަ 85 މެންބަރުންނާއި
ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ އިމާރާތުގައި މިތިބަ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންގެ ޚަރަދުތަކަށް. ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރަށެއްގަ އި
ކޯޓުތައް ހުރެގެން އެބަދޭ. މީހުންގެ މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރަން އޮތް ފަރާތަކީ އެއީ. ދެން ހަމައެހެންމެ އަޅުގަނޑު
111

ދަންނަވާލަން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ވެސް މަސައްކަތް ފުޅާކޮށް، ހަލުވިކުރަން އެބަޖެހޭ. މައްސަލަތައް
ހުށަހަޅައިގެން 10 އަހަރު، 6 އަހަރު، 7 އަހަރު، 3 އަހަރު، 5 އަހަރު ވެގެންދާ އިރު ވަރަށް ބޮޑު ނިކަމެތިކަމެއް އެ
ލިބިގެންދަނީ. ވަގުތަކީ ފައިސާ. އެހެންވީމާ، އެ ވަގުތު ނުވަތަ ފައިސާއަށް ވުރެ އިތުރަށް މީހުންގެ ހަޔާތުން މީހުންގެ
އުމުރުން ލިބިގެންދާ ވަރަށް އަގުބޮޑު އެއްޗެއް. ޝަރީޢަތްތައް ޢަދުލުވެރިކަމާ އެކު ، އިންސާފުވެރިކަމާ އެކު ކުރިއަށް ބާރަށް
ގެންގޮސް ނިންމުމުގެ މުހިއްމުކަން އަޅުގަނޑަށް ކަށަވަރު އެބަ އޮތްކަން. ކޮންމެ ސަރުކާރެއްގެ ވެސް ބޮލުގަ އި
ޤާނޫނުއަސާސީގައިވާ ގޮތުން މި ކަންތައް ސަރުކާރު ހިންގަވަން ހުރި ވެރިއެއްގެ އިސްތަށިފުޅުގައި އަޅުވާފައި އޮތް ކަން
ޤާނޫނުއަސާސީން އަޅުގަނޑުމެނަށް އެބަފެނޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އުޅެނީ އެކަން ނުކުރެވޭ ވާހަކައެއް ނޫން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރާ ގޮތުގައި މި ބެޖެޓަށް މިހެން ވެގެންދިޔައިމަ އަޅުގަނޑަށް ކަށަވަރު މިއީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވައިގެން ހިނގާފައި އޮތް ކަމެއް ނޫން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކޭހިތް އޮތީ.
އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލީ. މިކަން ރަނގަޅުކޮށްދެއްވުމަށް ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށާއި އަދި ބަޖެޓު ކޮމިޓީގަ އި
ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށާއި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ދަންނަވާލަމުން އެ ވާހަކަ
ދެން އަޅުގަނޑު ނިންމައިލާނީ. ދެން މިއާއެއްކޮށް ހަމަ އެހެނިހެން މުއައްސަސާތަކުގެ ވާހަކަ ބައްލަވައިލައްވާ މިހާރު. ދެން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އޮތީ ، މިތާނގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވާހަދެކެވުނު ސެންޓްރަލް ބޭންކުގެ ގަވަރުނަރު މި ތަނަށް
ވަޑައިގެން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވިއިރު އިންކަމް ޓެކްސް ނެގުމުގެ މުހިއްމުކަން. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުނުކުރަނީކީ ނޫން
އިންކަމް ޓެކްސް ނެގުމުގެ މުހިއްމުކަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގަ އި ކަންތައްތައް މިހިރަ ގޮތަށް
ބަލާއިރު މިއަދު އިންކަމް ޓެކްސް ނަގަން ފާސްކޮށް ނިންމައިފީވިއްޔާ، އެކަން ދިމާވެދާނެ ގޮތެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު
ހިތަށް އަންނާތީ ހަމަ ދަންނަވައިލާނަން. އެއީ ރާއްޖެއަށް އިންވެސްޓުކުރަން އަންނަ ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން މިއަދު ރާއްޖެއަށް
އިންވެސްޓުކުރުމަށް ހުރި ޝައުޤުވެރިކަން ހަމަ ވަގުތުން ވެއްޓިގެންދާނެ ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެއް. އެއާއެކީގައި އަދި
ހަމައެހެންމެ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ފާސްކުރަމުންގެންދާ ޑެފިސިޓު ބަޖެޓުތަކުން އެކުއިމިލޭޓެޑް ޑެފިސިޓު
އަރައިގެންގޮސްފައި އޮތް މިންވަރު އަޅުގަނޑު ނުދެންނެވިޔަ ސް ތި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ވަރަށް
ބޮޑު އެއްޗެއް އަރަ އިގެންގޮއްސަ . އެ ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ހަމަޖެއްސުމާއި، މާދަމާގެ އިޤްތިޞާދު ބިނާކުރަން ބޭނުންވާއިރު
މިދެންނެވި ގޮތަށް އެ ނެގެޓިވް އިންޕެކްޓު އެގޮތަށް އަތުވެއްޖެއްޔާ މިދެންނެވިހެން އިންވެސްޓުކުރަން އަންނަ މީހުން
މަޑުޖެހިއްޖެއްޔާ، އިންކަމް ޓެކްސް ނަގާތީ މަޑުޖެހިގެން ހިނގައްޖެއްޔާ ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިދާނެ ގޮތަކާ މެދުގައި
ވެސް ވިސްނާލަންޖެހޭނެ. ހަމައެހެންމެ މިތާނގައި އަޅުގަނޑުމެން ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި އިރު ޚަލީލް ވިދާޅުވި، މިހާރު 100 މިލިއަނަށް، 50 މިލިއަނަށް ތަންތަން ވިއްކާލަމުންގެންދަވާ ވާހަކަ.
އެކަމަކު އެއިން ދައުލަތަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުލިބޭ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެއީ ރަނގަޅު ވާހަކަފުޅެއް ބާވައޭ.
އެއީ ކުންފުނިތަކަށް ހުންނަ ރަށްރަށް ނުވަތަ އެސެޓެއް ކަމަށް ވިޔަސް ވިއްކާލެވޭ ހިނދު، އެ ކުންފުންޏަށް ލިބޭ ފައިދާ
112

ވަދެގެން އަންނާނެ. އަތުވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ބިޒްނަސް ޕްރޮފިޓް ޓެކްސް ކިޔައިގެން އެބަ ޓެކްސެއް ނަގާ.
އެއީ 15%ގެ ޓެކްސެއް. އެހެންވީމާ، ރަށެއް ވިއްކާލައިގެން، 100 މިލިއަން ޑޮލަރަށް މީހަކު ރަށެއް ވިއްކާލައިފިއްޔާ އެ
ކުންފުނީގެ ބެލެންޝީޓަށް ވަދެގެން އަންނާނެ. އެއީ ކުޑަކުޑަ އެއްޗެއް ނޫން ޖީބަށް ޖަހާލައިގެން ގެންދާކަށް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކާއިރު މިކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް ވިސްނާލުން ވަރަށް ރަނގަޅޭ.
ދެން އެހެންނަމަވެސް، އެހެން އިތުރު ޓެކްސެއް އިންޓްރޮޑިއުސްކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވަނީ ކަންނޭނގެ. އެހެންނަމަވެސް،
އެގޮތަށް އޮޅުވައިނުލާށޭ ރައްޔިތުންނަށް. އެއީ އޮޅުވާލުމެއް ކަމަށޭ އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އެއްގޮތަކަށްވެސް އެ ލާރި ނުލިބިއެއް
ނޫނޭ. ކުންފުނިތަކަށް ހުންނަ ރަށްރަށް ވިއްކާލައިފިއްޔާ އެ ވިއްކާލި އެއްޗަކުން 15% ޓެކްސް ބިޒްނަސް ޕްރޮފިޓް
ޓެކްސްގެ ނަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުންފުނިތަކުން ދަށްކަންޖެހޭކަން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރޭ. އަޅުގަނޑަށް
ޔަޤީން އަޅުގަނޑުމެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެވަރުގެ ޅައެއްޗެއް ނަހަދައްވާނެކަން. އަޅުގަނޑު ވަރަށް
ޔަޤީންކުރަން އެކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރެއްވުމުގައި އެ މަނިކުފާނު މިހާރު އެ ގެންގުޅުއްވާ ސިޔާސަތުގެ ތެރޭގައި ބޭރުމީހުން
މިއަދުގެ މި ސިޔާސީ ހަލަބޮލިކަމުގެ ތެރެއިން ވެސް ރާއްޖެއަށް އިންވެސްޓުކުރުމުގެ ޝައުޤުވެރިކަން މިހުރީ މި ބާވަތުގެ
މަދުކަމެއްގެ އެޑްވާންޓޭޖު އޮތް ކަމަށް ފެންނާތީ. އޭގެތެރޭގައި އިންކަމް ޓެކްސާއި އަދި މިދެންނެވިހެން ރީޒަނަބަލް
ލެވަލެއްގައި ޓެކްސްގެ މިންވަރު ހިފެހެއްޓިފައި ހުރީމަ. އެހެނެއް ނޫން، އެއާ ޚިލާފަށް އެބައިބައި މީގެތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން
ގެނެސްފިއްޔާ ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މާދަމާގެ މުސްތަޤުބަލު ބަނަވެގެންދާނެކަން އަޅުގަނޑަށް ވިސްނޭތީ ހަމަ އެ ވާހަކަ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑު ގެ ވާހަކައިގައި މިއަދު ދަންނަވާލީ، މި 2 ބޭފުޅުން މި ވާހަކަ ދެއްކެވީމާ. ދެން އަޅުގަނޑު
މި ވާހަކަ ދެންނެވީ ފ. އަތޮޅުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޚަލީލަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޑރ. ޚަލީލަކީ ކާކުކަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޭނގެނީކީ ނޫން. އެ މަނިކުފާނަކީ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މިއަދުގެ ސެކެޓްރީ ޖެނެރަލްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެނގޭ. އަނެއްކޮޅުން އެ ބޭފުޅާއަކީ ވަރަށް އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގައި ވެސް މުޤައްރިރު ވެސް މެ. އެހެންވީމާ، މިއީ
ކިހާހިސާބަކުން އައި ވާހަކައަކަށް ވެދާނެކަމުގެ ފިކުރުވެރިކަން އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގައި ހުރީމާ ހަމަ ދަންނަވާލީ. މި
ކަންތައްތަކުން އަތުވެދާނެ ނެގެޓިވް ނުވަތަ ނިކަމެތިކަން ޤައުމަށް މެދުވެރިވެދާނެ ކަންތައްތަކެއް ހުރީތީ. އަދި އެ
ވިދާޅުވި ވިދާޅުވުމަކީ ރަނގަޅު ވާހަކައެއް ނޫންކަން ހަމަ ދަންނަވާލުމަށް އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ދަންނަވާލީ. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް. އަޅުގަނޑު އެދެނީ ދިވެހި ޤައުމަށް ދުވަހެއް ދުވަހަކަށް
އުޖާލާ ބާއްޖަވެރި ދުވަސްތަކެއް اله މިންވަރުކުރެއްވުން. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގަމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލަށް.
113

ގަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަނެއްކާވެސް މި ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓަށް ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަން
މި އޮތް ވާހަކައަކީ ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރުދުވަހު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދައްކައި ނިންމާފައިވާ ވާހަކަ. އެއަކަށް އެއްވެސް
ބަދަލެއް އައިސްފައެއް ނެތް އިނގޭތޯ. ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދެންނެވިން ، ޖީ.ޑީ.ޕީ ގްރޯތެއް ނާންނާނޭ
އެ ވިދާޅުވާ ގޮތަކަށެއް. ކަނޑައަޅާފައިވާ އާމްދަނީއެއް ނުލިބޭނޭ. ހިލޭ އެހީއާއި ލޯނުތަކަށް ޖަހާފައި ހުރި އަދަދުތަކެއް
ނުލިބޭނޭ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި ޖަހާފައި ހުރި ކަންކަމުން 50% އެއް ނުކުރެވޭނޭ. ކަން ވެގެންދިޔައީ ހަމަ އެގޮތަށް.
އެކަން އެހެންވެފައި އޮއްވާ އަނެއްކާވެސް މިއަދު ވެސް ހަމަ ހުށަހެޅިފައި މި އޮތީ ހަމަ އެކަހަލަ ދޯހަޅި ބަޖެޓެއް. މި
ފަހަރު އަލަށް ރެވެނިއު ގެ ގޮތުގައި، އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ދެ ބިލިއަނުން އެތަނުން ދެ ބައިކުޅަ
އެއް ބަޔަކީ ޔަޤީނުންވެސް ލިބޭނެ އެއްޗެއް ނޫން. ރަނގަ ޅު. ސިނގިރޭޓުންނާއި ތޮއް ޓެކްސުން ނަގާ އެއްޗެހިން އެއީ
މަޖުބޫރުކޮށް މީހުން ދޭންޖެހޭނެ އެއްޗަކަށް ވާތީވެ ، އެ ލިބޭނެ. އެސް.އީ.ޒެޑުން ކޯއްޗެއްތޯ ލިބުނީ މި އޮތްހާ ދުވަހު ވެސް؟
އަނެއްކާވެސް މި އޮތީ ޖަހާފަ. ގަދަބާރުން މިތާ މަޖިލިސް ތެރޭގައި ހަޑިހުތުރުކޮށް ފާސްކޮށްފައިވާ ގާނޫނަކަށް ވާތީވެ
ގޮތްދޫނުކުރާންވެގެން ބަޖެޓުގައި ޖަހާލީމާ ލިބޭ އުފަލެއް ހޯދުމަށް ޖަހަމުން އަންނަނީ. ބިން ވިއްކައިގެން ލިބޭނެ ކަމަށް
ޖަހާފައި އޮތް 500 މިލިއަން އެއީކީ ވެސް ވާނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެހެންވީމާ، އާމްދަނީ
ލިބޭނެ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައި ހުރި ބޮޑު ބައެއް، އަލަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައި ހުރި ބޮޑު ބަޔަކީ ލިބޭނެ
އެއްޗެއް ނޫން އިނގޭތޯ. އެއްވެސް ގޮތަކަށް އިޤްތިޞާދީ ނަޒަރަކުން ވިސްނުންތެރިކަމާ އެކީ ހެދިފައި އޮތް ބަޖެޓެއް ނޫން
މިއީކީ. ދެން އޮތީ ޚަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ ވާހަކަ. ރަނގަޅު، ޚަރަދު ކުޑަކޮށްފައި އެބައޮތް. ޚަރަދު ކުޑަކޮށްފައި އޮތީ
ސަބްސިޑީތައް ކަނޑާލައި ، އާސަންދަ ކަނޑާލައި ، މުސާރަ ކުޑަކޮށް ، އެލަވަންސްތައް ކުޑަކޮށް ، މިކަހަލަ ގޮތަކަށް
ޚަރަދުކުޑަކޮށްފައި މި އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ؛ ގިނަ މެންބަރުން ވިދާޅުވިހެން އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން ރިކަރަންޓު
ޚަރަދު ވީވަރަކުން ކުޑަކުރަން. އެކަމަކު މީގައި އެންމެ މުހިއްމީ ކޮންމެހެން ރައްޔިތުންނަށް ސީދާ ގުޅިފައި ހުރި ކަންތައްތައް
ޚަރަދު ކުޑަކުރުންތޯ؟ 25 ބުރީގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ ގެ ބިލްޑިންގެއް ހަދަން އެ ކުޑަކުރާ ޚަރަދުތަކަށް ވުރެ އެތައް
ގުނައަކުން އިތުރު އަދަދެއް ޚަރަދުކުރުންތޯ؟ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ކުރަންޖެހޭ ސުވާލެއް. ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ
25 ބުރީގެ އިމާރާތެއް ހަދަންށާއި، އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ 25 ބުރީގެ އިމާރާތެއް ހެދުމަށް؛ ހަމައެކަނި އިމާރާތް ހެދުމަށް
އިނގޭތޯ. އިކުއިޕްމަންޓުގެ ވާހަކަ ނުދައްކާ. 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އާސަންދައިން މި
ކަނޑާލަނީ 500 މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ. މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައިންނާއި އެލަވަންސުންނާއި މި ހުރިހާ އެއްޗަކުން އަނެއްކާ
އަނެއް 500 މިލިއަނަށް ވުރެ އިތުރަށް މި ކަނޑާލަނީ. މިއީތޯ ކުރަންވީ ކަމަކީ؟ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ބިލްޑިންގ
އެޅުންތޯ ނޫނީ ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް ވަންނަ އެއްޗެއް ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ލުއިފަސޭހައެއް ކަނޑާލަންވީތޯ؟ މިއީ
114

އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓަށް ތާއީދުނުކުރެވޭ ސަބަބުތަކަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްގެން
މާލޭގައި މި ހަދާ ދެ އިމާރާތް؛ ދެން މިހާރު ފައިސާ ލޯނަށް ލިބުނު ފަހުން ހުޅުމާލެއަށް ބިލްޑިންގެ އް ބަދަލުވެއްޖެ. ދެން
އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ އެއީ ވެސް ކިހިނެއްވާ ކަމެއް ކަމެއް. އެ 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްގެން ރާއްޖޭގެ ތިން
ރީޖަނެއްގައި މުޅި މި އޭޝިޔާ ރީޖަނުގެ ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ތިން ހޮސްޕިޓަލް ހަދާފައި، އަދި އިތުރު 10 ހާސް
ހައުސިންގ ޔުނިޓު އެބަހެދޭ. ކޮބައިތޯ ޕްރިއޮރަޓައިޒްކުރުން؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ވަގުތު މުހިއްމީ ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީގެ ބިލްޑިން ގތޯ، އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ ބިލްޑިން ގތޯ؟ ނުވަތަ އައްޑޫ އަތޮޅުގަޔާއި ކުޅުދުއްފުށީގަޔާއި ލ. އަތޮޅު
ގަމުގަ އި ހޮސްޕިޓަލު ރަނގަޅު ފެންވަރެއްގައި ހުރުންތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މުހިއްމީ އެ 25 ބުރީގެ އިމާރާތްތޯ، ނޫނީ
10 ހާސް ރައްޔިތުންނަށް ނޫނީ 10 ހާސް ޢާއިލާއަށް ހައުސިންގ ނުވަތަ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ރައްކާތެރިކަން ލިބުންތޯ؟ މިއީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓަށް ފެށުނީއްސުރެ، އިކޮނޮމިސްޓުގެ ބަޖެޓަށް ތާއީދުނުކުރެވޭ ސަބަބުތަކަކީ. އެއްވެސް ގޮތަކަށް
އިކޮނޮމިކް ތިޔަރީއެއް ، ނޫނިއްޔާ ޕްރެކްޓިކަލީ ކަންތައްތައް ވާ ގޮތަށް މިއަކު ޝާމިލުކުރުވާފައެއް ނެތް. ދެން ޖީ.އެމް.އާރަށް
އެއަރޕޯޓު ދިން މައްސަލަ ހަމަ އިރުރުކޮޅާ މި ނަގަނީ. ދަންނަވަންތޯ؟ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ވެސް އެހާ ފައިދާކުރަނިވި
ކޮންޓްރެކްޓެއް ދިވެހި ސަރުކާރުން ހަދާފައެއް ނެތް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއިން ބައެއް ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރެވުނު
ނަމައޭ ހިތަށްއަރާނެ. އެއީ ދެން ކޮންމެ ކޮންޓްރެކްޓަކަށް ފަހު ވެސް ކުރެވޭނެ ކަންތައް. ޖީ.އެމް.އާރަށް އަޅުގަނޑުމެން
އެއަރޕޯޓު ހަވާލުކުރީ 500 މިލިޔަން ޑޮލަރުން، އެ މީހުންގެ އަމިއްލަ ލާރިން އެ ތަން ތަރައްޤީކުރަން. އެ ތަރައްޤީކުރުމާ
އެކު އެ 25 ޑޮލަރު ބޭރުމީހުންގެ އަތުން ނަގައިގެން އެ މީހުން އެ ކަވަރުކުރަން. މިއަދު ކިހިނެއްތޯ؟ 1.5 ބިލިޔަން
ޑޮލަރު، 500 މިލިޔަން ޑޮލަރުން ހެދެން އޮތް އެއަރޕޯޓް 1.5 ބިލިޔަން ޑޮލަރު ހޭދަ މި ކުރަނީ. އެ 1.5 ބިލިޔަން
ޑޮލަރަކީ ދިވެހި ރުފިޔާއިން ބަލައިފިއްޔާ އެއް އަހަރު ގެ މުޅި ބަޖެޓު އެއްކޮށް. އެއަށްވުރެ ވެސް ގިނައިން. އެ ފައިސާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ދިވެހި ރައްޔިތުން، ރާއްޖެތެރޭގެ ކަންކޮޅުތަކުގައި ތިބި ރައްޔިތުންގެ ހުރިހާ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ
ކަންތައްތަކެއް ފުއްދައިލެވޭވަރުގެ އެއްޗެއް އެއީ. ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް. ހުރިހާ ބަނދަރެއް، ހުރިހާ ސްކޫލެއް، ހުރިހާ
މިސްކިތެއް، މި ހުރިހާ ކަމެއް ނިންމެން އޮތް އެއްޗެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ އޮތް ޑިމާންޑު އެއްކޮށް
ފުއްދާލެވޭވަރުގެ ފައިސާ މިއީ. މި ހުރިހާ ކަމެއް މި ލާރިން ކުރެވެން އޮތް ކަންތައްތައް މިއީ. އެހެންނަމަވެސް، އެހެނެއް
ނޫން މި ކަންކަން މި ވީކީ. އެހެންވީމާ، ވިސްނުންތެރިކަން ހުރިވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއިން އެބަ ސާފުވޭ. ޚަރަދު
ކުޑަކުރުމުގެ ގޮތުން އާސަންދަ މި ކަނޑާލަނީ. މިހާރުވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކިރިޔާ ވެސް ރައްކާތެރިކަމެއްގެ ގޮތުގައި
މި ފެންނަނީ އާސަންދައިން އެ ލިބޭ އެތިކޮޅު. އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި ތަޢާރަފުކުރި އާސަންދަ، ހުސްނުވާ އާސަންދައަކަށް
ހަދައިގެން، މިހާރު ބައިސަންދައަކަށް ހަދައިގެން މިހާރު އެއަށްވުރެ ވެސް ކުޑަ މި ވަނީ. މިހާރުވެސް އާސަންދައޭ ކިޔާފައި
ޙަޤީޤަތުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަކަށް މާ ބޮޑު ޚިދުމަތެއް ނުލިބޭ، ގުޅުންހުރި މެންބަރުންގެ ކަންކަން ނުވަތަ ގުޅުންހުރި
ފަރާތްތަކުގެ ކަންކަން ހަމަޖައްސައިދިނުމުގެ ބޭރަކުންނެއް. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ލިބޭ ޚިދުމަތެކޭ ކިޔާފައި ހަތަރު މަސް، ފަސް
115

މަހުން ޑޮކްޓަރު އެޕޮއިންޓްމަންޓް ލިބޭ ކަންކަން މީހާ މަރުވެގެންދާއިރުގައި ދިވެހިރާއްޖެއިން ކުރެވޭ ކަމެކޭ ކިޔާފައި
އެއަކަށް ރައްޔިތަކަށެއް ފައިދާއެއް ނުލިބޭ. ބޭރަށް ދެވޭނެ ގޮތެއް ނެތް. އެއީކީ ނޫން އެކަން ކުރަންވާ ގޮތަކީ.
ދިވެހިރާއްޖެއިން ލިބޭ ޚިދުމަތެއް ވެސް އެ ލިބޭ ޚިދުމަތް ލިބެންވާއިރަށް ނުލިބޭ ކަމަށް ވަންޏާމު އާސަންދައިގެ ބޭނުން
ރައްޔިތުންނަށް ހިފެންޖެހޭނެ. އެކަންވެސް ނުވެ އޮއްވާ، އަނެއްކާވެސް އިތުރަށް މި އާސަންދަ މި ކުޑަކޮށްލަނީ. ދިވެހި
ރައްޔިތުން މިއަދު ކުރާ ސުވާލަކީ، އަނެއްކާވެސް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ބިލްޑިންގހޭ، ތިމަންނާމެންގެ ބޭސްފަރުވާގެ
ކަންތައްތައްހޭ މުހިއްމީ. ކުރިން ވެއްޖެއްޔާ ބޭސް ސިޓީއަށް ސަލާންޖެހޭ. މިއަދު އާސަންދައާއި ބައިސަންދައާ އޮންނާތީވެ
ބޭސް ސިޓީއެއް ހިފައިގެންދިޔައިމަ އެއަށް ލާރިއެއް އެއްޗެއް، އެހީއެއް ވާނެ މީހަކު ވެސް ނެތް. އެ ފުރުޞަތު ވެސް
ގެއްލިދިޔައީ. އެހެންވީމާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ އެދުންތައް ހުރި ގޮތް މި ސަރުކާރަށް އެނގޭވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެން މިދަނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަކަށް މިއަދަކު ބްރިޖެއް ބޭނުމެއް ނޫން. 25 ބުރީގެ އިމާރާތެއް
ބޭނުމެއް ނޫން. އެއީކީ ނޫން ދިވެހި ރައްޔިތުން ދެކޭ ތަރައްޤީއަކީ އިނގޭތޯ. އެއަކަށް ނޫން ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުންވެގެން
އުޅެނީކީ. ދުވަސްވީ މީހުންނަށް 5000 ރުފިޔާ ދޭ ވާހަކަ ހަރުކޮށް މި ދައްކަނީ. ނުލިބޭ. ގިނަ މީހުންނަކަށް އެ 5000
ރުފިޔާގަނޑެއް ނުލިބޭ އިނގޭތޯ. އެ ލިބެންވާ ބަޔަކަށް ލިބިދާނެ. އިޤްތިޞާދާ މެދު ވަރަށް ބޮޑެތި ކަންބޮޑުވުންތަކެއް
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު ސީދާ މި ދަނީ ބޮޑު ވަޅުގަނޑެއް ތެރެއަށް ވެއްޓެމުން. އެކަން
ވަރަށް ބޮޑަށް ސާބިތުވެއޭ ޑޮލަރުގެ ރޭޓު އެ ހުރި ހިސާބުން. ދިވެހި ވިޔަފާރިޔަކަށް ޓީ.ޓީއެއް، އެލް.ސީއެއް ހެދޭނެ ގޮތެއް
ނެތޭ މިއަދު. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތަކަށް ބޭރަށް ބޭސްފަރުވާއަށް ދާން ތިން ސަތޭކަ ޑޮލަރުގަނޑު ލިބޭނެ ގޮތެއް ނެތޭ
އިނގޭތޯ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީން ދައްކައިދެނީ، އިޤްތިޞާދު ތަރައްޤީވާ ނަމަ އެ ކަންކަން އެގޮތަކަށް ނާންނާނެ އިނގޭތޯ.
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ފޮރިންގ އިންވެސްޓްމަންޓް އަންނަ ނަމަ، އެ ކަންކަން އެގޮތަކަށެ އް ނުވާނެ. މިއިން ދައްކުވައިދެނީ
ކޮބައިތޯ. މިއިން ދައްކުވައިދެނީ ދޯހަޅި އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޢަދުލުއިންޞާފުގެ ނިޒާމުގެ ސަބަބުން
މިއަދު މި ޤައުމުގައި އިންވެސްޓުކުރާ ދިވެހިން ވެސް ނެތީ. އަދި ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ މީހުން ވެސް މި ޤައުމަށް ނާންނަނީ.
ޤާޟީއަކު ބޭނުންވެގެން ނުވަތަ އާއްމު ރައްޔިތަކު ޤާޟީއަކަށް ފައިސާ ދީގެން ދެމަފިރިންގެ ނުގަބޫލުގައި އެ މީހުން
ވަރިކުރެވޭ ހިސާބަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ކަންކަން ދިޔައިމާ ދެން ކީކޭތޯ އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާނީ؟ ކޮން ފޮރިންގ
އިންވެސްޓްމަންޓެއްތޯ މި ތަނަށް އަންނާނީ؟ އިޤްތިޞާދުގެ ކަންތައްތައް ހުރި ގޮތް މި އޮތީ ފެންނަން. އަޅުގަނޑުމެން
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިބި ވިޔަފާރިވެރިން ވެސް މިއަދު ބިރުން ތިބެ، ސަރުކާރުން އެ މީހުންގެ ވިޔަފާރިތައް ނަގައިފާނެތީ
ބިރުން ތިބޭ ތިބުން ޙަޤީޤަތުގައި އާޚިރަތުގައި މުޅި އިޤްތިޞާދު ފުނޑިގެންދާއިރުގައި އެ މީހުންގެ ވިޔަފާރިތައް ވެސް ދާނީ
ހަލާކުވެގެން. މިއަދު މި ކަންކަން އޮތް ގޮތް މި އޮތީ ވަރަށް ސާފުކޮށް ފެންނަން. މުޅި ޤައުމުގައި އެންމެ މަތިން ފެށިގެން
އެންމެ ތިރީ ލެވަލަށް މި އޮތީ ކޮރަޕްޝަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި މި އޮތީ އެކަންތައް. ކޯޓުތަކުގެ ތެރޭގައި
މި އޮތީ އެ ކަންތައް. ސަރުކާރު ތެރޭގައި މި އޮތީ އެ ކަންތައްތައް. ޕްރައިވެޓް ކުންފުނިތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް އެގޮތަށް
116

ކަންތައްތައް މިއަދު އިނގޭތޯ. ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކައަކީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ފެންބޯލާހެން ބޭނުންވާ ކަމަކަށް މުޅި ޤައުމު
ތެރޭގައި ހިނގާފައި މި އޮތީ. މި ސަރުކާރަށް އެންމެ ކާމިޔާބުކަމާ އެއްކޮށް މިދިޔަ 3 އަހަރު ކުރެވުނު ކަމަކީ އެއީ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ލޭގެ ތެރެއަށް ކޮރަޕްޝަން ވައްދައި ނިންމާލުން. ކޮރަޕްޝަނާ ނުލައި ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް
ނޫޅެވޭވަރު ކޮށްލުން. އެއީ މި ސަރުކާރަށް އެންމެ ކާމިޔާބުކަމާ އެއްކޮށް ކުރެވުނު، ހިންގުނު ޕްރޮޖެކްޓަކީ. އާދެ، އަޅުގަނޑު
ކުރިން ދެންނެވިހެން ދައްކާނެ މާ ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ޙަޤީޤަތުގައެއް ނެތް. މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން މީގެ 2 އަހަރު ކުރިން
ވެސް އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކާ ނިމިފައި އޮތީ. ދަންނަވާލަން އޮތް ވާހަކައަކީ، 18 ވަނަ ގަރުނުގައި ބޭރުގެ ޕާލިމަންޓޭރިއަނެއް
ބުނެފައި އޮތް ވާހަކައެއް އޮވޭ. ޤައުމެއްގައި އަނިޔާވެރިކަމާއި ނުބައިނުލަފާކަން އަށަގަނެ، ފެތުރުމަށް ހަމައެކަނި ބޭނުންވަނީ
ހެޔޮލަފާ މީހުން އަނގައިން ނުބުނެ، ކަމެއް ނުކޮށް މަޑުން ތިބުމޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ރާއްޖެއިން މި ފެންނަނީ
އެކަންތައް. ބިރުން ތިބެ ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޖުބޫރުވެގެން ނަމަވެސް ހިތުހުރިހާ ގޮތަށް މި ޤައުމުގެ ކަންކަން
ކޮށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަޅުތަކާއި، ރަށްތަކާއި، މުދަލާއި، ފައިސާއާއި ހުރިހާ އެއްޗެއް ފޭރިގަނެގެންދާއިރު އަނގައިން
ނުބުނެ ތިބޭ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. ހިތާމަޔަކީ އެއީ. އެހެންނަމަވެސް، މި މަޖިލިސް ތެރެއިން މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭގެ ބަދަލުތަކެއް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފެންނަމުން އެބަދޭ. އެ އުއްމީދު އާލާ އެބަވޭ. މިހާހިސާބަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދެންނެވި ނުބައިނުލަފާކަން ޤައުމުގައި ފެތުރިފައި އޮތްވަރު އެންމެ ސާފުކޮށް ފެންނަން އޮތް ތަނަކީ،
އެއް ތަނަކަށް ބަލައިލައިފިއްޔާމުން މި މަޖިލިސް. ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައާއި ނުބައިނުލަފާކަން އެންމެ ބޮޑަށް ފެތުރިފައި،
ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު ނިގުޅައިގަނެ ދިވެހި ރައް ޔިތުން ތަމްސީލުކުރަން އައިސް ތިބި މީހުންގެ ފަރާތުން ފެންނަމުން
އެދިޔައީ. މިތަނުން އެ ނުބައި ވަސް ދުވާ އިނގޭތޯ. އެ ހިސާބުގައި ކަންކަން މި ޤައުމުގައި މި އޮތީ. އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ
ކަންކަމަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ މުންޑޫ، އަޅުގަނޑު ރިޕްރެޒެންޓު ކުރާ މުންޑޫ، މިދިޔަ ދެ އަހަރު، ތިން
އަހަރު ވީއިރު އެއްވެސް ކަމެއް ޖަހާފައެއް ނެތް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އޮޅިވަޑައިގެން ނަމަވެސް މުންޑޫ
ބާތިލުކޮށްލެވުނީތީ ކަންނޭނގެ މި ފަހަރު އެބައޮތް 5 ލައްކަ ރުފިޔާއެއް ބަށިކޯޓެއް އަޅަން ޖަހާފަ. މުންޑޫ މީހުން ބޭނުންވަނީ
ބަށިކޯޓެއް ނޫން އިނގޭތޯ. މުންޑޫ މީހުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހުގައި މިއީ ތިންވަނަ ފަހަރު، ތިންވަނަ ބަޖެޓް،
އާދޭސްކޮށްފައި މިދަންނަވަނީ ހުކުރު މިސްކިތުގެ؛ މުންޑޫގައި ހުރި ހަމައެކަނި މިސްކިތުގެ ވަށާފާރު ނާރާނާލަދީބަލާށޭ.
ސުނާމީއަށް ފަހު އެ ތަނަކަށް ނެތޭ އެއްވެސް ޚަރަދެއް ކޮށްފައެއް. ޒިކުރާ މިސްކިތަށް 100 މިލިޔަން ޚަރަދުކުރާކަށްނުޖެހޭ
އިނގޭތޯ. ރާއްޖެތެރޭ ރަށްރަށުގެ މީހުން ވެސް ނަމާދުކުރަން އެބަޖެހޭ. ކީއްވެތޯ އެކަން ނުކުރެވެނީ؟ ގަމު ގައި ކަމެއް
ނުކޮށްދޭތާގައި ބޮޑު ބިން އޮތް ތަނެއްގައި އެތާގެ ރައްޔިތުން އުޅޭނެ ގޯތި ނުދީ އަށެއްކަ އަހަރުވެ، އެ ތަނުގެ ކައުންސިލުން
އަމިއްލައަށް އެ ގޯތި ދިނުމަށް ނިންމީމާ އެކަން ހުއްޓުވައިފި. އަމިއްލައަށް ވެސް ކަމެއް ކުރިޔަނުދީ މި ތިބެނީ. ސަރުކާރުން
ކަމެއް ނުކޮށްދޭއިރުގައި އަމިއްލައަށް ވެސް ފުދުންތެރިކަން ހޯދަން ކަމެއް ވިޔަނުދިނުމަށް މި ތިބެނީ. ކަންކަން ހުރި ގޮތަކީ
މިއީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓަކަށް ވޯޓުދެވޭކަށެއް ނެތް މި ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި ހެދި. އާދެ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
117

ކޯޓުތަކުން ފޭރިގަނެގެން ދިވެހި ދައުލަތް ހަވާލުކުރީ ބޮޑުތަކުރުފާނާއި، ދަންޑަހެލާއި ދެހާޖީންނަކާއެއް ނޫނޭ. ކޯޓުތަކުން އެ
ހަވާލުކުރީ އަނދިރިއަނދިރިންނާއި ވިޔަޒޯރާއި ކަޅުއުނބުށޭމާ އިނގޭތޯ. އެ މީހުން އެ ދަނީ މި ޤައުމު ފުނޑުފުނޑުކޮށްލައި
ސުންނާފަތިކުރަމުން. ކަޅުއޮށްފުންމިއެއް ނޫން ދުއްވަނީ. މި މީހުން އަރާތިބީ ޕޯޗްގީޒު ގުރާބަކަށް. އަރައިގެން މި ޤައުމު
ފުނޑުފުނޑުކޮށްލަމުން މި ދަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެވެސް ތާކުން، ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން ޢަބުލްބަކަރާތުލް ބަރުބަރީއެއް
އެބަ ހޯދަންޖެހޭ މި ރަންނަމާޅި ކަސްތޮޅުއަޅައި ކަނޑުފައްތަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިން މުޙައްމަދު ލަޠީފަށް.
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ال ساّلم عليكم. އާދެ، 2017 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅައިފައިވާ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފުރިހަމައަށް
ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ޓްވިސްޓު ކޮށްގެން ވާހަކަދެއްކި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް
ޙަޤީޤަތެއް އޮޅުވައެއް ނުލެވޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަކަށް މިއަދު ޙަޤީޤަތެއް އޮޅުވައިލާކަށް
ފުރުޞަތެއް ނެތް. ލޯމައްޗަށް މަތިމަތިން އައިނުއަޅައިގެން ބަލައިލިކަމުގައި ވީނަމަވެސް އެހެރީ އެ މަންޒަރުތައް ފެންނަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާސަންދައިގެ ޚަރަދު ކުޑައެއް ނުކުރޭ. އާސަންދައަށް ފުރިހަމައަށް ދޭންޖެހޭ ޚަރަދުތައް ސަރުކާރުން
ކުރަމުންގެންދާނެ. އޭގެ ޙައްޤުވެރިންނަށް އެ ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަން ސަރުކާރުން މަސައްކަތް އެ ކުރަނީ. އެއީ ނިކަމެތި
ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި. އެއްގޮތަކަށްވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނުން އިންޝުއަރެންސް ނަގަމުން،
ދައުލަތުން އެހެނިހެން ބޮޑެތި ވިޔަފާރިވެރިން އާސަންދަ ނަގާކަށްނުޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެއީ
ނިކަމެތިންނަށް އޮތް އެއްޗެއް ކަމަށް ވާތީވެ އޭގެ ޚަރަދުތައް އިސްރާފުނުކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ދަނީ ހަރުދަނާ
ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅަމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ތަނުގައި އެބަ ދެކެވޭ އައިޖީއެމްއެޗްގައި 25 ބުރީގެ އިމާރާތެއް
އަޅަމުންދާ ވާހަކަ. އެއީ ހަމައެކަނި ތޮށިގަނޑެއް ނޫން އިނގޭތޯ. އެއީ ރައްޔިތުންނަށް ދޮޅަހެޔޮ ޞިއްޙަތެއްގައި ބޭތިއްބުމަށް
ޓަކައި ދިވެހި ސަރުކާރުން ދިވެހި މި ޤައުމުގެ ފަސްގަނޑުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ބޭސްފަރުވާ ޚިދުމަތް ލިބިދެވޭނެ
ގޮތަށް ތަރައްޤީ ކުރަމުންގެންދާ އިމާރާތެއް. އެ ތަނުން އެންމެ ފުރިހަމަ؛ މި ސަރަހައްދުން ލިބޭނެ އެންމެ ވަރުގަދަ
ބޭސްފަރުވާ ލިބިގެންދާނެ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ޖެހެނީ އާދައިގެ ކުދިކުދި ޓެސްޓުތައް ހަދަން ވެސް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް
ފޮނުވަން. އެތައް ދުވަހެއްގައި އިންތިޒާރުކުރަންޖެހޭ އެ ތަޙުލީލުގެ ރިޒަލްޓްސް ލިބެންދެން. އެހެންނަމަވެސް، މި އިމާރާތުގެ
ޚިދުމަތް ލިބެން ފެށުމާ އެކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހުރިހާ ކަމެއް ދިވެހިރާއްޖެއިން އެއްދުވަސް ތެރޭގައި ލިބެމުންދާނެ.
118

މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ތަޞައްވުރަކީ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނާ ތަރައްޤީއަކީ. މިއީ
އެއްގޮތަކަށްވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދެރައެއް ދޭކަށް ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިގެން ކުރިއަށްގެންދާ މަސައްކަތްތަކެއް ނޫން.
މިއީ އުފާވެރިކަން ދިވެހިންނަށް ހުރި ކަންކަން. އާދެ، ވާހަކަތައް ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ދައްކަމުންގެންދާއިރު އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، ޖީ.އެމް.އާރުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނި މިއަދު އަދާކޮށް ނިންމައިފި. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަށް ޝުކުރު މިއަދު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. ޝުކުރިއްޔާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މާގިނަ ވާހަކަތަކެއް ދައްކާކަށް ބޭނުމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން ،
އަޅުގަނޑު ދާއިރާގައި ވޭތުވެދިޔަ 2 އަހަރުގައި ވެ ސް ނަރުދަމާ ފިޔޯރީ، ފަރެސްމާތޮޑާގައި އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓް
މި އަހަރު ހުށަހެޅުނުއިރު ނެތްކަން އަޅުގަނޑު ހިތާމަޔާ އެކީ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ހަމަ އެގޮތަށް ރަތަފަންދޫ، ފިޔޯރީގައި
ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު ސަރަހައްދެއް ގިރަމުން އެބަދޭ. މި ވެސް އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރާ ކަމެއް. އަދި މީގެ ޝަކުވާ
މިނިސްޓްރީތަކަށް، މިނިސްޓަރުންގެ އަރިހަށް އަޅުގަނޑު ވާނީ އުފުލާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު
ފިޔޯރީގައި އޮތީ ކުޅިވަރުގެ އެރީނާގެ މަސައްކަތް އެކަނި ހިމަނާފަ. ރަތަފަންދޫގައި އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު
މި ދަނީ މިހާރުވެސް އާދޭސްކުރަމުން ސަރުކާރުގައި ކޮންމެވެސް ނިސްބަތެއް ރަތަފަންދޫގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއް ވައިދިނުމަށް.
އަޅުގަނޑު މި ހުރިހާ ޝަކުވާއެއް ދޫކޮށްލުމަށް ފަހު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ވިސްނަމުންގެންދަވަނީ ދުރު ނޫން މުސްތަޤުބަލެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ވެސް ތަރައްޤީ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި
ގެނެވޭނެ ގޮތަށް. މީގެކުރިން އެއްވެސް ރައީސަކު، އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢެއް އަދި ކީކުރަންތޯ؟ ދުރު
ނޫން މުސްތަޤުބަލެއްގައި ވެސް އެއްވެސް ކަމެއް ކުރައްވާފައި ނެތް ދާއިރާއަކަށް ވެފައި ، މިއަދު އަޅުގަނޑު ފަޚުރުވެރިކަމާ
އެކު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ 147 މިލިޔަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓެއް މި ދާއިރާގައި ހިމަނުއްވާފައި އޮތްކަން.
މިއީ ސަރުކާރުގެ ވިސްނުން ހުރި ގޮތް. ސަރުކާރުން ބޭނުންވަނީ ބިޔަ ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގައިގެން މުސްތަޤުބަލުގައި
ދާއިރާއާއި މުޅި ރާއްޖެއަށް އޭގެ ތަރައްޤީ ހޯދައިދިނުން. އެހެންކަމުން، މި އެއަރޕޯޓް އެޅިގެންދިއުމަކީ މި ސަރަހައްދަށް
ޓޫރިޒަމާއި، މި ސަރަހައްދަށް ބޭނުންވާ ތަރައްޤީގެ ކުރިބޯށި ހުޅުވިގެންދިއުން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއީ
އެތައް ހާސް ޒުވާނުންގެ ؛ ދާއިރާގެ، އެ ސަރަހައްދުގެ އެތައް ހާސް ޒުވާނުންގެ ވަޒީފާ ލިބިގެންދާނެވަރުގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް
މި ޕްރޮޖެކްޓު ވެގެން މި ދަނީ. އެތައް ވަސީލަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަހިވެގެން އެބަދޭ. އެހެންކަމުން، ކުރިން މި
ދެންނެވި ބައެއް ކަންކަން ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނުނު ކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ޕްރޮޖެކްޓުގެ ސަބަބުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަންކަން ވެސް ފަހިވެގެންދާނެކަމުގެ ފުރުޞަތު އޮތަތީވެ އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރާނީ.
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ތަޞައްވުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކޮށްގެން މި ތިބެނީ މި ސަބަބަށް ޓަކައި. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ފުރިހަމައަށް މި ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރަމޭ. ކޮންމެ ގޮތަކަށް ވާހަކަދެއްކި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް މިއަދު
ޙަޤީޤަތްތަކެއް އޮޅުވައިލެވޭކަށް ނެތް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
119

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދަށް.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތުދެ އްވީތީ. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް އެނގޭ
ބަޖެޓަކީ އަންދާޒާތަކެއްކަން. ކުރިއަށް ލިބޭނެ އާމްދަނީތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ލަފާކުރާ އާމްދަނީގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް
ކުރަން ރާވާ ކަންތައްތަކެއްގެ މައްޗަށް އެކުލެވިގެންވާ ކަމެއްކަން. ދެން ކުރީ މިދިޔަ ދެތިން އަހަރާ ޚިލާފަށް މި އަހަރު،
2017 އަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓަކީ ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް ކުޑަކުރުމަށް މަސައްކަތްކޮށް، އެކަމަށް ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅިފައިވާ
ބަޖެޓަކަށް ވާތީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އާދެ، އަޅުގަނޑު ވެސް މިތާ އުޅޭތާ ދުވަސްކޮޅެއް ނުވަތަ ދުވަސްތަކެއް
ވެއްޖެ. އަޅުގަނޑަށް ފެންނަމުންދަނީ، މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ފެންނަމުންދަނީ މެދުރާސްތާގެ ބަޖެޓެއް ކަމަށް ވިދާޅުވެ
ހުށަހަޅުއްވާ ބަޖެޓުތަކެއް. ޕްރޮގްރާމު ބަޖެޓެއް ކަމަށް ވިދާޅުވެ ހުށަހަޅުއްވާ ބަޖެޓުތަކެއް. މީގެން އަޅުގަނޑަށް ދޭހަވަނީ
ނުވަތަ އަޅުގަނޑަށް ލަފާކުރެވިފައި މި އޮންނަނީ ކަންތައްތަކެއް އެއް އަހަރަށް ވުރެ ގިނަ ދުވަސްތަކަކަށް ޕްލޭންކޮށް،
ރާވައި ، އޭގެމައްޗަށް ބިނާކޮށް ހުށަހެޅޭ ހުށަހެޅުންތަކެއް ކަމަށް. އެހެން ގޮތަކަށް ދަންނަވާ ނަމަ، މިސާލަކަށް މި އަހަރުގެ
ބަޖެޓް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގަ އި ވެސް އެބަހުރޭ، މި އަހަރު، މި ދެންނެވީ 2017 އަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓަށް
ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ 2019 ،2018 ،2017 މިގޮތަށް ކޮލަމުތަކެއް
ހަދާފައި އަދަދުތަކެއް ޖަހާފައި ހުންނަ ތަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މީގައި، މި ދެންނެވީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދެން
ވިސްނުން ކޮށީ ކަމަށް ވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ހީކުރެވިފައި މި އޮންނަނީ މިސާލަކަށް 2016 އަށް މި ފާސްކުރި ބަޖެޓް
މި އަހަރު ނިމުމާ އެކު ނިމިގެންދިއުމަށްފަހުގައި ނުވަތަ ނިމުމުގެ ކުރީގައި 2017 ގެ ބަޖެޓު ޕްލޭންކޮށް، ތައްޔާރުކުރަން
މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު އެކި ފަރާތްތަކުން؛ ކަމާ ބެހޭ އޮފީސްތަކުންނާއި އަދި ކަމާ ބެހޭ މިނިސްޓްރީން
ކުރަމުންގެންދާއިރުގައި މި ކުރިން މިދެންނެވި މެދުރާސްތާގެ ބަޖެޓަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާނެ ކަމަށް. އެހެން ގޮތަކަށް ދަންނަވާ
ނަމަ، 2016 ވަނަ އަހަރަށް ފާސްކުރެވޭ ބަޖެޓުގައި 2017 ވަނަ އަހަރު ކަންތައްތަކެއް ކުރުމާއި ނުވަތަ ވަކި ޚަރަދުތަކެއް
ކުރަން ކަނޑައެޅިފައި ހުންނަ ކަމަށް ވާނަމަ، 2017 ގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅެމުންދާއިރުގައި އެކަންކަމަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް
ރިޢާޔަތްކުރެވި ، ނުވަތަ އެކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން އޭގެ މައްޗަށް ވެސް ބިނާކޮށްގެންކަން ހެދެމުންދާނީ. ޙަޤީޤަތުގައި
މިކަން މިހެންބާ ހިނގަނީ؟ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ މިހެން. ޚަރަދަށް ބެލިޔަސް އަދި އާމްދަނީއަށް ބެލިޔަސް، ނޫނިއްޔާ
ހިންގާ މަޝްރޫޢުތަކަށް ބެލިޔަ ސް މިގޮތަށްތޯއޭ ހިނގަމުންދަނީ؟ ލަފާކުރެވޭ ގޮތުގައި ވެއްޖެއްޔާ ފެށިފައިވާ މަޝްރޫޢުތައް
120

އެގޮތަށް ދިއުން އެކަށީގެންވޭ. އަޅުގަނޑު މި ސުވާލުކޮށްލި ސަބަބު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދަންނަވައިލާނަން. އާދެ!
ކޮންމެވެސްވަރަކަށް މިދިޔަ ދެތިން އަހަރުގެ ބަޖެޓު ވެސް އަޅުގަނޑު ބަލައިލިން. މި އަހަރު ފޮނުވާފައި އޮތް ބަޖެޓުގެ
ހިސާބުތައް ވެސް ބަލައިލިން. ބަލައިލިއިރު މިސާލަކަށް 2015 ވަނަ އަހަރަށް؛ މިހާރު ފާއިތުވެ ހިނގައްޖެ. ސަރުކާރުން
ފޮނުއްވައި، އަދި މި މަޖިލީހުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ އަޅުގަނޑާ ގުޅުންހުރި
ކަމެއް އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލަނީ. އާދެ! 2015 ވަނަ އަހަރު ފާސްކުރެއްވި ބަޖެޓުގައި އއ. ހިމެންދޫގެ ބަނދަރު ހެދުން
އެބަ އޮވޭ. އަދި އޭތީގެ ސްޓޭޓަސް؛ މިދެންނެވީ އަލަށް ފަށާ މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ހުންނަނީ. އަލަށް ފަށާ، ހިނގަމުންދާ،
ނިމިގެން ރިޓެންޝަން، މިގޮތަށް. 2015 ވަނަ އަހަރު ދިވެހި ސަރުކާރުން މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި، އަދި މި މަޖިލީހުން
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި މަޖިލީހުގައި މިހާރުވެސް އެބަތިބި އެ ބަޖެޓަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުން. މިތާގައި ވެސް
އެބަ ތިއްބެވި ބައެއް މެންބަރުން. އޭގައި މި އޮންނަނީ އއ. ހިމެންދޫ ބަނދަރު ޓެންޑަރިންގ، މިގޮތަށް ޖަހާފަ. ދެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްކަލަ މިހާރު ދިވެހިބަސް ކުރިއަރުވާ ދުވަސްވަރެއް ކަމަށް ވާތީވެ، އަޅުގަނޑަށް މި ލަފާކުރެވުނީ
މީގެ މާނައަކީ މިހާރު މި އޮތީ ޓެންޑަރކޮށްފައޭ ނުވަތަ ޓެންޑަރ ޕްރޮސެސްއޭ ހިނގަމުން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، ދެން
ގާތްގަނޑަކަށް މި އޮތީ އެތެރެވެފައޭ. މިގޮތަށް މި ތަނުން އެޕްރޫވްކޮށްހަދާފައި ވަކި އަދަދަކަށް ފައިސާ ވެސް ޖަހާފައި މި
އޮންނަނީ. އެހެންނަމަވެސް، 2016 ވަނަ އަހަރަށް ؛ އާދެ! މި ހިނގާ އަހަރަށް ބަޖެޓު އައިސްގެން މި ތަނުން
ފާސްވެގެންދިޔައިރުގައި މިދެންނެވި ބަނދަރެއް ނެތް. ދެން ބައެއް ފަހަރަށް މިހެން ދޫވެފައި ހުންނަ ކަންކަން، ނުވަތަ
މިހެން ހުންނަ ކަންކަން މިތަނުން ބަޖެޓު ދިރާސާކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި އުނިއިތުރު އައިސްފައި ހުރޭ. އެހެންނަމަވެސް،
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މިތާ ތިއްބެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް، މި އަހަރުގެ ؛ އާދެ! 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ވަކި
ހިސާބަކުން ނިންމީ އޮތް ގޮތަށް ފާސްކުރުމަށް. އާދެ! އެހެންވީމަ އެ ހިސާބުން އެ ނެތިގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
މިދަންނަވަނީ މީގެ ގުޅުން؛ މިއީ މެދު ރާސްތާގެ ބަޖެޓެކޭ، ޕްރޮގްރާމް ބަޖެޓެކޭ އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔަނީ ކޮންގޮތަކުން
ބާވައޭ. ހަމަ މިދެންނެވި އަހަރުގައި، 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އޮތް އއ. މާޅޮހުގެ ބަނދަރު ފުންކުރުމާއި
މަރާމާތުކުރުމަށް ވެސް ބަޖެޓުކުރެވިފަ. 2016 ވަނަ އަހަރަކު ނެތް. އަދި މިދެންނެވި އަހަރުތަކުގަ އި އޮތް، އއ. ފެރިދޫ
ނަރުދަމާއާއި އއ. މަތިވެރި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ވެސް. އަދި މި އަހަރު ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބެހޭ ވުޒާރާ، އެންވަރަންމަންޓް
މިނިސްޓްރީ ވަރަށް ހެޔޮފުޅު. ޑިޒައިންކުރައްވަން ވެސް ބޭފު ޅުންނާ ހަވާލުކުރައްވައި، އަދި އެގްރީމެންޓު ކުރުމަށް ބޭއްވި
ބޮޑު ރަސްމިއްޔާތުގައި ޑިޒައިންކުރުމުގެ އެގްރީމަންޓް ހަވާލުކުރުމަށް، އަޅުގަނޑު ވެސް ބައިވެރިވުމުގެ ޝަރަފު ލިބުނު.
އެހެންނަމަވެސް، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ނެތް. އެހެންވީމާ، މިދެންނެވީ ކިހިނެއްކިހިނެއްތޯއޭ މިކަން މި ދަނީ؟
އެއްގޮތަކަށްވެސް ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ދަންނަވާ ވާހަކައެއް ނޫން މިއީ. އެއީ ބަޖެޓުގެ ރަނގަޅު ވާހަކަ ވަރަށް ބޮޑަށް
އެނގެމުން އެބަދޭ. އެހެންވީމާ ، މިދެންނެވީ. ދެން ހިމެންދޫގެ ބަނދަރާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ ކަމާ
ގުޅުންހުރި ބައެއް ބޭފުޅުންނާ އަޅުގަނޑު މަޝްވަރާކޮށްފީމޭ. އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު އެ ބޭފުޅުން ދެއްވަނީ،
121

އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފެށޭނޭ. އެހެންވީމާ، އުއްމީދުގައޭ އަޅުގަނޑު މި ހުރީ ފެށޭނެކަމުގެ. ހިމެންދޫގެ ބަނދަރު. ދެން
އެހެންނަމަވެސް އަނެއް ދެ ރަށުގެ މިދެންނެވި ކުރިން ހިމެނިގެން އައި ކަންކަން ބަޖެޓުގައި ނެތޭ. މިކަހަލަ ބައެއް ކަންކަން
ފެންނާނެ ތި ބޭފުޅުން މި 3 އަހަރުގެ، ފާއިތުވެދިޔަ 3 އަހަރުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާއިރު އާމްދަނީގެ ބައިން ވެސް.
މިސާލެއްގެ ގޮތުން ކުންފުނިތަކުގެ އާމްދަނީ ލަފާކޮށްފައި ހުންނަ ގޮތަށް ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް އައިސް ދެ ބައިކުޅަ އެއްބަޔަށް
މަދުވުން، ބައެއް ކުންފުނިތަކު ގެ އާމްދަނީ ބައެއް ފަހަރު ނާރައިދިއުން. މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ވެސް ފާހަގަކުރެވޭނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އެއީ ކޮންމެހެން ދެން އަޅުގަނޑު އިތުރަށް ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކައެއް ނޫން. ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން
މިހާރުވެސް މަސައްކަތް ހިނގަމުން އެ ދަނީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ ކަންކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ބަލަމުންގެންދާނެ.
މި ތަނުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ވާހަކަދެކެވިއްޖެ އެއަރޕޯޓު ޑިވެލޮޕްމެންޓް ޗާޖެއްގެ ވާހަކަ. އަދި ޖީ.އެމް.އާރުގެ ވާހަކަ ވެސް
ދެކެވިއްޖެ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޖީ.އެމް.އާރަށް ކުރީގެ ސަރުކާރަކުން މާލޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އެއަރޕޯޓު ހިންގަން
ހަވާލުކުރީމާ ދިވެހީން، އަޅުގަނޑުމެން އަދި އަޅުގަނޑު ވެސް އޭގެތެރޭ ހިމެނޭ ގޮތަށް އެކަމާ އިދިކޮޅުހެދީ ހަމައެކަނި ބޭރު
ބަޔަކަށް އެ ތަން ދީގެނެއް ނޫން. އެހެން އިދިކޮޅުހަދަންޖެހޭ ސަބަބު އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން.
މިހާރުވެސް ރާއްޖޭގެ މުވާ ސަލާތުގެ ކަން ކަން އަޅުގަނޑުމެން ހަވާލުކޮށްގެން މިތިބީ ބޭރުގެ ދެ ކުންފުންޏަކާ. އާދެ! ހުރިހާ
މުވާސަލާތީ ކަންކަން ކުރަނީ ބޭރުގެ ދެ ކުންފުނިން. އެއް ކުންފުންޏަކީ ބޭރުގެ 100% ކުންފުންޏެއް. އަނެއް ކުންފުންޏަކީ
ބޭރުގެ މެޖޯރިޓީ ޝެއަރ އޮތް ކުންފުންޏެއް. އޭރު އެންމެ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއުފުލި އެއް ކަމަކީ، އެއަރޕޯޓު
ތަރައްޤީކުރާށޭ ކިޔައިގެން އެއަރޕޯޓު ޑިވެލޮޕްމެންޓް ޗާޖުގެ ގޮތުގައި 25 ޑޮލަރު ނެގުން. ކޯޓަށް ވެސް ދިޔައިން. ކޯޓަށް
ވެސް ގޮސް ގެން މިކަން ހުއްޓުވާލައި، އެންމެ ފަހުން ސަރުކާރުން ލިބޭ އާމްދަނީ ތެރެއަށް އެބައި ދޭ ގޮތަށް ހަމަޖައްސަ ވައި
މި ކަންކަން ކުރެއްވި. ދެން މިހާރު މި އިވެނީ އަނެއްކާވެސް މި ނަގާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން އަތުން ބޮޑުވާ ވާހަކައެއް
ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މިތާނގައި ތިއްބެ ވި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރަށް ތާއީދުކުރައްވާ އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރުން
އެބަ ވިދާޅުވޭ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އަތަކުން ނުނަގާނަމޭ. ކީއްވެގެންތޯ ނުނަގަންވީ؟ ވިދާޅުވެބައްލަވާ! ކޮން ބޭސިސްއެއް
ކޮން ހަމަޔަކުންތޯ؟ އެއަރޕޯޓް ބޭނުންކުރާ މީހުންގެ އަތުން ނަގާ ފީއެއް އަސްލަކީ. ގިނަ ތަންތާނގައި ކިޔަނީ ވެސް
އެހެން. އެއަރޕޯޓް ބޭނުންކުރުމަށް ނަގާ ފީ. އެހެންކަމަށްވެއްޖެއްޔާ އެއަރޕޯޓުން ދަތުރުކުރާ މީހުން އަތުން؛ މި މަޖިލީހުގައި
ތިއްބެވި މެންބަރުން މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ފެންނަން މިތިބި ބައެއް މެންބަރުންނަށް ބެލިޔަސް ގިނަ މެންބަރުންނަކީ މިދިޔަ
މަހު ވެސް ބޭރަށް ދަތުރުކުރެއްވި ބޭފުޅުން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ގިނަ ބޭފުޅުން ދަތުރުކުރާނީ ވެސް ބިޒްނަސް ކުލާހުގައިހެން.
ކީއްވެގެންތޯ 25 ޑޮލަރު ނުދޭންވީ؟ އެންމެ ރަނގަޅު. ދިވެހި ސަރުކާރުގެ އެހީގައި، އާސަންދައިގެ އެހީގައި ދަތުރުކުރައްވާ
އަޅުގަނޑުމެންގެ އާދައިގެ ރައްޔިތުންގެ އަތުން އިސްތިސްނާއެއް ދެވިދާނެ. އެކަމަކު، އާސަންދައިން ނޫންތޯ ޓިކެޓު ނަގާނީ.
އެހެންވީމާ، ކޮބައިތޯ މީގެ ހަމަޔަކީ؟ ދެން ބަލަންވީ ބޭރުގެ ޓުއަރިސްޓުންގެ އަތުން ލާރި ނަގަން. ކިހާވަރަކަށް ނަގައިގެންތޯ
ޓުއަރިޒަމް އިނދަޖައްސާލެވޭނީ؟ ރާއްޖެއިން ބޭރުން މި ރާއްޖެ އަންނަ ޓުއަރިސްޓުން އަތުން ކިހާވަރަކަށް ޓެކްސް
122

ނަގައިގެންތޯއޭ މި ކަމަށް ހީނަރުކަމެއް އަންނާނީ؟ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ނަގަން ގްރީން ޓެކްސް، ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ އަދި
އެނޫންވެސް އެކިއެކި ޓެކްސްތައް މި ތަޢާރަފްކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެންމެ ރަނގަޅަށް ހިނގާ އެންމެ މުހިއްމު ވިޔަފާރި
ރާއްޖޭގައި އޮތް، ނުވަތަ އެންމެ ބޮޑަށް އާމްދަނީ ލިބޭ ކަންތައް އެއަށް ހީނަރުކަމެއް އަތުވެދާނެތޯ ވެސް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ
ނޫންތޯ. އެހެންވެ މި ދެންނެވީ. އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑެއް ނުވަން ކާޑުގެ އަގު ދެގުނައަށް ބޮޑުވީމަ. މިތާނގައި މާ ބޮޑަށް
ކަންބޮޑުވެގެނެއް ނޫޅޭ. ދެން ވިދާޅުވީ ޙައްޤުވެރިންނަށް، ދެންމެއަކު ވެސް ވިދާޅުވި ޙައްޤުވެރިންނަށް ލިބޭނޭ. ޙައްޤުވެރިން
މިއަދު އިޢުލާންކޮށްފި. އެނގިވަޑައިގަންނަވާތޯ؟ ރާއްޖޭގައި ކާޑުގެ ސަބްސިޑީ ޙައްޤުވާ ތިބީ 70 ޢާއިލާ. ދެން ނޫހުގައި
ހުރި ކޮމެންޓުތައް ވެސް މިހިރީ އިނގޭތޯ. އެއް ބޭފުޅަކު މި ލިޔުއްވަނީ ކުރިން ދެ ހާހެއްހާ ފަގީރުން ތިބި ކަމަށް ވިޔަސް
ވެސް މިހާރު ފަގީރުން ނެތުނީތާއޭ އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތުތަކުގެ ސަބަބުން. ފަހަރެއްގައި ވެދާނެ އެހެން ކަމަށް ވެސް.
ދެން އެހެންނަމަވެސް މީގެ ބޮޑުބައި އަންނަނީ އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާއަށް. މަޖިލިސް މެންބަރުންނާ ދިމާއަށް އަންނަނީ.
އެއީ އެކަކު ލިޔުއްވާފައި އެބައޮވޭ، މަޖިލިސްގައި ތިބީ އެންމެ 70 މެންބަރުން ހެއްޔޭ. އެއަށްވުރެ ގިނަ ކަމަށޭ ހީކުރީ.
މަޖިލިސްގައި ތިބި މެންބަރުންނޭ ފަގީރުން ގޮތަށް ތި އޮތީ. އެހެންވީމާ، މިކަން މިވާ ގޮތަކީ ، ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ
ވާހަކަ ވެސް މި ދައްކަންޖެހެނީ، މި ވާ ގޮތަކީ ރަށްރަށުގެ ބޭކަލުން، ބޭފުޅުން، ކައުންސިލަރުން އައިސް އޮފީސްތަކަށް
ވަޑައިގަތީމަ މި ބުނަނީ ކޮބައިހެއްޔޭ މެންބަރު މީހާ އިނގޭތޯ. މެންބަރު މީހާ އުޅެގެން ނޫންހޭ ވާނީ. މިކަން ވެސް އެޅެނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޮލުގައި. އެހެންނަމަވެސް، ކަމެއް ކޮށްފި އްޔާ ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. އެކަމާ އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަނުޖެހެނީކީ
ނޫން. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ކިޔާނަން ޝުކުރިއްޔާ ސަރުކާރު. ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ކިޔާނަން.
އެހެންނަމަވެސް، މިހެންނޭ މި ވަނީ. އެކަމަކު، ޙަޤީޤަތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގުމާއި
ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި އޮތީ ކޮންގުޅުމެއްތޯ؟ ކޮން ގާނޫނީ
ހައިސިއްޔަތެއްތޯ އޮތީ؟ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތުގެ ދާއިރާއަށް ބައްލަވާ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތުގެ
ދާއިރާއަކީ ބޭނުންވާ، ޤައުމު ހިންގުމަށް ބޭނުންވާ ގާނޫނުތައް ހެދުމާއި ސަރުކާރު ޖަވާބުދާރީކުރުވުން. ދެން އޭގެތެރޭގައި
ސަނާކިޔުން ވެސް ހިމެނޭ ކަންނޭނގެ މިހާރު. އެހެންނަމަވެސް، މި ދެންނެވީ ކަމަކީ މިއޭ. އެހެންނަމަވެސް، ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢު ނުހިންގުނީމާ މި ކަމުގައި ޒިންމާވާން މި ޖެހެނީ މަޖިލިސް މެންބަރުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ
ވެސް މި ދަންނަވާލީ. އަޅުގަނޑުމެން ކާޑުގެ ކަންތައްތައް ދެ ގުނައަށް ބޮޑުވެގެންދިޔައިމަ ކަންބޮޑެއް ނުވަމޭ.
އެހެންނަމަވެސް، ރާއްޖޭގެ ދަތުރުކުރެވޭ ފެންވަރުގެ މީހުން ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރާއިރު ނަގަންޖެހޭ ފީ ނެގުމަށް އެބަ
އިޢުތިރާޟްކުރަންޖެހޭ. އިންކަމް ޓެކްސްގެ ބިލެއް ފާހެއް ނުކުރަން. މިހާރު އެބަ ވިދާޅުވޭ ފާސްކުރާނަމޭ. އަޅުގަނޑުމެން
ވޯޓުދޭނަން. އެހެންނަމަވެސް، ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން އިދިކޮޅުހެދީމު އެއަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮތް ސަރުކާރަކުން ފޮނުއްވި
އިންކަމް ޓެކްސް ނެގުމުގެ ބިލެއް. މިހާރުވެސް އޮންނާނެ މިތާނގައި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ސަރުކާރުގައި
މި ތިބި މީހުން މި ދަންނަވަނީ. އަޅުގަނޑުމެން އެއާ އިދިކޮޅުހަދައިގެން އޭތި ބޭރުކޮށްލީ. އެހެންވީމާ، މި ދެ ނ ނެވ . މިހާރު
123

އެހެންނަމަވެސް ހީވަނީ ޚިޔާލު ބަދަލުވަމުންދާހެން. އާދެ، އަޅުގަނޑު ދެން ދަންނަވާލަން އޮތީ، މިހާރު މި އޮތީ ހުރިހާ
ބޭފުޅުން ވެސް އެބަ ޚިޔާލުފާޅުކުރައްވާ އެއްކަލަ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ފުދޭވަރެއްގެ ބޮޑު އަދަދެއް
އެބައޮތް. 8.2 ބިލިޔަނޭ އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ. ފުދޭވަރެއް ރަނގަޅު އަދަދެއް. އެހެންނަމަވެސް، ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް
ބައްލަވައިލެއްވިއްޔާ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މީގެ ގާތްގަނޑަށް ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި ނޫނިއްޔާ 40% އަކީ ބޮޑު 6
މަޝްރޫޢެއް. އަދި އޭގެތެރެއިން ވެސް 4 މަޝްރޫޢެއް. ދެން މައްސަލައެއް ނެތް. ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި އެ ދިޔައީ.
އަދިވެސް އެބައޮތް 4 ބިލިޔަން ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ އަދަދެއް. ދެން އެބަ ސުވާލު އުފައްދާ ކިހިނެއްހޭ ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތައް ހިންގާނީ އާބާދީގެ ނިސްބަތުން. މިއީ ރަނގަޅު ވާހަކައެ އް. އާބާދީގެ ނިސްބަތަކުން ނުހިންގޭނެ. ބޮލަކަށް
ޖެހޭ އަދަދަކުން ނުހިންގޭނެ އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، ވަކި ހިސާބުތަކެއް، ވަކި ރަށްތަކެއް 1 އަހަރު، 2 އަހަރު، 3
އަހަރު، 4 އަހަރު، 5 އަހަރު، މިހެން ގުނަމުންގޮސް 10 އަހަރުވާއިރު ކަމެއް ނުހިންގޭ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އޭ ގައި އެބައުޅޭ
ދެއްތޯ ކުޑަކުޑަ މައްސަލައެއް. އަޅުގަނޑަށް ހީވާ ގޮތުން އެހެންވަންޏާ އެބައުޅޭ ކުޑަކުޑަ މައްސަލައެއް. މިތާ ތިއްބެވި
މެންބަރުންނަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑަށް ހިޔެއްނުވޭ ދެންމެ މި ދެއްކި ދިވެހިންގެ އެއަރޕޯޓުގެ ވާހަކަ، ފުރަތަމަ ހެދުނުއިރު
ހަނދާންހުރި ބޭފުޅެއް ހުރި ކަމެއް ވެސް ނޭނގޭ. ހުޅުލޭ އެއަރޕޯޓު ފުރަތަމަ ހެދުނުއިރުގައި ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުން ދަރު
ގެންނަންޖެހުނު. އުފަން ބޮލުން ގެންނަންޖެހުނީ. އެއްކަލަ އަޅުގަނޑުމެން ކުދި ރަށްތަކުން ވެސް ހަމަ ދަރު ގެންނަންޖެހުނު.
އެއަރޕޯޓު ހަދާއިރު ދަރު ގެންނަނީ ކީއްކުރަންހޭ ހީފުޅުވެދާނެ. އެއީ ތާރު ކައްކަން. އެހެންވީމާ، މިދެންނެވީ ދަރު
ގެންނަންޖެހުނު. އަދި އޭގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ތަންކޮޅެއް ތި ބޭފުޅުންނަށް ވުރެ ދުވަސްވީމަ ކަންނޭނގެ މި ވާހަކަތައް
މިދެއްކެނީ. އޭގެ ކުރިން މާލެ ބިނާކުރިއިރުގައި؛ އާދެ! އިބްރާހީމް ނާޞިރުގެ ވެރިކަމުގައި މާލޭ ބިނާކުރިއިރުގައި
ހަނދާންހުންނާނެ ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުން އުވަ ގެންނަންޖެހުނު. ބޮލަކަށް މިތައް ކަނޑި ނުވަތަ މިތައް ފައުލާ އުވަ
ގެންނަންޖެހުނު. ބައްލަވާ! އެއްކަލަ ހަމަ ކޮންމެ ބޮލަކަށް އެބަޖެހެއޭ. އެއްކަލަ ކުދި ރަށްރަށުން އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ
ރަށުގައި ވެސް ބައެއް މީސްމީހުންނަށް އެ ނުގެނެއްސިއްޔާ ރަށުން ބޭރަށް ނުދެވި، ލަކުޑި ސިޓީ ނުލިބި މިހެން ތިބެންޖެހުނު.
އެހެންނަމަވެސް، ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް އައިމާ އާބާދީގެ ނިސްބަތެއް ނޯވޭ. މި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އާބާދީއަށް
ބައިކޮށްލައިފިއްޔާ އެބަޖެހޭ ބޮލަކަށް 24 ހާސް ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، 700 މީހުން ތިބި ރަށަކަށް ވެސް 15 މިލިއަން
އެބަޖެހޭ. ކޮންމެ އަހަރަކު ނުދެވުނަސް ކީއްވެގެންހޭ 10 އަހަރު، 12 އަހަރު ވާއިރު އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުލިބޭންވީ؟
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަނެއް ބެލް ޖަހަންއުޅޭތީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުاަلهއށް.
124

ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރުގައި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި އިންސާފުވެރި ބަޖެޓެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު އެހެން މިދެންނެވީ އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ބަލައިލިޔަސް، ރިކަރެންޓް ޚަރަދަށް ބަލައިލިޔަސް ބަޖެޓު ބެހިގެންގޮސްފައިވާ ގޮތް އެއްގޮތަކަށްވެސް އިންސާފުވެރިއެއް
ނޫން. އާދެ، ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ އިޤްތިޞާދީ ފުދުންތެރިކަމުގެ
މިންގަނޑު މި އޮތް ޖީ.ޑީ.ޕީ ދަށަށް ދަމުންދާ ތަން. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުން ފޯކާސްޓުކުރޭ 2017 ވަނަ އަހަރު
މައްޗަށް ދާނެ ކަމަށް. އާދެ! މި މިންގަނޑަކީ ޤައުމެއްގެ އިޤްތިޞާދު އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ކުރިއަރާނެތޯ، ނާރާނެތޯ
އަންގައިދޭ އެ އް މިންގަނޑު. އާދެ! ކީއްވެތޯ ރިޔަލް ޖީ.ޑީ.ޕީ ނުވަތަ އިޤްތިޞާދީ ފުއްދުންތެރިކަމުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ބޭނުންވާ ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދާން ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ކުރިއަށްނުދަނީ؟ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ސަރުކާރުގެ
ސިޔާސަތުތައް އިންވެސްޓްމަންޓް އަންނާނެ ގޮތަށް ބައްޓަންކުރެވިފައިވާކަމުގައި ވީނަމަވެސް ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރުދުވަހަށް
ބަލާއިރުގައި އިންވެސްޓްމަންޓު ތަކެއް ރާއްޖެއަކަށް އައިސްފައެއް ނުވޭ. އެއްވެސް ޤައުމަކަށް އިންވެސްޓްމަންޓެއް ނާންނާނެ
އެ ޤައުމެއްގައި ސިޔާސީ ނުވަތަ ޕޮލިޓިކަލް ސްޓެބިލިޓީ ނެތިއްޔާ. ބޮޑު ވިޔަފާރިވެރިއެއް ވިޔަސް، މެދުފަންތީގެ
ވިޔަފާރިވެރިއެއް ވިޔަސް އަދި ފަހުން އާދައިގެ މީހެއް ވިޔަސް އެ ޤައުމެއްގައި އިންވެސްޓުކުރާކަށް ބޭނުމެއް ނުވާނެ އެ
ޤައުމުގައި ސްޓެބިލިޓީ ނެތިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ
މަޝްރަހު ވަރަށް ހޫނުކޮށް، ވަރަށް ހަލަބޮލިކޮށް ދިޔަ ތަން. އެހެންވީމާ، ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ވެސް އަޅުގަނޑަކަށް
ނުފެނޭ މި ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދު ކުރިއަރައި، އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓުގައި މި ދެކޭ ގޮތަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަކަށް.
އާދެ، މި ބަޖެޓަކީ ކޮންމެގޮތެއްވިޔަސް ޑެފިސިޓް ބަޖެޓެއް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ބަލައިލީމަ ފެންނަން
ހުންނާނެ ބޮޑެތި ބިލްޑިންގތަކާއި އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ މި
ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވާ ހިއުމަން ރިސޯސްއަށް އިންވެސްޓުކުރެވޭ ތަނެ އް. އެއީ މި ބަޖެޓުގެ އެކަށީގެންވާ އަދަދެއް
ނެތް ކަނޑައެޅިފައެއް. އެއީ ޓީޗަރުން ތަމްރީނުކުރަން ވިޔަސް، ޑޮކްޓަރުން ތަމްރީނުކުރަން ކަމަށް ވިޔަސް ، އަދި އެހެނިހެން
ބޭނުންވާ މީހުން ތަމްރީނުކުރަން ބެލިޔަސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނިސްބަތުން އާބާދީއަށް
ބަލާއިރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަ ސައްކަތްކުރާ ބިދޭސީން މި ރާއްޖެއިން ވަރަށް ބޮޑު އެއް ޗެއް ބޭރުކުރަމުންދާ ޤައުމެއް.
އަޅުގަނޑުމެން އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ފުއްދުންތެރިކަން ގެންނަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީކީ
ކޮންމެހެން 25 ބުރީގެ އިމާރާތްތަކަށް އެކަނި އިންވެސްޓުކުރާކަށް ނޫން. ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވެއްޖެ ، އަ އި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ
އެ ބިލްޑިންގަކީ ތޮށިގަނޑެއް ނޫނޭ. އެ ތޮށިގަނޑެއް ނޫންކަމުގައި ވަންޏާ ކޮބައިތޯ މި ބަޖެޓުގައި ޑޮކްޓަރުން ތަމްރީނުކުރަން،
ނަރުހުން ތަމްރީނުކުރަން އެ ތޮށިގަނޑުގައި މަސައްކަތްކޮށްދޭނެ ނުވަތަ ޚިދުމަތްދޭނެ މީހުން؟ ނެތް މި ބަޖެޓަކުން ފެންނާކަށް
125

ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ ތޮށިގަނޑުގެ މަސައްކަތްކުރާނެ ޑޮކްޓަރުންނެއް ނަރުހުންނެއް 1 އަހަރަކުން ، ދެ އަހަރަކުން
ނޫން ތަމްރީނުކުރެވޭނީ. އެ ތޮށިގަނޑުގައި މަސައްކަތްކުރާނެ މީހުން ތާމްރީނުކުރަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވަންޏާ މި ބަޖެޓުގައި
އެބަޖެހޭ ހިމެނިފައި އޮންނަން. އެއީ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ އެއްޗަކީ. މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ހަރުތޯ، މަޑުތޯ އަތްލީމާ
ބަރުވާ ނުވަތަ ބައްޓަންކުރެވިފައި އޮތް ބަޖެޓެކޭ. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ހިއުމަން ރިސޯސް ޑިވެލޮޕްމަންޓަށް
އިންވެސްޓުކުރާކަށް ބައްޓަންކުރެވިފައި އޮތް ބަޖެޓެއް ނޫން މިއީކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި
މިހާހިސާބަށް ވެރިކަންކޮށްފައި ތިބި ހުރިހާ ވެރިން ވެސް؛ ވަކި ވެރިއެއް ނޫން. ހުރިހާ ވެރިންގެ ވެސް އެންމެ ބޮޑު އެއް
މައްސަލައަކީ މި ޤައުމު 50 އަހަރު ފަހުން، 100 އަހަރު ފަހުން، 500 އަހަރު ފަހުން އޮންނާނީ ކިހިނެއްތޯ ކޮން
ތަޞައްވަރަކަށްތޯ ބަލައި، އަޅު ގަނޑުމެންގެ މި ހިއުމަން ރިސޯސަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް އިންވެސްޓުކުރާ ތަނެއް ނުފެނޭ.
އަޅުގަނޑަށް ފެނުނީ މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ 30 އަހަރުގެ ވެރިކަމުގައި ވެސް ރާއްޖެތެރޭގެ ރަށްތަކުގައި ހެލްތު
ސެންޓަރު އެޅުމާއި، ސްކޫލްތައް ބިނާކުރުމާ، މި ކަންކަމުގައި ފެންނަން ހުންނަ ހަރުތޯ، މަޑުތޯ، އަތްލެވޭ ކަހަލަ
އެއްޗެއްސަށް އިންވެސްޓުކުރެވިގެންދިއުން. ނަތީޖާއަކަށް ވީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި އިކޮނޮމީއަށް ، މި
އިޤްތިޞާދަށް ލިބޭ ފައިސާގެ އެންމެ ބޮޑު އެއްޗެއް ޑްރެއިންވެގެން ނުވަތަ ބޭރުވެގެންދިއުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ވެހުނުއިރު ފައިސާ ލިބުނު ކިތަންމެހާވެސް ބައިވަރު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޑޮކްޓަރުން ތަމްރީނުކުރާނެ ފައިސާ ވެސް ލިބުނު.
ޓީޗަރުން ތަމްރީނުކުރާނެ ފައިސާ ވެސް ލިބުނު. އެކައުންޓެންޓުން ތަމްރީނުކުރާނެ ފައިސާ ވެސް ލިބުނު. އެހެންނަމަވެސް،
ނިސްބަތުން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނެތް އެ ފައިސާ އިންވެސްޓުކުރެވިފައެއް. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ލިބޭ ފައިސާ އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަރުތޯ މަޑުތޯ، އަތްލެވޭ ކަހަލަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ޚަރަދުކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މީގެ މައިގަނޑު ބޭނުމަކީ ކޮބައިތޯ؟ މީގެ މައިގަނޑު ބޭނުމަކީ މޭޒުގެ ދަށުން ފައިސާބޮނޑި ގެންދެވޭނެ ގޮތަށް. އިނގޭރިސި
ބަހުން ބުނަންޏާ ޓްރާންސެކްޝަން. ޕްރޮޖެކްޓެއް ނިންމާލުމަށް ފަހު އެއިން ފައިސާގަނޑެއް ދަމައިގަންނާނެ ގޮތެއް. ގިނަ
ފްލެޓްތަކެއް އެޅުނީމަ ގިނަ ފައިސާތަކެއް ދަމައިގަނެވޭނެ. އުސް އިމާރާތެއް އެޅުނީމަ ގިނަ ފައިސާތަކެއް ދަމައިގަނެވޭނެ.
އެހެންވީމާ، މޭޒުދަށުން މި ގެންދާ ފައިސާ އިތުރުކުރި ވަރެއް އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު ކަމަށް މި ބަލަނީ. މި
އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭނެ ގޮތެއް ނޫން. ބައްލަވާ ނިކަން އެއަރޕޯޓްގެ ޕްރޮޖެކްޓަށް ބަލައިލިޔަސް،
އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ ޕްރޮޖެކްޓަށް ބަލައިލިޔަސް، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ޕްރޮޖެކްޓަށް ބަލައިލިޔަސް، އަދި ރާއްޖެތެރޭގެ
އެހެން ރަށެއްގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޕްރޮޖެކްޓަކަށް ބަލައިލިޔަސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕަބްލިކު ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމެންޓް
ޕްރޮގްރާމު ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި ހުރިހާ ރަށަކަށް ބެހިގެންނުދޭ. ދެންމެ މި ތަނުގައި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން ވިދާޅުވެއްޖެ، ފޯމިއުލާއަކުން އާބާދީގެ ނިސްބަތަކުން ނުބެހޭނޭ. އެހެންނަމަވެސް، ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކު ގައި
ވެސް އެކަން ކުރާ ގޮތަކީ ކޮންމެ ރަށަކަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ޕަބްލިކް ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމެންޓް ޕްރޮގްރާމުގެ ދަށުން
ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ދޭ. އަޅުގަނޑު ގެ ދާއިރާއަށް ހަމައެކަނި ބަލައިލިޔަސް މި ފަހަރު ކުރެންދޫއަކަށް ނެތް އެއްވެސް އާ
126

ޕްރޮޖެކްޓެއް. އޮޅުވެލިފުށީގައި އެކަނި 5 ލައްކަ ރުފިޔާގެ ފުޓްސަލް ދަނޑެއް އޮތީ. ދެން ހުރި ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަކީ
ވެސް ހަމަ ކުރީގައި ހިނގަމުން އަންނަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ރިޓެންޝަން ފައިސާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް
ކުޑަކުރަން ބޭނުންކަމުގައި ވަންޏާ އެބަޖެހޭ މި ބަޖެޓުގައި ހުރި ބައިވަރު ލީކުތަކެއް ބައްދަން. ހަދާންނައްތައިލައްވާ. އަދި
މޭޒުދަށުން ދާ އެންވެލޮޕް ނުވަތަ ފައިސާބޮނޑީގެ ވާހަކަ. ނުވަތަ އެ ފައިސާތައް އަދި ގޯނިގޯންޏަށް އަޅައިގެން ގެންދާނެ
ބޭފުޅުން ވެސް ތިއްބަވާނެ. ނިކަން ބައްލަވައިލައްވާ އާސަންދަ. އާސަންދައިގެ ބަޖެޓު ކުޑަކުރެވިފައި އޮތަސް އަދި
އޭގެތެރެއިން ބޭރަށްދާ ލީކު އެހާ ބޮޑު. މީގައި އާސަންދަ އެންމެ ފުރަތަމަ ފެށުނު އިރުގައި ވަރަށް މަދު ހޮސްޕިޓަލުތަކަކާ
އެކީ އެގްރީމެންޓުކުރެވިފައި ހުރީ. މިހާރު އެގްރީމެންޓުކުރެވިފައި އެބަހުރި އިންޑިއާގެ ގާތްގަނޑަކަށް ވިހިތިރީސް މީހުންނާ.
މިއިން ކޮންމެ ހޮސްޕިޓަލަކީ އެޖެންޓެއް. އެ މީހުން މި ތަނުގައި އައިސްގެން މީހުން ހޯދައިގެން އެ ތަންތަނަށް ގެންގޮސްގެން
ޚަރަދުކުރަނީ. ކިހިނެއްތޯ މި ބަޖެޓުން ފޫބައްދާނީ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޯޕަރޭޝަންތަކަށް ބަލައިފިއްޔާ ފެނަކައިން އެ
ތެޔޮވި އްކަނީ 12% ،10% އަަ ގު ބޮޑުކޮށް. އެވެސް ހަމަ ލީކޭޖެއް. އެމް.ޕީ.އެލަށް ބަލައިލިޔަސް ލީކޭޖު އެހާ ބޮޑު.
އެސް.ޓީ.އޯއަށް ބަލައިލިޔަސް އެހާ ލީކޭޖު ބޮޑު. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުގެ މި ބަޖެޓު ޑޭފިސިޓް ކުޑަކުރަން ބޭނުން ކަމަށް
ވަންޏާ އެބަޖެހޭ މި ބަޖެޓުގެ ލީކޭޖުތައް ފޫބައްދަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤައުމެއް ތަރައްޤީވެގެނެއް ނުދާނެ ހަމައެކަނި
ރީތި ބަޖެޓެއް އޮތަސް. މި ފަހަރު މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަކީ ރިޓެންޝަން ނުވަތަ ހިނގަމުންދާ
ޕްރޮޖެކްޓަތަކަށް ހުރީ. ވަރަށް މަދު ރަށެއްގައި ހުރީ އާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް. ދެން ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކަކީ ވަރަށް ބޮޑެތި
ފޮތިތަކެއް ނަގާފައި ، މިދަންނަވާހެން އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ ބޮޑެ ތި އިމާރާތްތަކާއި އެއަރޕޯރޓާއި މިހެންހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތައް.
އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ މި ޤައުމު މިއަދު އެހެން މިސްރާބަކަށް އަޅުގަނޑުމެން
ތަރައްޤީގެ މިސްރާބަކަށް ގެންދަ ން ބޭނުންވާކަމުގައި ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިހާރު ހުރި ލީކޭޖުތައް ފޫބައްދަން.
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ އިޤްތިޞާދީ މިންގަނޑު ދަށަށް ދާނެކަން.
އިޖްތިމާޢީ މިންގަނޑު ފޭރާން ދަށަށް ދާނެ. އެއީ ހަމަގައިމު ވެސް ފެންނަން މި އޮތް އެއްޗަކީ، އާސަންދަ ކުޑަވެގެން
ގޮއްސަ އޮތް ތަން. އަޅުގަނޑުމެން އެޑިއުކޭޝަންގެ ދާއިރާއަށް އިންވެސްޓްމެންޓަށް ބަލާއިރުގައި ކުޑަ ވެގެން ގޮއްސަ އޮތް
ތަން. އަޅުގަނޑު ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރުގައި ކުރެންދޫގެ ފަޅު ހަދަންފެށިތާ ވެސް މިހާރު ހައެއްކަ އަހަރު ވަނީ. އަދިވެސް
ނުނިމޭ. ގިރާ ސަރަހައްދު ހަދަން ފެށިތާ ވެސް ދެ އަހަރު ވަނީ. އަދިވެސް ނުނިމޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާ
ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ނުފެށޭ ކަމަށް ވާންޏާ އަޅުގަނޑުމެން މި އިކިއުމިލޭޓެޑް، އަބަދުވެސް ކުރީގައި ހުރި އެއްޗެއްގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެން އުޅެންޖެހެނީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ސަރުކާރަކަށް ޚަރަދުކުރެވޭނީ އެ ސަރުކާރަކުން ލިބޭ އެއްޗަކުން.
ނުލިބޭ އެއްޗަކުން ޚަރަދެއް ނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ އެއްޗަކީ އަޅުގަނޑުމެން މި ޚަރަދުކުރަނީ ކޮންމެ
ގޮތަކުން ވެސް ރައްޔިތުން އަތުން ނަގާ ޓެކްސް. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުން އަތުން ނަގާ ޓެކްސް ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި
ރައްޔިތުންނަށް ބެހިގެންދާންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެންދޫގެ ނަރުދަމާ ވެސް 2015 ވަނަ އަހަރު ރައީސުލްޖޫމްހޫރިއްޔާ
127

ޢަބްދުاله ޔާމީން އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮޖެކްޓުކޮށްދެއްވި. އެހެންނަމަވެސް އެ ޕްރޮޖެކްޓުގައި 2015 ވަނަ އަހަރު ހަމައެކަނި
ޑިޒައިންގެ މަސައްކަތްކޮށްފައި 2016 ވަނަ އަހަރު ފެނުނު. މި އަހަރަކު ވެސް ނެތް ފެންނާކަށް. އަދި މިއަންނަ އަހަރުގައި
ވެސް ފެންނާނެ ކަމަކަށް ލަފައެއް ނުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑު ވާނީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް ކުރެންދޫގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ، އަދި
އޮޅުވެލިފުށީގެ ފެނާއި ނަރުދަމާއަށް ރިކްއެސްޓުކޮށްފަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން ބަޖެޓް ކޮމިޓީން މިކަމަށް ވިސްނަވައި
ކުރެންދޫއާއި އޮޅުވެލިފުށީގެ ފެނާއި ނަރުދަމާއަށް ޙައްލެއް ގެނެސްދެއްވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސޮލިއުޝަން
އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ހުރި ހަމައެކަނި ފަޅުރަށްތައް ވިއްކީމަ ވެސް އެބަލިބޭ ނަރުދަމާ އަޅާނެ ލާރި.
ހަމައެކަނި މާބިންހުރާއިން ތި ޖެހިގެން އުޅޭ މައްސަލައިގެ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ އަންޑަރ ދަ ޓޭބަލް، ފައިސާބޮނޑިން
ވެސް ހަމައެކަނި އޮޅުވެލިފުށީގެ ނަރުދަމާ ވެސް އަޅައިލެވޭނެ. އެހާވެސް ފަސޭހައިން ކޮށްލެވެން އޮތް ކަމެއް. ކުރެންދޫ
ކައިރީގައި ހުރި ރަށްރަށުން ވެސް ރަށްރަށް ކުއްޔަށް ދީގެން ލިބޭ ލާރިން ވެސް ކުރެންދޫގެ ނަރުދަމާ އަޅަ އިލެވޭނެ.
އެހެންނަމަވެސް އެކަން ކުރަން ބޭނުމިއްޔާ ސަރުކާރުން އެކަމެއް ކުރެވޭނީ. އެކަން ކުރަން ބޭނުން ނެތިއްޔާ އެކަމެއް
ނުކުރެވޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓް އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތް ގޮތަށް ތަންފީޒުކޮށްފި ކަމަށް ވަންޏާ ރައްޔިތުން
ވަރަށް ބިކަހާލުގައި ޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑު އެހެން މިދެންނެވީ އާސަންދައާއި، ފެނަކައާއި، އައި.އެމް.އެޗާ އި، އެމް.ޕީ.އެލް،
އެސް.ޓީ.އޯ ކަހަލަ ކުންފުނިތަކުން އެ ބޭފުޅުންގެ ކޯޕަރޭޓިވް ޕޮލިސީ ބަދަލުނުކޮށް މިހާރު އެ ހިނގަމުންގެންދާ ގޮތަށް
ގެންގޮއްސި ކަމަށް ވަންޏާ ސަރުކާރަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް ވެގެންދާނެ. އަޅުގަނޑު އެހެން މިދެންނެވީ،
ސަރުކާރުން އެދޭ ފައިސާ ހަމަ ގޮތެއްގައި ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭނެ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ހަމަ އިލްތިމާސްކުރަން،
މި ބަޖެޓް ރިވައިޒްކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ޕަބްލިކު އިންވެސްޓްމެންޓް ޕްރޮގްރާމުން އެ ލިބެންޖެހޭ ހަމަހަމަ، އިންސާފުވެރި
ގޮތަކަށް މި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ރީއެލޮކޭޓުކޮށްދެއްވަން. އާދެ! އަޅުގަނޑު ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަނީ، މި ބަޖެޓް އަޅުގަނޑުމެން
ހެޔޮ ގޮތުގައި ބޭނުންކޮށް މި ބަޖެޓް އަލުން ދިރާސާކޮށް، ބަޖެޓް ކޮމިޓީން މި ރަށްރަށަށް އެލޮކޭޓުކޮށްފައިވާ ފައިސާ
އެންމެންނަށް ވެސް ހަމަހަމަ ގޮތެއްގަ އި ލިބޭނެ ގޮތަކަށް ރީއެލޮކޭޓުކޮށްދޭނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް ޚަބަރު
ލިބިފައި އޮތް ގޮތުގައި މި ބަޖެޓް ފާސްވެގެންދާނީ ހަމަ މިހާރު ވެސް މި އޮތް ގޮތަށް. މީގެން އެންމެ އަކުރެއް ވެސް ނުވާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައެއް މެންބަރުން ވިދާޅުވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު އުއް މީދާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުގެ
ވާހަކަކޮޅު ނިންމައިލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ހިސާބުން ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 5:30 ގައި ފަށާނެ
ވާހަކަ ދަންނަވަން.
128

[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 16:57 އިން 17:30 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ކުޑަވަގުތުކޮޅަކަށް މެދުކަނޑާލުމަށް ފަހު އަނެއްކާވެސް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ އައިގެން ކުރިއަށްދާނަން.
އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނީ 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް. މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތަށް އަދި ރައްޔިތުންގެ މިކަންކަމުގައި ދެއްވާ އެއްބާރުލުމަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ
އެކީގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މި ފަހަރު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙަށް.
އިނގުރަ އިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބަހުސްކުރަމުން މި ދަނީ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓަށް. އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް. ކޮންމެ ޤައުމެއްގައި ވެސް އެ ޤައުމެއްގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް
ގިނަ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ އެއްޗެއް. ހަމަ އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ، މިއަދުގެ ސަރުކާރުން 16 ،15 ،2014
މި 3 އަހަރުގައި ވެސް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ވަނީ ވަރަށް ބޮޑެތި އަދަދުތަކަކުން ބަޖެޓު ހަދައި ބަޖެޓު ފާސްކޮށްފަ. އެއްވެސް
ޝައްކެއް ނެތް. މިތާނގައި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، އޭގެތެރޭން ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރާ އިދިކޮޅު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މިދިޔަ 2014،
16 ،15، މި 3 އަހަރު އަދި ކުރިއަށް އޮތް 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ވެސް ފެންނަނީ ވަރަށް ކަޅު ބަޖެޓުތަކެއްގެ
ގޮތުގައި. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ބައެއް ބޭފުޅުން، އެ ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާތަކުގެ ކުރެވެންހުރި ބައެއް މަސައްކަތްތައް ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނޭ ވާހަކަ މިތާނގައި ވަރަށް ހާމަކަން ބޮޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްދެއްވައިފި. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން
އޮތީ، އެހެންނަމަވެސް ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ހޯދުމަށްޓަކައި ދައުލަތުން މި މަޖިލީހުގައި އެދިފައި ހުރި ބައެއް ކަންކަމުގައި
އިދިކޮޅު އެމް.ޑީ.ޕީއާއި އަދިވެސް ސަރުކާރާ އިދިކޮޅު ބައެއް މެންބަރުން މި މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ކަންތައް ކުރައްވާފައި
ހުރި ގޮތް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަކަށް އޮޅުވައެއް ނުލެވޭނޭ. އެހެންނަމަވެސް ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ، އެ ބޭފުޅުން ދައުލަތަށް
އާމްދަނީ ލިބޭނެ ހުރިހާ ކަމަކަށް ހުރަސްއަޅުއްވާފައި އެ ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތައް އޮޅުވައިލުމަކީ
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ހިތާމަހުރި ކަމެކޭ. ހަމަ އަޅުގަނޑެކޭ އެއްފަދައިން، އަޅުގަނޑަށް ވުރެ މާ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަންނޭނގެ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނާ
ދޭތެރޭގައި، އަދި ދައުލަތާ ދޭތެރޭގައި ކަންތައްތައް ހިނގައިދިޔަ ގޮތް. އެއް ވެސް ޝައްކެއް ނެތް. ހަމަގައިމު ވެސް ދިވެހި
129

ރައްޔިތެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑަކަށެއް ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި މި ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ކުރެވުނީ
ކޮން ކަންތައްތަކެއް ކަމެއް އަޅުގަނޑަކަށް ސާފެއް ނުވޭ. އަދި ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، އިދިކޮޅު
އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެއްވެސް މެންބަރަކަށެއް، ނޫނިއްޔާ މިއަދުގެ ސަރުކާރާ ދެކޮޅަށް މިތާނގައި ވަކާލާތުކުރި އެއްވެސް ބޭފުޅަކަށް
އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދިން އެއްވެސް ކަމެއް ފާހަގަކޮށްދެވިފައެއް ނެތް. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި އެ ސަރުކާރުން އޭރުގެ އަހަރުތަކުގައި ދައުލަތުން ފާސްކުރި ބަޖެޓުތައް ބޭސްގުޅައެއްހެން އޭރުގެ
ރައީސަށް އަދި އޭގެ ވަޒީރުންނަށް ތިބި ބޭފުޅުން ދިރުވާލީހެން. ހަމަގައިމު ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި ގައިމު ވެސް
އަތޮޅުތެރޭގެ އެއްވެސް ރައްޔިތަކަށް އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްދީފައި ނެތް. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ ބައެއް
އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މިއަދުގެ ސަރުކާރުން މި ބަޖެޓުތަކުގައި ޖަހާފައި މިހިރަ އަދަދުތައް
ރާއްޖެތެރޭގެ ރަށްތަކުގައި ކުރާ މަސައްކަތްތައް ބައްލަވައިލައްވަ ން ރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްތަކަށް އެބަ ޒިޔާރަތްކުރައްވަންޖެހޭހެން.
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މާލޭ ތިއްބަވައިގެން، މާލޭގައި ބޮޑެތި ގޭގޭގައި އަރާމުގައި ތިއްބެވިކަމުގައި ވިޔަސް
ރާއްޖެތެރޭގެ ރަށްތަކަށް މި ސަރުކާރުން އެ ކުރާ ޚަރަދުތަކަކީ ފެންނާނެ އެއްޗެއް ނޫން. އެ ބޭފުޅުންނަށް އާއްމުކޮށް ޓީވީގެ
ޛަރީޢާއިން ވެސް މި ބެލެނީ މި ސަރުކާރާ ދެކޮޅު ރާ ޓީވީން ދައްކާ މަންޒަރުތައް. އެ ޓީވީއަކީ ރަށެއްގެ ބަނދަރުހަދާ
ކަމަށް ވަންޏާމު އެ ބަނދަރު އޮންނަ ތަނަށް ހިލަގަނޑެއް ނޫނިއްޔާ ކޮންމެވެސް އެހެން އެއްޗެއް ކޮއްޕާލައިގެން ނަމަވެސް
އެކަންތައް ފޮރުވާ ޓީވީއެއް. އެހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުންނަކަށް މި ސަރުކާރުން ރާއްޖެތެރޭގެ ރަށްތަކުގައި މި ކުރާ ކަންތައްތަކެއް
ފެންނާނެހެންނެއް އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ. އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް. ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން 2014 ވަނަ
އަހަރުން ފެށިގެން، އަދި މިއަހަރު ނިމުމަކާ ހަމައަށްދާއިރު 15 ،14، 16؛ މި 3 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން ހެއްވާލާ ފަދަ، ހިނިއަންނަ ފަދަ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދެއްވައިފި. ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް
ސަރަހައްދެއްގައި ފަސް ސަތޭކައިން ހިމެނޭ އާބާދީއެއް ކަމަށް ވިޔަސް، އަދި 1500 ވިޔަސް، 2000 ވިޔަސް، 300
މީހުން ދިރިއުޅޭ އާބާދީއެއް ކަމަށް ވިޔަސް އެތަކެއްއެތަކެއް މިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕްރޮޖެކްޓު ނުހިނގާ އެއްވެސް ރަށެއް
މިތާނގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދިކޮޅު އެއްވެސް މެންބަރަކަށެއް، މި ސަރުކާރާ އިދިކޮޅު އެއްވެސް މެންބަރަކަށް
ނުދެއްކޭނެ. އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް. އަޅުގަނޑަކީ ރ. އަތޮޅަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ދަންނަވާލަން.
ރ. އަތޮޅުގައި ހަމަގައިމު ވެސް 15 ރަށް ހިމެނޭއިރު، ރ. އަތޮޅަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ 3 ވަނަ އަތޮޅު. 25 ހާސް
ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭ އާބާދީއެއް. ރ. އަތޮޅުގައި މިހާރުވެސް ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން 800 ،700 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް
ވުރެ ގިނަ މަޝްރޫޢުތައް އެބަ ހިންގާ. މިއީ ރާއްޖޭގެ އެންމެ އަތޮޅެއްގައި ހިނގާ މަޝްރޫޢުތައް ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑު
މިދަންނަވާލީ. ދެން މިތާ ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރައްވައިފި މި އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ، ނޫނިއްޔާ ބަޖެޓުން ބޭރުން ނަމަވެސް މާލޭގައި އިމާރާތްކުރަމުންދާ އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ 25 ބުރީގެ
އިމާރާތަކާއި، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ 25 ބުރީގެ އިމާރާތަކާއި، މާލެއާއި ހުޅުލެއާ ދޭތެރޭ މި އު ޅޭ ބްރިޖާ، މި އެއްޗެއްސަކީ
130

އެއްވެސް ބޭނުމެއް ނެތް އެއްޗެހިކަމުގައި. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހައިރާންވޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން
މިތިބަލެއް ފަހަތްކަމުން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެބޭފުޅުން އެ އުޅުއްވަނީ 1960ގެ އަހަރުތަކުގައިހެން. އެ ބޭފުޅުންނަށް މި
ފެންނަނީ ރާއްޖޭގައި މިފަދަ ބޮޑެތި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގޭއިރުގައި ވެސް އެއީ ތާކުންތާކުނުޖެހޭ، ބޭނުމެއް ނެތް
މަޝްރޫޢުތަކުގެ ގޮތުގައި. އަޅުގަނޑު ހަނދާންހުރޭ ގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޅަފަތުގައި، އަޅުގަނޑުމެން ކުޑައިރު
އުމުރުން 20 އަހަރު، ނޫނިއްޔާ 18 އަހަރުގައި ރާއްޖެތެރޭގެ ރައްޔިތުން އޭރުގެ ސަރުކާރުތަކުގައި އެދެނީ ވަރަށް ކުދިކުދި
ކަންތައް. އާއްމުކޮށް އެދޭ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭނީ، ރަށެއްގެ ގަބުރުސްތާނު ވަށާފާރު ރޭނުން. ރަށު އޮފީހެއްގެ
ވަށާފާރު ރޭނުން. ނޫނިއްޔާ މިސްކިތެއްގެ ފަންކާ ބަދަލުކޮށްދިނުން. ނޫނިއްޔާ މިސްކިތަށް ހިމެނޭ މެންބަރު ހޯދައިދިނުން،
މިކަހަލަ ކުދިކުދި ކަންތައްތައް. އެހެންނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ މުހިއްމު ކަމަކީ ރައީސް ޔާމީން
ވެރިކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގެންނެވި ފަހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު އެނގިވަޑަ އިގަންނަވާ ތިމަންނަމެން މި
ރައީސް ކައިރީގައި ދަންނަވާނީ ކުދިކުދި ކަންތަކު ނޫންކަން. މި ރައީސަކީ ބޮޑެތި މިލިއަން، މިލިއަން، މިލިއަން ރުފިޔާގެ
ޕްރޮޖެކްޓު ހިންގޭވަރުގެ، އެ ފައިސާ ހޯދައިގެން ކަންކަން ކުރެވޭވަރުގެ ރައީސެއްކަން. އެކަން އެ މަނިކުފާނު
ދައްކައިދެއްވައިފި. މިއަދު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބައްލަވާ ރާއްޖޭގެ ސަރަހައްދުތަކުގައި ގިނަ ރަށްރަށުން އެދެނީ އެ
ރަށްރަށުގައި އެއަރޕޯޓް އަޅައިދޭން. މިއީ މި ރާއްޖެ ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ މިންވަރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް
މިތާ ތިބި އިނދިކޮޅު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް މި ކަންކަން ހަޖަމެއް ނުކުރެވޭ. އެ ބޭފުޅުންނަކަށް މި ކަންކަމެއް
މީކީ ގަބޫލުކުރެވޭވަރު ކަންކަމަކަށް ނުވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބައްލަވާ! މި ރާއްޖޭގެ ހިންގި އެންމެ ނުބައި އެންމެ
ނުބައި އެންމެ ކޮރަޕްޝަން ބޮޑު ޢަމަލަށް ވާނެ ޖީ.އެމް.އާރަށް އެއަރޕޯޓް ދިން މައްސަލަ. އިދިކޮޅު އެމް.ޑީ.ޕީއަށް މިއީ
ވަރަށް ކަމުދާ، ވަރަށް މޮޅު ވިޔަފާރިއަކަށް ވެގެންދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ އޭރުގެ ރައީސް
ނަޝީދު ޖީ.އެމް.އާރްގެ ޗެއާމަނާއި އެ ކުންފުނީގެ ވެރިމީހާއާ އެ 2 ބޭފުޅުން ސަލާންގަލާންކޮށް ހިނފުޅުވަޑުވާފައި އެ ޑީލް
ނިންމާފައި ކަންތައްތައް ކުރެއްވި ގޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވެސް މި ކަންކަން އޮޅިވަޑައެއްނުގަންނަވާނެ. މިއަދު
އެމް.ޑީ.ޕީން ވަކިކޮށްފައި ހުންނެވިކަމުގައި ވިޔަސް، މަނިކުފާނު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ރިޔާސީ ކެނޑިޑޭޓަކަށް 2018 ވަނަ އަހަރު
އިޢުލާނުކޮށްފަވީމާ މަނިކުފާނު ގަދަކަމުން އެ ޕާޓީން ބޭރުކޮށްފަ އި ވިޔަސް ، އ ރު މަނިކުފާނަކީ އެ ޕާޓީގައި އެންމެ ނަގާކިޔާ
އެއް ބޭފުޅާ. އެހެންވީމާ، މަނިކުފާނަށް މި ކަންކަން ދިޔަ ގޮތް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް. ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު ރައީސް ޔާ މީނަށް ސެލިއުޓް ނުނަގަންވީ
ކޮންކަމަކާތޯ؟ ޓީ.ވީތަކުގެ ތިރީ ބާ ބައްލަވާ. އަރަމުން އެ ދަނީ ޖީ.އެމް.އާރަށް ދައްކަންޖެހޭ 271 މިލިއަން ޑޮލަރު ދިވެހި
ދައުލަތުން އެ ދަރަނި މިއަދުގެ ނިޔަލަށް ދައްކައި ޚަލާޞްކޮށްފިއޭ. މިއީ ނޫންތޯ ރައީސަކީ. މިއީ ނޫންތޯ ރައީސަކީ.
ރައީސަކީ 3 އަހަރު ވެރިކަންކޮށްފައި ދައުލަތް ބަނޑުއަޅާލައިގެން ފިލި ރައީސްތޯ؟ ނޫނިއްޔާ ރައީސަކީ ކެރިގެން މި
ދައުލަތް މިނިވަންކޮށްދީ، މި ޤައުމު މިނިވަންކޮށްދީ، މި ޤައުމައިގެން މި ޤައުމަށް ބޭރުގެ ނުފޫޒާއި މި ހުރިހާ ކަމަކުން
131

ސަލާމަތްކޮށްގެން މި ރައްޔިތުން ގޮވައިގެން ކުރިއަށްދާ ރައީސްތޯ؟ އެ ރައީސަކީ ރައީސް ޔާމީން ނޫންތޯ. ރައީސް ޔާމީނަށް
މި ޤައުމުގައި އޮތް ތާއީދެއް އެމް.ޑީ.ޕީ ކިތަންމެ ވާހަކައެއް މި މަޖިލީހުގައި ދެއްކިޔަސް ދުއްވައެއް ނުލެވޭ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. 15 މިނެޓަކީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ 2017 ވަނަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކަން ވަރަށް ކުރު
ވަގުތުކޮޅެއް. ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކަ ވަރަށް ގިނަ. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ، ވަގުތު
މި ލިބުނީ 5.30 ވީ އިރު. ހެދުނު 9 ޖަހާއިރު މަޖިލީހަށް އައި ގޮތަށް 5.30 ވީއިރުގަ އި ވަގުތުޖެހޭއިރުގައި އަޅުގަނޑަކީ
40ހާ ކައިރިކުރާ އުމުރުގެ މީހެއް. ގައިގެ ހަކަތަ ވެސް ހުންނާނެ މިންވަރު ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ރަނގަޅަށް
އެނގިވަޑަ އިގަންނަވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުން މިއަދު ތިއްބަވާނީ
މި ގަޑީގަ އި ދައުލަތުގެ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު މިތާނގައި ދައްކަނީ ކޮންކަހަލަ ވާހައެއްތޯ
ބައްލަވަން. މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ރަސްމާދޫގެ އެތައް ބޭފުޅަކު މެސެޖުކުރައްވައިފި މެންބަރު ކޮންއިރަކުތޯއޭ
ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އަރަނީ ކިޔާފަ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން އެދުނު އެންމެ ބޮޑު ކަމަކީ އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ އެއަރޕޯޓެއްގެ ކަންތައް. އަޅުގަނޑު މީގެ
ކުރިން ދަންނަވާފައިވާނެ، ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވިޔަސް، ރަށެއްގެ ރައްޔިތުން ވިޔަސް އާއްމުކޮށް މިއަދު އެދޭ ކަންތައްތަކުގެ
ތެރޭގައި ހިމެނެނީ އެއަރޕޯޓެއް އެޅުން. ނޫނިއްޔާމުން ކޮންމެ ވެސް އެއަރޓެކްސީއެއް އެއްޗެއް ޗާޓަރކޮށްގެން އެ ތަނަށް
ދަތުރުފަތުރުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހެދުން. މިވަރުގެ ބޮޑެތި ކަންތައްތައް މި އެދެން ފެށީ މި ސަރުކާ އައި ފަހުން. ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭ މި ސަރުކާރަށްކަން މި ކަންތައްތައް ކޮށްދެވޭނީ. އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި
اެلهގ
ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާއަށް ހެޔޮ ރަޙުމަތްފުޅާ އެއްކޮށް ދިވެހި
ސަރުކާރުން ވަނީ ފެށޭ އަހަރުގެ ޖެނުއަރީ މަހު ފައިނުގައި އެއަރޕޯޓް އަޅަން ނިންމާފައޭ. އޭރަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
މި ވަނީ ރ. އަތޮޅުގައި 2 އެއަރޕޯޓޭ އިނގޭތޯ. މިއީ ނޫންތޯ ތަރައްޤީއަކީ. ރ. އަތޮޅަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ބައްލަވާ ،
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވަޑައިގެންނެވި ކަމެއް ނޭނގެ 92 ފަޅުރަށް ހިމެނޭ އަތޮޅެއް. ކިތައް ރިސޯޓް ހެދޭނެތޯ؟ އެހެންވީމާ،
މި އަތޮޅުގަ އި 2 އެއަރޕޯޓް ހަދަން މި ޖެހުނީ. އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުގަ އި އިފުރުގައި އެއަރޕޯޓެއް އޮންނާނެ. ހަމަ ވިދިގެން؛
ރ. އަތޮޅަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ދިގު އަތޮޅެއް. ބޮޑު އަތޮޅެއް. މި އަތޮޅުގަ އި 2
އެއަރޕޯޓް އޮތުމަކީ އެހެން އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ކޮންމެހެން 2 އެއަރޕޯޓަށް އެދެންޖެހޭ ސަބަބެއް ނޫން. އެހެންވީމާ،
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ މިއީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް އޮތް އުފާވެރި ޚަބަރެކޭ. ހަމަ
އެއާއެއްކޮށް 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދަޢުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑު ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 5 ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެދުނު
ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނިފައިވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑު މި ލިބުނު
ފުރުޞަތުގައި ދޭން އޮތް ނަސޭހަތަކީ، މި މަޖިލީހުގެ ދައްކަވާ ، އި ދިކޮޅު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅު ތި
ބޭފުޅުން ގަބޫލުފުޅުނުކުރައްވައްޗޭ. އެ އެއްޗެއްސަށް ވިސްނާފަ އި ނޫނިއްޔާ އެ ވާހަކަތަކާ ސުވާލު ވެސް ނޫފައްދައްޗޭ. މި
132

ސަރުކާރަކުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތެ އް ކަނޑައެއް ނުލާނެ. ރައީސް ޔާމީން ނޫންތޯ ހުސްނުވާ
އާސަންދަ ދެއްވީ. އެހެންނަމަވެސް، ރައީސް ޔާމީނަކީ މި ދައުލަތަށް ލިބޭ ފައިސާއާއި އެ ފައިސާ ޚަރަދުކުރައްވަންޖެހޭ
ގޮތް އެނގިވަޑައި ގަންނަވާ ރައީސެއް. ރައީސް ޔާމީން އެ ފައިސާއެއް އިސްރާފުވާ ގޮތަކަށް ޚަރަދެއް ނުކުރައްވާނެ.
ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ؛ ދިވެހި ރައްޔިތުން މި ރާއްޖެއަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ހޭދަކުރައްވާނީ
އެކަން ކުރަން އޮތް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި. މިތާ ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރި ގޮތަށް، އަޅުގަނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކޮންމެހެނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މި މަޖިލީހުން އިންޝުއަރެންސް ދީފައި އަދި ވަކިން ދައުލަތަކުން
ނުޖެހޭ އިތުރު އިންޝުއަރެންސެއް ދޭކަށެއް. މި ގޮތަށް ތިބި ހިލޭ އިންޝުއަރެންސް ދޭންޖެހޭ ފަރާތްތައް ވަރަށް ބޮޑެތި
މުއްސަނދިން ވެސް އޭގެތެރޭގައި އެބަ ހިމެނޭ. މި އެއްޗެ އްސަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ކަނޑާލަންޖެހޭ އެއްޗެހި. މި
އެއްޗިހި ކަނޑައިގެން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިވެހި ނިކަމެތި ރައްޔިތުންނަށް ދެންވެސް ކޮށްދޭން ހުރި ކަންތައްތައް
އިތުރަށް ފުރިހަކޮށްދެވޭނީ. ހަމައެއާއެއްކޮށް ދަންނަވާލަން އޮތީ މި ސަރުކާރަކުންނެއް މަސައްކަތެއް ނުކުރާނެ މުސްކުޅިންނަށް
ދޭ 5000 ރުފިޔާ އުނިކުރާކަށް. އެއީ ގާނޫނުގައި ބުނަނީ 65 އަހަރުވީ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ދޭންޖެހޭނީ 2300 ރުފިޔާ
ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް ، ރައީސް ޔާމީން ނޫންތޯ އެ އަދަދު 5000 އަށް ބަދަލުކޮށްދެއް ވީ. އެ އަދަދު އެ ރައީސް އެ
ވިދާޅުވީ އެއީ 7000 އަށް ވެސް އެރުވިދާނެ އަދަދެކޭ. އެހެންވީމާ ރައީސް ޔާމީން އެއްޗެއް ވިދާޅުވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާމު
މިއަދަކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނެއް އެކަމާ ސުވާލެއް ނޫފައްދާނެ. އެކަމާ ރައީސް ޔަމީން ވިދާޅުވާ އެއްޗަކާ ސުވާލު
ނޫފައްދާނެކަމުގެ ހެއްކެއް ނޫންތޯ މި ސަރުކާރު ނިސްބަތްވާ ޕާޓީ؛ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ 5 އަހަރީ ޖަލްސާއަށް 16000 ރައްޔިތުން
ޖަމާވީ. ދެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ބައްލަވާ! ހަމައެއާއެއްކޮށް 5 ވަނަ އަހަރީ ޖަލްސާ އަތޮޅުތަކުގަ އި ބޭއްވުމަށް ރ. އަތޮޅު
ދުވާފަރުގަ އި ބޭއްވުނު ޖަލްސާ. އަށެއްކަ ހާސް ރައްޔިތުން ޖަމާކުރެވުނީ ކޮން ސަރަހައްދެއްގައި ބޭއްވުނު ޖަލްސާއެއްގައިތޯ؟
ކޮން ރައީސަކަށްތޯ މިކަން ކުރެވުނީ؟ ނާރު ނަގާފަ އި ރައީސް ނަޝީދު ގޮވާލީމަ ވެސް އަންނަ ނީ ހަތަރުފަސް ހާސް މީހުން
ނޫންތޯ މާލޭގައި ވެސް. އެހެންވީމާ، މިއީ މިތާނގަ އި އިނދިކޮޅު އެމް.ޑީ.ޕީ ބައެއް މެންބަރުން ކިތަންމެ ވާހަކަފުޅެއް
ދެއްކެވިކަމުގައި ވިޔަސް ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު ރައީސް ޔާމީނަށް ކުރައްވާ ތާއީދު. އެހެންވީމާ، ރައީސް ޔާމީނަކީ މި
ދިވެހި ދައުލަތް ސަލާމަތްކޮށްގެން، ދިވެހި ނައުގެ ހުންގާނުގައި ހުންނަވައިގެން މި ރާއްޖެ ސަލާމަތްކުރެވޭވަރުގެ
ރައީސެއްކަން އެ މަނިކުފާނު ދައްކަވައިދެއްވައިފި. އެ މަނިކުފާނާ ދޭތެރޭގައި އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ކިތަންމެ ހަޑިހުތުރު
ވާހަކަތަކެއް ދެއްކިކަމުގަ އި ވިޔަސް މިއަދު އެ ވާހަކަތަކަކީ ދިވެހި އެއްވެސް ރައްޔިތަކު ގަ ބޫލުކުރައްވާނެ ކަމެއް ނޫން.
އެކަން ގަބޫލުނުކުރާނެކަން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ސާފު އެބަވޭ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އިތުރު
ދިގު ވާހަކަތަކެއް ނުދައްކާ ދިވެހި ދައުލަތުގެ މިއަދުގެ މި 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ވެސް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް މި
ސަރުކާރުން ތައްޔާރުކޮށްފަ އި އޮތް ބަޖެޓެއް ކަމުގައި ދަންނަވަމުން، ފުރިހަމައަށް މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑާއި އަޅުގަނޑުގެ
133

ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ތާއީދުކުރާކަމުގައި މި ސަރުކާރުގަ އި ދަންނަވަމުން އަޅުގަނޑު ވެސް އަޅުގަނޑަށް މި
ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ޝުކުރު ދަންނަވަމުން ވަކިވެލާނަން. وال س المعليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމަށް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަޖިލިސްތެރޭގައި ދެންމެ ވާހަކަތައް އަޑުއަހާލަންހުރީމަ ދައްކަން
ކަނޑައަޅާފަ އި އޮންނަ ވާހަކައެއް ނޫން ދައްކަން މި ޖެހެނީ. އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން ދައްކަވާ ވާހަކަތަކަށް
ޖަވާބުދޭންޖެހިއްޖެކަމުގައި ވަނީ ނަމަ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ކުރާކަށް އަޅުގަނޑެއް ނެތިން. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި
ރައީސަށް ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ 2009 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2011 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ވެސް މި
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ހަމަ ބޮޑު ބައެއް ރާއްޖޭގަ އި އުޅުނޭ. އެހެންވީމާ، ކަންތައްތައް ހިނގައިދިޔަ ގޮތް އޮޅިފައެ އް
ނޯންނާނެ. އަޅުގަނޑު ދައްކާ ވާހަކައަކުން، ނުވަތަ މަނިކުފާނު ދައްކަވާ ވާހަކައަކުން ނުވަތަ މި ތަނުގައި އެހެން އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަކު ދައްކަވާ ވާހަކައަކުންނެއް ނޫން، މިއަދު އާއްމު ރައްޔިތުންގެ ހޭލުންތެރިކަން ވަރަށް ވެސް ބޮޑު. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. 5 އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު ނިމި، ވައްޓާލެވި 5 އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު އަދިވެސް އެ
ސަރުކާރުގެ ވާހަކައަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަރައެއް ނުގަނެވޭ. އެ ސަރުކާރުގެ މިވެނި ކަމެއް، އެވެނި ކަމެއް. ދެން
ހަމަ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ބަޖެޓް އަންނައިރު. ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން އަސްލުގަ އި ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީ
ސަރުކާރުގެ ވާހަކަ ދައްކަންޖެހޭ. އެއީ ހަމައެކަނި 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް ސަރުކާރު އޮފީސްތަކުގެ
ޖުމުލަ ޚަރަދުގެ؛ އެއީ 23 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން 14 ބިލިއަން ރުފިޔާއެއް ، 23 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރަން 14
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ އާމްދަނީ މި ހޯދައިދެނީ މި ދެންނެވި 3 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެމް.ޑީ.ޕީން ކުރެވުނު މަސައްކަތުން.
އާދެ، ޓެކްސް ނިޒާމަށް ގެނެވުނު ބަދަލުތަކުގެ ތެރެއިން. ޓެކްސް ނަގަންފެށުމުން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ
މިއީ އޮފީސްތަކުގެ ޚަރަދު 60%. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު ދެމިއޮތް ނަމަ، 40 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ މިއަދުގެ ދައުލަތުގެ
އާމްދަނީ އިތުރުވެގެންދިޔައީހޭ. އިންކަމް ޓެކްސް ވެސް ނެގޭނެ. އަދި ޓެކްސް ބޭސް ފުޅާވެގެންދިޔަ މިންވަރަށް ބަލާއިރު
އިޤްތިޞާދު ފުޅާވެގެންދިޔަ މިންވަރަށް ބަލާއިރު މިކަން ވާނެކަމުގެ އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު ހަމައެކަނި
ދައްކާ ވާހަކައެއް ނޫން. ތި ބޭފުޅުން ފޮނުއްވި ފޮތުގައި މި އޮތީ އެ ވާހަކަ ސާފުވާން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ގްލޯބަލް ފައިނޭންޝަލް ކްރައިސިސްއޭ މިކީ ބޮޑު އިޤްތިޞާދީ
134

ހަމަނުޖެހުންގަނޑުގެ ތެރޭގައި މެދަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު އުފެދިގެން އައީ 2008 ވަނަ އަހަރު ނިމުނުއިރު. އެކަމުން
އަރައިގަނެވުނު ވާހަކަ މި އޮތީ 2010 ވަނަ އަހަރުން 2011 ވަނަ އަހަރަށް ޖީ.ޑީ.ޕީ ގްރޯތު 8.7 ފޯލްޑުގައި އިނގޭތޯ.
2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އަޅުގަނޑުމެން ލަފާކޮށްފައި އޮތީ 2 ޑިޖިޓުން މަތީގައި މިއަދަދު އޮންނާނެ ކަމަށް.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޮތުން ފެންނަން މި އޮތީ މި 5 އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު ވެސް؛ ތި ބޭފުޅުން ބައްލަވާ
2012 ވަނަ އަހަރު 2.5% ގައި. 2013 ވަނަ އަހަރު 2014 .4.7% ގައި 6% އަށް އެރި. އެހެންނަމަވެސް، 2015ގައި
މިހާރު މި ވަނީ 2.8% އިންސައްތައަށް ތިރިވެފަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖީ.ޑީ.ޕީ ގްރޯތު މިދެންނެވި ދުވަސްވަރު ގެނެވުނު
މިންވަރާ ގާތްކުރާ ވަރަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ މާހިރުން؛ އާދެ! އިކޮނޮމިސްޓުން ކުރައްވާ ވެރިކަމުގައި
މިކަން ނުކުރެވިގެންދަނީ ހަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ވެރިކަންކުރުމުގެ ވަށްޓަފާޅީގައި މައްސަލަތަކުންނޭ. ވެރިކަން
ރަނގަޅަށް ނުކުރެއްވޭތީއޭ. އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅަށް ހަރުދަނާނުކުރެވޭތީއޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާމްދަނީއަށް އަޅުގަނޑުމެން
ބަލައިލާއިރު އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ސަރުކާރުގެ، ދައުލަތުގެ މާލީ ބަޔާނަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑުމެން
ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް، މި ރާއްޖެ ހަމައަކަށްއަޅުވާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ އާމްދަނީން ޓެކްސްނެގުން.
އިންކަމް ޓެކްސް ހަމައެކަނި މި ނަގަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އާމްދަނީ ހޯދުމުގެ އިތުރަށް އެތައް އިތުރު ބޭނުންތަކެއް
ވާތީވެ. އޭގެތެރެއިން އެންމެ މުހިއްމު އެއްކަން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިހާރު އާއްމުވެފައިވާ ވާހަކައެއް މިއީ
ކޮރަޕްޝަންގެ ވާހަކައަކީ. އާމްދަނީން ޓެކްސް ނަގަންފެށުމުން ކޮންމެ މީހެއްގެ އާމްދަނީ ރަނގަޅަށް ޑިސްކްލޯޒްކުރަން
ފެށުމުން ދައުލަތަށް، ސަރުކާރަށް، އެންމެނަށް ވެސް އެނގިގެންދާނެ ކޮރަޕްޝަންގެ މިންވަރު. ވަގު ފައިސާއާއި ވަގު
ވިޔަފާރި ކުރަމުންދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަންކަމަށް ބޮޑު ހުއްޓުމެއް އަންނާނެ. އެހެންވީމާ، ކުޑަ މިންވަރަކުން ނަމަވެސް
މިކަން ކުރަންޖެހޭ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އަދި ހަމައެހެންމެ ސަރުކާރުގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީ އޮންނައިރު ވަރަށް
މުހިއްމު އެއްކަމެއް މިއީ ބަޖެޓެއް ހެދިގެން ސަރުކާރުން ޚަރަދުތައް ކުރުން. އަދި ޓެކްސް ނަގާއިރު އާމްދަނީގައި މި ވާ
ފަރަގު، މިކިޔާ އިންކަމް އީކުއަލިޓީ ނުވަތަ ވެލްތު ޑިސްޓިބިއުޝަނަށް ރަނގަޅަށް އެޑްރެސްކުރެވުން. މިކަމަށް
އެޑްރެސްކުރެއްވުމަށް ވެސް އޮތް ހަމައެކަނި އެންމެ ފުރިހަމަ އެއްގޮތަކީ ޓެކްސްގެ ތެރެއިން އާމްދަނީގެ ޓެކްސް.
އެހެންކަމުން، ސަރުކާރުން ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މިކަމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. ހަމަ ޔަޤީނުން
ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރެއްގައި އާމްދަނީ ވެސް އިތުރުވެގެންދާނެ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އިތުރަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ޓެކްސްގެ ބޭރުން އަދި މިނަގާ ޖޫރިމަނާ، ފީތައް ދޫކޮށްލާފައި ސަރުކާރުން ވިޔަފާރިކޮށްގެން
ފައިސާ ހޯދަންޖެހޭޖެހުން. 100 އެތައް ކުންފުންޏެއް ސަރުކާރު ހިއްސާވާ އެބައޮތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓް ފޮތުން މި
ފެންނަނީ ޑިވިޑެންޑުގެ ގޮތުގައި ދޭން ބުނާ އެއްޗެއް ވެސް ނުލިބޭ ތަން. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ފޮތުގެ އަދަދު
އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީން މިދިޔަ އަހަރު ދެއްކި ކަމަށް ވަނީ 7 މިލިއަން ރުފިޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ ސޯމިލު އެހެރަ ކޮށި ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑަށް ކުއްޔަށް ދިންކަމުގައި ވިޔަސް 7 މިލިއަން ރުފިޔާ އަހަރަކު
135

ހޯދައިދޭނަމޭ އިނގޭތޯ. ދެން މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ކުންފުނިތައް ހިނގަމުން މި ދަނީ. އެސް.ޓީ.އޯގެ ވާހަކަ؛ 10 މިލިއަން
ދޭނަމޭ ބުނި. މި އަހަރަކު؛ މިދެންނެވީ 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުނުއިރު އެ ފައިސާއެއް ވެސް ނުއެއް ދެވުނު. މިފްކޯ
ދަރަނިވެރިވީމާ އެސް.ޓީ.އޯއާ ހަވާލުކުރަނީ އެސް.ޓީ.އޯއަށް ޑޮލަރު ލިބޭތީއޯ. އަދި އެސް.ޓީ.އޯއިން ތެޔޮ ގެންނާތީ އެ
މީހުންނަށް ތެޔޮ އަގުހެޔޮކޮށް ދޭން. ކޮބައިތޯ އެހެން މަސްވެރިކަން ކުރާ ވިޔަފާރިތައް؟ ކޮންވާހަކައެއްތޯ. ވިޔަފާރީގެ
ހަމަތަކަކުން ހިސާބު ދިމާވާ ގޮތަށް ދެކެވޭ ވާހަކަތަކެއް ނޫން މިއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެސް.ޓީ.އޯގައި އަޅުގަނޑުގެ
ހަމަ ހަނދާނުގައި ހޮޓަލެއް ވެސް އަޅަންއުޅުނު. އެވެސް ޑޮލަރު ހޯދަން. ޑޮލަރު ހޯދަން ހޮޓަލެއް ނޫން އަޅަންވީ. ޑޮލަރު
ރެގިއުލޭޓުކުރަންވީ. ޑޮލަރު ލިބޭނެ ގޮތްތައް ރާވަންޖެހެނީ. ޑޮލަރު ލިބުމަށް ފަހު ޑޮލަރު ރަނގަޅަށް ސަރުކާރަށް ބޭނުންވާ،
ސަރުކާރު ކުންފުނިތަކަށް ބޭނުންވާ ޑޮލަރު އެމް.އެމް.އޭއިން ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރަންޖެހެނީ. ޑޮލަރު
ހޯދަން ހުރިހާ ވިޔަފާރިވެރިތަކެއް ސަރުކާރުގެ ވަކިވަކި ކުންފުނިތަކުން ކުރުމެއް ވެސް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން
އެމް.ޓީ.ޑީ.ސީއަށް ބަލާއިރު އުއްމީދުން އަލާވާ ކުންފުންޏެއް. އެއީ އާއްމުންނަށް ހިއްސާ ވިކިގެން ޓުއަރިޒަމްގައި އާއްމު
ހިއްސާ އެކުލެވޭ ގޮތަށް އުފެދިގެންދިޔަ ކުންފުންޏެއް. މިހާރު އެ ކުންފުނި ބަގުރޫޓްވަމުން އެ ދަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެންނަނީ އެ ތަނާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ ރަށްތަށް ވެސް ނަގައި އެހެން މީސްމީހުންނަށް ދިނުމާއި، އާއްމުންގެ ހިއްސާ، އާއްމުން
ދެކޭގޮތަކީ ކޮބައިކަމެއް ވެސް ބެލުމެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުންފުނިތައް ހިނގަމުން މި ދަނީ ވަރަށް ދޯހަޅިކޮށް.
ރަނގަޅަށް ބެލުމެއް ނެތި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން މި ބަޖެޓުން ފެނިގެން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޚަރަދަށް
ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑު އިންތިހާއަށް ކަންބޮޑުވޭ، ޚާއްޞަކޮށް ހެލްތު ސެކްޓަރއިން 2.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ އުނިކޮށްފައި
އޮތްއޮތުމަށް ބަލާއިރު. އޭގެތެރެއިން އާސަންދަ ހަމަ މުޅިން ނެތް ސަންދައަކަށް ވެގެންދާ ގޮތަށް މި ވަނީ، ގާތްގަނޑަކަށް
595 މިލިއަން ރުފިޔާ އުނިކޮށްލުމުން. އަދި މީގެތެރެއިން އަޅުގަނޑު ހަމަ އަޅުގަނޑު ގެ ދާއިރާއިން ދަންނަވައިލާނަން.
އައްޑޫ ހިތަދޫގައި ހުންނާނެ ހިތަދޫ ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލް. އެ ހޮސްޕިޓަލްގެ ބަޖެޓުން 18 މިލިއަން ރުފިޔާ އުނިކޮށްފައި ،
ދެން އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް އިތުރަށް ފުޅާކުރަން ކުރައްވާ ކަމެއް. ދެން އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބުނީ،
މިހާރު އައްޑޫ ގައި ހޮސްޕިޓަލެއް އަޅުއްވަނީއޯ އެތާނގައި ހުރި ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރުގައި އަޅުގަނޑު އެ ސުވާލު ބަޖެޓް
ކޮމިޓީގައި ކޮށްފިން މިއަދު. އެއީ ހަމަ ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެކޭ ވިދާޅުވީ. ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެކޭ. ވަރަށް
ބޭކާރު ޚަރަދެކޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އައްޑުއަށް އައި ތަރައްޤީ އައިއްސަ އޮތީ އެ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރ އަޅައިގެން
އެތާނގައި އެ ދުވަސްކޮޅު، 2010 ވަނަ އަހަރު އެތާނގައި ސާކް ސަމިޓު ބޭއްވީމައޭ. އެ ސާކް ސަމިޓުގެ ސަބަބުން.
އަދި އެއީ އައްޑު އަތޮޅަށް ލިބިގެންދިޔަ ފަޚުރެއް އިނގޭތޯ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާނީ އީ.ސީ މިހާރު
ހޮސްޕިޓަލަކަށް ބަދަލުކުރަނީ އައްޑޫ ރައްޔިތުންނަށް ހަމަ މަލާމާތަކަށް، ޖެއްސުމަކަށް. އަދި ހޮސްޕިޓަލް ފަދަ ތަންތަނަކީ
އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން ފެށުނީއްސުރެން ސުމަކުން ފެށިގެން ރަނގަޅަށް ޕްލޭންކުރެވިގެން، އެތަނުގެ ވަށައިގެންވާ
ސަރަހައްދާ އެކު ރަނގަޅަށް ލޮކޭޓުކުރެވިގެން ރަނގަޅަށް ކުރެވެންޖެހޭ މަސައްކަތެއް. ވަކި ގޮތަކަށް ހަދާފައި ހުރި
136

އިމާރާތެއް؛ އާނ، އެ ފާރު ތަޅައިލާފައި މި ފާރު ތަޅައިލާފައި ކުރާ ކަންތައްތަކެއް ނޫން މި ޒަމާނުގެ ހަސްފަތާލު
އިމާރާތްކުރުމަކީ. އެހެންކަމުން، މި ކަންކަމުގައި ސަރުކާރުން މި ގެންގުޅުއްވަނީ ކޮންކަހަލަ އުސޫލުތަކެއް ކަމެއް ސާފެއް
ނުވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫގެ ވާހަކަ ފެށުނީމާ ދެން އެ ވާހަކަދައްކާފައި އެހެން ވާހަކައެއް ދައްކާނަން.
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު އައިއިރު 3 މިލިޔަން ރުފިޔާގެ މިސްކިތެއް ހިތަދޫގައި އަޅަން އޮތް.
އައްޑު އަތޮޅު ހިތަދޫއަކީ، އައްޑޫ ހިތަދޫއަކީ މާލެ ފިޔަވައި އެންމެ ބޮޑު އާބާދީ މިހާރުވެސް އުޅޭ ތަން. އަދި މި ވީ
ހިސާބަށް ސަރުކާރުގެ އެންމެ، އެންމެ މިސްކިތެއް ވެސް ބިނާކުރެވިފައެއް ނެތް ހިތަދޫގައި. އަމިއްލަ މީސްމީހުން
ބިނާކޮށްފައި ހުރި މިސްކިތްތައް ހުންނާނީ މިހާރުވެސް ބައްލަވާ އިނގޭތޯ. ހިތަދޫގައި ނުހުންނާނެ ސަރުކާރުން ބިނާކުރި
އެންމެ މިސްކިތެއް ވެސް. އަޅުގަނޑު އެ ދުވަހު 3 މިލިޔަން ރުފިޔާގައި ދެންނެވިން، 3 މިލިޔަން ރުފިޔާއަކަށް މި
ޒަމާނުގައި މިސްކިތެއް ނޭޅޭނޭ. 30 މިލިޔަން ރުފިޔާއަށޭ އެންމެ މަދުވެގެން މިކަން ކުރެވޭނީ. 2015 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި 15 މިލިޔަން ރުފިޔާ އެ އަހަރު ޚަރަދުކުރައްވާ ގޮތަށް، 2015 ވަނަ އަހަރު ޚަރަދުކުރައްވާ ގޮތަށް ހިމެނުއްވީ.
2016 އައިއިރު އެއްކޮށް ދިޔައީ. މިހާރު އަމުދުން އެއްވެސް ގޮތަކަށް ނެތީ. އަޅުގަނޑު އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކަންބޮޑެއް
ވެސް ނުވޭ. އަދި ޝަކުވާއެއް ވެސް ނެތް، ބައްޕާފުޅު މިސްކިތަށް 115 މިލިޔަން ޚަރަދުކުރެއްވިޔަސް. 10 ބުރި
ކީއްކުރަންތޯ؟ 20 ބުރިއަށް، 25 ބުރިއަށް އެޅުއްވިޔަސް އަޅުގަނޑުގެ އެއްވެސް ޝަކުވާއެއް ނެތް. މި ދެންނެވީ
މައްޗަންގޮޅި ބާމިސްކިތުގެ ވާހަކަ. އެއްވެސް ޝަކުވާއެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުގެ ކަންބޮޑުވުމަކީ، އެހެން ތަންތަނަށް، އެހެން
ރަށްރަށަށް ކުރަން އޮތް، މިސްކިތް އަޅަން އޮތް ޚަރަދުން މިކަން ކުރައްވާތީ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ
އަޅުގަނޑު ހަމަ ބޭނުންވެއޭ އައްޑޫ ހިތަދޫގައި އަޅަން މި މިސްކިތް. މަގާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑު ސުވާލު ވެސް
ދަންނަވައިފިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު 23 މިލިޔަން ރުފިޔާ އައްޑޫގެ މަގުތައް ހަދަން ބަޖެޓުކޮށްފައިވާއިރު
އެމް.އާރު.ޑީ.ސީން އެންމެ ފަހުން 500 މީޓަރުގެ މަގު ހެދީ 7 މިލިޔަނަށް. މާނަޔަކީ އެއް ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު މި ހެދެނީ
14 މިލިޔަން ރުފިޔާއަށް. ސިލޯނު މީހުން އައިސްފައި މަގު އެޅިއިރު 23 މިލިޔަން. ދެން މަގުގެ ފެންވަރު އޮންނާނެ. 23
މިލިޔަނުން ހަމައެކަނި އެއް ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު ސިލޯނު މީހުން އެޅި ފެންވަރަށް ނުވަތަ އެމް.އާރު.ޑީ.ސީން އަޅާ ފެންވަރަށް
އަޅާކަމުގައި ވާނަމަވެސް ދެ ކިލޯމީޓަރެއް ހަމައެއް ނުވޭ. 45 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު އެބަ ބޭނުންވޭ ހަމައެކަނި ހިތަދޫއަށް.
އަޅުގަނޑު މަޢުލޫމާތު ދެންމެގައި ރިވައިސްކޮށްލިން. 31 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު އެބަ ބޭނުންވޭ. ދެން މަގުތައް ހަދާ ނިންމާނެ
ގޮތެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނުއެއް އެނގޭ. އަޅުގަނޑަށް އެނގެނީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި އެޅި މަގުތައް އެ އޮތީ ފެންނާށޭ.
ތި ބޭފުޅުން ގޮސް، ޕީ.ޕީ.އެމް ބޭފުޅުން ވެސް އަދި ހުރިހާ ބޭފުޅުން ގޮސް ބައްލަވާށޭ. ދެން އެ އޮތީ އެކަން ހުއްޓިފަ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފެނާއި ނަރުދަމާއަށް ބަލައިލާއިރު، ފެނާއި، ނަރުދަމާގެ ފެށުނު މަޝްރޫޢު އެ އޮތީ ހުއްޓިފަ. ދެން
މިހާރުވެސް އަނެއްކާ ކޮންމެ އަހަރަކު ކޮންމެވެސް އެއް ވާހަކައެއް ބަޖެޓު ފޮތުން ފެނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ލިޔެފައި އޮންނަ އެއްޗަކާއި ކުރެވޭ ކަމަކާ ދިމައެއް ނުވޭ. ދެން ދަމުވޮށި ބޭކަލުން އެ ގެންގުޅުއްވި
137

އަލަބުރިއަށް މި ބަޖެޓު ވެސް ވެގެންދާ ތަން ފެނިގެން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ
މި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ؛ ޖުމުލަ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ބަލައިލެވޭއިރު 9 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރަން ނިންމާފައި 4 ބިލިޔަނަށް.
ހަމައެކަނި މުޅި އައްޑޫއަށް ނިސްބަތްކޮށް 2016 ވަނަ އަހަރު ޚަރަދުކުރަން 118 މިލިޔަން ރުފިޔާ ހިމަނުއްވާފައިވާއިރު،
މިއިން 10% ވެސް ޚަރަދެއް ނުކުރެވޭ. 10% ވެސް ޚަރަދެއް ނުކުރެވޭ. އެހެންކަމުން، މިހާރު މި ހިމަނުއްވާ 55
މިލިޔަން ރުފިޔާއިން އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ އެއްގޮތަކަށްވެސް ނޭނގެ މިކަން ކުރިއަށްގެންދަވާނެ ގޮތެއް. އަޅުގަނޑު ދާދި
ފަހުން ދިޔައިރު އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެންދިޔައީ ހިތަދޫގެ އާރު.އެފް ސަރަހައްދުން ފެށިގެން އަބޫހެރެޔާ ހިސާބަށް މުޅި އެ
ސަރަހައްދު މިހާރު އެ އޮތީ ފުލުހުން ފުލުސް އެކަޑަމީއެއް އަޅަން. އަދި މީގައި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި 55 މިލިޔަން
ޚަރަދުކުރައްވާ ވާހަކަ ލިޔުއްވާފައި އެބައޮތް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއީ އައްޑޫގައި އޮތް އެންމެ ޕްރައިމް
އެއް ލޮކޭޝަން. ދެން ޕޮލިސް އެކަޑަމީއެއްތޯ އަޅުއްވަންވީ؟ ޕޮލިސް އެކަޑަމީ އަޅުއްވަން ރާއް ޖޭގައި ބިންތައް މަދެއް ނޫން.
އައްޑޫއަކީ ނިސްބަތުން، އަސްލުގައި އާބާދީގެ ނިސްބަތުން ބިން ކުޑަ ތަނެއް. އެ ތަނުގައި އަދި އޮތް އެންމެ ޕްރައިމް
ލޮކޭޝަން. އާނ، ޕޮލިސް އެކަޑަމީއެއް އަޅުއްވަންވީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ރަނގަޅު ސަރުކާރެއްކަމުގައި ވީނަމަހީ
އެތާނގައި ހޮޓާތައް އަޅުއްވާނީ. ހޮޓާތައް އެޅުއްވީމާ ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީއާއި މި ހުރިހާ ޓެކްސެއް ލިބިގެންދާނެ. ޓެކްސް ބޭސް
ފުޅާކުރައްވާ ވާހަކަދައްކާއިރު ޓެކްސް ބޭސް ފުޅަވެގެންދަނީ އޭރުންނޭ. އޭރުންނޭ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުވެގެން މި
ދަނީ. އެހެންކަމުން، މިހިރަ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑަށް މި ފެންނަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސްކޫލްތަކުގެ ބަޖެޓުތައް ވަރަށް
ބޮޑުތަނުން އުނިކޮށްފައި އެބަވޭ. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ހަމަ އަޅުގަނޑު ހިމެނޭ ދާއިރާގެ ސްކޫލްތަކުގެ ބަޖެޓުތައް ވެސް ހަމަ
ވަނީ އުނިކުރެވިފަ. އޭގެތެރެއިން އަޅުގަނޑު އަދި ހަމަ ދަންނަވައިލާނަން ސްކޫލުތަކާ ގުޅޭ ވާހަކަދެކެވުނީމާ އެއް ވާހަކައެއް.
އައްޑޫ ކޮމްޕްރިހެންސިވް ސްކޫލް ކިޔާ މަދަރުސާއެއް. އަޅުގަނޑު ވެސް އެ ތަނެއްގައި މަސައްކަތްކުރި މަދަރުސާއެއް. ހަމަ
ސަރުކާރުން އެ ވަނީ ސާފުކޮށް ފޭރިގަނެފަ. ކޮން ތަނަކުން، ކޮން ބަޖެޓަކުން ޚަރަދުކޮށްގެން ކަމެއް އެތަނުގައި
އިމާރާތްކުރަނީ އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ. އަޅުގަނޑަށް ލިބުނު މަޢުލޫމާތަކީ މަޖިލީހުގެ ރައީސް މަސީޙްގެ އަނބިކަނބަލުންގެ
ކުންފުންޏަކުންނޭ މަސައްކަތްކުރަނީ. ދެން ދެކެވޭ ވާހަކަތަކެއް ސާފެއް ނުވޭ. ކިހިނެއް ކުރާ ކޮންކަމެއް ކަމެއް ނޭނގެ.
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ހަމަ ފޭރިގަނެފައިވާ ތަނެކޭ އެއީ. ދެން ފޭރިގެން ނަމަވެސް ރަނގަޅަށް ކަމެއް ކުރެވިއްޖެއްޔާ
ރަނގަޅު. އެހެންނަމަވެސް، މި ދައްކަނީ ކިޔަވައިދޭ ވާހަކަ. ތުއްތުދަރިންނަށް ކޮން ނަމޫނާއެއްތޯ ކޯއްޗެއްތޯ ކިޔަވައިދޭން
މި އުޅެނީ؟ ފުރަތަމަ ފޭރިގަނެފައިވާ ބިންގަލެއްގެ ތެރެއިން، ބިނާއެއްގެ ތެރެއިން ކޯއްޗެއް ކިޔަވައިދޭ ވާހަކައެއްތޯ؟
އެހެންކަމުން، އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓަރު އެ އުޅުއްވަނީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ތަޢުލީމީ ކަންކަން ކުރިއަރުވާކަށް ނޫންހެން.
މުޅިން އެހެން ކަމެއްގައިހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ އުޅުއްވަނީ. ދެން އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ކުރުކޮށްލާނަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ބަޖެޓު މި އޮތީ ބަޖެޓަކަށް ނުވެ. ބަޖެޓު މި އޮތީ ރައްޔިތުންގެ އެތައް އުއްމީދުތަކެއް ހަލާކުވާ ގޮތަށް. ސަރުކާރެއް
އޮތީމާ އަދި އިދިކޮޅު މީހުންކަމުގައި ވިޔަސް، އެއްކޮޅު މީހުންކަމުގައި ވިޔަސް ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ވެސް އުއްމީދެއް ކުރޭ.
138

ތިމަންނާމެންނަށް މިއިން ވާނެ ފައިދާތަކަކީ ކޮބައިތޯ؟ ތިމަންނާމެންނަށް މިއިން ވާނެ ނަފާއަކީ ކޮބައިތޯ؟ ތިމަންނާމެންނަށް
މިއިން ލިބޭނެ ކުރިއެރުމަކީ ކޮބައިތޯ ބަލައިލަން ބޭނުންވަނީ. އެހެން ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ ހަމަ ސީދާ
ހޮޅި ބަޖެޓެކޭ. މިއީ ހަމަ ސީދާ ސުމެއްގެ ބަޖެޓެކޭ. އަޅުގަނޑަކަށް މި ބަޖެޓަކަށް ވޯޓުދެވޭކަށް ނެތޭ. ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ޢަބްދުاله އަށް.
اله
އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ވެސް
ހަމަ އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. 26.6 މިލިޔަން ރުފިޔާގެ މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާއިރު؛ އާދެ،
ބަޖެޓަކީ ޤައުމެއްގެ ތަރައްޤީގެ ލަނޑުދަނޑިތަކުގެ އަސާސްކަމުގައި ވާއިރު ޤައުމު ބިނާކުރުމުގެ މަގު ދައްކައިދޭ އެންމެ
އަލިގަދަ ދަންމަރު ވެސް މެ. ޤައުމުގެ ރައްޔިތުން އެދޭ ތަރައްޤީ ފެންމަތިވެގެން އަންނަނީ ހަމަގައިމު ވެސް މި ބަޖެޓު
ފުރިހަމަވެގެން. މިއީ އެފަދަ ފުރިހަމަ ރަނގަޅު ބަޖެޓެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް
އުއްމީދުކުރަނީ ތަރައްޤީއަށް. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ވެސް އެދެނީ ޤައުމަށް ރަނގަޅު ގޮތްވެ، ރައްޔިތުން އެދޭ
ތަރައްޤީ ހާސިލުވާން. އަޅުގަނޑަކީ ވެސް ހަމަގައިމު ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ވަރަށް ދަހިވެތި
މީހެއް. އަޅުގަނޑު ދަހިވެތިވަނީ އަޅުގަނޑު ގެ ދާއިރާއާއި މި ދިވެހި ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް. އަޅުގަނޑު ދަހިވެތިވަނީ
އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ ތަރައްޤީއަ ށް. އަޅުގަނޑު ދަހިވެތިވަނީ އިހަވަންދޫގެ ތަޢުލީމީ ހާލަތު ރަނގަޅުވެގެންދިއުމަށް. އަޅުގަނޑު
ދަހިވެތިވަނީ މާރަންދޫގެ ތަރައްޤީއަށް. މާރަންދޫގެ ތަޢުލީމީ ހާލަތު ރަނގަޅުވެގެންދިއުމަށް. މުޅި ދާއިރާގެ ކޮންމެ ކަމަކަށް
މިދެންނެވި އުސޫލުން އަޅުގަނޑަކީ ވަރަށް ދަހިވެތިވާ މީހެއް. އާދެ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 3 ރަށަށް ބަލާއިރު
މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި 2016 ވަނަ އަހަރާއި އަދި 2015 ވަނަ އަހަރު، އަދި 2014 ވަނަ އަހަރަށް ވިސްނައިބަލާއިރު
ދާއިރާއަށް މިއަދުގެ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ވެފައި ހުރިކަން އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން.
ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުގެ ރަށް ހއ. އިހަވަންދޫއަށް މިއަދުގެ މި ސަރުކާރުން، ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ ސަރުކާރު
އައި ފަހުން މި ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރުދުވަހަށް ބަލާއިރު ވޭތުވެދިޔަ މާޒީގައި އެއްވެސް ރައީސެއްގެ ކިބައިން ނުފެންނަ
ތަރައްޤީ މިއަދު މި ރައީސްގެ ކިބައިން އިހަވަންދޫއަށް ހަމަގައިމު ވެސް ފެނިފައި ނުވަތަ އައިސްފައި އޮތުމަކީ އިހަވަންދޫ
ހުރިހާ ރައްޔިތުން މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް، ރައީސް ޔާމީނަށް ހަމަގައިމު ވެސް ސެލިއުޓުކުރާ ކަމެއް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން
139

އެދެމުންދިޔައީ ވޭތުވެދިޔަ ތާރީޚުތަކުގަ އި އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގެ އިހަވަންދޫއަށް ބެލިކަމުގައި ވިޔަސް ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް ހުރީ ފުރިހަމަނުވެ. މިއަދު މި ސަރުކާރު އައި ފަހުން ފެނުގެ ނިޒާމު ނިންމިއްޖެ. ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް
ދަނީ ކުރިއަށް. ބޭންކުގެ މަސައްކަތް ދަނީ ކުރިއަށް. ތަޢުލީމީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި އިތުރު 3 ބުރީގެ ކްލާސްރޫމެއް
ދަނީ ކުރިއަށް. ޞިއްޙީ ދާއިރާ ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ޞިއްޙީ މަރުކަޒު ބޮޑުކުރެވިއްޖެ. ޒުވާނުންނަށް ކުޅިވަރުކުޅޭނެ
ވަސީލަތްތައް، ފުޓްސަލް ދަނޑުތައް ޤާއިމުކުރެވި ނިމިއްޖެ. މިހާރު ކުރިއަށްދާ މަޝްރޫޢުތަކަށް ބެލިކަމުގައި ވިޔަސް
އިހަވަންދޫގައި ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ކުރިއަށްދާކަށް އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން. 2017 ވަނަ
އަހަރު ބަޖެޓުގައި ވެސް އިހަވަންދޫއަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހުރި ހިނދު، އިހަވަންދޫގެ ގިނަ ރައްޔިތުން އެދެމުން އަންނަ،
ނުވަތަ ހާސިލުކުރަމުން އަންނަ ވަރަށް ގިނަ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކެއް ހިމެނިފައިވާކަން މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން.
އެގޮތުން، ޒަމާނީ ފެންވަރުގެ މިސްކިތެއް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައި އޮތުމަކީ ވެސް އަޅުގަނޑު
އުފާކުރާ ކަމެއް. ހަމައެހެންމެ އިހަވަންދޫ ބަނދަރުގެ ދަތިކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ލަފާފުރުމުގެ ދަތިކަން
ޙައްލުވެގެންދާދިއުން މިއީވެސް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފަޚުރުވެރިކަމާ އެކު ފާހަގަކުރާ ކަމެއް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ
ކަމަކީ، އަޅުގަނޑު މިއަދުގެ ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށާއި އަދި މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވާ ކޮމިޓީގައި ތިއްބެވި
ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުގެ އާދޭހަކީ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އަނެއް 2 ރަށް؛ މާރަންދޫ، މޮޅަދޫ، ޚާއްޞަކޮށް
މޮޅަދޫ މި ބަޖެޓު ފޮތުން ފެންނަންނެތުން މިއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. ހަމައެއާއެކު މާރަންދޫއަކީ ވެސް އާބާދީގެ
ގޮތުން ކުޑަ ރަށެއް ނޫން. 1000 މީހުން ދިރިއުޅެމުންދާ ރަށަކަށް ވާހިނދު، ރަށުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ހާލަތު ވަރަށް
ދަށްކޮށް އޮތުމުން މިކަމަށް ޙައްލެއް އައުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމަކަށް ވާހިނދު، ޚާއްޞަކޮށް މާރަންދޫގައި
ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ކަންތައް މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ހިމެނި، އެކަމަށް އަލިމަގެއް ފެނިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް
އެދޭ ކަމަކަށް ވާތީ އެކަން ފާހަގަކޮށްލަން. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓެއްގެ ވާހަކަދައްކާއިރު އެކި ފަރާތްތަކުން، ސިޔާސީ
އެކިއެކި ބޭނުންތަކުގައި އުޅުއްވާ ފަރާތްތައް އެކި ތަފާތު ވާހަކަތައް މި ފްލޯގައި ދައްކަމުންދާއިރު އަޅުގަނޑު ވެސް ހިތަށް
ވަރަށް ގިނަ އެއްޗެހިތަކެއް އާދޭ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ ސިޔާސީ
ބަޖެޓެއް ނޫނޭ. މިއީ ތަރައްޤީއަށް އަމާޒުކޮށް، ތަރައްޤީގެ ބަޖެޓެކޭ. އާދެ! އަޅު ގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަފަހަރު މި ވާހަކަތައް
މި މަޖިލިސް ތެރޭގައި ދައްކަމުން އެބަދޭ. ބަޖެޓަކީ އެއްވެސް ތާކުންތާކުނުޖެހޭ، ދެއުޅިއެއްނުވާ ބަޖެޓެކޭ. އާދެ، ތަރައްޤީގެ
ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ބަޖެޓު ފޮތުގައި ހިމެނިފައިވާއިރު، އަޅުގަނޑުމެން މިއެދޭ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން މި އެދެނީ
އަޅުގަނޑު މި ހިތަށްއަރަނީ ކޮންކަމެއް ބާވައޭ؟ އަމިއްލަ ޖީބަށް ލާރި ވަންނާނެ ގޮތެއް މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ނެތީމަ ކަމަށް
ވެސް ވެދާނެ މި ބޭފުޅުންނަށް މި އުނދަގޫވަނީ. އަޅުގަނޑު ހިތަށް އާދޭ ޤައުމު ތަރައްޤީވެ، ޤައުމު ކުރިއަރައިދިއުމަކީ
ހަމަގައިމު ވެސް މިއަދު ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ވެސް ބޭނުންވާނެ ކަމެއް. މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ހިސާބުތަކަށް
ބަލައިލިކަމުގައި ވިޔަސް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުން މި ދަނީ، މި މާލެއަށް ބެލިކަމުގައި ވިޔަސް
140

އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ އިމާރާތެއް، 25 ބުރީގެ އިމާރާތެއް ހެދިގެންދާ މަންޒަރު. ބުރިޖު އެޅިގެންދާ މަންޒަރު. މިހެންގޮސް
ހުޅުމާލޭގައި ބޮޑު މަޝްރޫޢެއް ކުރިއަށްދާ މަންޒަރު. އިބްރާހީމް ނާޞިރު އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓު ބޮޑުވެގެންދާ
މަންޒަރު. މި ހުރިހާ ކަމެއް ވެގެންދާދިއުމަކީ އެއްވެސް ތާކުންތާކުނުޖެހޭ ބޭކާރު ޚަރަދުތަކެއް ކަމަށް މި ބުނާބުނުމަކީ
އަޅުގަނޑަށް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ޖޯކަކަށް. އާދެ، މިހެން މި ދަންނަވަންޖެހެނީ، އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ވެސް
މިފަދަ ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ބޭނުންވަނީ ކޮންކަމެއް ކަމެއް އަޅުގަނޑަށް ހަމަގައިމު ވެސް އޮޅިއްޖެ މިހާރު.
ދާއިރާތަކުގެ ތަރައްޤީއޭ ކިޔައިގެން ވާހަކަދައްކާއިރު، މިއަދާ ހަމައަށް މިވީ 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރަށްތަކަށް ލިބިފައި ހުރި
ކުރިއެރުމާއި އައިސްފައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލައި ވިސްނާލައިފި ކޮންމެ މީހަކަށް މޭގައި އަތްއަޅާލީމާ އެބަ އެނގެންޖެހޭ
ކަންނޭނގެ މިއަދުގެ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވޭތުވެދިޔަ އެހެން ރައީސުންނަށް ނުކުރެވޭ އެތައް ކަމެއް މި ރައީސް ކުރައްވާފައި
ހުރި މަންޒަރު ހަމަގައިމު ވެސް ފެންނަމުން މި ދަނީ. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ރައީސް ފަހަތުގައި މި
ތިއްބަވާތިއްބެވުމުގައި ވެސް ބައެއް ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުން މަގުމަތިން ދިމާވެގެން ވެސް، އަދި ބައެއް ޕޯޑިއަމުތަކުގައި
ވެސް އެބަ ދަންނަވާ، މުހައްމާއޭ ހަމަ ރައީސް ޔާމީން ވިދާޅުވާހާ ގޮތަކަށް، ރައީސް ޔާމީން ބުނާ ހުރިހާ ގޮތަކަށް
ވޯޓުދެއްވަމުންދޯއޭ ތި ދަނީ. ދެން ބައެއް ބޭފުޅުން ސިފަކުރޭ މާލޫދު ޕާޓީއެއްގެ ގޮތުގައި. އާދެ! އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަންނަނީ
މާލޫދު ޕާޓީއެއްކަމުގައި ވިޔަސް، ނަގާކިޔާނެ ބަޔަކު ތިބެގެން ކަންނޭނގެ އެ ޕާޓީއެއް ނުވަތަ އެ މާލޫދު ޕާޓީއެއް ވެސް
ވުޖޫދުގައި އޮންނާނީ. ދެން ތިއްބެވި އެހެން ޕާޓީތަކުގައި ތިއްބެވި ލީޑަރުންނަށް ނަގާކިޔަން ވެސް ނޭނގޭ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ. އަދި އެ ލީޑަރުންގެ ފަހަތްޕުޅުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް ރާގުގައި ކިޔަން ވެސް ނޭނގޭތީ
ކަންނޭނގެ އެ ވާހަކަ އެ ދަންނަވަނީ. އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ރައީސް ޔާމީނާ އެއްކޮށް މި މާލޫދު ޕާޓީކަމުގައި ވިޔަސް އެ
ބޭފުޅާ ދައްކަވާ މަގުން މި ޤައުމައިގެން ކުރިއަށްދާން ތައްޔާރަށް. މި ބަޖެޓު ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ
މިދެންނެވި އުސޫލުގެ މަތީން ތަރައްޤީއަށް ވަރަށް ގިނަ އުފާވެރި އެތައް ކަންތައްތަކެއް މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ވާކަމީ އަޅުގަނޑު
ހަމަގައިމު ވެސް އުފާކުރާ ކަމެއް. އާދެ! އަދި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން، އިހަވަންދިއްޕޮޅަށް ބަލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ
އުއްމީދުތައް ވަރަށް ގިނަ. ޚާއްޞަކޮށް ބޮޑުތިލަދުންމަތީގެ ރައްޔިތުން ކުރަމުންދާ އުއްމީދުތަކެއް އެބަހުރި. އަދި އެ
އުއްމީދުތަކަށް 2017 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ މުޅި ރައްޔިތުންނަށް، މުޅި އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް މަންފާއާއި ފައިދާ
ލިބިގެންދާ އެތައް ކަމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ވެގެންދާނެކަމީ އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް އުފާކުރާ ކަމެއް. އެގޮތުން،
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އައިހެވަންގެ މަޝްރޫޢު އިހަވަންދިއްޕޮޅުގައި ފެށިގެންދާދިއުމަކީ އިހަވަންދޫ ދާއިރާއާއި، މުޅި
ހއ.ގެ ރައްޔިތުން އުފާކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި މަޝްރޫޢުގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ
އެތައްއެތައް ފައިދާތަކެއް، އެތައް މަންފާތަކެއް މި ޕްރޮޖެކްޓުގެ ސަބަބުން ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ. ހަމައެއާއެކު
އިހަވަންދިއްޕޮޅުގައި އެއަރޕޯޓެއް ނެތުމުގެ ސަބަބުން އިހަވަ ންދޫ، ހއ. ރައްޔިތުން އުފުލަންޖެހޭ ތަކުލީފަކީ ވެސް ބޮޑު
ތަކުލީފެއް. އެކަމަށް ނިމުމެއް ވެސް اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2017 ވަނަ އަހަރު އަންނާނެކަމާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑު
141

ޝައްކެއް ނުކުރަން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ހަމަގައިމު ވެސް ގަބޫލުކުރާހިތް އޮތީ 2017 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ހުރި ކަންތައްތަކާއި ، އަދި ކުރިއަށް 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަން ދެން ވޯޓަކާ
ހަމައަށް ދާންވާއިރު މި ޤައުމު ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ރައީސް ޔާމީން އެ ކުރައްވާ މަސައްކަތަށް އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުން ހަމަގައިމު ވެސް ރައީސް ޔާމީނަށް ސެލިއުޓުކުރާކަމީ އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް އުފާކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު
ނިންމާލަމުން ވެސް ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަނޑުމެން މި ދިވެހި ޤައުމު ތަރައްޤީގެ މަގަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި ރައީސް
ޔާމީންގެ ފަހަތުގައި ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ވެސް ތިއްބެވުމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުއި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް. ވޭތުވެދިޔަ
މާޒީގައި މި ޤައުމުގައި ނުވަތަ މި ނައުގެ ހުންގާނުގައި ހިއްޕަވައިގެން ދަތުރުކުރެއްވި ބޭފުޅުންގެ ކަންތައްތައް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ގާތުން ވެސް ފެނިއްޖެ. ފޮތްތަކުގައި ލިޔެފައި ހުރި ލިޔުންތަކުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެނގިގެންގޮއްސަ ވަނީ. އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް ގަބޫލުކުރާހިތް އޮތީ ދިވެހި ތާރީޚުގަ އި ރަންއަކުރުން ރައީސް ޔާމީންގެ
ނަން ހަމަގައިމު ވެސް ލިޔެވިގެންދާނެ. މި ރާއްޖެއަށް މި ފަހުގެ ތާރީޚުގައި ދްުށ ހުރިހާ ރައީސުންނަށް ބަލާއިރު ވެސް
ރައީސް ޔާމީނަކީ ހަމަގައިމު ވެސް މި ޤައުމު ފަޚުރުވެރިވާ ފަދަ ރައީސެއް. މިކަން ކޮންމެ ރައްޔިތަކުމެ، ކުޑަކުއްޖަކު
ކަމުގައި ވިޔަސް، މުސްކުޅިއަކު ކަމުގައި ވިޔަސް ގަބޫލުކުރާނެ. އެހެންކަމުން، ރައީސް ޔާމީނާ އެކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ
ރައްޔިތުން ވެސް ތިއްބަވާނެކަމާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ޝައްކެއް ނުކުރަން. އެ މަނިކުފާނު މި ޤައުމަށް ޓަކައި އެ
ކުރައްވަމުންގެންދަވާ ބުރަ މަސައްކަތަށް އަދިވެސް އެއްފަހަރު އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝުކުރު ދަންނަވަމުން އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަނޑުގެ އެދުމެއް އަނެއްކާވެސް ހަމަ ދަންނަވައިލާނަން. 25 ޑޮލަރު އެއަރޕޯޓުން މި ފުރާ ކޮންމެ
މީހެއްގެ އަތުން ނަގާނެގުން މިއީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑަށް ތަންކޮޅެއް އުނދަގޫ ކަމަކަށް ވާތީ، އަޅުގަނޑު ހިތަށް
އަންނަނީ ދިވެހިންގެ އަތުން މި ނަގާ ޓެކްސް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ލުޔެއް މި ބަޖެޓު ދިރާސާކޮށް ނިމިގެން އަންނައިރު
އައުމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމެއް. އަދި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވެސް އެދޭ ކަމަކަށް ވާތީ އެ
ވާހަކަ ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަމުން ދަންނަވައިލާނީ، އަޅުގަނޑުގެ ހަޔާތުގައި ހަމަގައިމުވެސް ރައީސް ޔާމީންވަރުގެ ރައީސެއް
ނުދެކެން. ދެކެދެކެ ވެސް ހަމަ ގައިމު ވެސް މިވަރުގެ ރައީސެއް ނުދެގެން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ފަޒާދަށް.
ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ފަޒާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
142

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހަށް އިއްވައިދެއްވައި އަދި
ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީތީ މިނސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި އަޅުގަނޑު ހަމަ ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ، މުޅި ދައުލަތަށް ނުވަތަ މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލާބަޔާ އި މަންފާއަށް
ޓަކައި ހެދިފައިވާ ބަޖެޓެއް. މިއީ ދެންމެ އަޅުގަނޑުގެ އަޚް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، ވަކިވަކި
ފަރުންނަށް ފައިދާއެއް ނެތި ހިނގައިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް ، މިއީ ޖުމުލަކޮށް ޤައުމުގެ ޙައްޤުގައި ، ދައުލަތުގެ ޙައްޤުގައި
އެކުލަވައިލާފައިވާ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް. އަޅުގަނޑު ފުރިހަމަ ބަޖެޓެކޭ މިދަންނަވަނީ، ފާއިތުވި އަހަރުތަކުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ އައި.އެމް.އެފާއި ވޯލްޑް ބޭންކުގެ ތަފާތު ރިޕޯޓުތަކުން ދައުލަތު ދަރަނި ބޮޑުވަމުންދާ
ވާހަކަތަކާ އި، ދައުލަތުގެ ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ބޮޑުވަމުންދާކަން ފާހަގަކުރަމުންދިޔަ. ނަމަވެސް، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅޭއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެމުން މި ދަނީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ރިކަރަންޓު ޚަރަދު
ދަށްކުރެވިފައިވާ ތަން. އަދި އެއާއެއްކޮށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ 60% ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ޚަރަދުކުރުމަށް ނިންމާފައިވާ
މަންޒަރު. އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު ފޮތް ކިޔާލީމަ އެބަ އެނގޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކު ގައި 950 އަށް ވުރެ
ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓު ހިނގަމުންދާކަމީ އަޅުގަނޑުމެން އުފާކުރާ ކަމެއް. އެއީ ޤައުމަށް އަންނަ ހެޔޮ ބަދަލެއް ކަމުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން. އަދި އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީގެ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓުގެ 38% ހޭދަކުރަން ނިންމާފައިވާ ކަމަކީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޖުތިމާޢީ ފާރާންވެ ވީރާނާވެ ހަލާކުވެގެންދާ މިންވަރު ކުޑަކޮށް ، އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގައި
ހިތްހަމަޖެހިގެން ފަސޭހަކަމާއެކު އުޅުމަށް ރައީސް ޔާމީން ކުރައްވަމުންގެންދާ ބުރަ މަސައްކަތްކަން އަޅުގަނޑުމެނަށް ޔަޤީން.
އަދި ކޮބައިތޯ ؟ މި ބަޖެޓުގެ 27% ހޭދަކުރުމަށް ނިންމާފައި މި ވަނީ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީއަށް. އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ޤައުމު
ފުދުންތެރިވާ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މިނިވަންކަމާއި، އަޅުގަނޑުމެން ދީނާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސަތުތައް ދެމެހެއްޓޭނެ.
އެހެންކަމުން، އިޤްތިޞާދީ މިނިވަންކަމަކީ ކޮންމެހެން އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަންޖެހޭ މިނިވަންކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން.
މި ބަޖެޓުގައި ވެސް 22% ވަނީ ދަރަނި އަދާކުރުމަށް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ބަޖެޓު ފޮތް ކިޔައިލީމާ އެހެން އަހަރުތަކާ
ޚިލާފަށް މި އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ނުދެއްކި ހުރި ބިލު ދައްކަން އެންމެ ލާރިއެއް ވެސް ހިމަނާފައި
ނެތް. އެހެންކަމުން ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގެ މި ވޭތުވެދިޔަ ދެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ކޮންމެ
ފަހަރަކު ވެސް ނުދެއްކި ހުރި ދައުލަތުގެ ބިލުތައް ދެއްކުމަށް ޓަކައި ބޮޑު އަދަދެއްގެ ފައިސާ ހިމެނިގެންދިޔަ މަންޒަރު.
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ އެ ހުރިހާ ފައިސާތަކެއް ޚަލާޞްކޮށްފައިވާ މަންޒަރު. ދަންނަވަންތޯ؟
ޖީ.އެމް.އާރަށް ދައްކަން އިހަށްދުވަހު އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް ޙުކުމްކުރި 271 މިލިއަން ޑޮލަރު މިއަދު ރައީސް ޔާމީން
ދައްކަވައިފި. މިހެންކަމުން، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ބޮލުގައި އެޅިފައިވާ ދަރަނިތައް އަދާކުރުމަށް އެ މަނިކުފާނު އެ
ކުރައްވަމުންގެންދަވާ މަސައްކަތްތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ޝުކުރު އެ މަނިކފާނަށް ޙައްޤު މަސައްކަތްތަކެއް.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރައިމަރީ ބެލެންސް ނުވަތަ މި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ޕްރައިމަރީ ބެލެންސް މި ފަހަރު އަރަނިވެފައި ވާތީ
143

އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން. އައި.އެމް.އެފާއި ވޯލްޑް ބޭންކުގެ ރިޕޯޓުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައި ލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނި
އެބަޖެހޭ ވަކި މިންގަނޑެއްގައި ހިފަހައްޓަން. އެހެންކަމުން ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ކުރިއަށް އޮތް ބަޖެޓުތަކުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދާނީ ޕްރައިމަރީ ބެލެންސްގެ އިތުރުން، ދެން ހުންނަ ބެލެންސްތައް ވެސް ސަރޕްލަސްވެގެންދާ
ތަން. ނުވަތަ އަރަނިވެރިވެގެން ދާ މަންޒަރު. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިފަހަރުގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ 1.1
ބިލިއަން ރުފިޔާ އަރަނިވެގެންދާނެ ތަން. އެއީ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން 1.7%. ރިކަރަންޓު ޚަރަދުގައި އަޅުގަނޑު ކުރިން
ދެންނެވިފަދައިން 11% ދަށްކުރެވިފައިވާކަމީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ މުސްތަޤުބަލާ މެދު އަޅުގަނޑުމެން
ފަޚުރުވެރިވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ތަނުގައި ބަހުސްކުރާ ވަރަށް ގިނަ މެންބަރުންގެ ފަރާތުން ވެސް، އަދި
ދާދި ދެންމެއަކު ބަހުސްކުރެއްވި ބޭފުޅަކު ވެސް ވިދާޅުވި ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ވާހަކަ. ދަންނަވަންތޯ؟ އެ ބޭފުޅުން
ލަދުވެތިވާންޖެހޭނެ ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކަން. އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އެމް.ޓީ.ސީ.ސީގެ ސޯމިލުގެ
ވާހަކަ ދައްކާފައި ތިމަންނާއަށް ކުއްޔަށް ދިނަސް ތިމަންނާ 7000 ރުފިޔާ ދައްކާނަމޭ ވިދާޅުވުމަކީ ލަދުވެތިވާންޖެހޭ ކަމެއް.
ކީއްވެގެންތޯ؟ އެ ބޭފުޅުންގެ ސަރުކާރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ ބަނގުރޫޓުވެގެން ގޮސް އެ
ތަނަކީ ގެއްލުންވާ ތަނެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާއި
މަންފާއަށް ޓަކައި ކުރީގެ ސަރުކާރުން އުފެއްދެވި ޓުއަރިޒަމުގެ، ރައްޔިތުންގެ ހިއްސާވާ ގޮތަށް އުފެއްދެވި ޓުއަރިޒަމް
ޑިވެލޮޕްމެންޓު ކޯޕަރޭޝަނުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ބަނގުރޫޓޫވެގެންދިޔަ ތަން. އެހެންވީމާ،
އެމް.ޓީ.ސީ.ސީން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގައި އަރަނިވެރިވެގެން އެމް.ޓީ.ސީ.ސީން ދައުލަތުން 10000
ކީއްކުރަންތޯ، 7000 ރުފިޔާ ދެއްކިޔަސް އެއީ އެ ބޭފުޅުންނަށް ނުކުރެވި އޮތް ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުން އެ ދަނީ.
ދެން އަޅު ގަނޑުމެން ބަލައިލަންޖެހޭނީ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ކަންތަކަށް.
މިފަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑު ސަޕޯޓުކުރަން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ފާއިތުވި އަހަރުތަކުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިފަދަ
ކަންތައްތަކެއް ފެނިގެންދިޔައޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަންތައްތައް އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރު ވެސް ތަންފީޒުނުކުރެވިދިޔަކަމީ
އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ރައީސް ޔާމީން ޤައުމު ތަރައްޤީކުރެއްވުމަށް އެ
ކުރައްވަމުން ގެންދަވާ މަސައްކަތާ އެއް ސްޕީޑެއްގައި ވަޒީރުން ވެސް އެބަޖެހޭ މަސައްކަތްކުރައްވަން. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
ހުށަހަޅުއްވާއިރު ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރަށް ނުވަތަ އަލަށް ނަގަން ފަށާ ކަންތައްތަކުގެ ބިލު މި މަޖިލީހަށް ފޮނުވަން
އެބަޖެހޭ. އަހަރު ނިމޭއިރު ވެސް އެފަދަ ބިލުތައް މަޖިލީހަށް ނާންނަކަމީ އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އާޚިރު ނަތީޖާއަކީ
ރައްޔިތުންނަށް ދޭ ޚިދުމަތްތަކަށް ބުރޫއަރައިގެންގޮސް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި ހުންނަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ނަމަވެސް ހުއްޓާލަންޖެހޭތީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ފެނިގެންދިޔައީ، ނުވަތަ މި ބަޖެޓާ މެދު ވާހަކަދައްކާއިރު ވަރަށް
ގިނަ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވި ، ދަރަނިވެރިވަނީއޭ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ހައިރާންވޭ. ކީއްވެތޯ؟ އާދެ! މި ބޭފުޅުން ކޮންމެ
144

ބޭފުޅަކު ވެސް ވިދާޅުވޭ އެ ބޭފުޅެއްގެ ދާއިރާގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި އެވެނި ، މިވެނި ކަމެއް ހިމެނުމަށް. އިރުކޮޅަކުން
ބުނާނެ، ލޯނު ނަގައިގެން އެކަން ނުކުރެވޭނޭ ދަރަނިވެރިވެއޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓު ވެސް
ހިންގަންޖެހޭ. ޓެކްސެއް ނަގައިގެން އެކަން ކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ ރައްޔިތުން ފެލައިލަނިއްޔޭ. މިކަން ކިހިނެއްތޯ ކުރާނީ؟
ކޮންމެގޮތެއް ވިޔަސް ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދޭ ކަމަށް ވަންޏާ ޓެކްސް ވެސް ނަގާނެ. ލޯނު ވެސް ނަގާނެ. އެހެންނަމަވެސް ،
އެ ލޯނު ނަގާ މީހާ ނުވަތަ ލޯނުނަގާއިރު އެބަޖެހޭ ވިސްނަން އެ ލޯނު ދައްކާނީ ކޮން ގޮތަކަށްތޯ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދު ސަރުކާރުގައި ނުވަތަ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުގައި ޔާމީން ނަންގަވާ ކޮންމެ ލޯނަކީ ވެސް
ދެއްކޭނެ އިންތިޒާމުތަކާއި އަދި އެކަން ކުރާނެ އުސޫލުތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާވެގެން ނަގާ ލޯނުތަކެއް. ކޮންމެހެން ޤައުމު
ދަރަނިވެރިކޮށްލާފައި، ރައްޔިތުންގެ ބޮލުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި އިލްޒާމުތަކެއް އަޅުވާފައި ނުވަތަ ދަރަނިތަކެއް އަޅުވާފައި
ފިއްލަވާކަށް ނޫނޭ އެ މަނިކުފާނު އެ އުޅުއްވަނީ. ދިވެހި ޤަ އުމު ތަރައްޤީކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ލާބަޔާއި މަންފާއަށް ޓަކައި
މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްދިނުމަށޭ މަސައްކަތްކުރައްވަނީ. މިއީ މިއަދު ފެންނަން އޮތް ޙަޤީޤަތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެންދިޔައީ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެއަރޕޯޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޓެކްސެއްގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ 25 ޑޮލަރު ހިމެނުނީމާ،
އެކަމަށް ފާޑުވިދާޅުވި މަންޒަރު. ދަންނަވަންތޯ ބޭރުގެ ބަޔަކު ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިންނަށް އެއްވެސް ލާބައެއް
މަންފާއެއް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިއްސާއެއް ނެތް ބަޔަކު 25 ޑޮލަރު ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާ
ޚިލާފަށް ނަގަމުންދިޔައިރު އެކަމަށް ބުނީ އާއެކޭ. އެ ބޭފުޅުން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނީ އިމުގެ ތެރެއިން ރާއްޖޭގައި
ޓެކްސެއް ނެގޭނީ ޤާނޫނުއަސާސީ ބުނާ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ގާނޫނެއްގެ ދަށުން. އެހެންކަމަށްވަންޏާ
އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިގެން ގާނޫނު އިޞްލާޙުކޮށް ގެން 25 ޑޮލަރު ނަގަން އުޅުނީމަ މި ބުނަނީ ތި ގޮތް
ކަމަކުނުދެއޭ. އެ ބޭފުޅުންނަށް ރަނގަޅު ޖީ.އެމް.އާރުން އެއްވެސް ގާނޫނީ ހުދޫދެއްގެ ތެރެއިން ނޫން ގޮތަކަށް ނުވަތަ
ގާނޫނީ ހުދޫދުގެ ބޭރުން އެ 25 ޑޮލަރު ނެގިޔަސް އެ ބޭފުޅުންނަށް އޭރު ރަނގަޅު. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ތިއަށްވުރެ
ބޮޑަށް ޤައުމަށް އިޚްލާޞްތެރިވާށޭ. ޤައުމަށް ތެދުވެރިވާށޭ. އަޅުގަނޑު ދެން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތައް އެބަފެނެއޭ. އަޅުގަނޑު މިހާރުވެސް ވަރަށް ފަޚުރުވެރިވެރިކަމާ
އެކު ދަންނަވަން ، ފޯއްމުލަކުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ މިހާރު އެ ދަނީ އެޅެމުން. ފޯއްމުލަކު ބަނދަރު މަރާމާތުކުރުމުގެ މަސައްކަތް
އެބަކުރެ ވޭ. ބޮޑެތި މަގުތައް ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހެދުމުގެ މަސައްކަތްތައް އެބަ ކުރެވޭ. ގިރާ ސަރަހައްދުގެ ތޮށިލުމަށް
ޓަކައި ޑިޒައިން މިހާރު އެ ވަނީ ކުރެވިފަ. اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަންނަ އަހަރު އެކަމުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށިގެންދާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ސްޕޯޓްސް އެރީނާތައް ޤާއިމުކުރުމާއި ސްޓޭޑިއަމްތައް ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް
ވެސް އެބަކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ތަރައްޤީއަކީ ދުނިޔޭގައި ހުރިހާ ޤައުމެއްގައި
ވެސް ނިމިފައިވާ އެއްޗެއް ނޫނޭ. ހަމަ ފުވައްމުލަކުގެ ރައްޔިތުން ވެސް ތަރައްޤީ ބޭނުންވާނެ. މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުންވާ މިންވަރަށް އަޅުގނޑުމެންނަށް ތަރައްޤީ ހާސިލުކުރެވޭނޭ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. އާދެ! ފުވައްމުލަކުގެ
145

އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ މެދު ދާއިރާގަ އި ވެސް އެބައޮތް 3 އަވަށް. 3 އަވަށު ގެ ވެސް ހާލަތު ތަފާތު. 3 އަވަށަށް ބޭނުންވާ
ކަންތައްތައް ވެސް ތަފާތު. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ޤައުމުގެ ބަޖެޓު ދަރަނިވެގެންދާ ހާލަތުގައި
އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ތަރައްޤީގެ ބައެއް ކަންތައްތައް ވެސް ޤުރުބާންކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް
ފެންނަމުންދަނީ އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑު ޝޮޕިންގ ލިސްޓެއްހެން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބައިވަރު ލިސްޓުތަކެއް ކިޔަމުންދާ
މަންޒަރު. އަޅުގަނޑު ނެތިން އެފަދަ ލިސްޓެއް ކިޔާކަށް. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން މިއަދު އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްއިން ފެނިގެންދިޔަ ޖޭ.ޕީގެ ފަރާތުން ވާހަކަދައްކަވަމުން ޖޭ.ޕީގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވިދާޅުވި ރައީސް ޔާމީން ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތީ ކޯޓުންނޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަންތޯ؟ ރައީސް
ޔާމީން ކޯޓަކުން ނޫން ވަޑައިގަތީކީ. ރައީސް ޔާމީން ވަޑަގަތީ ރައްޔިތުންގެ މެޖޯރިޓީ ވޯޓު ހޯއްދަވައިގެން. އަޅުގަނޑުމެންނާއި
އެ ބޭފުޅުންނާ ހުރި ތަފާތަކީ ކީއްވެތޯއޭ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގެ ފުރަތަމަ ބުރު ކެންސަލްކޮށް ދެވަނަ ބުރުގައި އަލުން
ފަށަންޖެހުނީ. ދަންނަވަންތޯ؟ ޕީ.ޕީ.އެމަށް ނުވަތަ ރަ އީސް ޔާމީނަށް ލިބުނު ވޯޓާއި އޭރު ޖޭ.ޕީން ވާދަކުރެއްވި ޖޭ.ޕީގެ
ލީޑަރުގެ ވޯޓާ ގާތްގަނޑަކަށް 2000 ވޯޓު ތަފާތެއް ހުރީމާ، އެ ބޭފުޅުންނަށް ހީވި ކަހަލަ އެ އިންތިޚާބު ކެންސަލްކޮށްލާފައި
އަލުން ފަށައިގެން އެ 2000 ވޯޓު ލިބިދާނެ ކަމަށް. ޖޭ.ޕީ އޭގެ އަޑީގައި އޮތީ. ޖޭ.ޕީ ބޭނުންވެގެން ޖޭ.ޕީން ކޯޓުން ކުރި
ކަންތައްތަކެއް އެއީ. އޭރުވެސް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔައީ ދެވަނަ ބުރަށް ދާން. ދެވަނަ ބުރަށް ގޮއްސަ
އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އައީ ހަމަ އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމަށް އައި ގޮތަށް. މިއަދުގެ އަޅު ގަނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރަކީ ސައްޙަ
ސަރުކާރެއް ނޫނޭ، ހަލާލު ސަރުކާރެއް ނޫނޭ ގޮވަމުންދާއިރު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެމް.ޑީ.ޕީ ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ވެރިކަމަށް 2008 ގައި އައި ގޮތަށޭ އަޅުގަނޑުމެން ވެރިކަމަށް އައީ. އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ފުރަތަމަ ބުރުގައި ލިބުނީ 25%.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ލިބުނީ 25%. ދެވަނަ ބުރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ހެދީ ކޯލީ ޝަން. އެ ބޭފުޅުން ފެސް ހެދީ
ކޯލިޝަން. އިރުކޮޅަކުން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ހަމަ 3 އަހަރު ފުރެންދެން ހަމަ ވެރިކަންކުރަމުން މި ދަނީ. އެ ބޭފުޅުންނަށް
ވެރިކަންކުރަން ނޭނގުނީމާ ދެން އެ ވާހަކަދައްކާނެ ކަމެއް ނެތް. 2018 ގައި ކުރިމަތިލާ ކޮންމެ މީހަކު ޖަލަށްލާ ވާހަކަ
ދައްކާއިރު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އެއީ ޙަޤީޤަތެއް ނޫނޭ. އެންމެ ފުރަތަމަ 2018 ގައި ކުރިމަތިލައްވާނެކަން
އިޢުލާންކުރެއްވީ ތިޔަ ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިހާރުވެސް ތި އިންނެވީ ތި ގޮނޑީގައި ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓަން.
އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފު ވާހަކަ ނުދައްކަވާށޭ. ޙަޤީޤަތާ ކުރިމަތިލައިގެން
ހުރިހާ އެންމެން ވެސް މަސައްކަތްކުރާށޭ. ދިވެހި ޤައުމަށް އުފާފާގަތި އަދަށް ވުރެ ފަހި މާދަމާއަކަށް އަޅުގަނޑު އެދެން.
وال سالم عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
146

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމްދީދީއަށް.
ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ މަރުޙަލާގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑަށް ތި ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަވަސްވެގެންނާނީ 2016 ވަނަ އަހަރު، މި ހިނގާ
އަހަރު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ކަނޑައެޅި ބަޖެޓުން ކުރެވުނު ކަންތައްތައް އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށާއި އަދި މި އިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ހާމަކޮށްދޭން. އަދި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އެކަން ހާމަކޮށްދޭން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މި ވޭތުވެދިޔަ 50 އަހަރު، މިނިވަންކަމަށް 50 އަހަރު ފުރުނީ މި އަހަރު. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއްގަ އި ވެސް
ހަމަ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގަ އި ވެ ސް ހަމަ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅެމުން އައީ. އޭރުވެސް ، މި 50 ކުރިން
ވެސް ރައްޔިތުންގެ ޒަރޫރީ ބޭނުންތަކެއް ހުރި. ރައްޔިތުން ބޭނުން އޭރުވެސް ނަރުދަމާ. އޭރުވެސް ރައްޔިތުން ބޭނުން ފެން.
ރައްޔިތުން ބޭނުން މަގުތައް ހަދަން. ރައްޔިތުން ބޭނުން އޭރުވެސް ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ސްކޫލްތައް. ރަނގަޅު ޞިއްޙީ
ނިޒާމު ބޭނުން. ރަނގަޅު ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ދަތުރުފަތުރުކުރަން ވެސް އެނގޭ. ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި
މަތިންދާބޯޓު އުދުއްސާކަން އޭރުވެސް އެނގޭ. ކޮންމެ އައްޑު އަތޮޅު ގަމަށް ވެސް އާދޭ ބޯޓުފަހަރު. އެހެންނަމަވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ދަތުރުކުރީ ހަފްތާއަކުން މާލެ އަންނަނީ ބަރުބަރީ ބޯޓުގައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަމެއް ނުވި. އޭރުގައި
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެރިން ވެސް ތިބި. މިކަމެއް ނުވި. މިއަދަކު ނޫން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނަރުދަމާ ބޭނުންވީ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ފެން ބޭނުންވީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ ބިން ހިއްކަންވީ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ގޭގޭގެ ކޮޓަރިތަކަށް
ރާޅުޖަހާތާ 50 އަހަރު މި ވީ. ރަށް އޮތީ ފުރި ތޮއްޖެހިފަ. ހުރިހާ ވެރިންގެ ކައިރިން އަޅުގަނޑުމެން އާދޭސްކުރިން. އަންނަ
ކޮންމެ ވެރިއެއްގެ ފަހަތުން އަޅުގަނޑުމެން ދުވިން. މި ރަށުގައި ބިން ހިއްކައިދީބަލާށޭ. މި ރަށުގައި ފެން ބޮޑުވެއްޖެއްޔާ
ރަށު ރައްޔިތުން ޤަޟާޙާޖަތަށް ގޮސްފިއްޔާ އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ހުންނަނީ ރައްޔިތުންގެ ވަށައިގެން އެނބުރިއެނބުރިއޭ.
ބަލިމަޑުކަން ފެތުރެނީއޭ. މިކަމެއް ނުވި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޒަޢާމަތުގައި މި ހުންނެވި ރައީސް
ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ ވެރިކަމަށް 3 އަހަރު ފުރުނުއިރު 50 ހެކްޓަރުގެ ބޮޑު ބިމެއް އެ އޮތީ 170 މިލިޔަން
ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްގެން ހިއްކައި ރިވެޓްމެންޓުޖަހައި އެ ނިންމަނީ. ފެން އަޅައި، ގޭގެއަށް ފެންއިސްކުރު ލާފައި ހުރީ މި
އަހަރު ތެރޭގައި. މި 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހުރި އެއްޗެހި މިއީ. ތިމަންނާމެންގެ ބަޖެޓުގައި ހުރި އެއްޗެއްސެއް
ނުކުރެވެއޭ. ނުކުރެވެއޭ. ބަޖެޓު ކޮބައިހެއްޔޭ. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ކުރި ކަންތައް. މި އަހަރު ކުރި ކަންތައް. އަދި
އަންނަ އަހަރު އޮތީ ބާކީ. 15 މިނެޓު އެބަ އޮތެއް ނޫންތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވާފަ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ
ބައެއް މަގުތައް އެހެރީ ތާރުއެޅިފަ. ބަނދަރުމައްޗަށް ވެސް ތާރުއަޅާފައި އެބައޮތް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ސަރުކާރުގެ
147

ވުޒާރާތަކުންދޭ ޚިދުމަތްތަކުގެ ފެންވަރު ވެސް ރަނގަޅުވެއްޖެ. ޞިއްޙީ މަރުކަޒު އިތުރަށް ތަރައްޤީވެފަ. ޕެރަމެޑިކް
އެމްބިޔުލާސް އެ ތަނުގައި ދަތުރު އެބަކުރޭ. އާސަންދަ ފާމަސީ އެތާ ހުޅުވިފައި އެބަހުރި. މިއީ ނޫންތޯ ހެޔޮ ވެރިކަންކުރާ
ގޮތަކީ. މިއީ ނޫންތޯ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ. ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި ފުޓްސަލް ދަނޑުތައް އެޅިފައި އެބަހުރި. ފޭދޫގައި ބޮޑު
ފުޓުބޯޅަ ދަނޑުގައި ޒަމާނީ ފެންވަރުގެ ލައިޓުޖެހިފައި ހުރީ. އައްޑޫ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓު އެ ހުޅުވެނީ. ހަދާ
ނިމިފައި އެ އޮތީ. މި ޑިސެންބަރު މަހުގައި ހަމަ ޓިކެޓި ވިއްކާ މިހާރު 600 މީހުން މިހާރު ޓިކެޓު ގަނެފި. 3 ފުލައިޓް
މިހާރު ފުލްވެއްޖެ. ޑިސެންބަރު 1 އަށް މިހާރު ސަރުކާރުން އޮތީ ހުއްދަދެއްވާފަ. މަތިންދާބޯޓު ސީދާ އައްޑޫން
ސްރީލަންކާއަށް ދަތުރު މި ފަށަނީ. އައްޑު އަތޮޅުގައި ހޮސްޕިޓަލް، ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއްގެ ވާހަކަ ސަރުކާރުން ދެއްކީ.
އިއްޔެ ވަނީ އެލިޔާ ކޮންސްޓްރަކްޝަނާ ހޮސްޕިޓަލްގެ މަސައްކަތް ހަވާލުކޮށްފަ. ކޮންކަމެއް ނުވެގެން މި އުޅެނީ؟ ކޯއްޗެއް
ދޭންވީ؟ ކޮން ސަރުކާރަކަށް ވީ؟ މި ސަރުކާރަށް ނޫންތޯ ވީ. މިއީ ކޮށްދިން ކަންތައް. އަންނަ އަހަރަށް ކުރެވެން ހުރި
ކަންތައްތައް މި ދަންނަވަނީ. ފޭދޫއަށް ނަރުދަމާ އެބައޮތް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް މީހުންނަށް
މިއެއް ނުފެނޭ. އެހެންނުވާނީ، ބަޖެޓުގައި މި ހުންނަނީ ތަފާތު ކޯޑުތައް. މި ހުންނަ ތަނެއް ނޭނގޭ ވިއްޔާ އެ މީހުންނަކަށް.
ނުފެންނާނެއްނު. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ އޮތް ތަން. އަޅުގަނޑު ވިއްޔާ މެންބަރަކަށް މިހިރީ. ފޭދޫގައި ސްޕޯސްޓްސް އެރީނާއެއް
އެބަ އޮތް ޤާއިމުކުރުމަށް. އެތާގައި ނެޓްބޯލް، ބަށިބޯލް، ވޮލީބޯލް، ބެޑްމިންޓަން ކޯޓުތައް ހެދޭނެ އެތާގައި اله
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ. އަދި ހަމަ ފޭދޫގައި ފެންބޮޑުވާ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި، އެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި
ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހިމެނިފައި އެބަހުރި. މިއީ ނޫންތޯ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވެގެން އުޅޭ ކަންތައްތަކަކީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، މިތާގައި އެކިއެކި ތަފާތު މެންބަރުން މިއަދު ހެނދުނު އިރުއެރީއްސުރެ، އިއްޔެއްސުރެ ސަރުކާރަށް
ވަގަށް ގޮވައި މިކަންތައްތައް ކުރަނީ. ތިމަންނާމެންގެ ސަރުކާރުވަރުގެ ސަރުކާރެއް ނެތޭ. މިއީ ވިޔާނުދާ ސަރުކާރެކޭ.
ބަލަގަ! ރައްޔިތުން ކީއްކުރަންތޯ ސަރުކާރު ގެންނަނީ؟ އަޅުގަނޑު ދެންމެ މިދެންނެވި ކަންތައްތައް ކުރަން އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ގެނައީ. ވޭތުވެދިޔަ 50 އަހަރު، މި އަހަރު މިނިވަންކަމަށް 50 އަހަރު ފުރިގެން ފާޑުފާޑުގެ ބޮކިފަ ތި
ލައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ފުނަ ހަރަކާތާއި އަނެއް ހަރަކާތަކާ ބާއްވައި މި ނިންމާލީ. ބަލަގަ! މި ރަށްރަށުގައި ޢަބްދުاله
ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގެ 3 އަހަރުގައިހޭ މި ކަންތައް ބޭނުންވެގެން މި އުޅެނީ؟ ނޫން. ކުރިންވެސް ބޭނުން. މިކަމެއް ނުވެ
އޮތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ތިބީ އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ މި ސަރުކާރާ އެކު. ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ވެސް
ތިބެނީ ސަރުކާރާ އެކު. މިކަންކަން ބޭނުންވެގެން ރައްޔިތުން މި އުޅެނީ. އެހެން ކަމެއް ބޭނުންވެގެނެއް ނޫން މި އުޅެނީ.
އަޅުގަނޑުމެން މިތާނގައި ތަރައްޤީ ބޭނުންވެގެން ، ނަރުދަމާ ބޭނުންވެގެން، ފެން ބޭނުންވެގެން، ބަނދަރު ހަދަން
ބޭނުންވެގެން، ބޭރު ތޮށިލާން ބޭނުންވެގެން، ފަޅު ކޮންނަން ބޭނުންވެގެން، ބިން ހިއްކަން ބޭނުންވެގެން، ސްކޫލު އިމާރާތް
އަޅަން ބޭނުންވެގެން، މި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު، މަސްވެރިކަން ރަނގަޅުކުރަން ޓުއަރިޒަމް ރަނގަޅުކުރަން
ވާހަކަދައްކާއިރު ބަޖެޓުގައި ނަރުދަމާ ނެތޭ، ފެން ނެތޭ. ބަޖެޓުގައި އޮވޭ ދެ ކަމެއް. ބަޖެޓުގައި އޮވެއޭ ބަޖެޓުން
148

ޚަރަދުކުރަންޖެހޭ ގޮތާއި އަދި ބަޖެޓަށް ރެވެނިއު ، ޚަރަދުކުރާނެ ފައިސާ ހޯދުމާ. ފައިސާ ހޯދުމަށްޓަކައި އާމްދަނީ
ހޯދުމަށްޓަކައި މިތަނަށް ބިލެއް ހުށަހަޅައިފިއްޔާ ބޮލަށް އުޑުވެއްޓެނީހެން ހީވަނީ. ތިމަންނާމެން ދުނިޔެ؛ ބަލަގަ! އާމްދަނީ
ނުހޯދާ، ރެވެނިއު އިތުރުނުކޮށް ކިހިނެއްތޯއޭ ޚަރަދު އިތުރުކުރާނީ. އަނެއްކޮޅުން އެބަ ބުނޭ، ޤައުމު ދަރަނީއޭ. މި ޤައުމު
ބޭރު ޤައުމުތަކަށް ދަރައި ހުސްވެއްޖޭ. ވިކެނީ އޭ. ޤަ އުމުގެ ދަރަނި ބޮޑުވަނީއޭ. ބަލަގަ! ދަރަނި ބޮޑުވާނެ ނޫންހެއްޔޭ މި
ވޭތުވެދި ޔަ 50 އަހަރުގައި މިކަމެއް ނުކުރެއޭ. އެއްފަހަރާ؛ އެއީ ރައީސް އެކަން ކޮށްދެއްވަންޏާ ހުރިހާ މީހުން ވެސް
ބޭނުންވާނެއްނު. އިދިކޮޅު މީހުން ވެސް ބޭނުންވާނެއްނު. އަޅުގަނޑުމެން އުފާވެއޭ އެކަމާ. އެމް.ޑީ.ޕީން ވެސް ބޭނުންވާނެ.
ޖޭ.ޕީން ވެސް ބޭނުންވާނެ. އެހެން ހުރިހާ ޕާޓީއަކުން ބޭނުންވާނެ. ޕީ.ޕީ.އެމުން ވެސް ބޭނުންވާނެ. މިހާރު ކޮށްދެއްވާ
ސަރުކާރެއް އޮތީމަ އެންމެން ވެސް މި ބޭނުންވަނީ އެއްފަހަރާ މުޅި ޤައުމު ތަރައްޤީކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ ރައީސް ޔާމީނަށް ފުރުޞަތުދެއްވާށޭ. ހުރިހާ ރަށެއް ތަރައްޤީކޮށްދެއްވާނެ. ހުރިހާ ރަށަށް ފެން އަޅުއްވައިދެއްވާނެ.
ނަރުދަމާ އަޅުއްވައިދެއްވާނެ. އެކަން އެ މަނިކުފާނު އެ ދަނީ ކުރައްވަމުން. ބަލަ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނުނީ މިއަދު
ވެސް؛ ކޮން ސަރުކާރަކަށް މިކަން ވީ؟ އެއްކަލަ އެ ވިދާޅުވާ އެއްބުރު ސަރުކާރު، އަނެއް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު ވެރިކަމުގައި
ތިބެގެން އެ މީހުންނަށް މި ޤައުމުގެ އާމްދަނީއެއް ނުއުފެއްދި، ރައްޔިތުންނަށް މުސާރަ ނުދެވިގެން މި އޮތްތާ އޮތް
އެއރޕޯޓެއް ވިއްކާލައިފި. މި ފަރާތުގައި އޮތް ދިރާގު ވިއްކާލައިފި. އެ ފަޅީގައި އޮތް ފެން ކުންފުނި ވިއްކާލައިފި. މިއަދު
އެ ދެއްކީ އެއަރޕޯޓަށް ، އެ އޮތީ 3.8 ބިލިޔަން ރުފިޔާ އެއްފަހަރާ ގަނޑުކޮށް ދީފަ. އިސްތިޢުފާދީފައެއް ނުދޭ ބިރުންނެއް.
ބަލަގަ! މި މަހު ވެސް ސަރުކާރު މުވައްޒަފުންނަށް މުސާރަ ދޭނެ. 250 މިލިޔަން ޑޮލަރު، 51 މިލިޔަން ޑޮލަރު އެއް
ފަހަރާ ގަނޑުކޮށް އެ އޮތީ ދައްކާފައި ޖީ.އެމް.އާރަށް. މި މީހުންގެ ސަރުކާރެއް މިތާ އޮތް ނަމަ، ނިމުނީއެއްނު.
އަޅުގަނޑުމެން އަނބިން، ދަރިން ވިއްކާލަންޖެހޭނީ މި ލާރި ދައްކާނެ ގޮތެއް ނޭނގިގެން. ބައްލަވާ! މުދިމުންނަށް މުސާރަ
ނުދެވިގެން މުދިމުންކޮޅުގެ މުސާރަ ކަނޑާލި ބައެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ. މި މީހުންނަށް ކިހިނެއްތޯ 3.8
ބިލިޔަން ރުފިޔާ އެއްފަހަރާ ދައްކާނެ ގޮތް މި މީހުންނަށް ފެންނާނީ. އެނގޭނީ ކިހިނެއްތޯ. އަނގަގެޅިދާނެ. އަނގަތެޅިދާނެ
މިތާގައި ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް. އެކަމަކު މިއީ ޙަޤީޤަތް. ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް އެއްފަހަރާ އެހެރީ ނޫސްތަކުގައި
ޖަހާފަ. އަޅުގަނޑު ދޮގުހަދަނީއެއް ނޫން. އެހެރީ ޖަހާފަ. މިއަދު ދެން ކީކޭ ބުނާނީ؟ މި ލާރި ނުދެއްކޭނޭ. ކިހިނެއްހޭ ލާރި
ހޯދާނީ ކޮންތާކުންހޭ. ހަމަ އެއްކަލަ ބުރިޖުގެ ވާހަކަ ދިޔަ ގޮތަށް. ބުރިޖު އަޅާނީ ކިހިނެއްހެއްޔޭ. ކޮބައިހޭ އިންޖިނިއަރުން.
ކޮންތާކުންހޭ ރުފިޔާ ހޯދާނީ. މިހާރު ބުރިޖު އެޅީމަ އެ ވާހަކަ ހުއްޓާލައިފި. ޖީ.އެމް.އާރުގެ ވާހަކަ ވެސް ދެނެއް ނުދައްކާނެ.
މި އޮތީ ފައިސާ ދައްކާފަ. މިއީ ޢަމަލުކުރާ ސަރުކާރެއް. ރައީސް ނަޝީދު ގޮތަށް ކޮންމެ ހުކުރު ދުވަހަކު ކުންނާރު ގަހަށް
އަރާ އޮވެގެން ޚިޠާބުދެއްވާ ރައީސެއް ނޫން މިތާ މިހިރީ. މަސައްކަތްކުރައްވާ ރައީސެއް. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި
ހެނދުނުން ފެށިގެންގޮސް ރޭގަނޑު 2 ،1 ޖަހަންދެން މަސައްކަތްކުރައްވާ ރައީސެއް މިއީ. ބޭކާރު އަނގަތަޅުއްވާ ރައީސެއް
ނޫން. އެ މަނިކުފާނު ފަރާތުން ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކަ ދައްކާނީ އަޅުގަނޑުމެން. އެ މަނިކުފާނަކަށް ނެތް ވަގުތެއް. އެހެންވީމާ،
149

އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ މައިތިރިވެގެން ތިބޭށޭ. ތި ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާގައި ވެސް ބަނދަރު ވެސް ހެދޭނޭ. ނަރުދަމާ ވެސް
އެޅޭނެ. ބޭރު ތޮށި ވެސް ލާނެ. އިސްކޫލު ވެސް އަޅާނެ. މުޅި ޤައުމުގައި މިކަން ކުރައްވާނެ. ވަކި ރަށެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު
ބަޖެޓު ބަލައިލިއިރު ކާށިދޫގައި ވެސް ފެނާއި ނަރުދަމާ. ފައިޞަލް ސަރުކާރަށް އެއްޗިހިގޮވާނީ. މަދުވެގެން. އެހެންވީމާ،
މިކަން އެބަވޭ އިނގޭތޯ. މިކަން އެބަވޭ. ފުރުޞަތުދީގެން ތިބެންވީ. އަނެއްކޮޅުން؛ ބަލަގަ! މިބޭފުޅުން އެބަ ބުނެއޭ ފެނާއި
ނަރުދަމާ އަޅާށޭ. އަނެއްކޮޅުން އެބަ ބުނޭ ޓުއަރިސްޓުން ނާންނާށޭ. ޓެކްސް ނަގަނީއޭ. އެއަރޕޯޓުން 25 ޑޮލަރު ނަގަނީއޭ.
ޤައުމެއް ހިންގުމުގައި މި އޮންނަ އުސޫލަކީ ގަނެވިއްކުމުގެ އުސޫލު. ސްޕަމާޓަކަށް ގޮސް ގިނައިން ގަނެފިއްޔާ ގިނައިން
ދޭންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުން ގިނައިން ބޭނުންވަންޏާ ރައްޔިތުން އަތުން ގިނައިން ނެގޭނެ. ދެން ކާކު އެއްޗެހި
ދޭނީ؟ ޤައުމެއްގައި އޮންނަނީ ވިޔަފާރި އިނގޭތޯ. ވިޔަފާރި އޮންނާނީ. ބޭރުން ހިލޭ ލިބެނީއެއް ނޫން. އެހެންނޫނިއްޔާ
ޖެހޭނީ ފަޅެއް ވިއްކާލަން. އެހެންނޫނިއްޔާ ޖެހޭނީ ރަށެއް ވިއްކާލަން. އެހެންނޫނިއްޔާ ޖެހޭނީ ކޮންމެވެސް އެހެން ވިޔަފާރިއެއް
އުފައްދަން. ރައްޔިތުން 5000 ރުފިޔާއިން، 7000 ރުފިޔާއަށް ބަދަލުކުރަން ބޭނުންވަނީ. ރައްޔިތުން ހުސްނުވާ އާސަންދަ
ބޭނުންވަނީ. ރައްޔިތުން ހިލޭ ތަޢުލީމު ބޭނުންވަނީ. ރައްޔިތުން ހިލޭ ފެން ބޭނުންވަނީ. ހިލޭ ނަރުދަމާ ބޭނުންވަނީ. ހިލޭ
ބަނދަރު ހަދަން ބޭނުންވަނީ. ބަނދަރަށް ވަންނަ ދޯންޏަކަށް، އޮޑިއަކަށް ލާރި ދައްކާކަށްނުޖެހޭ. މިހެން ބޭރު ޤައުމެއްގައި
ގޮސް ރަންވޭމަތީގައި ފުލައިޓެއް ބާއްވައިފިއްޔާ އެއަށް ޗާޖުކުރާނެ. ބަނދަރަށް ބޯޓެއް ވަދެފިއްޔާ އެއަށް ޗާޖުކުރާނެ. ގަޑި
ހަމަވާންވާއިރަށް ލާރި ނަގާނެ. ގަޑިއަކު ވަކި ވަރަކަށް ލާރި ދައްކަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަޅުތެރޭގައި ހަމަ އަޅާލައިގެން
އެ ތިބެނީ ބޭރު އަންނަ ބޯޓުފަހަރު ވެސް ލާރި ދައްކާކަށްނުޖެހޭ. މިތާނގައި ހަނޑުލާއި، ހަކުރާއި ފުށާ ވެސް ބޭރުމީހުން
ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެކި ގޮތްގޮތަށް ބޭރުން ލޯނު ނަގައިގެންނާއި އެދި އެތެރޭން ޓެކްސް ނަގައިގެން އަޅުގަނޑުމެން
ގަނެފައި ހުންނަ ހަނޑުލާއި، ހަކުރާ، ފުށް ބޭރުމީހުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ހިލޭ ކާންދޭންޖެހެނީ. އެއާ ވެސް ދެކޮޅު
އަޅުގަނޑުމެން މި ހަދަނީ. ބަލަގަ! ސަބްސިޑީޒް ދީފައި އަޅުގަނޑުމެން ގަނެފައި ހުންނަ އެއްޗެއް ވެއްޖެއްޔާ އެ އެއްޗެއް
އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ މީރު ގޮތް، އެ މީހުންނަށް ދޭންޖެހޭނީ އެގޮތަށް. އޭގެ
ޙައްޤުވެރިންނަށް. މި ތަނަށް އަންނަ ފަތުރުވެރިންނަށާއި ބިދޭސީންނަށާއި އަންނަހާ ބަޔަކަށް ބަހައިލާކަށްނުޖެހޭނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ވަކާލާތުކުރަނީ އެގޮތަށް މިތާނގައި. އެހެންވީމާ ، މިއީ ދެރަވަރު ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި
ސަރުކާރު ވުޖޫދަށް އައިއިރު އަޅުގަނޑުމެން ކީކޭތޯ ބުނަމުން އައީ؟ އަޅުގަނޑުމެން ބުނަމުން އައި ވާހަކައަކީ ތަރައްޤީއަށް
އާއެކޭ ބުނާށޭ. ހުޅުޖެހުމަށް ނޫނެކޭ ބުނާށޭ. އިސްލާމް ދީނަށް އާއެކޭ ބުނާށޭ. އިސްލާމް ދީނަށް ފުރައްސާރަކުރާ މީހުންނަށް
ނޫނެކޭ ބުނާށޭ. އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅުކުރަން އާއެކޭ ބުނާށޭ. އިޤްތިޞާދު ފުނޑާލުމަށް ނޫނެކޭ ބުނާށޭ. މިއީ ނޫންތޯ
އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކި ވާހަކައަކީ. ރިވެތި ދިރިއުޅުމަށް އާ އެކޭ ބުނާށޭ. ފަނާކުރަނިވި ދިރިއުޅުމަށް ނޫނެކޭ ބުނާށޭ. މަގުމަތި
އަމާންކުރުމަށް އާއެކޭ ބުނާށޭ. މަގުމަތި ނާމާންކުރުމަށް ނޫނެކޭ ބުނާށޭ. މި ވާހަކަ ދައްކަމުން ނޫންތޯ އަޅުގަނޑުމެން އައީ
150

އިހަށްދުވަހު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މީގެތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ޢަބްދުاله ޔާމީން
ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް "އޭ" ރިޕޯޓެއް މިހާރުވެސް ދެވިއްޖޭ. މާލޭގެ މަގުތައް އެ މަނިކުފާނު ވެރިކަމާ ހަވާލުވިއިރު އޭރު، އެ
ދުވަހު އަޅުގަނޑުމެން ދެކުނުވަރާ ބަލާފައި 100% އަމާން. ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދު އޮތީ ރަނގަޅު މިނެއްގައި، ރަނގަޅު
ގޮތުގައިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ރާއްޖޭގެ އުތުރާއި ދެކުނަށް މި ދާ ތަރައްޤީގެ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް، ދެމިގެންމިދާ
މަޝްރޫޢުތައް؛ ރޮކެޓް ސްޕީޑުގައި މި ދަނީ. މި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ސަބަބުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ ރާއްޖޭގެ
ރަނގަޅުކަން އިޤްތިޞާދު. އަނެއްކާ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ 251 މިލިޔަން ޑޮލަރު، 3.8 ބިލިޔަން ދިވެހި
ރުފިޔާ، ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި ފުރަތަމަ އަހަރުގައި ބަޖެޓުގައި 1/3 ގަނޑުކޮށް ބޭރު ކުންފުންޏަކަށް ދިން ވާހަކަ. އެއީ
ނަޝީދު މި ޤައުމަށް ޖެއްސި މުސީބާތެއް. އެ އޮތީ ދީފައި އެ ލާރި ވެސް ގަނޑުކޮށް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ
ކީކޭތޯ؟ ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދާއި ރާއްޖެ ބަނޑަށް ޖެހި ޤައުމު ހަލާކުވެގެންދާ ގޮތަށޭ ޢަބްދުاله ޔާމީން ވެރިކަންކުރައްވަނީ.
ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ފައިސާއެއް ނަގައިފިއޭ. އެހެންނަމަވެސް، ޢަމަލުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ އެހެން ގޮތަކަށް. ބަލަގަ!
އެމް.ޑީ.ޕީ މީހުން ވެސް ސައިކޮޓަރީގައި ތިބެގެން މި ވާހަކަ އެބަ ދައްކައޭ. ހާދަހާ ވަރުގަދަ ވީމައޭ އެއް ފަހަރާ ގަނޑުކޮށް
މިހާ ގިނަ ލާރި ދެވޭނި. މިކަން ރައްޔިތުންނަށް އަންގަން އެބަޖެހޭނު. އެ ބޭފުޅުން ސިއްރުސިއްރުން ކޮޓަރީގެ
ދޮރުލައްޕައިގެން ތިބެގެންނޭ މި ވާހަކަ ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑު އެބައިވޭ. އަދި އެބަ ވިދާޅުވޭ އޭގެ 10%
ތިމަންނާމެންނަށް އިންތިޚާބަށް ލިބޭނޭ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް އުފަލޭ. ޖީ.އެމް.އާރަށް މިއަދު ދެއްކި ފައިސާގެ 10%
ޑީލްހަދާފައި އޮތީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެ 10% ލިބިގެން ވެސް ޔާމީނާ ވާދައެއް ނުކުރެވޭނޭ. ޔާމީނެއް ނޫޅޭ
އެމް.ޑީ.ޕީއާ ވާދަކުރާކަށް. ޤައުމުގައި ހުރި މައްސަލަތަކާ ވާދަކުރަނީ. ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ އެ މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރަން.
އެ މައްސަލަތަކާ ވާދަކޮށްފައި އެ މައްސަލަތައް ޙައްލުކޮށްދެއްވީމަ ރައްޔިތުން ވޯޓުއަޅާނީ ޔާމީނަށް. މަސްވެރި ރަށްރަށުގައި
އޮޑިފަހަރު ބީހެނީ ފަރުމައްޗަށް. ނެރު ފުންނުކޮށް އޮތީ. ބަނދަރު ނުކޮނެ އޮތީ. ހުރިހާ ރަށެއްގައި އެ ދަނީ ކޮންނަމުން.
ހުރިހާ ރަށެއްގައި ކޮންނަމުން އެ ދަނީ. ބަލަގަ! 12 އަހަރުން ހިއްކާ ރަށް ހިއްކާލީ 12 ދުވަހުން. މިއީ ޙަޤީޤަތް. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ލޯކުރިމަތީ ފެނިފައި ހުރި ކަންތައްތައް. ރާއްޖޭގެ އުތުރާއި ދެކުނުން މިހާރު މިއަދު މި ބަޖެޓުގައި މި
ފޮތުގައި ވެސް އެބައޮތް އެތައް ރަށެއްގައި ޖަނަރޭޓަރުތައް ބަހައްޓަން ފައިސާ. ރާއްޖޭގެ ސަތޭކަ 185 ރަށުގައި
ރައްޔިތުންނަށް އެނާޖީ ފޯރުކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ. ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް ދޭން އެބަޖެހޭ. އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން އެކަން ވީތޯ؟
މި ސަރުކާރުން އެ އޮތީ އެކަން ކޮށްފަ. އެހެންވީމާ، އި އްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރަކީ ޚިދުމަތްތެރި
ސަރުކާރެއް. ނަމޫނާ ސަރުކާރެއް. އޯގާތެރި ސަރުކާރެއް. ތަޢުލީމާއި ޞިއްޙަތަށް ލޯބިކުރައްވާ ސަރުކާރެއް. އަޅުގަނޑުގެ
ވާތް ފަރާތަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ދެންމެ ހަމަ ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވިދާޅުވެއްޖެ
އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ ވާހަކަ. ކޮން ޚިދުމަތެއް މިހާރު އެ ތަނުން ނުލިބެނީ؟ އާސަންދައާއި އެންސްޕާއިން ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ދޭންވާ ޚިދުމަތް ބަރާބަރަށް ދެއްވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ޚިދުމަތް ކުރިންވެސް ދެއްވަމުންގެންދަވަނީ
151

ރާއްޖެއިން ނުލިބޭ ޚިދުމަތެއް ވެއްޖެއްޔާ ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފޮނުވަނީ. މިހާރު ރާއްޖެއިން ލިބޭ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރު
ރަނގަޅުވެ ، ޚިދުމަތް އިތުރުވެގެން އެ ދަނީ. ހިތުގެ ޑިޕާޓްމަންޓެއް އެތާ ހެދި އެ ތަނުން އެ ޚިދުމަތް ލިބެންޏާ ދެން
ކީއްކުރަންތޯ ބޭރަށް ފޮނުވަންޖެހެނީ. އެހެންވީމާ، އެ ފައިސާ ހުންނާނީ އުނިކުރެވިފައި ދެއްތޯ. ރާއްޖެއިން ބޭސްކުރަން
ބޭނުންވާ މީހުންނަށް ރާއްޖެއި ން ބޭސްކޮށްފައި ރާއްޖެއިން ބޭސްނުކުރެވޭ މީހުންނަށް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ކުރިއަށް އޮތް
އަހަރު ވެސް ފޮނުވޭނީ. 2017 ގައި ވެސް ފޮނުވޭނެ. އަދި 2018 ގައި ވެސް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފޮނުވޭނެ. އެހެންވީމާ،
މީހުންނަށް އޮޅުވަން ކޮންމެހެން ދޮގު މަޢުލޫމާތު ފަތުރާނެ ކަމެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް މި ފުރުޞަތު
ދެއްވެވީތީވެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. މަނިކުފާނަކީ ވެސް މި ޤައުމަށް ވަރަށް ގިނަގުނަ ޚިދުމަތްތައް
ކޮށްދެއްވާފައިވާ ބޭފުޅެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެ ޚިދުމަތުގެ އަގުވަޒަންކުރަން. މަނިކުފާނަކީ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ވަރަށް
ބޮޑެތި ވަޢުދުތައް ވީ ބޭފުޅެއް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަޑަވެލި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޢާޒު މުޙައްމަދު ރަޝީދުގެ ޢިޒުނަޔާ
އެކީގައި އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢަށް.
ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް؛ އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް
ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް އެބަ އިއްތިފާޤު ވެވަޑައިގަންނަވާ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓަކުން އެންމެ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން، ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން އެ ބޭފުޅުން އިންތިޒާރުކުރަމުންގެންދާ
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކާ މެދުކަން. އެހެންކަމުން، އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ފެށުމުގެ ކުރިން 2017
ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް 28.5 މިލިޔަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާ ކަމަށް ޓަކައި
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުދަންނަވައި އެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އޭގެތެރޭގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ ގައި މިހާރު
ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި ބާރަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލައިފި ކަމަށް ވާނަމަ، ބާރަށުގައި ފެނާއި
ނަރުދަމާ ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި 14.1 މިލިޔަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު އުފަލާއެކު ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި
އޭގެއިތުރުން ބާރަށު ޖެޓީގެ ރިޓެންޝަނަށް އަށް ލައްކަ ފަންސަވީސް ހާސް ރުފިޔާއާއި، އަދި އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޒުވާނުންގެ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ ސްޕޯޓްސް އެރީނާ ތަރައްޤީކުރުމަށް ނުވަ ލައްކަ ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު
މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އަދި ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ އެހެން ރަށްތަކަށް ބަލައިލާކަމުގައި
152

ވާނަމަ، އުތީމުގެ ނަރުދަމާ ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި 8.5 މިލިޔަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށް، އަދި
އުތީމުގެ ޒުވާނުންގެ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ ސްޕޯޓްސް އެރީނާ ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ފަސް ލައްކަ ރުފިޔާގެ އިތުރުން،
އުތީމުގެ ބަނދަރާއި އަދި އުތީމުގެ ސްކޫލް އިމާރާތަށް ބޭނުންވާ ހަތް ލައްކަ ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި ހަމައެއާއެކު، ތަކަންދޫގައި މިހާރު ތަކަންދޫ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު ކޮންސަރނަކަށް ވެފައިވާ
ތަކަންދޫ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ލެބޯޓްރީ ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި މި ވަނީ އަށް ލައްކަ ރުފިޔާ މި އަހަރު
2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މިއަދު ހަމަ ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ
މައްސަލައެ އް އެބައޮތް. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީލައިނުން
އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓު އެކުލަވާލަމުންދިޔަ ދުވަސްވަރު އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް އާ
މަޝްރޫޢެއް ހިމެނުމަށް ލިބުނު ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވި އެއް މަޝްރޫޢު މި ބަޖެޓު ފޮތް
ތައްޔާރުވެގެން އައިއިރު ނެތްކަން އަޅުގަނޑު ހިތާމަޔާ އެކު ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ
އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްތަށް ދިރާސާކޮށް ނިންމައި ތަޅުމަށް އަންނައިރު އަޅުގަނޑު އެންމެ ބޮޑަށް
ބޭނުންވި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ މުރައިދޫގެ ނަރުދަމާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
އުއްމީދުކުރެވޭ. އަދި އެ އުފާވެރި ޚަބަރު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ މުރައިދޫގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި އަރުވަން ބޭނުން. އަދި ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދާއިރާއަށް ނަޒަރު ހިންގައިލާކަމުގައި ވާނަމަ،
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިގޮތަށް މި ވާހަކަ ދައްކާލަން ބޮޑަށް މި ޖެހޭ ސަބަބަކީ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ބަޖެޓަކީ ހަމައެކަނި ސީދާ ރައްޔިތުންނާ ގުޅޭ ވާހަކަތައް މި އިއްޒަތްތެރި
މަޖިލިސް މެދުވެރިކޮށް ރައްޔިތުންގެ ސިޓިންރޫމްތަކާ ހަމައަށް ގެނެސްދިނުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމައެކަނި ލިބޭ
ފުރުޞަތުކަމުގައި ވާތީވެ ބޭކާރު އިތުރު ވާހަކަތައް ނުދައްކާ އަޅުގަނޑު ހަމަ ސީދާ ދާއިރާގައި ހުރި މައްސަލަތަކުގެ ވާހަކަ
މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލުމަކީ އެންމެ މުނާސަބު ކަންކަމުގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާ އިރާގެ ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރޭ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ރަށަށް ބާރަށަށް ބަލައިލިކަމުގައި ވާނަމަ، ބާރަށުގެ ހުރިހާ ބެލެނިވެރިންނާއި ކިޔަ ވާ މުދައްރިސުންނާއި
އަދި އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ ދަރިވަރުންގެ އެންމެ ބޮޑު ކޮންސަރނަކަށް މިހާރު ދިމާވެފައި އޮތީ ބާރަށު
ސްކޫލްގެ ޖާގައިގެ މައްސަލަ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަޅުގަނޑުގެ ކޮލީގުންނަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މި ކަމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބުރަކޮށް މަސައްކަތްކުރަމުންގެންދިޔަ މަސައްކަތެއް. އޭގެއިތުރުން
އަޅުގަނޑު ވާނީ މި މަޝްރޫޢު އިމްޕްލިމެންޓުކުރުމަށް ޓަކައި ނުވަތަ މި މަޝްރޫޢު ހިންގައިގަތުމަށް ޓަކައި ދެ ފަހަރެއްގެ
މަތިން އިޢުލާނުކުރެވިފަ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދުގެ އަޅުގަނޑުމެން މި ބަހުސަށް، މި ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު
އަޅުގަނޑަށް މި ބަޖެޓު ފޮތް ހޯދާހޯދާ އެ މަޝްރޫޢު ވީ ތަނެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު
އުއްމީދު މި ކުރަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބަޖެޓް ދިރާސާކޮށް ނިމިގެން އަންނައިރު ، އަދި އެކަމުގެ ޔަޤީންކަން
153

އަޅުގަނޑަށް ލިބިފައި އޮތީ. މި މަޝްރޫޢު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން 2017 ގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ހިމެނިގެން
އިމްޕްލިމެންޓުކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް. މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ދާއިރާގައި ހުރި ބޮޑެތި ކަންތައްތައް އެ ހިސާބުން
ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ނަޒަރު ހިންގާލަން މި ޖެހެނީ
އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަށް އައުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުގެ ހާލަތު ގޮސްފައި އޮތް ހިސާބަކީ މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވެސް އެނގެންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެން 2014 ވަނަ އަހަރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބަށް އަޅުގަނޑުމެން ވާދަކުރުމަށް ޓަކައި
ކެމްޕޭންކުރަމުންދިޔައިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރަށް ރަށުގެ ގޭގޭގެ ބޭރުގައި ބާ ފްރިޖުތަކާއި، ޓީވީތަކާއި،
އައިސްއަލަމާރިތަކާ ހުރީ ހަލާކުވެގެން ބޭރުގައި. އަޅުގަނޑުމެން އޭރު ދެންނެވިން ރައްޔިތުން އަރިހުގައި، މީ ކިހިނެއްވާ
ކަމެއްތޯއޭ؟ ދެންނެވީމަ ވިދާޅުވި ކޮންމެ ގަޑިއިރަ ކުން ކަރަންޓު އެބަ ކަޑައިގެންދެއޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އުފަލާ އެކު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން 24 ގަޑިއިރު ކަރަންޓު ޔަޤީން ސިޔާސަތުގެ ދަށުން
މި ހުރިހާ ކަމެއް މިހާރު ވާނީ މި ވަގުތަށް ރައްޔިތުންނަށް ހިތްހަމަޖެހޭ މިންވަރަށް ކޮށްދެވިފައިކަން. އުއްމީދާ އެކީގައި
ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ދެ ރަށަކަށް އާ
އިންޖީނު ލިބިގެންދާނެކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ މި ކަރަންޓުގެ ވާހަކަ ދަންނަވައިލާ އިރު އަޅުގަނޑު
ހަމަ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ތަކަންދޫގެ ރައްޔިތުން މިއަދު
އިންޖީނުގެއަކަށް ބޭނުންވެގެން މަސައްކަތްކުރަމުންދާކަން މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެހެން ވެސް ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ކަމަކަށް
ވާތީވެ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ތަކަންދޫގެ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ އިންޖީނުގެ
އެޅިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތަކަންދޫގެ ރައްޔިތުން މިހާރު މިދަންނަވާ އިންޖީނުގެ ބޭނުންކުރަމުންދަނީ ޖެހިގެން
ހުރި ގޭތެރެއަށް މި ދަނީ އިންޖީނުގެއިން ބޭރުވާ ހުރިހާ ދުމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް މި ކަންތައްތައް ތަޙައްމަލްކުރަން ވަރަށް އުނދަގޫވާނެ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، 2017 އަކީ ތިޔަ ހުރިހާ ލޮބުވެތި
ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ އަހަރެކޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިންނާއި ބޭރުން؛ ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ފާހަގަކުރައްވައިފި ރައްޔިތުން އެހާ ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވެވަޑައި ނުގަންނަވާށޭ ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި އޮތް
އެއްޗަކަށް. އެ ވަރަށް ތެދު ވާހަކައެއް އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ފަހަރަކު ބަޖެޓުގެ ދިރާސާއަކުން
އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ މަސައްކަތެއް މި ކުރަންޖެހެނީ، އަޅުގަނޑުމެން މި ޖެހެނީ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ވާދަވެރިންނާ އެއް ފެންވަރެއްގައި ބަހާލަން. ބަހައިލާފައި ދިރާސާކޮށް ނިންމާފައި އަޅުގަނޑުމެން ތަޅުމަށް ގެންނައިރު
އެއަކަށް ވޯޓެއް ނާދޭ. އެހެންވީމާ، އޭގައި ހުންނާނެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަޅި އަށް ބަރުވާ ބައެއް ކަންތައްތައް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓަށް ވޯޓުނުދޭ މީހުންގެ ކަންތައްތައް ހިނގާނީ ތަންކޮޅެއް ލަހުން. ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ ދުނިޔޭގެ
154

ހަމަ މިއީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތްކޮށް ސަރުކާރުން ނަގަހައްޓައި، ސަރުކާރު ދަމަހައްޓަން މި
ސައްކަތްކުރަނީ. އެއްބަޔަކު ސަރުކާރަށް ގޮވަނީ ވަގަށް. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރު ދިފާޢުކުރާ މީހުންނަށް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ
މަންފާތަކެއް ލިބެންޖެހޭނެތާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ ބަޖެޓުގައި ކަމެއް ނުހިމެނުނު
ކަމުގައި ވިނަމަ ވެސް ބައެއް ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުންނާނެ ފަ ހިވާ ކަންތައްތައް. އެއީ ޕޮއިންޓު އިތުރުވާ
ކަންތައް އިންނާނެ ނޫންތޯ ރައީސް. އެނގިވަޑައިގަންނަވައެއް ނޫންތޯ މި ދަންނަވާ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އޮންނާނެ އެ ޕްލަސް ޕޮއިންޓު. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރު ހިންގަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާ އިން
އަޅުގަނޑު ރައީސަށް ގުޅާފައި ރައީސޭ މިވެނި ކަމެއް ވަރަށް މުހިއްމޭ ދާއިރާއަށް ބުނާއިރަށް ކޮންމެވެސް ދޭތެރެއަކުން
ލާރި ހޯދައިގެން އެ ކަމެއް ކޮށްލާނެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ޕޮއިންޓަކީ މީގައި. އެހެންވީމާ، ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ
އެގޮތުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި އަހަރު ތެރޭގައި ހުންނާނެ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް.
އެހެންނަމަވެސް، އި އްޒަތްތެރި ރައީސް، މި އޮތީ 2016 މި އޮތީ ބަޖެޓް. މިއަކު ނުހުންނާނެ އެ ކަންތައްތަކެއް
އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގެ މުރައިދޫގައި ފުޓްބޯޅަ ދަނޑު ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި ލެވެލްކޮށް މި ނިންމާލީ. ބަޖެޓް ފޮތަކު ނެތޭ
ރައީސް. އެކަމަކު އެއޮތީ ކޮށް ނިންމާފައެއްނު. އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގެ މި ބަޖެޓަކު ނޯންނާނެ ޖަހާފައި ހަތް ލައްކަ ރުފިޔާ
ތަކަންދޫ ރައްޔިތުންގެ ގޯތީގައި ހުރި ރުއްބުޑުތައް ނަގާކަށް ނޯންނާނެ މި ބަޖެޓަކު ޖަހާފައެއް. އެ އޮތީ ކޮށް ނިންމާފައެއް
ނޫންތޯ. އެހެންވީމާ، ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން މިއަދު ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެން އަންނައިރު މީގަ އި ނެތްކަމުގައި ވީނަމަވެސް،
އެއް ގޮތަކަށް ވެސް ނާއުއްމީދުވާކަށްނުޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ވަރަށް
ސާބިތުކަމާ އެކީގައި ރައީސް ޔާމީންގެ ފަހަތްޕުޅުގައި މި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައޮތް ބާކީ އަދި 2
އަހަރު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ހާސިލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ކުރިއަށް އޮތީ ލޯކަލް ކައުސިންލު އިންތިޚާބު. އަޅުގަނޑުމެން ދާނެ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދާއިރާގައި ތިއްބަވާ އަޅުގަނޑު މެން ޕާޓީ ތަމްސީލުކުރާ މީހުންނާއި އެންމެން ހޮވަން. މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ
ކަމަކީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ކައުންސިލުތައް ވަރަށް ރަނގަޅަށް މަސައްކަތްކުރަމުންދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މީގެތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ފިކުރާއި ޚިޔާލު ތަފާތުވާ ކައުންސިލަރުން ވެސް އެބަ ތިއްބޭ. އެހެންނަމަވެސް، މީގެކުރިން،
އަޅުގަނޑުގެ ކުރިން ވާހަކަދެއްކެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން މިއަދު ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ ތަރައްޤީ.
ރައްޔިތުން ތިބީ ތަރައްޤީއަށް ފެންބޮވައިގަނެފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ލިބޭ ހިތްވަރަކީ ، އަޅުގަނޑަށް ލިބޭ އުފާވެރިކަމަކީ
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ކައުންސިލަރުން ވެސް އަޅުގަނޑާ ގުޅިގެން ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް އެބަ ކުރައްވާ
ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި އޭގެތެރެއިން
ކުރިއަށް އަންނަން ތިއްބެވި ކައުންސިލުތަކަށް އަންނަން މަސައްކަތްކުރަމުންގެންދާ އި އްޒަތްތެރި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް
ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، ތަރައްޤީ ހާސިލުކުރެވޭނީ މެންބަރާއި ރައީސް ޔާމީނާ އެކަނި ކުރާ މަސައްކަތަކުން ނޫންކަން.
155

ތަރައްޤީ ހާސިލުކުރެވޭނީ މިއަދު އަޅުގަނޑާ އި ރައީސް ޔާމީނާ ގުޅިގެންކަން. ދާއިރާއިން ކައުންސިލުތަކަށް އަންނަ ހުރިހާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ގަބޫލުކުރަންޖެހެނީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްބާރުލުންނުދީފިއްޔާ ދެން ކަންތައް ކުރަންވާ ގޮތް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ. އެ ފޯމިއުލާ އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ވާނެއެކޭ ނޫން
މިދަންނަވަނީ. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ، އަޅުގަނޑުމެން އެކަނި ޤުރުބާންވެގެން ގުދު ބިންދައިގެންނެއް ނޫނޭ
ތަރައްޤީ ހޯދަންޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނީ މަސައްކަތް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށުން ރަށު ލެވަލްގައި ތިއްބަވާ
ބޭބޭފުޅުން އެބަޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ ސީދާ އުއްމީދުތަކުގައި ކުލަ ޖެއްސުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެހެންވީމާ، ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ރައްޔިތުން އަބަދުވެސް އުއްމީދުކުރަމުންގެންދާނީ އެ
ބޭފުޅުންނަށް ދިމާވާ ހުރިހާ ކަންތައްތަކަށް. ދެންމެ މީގެ ކުރިން ވާހަކަދެއްކެވި އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އައި.ބީ ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް އެއްފަހަރާ ނިމެން. އއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގެ ކުރިން
އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ޕެނަޑޯލް ގުޅައެއް ނުލިބިފައި ތިބި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދަކު އެހެނެއް ނޫން. ހުރިހާ
ދާއިރާއެއްގައި އެބަހުރި މިހާރު ޤާއިމުކުރެވިފައި އާސަންދަ ބޭސްފިހާރަ. އަތޮޅު ވެރިކަންކުރާ ރަށް، ދިއްދޫއަކަށް ނުޖެހޭނެ
މިހާރަކު 200 ރުފިޔާ ކުލި ދައްކައިގެން ދޯނި ހިފައިގެން ބޭސްސިޓީ ނަގަން ދާކަށްނުޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، މިދަންނަވާ
ވާހަކައަކީ އެ ފުރިހަމަވީކީ ނޫން އއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ޖެހެނީ ދެން އެ ނިޒާމު ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައި
މަސައްކަތްކުރަން. އެހެންނަމަވެސް ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގައި ބޭސްފިހާރަ އަޅައިދީފިއެއްނު. ދެން ޖެހޭނީ އެކަން
އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރަން. އެއީ އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ހަމަ މީގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެންގެ؛ ބައެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާދަވެރިން ދެންމެވެސް
ވާހަކަދައްކަމުން ފާހަގަކުރި، ކޮންމެ ފަހަރަކު ވާހަކައެއް ދައްކާއިރު މި ދައްކަނީ ޓެކްސް ނިޒާމު ގެނައީ ތިމަންނަމެންނޭ.
ރަނގަޅު. އެ ބޭފުޅުންގެ ވެރިކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޓެކްސް ތަޢާރަފުވީ. އެހެންނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ތިއީ
ކުރީ 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ވެސް އިންނެވި ބޭފުޅެއް ތިއީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރާއި
ކުރިއާ ހުރި ތަފާތަކީ ، ބަލަ! ޓެކްސް ބިލުތައް ފާސްކުރުމަށް، ޓެކްސް ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް، 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވޯޓުދެއްވިއޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވޯޓާއެކީ، މެޖޯރިޓީއެއް ނެތޭ އޭރަކު.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރުހުމާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތްވަރާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތުން ޓެކްސް ނިޒާމު
އައީ. އައިސްގެން ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވަނީ އިތުރަށް އާމްދަނީ ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ މަސައްކަތުގައި
ތި ބޭފުޅުން އެއްބާރުލުންދޭށޭ އަޅުގަނޑުމެން ޚަރަދުކޮށްދޭނަމޭ. ލިބޭ އާމްދަނީއަކަށޭ ޚަރަދުވަނީ. އަޅުގަނޑު މިއަދު
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިބި ފުންނާބު އުސް ހުރިހާ ވިޔަފާރިވެރިންނަށް ގޮވާލަން، އިންކަމް ޓެކްސް ނެގުމާ ދެކޮޅަށް މަސައްކަތެއް
ކުރާ ނަމަ، އަމާންދިނުމަށް. އަމާންދިނުމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ އިންކަމް ޓެކްސް ތަޢާރަފުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުންވަނީ މި ސަރުކާރުން އިންކަމް ޓެކްސް ނަގަން މި އަންނަ އަހަރު. އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
156

މިކަމާ ދެކޮޅުހައްދަވާ ވިޔަފާރިވެރިން ތިބިކަމުގައި ވާނަމަ، އަމާންދިނުމަށް އަޅުގަނޑު މިއަދު ގޮވާލަން. އެހެންނަމަވެސް ،
އަޅުގަނޑުމެން އިންކަމް ޓެކްސް ތަޢާރަފުކުރާއިރުގައި ރައްޔިތުންނަށް އޮންނަންޖެހޭ ސަބްސިޑީތަކެއް، ދެވެންޖެހޭ އެބަ.
އަޅުގނޑު އެއަށް ތާއީދުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޮޓާރެސްޓޯރެންޓުތަކުން މި ލިބެމުންދަނީ ބައެއް
ފަރާތްތަކުން މިކަމާ ހިތްހަމަނުޖެހޭތީއޭ މިކަން ނުކުރެވިގެން މި އުޅެނީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ގޮވާލަނީ، އެފަދަ ފަރާތްތައް
ތިބޭކަމުގައި ވަންޏާ އަމާންދީ، އަޅުގަނޑުމެންނާ ބައިޢަތުހިފައިގެން މި ޤައުމު ތަރައްޤީކުރުމަށް ނިކުމެދެއްވާށޭ. އެހެންވީމާ،
ޖުމުލަ ގޮތެއްގަ އި އަޅުގަނޑުމެން މި ހުރިހާ ވާހަކަތަކެއް ދައްކާއިރު ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހޭ ހުރިހާ ވާހަކައެއް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެންމެ ފަހު ވަގުތާ ހަމައަށް މަޑުކުރީމަ މި ހުރިހާ މައްސަލައެއް މި ޖެހުނީ. އެހެންނަމަވެސް،
ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑުމެން ގުދު ބިންދައިގެން މި ކުރާ ހުރިހާ މަސައްކަތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ހަމަހަމަކަމާ އެކީގައި، ވަރަށް އޯގާތެރިކަމާ އެކީގައި، ވަރަށް އިންސާފުންނޭ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް އަތޮޅުތެރޭގައި
ތުރާކުނުން އައްޑުއާ ހަމައަށް މި ބަހާލަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން އެގޮތަށް ހަދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު
ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި ބަޖެޓަށް ވޯޓުނުދޭ މައްސަލައަކީ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ރައްޔިތުން މިއަދު ކޮންމެހެން ވެސް،
ކޮންމެހެން ވެސް އެނގެންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން
ވަރަށް ފޮނި އުއްމީދެއްގައި މި ތިބީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވެސް ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ،
ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ކައުންސިލުތަކުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ކައުންސިލުތަކަށް ވަރަށް
ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް ހަމަ އެކުލަވައިލެވިފައި އެބައޮތް. އެގޮތުން ބާރަށު ކައުންސިލަށް 2.4، މުރައިދޫ ކައުންސިލަށް 1.6،
ތަކަންދޫއަށް 1.7 އަށް، އުތީމަށް 1.9 މިލިއަން ރުފިޔާ 2017 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އެހެންކަމުން،
އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ ހުރިހާ މަސައްކަތެއްގައި މުޅި ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ގުޅިގެން
މި ތަރައްޤީ ހޯދަން މަސައްކަތް ކުރުމަކީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވާ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ މި
ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން ބޭނުން. މާ ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ދަންނަވާކަށް ނެތިން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު ދިރާސާކޮށް
ނިމިގެން ދެން ލިބޭ ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު ދައްކަންޖެހޭ އިތުރު ވާހަކަތަކެއް ހުރިކަމުގައި ވާތީ އެ ވާހަކަތައް ދަންނަވާލަން
ބޭނުން ވާހަކަ އިޢުލާނުކުރަމުން ، އި އްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. وال سالم عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ހިސާބުން ހުސްވަގުތުކޮޅަށް މެދުކަނޑައިލާނަން. ދެން ޖަލްސާ އަނެއްކާ ވެސް
ކުރިއަށް ގެންދަން ފަށާނަން 7:30 ގައި. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަޑައިގެން ތި ބޭފުޅުންގެ ފުރުޞަތަށް
157

ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް ފުރުޞަތުނަންގަވައިނުލައްވާ ވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
މެދުކަނޑައިލާނަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 18:50 އިން 19:30 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތައިގެން ކުރިއަށްދިއުމަށް ފަށައިގަންނާނަން. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޢާޒު މުޙައްމަދު ރަޝީދަށް.
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޢާޒު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިއީ ވެސް ހަމަ ވަރަށް އުއްމީދީ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި. 2017 އަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން
ފޮނުއްވާފައި އޮތް ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތް އެއީ. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި ބަޖެޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް
ލިބޭ އާމްދަނީއެއްގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ޚަރަދުތަކެއް އެކަށައަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަވެގެން މި ދަނީ.
މި ބަޖެޓުގައި ރިކަރެންޓް ޚަރަދު ކުޑަކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑު އިސްކަމެއް ދީފައި އޮތް ކަމަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވިގެން އެބަދޭ.
ހަމައެއާއެކު ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ އިތުރު ގޮތްގޮތް ފަހިކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑެތި މަސައްކަތްތަކެއް، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި
އާމްދަނީ ލިބެން ހުރި ދިމަދިމާތައް ފާހަގަކޮށް، އެ ދިމަދިމާތައް ވަރަށް ބޮޑަށް ފޯކަސްކޮށްފައި އޮތް ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި
ވެސް ފާހަގަކުރެވިގެން އެބަދޭ. މީގެތެރޭގައި އާމްދަނީ ހޯދުމަށްޓަކައި، ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް އާމްދަނީ ލިބިގެން މެނުވީ
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނެތް ޚަރަދުކުރެވޭކަށް ބަޖެޓަށް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވެސް މިއަދު ބޭނުންވާ
ތަރައްޤީގެ ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރަން ޙަޤީޤަތުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ މިއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި
އޮންނަނީ ވެފަ. މިގޮތުން ދައުލަތަށް ލިބޭ އެންމެ ބޮޑު އާމްދަނީއެއްގެ ގޮތުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ލިބެނީ ދައުލަތަށް ލިބޭ
ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭ އާމްދަނީ. އޭގެތެރޭގައި ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީއާއި އަދި ބީ.ޕީ.ޓީގެ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ
ވަރަށް މުހިއްމު ރޯލެއް އަދާކުރަމުންދޭ. އެހެންނަމަވެސް، ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ މިދެންނެވި ޓެކްސްތައް
ލިބުމުގައި އޭގެ ނުލިބޭނެ ގޮތްގޮތަށް އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން، ޚާއްޞަކޮށް ސިޔާސީ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން މިއަދު
ޢަމަލުކުރަމުންދާކަމީ މީ އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ.
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޓުއަރިސްޓުން ނައުމަށް، ނޫނީ ދިވެހިރާއްޖެ ބޮއިކޮޓުކުރުމަށް ޓަކައި އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ކެނޑިނޭޅި
ކުރަމުންދާ މަސައްކަތަކީ މީގެތެރެއިން ވަރަށް ބޮޑު ހެއްކެއް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ ބޮޑު
158

ބައެއް ހިއްސާ މި ކުރަނީ ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީގެ ފަރާތުން ދައުލަތަށް ލިބޭ ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭ އާމްދަނީ. އެހެންނަމަވެސް،
މި ފަރާތްތަކުން މަސައްކަތްކުރަމުން މި ގެންދަނީ މިދެންނެވި އާމްދަނީ ވެސް ދައުލަތަށް ލިބުން ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި.
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ދައުލަތަށް ލިބޭ މި އާމްދަނީ ހުއްޓުވާލުމުގެ ބޭނުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން
މިއަދު ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ ހުއްޓުވާލުމަށް މި ބޭފުޅުން ބޭނުންވެގެން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ، އެހެންނަމަވެސް ތި މަސައްކަތް ކިތަންމެވަރަކަށް ކުރަން ބޭނުންވިކަމުގައި ވިޔަސް މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ތިޔަ
ހުރިހާ ކަންތައްތަކަށް ގޮންޖަހާލުމަށްފަހުގައި ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ކުރުމައިގެން
ކުރިއަށްދާނެކަން މިއަދު މި ވަނީ ކަށަވަރުވެގެންގޮއްސަ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަޑުއިވިގެންދިޔައީ ޖީ.އެމް.އާރަށް
ދަރާ އޮތް 271 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ޕޭމަންޓެއް ދައްކައި ޚަލާޞްކުރި އަޑު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިވިގެން މި ދިޔައީ. މީގެ
ކުރީގައި އޮތް ސަރުކާރަކުން ވަރަށް ނަހަމަ ގޮތުގައި ކޮށްފައި އޮތް އެގްރިމެންޓަކުން ދިވެހި ދައުލަތުން ދައްކަންޖެހުނު މި
ފައިސާގެ އަދަދު މިހާރު މި ވަނީ ދައްކާ ޚަލާޞްކޮށްފަ. އެހެންކަމުން، މި ސަރުކާރާ ދޭތެރޭގައި ރައްޔިތުން ޙަޤީޤަތުގައި
ވެސް ވަރަށް ފޮނު އުއްމީދުތަކެއް ކުރަމުން މި ދަނީ. މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް ވަރަށް ފޮނި އުއްމީދުތަކެއް ކުރަމުން މި
ދަނީ. އޭގެ ޙަޤީޤީ ފައިދާ ވެސް މިއަދު ރައްޔިތުންނަށް ލިބެމުން އެބަދޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ސަރަހައްދެއްގައި، ހުރިހާ
ސަރަހައްދެއްގައި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް މި ދަނީ ކުރިއަށް. ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން މީގެ
ގާތްގަނޑަކަށް އަހަރުތަކެއް ކުރިއަށް ޖެހިލާއިރު 2008 ވަނަ އަހަރު، ނޫނީ 2005 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އަޅުގަނޑުމެން
އެ ހިސާބަށް ނަޒަރު ހިންގައިލާއިރުގައި އޭރު ދިވެހިން ބުނަމުންދިޔައީ، ރާއްޖެތެރޭގެ ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން
ބުނަމުންދިޔައީ ޕެނަޑޯލް ގުޅައެއް ތިމަންނަމެންނަށް ހޯދައިދޭށޭ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޭރުގައި ކަންތައްތައް އޮތް ގޮތް.
އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު މިއަދުގެ ޙަޤީޤަތަކީ މިއަދު ދިވެހިން ބޭނުންވެގެން އުޅެނީކީ ހަމައެކަނި ޕެނަޑޯލް ގުޅައެއް ނޫން.
މިއަދު ދިވެހިން ބޭނުންވެގެން އުޅެނީ ތަރައްޤީގެ ބޮޑެތި ބިޔަ މަޝްރޫޢުތައް. އެއަރޕޯޓްގެ މަޝްރޫޢާއި، ބިންހިއްކުމާއި،
އަދި މަގުތައް ހެދުމުގެ ބޮޑެތި ބިޔަ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ދިވެހިން ބޭނުންވެގެން މި އުޅެނީ. ދިވެހިންގެ ޚިޔާލަށް
އަންނަނީ މިދެންނެވި ކަހަލަ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް. އޭގެ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟ އޭގެ ސަބަބަކީ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ކޮންމެ
ގޮތެއް ވިޔަސް މިފަދަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ސަރަހައްދުގައި މިއަދު ކުރަމުންދިއުން. އެއީ އޭގެ ސަބަބަކީ.
އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ހަމަ މިދެންނެވި
މަސައްކަތްތައް ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި، ހުއްޓުވާލުމަށް ޓަކައި ތަފާތު އެތައް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންދާކަން. އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އެކަން ކާމިޔާބުވިޔަކަނުދޭނަމޭ އަޅުގަނޑުމެން. މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ވެސް މިދެންނެވި ގޮތަށް،
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ބޭނުންވާ ކަންތައް ކުރުމުގައި ވެސް މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތަކާއި
ގާނޫނުތައް ހެދުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަށް ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަން އަޅުގަނޑުމެން ދެމުންގެންދާނަމޭ.
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މިއަދު އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެބައޮތް ބަޖެޓް ފޮތުގައި އެއަރޕޯޓް
159

ޑިވެލޮޕްމެންޓް ޗާޖެއް ނަގާ ގޮތަށް. ކޮންމެ ބޮލަކަށް 25 ޑޮލަރުގެ މަގުން ނަގާ ގޮތަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މީގައި ހަމަ ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ވެސް މިކަމުގައި އެބަ ހުއްޓޭ. އެއީ ދިވެހިންގެ
އަތުން މި ޓެކްސް މިހާވަރަށް ނެގުމުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކެއްގެ ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ހުރި ވާހަކަ
ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އެހެންނަމަވެސް ، މި ފުރުޞަތުގައި ހަމަ އެއަރޕޯޓް ޑިވެލޮޕްމެންޓް ޗާޖަކީ
ދުނިޔޭގެ ހަމަ ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި އެއަރޕޯޓުތައް ޑިވެލޮޕްކުރުމުގައި ހަމަ ނަގަމުންދާ ޗާޖެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގައި ވެސް އެކަން ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ދެކެން. ދެން
ދިވެހިރާއްޖޭގައި؛ އާދެ! މި އާ ކަންތައްތަކުން 2 ބިލިއަން ޑޮލަރަށް ވުރެ ގިނަ ފައިސާ މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ލިބޭނެ
ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި ވަނީ. އެހެންވީމާ، އެކަން ؛ ހަމަޔަޤީނުން ވެސް ދައުލަތަށް މިދެންނެވި އާމްދަނީ ލިބިގެން މެނުވީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކެއް ކުރިއަށްދާނެ ގޮތެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، މިކަންތައްތައް ކުރުމުގައި
ހަޤީޤަތުގައި މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުން ވެސް ވަރަށް ސަރުކާރަށް އެއްބާރުލުންދޭންޖެހޭ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. މީގެތެރޭގައި ސިނގިރެޓާއި އެނަރޖީ ޑްރިންކްސް ނޫނީ ފިޒީ ޑްރިންކްސްއިން ނަގަން ގަސްތުކުރާ
ޓެކްސް ނެގުމަކީ އެއީ ވެސް ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. ޞިއްޙީ ގޮތުން މިފަދަ ނޭދެވޭ ކަންތައްތައް
ނޭދެވޭ ޕްރޮޑަކްޓްތަކުން ޙަޤީޤަތުގައި ދައުލަތަށް ޓެކްސް ނެގެންޖެހޭ. މިއަށްވުރެ ވެސް އިތުރަށް ޓެކްސް ނެގުމަކީ މުހިއްމު
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ދެން ހަމައެއާއެކު ދައުލަތަށް އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި
ހަމަ ކޮންމެހެން ވެސް މުހިއްމު އެތައް ކަމެއް އެބަހުރި. މީގެތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން އިންކަމް
ޓެކްސް ނެގުމާ ދޭތެރޭގައި. މުއްސަނދިންގެ އަތުން އިންކަމްޓެކްސް ނެގެންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ ،
އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ވެސް ގޮވާލަން އިންކަމް ޓެކްސް ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ނެގުމުގެ ޕްލޭންތައް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް.
މި ބަޖެޓަކީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ބަޖެޓުގެ ބޮޑު ބައެ އް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ނޫނީ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ޓަކައި ހިމަނާފައި އޮތް ބަޖެޓެއް. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާއަށް ބަލައިލާކަމުގައި ވެއްޖެއްޔާ
ދާއިރާއަށް ވެސް ބޮޑެތި ޚަރަދުތަކެއް ކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ޕްލޭންކޮށްފައި އެބައޮތް. އޭގެތެރޭގައި މަޑަވެލީގެ
މިދިޔަ އަހަރުގެ ވެސް ބަޖެޓުގައި އޮތް މަޑަވެލި، ހޯޑެއްދޫ ކޯޒްވޭ ޕްރޮޖެކްޓު މި އަހަރު ވެސް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް
ހަމަޖެހިފައި އެބައޮތް. އެއީ މިހާރު ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މިހާ ރު ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަސައްކަތް
ކުރިއަށްގެންދާ ޕްރޮޖެކްޓެއް. ކުރިއަށް ހިނގަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓެއް. އީ.އައި.އޭގެ ޕްރޮޖެކްޓު ވެސް މިހާރު ކުރިއަށް އެބަދޭ.
އީ.އައި.އޭގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް. އެހެންވީމާ، އަވަސް މުސްތަޤުބަލެއްގެ ތެރޭގައި އެ ޕްރޮޖެކްޓް ވެސް ފެށިގެން
ނިމިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދު މި ކުރަނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ ޕްރޮޖެކްޓަކީ ވެސް ޙަޤީޤަތެއް. އެ
ޕްރޮޖެކްޓަކީ ވެސް ނިމިގެންދާނެ، ޙަޤީޤަތަކަށް ވެގެންދާނެ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ. ދެން ހޯޑެއްދޫގެ ޕްރޮޖެކްޓުގައި
ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ކަންބޮޑުވުން ތަކެއް ވެސް އެބަހުރި މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި މުޅި ދާއިރާއަށް ވިސްނައިލާއިރުގައި. ހޯޑެއްދޫގެ
160

ބަނދަރުގެ މައްސަލައަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރު ތެރޭގައި ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކައެއް. މިހާރު
ވެސް ދައްކަމުން މި ދަނީ ހަމަ އެގޮތަށް. ހޯޑެއްދޫގެ ބަނދަރަކީ މިހާރުން މިހާރަށް މަރާމާތުކުރަންޖެހިފައި އޮތް ބަނދަރެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރަން. ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު މި ދަނީ ހަމަ
ސަރުކާރާ އެކަންތައްތައް ހިއްސާކުރަމުން. އެހެންނަމަވެސް ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީއަކުން، އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން
ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ ތެރެއިން ހަމަހަމަކަމާ އެކު ކަންތައްތައް ކުރެވިގެންދާނީ. އެންމެ ފުރަތަމަ
ޕްރިއޮރަޓައިޒްކުރަންޖެހޭނީ އެންމެ ބޮޑެތި ނީޑްސް ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.
އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ އަޅުގަނޑު އަދިވެސް މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި މި ދެންނެވި ޕްރޮޖެކްޓް؛ ހޯޑެއްދޫ ބަޖެޓް މަރާމާތުކުރުމުގެ
މަސައްކަތް ހިމަނައިދިނުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ، ނޫނީ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑު އެދެން މި
ޕްރޮޖެކްޓު މި ބަޖެޓް ތެރެއަށް ހިމަނައިދެއްވުމަށް. ނަޑެއްލާއަށް ބަލައިލާއިރުގައި ނަޑެއްލާއަކީ ވެސް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ
މައްސަލަ އިންތިހާއަށް ކުރިމަތިވެފައި އޮތް ނަށެއް. އެހެންވީމާ، ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް މި ބަޖެޓު ތެރޭގައި
ހިމެނުމަށް އަޅުގަނޑު ވާނީ އެދިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން އެ ޕްރޮޖެކްޓު ވެސް މި ބަޖެޓު ތެރޭގައި
ހިމަނައިދެއްވުމަށް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މި ބަޖެޓު ތެރޭގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ކޮމްޕޯނަންޓުގައި ގިނަ އެއަރޕޯޓްތަކެއް
ޑިވެލޮޕްކުރުމަށް ޓަކައި އެބައޮތް ބަޖެޓުކުރެފިވަ. އެގޮތުން ހުވަދު އަތޮޅުގައި ނޫނީ ގދ.ގައި އެއަރޕޯޓެއް ތަރައްޤީކުރުމަށް
ވެސް އެބައޮތް މި ޕްރޮޖެކްޓުގައި ބޮޑު އަދަދެއް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފަ. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އުފާކުރާ ކަމެއް،
ފަރެސްމާތޮޑާގައި އެއަރޕޯޓެއް އެޅިގެންދިއުމަކީ. އެއީ ގދ. އަށް ލިބޭ ކުރިއެރުމެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކުރަން.
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް މިހާރު އޮތް އެއަރޕޯޓާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ވިސްނާލަންޖެހޭ. މިހާރު
ކާޑެއްދޫ އެއަރޕޯޓާ ދޭތެރޭގައި. ކާޑެއްދޫ އެއަރޕޯޓަކީ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މިހާރު އަމިއްލަ ކުންފުންޏަކަށް ސަރުކާރުގެ
ފަރާތުން ކުއްޔަށް ދީގެން، ނޫނީ ހިންގުމަށް ހަވާލުކޮށްގެން ކުރިއަށްދާ ރަށެއް ނޫނީ އެއަރޕޯޓެއް. އެހެންނަމަވެސް،
މިއަދުގެ ޙަޤީޤަތަކީ މި ދެންނެވި އެއަރޕޯޓްގައި ޙަޤީޤަތުގައި ސަލާމަތީ ގޮތުން ފްލައިޓް ޖެއްސޭނެ ފެންވަރެއް މިއަދު އެ
އެއަރޕޯޓްގައި ނެތް. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، މި ކަމާ ދޭތެރޭގައި ސަރުކާރުން ފުންކޮށް
ވިސްނާވަޑައިގެން މި ކަމަކީ، ކާޑެއްދޫ އެއަރޕޯޓަކީ ހަމައެކަނި ވަކި ބައެއްގެ މަންފާތަކެއް ލިބެންޖެހޭ ތަނެއް ނޫން. މި
އެއަރޕޯޓަކީ މަޑަވެލި ދާއިރާގެ ގިނަ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ އެއަރޕޯޓެއްކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން.
އެހެންކަމުން، މި އެއަރޕޯޓްގައި މިހާރު މުވައްޒަފުންނަށް މުސާރަ ލިބުމުގައި ވެސް ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވަމުން މި ދަނީ.
މީގެ ކުރީގައި ސަރުކާރުން މި އެއަރޕޯޓް ބެލެހެއްޓެވިއިރުގައި މުވައްޒަފުންނަށް މުސާރަ ލިބުމުގައި އެއްވެސް މައްސަލައެއް
ކުރިމައްޗެއް ނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތް ގޮތުގައި މަހުގެ 10 އަންނަވާއިރަށް
ނޫނީ އޭގެ ފަހުން މުސާރަ ލިބޭ ފަހަރުފަހަރު ވެސް އެބައާދޭ. މީގެ ސަބަބުން މި އެއަރޕޯޓް ދާއިރާގައި އުޅޭ ޒުވާނުން
ގިނައިން މި އުޅެނީ އެއަރޕޯޓްގައި. އެހެންވީމާ، އެ ޒުވާނުންގެ އަތުން އިތުރު ފައިސާތަކެއް ޚަރަދުވެގެންދާ ތަން މި
161

ފެންނަނީ ދިހައަކަށް މުސާރަ ނުލިބުމުނީމަ ދެން މިވާ ގޮތަކީ ނަގާފައި އޮންނަ ލޯނަށް ވެސް އިންޓަރެސްޓް ވެސް
އަރަމުންދަނީ. އެހެން މީސްމީހުންގެ އަތުން ފައިސާ ވެސް ހޯދަންޖެހިފައި މި އޮންނަނީ އިންޓްރެސްޓާ އެއްކޮށް. އެހެންވީމާ،
ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ޙަޤީޤަތުގައި ކުރިމަތިވަމުން އެބަދޭ މި ދެންނެވި އެއަރޕޯޓްގެ
ކަންތައްތައް މިގޮތަށް އޮތީމަ. އެހެންވީމާ، އަދިވެސް އެއް ފަހަރު އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން، މި އެއަރޕޯޓް
ހިންގަމުންދަނީ އެގްރީމެންޓުކުރެވިފައިވާ އެގްރީމެންޓާ އެއްގޮތަށްތޯ، ނޫންނަމަ މި އެއަރޕޯޓް ދިވެހި ސަރުކާރަށް ނެގުމަށް
އަޅުގަނޑު ހަމަ މިއަދު ވެސް ގޮވާލަން. އެއީ މުޅި ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި ބަޖެޓާ
ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު ގައި ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ހަމަ ކުރިންވެސް ފާހަގަކުރި ގޮތަށް، މިއީ
އުއްމީދީ ބަޖެޓެއްކަން. މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަދި ބަޖެޓުގައި ޖެހިފައި ނެތް ނަމަވެސް، ދާއިރާގައި ހުރި ގިނަ ކަންތައްތައް
ކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކޮށްގެން މި ތިބީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ދާއިރާގައި ހުރި ގިނަ މައްސަލަތައް
ވެސް މި ބަޖެޓު ތެރެއިން ފާސްވެގެންދާނެ ކަމަށް، މިއަންނަ އަހަރު ފާސްވެ ގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން.
އަދި ހަމަ އެއް ކަމެއް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ، ބަޖެޓުގައި އޮތް ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އެއީ މަޑަވެލީގައި
ނަރުދަމާ ޤާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބައޮތް. ޒަމާނުއްސުރެ، އެއްގޮތަކަށް ވެސް މަޑަވެލީގެ
ރައްޔިތުން ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި އެކްސްޕެކްޓެއް ނުކުރޭ އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން ނަރުދަމާގެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް
ގެންދިއުމުގައި ބެޖެޓުގައި ހިމަނަފާނެ ކަމަށް ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ޙަޤީޤަތުގައި އެކަން ވެސް
ޙަޤީޤަތަކަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ނަރުދަމާގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ވެސް ހަމަ ފެށިގެންދާނެ. އޭގެ ސަބަބުން ރަށުގެ
ރައްޔިތުންނަށް، މަޑަވެލީގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ކުރިއެރުންތަކެއް އަންނާނެ. ދެން ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ މަޑަވެލި ދާއިރާގައި އެންމެ މުހިއްމު މަޝްރޫޢެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަ މި ކުރާ މަޑަވެލި، ހޯޑެއްދޫ
ކޯޒްވޭގެ މަސައްކަތް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ސަރުކާރުން ކޮށް ނިންމާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަޕޯޓަރުން
މާޔޫސްވާންޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް ނެތް. އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ކިތަންމެ ވާހަކައެއް ދެއްކި ކަމަށް ވިޔަސް،
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މި ޕްރޮޖެކްޓް ކުރިއަށްގެންގޮސް މި ސަރުކާރުން ނިންމާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑަށް
އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ހަމަ އަޅުގަނޑު އަދިވެސް އެއްފަހަރު ފާހަގަކޮށްލަނީ، މިއީ ހަމަ އުއްމީދުގެ
ބަޖެޓެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓަކީ މިއިން ޒަމާނެއްގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރަކުން، މިއިން ޒަމާނެއްގައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރަކުން ހުށަނާޅާވަރުގެ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ
ލިބޭ އާމްދަނީއާއި ކުރާ ޚަރަދުތަކާ މި ދެ ކަންތައް ބެލެންސްވާ ގޮތެއްގެ މަތިން ގެނެވުނު ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލާފައި، ދެއްވި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
162

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުاله އަޙްމަދަށް.
ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓަކީ އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް. އަސްލާ އެއްގޮތަށް
ފަރުމާކުރެވިފައި އޮތް ބަޖެޓެއް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ރާއްޖެއަށް މިހާރު
ކުރިމަތިވެފައިވާ އިޖުތިމާޢީ އަދި އިޤްތިޞާދީ ހުރަސްތައް ގިރާކޮށް، ދުޅަހެޔޮ އިޤްތިޞާދެއް ބިނާކުރުމަށް މަގުފަހިކޮށްދޭނެ
ބަޖެޓެއް. އަދި ރާއްޖެ ފަދަ ޤައުމަކަށް ބޭނުންވާ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީއާއި ރަށްވެހިކަމަށް މަގުފަހިކުރުމުގެ މުހިއްމު ބަޖެޓެއް.
ބަޖެޓު އެކުލަވަ އިލާފައި ވަނީ މެދުރާސްތާގައި ދައުލަތުގެ ޚަރަދުކުޑަކޮށް، ލިބޭ އާމްދަނީން ޚަރަދުތައް ދެކޮޅުޖައްސައި،
އަމާޒު ޔަޤީންކޮށްދޭނެ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި. މުޅި ޖުމުލަ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު 26.8 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް 2017 ވަނަ އަހަރަށް
ލަފާކޮށްފައިވާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި 21.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލަފާކޮށް
އަންދާޒާކުރެވިފައިވާ ތަން. އަދި މީގެތެރެއިން 303.7 މިލިއަން ރުފިޔާ ފައިނޭންސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް. އަދި
ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް 22.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލަފާކުރެވިފައިވާ ތަން. މުޅި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން
މި ދަނީ އިސްކަންދީފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީއާއި، ރަށްވެހިކަމާއި، ދިރިއުޅުމުގެ ފެންވަރު
ރަނގަޅުކުރުމާއި، އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި މަތިކޮށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު އިތުރުކުރުމާއި، ދައުލަތުގެ ޑެފިސިޓު ކުޑަކުރުމަށް.
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް މިއީ އަސްލު ޔަޤީންކޮށްދޭ ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަންޖެހޭ އެއް
ކަމަކީ، ދައުލަތަށް ނުލިބޭ އާމްދަނީއަކުން ދައުލަތުން ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތަކެއް ނުކޮށްދެވޭނެކަން. މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
21.9 މިލިއަން ރުފިޔާ ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވިފައި މި ވަނީ އެކިއެކި ކަންތައްތަކުން ދައުލަތަށް އާމްދަނީ
ލިބޭނެ ކަމަށް ޔަޤީންކޮށްގެން. އާމްދަނީ ބެހިފައިވާ މައިގަނޑު 4 ބައެއް އެބަވޭ. އެއީ ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭ އާމްދަނީއާއި،
ޓެކްސް ނޫން ގޮތުގައި ލިބޭ އާމްދަނީއާއި، އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ އާ ކަންތައްތަކާއި، ލިބޭ އާމްދަނީ އަދި
ޓްރަސްޓު ފަންޑުތަކުންނާއި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭ އާމްދަނީން ކަމަށް ބެލިފައި މި ވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެން ތަފާސްހިސާބުތަކަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި 2013 ވަނަ އަހަރު
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި މި ވަނީ 12 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 2014 އަހަރު މި ވަނީ 15 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 2014 ވަނަ އަހަރު
މިވަނީ 15 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 2015 ވަނަ އަހަރު މި ވަނީ 17 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 2016 ގައި މި ވަނީ 18 ބިލިއަން
ރުފިޔާ. މިއަންނަ އަހަރު، 2017 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތަށް ލަފާކޮށްފައި މި ވަނީ 22 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް. އާދެ!
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ އަނެއް ކަމަކީ، ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭ އާމްދަނީ ދައުލަތަށް ބަލާފައި މި ވަނީ އިމްޕޯޓު
ޑިއުޓީން 2.5 ބިލިއަން ރުފިޔާއާއި، ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީން 4.3 ބިލިއަން ރުފިޔާއާއި، ޖީ.އެސް.ޓީން 2.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ
163

ލިބޭނެ ކަމަށް. މުޅި ޖުމުލަ 14.1 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ބަލާފައި މި ވަނީ. ޓެކްސް ނޫން
ގޮތުގައި ލިބޭ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައި މި ވަނީ 4.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް. އެއީ ސަރުކާރު ހިއްސާވާ
ކުންފުނިތަކުގެ ފައިދާއިން 1.6 ބިލިއަން ރުފިޔާއާއި، ރިސޯޓުތަކުގެ ބިމު ކުލިން ލިބޭނެ 1.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ މީގެތެރޭގައި
ހިމެނޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ސަރުކާރުން އާ ކަންތައްތަކެއް، އާ ވިސްނުންތަކެއް،
އާ އުއްމީދުތަކެއް ހޯދައިގެން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި ތަން. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކީ، އެއަރޕޯޓު ޑިވެލޮޕްމަންޓު ޗާޖުން 566 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކޮށްފައި މި ވަނީ.
566 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭއިރު އަޅުގަނޑު ވެސް އުއްމީދުކުރަނީ ދިވެހިންގެ އަތުން ނެނގޭ އަދަދު އޭގެތެރެއިން، 25
ޑޮލަރުގެ ތެރެއިން، އޭގެތެރެއިން ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި އުނިވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު އެދެނީ ދިވެހިންގެ އަތުން 25 ޑޮލަރު
ނެގުމުގެ ބަދަލުގައި އޭގެތެރެއިން ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި ދިވެހިންގެ އަތުން ނަގައި، ބޭރުމީހުންނަށް، ބިދޭސީ މީހުންނާއި
ދިވެހިން ތަފާތުކޮށް ގިންތިކުރުމަށް. އަދި މީގެއިތުރަށް މި އެއަރޕޯޓު ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޗާޖަކީ ދިގު މުއްދަތަކަށް ނެގިގެންދާނެ
އެއްޗެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެއަރޕޯޓު ޑިވެލޮޕްކުރާއިރުގައި އެއަރޕޯޓު ޑިވެލޮޕްކުރަން ބޭނުންވާ
ޓްރަސްޓެޑް ފަންޑުގެ ތެރެއިން މި އަދަދު ވަދެގެންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން
ކުރަންޖެހޭ އެއް ކަންތައްތައްކަން އާމްދަނީ ހޯދަން. އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެންނެވި ފަދައިން ސަރުކާރަށް ނުލިބޭ އެއްޗަކުން،
ސަރުކާރަށް އާމްދަނީ އިތުރުނުވާ މިންވަރަކުން ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތަކެއް ނުކޮށްދެވޭނެކަން. އޭގެތެރެއިން
އަޅުގަނޑުމެން އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ސަރުކާރުން ވިސްނާފައިވާ ސްޕެޝަލް އިކޮނޮމިކް ޒޯނުން 500 މިލިއަން ރުފިޔާ
ލިބޭނެކަން ފާހަގަކޮށްފަވާއިރު، މިއީ މިދިޔަ އަހަރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ލަފާކޮށްފައިވާ؛ މިއީ ހަމަ ލަފާކުރުމެއްގެ
ގޮތުން މިއަދަދު ވެސް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއަށް މި އަންނަނީ. އަދި އޭގެއިތުރުން ބިންވެރިކަން ކޮށްދީގެން ލިބޭ އާމްދަނީގެ
ގޮތުގައި 500 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާފައި މި ވަނީ ވެސް މިއަހަރު ތެރޭގައި ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެން މި ދިޔައީ ބިންހިއްކުމާއި ރިވެޓްމަންޓު ޖެހުމާއި، މި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ސަރުކާރުން ބޮޑެތި ބިޔަ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް މަސައްކަތް ކުރަމުންދިޔަ ތަން. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، ހުޅުމާލެއިން ހިއްކި 240
ހެކްޓަރުގެ ބިން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެތެރެއިން އާމްދަނީ ލިބިދާނެ ވަސީލަތެއް މިއީ. ތިނަދޫގައި ހިއްކި 54 ހެކްޓަރ
ބިން، އާމްދަނީ ލިބިދާނެ ވަސީލަތެއް މިއީ. ހަމަ ރަނގަޅު ނިންމުންތަކެއް މި ބަޖެޓު ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި މި ބެލިގެން މި ދަނީ. އަދި މީގެއިތުރުން އިމްޕޯޓު ޑިއުޓީ ބޮޑުކުރުމަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުން އިމްޕޯޓު
ޑިއުޓީ ބޮޑު މި ކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން އެބަ ޙަޤީޤަތާ ދެކޮޅަށް ވާހަކަ އެބަ ދައްކާ. އަޅުގަނޑުމެން
އިމްޕޯޓު ޑިއުޓީ ބޮޑުކުރުމަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައި ވަނީ ފިޒީ ޑްރިންކާއި ސިނގިރޭޓުން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން
ޞިއްޙަތަށް ބަލައިލިކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން ކުރުން އެންމެ އެކަށީގެންވާ އެއް ކަންތައް. މިއީ ހަމަ ރަނގަޅު
ނިންމުންތަކެއް މި ބަޖެޓު ތެރެއިން އާމްދަނީ ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވާފައިވާ
164

ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފެނިގެން މި ދަނީ. ދެން އޭގެއިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ކޮންޖެސްޝަން ޗާޖެއްގެ
ގޮތުގައި 273 މިލިއަން ރުފިޔާ މީގެތެރެއިން ދާތަން. މިހެންވެ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ، މިއީ އަސްލު ބަޖެޓެކޭ. ޙަޤީޤީ
ތަފާތު ބަޖެޓެކޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ވޭތުވެދިޔަ 2 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރާއްޖޭގެ
އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ތަރައްޤީގެ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ސަރުކާރުން ހިންގަމުންދާ ތަން. މީގެތެރެއިން ބޮޑެތި ބިޔަ
މަޝްރޫޢުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ޗައިނާ މޯލްޑިވްސް ފްރެންޑްޝިޕް ބްރިޖު. އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް
288 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބޮޑު ބިޔަ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އިބްރާހީމް ނާޞިރު އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓުގެ
846 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ކިންގ ސަލްމާން މިސްކިތް، 210 މިލިއަން ރުފިޔާ
ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އަދި މާލޭގެ މަގު ހެދުމަށް 50 މިލިއަން މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ހިމެނިފައިވާކަން މިއީ
އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މުޅި ޤަ އުމު އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ތަރައްޤީގެ އެކި
މަޝްރޫޢުތައް އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި އެކި ގިންތިއަށް ބަހާލެވިގެން ކުރިއަށްދާ ތަން. ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް މި ސަރުކާރަކީ
ތަރައްޤީގެ ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ހިންގާ ސަރުކާރެއް. ރައްޔިތުންނަށް ހެވާ ލާބަޔާއި މަންފާއަށް މަސައްކަތްކުރާ ސަރުކާރެއް.
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ވެރިކަމެއް މިއީ ޕްރޮޖެކްޓު އާރޯ ގިނަކުރާ، ފަހި އަމާން މަންޒިލަށް އޮޑި ހެޔޮކުރާ، ވެށި ދިވެހި
ހެޔޮ ފާލަށް މިންވަރުކުރާ، ވެށި ނަޔާ ޖައްވެއް މިތާ ޤާއިމުކުރާ. މިއީ އަސްލެއް ނޫންތޯ؟ ޙަޤީޤީ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ.
ތަފާތު ވާހަކަތަކެއް މި ދައްކަނީ. ޤައުމު މި އެދޭ ތަރައްޤީ ރައީސް ޔާމީން މި ގެންދަވަނީ ހަވަނަ ގިޔަރުގައި މެކުހަށް
ޖަހަމުން. އަޅުގަނޑުމެން ތިނަދޫން މި ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ ވެސް ރައީސް ޔާމީން ގެންދެވީ މި ދެ އަހަރު ތެރޭގައި ހަވަނަ
ގިއަރުގައި މެކުހަށް ޖަހާފަ. މިއީ ޙަޤީޤަތް. އާދެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑުމެން ތިނަދޫގައި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް
ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރުގައި ދިޔައީ ހަވަނަ ގިޔަރުގައި. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، ރައީސް ޔާމީން ވެރިކަމާ ހަވާލުވެ ތިނަދޫއަށް
ޚާއްޞަ އަހައްމިއްޔަތުކަމެއް ދެއްވައިގެން މިއަދު އެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ނިންމުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތް ކުރަމުންދާތަން.
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ލިސްޓު ވަރަށް ދިގު. ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް މިހާރުވެސް
ހިނގަމުންދާ ގޮތް ވަރަށް ދިގު. ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ އެއް ޙަޤީޤަތަކީ، މިއަދު މި ވަނީ ތިނަދޫގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން
އަންދާލި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު ވެސް ނިންމައިލާފަ. އެމް.ޑީ.ޕީން ޤައުމު ހަލާކުކޮށްލުމުގެ ތެރެއަށް ފޮނުވަމުންދާއިރު ރައީސް
ޔާމީން މި ދަނީ ޤައުމު ތަރައްޤީކުރަމުން. ދެން މި ފެންނަނީ 2008 ވަނަ އަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީން ވެރިކަން ހަވާލުވީއިރު
ރައީސް މައުމޫން ފައްޓަވާފައި ހުރި މަސައްކަތެއް ކައުންސިލު އިމާރާތް. މިވެސް މި ވެރިކަމުގައި މި ދަނީ ނިންމަމުން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ އެއް ކަމަކީ، ރައީސް ޔާމީނަކީ އިސްލާމް ދީނަށް ލޯބިކުރައްވާ ބޭފުޅެއްކަން. މިއަދު
ޤައުމުގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުން މި ފެންނަނީ މިސްކިތްތަކާއި ތަންތަން އުސް އިމާރާތްތަކުގެ ގޮތުގައި އަރަމުންދާ ތަން.
މިއަދު ބަލަމާހިނގާ ތިނަދޫގައި މި އަޅަމުންދާ އިސްލާމިކް ސެންޓަރު. އެ އޮތް ދަނީ ނިމެމުން. ނިންމަމުން އެ ދަނީ.
އަޅުގަނޑުމެން ބަލަމާހިނގާ ރައީސް ޔާމީން ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި މިއަދު ތަރައްޤީގެ އެތައް މަޝްރޫޢުތަކެއް، ސްޕޯޓްސް
165

އެރީނާތަކެއް ޤާއިމުކުރައްވަމުންދާއިރު ތިނަދޫގައި ވެސް މިއަދު މި ވަނީ ސްޕޯޓްސް އެރީނާގެ ތެރެއިން އިންޑޯ ކޮމްޕްލެކްސް
ޤާއިމުކޮށް ނިމުމުގެ މަގުމަތީގައި. މިވެސް މިއީ ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގައި ތިނަދޫގައި ތަރައްޤީކުރަމުންދާ އެއް ތަން.
އަދި އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، މި އަހަރު ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުފާވެރިކަމާއި
ހިނިތުންވުން ގެނެސްދިން އެއް ކަމަކީ ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ތިނަދޫގައި އައުޓްޑޯ ޖިމެއް،
ކަސްރަތުކުރެވޭނެ މަގެއް ރައީސް ޔާމީން މި ވަނީ ފަހިކޮށްދެއްވާފަ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިއަންނަ އަހަރަކީ އެކަން
ހާސިލުކުރާނެ އަހަރެއް. ތަޢުލީމަށް ދެއްވާ އަހައްމިއްޔަތުގެ ދަށުން ރައީސް ޔާމީން ތިނަދޫގެ ތަރައްޤީއަށް މި ކޮށްދެއްވި،
ޚާއްޞަ އަހައްމިއްޔަތުކަމެއް ދެއްވައިގެން ކޮށްދެއްވި އެއް ކަމަކީ ގދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ 12 ކްލާސްރޫމުގެ
އިމާރާތް މިއަދު އެ ވަނީ ނިމިފަ. އަދި އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ ތިނަދޫ އަބޫބަކުރު ސްކޫލުގެ 6
ކްލާސްރޫމުގެ 3 ބުރި އިމާރާތް ވެސް އެ ދަނީ ނިމެމުން. ތިނަދޫ ފެން ހިންދާ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި މިހާރު މި
ވަނީ ބަޔަކާ ހަވާލުކުރެވިފަ. ތިނަދޫގެ ބަރާސިލް ސަރަހައްދުގެ ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު އެ ވަނީ
ނިމިފަ. ތިނަދޫގައި ކުނި އަންދާ މެޝިން ބެހެއްޓުމަށް ޓަކައި މިހާރު މަސައްކަތް އެ ދަނީ ކުރިއަށް. ގދ. ތިނަދޫ ބިން
ހިއްކުމުގެ ރިވެޓްމަންޓުޖެހުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ބާރު ސްޕީޑުގައި ހަވަނަ ގިޔަރުގައި އެ ދަނީ މެކުހަށް ޖަހަމުން. މިއީ
ޙަޤީޤަތް. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ އަސްލު ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން ނުދައްކަން ދޮގު ވާހަކަތަކެއް. މިއީ އަސްލު ވާހަކަ.
މިފަދަ ކަންތައްތައް ކުރާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އަޅުގަނޑުމެންނާ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މި ކަންތައްތައް ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް ދެއްކުމަށް ޓަކައި ޤައުމުގައި ހަލަބޮލިކަން އިތުރުކޮށް، ޤައުމު ފަސާދަކުރުމަށް
މަސައްކަތްކުރާ މަންޒަރު. މިއީ މިއަދު ޙަޤީޤަތް. އާދެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، ރައީސް ޔާމީން
ތިނަދޫ ރައްޔިތުން ބަލައިގަންނަނީ ތިނަދޫ ރައްވެއްސެއްގެ ގޮތުގައި. ތިނަދޫއަށް ހެޔޮއެދޭ، ރައްޔިތުންނަށް ހެވާއި، ލާބަޔާއި
މަންފާ ހޯދައިދޭނެ ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވާ ރައީސެއްގެ ގޮތުގައި. އެކަން ރައްޔިތުން ޔަޤީންކޮށްދެއް ވާ. ބައިގަރުނު
ވެގެންދިޔައިރު ތިނަދޫއަށް ނުކުރެވި ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ޖަހާލި ވިދުވަރެއްގެ ތެރެއިން، ޖަހާލި ވިދުވަރެއްގެ ތެރެއިން އަލި
ދަތުރުކުރާ ހަލުވިމިނުގައި ކޮށް ނިންމައިލާ ތަން މި ފެންނަނީ. މިއީ ނޫންތޯ އަސްލަކީ. މިއީ ނޫންތޯ އަސްލަކީ. ދިވެހި
ނައުގެ މާލިމީއަކަށް ތިޔަވަރު ކުޅަދާނަ ޤާބިލު މީހަކު ނެތޭ ބުނަންޖެހެނީ ސަބަބުތަކެއް ހުރީމަ. އެ ސަބަބުތައް ތިނަދޫގައި
ވަށައިގެން ފެންނަމުންދަނީ ރައީސް ޔާމީން ނެވިކަމުގައި އޮޑިފަހަރަށް ނާރާނެ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރަނގަޅު މަންޒިލަށް
އަމާންކަމާ އެކު ދަތުރުކުރާނެ. އެ މަންޒިލަކީ ތަރައްޤީގެ މަންޒިލް. މި އޮޑީގެ ފަޅުވެރިން މިއަދު ބުނަމުންދަނީ ކީކޭތޯ؟ މި
އޮޑިއާއި މަހާވުމުން އަދު ބަޔަކު ހިތްދަތިވާވަރުން، މި އޮޑި ދުއްވާ ކެޔޮޅުބޭ މައްޗަށް ހަސަދަވެރިވުން ވަނީ. ބަޔަކު
އުޅުނަސް ރަށުތެރޭގައި ކެޔޮޅު މި އޮޑިން ބޭލުމަށް، އަޔަކަ ބަދަލެއް ކެޔޮ ޅުބޭއަށް ހަމަ ނުދޭނަމޭ މި ބުނަނީ. ނަގާ ރިޔަލުން
ކުނބަށް ތިރިކޮށް، ލަފާ ހާޑަށް ދަމާ ބެދެން، ޖަހާ ރާޅާއި ނަގާ ބާނިން ސަލާމަތް މި އޮޑި ކުރާނެއޭ. އެނގޭނެއޭ ކުރަން.
ލަފާކޮށްފައި ބަލައިލިޔަސް، ލަފާކޮށްފައި ބަލާ ވިސްނައި، ފަރާ ގިރިއާ ރަށާއި ނެރާ ގަހާއާއި މުރިނގު ހޯދައިގެން ދަތުރު
166

ސީދާ އެނގޭނެއޭ ކުރަން. މިއީ ނޫންތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ރައީސްގެ ޙިކުމަތްތެރި ވިސްނުންތަކަކީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއިން ގދ. އަތޮޅަށް 342 މިލިޔަން ރުފިޔާ ކަނޑައަޅާފައިވާއިރު
އަޅުގަނޑު ވެސް އުފާކުރަންޖެހޭ ގދ. އަތޮޅުގައި އިތުރު އެއަރޕޯޓެއް ޤާއިމުކުރެވި، އިތުރު ކަންތައްތަކެއް ކުރެވިގެންދާ
ތަން އެއީ އަޅުގަނޑު އުފަލާ އެކު ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް. އޭގެތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ފަރެސްމާތޮޑާ
އެއަރޕޯޓު ވެސް އަޅަންޖެހޭ. އަދި މާވަރުލު އެއަރޕޯޓު ވެސް އަޅަންޖެހޭ. އަދި ކޮނޑޭގެ އެއަރޕޯޓު؛ ދިޔަދޫގެ އެއަރޕޯޓު
ވެސް އަޅަންޖެހޭ. ހަމަ އޭގެތެރެއިން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ އެއް ޙަޤީޤަތަކީ، ގދ. ކާޑެއްދޫ އެއަރޕޯޓް
މި ވަނީ ވަރަށް ދަށު ހާލަތަށް ވެއްޓިފަ. އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ކުރިން ރަންގަނޑަކަށް ބަދަލުވެފައި އޮތް އެއަރޕޯޓް މިއަދު
ހަންގަނޑަކަށް ބަދަލުވެއްޖޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އެތާނގައި މަސައްކަތްކުރާ އެތައް މުވައްޒަފުންގެ
އާދޭހެއް. ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑު މިއަދު މި ގޮވާލަނީ އެ ހަވާލުކޮށްފައި އެވާ ފަރާތުން އެކަން ރަނގަޅުކޮށް އެތަން
ޑިވެލޮޕްނުކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އޭގެތެރެއިން އެހެން ވިސްނުމަކަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު އަޒުހާން ފަހުމީއަށް.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އަޒުހާން ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުންދާއިރު
އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އެބަހުރި. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް އު އްމީދުތަކާއި
އުފާވެރިކަން ގެނެސްދޭ އެއްޗަކަށް ވާން އެބަޖެހޭ. ހަމައެއާއެކު، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ ލިބޭ އާމްދަނީއާއި ކުރެވޭ ޚަރަދާ
ނުބައްދަލު އެއްޗަކަށް ވެސް ވެގެންނުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެގޮތުން 2017 ވަނަ އަހަރަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައި
މި އޮތް ބަޖެޓަކީ ޚަރަދު ކުޑަކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކޮށްފައިވާ ބަޖެޓެއްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން.
އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންނަށް ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތަކާއި ރަށްރަށުގައި ހިނގާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ބުރޫނާރާ ގޮތަށް މި ބަޖެޓު
ބައްޓަންކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. މި ބަޖެޓު ތެރެއިން އަލަށް ފެށޭ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ވެސް ފެންނަން އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓެކޭ. މިފަދަ ބަޖެޓެއް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައިދެއްވި ކަމަށް
ޓަކައި އަދުގެ ސަރުކާރަށާއި އަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރި ޝުކުރެއް އަރިސްކުރަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މި ބަޖެޓަކީ 26.7 ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް. މި ބަޖެޓް އުއްމީދީ ބަޖެޓަކަށް މި ވަނީ މި ބަޖެޓުގެ
ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޒަމާނީ އެއަރޕޯޓުތަކާއި، މިސްކިތްތަކާއި، ނަރުދަމާތަކާއި، ބަނދަރުތަކާއި، އަދި 25 ބުރީގެ
167

އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ އިމާރާތާއި، ރައްޔިތުން ހިތްހަމަޖައްސާލަން ގޮސް ތިބޭނެ ޕާކުތަކާއި، ހުޅުމާލެއާއި މާލެއާ ދޭތެރޭގައި
އެޅޭ ބްރިޖު ފަދަ ކަންކަން މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފެންނަން ހުރުމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް
ނަޒަރުހިންގައިލާއިރު މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ރިކަރަންޓް ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރަން މަސައްކަތްކޮށްފައިވާ ބަޖެޓެއްކަން
ފާހަގަކޮށްލަން. އެގޮތުން، މުޅި ބަޖެޓުގެ 51% އަކީ ރިކަރަންޓު ހަރަދު. އެހެންނަމަވެސް، މިއީ މި ހިނގާ އަހަރާ، 2016
ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ވުރެ 2.2 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ކުޑަ އަދަދެއް. އަދި ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ 60% އަކީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ
ޕްރޮޖެކްޓުކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 26.7 ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ މި ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ
ކަންތައްތައް ފުއްދައިދިނުމަށް ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި މި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓެއް. ބަނދަރުތަކާއި،
ނަރުދަމާތަކާއި، ހޮސްޕިޓަލްތަކާއި، ސްކޫލުތައް އަޅައިދެއްވުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓެއް. މަގުތަކާއި ޕާކުތައް ހަދައިދެއްވުމަށް
ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓެއް. ރައްޔިތުންގެ ބޯހިޔާވަހިކަން ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓެއް.
ހައުސިންގ ލޯނުތަކާއި ސްޓޫޑަންޓް ލޯނުތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓެއް. އަދި ދިވެހި
ދަރިންނަށް ހިލޭ ތަޢުލީމާއި ހިލޭ ބޭސްފަރުވާ ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގެ ބޭނުމަކީ އެއްވެސް ރައްޔިތެއް ބާކީނުކޮށް ރައްޔިތުން ދިރިއުޅުން ބާޖަވެރިކުރުމާއި، ތަރައްޤީކުރުން
ކަމުގައިވީ ހިނދު، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުން ކަންބޮޑުވުންތަކެއް
އަޅުގަނޑުގެ އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި ހިމަނައިދިނުމަށް، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި
ހިމަނައިދިނުމަށް އެދުނު އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިނެތްކަން ވަރަށް ހިތާމަޔާ އެކު ފާހަގަކުރަން.
އަލަށް ފަށަން ބަޖެޓުކުރެވިފައި މި އޮތީ މާވަށު ނަރުދަމާއާއި، ކުނަހަންދޫ އަދި ހިތަދޫގެ ފުޓްސަލް ދަނޑުތައް. އެކަމަށް
ޓަކައި ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރު އަދާކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާވަށު ނަރުދަމާއަކީ 2014 ވަނަ އަހަރުން
ފެށިގެން ބަޖެޓުކުރެވެމުން އަންނަ މަޝްރޫޢެއް. މި އަހަރު 13 މިލިޔަން ރުފިޔާ ނަރުދަމާއަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައި އެބައޮތް.
މިހާރު މި ޕްރޮޖެކްޓުގެ ސަރވޭ ވެސް ވަނީ ނިމިފަ. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ، އަދި އަޅުގަނޑުގެ އާދޭހަކީ މި މަޝްރޫޢު
މި އަހަރު ތެރޭ ނޫނީ މި އަންނަ އަހަރު ކުރީކޮޅު ފައްޓަވައިދެއްވައި، 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓް އަންނައިރު މި
މަޝްރޫޢަކީ އަލަށް ފަށާ މަޝް ރޫޢެއްގެ ގޮތުގައި ހިމަނައިނުދެއްވުން. އަދި ލ. ހިތަދޫއަށް އަޅުގަނޑު ބަލައިލާއިރު ހިމެނިފައި
މިހިރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކަކީ ހިތަދޫ ބަނދަރާއި ފުޓްސަލް ދަނޑެއް. ހިތަދޫ ބަނދަރަކީ 2014 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން
ބަޖެޓްކުރެވެމުން އަންނަ މަޝްރޫޢެއް. އަދި މި ވަގުތު ހިތަދޫގެ ސްކޫލުގައި ކްލާސްރޫމުގެ ދަތިކަން ކުރިމަތިވެފައި ވާތީ
އަޅުގަނޑު ހިތަދޫ ސްކޫލަށް 4 ކްލާސްރޫމް ބަޖެޓުކޮށްދެއްވުމަށް އެދި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާވަށު ބަނދަރުގެ
މަޝްރޫޢު މިހާރު ވަނީ ނިމިފަ. އެހެންނަމަވެސް، ބަނދަރުގެ ބޭރު ތޮށީގެ ބައެއް ވެއްޓިފައި ވާތީ، ބޭރުތޮށި ލުމަކީ މި
ވަގުތަށް ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މި ބަޖެޓް ތެރެއިން އެ ފެންނަން ނެތުމުން އެކަމާ ވެސް
އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ހިނގާ ރިޔާސީ ދައުރު ނިމުމުގެ ކުރިން ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ 75%
168

ރަށަށް ސާފު ބޯފެނާއި ނަރުދަމާ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ސަރުކާރުން ހިންގަވާ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ
ވެސް ދެ ރަށަކަށް ސާފުބޯފެނާއި ނަރުދަމާ ލިބޭނެ ގޮތް ހައްދަވައިދެއްވުމަކީ އަޅުގަނޑުގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް. އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާގެ އެއްވެސް ރަށެއްގައި މި ވަގުތު ސާފު ބޯފެން ނުވަތަ ނަރުދަމާ އެޅިފައިނުވާކަން ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި ކުނަހަންދޫއާއި
ހިތަދޫ، މި ދެރަށުގެ ރައްޔިތުން މި ވަގުތު ދެކެމުންދާ ހުވަފެނަކީ އެ ދެރަށް ގުޅުވައިދޭނެ ކޯޒްވޭއެއް ހެދުން. އެހެންކަމުން،
އަޅުގަނޑު އެ ދެރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި މި ކޯޒްވޭ ބަޖެޓުކޮށްދެއްވުމަށް އެދި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަބަދުވެސް ފާޑުކިޔާ ފަރާތްތަކުން ކޮންމެވެސް ބަހަނާއެއް ދައްކައި ވާހަކަތަކެއް ދައްކާނެ. ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި މި ބޭފުޅުން އެގޮތަށް އެ ވާހަކަދައްކަނީ ބަޖެޓް ފުރިހަމަކަމުން ބަޖެޓަށް ވޯޓުނުދޭންވެގެން. ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ
ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް ތަރައްޤީއާއި ކުރިއެރުން ލިބޭނެ ބަޖެޓަކަށް ވާތީ އެ ހަޖަމުކުރަން ދަތިވުމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރަން. އަދި ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ޝުކުރު ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނީ 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓަށް. ބަޖެޓުގެ ބަހުސް މިހާހިސާބަށް އައިއިރުގައި އެދިވަޑައިގެންނެވި ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު
ވަނީ ދެވިފަ. ވަރަށް ބިނާކުރަނިވި ޚިޔާލުފުޅުތަކެއް އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ވަނީ ފާޅުކުރައްވާފަ. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަދިވެސް އިތުރު މެންބަރުންތައް ތިބުމާ އެކުގައި މި ރޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމެންދެކަށް މި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ ގޮތަށް
ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން
ޙުސައިންމަނިކަށް.
ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، .` އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޝުކުރިއްޔާ. 2017 ވަނަ އަހަރަށް ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ދިވެހި
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވީތީވެ އިއްޒަތްތެރި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، ސިޔާސީ ބަޖެޓަކަށް ވާހަކަދެއްކުމަކީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި ހަމަ ސިޔާސީ ގޮތުން އިދިކޮޅު ފަރާތަށް ގެންދާނެގެންދިއުމެއް. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ވެސް ދަންނަވާލަން
ބޭނުން، މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ބައެއް މެންބަރުން ފާޅުކުރައްވާފައިވާ ބައެއް ޚިޔާލުފުޅުތަކަކީ
ބަޖެޓުގެ އެއްވެސް މިންގަނޑަކުން މިންކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. މި ބަޖެޓު އެކުލަވައިލާފައި އޮތް އެކުލަވައިލުމުގައި
މިހާތަނަށް ރާއްޖޭގައި އެއްވެސް ޒަމާނެއްގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކަށް ފޮނުއްވާފައި އޮތް އެންމެ ސާދާ، އެންމެ ސާފުކޮށް
169

ފެންނަން އޮތް، އަދި ދިވެހިންނަށް ދިވެހިންގެ މާދަމާގެ ތަޞައްވުރު އެންމެ ރަނގަޅަށް ކުރެވޭނެ އެއް ބަޖެޓަކީ މިއީ.
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ފައްޓަމުން ވެސް ބަޖެޓު އަމާޒުކަމުގައި ފުރަތަމަ ވެސް ހިއްޕަވާފައި
އެބައޮތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީއާއި ރަށްވެހިކަމަށް އިޝާރާތްކޮށްފަ. އަދި އޭގެ އިތުރުން ދިވެހިންގެ ދިރިއުޅުމުގެ
ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރުމާއި، ދިވެހިން އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި މަތިކޮށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް އިތުރުކުރުމާއި، ދައުލަތުގެ
ޑެފިސިޓް ކުޑަކުރުން. 4 ވަނަ ނުކުތާ ހަމައަށް ގޮސް ކުޑަކޮށް މަޑުޖައްސާލަން އެބަޖެހޭ. ދައުލަތުގެ ޑެފިސިޓުގެ ވާހަކަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަންނަނީ. މި ވާހަކަ މި ތަރުތީބުން މި ބަސް މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ
ގޭބީސީއެއްގައި އެނގިވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭ ބަހެއް. ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބެލެންޝީޓު، ދިވެހި ދަ އުލަތް ދައުލަތެއް ގެ ގޮތުގައި
އޮވެ ދައުލަތުން ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ފައިސާ ހޯދޭނެ ގޮތުގެ ވާހަކަ އެއީ
ދިވެހި ރައްޔިތުން ދައްކަވަންޖެހޭ ވާހަކައެއް. އެ ފައިސާ އެންމެ ކުޑަމިނުން މިންކުރާކަމުގައި ވާނަމަ ގެއެއްގެ، ކުޑަކުޑަ
ގޭބީސީއެއް ގެ މިސާލުން، އެ ގެއެއްގެ ގޭބީސީއަށް ލިބޭ އެއްޗަކާއި އެ ގެއެއްގެ ގެބީސީއަކަށް ކުރެވޭ ޚަރަދާ ދެ ބައި އެއީ
ގޭގެ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް އެނގިވަ ޑައިގަންނަވާނެ ޙަޤީޤީ މަޢުލޫމާތެއް. އެ ގެއަކަށް 1000 ރުފިޔާ ލިބޭކަމުގައި ވާނަމަ ،
2000 ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރަން ޖެހިއްޖެކަމުގައި ވާނަމަ 1000 ރުފިޔާ އެ ހޯއްދަވަނީ ދަރަންޏަށް. ނުވަތަ ކޮންމެވެސް
ދިމާލަކުން ލިބިގެން. ނުވަތަ ކޮންމެވެސް ފަރާތެއްގެ އެހީތެރިކަމާ އެކުގައި. އެ ހާލަތު ވަޒަންކޮށްލެއްވީމަ
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ މިހާތަނަށް ބަޖެޓުތަކަށް މިއައި ޑެފިސިޓް ކުޑަކުރުމުގެ ވާހަކަދެކެވިފައި
މި އޮތީ ކިހިނެއްވެގެންކަން. އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ފައްޓަމުން ދަންނަވާލަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި
ޤައުމުގައި ޑެފިސިޓް އެއްހަމަކުރެވިފައި އޮތް އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގެ ސަރޕްލަސްއޭ މި ކިޔާ، ނުވަތަ ތިލަފަތް
ހަމަކުރެވިފައި އޮތް ބަޖެޓެއް ރާއްޖެ ދެކެފައި ވަނީ މީގެ ގާތްގަނޑަކަށް އެތައް އަހަރެއް ކުރިންނޭ ދަންނަވާލަން އެބަޖެހޭ.
2003 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުގެ ހަނދާން ބަލިނޫންކަމުގައި ވާނަމަ. އޭގެ ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމު ލައިގަތީ ސުނާމީއާ.
ސުނާމީގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަރަށް ގިނަ ރަށްތަކަށް ހާލުޖެހުމުގެ ސަބަބުންނާއި، ބަނދަރާއި ލަފާފުރުމުގެ ދަތިތަކާއި، އަދި
ރައްޔިތުންނަށް ގޯތިގެދޮރު ގެއްލުމާ، ވަރަށް ބޮޑަށް ހާލުގައިޖެހުމުގެ ސަބަބުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ވަރަށް ބޮޑަށް
ފުޅާވާންޖެހުނު. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ އޭގެ އެތައް އަހަރެއްގެ ފަހުން، އަދި މި ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ އޭގެ ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގަތް ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ދިވެހިން އެއްވެސް
ޒަމާނެއްގައި ދެކެފައިނުވާ ފަދަ އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަން އެކުލެވިގެން ވޭ. އަދި އެއާއެކުއެކީ ޑޮމޮކްރެޓިކް އާ
ވެއްޓަކަށް ހުޅުވައިލެވުނު މި ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ވުޖޫދުކުރަންޖެހުނު
އެތަކެއް އެތަކެއް މިނިވަން މުއައްސަސާތައް. މި ހުރިހާ ކަމެއް ރާއްޖެ ފުޅާކޮށްލީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލިބެމުންދާ އާމްދަނީގެ
ތެރެއިން ބޮޑު އަދަދެއް ރިކަރަންޓުގެ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި އެ މީހުންގެ މުސާރައިގެ ގޮތުގައި ދޭންޖެހުން. ސަބަބަކީ މި
ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަ ދައުލަތުގެ ޑެފިސިޓް ކުޑަކުރުމުގެ މައިގަނޑު އަމާޒު ނިމިގެންދަނީ ވޭތުވެދިޔަ 10
170

އަހަރު ރާއްޖޭގެ ޑެފިސިޓް 300% އަށް އަރަން މި ޖެހުނު ސަބަބަކީ މިދެންނެވި ރިކަރެންޓް ފުޅާވެގެންދިއުން. 300%
އަށް ރިކަރެންޓް ފުޅާވެގެންދިއުން. ބަޖެޓެއްގެ ނިސްބަތުން މިވަރު ވާހަކައެއް ދައުލަތަކަށް ވިސްނިވަޑައިގެން ސަރުކާރަކުން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވާނީ ވަރަށް ބޮޑެތި ދިރާސާތަކެ އް މީގައި ކުރައްވާފަ. ބަޖެޓުގައި މިހިރަ ހަމަތަކުގެ މައްޗަށް
ބަލާކަމުގައި ވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ފެނޭ ދައުލަތުގެ ޖުމުލަ އާމްދަނީ 21.9 ބިލިޔަނަށް ސެޓުކުރައްވާފައި ވާއިރުގައި
ޓެކްސް ނޫން ގޮތުގައި 22% ލިބޭނެ ކަމަށާއި، އާމްދަނި އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ކަންތަކުން 9% ލިބޭނެ ކަމަށާއި، ހިލޭ
އެހީއާއި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން 5%، އަދި ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި 64%. ރެގްރެސިވް ޓެކްސެއްގެ ނިޒާމަކަށް ދިވެހިރާއްޖެ
އިރުއިރުކޮޅުން، އިރުއިރުކޮޅުން ބަދަލުގެންނަން ޖެހިއްޖެކަމުގައި ވާނަމަ، ރާއްޖޭގައި އޮތް އެންމެ މުހިއްމު
ސިނާޢާތްކަމުގައިވާ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތަށް އަސަރުތައްކުރާނެކަމީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާނެ ޙަޤީޤަތެއް. އިތުރަށް
ފަތުރުވެރިކަމުން ޓެކްސްކުރުން ހުއްޓާލުމަށްފަހުގައި އެހެން ގޮތްގޮތުން ޓެކްސެއް ހޯދޭނެ ގޮތްތަކެއް ރޭވޭތޯ. އެވެސް
ގާތްގަނޑަކަށް އެންމެ 9%. މީގެތެރޭގައި އިއް ޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ވަރަށް ތަފާތު ޚިޔާލުތައް
މިއަށް ގެންނެވި. އޭގެތެރޭގައި މާލޭގެ ޖީކޮންޖެސްޝަން، އަދި އޭގެއިތުރުން އެއަރޕޯޓުގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޗާޖުގެ ވާހަކައާއި،
އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގައި މިހާރު ރަސްމީ ސިފައެއްގައި ބަލައިފިކަމުގައި ވާނަމަ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޞިއްޙަތަށް ޓަކައި
ރާއްޖޭގެ އިޖުތިމާޢީ ދުޅަހެޔޮކަމުގެ މިންގަނޑަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ޕޮލިސީއެއް އެކުލަވައިލަންޖެހޭ މިންވަރަށް
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފިޒީ ޑްރިންކްސްއާއި އަދި އެނާޖީ ޑްރިންކު ބޭނުންކުރަމުން މި ދަނީ. ނޫކަށިފުރައިގެ ޒުވާނުން ވަރަށް
ފަސޭހައިން މި ދަޅުތައް މި ބޯލަނީ މީގެ ގެއްލުން ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ނުވިސްނި ތިބެ. ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން
ރައްޔިތުން ހޭލުންތެރިކުރުވަން މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަންޖެހޭ. ހަމަ ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ހުއްޓުވުމަށް ކުރާ
މަސައްކަތާ އެއްހަމައެއްގައި ކުރައްވަންޖެހޭ ކަމެއް. ޓެކްސް ބޮޑުކުރުމަކުން ހުސްއެކަނި ހުއްޓުމަކަށް ނާންނާނެ. އަޅުގަނޑު
ވެސް ގަބޫލުކުރަން. ނަމަވެސް، ގަންނަން ދަތިވެއްޖެކަމުގައި ވާނަމަ އެކަން ހުއްޓާލުމަށް ވެސް ފުރުޞަތު އޮތް ކަމެއް މި
ކަމަކީ. ހުސްއެކަނި ޓެކްސަ ކަށް ވުރެ ބޮޑަށް މިދެންނެވި ޑްރިންކްސްއިން ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ ގޮތުން ސީރިއަސް
ސިފައެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. ރަނގަޅު އެއް ނުކުތާކަމުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަދި އެއަރޕޯޓު
ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޗާޖުތަކަކީ ދުނިޔޭގެ ކޮންމެ ޤައުމެއްގައި ވެސް، ވަރަށް މަދު ޤައުމެއްގައި ނޫނީ؛ އަޅުގަނޑަށް ދަންނަވަން
ދަތި. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ އިއްޒަތްތެރި މަނިކުފާނަކީ ދުބާއީ ވަރަށް ފަރިތަ ބޭފުޅެއް. އެފަދަ ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި ވެސް
އެއަރޕޯޓުގެ ވަކި އޭރިޔާތައް ތަރައްޤީކުރެވެމުންދާއިރުގައި އެއަރޕޯޓު ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޗާޖު ނަގަމުންދާނެ. ރާއްޖެއަކީ އެއާ
އެއް ހަމައެއްގައި ސުމަކުން ސުމެކޭ ކިޔޭވަރުގެ ޤައުމެއް ފައިސާގޮތުން ބަލަންޏާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ވައިގެ
ބަދަރު، އިބްރާހީމް ނާޞިރު އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓު، އެމް.އެސް.ސީ.އެލްއާއި ޖީ.އެމް.އާރުން ހަވާލުވުމަށްފަހުގައި
ފުރަތަމަ އަހަރުއްސުރެ ފެށިގެ ން އަޅުގަނޑުމެން މި ގެންދަނީ އެއަރޕޯޓު ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތް މި ސަރުކާރުން
ކުރަމުން. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ދެއްކީ ޖީ.އެމް.އާރަށް ދައްކަންޖެހޭ އާބިޓްރޭޝަނުން ޙުކުމްކުރި އަދަދު. ސަބަބަކަށް
171

ވީ މި އަދަދު ނުދައްކާ ދެން ހިނގާ ކޮންމެ ދުވަހަކު ދިވެހިރާއްޖެއިން 30000 ޑޮލަރު ދައްކަންޖެހޭ އޭގެ ފައިންގެ ގޮތުގައި.
އެހެންވީމާ، ދަރަންޏެއްގެ މައްޗަށް ދަރަންޏެއް ބޮލުގައި އެޅުމަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުން މިކަމުން
ސަލާމަތްކޮށްދިނުމަށް ރައީސް ޔާމީން މި ކޮށްދެއްވި ބުރަ މަސައްކަތަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން ސަރުކާރަށް.
އަދި އެމް.އެސް.ސީ.އެލްއާއި އަދި އެމް.އެސް.ސީ.އެލްގެ ހިންގުންތެރިންނަށް އައްސަރިބަހާއި ސާބަސް ދަންނަވަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިދެންނެވި ޖުމްލަ އާމްދަނީގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ޖުމުލަ ޚަރަދު ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައި
މި ވަނީ 22.2 ބިލިޔަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. 21.9 ބިލިޔަނަކީ ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ޖުމުލަ
އަންދާޒާކުރާ އަދަދު. އަދި ޚަރަދަކީ 22.2. މި އަދަދުން އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިފިކަމުގައި ވާނަމަ، ބަޖެޓު ފައިނޭންސްގެ
ތާރީޚުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ވޭތުވެދިޔަ ޒަމާނެއްގައި ވެސް ނުދެކޭ މިންވަރަށް އެންމެ ބޮޑަށް ޑެފިސިޓް ކުޑަކުރެވިފައި އޮތް
ބަޖެޓަކީ މިއީ ކަމުގައި ދަންނަވަން. 3.4 މިލިއަން ދިވެހި ރުފިޔާ. އަޅުގަނޑު ފިގަރޒްތައް ދަންނަވައިލާނަން. 2014 ވަނަ
އަހަރު 3.1 ބިލިއަން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ޑެފިސިޓް. 4.1 ،2015 ބިލިއަން. 4.3 ،2016 ބިލިއަން. އެއީ 4 ހާސް 3
ސަތޭކަ 4 މިލިއަން. އަޅުގަނޑުމެން ތިރިއަށް މި އައީ 304 މިލިއަން. އަޅުގަނޑުމެން އަމާޒުހިފާފައި މިހިރީ ބެލެންޝީޓް
ރީތިވެފައި އޮތް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަރަންޏާއި ދަރަނި އެއްވަރުވެ، އަރަނިވެފައި އޮތް ބަޖެޓަކަށް 2018 ގައި ގެންދިއުމަށް
ރައީސް ޔާމީން 2013 ވަނަ އަހަރުވެ ވަޑައިގެންނެވި ވަޢުދު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި މި މޭރުމުން އަޅުގަނޑުމެން ކަންތައް ގެންގޮއްސި ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ މިއަދެއް ނޫން،
މާދަމާ އުޖާލާވެގެންދާނެ. ފަހަރުގައި މަޖިލީހުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ 85 މެންބަރުން، އަދި ޚާއްޞަކޮށް އިދިކޮޅު
މެންބަރުންތައް ވަރަށް ބޮޑެތި ޝަކުވާ ކުރައްވާނެ. ޕްރޮޖެކްޓް ނެތް ވާހަކައާއި ޕްރޮޖެކްޓް ނުހިނގާ ވާހަކަ ދައްކާއިރު މި
ވަގުތު ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި 560 ޕްރޮޖެކްޓް އެބަދޭ ހިނގަމުން. އަޅުގަނޑުމެން ވޭތުވެދިޔަ 3
އަހަރަށް އަޅައިފި ކަމަށް ވާނަމަ، މުޅި ދައުލަތުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ ސީދާ ގުޅުންހުރި ޕަބްލިކް ސެކްޓަރ
އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރޮގްރާމަށް މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުގެ 4 ބައިކުޅަ 1 ބައި 2014 ވަނަ އަހަރަށް ކަނޑައެޅި
ބަޖެޓުގައި. 2015 އަހަރަށް ފާސްކުރި ބަޖެޓުގައި. އަދި ޖެހިގެން 2015 އާއި 2016 އަށް އަމާޒުކުރި ބަޖެޓުގައި ތިން
ބައިކުޅަ އެއްބައި މުޅި ބަޖެޓުގެ އަޅުގަނޑުމެން އެލޮކޭޓުކޮށްފައި އޮތީ ޕަބްލިކް ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރޮގްރާމް،
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް. އެ މަސައްކަތުގެ ބޮޑު ބައެއް މި ވަނީ ހާސިލުކުރެވިފަ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޓެކުލްކުރުމަށް ހުރި ކެޕޭސިޓީ،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސައްކަތްތެރިންނާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި އިންޑަސްޓްރީގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުގެ މަސައްކަތާ އެކު
ހާސިލުވެވުނު މިންވަރަކީ ވޭތުވެދިޔަ ތިރީސް، ސާޅީހަކަށް އަހަރު ރާއްޖޭގެ އެއްވެ ސް ހިސާބެއްގައި، ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް
ތާކު ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ނުހިންގޭ މިންވަރަށް ހިންގިފައި މި ވަނީ. ރާއްޖޭގައި ފެނާއި ނަރުދަމާ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި
ނިމިފައި އޮތީ ފުރަމާލެއާ އެކުގައި 10 ވަރަކަށް ރަށް މިދިޔަ ހުރިހާ ޒަމާނެއްގައި. އެކަމު އަޅުގަނޑުމެން މި ވަނީ މިދިޔަ
3 އަހަރު ތެރޭގައި އެކަނި 10 ނިންމާފަ. އިތުރަށް ސްޓޮކުގައި 40 ހިމަނާފަ. އަދި ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގެ 5 އަހަރު
172

ނިމޭއިރުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާ، ސާފު ބޯފެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ 75% ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ފޯރުކޮށްދީފައި ނިންމުމުގެ
ވަޢުދު މި ވަނީ އަޅުގަނޑުމެން މެކުހަށް ޖަހާފަ. މިއީ ނޫންތޯ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ބަޖެޓުގެ ސްކޯޕާއި ބަޖެޓުގެ ވިސްނުމާ
މެދުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑުމެން ނަގަންވީ މަޢުލޫމާތަކީ. ރައްޔިތުން ބޮލަކަށް
ދެރި މިންވަރުގެ ވާހަކައަކީ ދިވެހިންނަށް އާ ވާހަކައެއް ނޫން. 2008 ގައި ރައީސް މައުމޫންގެ ވެރިކަން ނިންމާލުމަށް
ގެންނަވަން މަސައްކަތް ކުރި ބަޔަކު ބޭނުން ކުރި ޖުމުލަތަކުގެ ތެރެއިން ޖުމުލައެއް އެއީ. އެ ލަވައެއް ދެނެއް ނުވިއްކޭނެ.
އެ ބެރަކަށް ނަށާނެ ބަޔަކު ދެން ރާއްޖެއަކު ނެތް. ޙަޤީޤަތް އެނގިއްޖެ. މިއަދު ވިހޭ ކުއްޖާއާއި އަންނަން އޮތް ފަރާތްތަކާ
އެއްޗެހި ދެރި ވާހަކައާއި ، ދެރި އަދަދުގެ ވާހަކަ ދެއްކީ އެމް.ޑީ.ޕީން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ދެއްކި ވާހަކަ ދެއްކި
މީހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމަށް އައިއްސަ ނުޙައްޤު ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑު މުދާގަނޑެއް ބަޔަކަށް ދިނުމުގެ ސަބަބުން
ނިކުތް ނަތީޖާގެ ވާހަކަ ދެންމެ މި ދެއްކީ. ތިނެއް، ހަތަރު ބިލިއަން ދިވެހި ރުފިޔާ އެންމެ ދުވަހެއްގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
އެ ގެއްލުނީ. 271 މިލިއަން ޑޮލަރު. އެހެންވީމާ، އެފަދަ ބޭބޭފުޅުން އެ ނަނާ ހުވަފެން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ނުދެއްކެވިއްޔާ
ރަނގަޅީ. އެ ވާހަކަ ގަބޫލުކުރައްވާނެ އެއްވެސް ރައްޔިތަކު ނުހުންނާނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތެއް، މިއަދު ވިހޭ ކުއްޖާ
ދަރަނިވެރިވާނެ މިންވަރު ވާހަކަ އެ ބޭފުޅުން އެ ދައްކަވަނީ ކަނޑައެޅިގެން ސިޔާސީ ބޭނުމެއްގައި. އަދި އެނގިވަޑައިގެން
ވެސް ނޫން. ނުވަތަ އެނގިވަޑައިގެން ތިއްބަވައި ކަނޑައެޅިގެން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އިތުރުފުޅުހެއްދެވުމުގެ ބޭނުމުގައި.
އާދެ! ކޮންމެ މެންބަރަކު ވެސް ބަޖެޓު ބަހުސްގައި ވާހަކަދައްކަވަމުން ދާއިރާގެ ވާހަކަ ދައްކާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ކަންދިމާކުރި
ގޮތުން ހަމަ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ ވާހަކަ ދައްކާލަން އެބަޖެހޭ ބަޖެޓުގެ މި ހިސާބަށް ގޮއްސަ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި މިހާރު
ވެސް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރާ މުހިއްމު ކަންތައްތަކެއް މީގައި އެބައޮތް. މުޅި ގްރޭޓަރ މާލެއަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މާލޭގައި
ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަން އަންނަންޖެހޭ ކަމެއް. ނަމަވެސް ވިލިމާލެއަކީ ވަކިން އޮންނަ ރަށަކަށް
ވާތީވެ، އަތޮޅެއްގެ އެހެން ރަށެއްގެ ހުރިހާ ސިފަތައް ޠަބީޢީ ގޮތުން އެ ރަށަށް ލިބިގެންވޭ. ވަކި ގޮނޑުދޮށެއް، ވަކި
ވެއްޓެއް އެބަ އޮތް. އެހެންވުމުގެ ސަބަބުން ހަމަ ލަފާފުރުމުން ފެއްޓިގެން ރަށުގެ މަގުތަކާއި ، ޞިއްޙީ ޚިދުމަތާއި، ތަޢުލީމާއި
އަދި އެނޫންވެސް ކަންތައްތައް ވަކި ރަށެއްގެ، ވަކި ވެ އްޓެއްގައި ހުންނަ ގޮތަށް މި ހުންނަނީ. ދަތި ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތައް އާ ސަރުކާރުން ޙައްލުކޮށްދެއްވި. ވިލިމާލެއާއި މާލޭގެ ރައްޔިތުން ދަތުރުފަތުރުކުރުމުގައި ފެރީ ޓާމިނަލް
ދޮށުގައި އޮންނަ ކުނި ބާޖު ނެތިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް. އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދައްކާލަން ބޭނުން. އަދި
ވިލިމާލޭގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ޤާއިމުކުރި ޑިޓޮކް ސެންޓަރު އުވާލަދެއްވިކަމީ އެއީ އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް. އަދި
ވިލިމާލޭގައި ހުޅަނގު ގޮނޑުދޮށް ސަރަހައްދު މަރާމާތުކުރުމާއި، ކޯސްޓަލް ޕްރޮޓެކްޝަންގެ އިތުރުން ޚާއްޞަ ވަކި
ބަނދަރެއް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ބާރު ސްޕީޑުގައި ކުރިއަށްދާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަދި 2017 ވަނަ
އަހަރަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓުގައި އަދި މިހާތަނަށް ވިލިމާލެއަށް ގެނެވެންޖެހޭ އެންމެ މުހިއްމު އެއް ބަދަލު ހިމެނިފައިވާކަމީ
އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް. މާލޭގެ ސިޓީ ކައުންސިލަކުން ހިންގި ނަމަވެސް، އަދި މާލެ ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީން ހިންގި
173

ނަމަވެސް ވިލިމާލޭގައި އާބާދީގައި ޚިދުމަތްތައް ދޭނެ މަރުކަޒެއް ހުންނަންޖެހޭކަމީ ޝައްކެއް އޮތް ކަމެއް ނޫން.
ސެކްރެޓޭރިއެޓް އޮފް މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ވިލިމާލޭ ބްރާންޗު ހުންނަނީ ވިއްސަކަށްވިއްސަކަށް ފޫޓުގެ ގޮޅިއެއްގެ
ތެރޭގައި. އެއީ ވަރަށް ކުރީ ޒަމާނުގައި ވިލިމާލޭގައި ރިސޯޓެއް ހިންގި ޒަމާނުގައި، ވިލިނގިލީގައި ރިސޯޓެއް ހިންގި
ޒަމާނުގައި ގެސްޓްރޫމެއްގެ ޖާގަ އެކަނި. އެހެންވީމާ، ވޭތުވެދިޔަ އެއްވެސް ސަރުކާރަކަށް ފެނިވަޑައެއްނުގަތް ވިލިގިނލީގެ
އާބާދީ ޚިދުމަތްދިނުމަށް ޓަކައި ސެންޓަރެއް ޤާއިމުކުރަން ނުވަތަ އިމާރާތެއް އަޅަން. އާ ސަރުކާރުގައި ދަންނަވައިގެން
މިއަދު މި ވަނީ އަލަށް ފެށޭ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި ވިލިމާލޭގެ ކޮމިއުނިޓީ ސެންޓަރު ޤާއިމުކުރުން ހިމެނިފަ. އަޅުގަނޑު
އުފާކުރަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި މަސައްކަތާއެކު އަޅުގަނޑަށް އެބަ އޮތް ދަންނަވާލެވެން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ
އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރއި ން ގްރޭޓަރ މާލެ ކަނެކްޓިވިޓީ ޕްރޮޖެކްޓް ލޯކަލް ކޮމްޕޯނަންޓް އަދަދު ނެތް ނަމަވެސް މިއީ
ވަރަށް އުފާވެރި ޚަބަރެއް ވިލިމާލޭ ރައްޔިތުންނަށް. އަޅުގަނޑު މި ޚަބަރުގެ ތަފްސީލު އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބަޖެޓު މަރުޙަލާއާ
އެކު ރައްޔިތުންނަށް ހިއްސާއެއް ނުކުރާނަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ ރާއްޖޭގެ މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ ވަރަށް ޚާއްޞަ މަސައްކަތެއް. އެ މަނިކުފާނު މިކަން ރަސްމީ ކެމްޕެއިން
ލޯންޗުގައި އިޢުލާނުކުރައްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ. އަދި އެދުވަހަކުން މިއަށްވުރެ ވަރަށް ތަފްޞީލުކޮށް
ވިލިމާލޭ ރައްޔިތުން މިކަން ގަބޫލުކުރާނެ ފެންވަރަށް މިކަން ހިނގާނެކަމީ އެއްވެސް ޝައްކެއް އޮތް ކަމެއް ނޫން. އަދި
ހަމަ މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑަށް އެބަ ފެނޭ ވިލިމާލޭގެ ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި ވިލިމާލޭގެ ސްޕޯޓްސް ސެންޓަރުގެ މަސައްކަތް
އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި އަދަދެއް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ތަން. އެކަމަށް ޓަކައި ވެސް އަޅުގަނޑު ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި
ޔޫތު މިނިސްޓަރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ހަމަ އިއްޔެ ނޫން އިހަށްދުވަހު ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީއާ އެކު އަޅުގަނޑުމެން
ސޮއި މި ކުރީ މުޅި މާލޭގެ ބަންދުކުރެވޭ ކުދިކުދި މަގުތަކުގައި ހެދޭ ޕާކުތަކުގެ ތެރެއަށް ޗައިނާ އެމްބަސީން ދެއްވި ހިލޭ
އެހީއާ އެކުގައި ވިލިމާލޭގައި ކުޑަކުދިންގެ ޕާކެއް، ނަމޫނާ ޕާކެއް އެޅުމުގެ މަސައްކަތް އިރާދަކުރެވި އްޔާ މަހެއްހާ ދުވަހުގެ
ތެރޭގައި ނިމެނޭ. މިއީ ހުސްއެކަނި ވިލިނގިލީގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ އަދިވެސް ބައިވަރު ކަންތައްތައް ބޭނުން.
އަޅުގަނޑުމެން ފްލެޓް ވެސް ބޭނުން. ފްލެޓުގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް ހިނގާނެ. މިއާއެކުއެކުހެން ދަންނަވާލަން އޮތީ، ބަޖެޓާ
ބެހޭ ގޮތުން، މި ބަޖެޓުގެ ތަޞައްވުރު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލުމަށް މި ތަޅުން ބޭނުންކޮށްގެން ބައެއް ފަރާތްތަކުން
ދައްކާ ވާހަކަ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި މިއަދުގެ ބޮޑު އާބާދީއަކީ، ޚާއްޞަކޮށް ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ދުނިޔޭގެ ނިސްބަތުން
ވެސް އިންޓަރނެޓަށް ފަރިތަ އާބާދީއެއް. އަދި އެ އެކްސެސް އޮތް އާބާދީއެއް. ވަރަށް ހަމަ ކުޑަކޮށް ޖައްސަލަވައިލައްވާ.
www.budget.gov.mv ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ ބަޖެޓުގެ ހުރިހާ ތަފްޞީލެއް. އާއްމުކޮށް މީގެ ފޮތެއް ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ އަތުން ނޫނިއްޔާ ރައްޔިތެއްގެ އަތަކުނުޖެހޭނެ. ނަމަވެސް މި ބަޖެޓު އެކީއެކައްޗަކަށް ހުރިހާ
ތަފްޞީލެއް، ކުރުކޮންނާއި ފޮނިކޮށް ބަޖެޓުގެ ހުރިހާ ތަފްޞީލެއް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެތީ މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި
ދަންނަވާލަނީ. މި ތަނުގައި ދެކެވޭ ސިޔާސީ ވާހަކައަށް ބަރޯސާވުމުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން އަޅުގަނޑުގެ
174

ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް، އަދި ޖުމުލަކޮށް މުޅި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ތި ބޭފުޅުންނަށް ޓަކައި ދިވެހި
ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް 2017 ވަނަ އަހަރު ފާސްކުރެއްވުމަށް ފޮނުއްވި ބަޖެޓު ބައްލަވައިލައްވާށޭ. ތެދެއްމެ،
ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ދާއިރާތައް އެދިވަޑައިގެންނެވިހާ ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓެއް ނެތް. އެއީ ޠަބީޢަތުގައި ވެސް
އެކަން އޮންނާނެ ގޮތް. އެއްވެސް އިންސާނަކު އޭނަގެ އެންމެ ފަހު ނޭވަޔާ ހަމައަށް އެއްޗެހި ބޭނުންވުމަކުން އެކަހެރިއެއް
ނުވާނެ. އެއީ ކޮންމެފަދަ އެއްޗެއް ނަމަވެސް ހެޔޮ، އަބަދުވެސް އެ ބޭނުންވާނެ. އެހެންވީމާ، ދާއިރާތަކަށް އެ ބޭނުންވާ
ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ މެންބަރުން ދައްކަވާނެ. އެކަން ސަރުކާރުން ވެސް ބަލައިގަންނާނެ. އަދި ޚާއްޞަކޮށް ސަރުކާރު
ޕާލިމަންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ބަލައިގަންނަން. އަދި މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރުގެ ހައިސިއްޔަތުން ވެސް އަޅުގަނޑު ބަލައިގަންނަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެވުނު މިންވަރަކުން އެ ކަންތައްތައް
އިތުރުކޮށްދެވޭތޯ މިއަދާއި، އިއްޔެއާއި އޭގެ ކުރިން ދުވަސްތަކުގައި ވެސް މިދިޔައީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތައް
ކުރިއަށް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާހިތް އޮތީ މި ބަޖެޓުގެ އަމާޒަކީ ދަރަނިން ފިލާފައި އޮތް، އަދި ކޮންމެ ބޭންކެއްގެ
ކުރިމައްޗަށް ގޮސްފައި ވެސް ބޭއްވީމަ ލޯނެއް ދޭ ފެންވަރުގެ ބެލެންސްޝީޓެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮންނަން ފުރަތަމަ ފަހަރަށް
މިސްރާބުހިފި ބަޖެޓޭ މިއީ. މިއީކީ އާދައިގެ ކުޑަކުޑަ ވާހަކައެއް ނޫން. އެކަމަކު މި ވާހަކަ ދެނެވަޑައިނުގަންނަވާނެ އެއްވެސް
ރައްޔިތަކު ނުހުންނާނެ. އާއްމު ބޭންކަށް ގޮސް ބޭންކުން ލޯނެއް ވެސް އެންމެ ކުޑަމިނުން ނެނގޭނީ އެ ބޭންކުގައި އެ
މީހެއްގެ އެކައުންޓެއް އޮވެގެން. ނުވަތަ އޮތްކަމުގައި ވާނަމަ، ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް އެ އެކައުންޓު ރޯލްކޮށްގެން،
އެކައުންޓަށް ދައްކަންޖެހޭ ދަރަންޏެއް ނެތުމުން. އެހެންވީމާ، އެހާ ކުޑަކުޑަ މިންވަރަކުން ވިސްނައިދެވޭތޯ މަސައްކަތް މި
ކުރީ. މި ބަޖެޓުގެ މި އުއްމީދު އާވެގެންދާނެ މިއަދަށް ވުރެ ބޮޑަށް މާދަމާއިން. اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މި
ބަޖެޓު ފާސްކުރާނަން. އަދި ފާސްކުރުމަށް އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގެ ވެސް އެއްބާރުލުން ލިބޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން.
އަދު މި ބަޖެޓުގެ އަރުތަ އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި އެންމެހާ ރައްޔިތުންނަށް ލބިގެންދާނެކަމުގެ އުއްމީދު އޮތް ވާހަކަ
ދަންނަވަމުން އެ މަސައްކަތުގައި اله ވަޠަޢާލާ ބަރަކާތްލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރަން.
ނިންމުން
ރިޔާސާތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 2017 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އިއްޔެއާއި މިއަދު ވެސް އިއްޒަތްތެރި
ގިނަ މެންބަރުންތަކެއް ބަހުސްކުރައްވާފައިވޭ. އެގޮތުން އިއްޔެ 29 މެންބަރުން ބަހުސްކުރެއްވި. މިއަދުގެ މިހާހިސާބަށް 37
މެންބަރުން ބަހުސްކުރައްވާފައިވޭ. ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ކުރައްވަމުންގެންދަވާ ބުރަ މަސައްކަތަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި މި ފުރުޞަތުގައި
175

ވަރުބަލިކަމެއް ނެތި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި ސްޓާފުން ކުރައްވަމުންގެންދަވާ މަސައްކަތަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު
ދަންނަވަން. މިހާހިސާބަށް އައިއިރުގައި މި ބަޖެޓުގައި ބަހުސްކުރަން އެދިވަދައިގެން މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ތިއްބެވި ހުރިހާ
މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމުނީ. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 16 ނޮވެންބަރު 2016 ވާ ބުދަދުވަހު
ހެނދުނު 9.00 ގައި.
والحمد هل ر ب العالمين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.
____
176